72-uz

12004

891.99
Գ-89
1518
3416-58

ՆԱՐԵԿ

ԳԻՐՔ ԱՂՕԹԻՑ

Սրբոյն Գրիգորի Նարեկացւոյ Հոգեկիր Հռետորի:

Բաշխեալ յիննսուն և հինգ բանս՝ հոգեխօսուն Մաղթանաց:

Նորապէս ուղղագրեալ համեմատութեամբ հնագոյն և ընտիր ընտիր ձեռագիր օրինակաց:

ՏՊԱԳՐԵԱԼ

Ի Պատրիարգութեան Թագաւորեալ մայրաքաղաքիս Կոստանդնուպոլսոյ Տ֊ն Ստեփաննոսի ամենապատիւ և վեհափառ Արքեպիսկոպոսի:

1835 ՅՈՐԹԱԳԻՒՂ ՌՄՁԴ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՊՕՂՈՍԻ ԱՐԱՊԵԱՆ ԱՊՕՒՉԵԽՑԻՈՅ:

243
Kov

ССР
им. А. Мясникян

Գրութիւնք յոգնաթախանձ բանից օգտակարաց, ապաշաւանաց, հոգեշահ խրատուց.

Անձին սոգտանաց. զղջականաց կանոնաց կենաց, կամաւորութե յանձնառութեց. աներեւութից յայտնութեց, մեղանաց խոստովանութեց, ցուցմունք գաղտնեաց, տարածմունք ծածկեցելոց, յանդիմանութիք թագուցելոց.

Սպեղանիք զօրաւորք՝ վիրաց անբժշկականաց. դեղք ազդողականք՝ ցաւոց անտեսականաց. ճնարաւորութիք՝ բազմամանեայ երկանց վտանգից.

Ի դիմաց կարեաց՝ ամենից բնութեց, ախտք արտասուաց, պատճառք աղօթից. Ի խնդրոյ հայցմանց՝ հարց միանձանց և բազմաց անապատականաց տացեալ մատեան ողբերգութեան՝

ԳՐԻԳՈՐԻ

Նարեկայ վանից վանականի.

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ․

✻ Բան․ Ա․

ՁԱՅՆ ՀԱՌԱՉԱՆԱՑ՝ ՀԵԾԾՈՒԹԵԱՆ

*սրտի՝ ողբոց աղաղակի՝ քեզ վերըն-
ծայեմ տեսողդ գաղտնեաց․ և մատու-
ցեալ եդեալ ՚ի հուր թախծութեան անձին տոչորման՝
պտուղ բղխից ձենձերոյ՝ սասանեալ մտացս՝ բուրվա-
ռաւ կամացս առաքել առ քեզ։ Սա՛ Հոտոտեսցիս
հայեսցիս՝ գթած, քան ՚ի պատարագն բոլորապտուղ
մատուցեալ ծխոյն բարդութեան։ Ընկա՛լ զսակաւա-*

մտաներայ բանիցս յօդուած՝ քեզ 'ի հաճութի, և մի'
'ի բարկութի. ելցէ՛ 'ի խորոց սրտի զգայութեց խոր
հրդակիր սեններկիս՝ վաղվաղակի ժամանել առ քեզ՝
կամաւորական նուէր բանական զոհիս, ողջակիզել
զօրութբ ճարպոյ՝ որ յիմն է պարարտութի. Այլ 'ի
դնելս իմ ընդ քեզ դատ՝ խառնեալ աղերսիւ հզօր,
մի' իբրև ըհամբարձումն ձեռաց ամբարշտեալն յա-
կոբու, ըստ բողոքելոյն եսայեայ, և զանիրաւութին
բաբելոնի, տաղտկալի քեզ երևեսցի, զոր առակ եօ-
թանասներորդի երկրորդի սաղմոսին ազդէ. այլ իբր
զբուրեալ խունկն հաճոյական 'ի խորանին սեղանոյ,
զոր դաւիթն կանգնել նորոգեաց տապանակին հան
դստեան 'ի գերութենէն դարձելոյ, որ 'ի վերստին
գիւտ կորուսեալս հոգւոյ առակի՝ ընդունելի կա-
մաց քոց լեցի.

2 Բայց քանզի ձայնդ ահաւոր դատաստանիդ հա-
տուցման՝ ուժգինս ցնցեցեալ 'ի ձորն վրէժխնդրու-
թեան՝ կրկինս ինձ երկնէ մարտից յարուցմունս.
այժմէն գուշակեալ շարժմունս յուզմանց ներհակա
կանաց, որ յիմում անձին ցուցանի, խռովութիւնս
ամբոխից. հարեալք ընդ միմեանս զէն առ սուսեր՝
խորհրդոցն հոյլք, չարեացն՝ է բարիսն, և գերեալ
զիս 'ի մահ, ըստ հին դիպուածոյն՝ որ նախ քան ըզ
շնորհին ժամանել առ իս. զոր ընտրեալն առաքելա-
կանացն դասուց պօղոս՝ առ օրինակեալ զմովսէս,
զքո փրկութին յաղթօղ ցուցանէ. Այն զի թէ
մերձ է օր տեառն, ոչ գիր ասէ, 'ի հովլիան անձուկ
ասպարիսին յոլսափաթու և հեղեղատին կեդրոնի,
փոքր հանդիսարանացն իրաւանց ժամադրութեց,

որ

որ կենցաղականաւ այսր յաւիտենիւ՝ զհանդերձե-
լոցն ինձ կերպարանեն, ապա և ս յաւէտ մերձեցաւ
'ի վր̃ իմ արքայութի̃ն ա̃յ՝ մարմին եղելոյ, մեծապէս
գտեալ զիս առիթ վնասուց՝ բազմաց տոկոսեաց՝ զա
նազան մասանց յանդիմանողաց ճշմարտապատմից,
քան զձեռուին նորին վերակացուն անդ ուրեմն եր-
բեմն 'ի հարուածս եդովմայեցւոց և փղշտացւոց, և
այլոց բարբարոս ազգաց։ Քանզի այն ընտրութե̃
ամօք չափեցաւ, իսկ պատուհաս իմոյս պարտուց՝
առանց աւարտման ունի զպահման։ Ո՜հ դուք՝ և
որոգայթ անձողորմելի, ըստ մարգարէին և առակո-
ղին, տագնապաւ մեծաւ առ դրուս ինձ հասեալ՝ զա
մօթն մշտնջենաւոր աստէն գծագրել։ Ո՛ որ միայն
քո՛ է հրաշագործել պտուղս դեղոց՝ 'ի ձեռս կենաց՝
ամենավարան տարակուսանաց հոգւոց վտանգից,
քաւիչ ա̃մ՝ գոլեալ 'ի փառս անճառս անհասա-
նելի բարձրութե̃, յաւիտեանս յաւիտենից։

Մատեան յաւելուած երգին հեծութե̃՝ նորին հաւաքողի, առ նոյն
աղերս մաղթանաց բանի։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̃յ։

* Բան . Բ .

1 Եւ արդ՝ քանզի առ բարձրեալն ա̃ծ յօդաւորա
կան շրթամբք կարդաս, որ գործովք միայն
գրաւի, և ոչ ստեղծաբանութե̃ կաշառի,
որ յեգիպտոս միշտ ունիս զորտիդ զդարձն, զինչ
օրինակ առ այս քեզ նմանագոյն և յարմարական աս-
տանօր եդից՝ անձն իմ պարտաւոր։ Պատժակից՝
կործանեցելոյն սոդոմայ. ըմբերանեալ դատախազ՝
նորին

նինուէի. անարի բարբարոսս՝ քան զոխկլինն հարա-
ւային. վատթարագոյնս՝ քան զքանան. յամառեցնելս՝
քան զամաղէկ. անբժշկականս քաղաք՝ դրօշելոց, նշմար
մնացեալ՝ ապստամբութեան հինն իսրայէլի, յիշատա-
կարան պահեալ՝ ուխտազանցութեան յուդայ. Աշտամ-
բեալս՝ գեր քան զծուր. տարամերժեալս՝ քան զըղ-
ծայդան. խորդաբարոյս՝ քան զգալիլեա. աններելիս՝
քան զանհաւանն կափառնայում. պարսաւեցեալս՝
իբր զքորազին. բամբասեցեալս՝ ընդ բեթսայիթայ.
անպարկեշտ ծաղկեցեալ այլքս՝ եփրեմի. Աղու ա-
ղաւնիս մշտ յիմարութեամբ՝ այլ ոչ հանդարտու-
թեամբ. 'ի կորեանց առիւծուց՝ անձնական օձս ե-
ղեռնային. կերպս ձուոց քարբէից՝ լցեալ ժանտու-
թեամբ. պատկերս վերջին հարուածոցն երուսաղէ-
մի, ըստ բանին տէրունի՝ և տեսանողացն ձայնի.
Տաղաւարս մերժեալ՝ հասեալ 'ի կործանումն. խոր-
տակեալ դրացս վատահարան, և կրկին ծրդեալ շին-
ուածս խօսուն. թողեալ ժառանգութիս յարմա-
բական, մոռացեալ տունս ծծակերա, ըստ բանից նա-
խագրեցելոցն՝ մովսէսի դաւթայ և երեմիայի.
Յարկս բանական՝ ունօղս բորոտուն, հարուածել
խրատու քերմանն՝ օրինի կազդուրել, օծեալ կա-
ւովն՝ ողջական հեղութեն. անճարակ գտեալ
յելս ճնարից, քակտեալ վերստին ձեռամբ շինողին.
արտաքս ընկեցեալ՝ իրաւացի հատուցմամբ՝ հրամա-
նաւ հզօրին՝ 'ի տեղի անսուրբ. հերքեալ տարագը-
րեալ լարոցաւ մեծաւ՝ ամենայնիւ առանց խնայե-
լոյ. Ծածկեալ դրամս յերկրի չարեօք, ըստ աւան-
դակորոյս ծառային՝ որ յաւետարանին ցուցանի.

2 Այլ դու ած՝ ածդ հոգւոց և ամ մարմնոց, ըստ
դաւանելոյ ածաշնորհին, երկայնամիտ և բազումո-
ղորմ, ըստ մեյն յոժարանու ձայնին, շնորհեա՛ կատա-
րել 'ի քոյդ հաճութի օրհնեալդ կամաց՝ զսկզբնաւո-
րեալ մատեան մաղթանաց՝ այսր ողբերգութեան:
Եւ ընդ լալով սերմանել բանիս՝ 'ի նախընթաց չուս
աստիճանաց՝ օթևանացս պատրաստութն, 'ի կատա-
րածն ժամանելոյ հաւաքման ննջոցն, դարձոյց բերկ-
րեցեալ լուծթէ քաւութեն պարզոյն երանութեն՝
որոյիցն բարութե: Մի՛ տայցես ինձ արգանդ սրտի
անորդի՝ իբր խորշելի, և ստինս աչաց ցամաքեալս՝
ողջ ամենադուլթ: Լո՛ւր բանական մաղթողիս՝ հզօր
և ողորմած, նախ քան երկնի՝ և երկրին երկրի, և նա
ցորենոյ և գինւոյ և ձիթոյ, և նոքա խորշելի:
Եւ երկնաւորացն աղերս՝ որ առ քեզ հոգւոյս՝ աղ-
դեսցէ, քան թէ տարերաց ապականացուաց:
Դու ստեղծիչ՝ և ես կաւ, բայց տարակուսելոյս 'ի
մուտս մաղթանաց այսր հեծութե՝ կամ քաղցրութե՝
զօրանալ աստէն. զի մի՛ 'ի բանալ վերնայինն երկնի՝
անընտիր գտեալ կրթութեան վայելման լուսոյ,
իբր զնիւթ մոմոյ՝ ապառեցայց, ջնջեալ 'ի միջոյ:
Մ՛դի զրկելոյս, ըստ մաղթանաց գոչման տաղին, և
ոյժ թալկացելոյս, և կեանք մաշելոյս՝ մնացս խըղ-
ձիւ, այլ ոչ տաժանմամբ կրից՝ աշխատութբ զքեզ
խնդրելոյ, առ զաւանդ մաղթանացս, և տուր զողոր-
մութի քո շնորհացդ. ընկալ զխօսքս՝ 'ի տկարէս, և
շնորհեա՛ զմեծդ՝ առ 'ի հզօրէդ. զօրացո՛ զբանս զըղջ
ման, առաքեալ 'ի մեզ հոգի 'ի բարձանց՝ ածաշունչ
պատգամօքս՝ 'ի սմա եղելոցս: Պարգևեա՛ բարերար՝

զա

զուարթն եղայեալ, լուսաւորեալ առ ճշմարտութիւն,
մատուցանելով մահու արժանւոյս, ընդ պղնձոյս գոյի
անարգս ձայնի՝ զոսկի քո շնորհի. ընդ անզարդուն
երկաթոյս՝ սեւուն գունոյս՝ պղինձ պճնելի, ցոյց
առաքինութեան, հրաշեկ լիբանանու։ Ընդէ՞ր կարծ-
րացուցանես զսիրտ եղկելոյս՝ չերկնչել ՚ի քէն, ան-
ճառ եւ ահաւոր։ Մի՛ եղէց անպտուղ ՚ի փոքր վաս-
տակոյս՝ իբր աղաջան սերմանօղ անբերրի երկրի։
Մի՛ լիցի ինձ երկնել, եւ ո՛չ ծնանել. ողբալ, եւ ո՛չ
արտասուել. խորհել, եւ ո՛չ հառաչել. ամպել, եւ ո՛չ
անձրեւել. ընթանալ, եւ ո՛չ հասանել. ինձ ձայնել, եւ
քեզ ո՛չ լսել. պաղատիլ, եւ անտես մնալ. կողկողել, եւ
ո՛չ ողորմել. աղաչել, եւ ո՛չ ինչ օգտել, զոհել, եւ ո՛չ
ճենճերել. զքեզ տեսանել, եւ դատարկ ելանել։
Լո՛ւր ինձ նախ քան զկարդալս իմ առ քեզ միայնդ
հզօր. մի՛ զանխլ ճար տանջանացն տաժան՝ ընդ թուով ա-
ւուրց մեղաց կեցելոյս չարագործիս ինձ՝ հատուցա-
նել։ Կեցո՛ զիս գթած. լո՛ւր ինձ ողորմած. մարդա-
սիրեա՛ ներօղ. խնայեա՛ երկայնամիտ. պաշտպանեա՛
ամպաւէն. բարերարեա՛ հզօր. ազատեա՛ ամենակալ.
կենագործեա՛ նորոգօղ. վերականգնեա՛ ահաւոր.
լուսաւորեա՛ երկնային. բժշկեա՛ հնարաւոր. քաւեա՛
անքննելի. պարգեւատրեա՛ առատ. շնորհազարդեա՛ ան-
նախանձ. հաշտեա՛ անախտակիր. ընկա՛լ անոխակալ.
սրբեա՛ ՚ի պարտուց օրհնեալդ։ Եթէ յաւելցից զաչս
իմ՝ նայեցեալ ՚ի հայեցուածս երկուց վտանգից՝ յա-
ւուր թշուառութեան, զքոյդ տեսից փրկութի՛ւն՝ յոյս եւ
խնամակալ. եթէ նկատեալ դիտեցից ՚ի վեր յամենա-
գրաւ ուղին սոսկալի, հրեշտակ քո խաղաղութեան

քաղց

քաղցրութք ինձ պատասհեսցէ։ Ցո՛յց ինձ տէր 'ի
յելիցն աւուր՝ շնչոյս արձակման, մաքրութն ոգի՝
լուսով ամբարձել 'ի յերկնաւորացն երջանկաց՝ պար
դեօք սիրոյ քոյ եկեալ հասեալ։ 'Ի յարդարոցն կա-
տարելոց՝ կարեաց ինձ կցո՛րդ ժամանեցուսցես. զա-
նակնկալն բարի՝ չարիս 'ի յուսահատութենն աւուր
շնորհեսցես։ Բա՛ւ լիցի քեզ բա՛րեբանեալ՝ որ փըր
կութիդ ես ամի, եթէ ախտացեալս քո ոչխարի՝ դա-
ղան դժնդակ տացես ուղեկից. մեղօք մեռելոյս ա-
նախտ կեանք. կործանելոյս պարտեզ՝ փը՛րկութի։
3 Որդեօք մոռացցիս զբարերարելդ՝ ա՛կնկալութի.
անտեսեսցես զգթասիրելդ՝ խը՛նամօղ. պղպջեսցես
զմարդասիրելդ՝ անփոփոխ. նհանջեսցես զկենադոր-
ծելդ՝ անվախճան. Թողուցուս զողորմութիդ՝ երջա-
նիկ պատուղ։ Ոչ աղեսցես զքաղցրութենդ բարե-
շնորհ ծաղիկդ. անպատուեսցես զնիւթ պանձանաց՝
քումդ ձիրութն. յեղանակեսցես զփառս հերաց՝
քումդ բարձրութեան. ոչ պահեսցես զվայելչական
զարդ պայծառութն՝ քումդ պսակի։ Եթէ ողոր-
մածացն է երանութի, իսկ դու բնաւ իսկ արքայութի
լցեալ փափկմամբ, ոչ զբոլորն պարգևեսցես փըր-
կութի. ոչ մատուցանիցես դեղ վիրացս. ոչ սպե-
ղանիս խոցուածոյս. ոչ դարման տկարութս. ոչ ծա-
գեսցես լոյս 'ի խաւարի յուսացելոյս 'ի քո զօրութիդ՝
կենաց պարգևդ տիեզերաց։ Որ միայնդ ունիս փառս
ինքնութք իսկութք և յարակայ մշտնջենաւորութք.
վկայեալ 'ի բնաւից. օրհնեալ և փառաւորեալ յերիս
յաւիտեանս. և անդր քան զպայման սահմանի իմա-
նալեացն յաւիտենից, ամէն.

Ս՚երտին յաւելուած ճչին հեծութե՝ նորին հայցողի, առ նոյն աղէրս ժողբանայ բանի. 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ.

* Բան. Գ.

I Տ՛էր իմ տէր, տուիչ պարգեւաց. խնկնաբուն բարի. ամենից տիրող հաւասարապէս. միայն արարիչ զընաւ՝ յոչէից. փառաւորեալ. անքըննին. անհեղ. անհարկու. սոսկալի. հզօր. սաստիկ. անտանելի. անմերձենալի. անըմբռնելի. անխառնալի. անճառելի. անտեսանելի. անզննելի. անշօշափելի. անորոնելի. անսկիզբն. անժամանակ. Անշամանդաղ գիտութի. աներկեան տեսութի. Ճշմարիտ էականութի. բարձր՝ և խոնարհ օրհնաբանեալ գոյութի. անստուեր ծագումն. ամենափայլ ճառագայթ. խոստովանեալ լոյս. անտարակոյս վստահութի. անտարբեր հանգիստ. անյեղլի կնիք. անսահմանելի տեսիլ. վկայեալ անուն. Ճաշակ քաղցրութե. բաժակ բերկրութե. հաստիչ հոգւոց հաց. օտար մթութեց աէր. աներկբայ խոստումն. ծածկոյթ ցանկալի. զգեստ անկապուտ. օթոց բաղձալի. զարդ փառաց. ձեռնկալու մեծ. ապաւէն գովեալ. աննուաղելի շնորհ. անպակասելի գանձ. անապական անձրև. արփիացնցող ցօղ. ամենատեղաց դեղ. ձրի բժշկութի. կրկնաձիր առողջութի. վեհագոյն խրախոյս. անպատիր կոչումն. համօրէն աւետիս. սորկամեծար թագաւոր. աղքատասէր պաշտպան. մշտահարուստ տուիչ. անխափան դիմեցումն. աննահանջելի հրաման. անհամառօտ յոյս. երկար տեսողութի. անզղջական տուր. ամենաբաշխ աջ. արդարակշիռ ձեռն. անաչառատես ակն. Մխիթարութե ձայն.

ափո

տխրականաց լուր · բերկրութե բերումն · անուն կեն-
դանի · նախախնամօղ մանն · անգայթագղելի ելք ·
անխարդախ ընթացք · կենդանարար կամք · անմեն-
գելի խորատ · աննախանձ պատիւ · լոյնական ճնարք ·
անձկական պայման · անդատանելի հետք · աներևոյթ
շաւիղ · անշափագիր պատկեր · ողբանուն անսահման ·
աննմանական տիպ · անզուգական գութ · ողորմութ
բազմազեղ · խոնարհութ տօնելի · համբոյր փրկական ։
Ու ես քան զայս՝ ազդմունք վայելչականք՝ ածու-
թեանդ նուիրելիք, օրհնեալ · գովեալ · բարեբանել ·
քարոզեալ · աւետարանեալ · հռչակել · ճնչեցել · պատ
մեալ · անխաբելի կամօք աղաչեալ · և որ ինչ առ մեզ
բերին առ 'ի քէն՝ հոսմունք քաղցրութ, զոր հան-
դերձելոցն ձաւից լուսաբանեն կերպաւորութիք ·
որով զուարթ ցուցանիս 'ի փրկութին իմ՝ երանութ,
իբր 'ի պարարտութ իմքէ՝ ախորժ տենչանօք լցեալ ·
զի ոչ իմիք ինչ սնոտիապատուատ փառատրիս եր-
գով, այլ զի պատճառ իմն առցես զփոքրս աղերս՝
մեծիդ փրկանաց ։

2 Ու քանզի առ ամ հասակ տնկեցեալ ժերկրի ազգ-
բանականաց՝ այս պատուէր նկարագրական նորոգ-
մատենի ողբոց նուագի, որ զամենեցունց ունի ըղ-
կթից պատահմանց՝ նշաւակեալ ժիւրում պատկերի,
իբր կցորդ մեծ գիտակական կարեաց համայնից, առ
բոլոր դումարս՝ բազմահոլով տիեզերակոյտ քրիստո
նէից ։ Ու նախնի ժամն ժամանողաց, և առ երկրորդ-
կոչեցեալ չափու արփուն, առ որ 'ի կատարած ա-
ւուրն կալեն՝ սակաւաձեռն ծերութին ։ Ու պար-
տաւորս, և արդարս · առ ինքնարգոյ բարձրայօնն, և

սխա

սխալեալ անձնադատ գտեալն․ առ բարիսն, և եղեռնագործս․ առ նկունս, և առ արիս․ առ սորուկս և ներքոյանկեալս, առ սեպուհս և գերաշխարհիկս․
Միջակայնոց՝ և պայազատաց․ շինականաց՝ և ռոհմականաց․ արուաց՝ և իգաց․ հրամայողաց՝ և ծառայանդելոց․ գերելոց՝ և նուաստից․ վեհից՝ և փոքունց․ պատուականաց՝ և ռամկաց․ ձիավարժից՝ և սոսկականաց․ քաղաքականաց՝ և գեղջկաց․ ալքայից դասու զութեանց՝ 'ի սանձս ահաւորին ըմբռնեցելոց․
Միայնացելոց՝ վերնականացն խոստակցաց․ մաքրակենաց՝ տիրանուէր զգաստուենց․ քահանայական՝ երջանկակրօն ընտրութենց․ այցելութենց՝ բարեզգեստից դիտողուենց․ աթոռակալութենց նախադահից՝ սրբանուէր տեսողութենց․ որոց ոմանց աղերս աղաչանաց, և ոմանց խրատ բարեաց, առ դէմս աղօթից՝ այսու մատենիւ մատակարարեցի, ձեռնարկեալ հոգւոյդ զօրութե՛՝ կարգել ինձ մաղթանս բազմադիմիս, և ամէն սոցին խնդրուածս՝ գթութե մեծիդ յանդիման լինել սովաւ հանապազ․

3 Եւ արասցես զայն ընթերցողացն 'ի սիրտս յըստակս՝ բժշկութի հոգւոց, և մաքրութի յանցանաց․ թողութի պարտուց, և արձակուրդ մեղաց կապանաց։ Եղիցի՛ բղխումն արտասուաց՝ սովաւ վարժելոցն, և պարգևեալ տացի 'ի ձեռն սորին ապաշաւ ըղձից։ Շնորհեսցի՛ տէր և ինձ ընդ նոսին՝ առ 'ի քէն՝ զղջումն կամաց․ և նոցա խմոյս ձայնիւ՝ շունչս բարեհամբոյրս․ նուիրեսցի՛ վե իմ այսու մատենիւ՝ պաղատանք նոցին, և բանիւս այսու հեծութիք նոցին՝ ընդ իմ խնկեսցին․ Ընդ համբոյր

ձա

ճաշակման այսր ողբերգութե՛ն, շնորհ լուսոյ քոյ
մտեալ բնակեսցէ՛. եթէ ելցեն ինձ բարեպարիշտք
ընծայիլ սովաւորընկալ կենդանեօքն վս̃ քոյ գը՛թած՝
և զիս ը̃ նոսին. եթէ ախտս ինչ սրբանուէրս՝ կաթ-
ուածոց աչաց՝ սովլիմբ բերիցի, եղիցի՛ 'ի քէն խը՛նա-
մական՝ և յիս անձրևեալ. եթէ գրեսցի և 'ի փրկու-
թիւն կարդեսցի՝ հաղորդելոցն յոյս կիրս կենաց,
արասցես կամաւ քո օրհնեալ՝ և ինձ համարե՛լ. եթէ
հեծութի՛ս ա̃ծահաճոյս 'ի ձեռն այսր բանի՝ 'ի գաղտ-
նեաց ուրուք յառաջ եկեսցէ, օգտեսցայց քև բարձ-
րեալ՝ և ես ընդ նմին. եթէ ձեռն մերում՝ խնկով
հանդերձեալ՝ առ քեզ համբարձցի, հասցէ՛ միասցի՛
ը̃ իմս ձայնի և աղաչողացն աղերս՝ յառաջ մատուցե՛լ.
Եթէ պաղատանս բազմադիմիս ընդ իմս երկնեսցի,
լիցի՛ և ինձ քև՝ և վասն սորին կրկին նուիրեալ.
Եթէ յարդեսցի այս անձին բանի պատարագ՝ քեզ
'ի հաճութի՛, նախայլոցն՝ ընդ իս քև ընծայեսցի.
Եթէ 'ի տխրանաց ինչ ձանձրութի՝ որք նուաղեսցի,
կանգնեսցի՛ վերստին հաստարանաւ այս հառաչա-
նաց՝ 'ի քեզ յուսացեալ. եթէ համբարտակն վստա-
հութե՛ մեղօք յատակի՛, այսու արձանօք պատկանե-
ցելովք աջով քո պաշտպան՝ դարձեալ կառուսցի.
Եթէ յուսոյն ձգարան՝ սուսերբն յանցանաց հա-
տեալ կարեսցի, կցեսցի՛ դարձեալ միւսանգամ կա-
մօք ամենակալիդ՝ բարուք պատուաստեալ. եթէ վը-
տանգ մահու՝ անձնական ցաւոյ՝ զըք պաշարեսցէ,
գտցէ՛ փրկութի սովաւ առ 'ի յոյս կենաց՝ յաղօթելըն
առ քեզ կե՛ցուցիչ. եթէ տագնապաւ որք տարակու-
սի՝ 'ի սիրտ խոցիցի, քաղցրութ̃ քո սովաւ՝ ապրեալ

ող

ողջասցի։ Եթէ անքաւելի կորստեամբ պարտեաց՝
յանդունդս ոք խորոց իցէ ընդլուղեալ, եկեսցէ 'ի
լոյս՝ կարթիւ այս ճարից՝ քեւ պատսպարեալ. եթէ
թմբրութբ խաբից՝ խաւարին գործոց՝ իցէ ոք վնա-
սեալ, զօրասցի անդրէն վասն քո միայն ապաւէն՝
'ի քեզ ապաստան եղեալ։ Եթէ պահպանակին վստա-
հութե զանձն ուրուք լքցէ, ընկալցի այսու միջ-
նորդիւ ձեռն քո զնա՝ ամփոփեալ 'ի նոյն հաստա-
տութե. եթէ ամայի 'ի զգուշութեն պահողացն ոք
դեգերեսցի, սպասեսցէ սմին՝ առ 'ի նոյն դարձ
նորոգողին։ Եթէ սարսուռ դիւային ջերման՝ դո-
ղութբ ինչ զդք խռովեսցէ, սթափեսցի 'ի սոյն յոյս
նշան՝ խոստովանեալ և երկրպագեալ խաչիդ խոր-
հրդոյ. եթէ անօրէնութե մրրիկ՝ խորտակիչ հող-
մոյ՝ յանկարծ բախեսցէ զհաստատածս մարմնոյ՝ շին-
ուածոյ մարդոյ՝ յերկրային ծովուս, հանդարտեսցի
անդրէն՝ զեկաւ այս թեւոց 'ի քեզ պատկանեալ։
4 Ուստի արասցես լինել դեղ կենաց՝ առ ճարս ցա-
ւոց հոգւոց և մարմնոց՝ քոց ստեղծուածոց,
զայս կարգեալ սահման ողբոց մատենի սկզբնեցելոյ
յանուն քո՝ բարձրեալ։ Ո՛վ սկսեալս իմ՝ դու կա-
տարեա. եղիցի հոգի քո խառնեալ 'ի սա. շունչ զօ-
րութե մեծիդ միասցի 'ի քո ինձ շնորհեալ ստեղ-
ծաբանութիս. զի դու տաս զօրութի վհատեալ
սրտից, և ընդունիս փառս յամենեցունց.

ամէն։

Սերտին յաւելուած չրչին հեծութե՝ նորին հանգոյն, առ նոյն
ողբերս մաղթանաց բանի. Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ.

* Բան. Գ.

1 Եւ քանզի սկիզբն կալայ խօսել ընդ քեզ՝ որ
՚ի ձեռին ունիս զշունչ կենդանութեան
հողւոյս բազմամեղի, յիրաւի սարսեալ
դողացեալ ստգտանօք մեծաւ՝ յաւէտ երկնչիմ.
վասն զի ահաւոր և անտանելի, և ՚ի սահմանէ բանի
փախչելի, յիշատակ անձողորմելի՝ անաչառ քո ա-
տենի՝ ՚ի կշտամբութիւն իմ պարտաւորի՝ մրարիչ երկնի
և երկրի. Այլ՝ և չիք իսկ բժշկութի բազմավը-
տանգ սաստկութե վիրացս անողջանալի, խայթմանց
խածուածոց մահաբերին բերանոյ ժանեաց՝ որսո-
ղին զանձն իմ ՚ի կորուստ։ Մանաւանդ զի՝ ո՛չ գոյ
պատասխանի, ըստ առակողին, յաւուր պատերազմի.
և ո՛չ բանիւ խրատանալի, և ո՛չ վերարկուաւ պատըս
պարելի. և ո՛չ դիմակօք կեղծաւորելի. ո՛չ առ երեսս
բանիւք մատչելի, և ո՛չ կերպարանօք երբէք խաբե
լի. ո՛չ յօդուածովք բանից ստելի. ո՛չ արագմամբ
ոտից փախչելի. ո՛չ թեկանց դարձուցանելի. ո՛չ դի-
մաց ընդ երկիր մածուցանելի. ո՛չ բերանով ընդ հող
հասանելի. ո՛չ ՚ի խորս երկրի զօղելի. Քանզի մերկ
են քեզ ծածկեալքն, և հրապարակեալ են աներե-
ւոյթքն. արդարութի իմ նուազեալ՝ և խապառ ո-
նայնացեալ. մեղանքն յայտնեցին՝ և յաւէտ առաւե
լեալ. չարիքն իմ մնացական՝ և ես կորստական. իրա
ւանցն կշիռ պակասեալ՝ և անիրաւութին իսկոյն զօ-
րացեալ. բարեացն բեռք հալեալ՝ և սխալմունքն ար-

ձա

ձանացեալ. աւանդն կորուսեր՝ և դատաւնիքն այժ-
մէն գտեալ. մահուն մուրհակ գծեր՝ և աւետեացն
կտակ եղծեալ. Բարերարն տխրեցեալ՝ և բանսար-
կուն ուրախացեալ. հրեշտակաց գունդն թաղծեալ՝
և սատանայ խնծղուք պարեալ. վերնական զօրքն ող-
բացեր՝ և ստորնայինքն բերկրեցեալ. սպանողին մը-
թերըք լցեալ՝ և պահողին գանձն կապտեալ. օտարին
կողմն կանգնեալ՝ և ստացողին պարգև մաշեալ.
հատողին ձիր մոռացեալ՝ և կորուսչին հաղըքն պա
հեալ. երախտիք փրկչին հեղներ՝ և բելիար զուար
թացեալ. կենացն աղբիւր փակեալ՝ և գուռողին
ժանդ՝ ժանդիս ժամանեալ.

2 Եւ արդ՝ ո՞չ ապաքէն ըղձալի էր, ըստ գրոյն կան-
խուն նախաձայնելոյ, ոչ ստեղծանելն երբէք յար-
գանդի՝ և ոչ նկարելն ՚ի յորովայնի. ոչ ՚ի ծնունդ յա-
ռաջադայելն՝ և ոչ ՚ի լոյս կենաց հասանել. ոչ ՚ի թիւս
մարդկան գրել՝ և ոչ ՚ի հասակ անձման ամբառնալ.
ոչ ՚ի պատկեր գեղոյ զարդարել՝ և ոչ բանիւ հանդեր
ձաւորել, քան ընդ այսպիսեաց սատակադունից և սար
սափելեաց ըմբռնել պարտուց, զոր և ոչ վիմաց կարծ
րուն բերել, թող թէ մարմնոց լուծականուն.

3 Եւ արդ՝ տուր բարեդութ՝ աղաչեմ զքեզ՝ տուր
ինձ ողորմութի, որ զայսոսիկ դու ինքնին քե-
զէն քոյովդ բանիւ մեզ սահմանեցեր՝ ասելով, թէ
տուք զայդ նուէր՝ յանուն փրկուն ձերոյ՝ տր, և
տուրք եղերուք. զի զողորմութի կամիմ, և ոչ զպա-
տարագ. Ահա բարձրացիր վերստին խնկեալ այսր
յիշատակաւ, որ ունիս զամ, և ՚ի քէն է ամ, և քեզ
փառք յաւիտենացունց, ամէն.

1 Եւ

Մերժելին ցաւելուած չէին Հեծուէ՝ նորին Հաջողէ, առ նոյն աղերս խաղբանաց բանի․ ՚ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ա՟յ․

* Բան․ Ե․

1 Եւ արդ՝ ես երկրածինս մարդ՝ կենցաղա-
կանաւ անկայուն գոյիւ զբաղեալ, և յի-
մարութե՟ պատրողականաւ գինեաւս՝ յիմա-
րեալ, որ ամենայնիւ սնեալ, և ոչ միով իւիք ճշմար-
տեամ։ Բանզի որո՟վք դիմօք վերադարձելովք՝ նը-
շանակօք աղարտեցելովք՝ յանդգնեցայց լինել յան-
դիման քում դատաստանիդ, ո՞վ իրաւադատ աՀա-
ւոր անճառ՝ անպատում Հզօր ա՟ծ բոլորից։ Բանզի
դասեալ սատանին ՚ի սոյն՝ զապերախտութի՟ մեղու-
ցեալ անձինս՝ առ քումդ երախտիս, ցուցից զերա-
ւունս քո միշտ զօրացեալ, և զանիրաւութիս իմ յա-
ւէտ պարտաւորեալ։ Որ արարեր զիս ՚ի քո պատ-
կեր պանծալի՝ ՚ի ձեռն վեՀիդ տպաւորութե՟, ըզ-
տկարս օժանդակելով։

2 Զարդարեցեր բանիւ․ փայլեցուցեր փչմամբ․
մտօք ճոխացուցեր․ իմաստիւք անձեցուցեր․ Հանճա-
րով Հաստատեցեր․ ՚ի շնչականացն որոշեցեր․ Հոգւով
իմանալեաւ խառնեցեր․ իշխանականին գոյիւ պըճ-
նեցեր։ Ծնար Հայրաբար․ սնուցեր դայեկաբէս․
տածեր ստացողա՟պս։ Տնկեցեր զամբարիշտս ՚ի քումդ
գաւթի․ Ջրովք կենաց ոռոգեցեր․ աւազանին ցօ-
ղով մաքրեցեր․ կենացն վտակաւ արմատացուցեր․
Հացիւդ երկնայնով ջամբեցեր․ ա՟ծային արեամբդ
արբուցեր․ անՀպիցն և անՀասանելեացն ընտանե-
ցուցեր․ զաչս երկրեղէն՝ ՚ի քեզ Համարձակեցեր․

լուսոյդ փառաց վերածածկեցեր · զհողանիւթ մա-
տունս՝ անմաքուր ձեռացս՝ 'ի քեզ մատուցեր · զմա
խիրս անարգ մահացու՝ իբր զնշոյլ լուսոյ յարդե-
ցեր · զհայր քո հզօր ահաւոր օրհնեալ՝ մարդասիրա
պէս և անարժանիս իմոյ անձին կնքեցեր ։ Ո՛չ կի-
զեր զբերանս լցեալ նանրութե՟՝ 'ի ժառանգակիցն
կարդալ զքեզ · ո՛չ կշտամբեցեր զյանդգնեալս՝ 'ի
քո կցորդութե՟ · ո՛չ ստուերացուցեր զտեսիլ աչացս՝
'ի քումդ ակնարկութե՟ · ո՛չ արգելանաւ կապանաց՝
ընդ մահապարտացն տարադրեցեր · ո՛չ խորտակեցեր
զդաստակ բազկիս, որ անմաքրապէս առ քեզ համ-
բառնայր · ո՛չ մանրեցեր զոսկրս իմոց մասանցս՝ 'ի շօ-
շափելն զսանդ կենաց · ո՛չ պատեցին զինեւ մտա-
խուզք՝ 'ի ձօնելն զքեզ՝ ահաւոր · ո՛չ փշրեցեր զպարս
տատամնացս՝ յըմբոշխնելն զքեզ՝ անսահմանելի · ո՛չ
դնացեր բարկութե՟ խառորնակ՝ խառորնակի ընդ
քեզ հեռաւօղս, իբր ընդ վրիպեալ առանն խորշելի ։
Ո՛չ խայտառակեցեր 'ի հարսնարանիդ՝ զանարժանս
քումդ պարերգուե՟ · ո՛չ 'ի գձուձ հանդերձին տեսիլ՝
զանօրինեալս յանդիմանեցեր · ո՛չ կապանօք ձեռացս
և ոտից՝ յարտաքին խաւարն հալածեցեր ։
§ Այս ա՟մ մատունս բարեաց՝ և զներելոյդ եր-
կայնմտութե՟ ընկալեալ 'ի քէն՝ բարերար օրհնեալ,
և յամի մեշտ երկայնամիտ, փոխադրեցի զպատկառս
պարտեաց՝ անթիւս և բազմօրինակ անօրէնութիւս,
մարմնականաց և անձնականաց՝ ամենակիր բազմածուփ
խորհրդոց յուզմանց երկրաքարշութեանց ։ Այսո-
րիկ քեզ՝ ա՞ծ իմ և որ՛ ընդ այսքանեաց բարեաց փո-
խաբէրեցի · զայս քեզ՝ ինձէն հատուցի չարիս, ըստ

մոլախնեան յանդիմանութեն տուակի, մնացեալ
զխմաստութի՛ և սիրօղս յիմարութե։ Օ՛ այսց բա-
րեաց երախտեաց կամաւս՝ ընդունայնութե գնա-
ցեալք՝ չարաչար ունայնացուցի. զայս լուսաւորութի
շնորհաց անճառելից՝ 'ի բարձրելոյդ խնամոց բարդե-
ցեալ՝ մրրկաւն խելագարութե ցնդեցի։ Եւ թէպ
բազում անդամ ծանուցար՝ կարկառմամբ ձեռին քո
այցելութեան ձգել զիս առ քեզ, ոչ հաւանեցայ,
ըստ մարգարէին՝ որ զխորշէլ ամբաստանութե. և
թէպէտ խոստացայ դաշնաւորեցի քեզ հաճոյանալ,
և ոչ ընդ այսմ սահմանաւ ուխտի փակեցայ, այլ
դարձեալ զնոյն նիւթեցի չարիս, անդստին յաճն
առաջին մանկոյ, փշոցն մեղաց հերկեցի զանդաս-
տան սրտիս՝ յորոմմն արդիւնաւորութիւն։ Եւ խ
ելանեն տուածք՝ ածարեալ մբ մարգարէիցն, քանզի
մնացեր յինէն խաղաղոյ, և ես ընդ այնորիկ փու-
շաւաւիղեցի. դարձայ յանխորժ դառնութի՛ պտղոյ
այդիս օտարացեալ. բուռն հարի զանհաստատ հող-
մոյ, որովք մշտ տատանեալ՝ այսր անդր տարուբե-
րիմ. Ըս ձայնի երանելոյն յոբայ՝ ընդ ճանապարհ իմն
անդարձ գնացի. 'ի վր աւազոյ՝ շինուած յիմարու-
թե կառուցի։ Այնատարր հետովք խաբեցայ՝ կե-
նացն անձկալեաց հաստանել, փակեցի յինձէն զելիցն
ուղեորութի, բացի կամաւ զկորստեան խորխորատն։
Խցի զպատուհան լսելեացս իմոց՝ առ բանիդ կե-
նաց ընդունելութի. կափուցի զաչաց հոգւոյս հայեց
ուած՝ առ 'ի զկենացն դեղ նկատել։ Ո՛չ ընդոստեայ
'ի թմբրութեց լքմանէ մտացս՝ 'ի պատրանս փորձոյդ-
ահաւորութեան. ոչ զգաստացայ 'ի փողոյ գուժի՝

հրափորձական աւուրն ընտրութեն. ոչ երբէք զօր-
թեայ 'ի նիրհմանէ քնոյն մահացուի, որ 'ի կորուսան
կարապետէ։ Ո՛չ եւս հանդիստ քոյ հոգւոյդ՝ 'ի
մարմնեղէնս տաղաւարի. ոչ ընդ բնութիւն շնչոյս
խառնեցի՝ զմահն շնորհաց քումդ պարգեւի. խնայս
ձեռօք կոչեցի կորուստ, ըստ առակողին, զհոգիս
կենդանի մահացուցանել։

4 Այլ զինչ է ինձ սակաւս եւ նուաղագոյնս յօդել
սահմանս կսկծելիս չափաբերականս, մինչ ան-
ցեալ է ըստ քանակութի՝ եւ վրիպեալ ըստ բժշկութի։
Արդ՝ քո՛ է ընձեռել կեանս՝ հոգւովս մեռելոյս, եւ
անխափանութբ մատչել առ այցելութի դատապար-
տելոյս՝ որդի ԱՅ կենդանւոյ. քեզ փառք յաւիտ,
ամէն։

Ամենայն յուսալուած կրկին հեծութեան նորին հոգւոյն, առ նոյն աղերս նազբանոց բանի։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ։

* Բան. Օ։

1 Իսկ արդ՝ զինչ բարւոք գոյ առ այս, կամ ո՞ր
օգուտ ինձ առ այսն սահման ընթացից ձայ-
նիս հեծութեն՝ լքանել, եւ ոչ զամբարեալ
շարաւ մահացու վիրիս՝ խարանաւ բանիս արտաքս
հերքել. եւ կամ զծանրութի սրտիս՝ մթերեալ ցա-
ւոյս՝ հոգեկան խիթոյս, իբր տաղտկացուցանողական
ճնարաւորութբ, մատնամատուխ զզուանօք փախել։
2 Այլ քանզի ոչ գտայ արժանի պարծելոյ 'ի փառս՝
ընդ ՍԲցն դասս, որոց լի են բերանք ՆՑ ծաղու՝
եւ շրթունք իւրեանց ցնծութբ, ըստ առակողին եւ

սաղ

սաղմոսողէն, 'ի կարգն երկրորդ դիմեցից՝ զնմանին իմ յիշատակել համայն աստանօր. Թէպէտ առ իմում թերութեան բարուց անբարեաց՝ և նոքա յաղթականք իցեն, իբր ապաշաւելի՝ քան զանապաշխարն: Տօնելի եղև մանաւանդ, առ իմոց պարտուցս առաւելութի. պատուեցաւ և փարիսեցին, առ դժնէիս ամբարշտութի. գովեցաւ անառակ որդին, առ անդարձիս ուխտազանցութի. յիշատակեցաւ կեղծաւորուի որդւոյն ամասեայ, առ անշնորհութի ապախտաւորիս. օրհնաբանեալ եղև աւազակն, որ դատախազն է անհաւատից. պատուեցաւ և կինն պոռնիկ՝ սկզբնամայրն ապաշաւողաց: Ո՛չ պակաս քան զփարաւոն՝ զառեղծուած սրտիս իմ խստացուցի. ըստ օրինակի խռովութե մրրկաց ծովու ծփեցայ, ո՛չ այնքան սարսեցի և պատկառեցի 'ի սաստկութէ քումդ հրամանի, որքան ալիք ծովուն՝ յեզերացն: Ընդ թիւս չափուց կշռութե առ իմս գործոց՝ և աւազոյն կոյտ սահմանեցաւ. պակասեաց անբաւիցն շիղջք, առ համբարս իմոցս անօրէնութեց:

3. Զի թէպէտ և յոյժ բազում են մանունքն՝ 'ի յափունս ջրոյն համհաւաքեալք, այլ ուրոյնք և առանձնականք 'ի ծննդոց անձկելուէ. իսկ մեղանք իմոյս յանցանաց՝ անթիւք, զորս անհնար է առնուլ 'ի միտ:

Ոմն՝ և ծնունդք իւր . ոմն՝ և շառաւիղք իւր .
ոմն՝ և բիծք իւր . ոմն՝ և արկածք իւր .
ոմն՝ և փուշք իւր . ոմն՝ և արմատք իւր .
ոմն՝ և հատուածք իւր . ոմն՝ և պտուղք իւր .
ոմն՝ և նշխարք իւր . ոմն՝ և ձուղք իւր .
ոմն՝ և ոստք իւր . ոմն՝ և որմզունք իւր .

ոմն՝ և ձիրանք իւր · ոմն՝ և մտաւորունք իւր ·
ոմն՝ և խլրտմունք իւր · ոմն՝ և զօրութիւնք իւր ·
ոմն՝ և ազդմունք իւր · ոմն՝ և նշմարանք իւր ·
ոմն՝ և տիպք իւր · ոմն՝ և մնացուածք իւր ·
ոմն՝ և ստուերք իւր · ոմն՝ և մթութիւնք իւր ·
ոմն՝ և յարձակմունք իւր · ոմն՝ և ջնարք իւր ·
ոմն՝ և պատիրք իւր · ոմն՝ և դիտմունք իւր ·
ոմն՝ և դիմեցմունք իւր · ոմն՝ և չափք իւր ·
ոմն՝ և խորք իւր · ոմն՝ և դարշութիւնք իւր ·
ոմն՝ և կայծակունք իւր · ոմն՝ և կիրք իւր ·
ոմն՝ և մթերք իւր · ոմն՝ և գանձք իւր ·
ոմն՝ և ցնցուղք իւր · ոմն՝ և աղբերք իւր ·
ոմն՝ և գիւտք իւր · ոմն՝ և շանթք իւր ·
ոմն՝ և հրդեհմունք իւր · ոմն՝ և պատկառանք իւր ·
ոմն՝ և վէհք իւր · ոմն՝ և անդունդք իւր ·
ոմն՝ և բորբոքմունք իւր · ոմն՝ և աղջութիւնք իւր ·
ոմն՝ և ամպրոպք իւր · ոմն՝ և կայլակք իւր ·
ոմն՝ և հոսմունք իւր · ոմն՝ և հեղեղք իւր ·
ոմն՝ և սառնամանիք իւր · ոմն՝ և դրունք իւր ·
ոմն՝ և շաւիղք իւր։ Հնոցն՝ և տապ իւր · հրատն՝ և դոլորշիք իւր · հալոցն ձարպին՝ և ձենձերմունք իւր · օշինդրին՝ և դառնութիւն իւր · կործանիչն՝ և ջնջումն դեղք իւր · բռնաւորին՝ և յեղուզակք իւր · դռոյն՝ և սպառազէնք իւր · աւազակապետին՝ և գումարտակք իւր · գազանին՝ և կորիւնք իւր · խածանողին՝ և ծակոտուածք իւր · ապականողին՝ և նմանիք իւր ·

4 Արդ՝ այսքիկ պէտք են գլխաւորութեց՝ ապականողաց ոգւոց համայնից, դասեալք ընդ իւքեամբք նուաճութիւք մտանց իւրաքանչիւրոց ՚ի

տոցանէ՝ բիւրք բիւրուց՝ և հազարք հազարաց· իսկ զհամայնիցս թիւ՝ նա միայն զօրէ իմանալ, որ զառ'ի մէնջ չէութիւն գրեալ՝ իբր զէութիւն գործոց տեսանէ։ Իսկ արդ՝ եթէ ոք զանձն ոչ խաբեսցէ, և առ երեսս ոչ կերպարանեսցի, և կեղծաւորաբար ոչ անհաւատեսցէ, և մարդ զինքն ծանիցէ, և հաստարակաց բնութե՛ վարեսցի, և երկրածին զանձն դիտեսցէ, և'ի չափու իւրում կանոնին կացցէ, իմասցի ծանիցէ, զնախաթիւ մասունս, արկածիցդ վերադրելոց, թէ ոչ ընդունոյն ինչ գրեցի, և նմ զբնախսկութիւն սահմանեցի, որ 'ի մերս բնութե՛ պատուակի՛ ազգի ազգի վրիպականութե՛· այլ 'ի բիւրուցն արգասեաց չարեաց՝ չափ մի երևեցուցի, զի նոքօք և զայլսն իմաստասիրեսջի՛ք, թէպէտ և ոչ բաւանդակապէս։

Սերոփին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ Նորին հաջողէ, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի, 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա՟յ։

* Բան. Ա.

1 Եւ զի մի զփրկութե՛ վստահութի՛ իսպառ
կորուսցից, և ապաղէն եղեալ՝ մատնեցայց
այսքանեաց աներևութից ընդդիմամար-
տից, որք ոչ այլ ինչ են, քան թէ ընտանիք թշնամիք՝
ինքնածին բուսեալք, զոր վերադրեալքդ սահմանե
ցին՝ զորքանութի՛ պատկերին ձևոյ եդեալ, ահար-
կուս ցուցից առ ամին բազմաբոյլ բնութե՛ մար-
կացդ՝ զօրեղ ախոյեանս ա՟ծականս՝ ամենայաղթօղս
և անպարտելիս, թէ և կսկծելիս կիրս՝ և դժուա-

բակութ պտուղս ծառոց անհասանելեաց, և անկոխ
ձմնապարհաց երկք և տաժանմունք։ Մանաւանդ զայն
ամ գունդս չարութեան բանսարկուին զօրաց, սա-
կաւ մի արտօսր կաթուածոյ աչաց՝ իբր զձ̃ ձիս զե-
ռունս բազմոտանիս խխայթից երկրի տկար խլրտ-
մանց՝ անկեալ 'ի վերայ ծորուն ձիթոյ, կամ դոյզն
դեղ ինչ սատակչական, ցամաքեցուցանէ. և դոյզն մի
հառաչումն սրտի հեծութե՝ ելեալ 'ի յոգւոյ, իբր
շնչումն հարաւային ջերմութե՝ խառնեալ յարևու,
զձմեռնամանեաց սառնութիւն հալէ. քանզի ըստ
միումդ նմանութե՝ հեշտածինք են. և ըստ միւսումդ
դիմադրութե՝ դիւրամեռք.

2 Այլ ես ոչ երբէք կասեցից դատել զդատապար-
տեալս՝ բանից կսկծմամբ. պարսել զպարտաւո-
րեալս՝ իբր զճ̃սակար անփրկանաւոր անհամոզելի.
Վ̃ս զի զոմանս սատակեալ 'ի յիմոց ներղչացն, ոմանց
զօրութի տամ կենդանանալ՝ առ հոգւոյս կորուստ.
Տունկս դառնատեան, որ զդարշութի անտառակ վա-
րուց ծաղկեցի. բարունակս ապականաբեր և մահ
ողկուզեան, որ զկորստեան գինին երկնեցի. քանա-
նու զաւակս՝ և ոչ յուդայի, ըստ ասից մեծին դա-
նիէլի. որդիս գեհենին, և ոչ արքայութե. ժառանգս
դժոխոց, և ոչ փառացն փափագելեաց. նիւթս տան-
ջանացն, և ոչ հանգստեան. Ապերախտս՝ առ երախ-
տաւորդ. ապաշնորհս՝ առ բազմապարգևդ. միշտ մե-
ղուցեալս՝ առ երկայնամիտդ. դառնացուցիչս՝ քաղց-
րութեան բարերարիդ. Ծառայս չար և վատ, ըստ
տէրունեան յանդիմանութեն. իմաստուն՝ զչարիս
գործել, ըստ եսայեայ նախատացութեն. ժիրս՝ առ

ժան

ժանդագործութիւն զազրութեան. Փոյթս՝ առ ՚ի
բարկացուցանել զՏէրն. մշտաշարժս՝ առ գիւտս սա-
տանայականս. հանապազորդեան վիշտս՝ ստացողին.
Թոյլս՝ առ բարեացն թռիչս. ծոյլս՝ առ երանութիւն
ընտրութեն. դանդաղս՝ առ դիմումնս խոստացելոցն.
անարիս՝ առ կարիս պիտանեացն և օգտակարացն.
պաշտօնեայս՝ տիրադրուժ երախտամոռաց.
3 Վա՜յ անձինս մեղաւորի, զի զարարիչն իմ բար-
կացուցի. վա՜յ որդւոյս կորստեան, որ զկենդանութիւն
ձիր մոռացայ. Վա՜յ պարտապանիս անհամար բիւ-
րուց քանքարաց, որ ո՛չ գոյ հատուցանել. Վա՜յ բեռ-
նակրիս ծանրութե մեղաց դժնէից, որ չունիմ դառ-
նալ առ հանգստարարն. վա՜յ վնասակարիս տէրունեան
պարտուցն, որ չէ՛ք ճար յանդիման լինել հզօրին.
Վա՜յ եղէգնախուխ կիզանողականս նիւթոյ, որ սո-
չորելոց եմ ՚ի գեհենին. վա՜յ ինձ առ այս յիշատակ,
զի նետք բարկութեն Այ՝ այրեցելովք են գործեալ.
վա՜յ յիմարութես, որ ո՛չ մտաւեցի զծածկեցելոցն
յայտնութեն հանդէս. Վա՜յ ամբարշտիս, զի միշտ
անդադար սատոյնս չարեաց կկեցի. վա՜յ զմարմինս
պարարողի՝ կերակուր որդանցն անմահից, կատաղացն
թունաւորաց զինո՛րդ համբերեցից. վա՜յ ինձ առ ար
բումն՝ մահուն բաժակի, որպէս զյաւիտենականն
տուժեցայց. վա՜յ ինձ առ ելս անարժան հոգւոյս՝
յեղկելի մարմնոյս, երբ դատաւորին ճշմարտի յան-
դիմանեցայց. վա՜յ ինձ առ նուաղումն՝ իւղոյն լապ-
տերաց, զի անարծարծելի է աղօտանալն. վա՜յ ինձ
առ ձեռ տագնապի՝ ահին պակուցման, յորժամ ա-
ռագաստին մուտն փակեսցի. վա՜յ ինձ առ ձայնին

ահա-

ահաւորութ՟ դողացուցչաց և սարսափելեացն բա-
նից՝ երկնաւոր Թագաւորին վճռաւ կնքելոյն, Թէ
ոչ գիտեմ զքեզ։

Մերատին ցաւեալ սրտին հեծութ՝ Նորին հայցողի, առ Նոյն
աղերս հաղորդանաց բանի. ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ.

*Բան. Բ.

1 Եւ արդ՝ զի՞նչ գործեսցես՝ անձն իմ կորուսեալ, կամ ո՞ւր թաքիցես, կամ զիա՞րդ ապրեսցիս, կամ ո՞րպէս ելցես ՚ի մեղաց բանդէ։ Քանզի բազում են պարտիքդ, և անթիւ հատուցմունքն. սաստիկ կշտամբանքն, և անվախճան նախատինքն. անողորմ են հրեշտակքն, և անկաշառ դատաւորն. հզօր ատեանն, և անաչառ բեմն. քըստմնելի սպառնալիքն, և անողորմ հատուցմունքն. ահարկու հրամանն, և մերկապարանոց յանդիմանութիւնքն. հրեղէն են գետքն, և անանցանելի են վըտակքն. Թանձրամած խաւարն, և արտաքոյ այցելութե՟ մառախուղն. ապականութ՟ է գուբն, և մշտընջենաւոր է տագնապն. ամենադրաւ տարտարոսն, և անզերծ սառնամանիքն։ Եւ արդ՝ արդարև քեզ են գանձեալ դառնիքս այսքիկ դժնդակք, և տարժանելի օթևանք, անըմբերելեացդ պատուհասից, ո՛վ անարժան անձն իմ մեղաւոր՝ չարագործ՝ պոռնիկ՝ բազմաքիծ, և սահման անդաստանի՝ բնաւին անմաքրութե՟։ Ահա՛ զարդիւնս գործոց ձեռաց քոց ժառանգեսցես՝ Թիւրեալդ ՚ի յուղղութե՟ց, և զառածեալդ ՚ի մաքրութե՟ց. տարադրեալդ յարդարութե՟ց,

և

եւ 'ի կարգաց պարկեշտութեանց. ունայնք 'ի լիութեանց՝
հոգեպարգեւ հարստութեանց. նախանձարկու բարե-
րարին, եւ ամենակալ թագաւորին.

2 Եւ քանզի կառուցեր քեզ անել արդելան՝ եւ
անփախչելի որոգայթ, խոստովանեալ քեզէն
զանբժշկականդ քո վէր, եւ զանօրինակդ հարուած,
վկայելով զանձինդ զպարտականդ մահու՝ զանբու-
ժելիդ բեկումն, ով չարդ 'ի բարեաց. ով դառնութիւնդ
'ի քաղցրութեանց. ով խաւարդ 'ի լուսազարմից. ով
կապտեալդ 'ի պճնելոց. ով դարովեալդ 'ի գովելոց.
ով ամբարիշտդ 'ի բարեպաշտից. ով շնչականդ 'ի
բանականաց. ով անմիտդ 'ի մտաւորաց. ով անհան-
ճարդ յիմաստնոց. ով անմաքուրդ յընտրելոց. ով
մահացուդ 'ի կենդանեաց. ով խոտերականդ 'ի մէջ.
ով արբշիռդ 'ի պարկեշտից. ով կեղծաւորդ յարդա-
րոց. ով անպիտանդ 'ի պիտանեաց. ով անարգդ 'ի
փառաւորաց. ով նուաղդ յառաւելութեանց. ով գե-
րիդ 'ի գերագունից. ով նուաստագոյնդ 'ի վեհից.
ով աղքատդ յընչեղաց. ով անարժանդ 'ի փրկութեանց.
ով տնանկդ 'ի բարձրութեանց, եւ 'ի հոգեւոր հարստութեանց.
եւ հատուածեալդ յօրհնելոց.

Մերոյին յաւելուած չիքին հեծուէ՝ նորին հակողէ, առ նոյն
աղէրս նողբանաց բանի. 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ.

* Բան. Թ.

1 Եւ արդ՝ զինչ արժանաւոր ըստ քեզ բան-
բասանս շարադրեցից 'ի կնիք մաղթանաց
մատենիս այսր ողբերգութեան, ով անձն իմ

Թըշ

Թշուառ ամենապատկառ , և առ պատասխանիս բանից անբարբառ , անպիտան ոգւոյ և մեղացն մասնակցութեան։ Ո՛ւ եթէ զլեառն մի ծովուց՝ 'ի յորակութի դեղոյ յեղեղեցից , և զդաշտս ասպարիսք բազմօք սահմանեալ՝ 'ի տարածումն լայնութեն քարտենի չափեցից, և զպուրակս յղքունց անտառաց՝ շամբից եղեգանց՝ 'ի հատուածս գոյութեն դրշաց կողմեցից , և ո՛չ զթիւ մի 'ի բարդելոցն անօրէնութեանց՝ զօրեցից ընդ գրով սահմանի գրաւել։ Նաղէ՝ թէ զմայրս լիբանանու՝ 'ի մի լուծ կշռոց զօդեցից , և կամ ըղլեառն արարատեան՝ 'ի կէտ ամբարձման նժարի միոյ արդարութեան՝ միջնորդ կացուցից , ո՛չ հաւասարէ այնր հարդութեան համազուգակցել։

2 Ոառուս ամբարձուղէշ՝ ստուարաստեղն՝ տերևալից՝ ունայն 'ի պտղոց , նմանակից յաւէտ հարազատ այնր թզենւոյ՝ զոր տէրն դօսացոյց . քանզի սաղարթօք վարսից . այս է՝ արտաքին դիմօք բարեշուք կերպից՝ իբր պսակաւ խիճք պաճուճեալ , բացականացն դոս բաղձալի . իսկ եթէ մերձեսցի տնկօղն՝ խուզել զխնդրելին, դտցէ զքեզ ունայն 'ի բարեաց, և դարշելի 'ի գեղեցկութեանց . ծաղր տեսողաց , և նշաւակութիք նախատողաց։ Ո՛ւ եթէ ապաժամման՝ յանդգոյշ ժամու՝ հերապանծ տունկն պտղաբերոյս անկենդան , որ դոյզն պատկերն է անպատրաստից , եկն ընդ անխծիւք . և կամ երկիր ոռոգեալ ցօղով, և ո՛չ բազմապատիկ՝ զաւանդս արդասեաց երկրագործութեան տածողացն մատուցանէ , լքեալ մոռանի . իսկ դու՝ ո՞վ անձն իմ եղկելի , սահման բանաւոր և տունկ կենդանի՝ և ո՛չ 'ի ժամու խուռամ պտղաւոր ,

Իբր ոչ զնոյն կրեսցես պատիժ նախնում առակիդ.
Մ̃ զի զհամայնն ընկալար 'ի քեզ՝ անպակաս յառա
ւելութեանց, սկզբնաւորեալ 'ի մարդն առաջին՝ և
մինչև 'ի սպառումն ծննդոց նորին՝ զբերս գործոց
նանրութ̃եց, և զդիւտս նորոգս՝ ատելիս և անախոր
ժելիս հաստողին զքեզ ո̃յ.
3 Եւ ա̃ զի եղի զքեզ նպատակ համդէպ երե-
սաց տեսութեան մտացս՝ ա̃նձն իմ անպիտան,
վիմօք ձգելոց արձանաց բանից՝ իբր զանընդել գա-
զան վայրենի, անողորմաբար զքեզ քարկոծել: Որ
թէպէտ և ոչ պատահիմ անուանիլ արդար, սակայն
յառաջնումն պատասխանւոյ՝ իբր ընդ ոսոխի ու-
մեմն՝ ընդ անձին՝ յօժարամիտ կամօք ոգորիմ, ըստ
իմաստութեանն բանի. և զմ̃յզս մտաց խորհրդոցս
գաղտնեաց՝ իբր զգլխաւորեալ յանդաւորութ̃ չա-
րութ̃ե գործոց խոստովանեալ, քեզ տարածեցից՝
ա̃ծ իմ և տէր: Օ՛ է որով չափով չափեցից զան-
ձինս սոդոմանք, 'ի քոցդ աննուաղ գթութ̃եց՝ այս-
րէն չափեցոյց, ընկալէ̃լ զշնորհդ յաճախագոյնս՝ ընդ-
մեծագունիցդ պարտեաց: Եւ ո՞րքան վերացն հար
ուածք՝ անբժշկականք և անհնարաւորք ճարակեսցին,
ոյնքանեօք չափովք կրկին առ սմին՝ և իմաստք ար-
ուեստից բարձրեալ բժշկիդ՝ բարեհռչակեալ լու-
սաւորեսցին. և 'ի պարտուցն առաւելու̃թ, նոյնքան
փոխատուիդ առատատրութիւն՝ բարեբանեալ մշտա
պսակեսցի, ըստ խնկաւորդ քում առակի: Օ՛ է քո է
փրկու̃թ. և 'ի քէն է քաւութ̃ի. և աջով քո՝ նորո-
գութ̃ի. և մատամբ քո՝ զօրեղութ̃ի. և 'ի հրամանաց
քոց՝ արդարութ̃. և յողորմութ̃եց քոց՝ ազատութ̃.

և

և յերեսաց քոց՝ լուսաւորութիւն . և ՚ի դիմաց քոց՝ զուարճութիւն . և հոգւոյդ քո՝ բարութիւն . և օծմամբ իւղոյ քոյ՝ սփոփութիւն . և ցօղով շնորհի քոյ՝ զուարթութիւն . և դու տաս մխիթարութիւն , և մատուցուցանես զվհատութիւն . և բառնաս զխաւար վշտաց , և զհեծութիւն ողբոց՝ ՚ի ծաղր փոխես : Ու քեզ վայելէ օրհնութիւն գովութեամբ հանդերձ՝ յերկինս , և յազգս հարցն՝ և ՚ի ծնունդս նոցա , և յաւիտենից յաւիտեանս , ամէն :

Մ՝ էրսոփէն յաւելուած չորքին հեծուածէ՝ նորին հոգւոյ է , առ նոյն աղէրս նաղբանոյ բանի : ՚Ի խորոյ սրտից խօսք՝ ընդ այ :

* Բան . Ժ .

1 Ուարդ՝ քանզի միապէս մատնէ կորստեան՝ և զզջումն ուժգնապէս , և մեղանչելն մոլեգնաբար . զի թէև օտարացեալ իմն են ՚ի միմեանց այլայլութիւք նմանութեացն , սակայն ըղ կերպարանս երկաքանչիւրոցն առ միմեանս եդեալ , զմի և զնոյն վհատութեան ծնունդս արտադրեն : Զ է մինն՝ զհզօրին ձեռն՝ իբր ապիկար՝ թերահաւատէ , իսկ միւսն՝ ըստ նմանութեան քառատանեաց պաճարեղինաց՝ յանզգայս եղեալ , զյուսոյն առասան խզէ . վասն որոյ ընդ առաջնումն միշտ փաղաքշեալ՝ հանապազ խնդայ սատանայ . իսկ երկրորդաւն՝ ըստ նմանութեան լափլիզօղ դժոխորովայն գազանի , իբր կերակրով արեամբ պարարի :

2 Ուարդ՝ իբր զգանեալ բազմահարուածեան հեծանաւ , և յափն մահու ժամանեալ՝ դայլն ինչ

դարձուածս շնչոյ ընկալեալ, և յոգի կենդանի եկեալ
կազդուրեցոյց պատսպարեցոյց կանգնեցոյց յոր-
եւյց յանկենդանականս կորստենէ · օժանդակեալ
քո ձեռամբդ՝ որ գթածն է յամ՝ 'ի բարերար յերկ
նաւոր հօրէդ՝ փրկութեն և բժշկութեն պտուղ ըն-
ձեռեալ ինձ մեղուցելոյս՝ ախտացելոյս՝ և մահացե
լոյս։ Նու սկզբնաւոր ողբերգութեն այսր աղերսա-
նաց, զհաւատոցն շինուած կառուցից. քանզի և ոմն
'ի նախնեացն՝ ոքիմէք զինեալ փոխեցաւ իսկոյն յան
մահականն վիճակ վերին. զապաշխարութեանն դեղ
ընկալեալ, ապաշաւանաց թօշակաւն՝ զդրաւականն
աներծութեան ատէն ժառանգեաց։ 'Ի վեր քան
զորոց՝ առաքեալ՝ ընդ նմին ցուցանէ, որք զհանդէսն
մրցանակին յերկրի կատարեալ, ապագայիցն և երկ-
նաւորացն յուսոյ հաւատացին, և անտեսիցն ձոխու
թե փարթամացան։ Իսկ զխրախոյս տրուենի պաշտե
լի բանին՝ յիշեալ առ սմին, զի ո՞մ ինչ ճնարաւոր է
այնմ՝ որ հաւատայն։ Նա՛ զի՝ և զէաւին ընտրակա-
նացն բարեմասնութե ոյ հաձելեացն՝ զննեալ աս-
տանօր, զայս պատկեր բանի ընկալաք նախնի գահ-
էրեց, առ 'ի սրբութեցն մուտ՝ ատլխմբ հանդերձել.
առանց որոյ և ոչ որն փառաց՝ զնուրան առ մեզ հը-
րաշագործեաց զօրութինս, եթէ ոչ նախ՝ ըծանէց
խնդրեաց բարերարութեն իւրոյ զհաւատոյն մեր.
ուստի և կեանս ընձեռեալ զօրէ իմբնիշխան բաւա-
կանութե՝ առընթեր դոլով ոյ. քանզի հաւատք քո
կեցուցին զքեզ, օրճնաբանեալն ոյ բերան վկայեաց։
Քանզի արդարև սեռն սեսութի, և կատարեալ
իմաստութի, և առ ած ընտանութի, և բարձրելոյն

ծանօթութ՟ն հաւատոց մասն՝ երջանիկ և ընտրեալ անուն՝ որ յարաձգեալ մնայ անվթար և անփակելի, պատուակից գոլով սիրոյ և յուսոյ։ Ո՜ի եթէ փոքու սերմանի գոյի՝ հատի մանանխոյ չափոյ նուաստի հաւատք՝ զերանց մեծութ՟ի փոխէ զօրեղապէս ՚ի սիրտս ծովու, ապա յիրաւի ընկալաք զայն սկզբնաշաւիղ առաջնորդ կենաց՝ աներկմիտ պաշտօն առ ա՟ծ, որ զապառնիսն և զծածկեալսն՝ առանց երկբայութ՟ն ՚ի հոգւոյն աչս տեսանէ, երրորդութ՟ն փառաւորելի անուամբն պատուեալս հաւատք՝ ընդ սիրոյն դասել և յուսոյ։ Ո՜ի թէ՝ և զերիսն հաստուածս առանձնաւորակինս՝ ՚ի մի և ՚ի նոյն խորհուրդդխառնեսցես յաւէտ մեծասցիս նոքօք ՚ի յա՟ծ. քանզի՝ թէ հաւատաս ՚ի նա, և սիրես. որով և յուսաս աներեւութից պարգևաց նորին։ Նմա փառք յաւիտեանս, ամէն։

Սէրոտին յաւելուած կրկին հեծութե՟՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։ ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այս։

* Բան. ԺԱ.

1 Եւ արդ՝ ես յետինս դաւանողաց՝ ունայն ՚ի բարեաց, նայեցեալ խորհրդով մտացս ՚ի սկզբնաւորն իմ եղելութիւն՝ ՚ի ձեռն ձեռին ստացողին իմոյ յանէից, յուսով հաւատամ յի՟ քի՟ առնել զոր կամի։ Քանզի հաւատացի, մեծ և խօսեցայ խրատեալ պօղոսիւ, ուսեալ ՚ի դաւթայ, թէ և արդ կենդանի մաղթանք ն՟յ այց ինձ արասցէ. ո՟ղ հաւատովք ճանաչել զնա, և զզօրութիւն

յարութեան նր̃, ըստ առաքելոյ, և զհաղորդութի̃
չարչարանաց նորա, և որ զկնի բերին տատացեալքն։
Այցորդ է սմին և յոյժ նմանատիպ՝ հաւատայն խա-
կապէս և՛ ի նորոգս այս փոխադրութի̃, որ ՛ի մեղացն
՛ի քաւութի̃, և՛ ի չարագործութէ̃ յարդարութի̃, և
յանմաքրութէ̃ ՛ի սրբութի̃, և յանքաւելեաց պար-
տեաց մահու յանցանաց՝ յանդատապարտն երանու-
թիւն, և՛ ի ծառայական կապանացն՝ յերկնաւորն ա-
զատութի̃։ *Քանզի զմարդ ոչ արդեօք չքնաղ քան
զքան՝ և՛ ի մթութէ̃ երկևանութե̃ խաւարի զտեալ՝
և աստուծով օժանդակեալ և օգնեալ սիրտ մեղա-
ւորի, որ ընդ մարմնապէս ծիծաղելն՝ առ նմին հե-
ծէ հոգեպէս։ Որ թէպէտ և յամբարձմանէ բարձ-
րութե̃ գերագունիցն կայից, տարասուզեալ ծան-
րութե̃՝ յանդնդային վհին խորխորատ գբոյն կոր-
ծանման, նորագիւտ մեղօքն անջրպետօք, ունի և նըշ
խար նշուլից՝ փրկութե̃ կենաց հպաւոր, իբր կայ-
ծակն լուսոյ պահեցեալ ՛ի մոխրս և յոգի․ որպէս ըղ
հուրն նշանաւոր և զարմանաւոր թանձրամած՝ հը
բաշխեք մակարդեալ վեհին հրամանի՝ ՛ի յատակս ներ
քին նիրհեալ՝ ջրհորոյն։ Սուտի և մեղուցելոյն խա-
պաւ թաղծելոյ; և ակնկալութի̃ բարւոյն բարձելոյ,
և համարձակութի̃ շնորհին լքելոյ, յուսալ վերս-
տին անդրէն միւսանգամ նախապարգևիցն փառա-
զարդութե̃ց դարձեալ հասանել․ քանզի և յուծուստ
անդուստ հանդերձի և այս՝ ներգործիլ առ այնս․
վա̃ զի սա զառաւօղին զօրութի̃՝ ամենաշնար աւետա-
րանէ։ Յոր խունկ հաճոյն մեծապէս հոտոտի մծ,
քան յիմ բուրումն անուշից, և քան ՛ի խառնեալն

եր

երբեմն աղացմամբ՝ 'ի սպառ խորանին, որ է կերպարան անձանց խոնարհից զինջեալ բեկութեամբ՝ առ 'ի միութիւն նոյն նմանութեան. Իա որում հարցեալ փրկչին ամենից՝ ցամենս ախտացեալս տեսանելեօք, հաւատովք ասելով՝ առ այդ, թէ կարօղ եմ առնել ձեզ զայդ, ոչ պարգեւեաց աչաց նոցա լոյս, եթէ ոչ նախ զհաւատոյն գրաւ ընկալաւ. Քանզի զինչ քան զմեռելութի քառօրեայն դիոյ՝ առ կենդանութի մեզ անյուսադոյն, առ որ կանանցն ժամանելոց 'ի յոյս արարչին՝ հաւատոյն հանդերձանօք, անյապաղաբար զփառացն այ տեսին զհանդէս՝ 'ի յեղբօրն կենդանութի.

2 Իսկ ստատին անկապուտ շնորհին մնացելոյ զինի մեղանացն՝ հզօրագոյն են մկայք. Լսի՝ եննովք. զինի աչարոն. յետ նյ դաւիթ. դարձեալ եւ պետրոս. ընդ որս եւ փոքրն եղխաղար, որ 'ի մեծէն այ ողորմեալ՝ մեծագունից մկայեցաւ. Ուղղորդ է առ այս եւ բանն առակի անառակ որդւոյն. Թողում զպոռնիկն՝ որ 'ի տնէ գովեցաւ. եւ զմաքսաւորն՝ որ 'ի բարեգործէն յիշատակեցաւ. եւ զաւազակն երջանիկ՝ որ յարձակումն վերջին շնչոյն՝ հաւատովքն պըսակեցաւ. եւ զոր անքաւելին են պարտիք՝ զհաղորդեալքն սպանման մահու արարչին. առ որս եւ դըլխաւորն ընտրելոց պօղոս՝ որ երբեմն նախնին էր անօրինաց. Յորոց ոմանք ծանօթութբ օրինին դըլօրեալք, անդրէն կանգնեցան բիւրապատիկեան գերազանցութբ՝ քան զնախակրօնիցն առաւելութի. Իսկ որ նախ քան զօրինակին տուչութի՝ զաւանդն պահէլ հայրենի, մերձաւորագոյն գոլ պատուիրանի

սկզբնահօրն դաւանուն, որ և զնախնւոյն պարտիս՝
ինքեան վարկուցեալ, զնորայն՝ իւրովքն տուժեաց
կրից տաժանմամբ, ո՛չ քաւեցաւ միայն ծածկեալ 'ի
յերկրի, այլ չարչարելեաւն մարմնով, բանականաց
բնութեն կենաց կարապետ՝ յաղթող զօրապէս բըռ-
նութեան մահու՝ փոխեցաւ։ Իսկ ոմանք 'ի բուսոյ
տհաս հասակին չարութեն յերկարաձգեալ, 'ի կա-
տարեալ տիս ժամանակին, ո՛չ 'ի բարձրութենն կոյից
հասեցան, քան թէ 'ի ստորնականաց թշուառութեց
դժնէից կենացս՝ 'ի կամարն երկնից համբարձան։
Նաև թէ այն ժամանեաց կանխաւ՝ զօրացեալ 'ի չա-
րեացն դարձ, որ մինչև յոսկեղէն նիւթ յեղանա-
կեալ հողոյս գոյութեն, և պատկերն աղքունի՝ 'ի պա
տիւ կերպիս մերոյ՝ նկարէր աղքունական քանդակ
ուածով, անկորուստ և անփոխադրելի և յաղթող
դաւաճանութեն զմերս ենթադրեալ բնութի, ապա
առաւել յուսալի է այժմ մերկապարանաց լուսաւո
րութի անքող և անվերարկու՝ տերամբ քի ուխ-
տեալ. որով և միշտ հաստատեալ պահի 'ի մեզ բանն
տրունի, ըստ մարգարէին ձայնի, ուխտ խաղաղութե
և կնիք հաստատութեան՝ առ հաշտարարն միջնորդ՝
երկնային անմահ կենդանի և մշանջենաւոր բարե-
խօս։ Ապա ուրեմն ըստ այսու կանոնի ճշմարտա-
դունի, և անփոխադրելի սահմանի, և արարչաւանդ-
պայմանի, համբուրեմ հաւատոց շղթամբք՝ զպատ-
կեր բանին, և տին ունիմ փառացն շնորհի. քանզի
արդարև յարդարացուցանելն զմեզ այ՝ ո՛չ ոք զօրէ
դատապարտ առնել, ըստ առաքելական բանին
սահմանի.

3 Այլ յոյս անստուերագիր վստահութե̃ ապաս-
տան, կամ կործանելոյ՝ կանգուն. թշուառա-
ցելոյ՝ յաղթօղ. վրիպելոյ՝ ՚ի դարձն կենդանական.
ամենաթշուառ չարագործիս՝ ՚ի յոյսն. մահու մա-
նեցելոյ՝ ՚ի կեանսն. ընդ ապականութե̃ վաճառելոյ՝
՚ի ձիրն. դժոխային գործովք գրաւելոյ՝ ՚ի լոյսն.
ստորնասէր անասնակենցաղս՝ յերկինս. երկլին գայ-
թակղելոյ՝ ՚ի վերստին փրկութի̃ն. մեղօք կապե-
ցելոյ՝ ՚ի հանդստեանն խոստումն. անբժշկական վէ-
րօք վարանելոյ՝ ՚ի դեղն անմահացուցիչ. սատմբա-
կելոյ վայրագութե̃՝ ՚ի սանձն հանդարտութե̃. սրա-
ցելոյ վարատական՝ ՚ի կոչումն. ապառում դժըն-
դակս՝ ՚ի հեզութի̃ն. ընդդիմաբան լռացողս՝ ՚ի
ներումն։ ՚Ի Քս̃ Յս̃, և ՚ի հայր նորին հզօր և ա-
հաւոր, յանուն և ՚ի կամս բարերարութե̃ հոգւոյն
ճշմարտի. օրհնաբանեալ խնկութե̃ն՝ և մի ա̃ծութե̃ն՝
զօրութիւն և արքայութիւն, մեծութի̃ և փառք՝
յաւիտեանս, ամէն։

Ս՝երայեն յաւելուած հրէին հեծութե̃՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն
աղերս նողբանոց բանի։ ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ̃։

* Բան. ԺԲ.

1 Եւ արդ՝ քանզի յաւէտ յառաջնումն զղջ-
մանն՝ յուսահատութեանն բանիւ լքայ, և
տարակուսանաց հեծանաւն՝ ՚ի մահ ձաղկե-
ցայ, աստանօր ՚ի յուսոյն կերպարան փոխեալ՝ յար-
դահարել համարձակեցայց, զերրորդութի̃ն ա̃ծ կար-
դալով յօգնականութիւն ինձ մեղաւորի։ Որ և

ան

անդաստին իսկ յօրինաբանելն և ՚ի դաւանելն զկեն-
դանարարն բնաւից ած, իսկոյն և կոչումն ընտանի
ձայնի աՀաւորութեան անուան շնորհաձիրն բարե-
բարի, մանՀացելոյս է կենդանութի, ըստ մարգարէին
նախաձայնութն, թէ որ կարդայ զՏր, նա կեցցէ ։
Իսկ ես ոչ միայն կարդամ, այլ նաև Հաւատամ մե-
ծութն նորին . ոչ եթէ վն պարգևաց նր մատու-
ցեալ՝ յողոք դեգերիմ, այլ իբր զկենդանութի խա-
կապէս, և զշնչոյ տուր և առութիւն Հաւաստի, ա-
ռանց որոյ ոչ է շարժողութի կամ ընթացութի . զի
ոչ այնքան յուսոյն Հանգուցիւ, որքան սիրոյն կա-
պանօք բերիմ։ Ոչ ՚ի տուրսն, այլ ՚ի տուօղն յաւէտ
կարօտիմ. ոչ փառքն են ինձ անձկալի, այլ փառաւո
րեալն է Համբուրելի . ոչ կենացն փափագանօք, այլ
կենարարին յիշատակաւն միշտ ձենձերիմ . ոչ վայե-
լչացն տարփանօք Հեծեմ, այլ Հանդերձողին տենչա-
նօք՝ յերկիմանց աստի կականիմ . ոչ զՀանգիստն
խնդրեմ, այլ զՀանգուցչին զերեսս աղաչեմ . ոչ
Հարսնարանին խնձոյիւք, այլ փեսային անձկութբ
մաշիմ։ ՚Ի ձեռն որոյ զօրութն վստաՀապէս ակնկա-
լութբ՝ վերադրեցեալդ յանցանօք բեռանց՝ աներկ
միտ յուսով Հաւատամ ՚ի կարօղին ձեռն ապաստա-
նեալ, ոչ քաւութն միայն Հասանել, այլ զնոյն ինքն
տեսանել՝ յողորմութ և ՚ի գթութ և յերկնիցն ժա-
ռանգութ, թէպէտ և յոյժ եմ տարագրելի ։
2 Եւ արդ՝ բազում պատկառանօք ամաչեցելոց դի-
մաց կորացեալ, զմիջնորդ ազդման կափուցմանց
երկակի շրթանցս՝ արժանափակ աղխիւ կարկելոց՝
առ անՀամարձակ լեզուիս շարժութի, նորոգեցից

՚ի

'ի յերգ հառաչման պաղատանաց յեղանակութեանց՝ աղիողորմ հեծեծանաց՝ 'ի բարձունս աղաղակելոյ·

Աղբանք զօրաւորք՝ արհաւրաց գիշերայնոյ·

3 Անհուն քաղցրութիւն՝ տէր ա̃ծ հզօր, զդառնա-
ցողիս զաղաչանս. մատի՛ր գթութեամբ՝ առ
պատկառեալս դիմօք. փարատեա՛ ամենա-
պարգև, զամօթալին տխրութիւնս .
բա՛րձ յինէն՝ ողորմած, զանբերելի ծանրութիւնս·
անջրպետեա՛ ճոխրաւոր, զմահացու կրթութիւնս·
ուարեա՛ միշտ յաղթօղ, զխաբողին հաճութիւնս·
բացադրեա՛ վերնային, զմոլելոյն մառախուղ .
կնքեա՛ կենցուցիչ, զկորուսչին ընթացմունս .
ցրուեա՛ ծածկատես, զըմբռնողին չար դաւմունս·
խորտակեա՛ անքննելի, զմարտողին դիմեցմունս ,
Տնագրեա՛ քո անուամբդ՝ զլուսանցոյց երդ յարկիս·
պարփակեա՛ քո ձեռամբդ՝ զառաստաղ տաճարիս ·
գծագրեա՛ քո արեամբդ՝ զմուտ սեմոց սենեկիս·
կերպացո՛ զքո նշանդ՝ 'ի հետս ելից մաղթողիս .
ամրացո՛ քո աջովդ՝ զհանգստեանս խշտի .
մաքրեսցես 'ի հաղբից՝ զծածկարան անկողնոյս .
պահեսցես քո կամօքդ՝ զտառապեալ անձն ոգւոյս·
անխարդախս արասցե՛ս զքո շնորհել շունչ մարմնոյս·
կացուսցես շրջափակ՝ զպար զօրուդ երկնայնոյ .
կարգեսցես 'ի դիմի՝ ընդդէմ դիւացն դասու :
Տո՛ւր հանգիստ բերկրութե̃ մահահանգոյնս նիրհ-
ման 'ի խորութե̃ գիշերիս, բարեխօսութե̃ հայց-
ուածոց սրբոյ ա̃ծածնիդ՝ և ամենայն ընտրելոց·

Ամփոփեալ պարուրեալ զպատուհան տեսութեանց՝
զգայարանացս խմաստից՝ անզարհուրելի զետեղմամբ՝
'ի ծփական խռովութեանց , կենցաղական զբաղմանց ,
անրջական երազոց , խօլականաց ցնորից , յիշատակաւ
քո յուսոյդ՝ անմխասելի պաշտպանեալ ։ Եւ սթա-
փեալ վերստին 'ի ննջմանէ ծանրութեան՝ ամենա-
զգաստ արթնութ̃ե , հոգենորոգ զուարթութ̃ե 'ի
քեզ արձանացեալ , զայս ձայն մաղթանաց՝ բուրմամբ
հաւատոց քեզ՝ ամենօրհնեալ Թագաւոր փառաց ան-
ճառից , փառաբանողաց երկնազումար խմբից եր-
գակցեալ՝ յերկինս առաքել ։ Զի դու փառաւո-
րեալ ես յամենայն արարածոց յաւիտեանս յա-
ւիտենից , ամէն ։

Վերջին յաւելուած չքնին հեծութ̃ե՝ նորին հոգւոյ , առ նոյն աղէտս ողբանաց բանի ։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Աստուծոյ ։

* Բան . ԼԳ .

1 Ո՜վ բարերար հզօր ահաւոր , հայրդ բարի՝
ողորմութեանդ շնորհի , որոյ անունդ իսկ
մեծիդ՝ զգթութի և զընտանութի ա-
ւետարանէ քաղցր՝ դժնէից և անդոհացողաց ։ Ընդ
քեզ և որդիդ քո՝ իբրև զքեզ , զօրաւոր ձեռն՝ իբ-
րև զքոյդ , անժամանակ տէրութեամբ ահեղ՝ ընդ
արարչութեանդ քում բարձրացեալ ։ Եւ հոգիդ սբ
ճշմարտութեան , բղխեալ առ 'ի քէն անսպառութ̃ ,
կատարեալ իսկութի դոյի , էութի մշտնջենաւոր ,
հաւասար քո տմիւ , փառակից որդւոյ քոյ տրութ̃ ։
Երրեակ անձնաւորութի՝ համայն անքննին , օրհնեալ

՚ի դիմաց՝ ուրոյն զատուցմամբ. իսկ միաւորեալ հա-
մաղուդութեան՝ նոյնագոյ բնութեան սիրապէս՝ անշը
փոթ և անանջրպետ՝ միով կամօք և կցորդութեամբ.
ոչ երիցութիւն ումեմն ՚ի յումեմն, և ոչ քթթել մի
ական առ նուազութիւն միոյն ժամանեալ, քան թէ
պատճառ սիրոյ երկնային անստուեր լուսոյ՝ որ առ
մերձ է ծանօթութիւն, միով պսակաւ սրբասացութեան՝
անսկզբնաբար աստուածաբանեալ: Քանզի արդարև վե-
րաձայնեալս այս խոստովանութիւն երեքփառաւորեանդ-
դաւանութեան՝ զվէմն հաւատոյ պետրոս երանեաց.
իսկ զդատապարտելոյս անձն մեղօք՝ բարեհրաման
քո ակնարկութեամբ, ով խնդրողդ դերելոյս՝ հրաշա-
նորոգ արդարացուցէ: Քանզի թէպէտ և քո ի-
ցեն պարգևք՝ և քո ողորմութիւնք, այլ ոչ ՚ի պար-
գևսն ես այնքան հռչակեալ, որքան յողորմութեան.
զի երկրորդն՝ զքոյդ յաճախէ զփառս, իսկ առա-
ջինն՝ զմեղաւորացն յայտնէ զգործս. զի պարգևք՝
վաստակոցն են փոխատրութիւնք, իսկ ողորմութիւնք՝
մեղուցելոյս բարերարութիւնք.

2 Եւ արդ՝ մի՛ զօրասցին մարդկայինս գործք ա-
ռաջի քոյոցդ շնորհաց՝ Աստուած գթութեանց, թէ և
անդր իսկ իցեն քան զօրէնս հասարակաց՝ բնաւորա
կանս հոմանց, այլ յաղթող եղեալ քոյդ երկայն-
մտութեան, նուաղ եղիցի առ քումդ մասին ընթացք
երկրածնաց: Քանզի և որ մաքրութեան պերճա-
նային օրինականացն վաստակութիւնք, ՚ի լուսաւորել
քոյդ արդարութեան գուշակ ներկայիս, ամենանուաղ
անձկութեամբ լքեալ հրէութիւն՝ յետնեալ, և յաւէտ
ընդ տարադրական ողորմելոյն, առաւել նոքա գտան

կարօտեալ մարդասիրութեան։ Նաեւ քանզի ամենայն ինչ
հնարաւոր է քեզ՝ բարերար, լուր պաղատանաց գոչ-
մանց հեծութեանս՝ որ կարդամ առ քեզ. ողորմեա՛,
կեցո՛, եւ մարդասիրեա՛։ Զի քո է երկայնմտութիւն,
քաղցրութիւն, փրկութիւն, քաւութիւն, եւ փառք յամե-
նեցունց՝ յաւիտենից ազգաց, ամէն։

Մ երրորդն յաւելուած կնքին հեծութեան՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն
ամէնս նախաբանաց բանի։ Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ։

* Բան. ԺԳ.

1 Պաղատիմ առ քեզ լուսոյ ճառագայթ՝ ար-
քայ երկնաւոր՝ գովեալ անպատում՝ որդի
անճառ մեծին այ, խոնարհեցո՛ զունկն քո՛
բարձրեալ բարեգութ՝ կենաց ապաւէն, նորոգ
մերձեցեալ կրկին աստանօր ՚ի հառաչումն նուաղ
ձայնի վիրաւորելոյս։

2 Ո՛չ ցուցեալ է երբէք, եթէ աղաչեաց զքեզ ՚ի
ձեռն աւազակացն որոյ խողխողեալն, քանզի
կարկամեալ էր. ո՛չ ձայն պաղատանաց զկնի արձա-
կեաց, քանզի անկունինչ էր. ո՛չ մատամբքն տատանե-
լոց՝ զաղէտ վտանգին յայտնեաց տեսողին, քանզի
խորտակեալ էր. ո՛չ աչս կողկողագինս արտասուօք
ողբոց՝ բարերարին յանդիման կացոյց, քանզի ճա-
սապարտ էր. ո՛չ ՚ի պատգամ բանից միջնորդի՝ զոլոր
մածիդ կամս հաճեցոյց, զի անյայցելու էր. ո՛չ հայ-
թայթմամբ խորտակէլ մարմնոյն արիւներանգ ներկ-
ուածովն ձորձոց՝ զգթածին զսիրտ ճմլեցոյց, վա՛ զի
անյոյս էր. նա եւ ո՛չ ծնկնդրովքն հաստատութե՝ իբր

 դար

դարշապարաւ սոյնն՝ վարեցաւ , այն զի անյարիր էր . քանզի կիսամեռն առել կենդանւոյն՝ սակաւ ինչ նուազ է 'ի մեռելութենէ . Մանաւանդ զի 'ի քոյոց խրատեալ բանից , և բարերարեալ քոյդ ողորմութեամբ , և փառօք քո լուսազարդեալ , ոչ միայն զի ոչ վերջացաւ 'ի հակառակն քո ընթացից , այլ առաջակեալ ապստամբութ̃՝ ձեւր թշնամեացն թէ յաւելուա . ընդ նոսին դաշնաւորեցաւ , միաբանեաց առելեացն քոց .

3 Եւ դու՝ բազմապարգև , բարերար , անոխակալ , ամենակեցոյց , ոչ միայն զի ոչ պահեցեր զչարագործին մեղաց յիշատակ , այլ և ոչ բանիւ յանդիմանեցեր . ոչ ատն հարեր անկելոյն , այլ կարեկցաբար մատուցեալ՝ զծայրագոյն ցուցեր զխնամս . Ոչ քահանայապէս ըստ ահարոնեան տկար օրինին՝ զօրաւոր առ մահուն պաշտօն՝ դատապարտիչն անիծիւք և բռնալից քարանցն ձգմամբ՝ 'ի խորտակումն խոցելոյն արագեալ մատեար . և ոչ որպ̃ ղեւտականն կարապետոյին անկատարագործ՝ 'ի յերկուցն միջի բաժանեալ խոշոց՝ հնոյն լռումն՝ և նորոյս սկիզբն , ունայն 'ի հոգւոյ յապաշխարանն հանդիսացեալ՝ զվիրաւորելոյն տեսեր զվտանգ , զի մի՛ սատակիչն օրինակութ̃ տապարաւն արմատակտրաւ՝ զմահուն պաշտօն 'ի քեզ նկատել , յառաջ քան զփորձ առակոյիցն սատակեսցի . այլ հեթանոսացն պահպան անուն ասորեստանեայցն , որք 'ի հրէիցն ընկալեալ զօրէնս՝ ամբողջ պահեցին , զոր նոքա մոռացան , նոցին կցորդեալ մարմնոյդ վերարկուաւ՝ մերակերպարան խառնութ̃ , զազատարարն գծագրեցեր զաւետիս՝ առ

օտա

օտարազգիան . և անձառարդ ներգործութբ անա-
պականաւ՝ ձեռն կարկառեալ, յարուցեր զմարդն
նախնի՝ մեռուցեալ 'ի մահ՝ իւրովքն ծննդովք .
Զտրտմեցելոյն սիրտ բերկրեցուցեր, և զվհատեալսն
հաստատեցեր, և զթշուառացեալսն միանգամ՝ կրկին
զուարթացուցեր։ Նազանին կենարար օծմամբն,
և բաժակաւն լուսոյ լցեր . հացիւդ երկնայնով ա-
րարչականդ քոյին մարմնով՝ նոր յեղանակեցեր ։
Մերակացութբ երջանկացն ազանց ընտրելոց՝ յան-
ձնձեցեր, գրգռեցեր, և խնամարկեցեր։ Համդարտ-
ընթաց գրաստուն ածողութբ՝ անզգուելի պա-
հեցեր, մինչև յարկն լուսոյ ածեր ։ 'Ի ձեռն եր-
կաքանչիւրոց միջնորդաց՝ նախնեաց և երկրորդաց՝
տուչութն կտակաց կենդանականաց, մարդասիրապէս
դարմանատրեցեր . Եւ որ երբեմն ընդ մովսէսի՝
թեւս տարածեալ արծուոյն օրինակաւ՝ ընկալար զզ-
նա, և 'ի հանդիսան հանդարտութն՝ երկրին բարու-
թն առաջնորդեցեր . և զբանին կերակուր՝ ջամբել
հրամանատրեցեր վարդապետութեց .

4 Եւ արդ՝ որ զբնաւն ծայրագունին բարութն
լուսոյ՝ յամի բովանդակապէս հրաշագործեցեր,
զօգտողին զգանձ քեզ սեպհականեալ՝ զքո ստաց-
ուածն առ քեզ դարձուցեր, կեցո և զիս մաքրեալ
'ի մեղաց պարտեաց, որ ձրի պարգևես և անպատ-
րաստից . ընդ որոց և ինձ տացես քաւութի և բժշ-
կութի՝ բարեգութ, զօրեղ, անքննին, անեղծ,
անհաւոր, օրհնեալ միշտ յաւիտենից
յաւիտեանս,
ամէն ։

Աղերսին յաւելուած չքնին հեծութեան նորին հոգւոյ, առ նոյն աղէրս խաղբանայ բանի. 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ.

* Բան. ԺԷ.

1 Իսկ դարձեալ աստուստ վերստին առ նոյն հե-
ծութի սրտիս վտանկի ինձէն մատուցեալ,
տալին նուագաւ 'ի նոյն ոճ բանի՝ զամենա-
պարգեւդ արգահատեցից, տագնապեալ ոգւոյս վը-
տանգիւ խղճաւ. իբր մեռեալ՝ կենդանւոյ անմա-
հիդ մաղթեմ Այ, խոստովանեալ ընդ փառացդ քո՝
զիմս անարգութիւն, եւ առ չարեօքս խմելք՝ զքոյդ
բարութի. որովք յաղթեալ գտայ՝ քան թէ բժշկեալ,
եւ ամաչեցեալ՝ քան թէ համարձակեալ, ուխտակորոյս
աւանդամոռաց.

2 Իսկ կրկին առակն որ առիս՝ որ ոչխարին որ-
բուպն տարացուցիւ, որ յետին անզգայութեն.
եւ մատնեցեալ մոլորեալ, եւ 'ի լերինն՝ ուր ոչ է այցե-
լութի, ընդ գազանականացն դիւաց՝ եւ կորոցն վայ-
րենութեն թափառեալ, ոչ մերձաւոր գոլ սակաւ մի
հօտին. ոչ բան ունէի, որով եւ զցաւոցն աղէտ պատ-
մէի. ոչ ձեռն ձգողական, որ համբերցն է աղդողա-
կան. Իսկ դու միայն գովեալդ յսկզբանցն յաւի-
տենից՝ եւ յարդի ծնելոցս, գտեալ՝ ըստ մաղթանաց
գոչման երգողին, զիս զմեղուցեալս՝ յաննշոյլն մոլո-
րութեն, խնամողորէն տեսչութե կամաց՝ հովիւ կո-
չեցար. եւ ոչ միայն հոգացար, այլեւ խնդրեցեր. եւ ոչ
գտեր միայն՝ հրաշագործ, այլ անճառելիդ բարերա-
րութե սիրոյ՝ 'ի կենդանարարդ քո յուս բարձեր,
եւ ընդ երկնային զօրուն դասեցեր՝ 'ի հայրենիդ քո

ժա

ժառանգութիւն ։ Իսկ արդ՝ դու հզօր՝ կենարար՝
օրհնեալ՝ այցելու՝ գթածդ յողորմութեան՝ եթէ զնո
ընկալեր զապաքանեալսն աղերսանաց, որ մինն՝ ՚ի
միջոց մահու սահմանի էր չարչարեցեալ, իսկ միւսն՝
ըստ անբանից անզգայութեան՝ վտարանդի բացամեր-
ժութեամբ յանբնական վայրի վարանեալ ՚ի բառաչ
ձայնի բարբառոյ, որ անկերպաւոր աննշանական,
ածային բարեխնամութեդ անտեսեցեր զախեղերս
հրաշն խնամողութի՝ առ կորուսելոյն մեծ թշուա-
ռութի, յայտնեալ վերստին և արդ գթութեցդ
խորք և բարերարութեցդ հոսանք՝ առ անօրինեալս
առաւելութեամբ՝ վերադրեցելոյդ օրինակութե ։
Ո՞ բազմօրինակ մահու պարտականս ։ առ որ ՚ի բա-
րութեց խառնից քաղցրութեցդ՝ յատուկ համն չար ։
առ անդամս մարմնոյ՝ արժանաւորս հատման ։ առ հա-
մաձայնակ ամենաբոլոր ախտացեալ հոգիս վէրաւոր ։
առ հաւասարեալս անզգայութեանց անասնոց ։ առ
օտարացեալս յընտանութէ իմաստնոց ։ առ աննմանս
հանդունակից բանաւորութեց ։ Որ եթէ տարացոյց
դոյր, ես տաէի ։ թէ նմանակից դոյր իմ, պատմէի ։
թէ հանդունակից դոյր, ես ճառէի ։ թէ հաւասար
դոյր, ես գրէի ։ թէ զուգագործ դոյր, ցուցանէի ։
թէ օրինակ դոյր, ես աղդէի ։ թէ յանցեալսն, հայ-
թայթէի ։ թէ ՚ի ներկայումս առա, ես յուսայի ։
Բայց քանզի անցեալ է ըստ օրինակ, և հրաժարեալ
ըստ նմանութիւն, զոր միայն քո է քաւել բժշկել
և կենագործել՝ կենդանարար համայն մեռելոց՝ նո-
րոգութիդ տիեզերաց ։

3. Զի եթէ նոյն սրտի՝ տեսութեամբ երջանկին

 դաւ

դաւթոյ, անօրէնութի՛ն չարեաց բարձրացեալ առի
քան զգլուխ, և ըստ ծանրութեանց բեռանց դժուա-
րակրելոյ՝ յանցմունք մեղաց. իսկ որ առ ի կրկին ող
խալմունք, գերազանցէ քան զհեղեղին ջրակուտակ
ափեզերասոյզ ամենասպառ ծովուն յորդութիւն,
և գլխոց լերանց վերադրէ: Այլ շնչեացէ օդ քո
քաղցրութե՛՝ իբր առ նոյիւն, և որ զերկնս հալէ
զօրութի՛, ցամաքեցուցանել զշեղջս ջրակոյտս բազ-
մակոհակս՝ և երկրակործան խմոյս պարտեաց, և լեռ-
նակարկառ բարձրութե՛ մեղացս ամբարձելոյ: Աւ-
համառօտեալ զբան քո հզօր՝ ամենակար ճնարաւո-
րութե՛, հակիրճ հատուցմամբ, արասցես ահա ես
քաւութե՛, ըստ մարգարէին, առ երկարաձիգս անօ-
րէնութե՛: և ներելով իմ յամառութե՛, ո՛վ երկայ-
նամիտ ողորմած օրհնեալ՝ թողցես միանգամայն, բա-
րեգործեսցես խնկոյս, հատցես բոլորովին զանվճա-
րելի պարտուցս՝ զարժանահատոյց տոկոսեացս տոյժս
տարժանակիրս: Նա զի՝ և չէք իսկ առ քեզ ցա-
սումն սրտի, և կամ բորբոքումն բարկութե՛, ուր ոչ
կրին նենգութիւնք, և կամ նշմարանք մթութե՛.
քանզի կեանք են ՚ի կամաց քոց՝ և լոյս, և ոչ արա-
րեր զմահ, և ոչ խնդաս ընդ կորուստ մարդոյ, ըստ
դաւթի և սողոմոնի:

4 Եթէ մարդկան կարդեցեր զայս կէտ սահմանի
մեծի պայմանի՝ ՚ի բարեվճակդ քո կանոնաց՝
ոչ փոխատրել անդրէն չարի չար, այլ եօթանասնիցս
եօթն թողուլ անդուստ ՚ի յաւուր զիւրաքանչիւր
մեղանաց զպարտս. և այդ բան առ մեզ, որ միշտ ՚ի
բնութե՛ ունիմք բնաւորաբար ուղերձեալ զբիծս

չարեաց՝ անհամար բիւրուց նորոգ կայանելոց, որք օրինաւորին երեւին յանդասատան սահմանի՝ ամենաբոյս փշածին բնութենս, ըստ անսուտ քո վկայութե՛, որ թէ՝ միտք մարդոյ ՚ի խնամս չարի են արձանացեալ ՚ի մանկութենէ։ Օ ի՝ որ զկատարեալ մաքրութիւնն ունէր՝ աւետարանիչն կենացդ բանի՝ յովհաննէս, և զինքն ընդ հասարակաց բնութեն լծակցեալ, հաստատեաց զճշմարտութի քո՝ առ իմս ստութի յոյժ արդարացեալ. թէ ասեմք ասէ, մեղս ինչ մեք չունել, սուտ առնեմք զնա։ Այլ արդ՝ կատարեալ է բան քո խնկեալ, և ՚ի գլուխ ելեալ անպակաս ՚ի ստուգութեն առ իմս մոլորութի և դժնդակ անխրատութի։ Վ͞ս որոյ խնայեա յիս ողորմութե՛ քաղցրութեան ճաշակաց աղբիւր, միայն օրհնեալդ յաւիտեան յաւիտենից, ամէն։

Ա ճրտուն շարագրած նորին հեծութեն՝ նորին հայցել, առ նոյն աշխարհ նաղբանաց բանի. ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ։

* Բան. Ժ.Օ.

I Եւ արդ՝ դու միայն ած երկնաւոր՝ բարձրեալ՝ բարերար՝ քո է զօրութի, քո ներողութի, քո բժշկութի, քո առատութի, քո են պարգեւք, քո միայնոյ են ձիրք ձրի, քո քաւութի, քո պաշտպանութի, քո ճնարք անխափանալիք, քո արուեստք անդատանելիք, քո չափք անչափելիք. դու սկիզբն և դու կատարած։ Վ͞նզի ոչ երբէք ստուերացուցանէ զլոյս ողորմութեան քո՝ խաւար արամաութեն. մ͞ զի ոչ ես գրաւեալ ընդ մասամբք

ալս

ախտից՝ 'ի վերդ քան զբան։ Պատկեր անպարագիր՝
անդր քան զորքանութի կշռութե․ անչափ լոյնուն
փառաց․ անտարրափակ ընդարձակութիւն՝ հաստու-
զօրութե․ անամփոփելի առաւելութի բացարձա-
կութեան․ անտկարանալի բարերարութի գթութե․
Դու դարձուցանես՝ ըստ մարգարէին, յայդ՝ զստու-
ւերս մահու․ որ իջեր կամաւ 'ի տարտարոսն ներ-
քին արգելականացն բանտի, յորում և մաղթանացն
դուռն էր աղխեալ, և դերեալ անտի զմթերիցն կա-
պուտ՝ վտարանդելոցն հոգւոց, տուեալ հրամանի
յաղթական բանիդ՝ զկապ սատակման մահուն խզե-
ցեր, և զմեղացն կարծիս ցրուեցեր։ Դա՛րձ առ իս՝
որ զընդամ զընդանաւ վհիս՝ տղմասիդ գբոյս՝ յեր-
կաթս մեղաց, վիրաւորեալ խոցմամբ սլաքաց՝ բան-
սարկուին նետից․

2 Այլ դու յամի որդ բարերար, լոյսդ 'ի մէջ խա-
ւարի, օրհնութեդ գանձ, ողորմած, գթած,
մարդասէր, կարօղ, զօրաւոր, անպատում, անքննին,
անձառ․ բաւական՝ ըստ սբյն յակոբայ․ անհնարիցդ
ամենից՝ դիւրապատրաստ հնարաւորութիւն, հուր
ծախիչ՝ զխուխս մեղաց, ճաճանչ կիզանօղ՝ ընդ հան-
րական թափանցանցութե խորհրդոյ մեծի, յիշեա՛
զիս յողորմութե քո՝ օրհնեալ, և մի՛ յիրաւունս քո․
'ի ներողութե քո, և մի՛ 'ի հատուցման․ յերկայնմը
տութեան, քան 'ի հաւասարութե։ Եթէ կշռեսցես
զմեղանաց իմոց ծանրութի, ընդ քաղցրութե քո՝
և մի՛ ընդ արդարութե․ զի առ սակ նախնումն՝ յոյժ է
նուաղեալ, եւ 'ի ներհակ վերջնոյս՝ յաւէտ
ծանրակիր․

3 Արդ՝ մատիր առ իս՝ բարութիւն, որ յունկանն
բժշկութի՜ հակառակ քո համբարձելոյն. բարձ
՚ի մեղուցելոյս զհողմ մահու խռովութեա, զի հան-
գիցէ յիս ամենակալ հոգիդ խաղաղութեան. Եւ
քեզ փառք յամենայնի, յաւիտեանս յաւիտենից,
ամէն.

Ա Ներքին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հայրապի, առ նոյն
աղերս խաղբանոց բանի. Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ.

* Բան. ԺԷ.

1 Արդ՝ աղաչեմ զխնամակալդ վտանգաւորաց տա-
ժանելեաց կրից թախծութեանց հոգւոց
վշտացելոց. Ա՛յ յաւելուր հեծութեանս
ցաւ. մի՛ խոցեր զվիրաւորեալս. մի՛ դատապար-
տեր զպատժեալս. մի՛ տանջեր զչարչարեալս. մի՛
գաներ զհարուածեալս. մի՛ գլորեր զանկեալս. մի՛
կործաներ զգայթակղեալս. մի՛ մերժեր զհեռացեալս.
մի՛ տարագրեր զհալածեալս. մի՛ ամաչեցուցաներ ըզ
պատկառեալս. մի՛ կշտամբեր զհարթուցեալս. մի՛ խոր
տակեր զբեկեալս. մի՛ խռովեցուցաներ զամբոխեալս.
մի՛ ալէկոծեր զըքացեալս. մի՛ սասանեցուցաներ ըզ
դղրդեալս. մի՛ շփոթեր զմրրկեալս. մի՛ կեղեքեր ըզ
գիշատեալս. մի՛ ջաղջախեր զբեկեալս. մի՛ դօշեր ըզ
մորմոքեալս. մի՛ կուրացուցաներ զխաւարեալս. մի՛
զարհուրեցուցաներ զապշեալս. մի՛ խորովեր զխար-
շատեալս. մի՛ մահացուցաներ զհիւանդս. մի՛ բեռանց
ծանրութե՛ մատներ զտկարս։ Ա՛յ անուր յաւելուր
կարկամեալ թիկանցս. մի՛ կրկնակի ողբումն՝ դառն

հեծութե՛ս • մի՛ ուժգնապէս վարեսցիս առ հողս •
մի՛ սաստկապէս՝ առ մոխիրս • մի՛ անաչառապէս՝ առ
ստեղծուածս • մի՛ ահարկութեամբ՝ առ փոշիս: Այլ
ընդ հարկանիլ խստութե՛ն մեծդ՝ ընդ փոքուս • լոյսդ՝
ընդ ստորնականիս • բնութիւն բարիդ՝ ընդ 'ի բնէ չա-
րիս • ողկոյզդ օրհնութե՛ն՝ ընդ պտղոյս անիծից • քաղց
րութիւնդ խնկապէս՝ ընդ համայն դառնութեա՛ս • փա-
ռաւորեալդ անփոփոխ՝ ընդ ամենեւին անարգիս •
կենացդ նշխար՝ ընդ կաւոյս զանգուածոյ • տէրդ տե
րանց՝ ընդ ողջիս երկրայնոյ • աննուազ լնութիւնդ՝
ընդ չքաւոր ստրկիս • անկապուտ ճոխութիւնդ՝ ընդ
անպատսպար տառապելոյս • անկարօտ բարութիւնդ՝
ընդ ամենաթշուառ աղքատիս : ՙՔանզի ո՞վ ոք հա-
սեալ յառաւօտ , և 'ի ծագման լուսոյն խիթայ մ
թանալ • և կամ ընթերակաց կենաց , մահանալ • կամ
ազատութե՛ն , և պարտաւորիլ • կամ շնորհաց , և դա-
տապարտիլ • կամ փրկութե՛ն , և մատնիլ • կամ նորոգ-
ման , և եղծանիլ • կամ օրհնութեան , և տարագրիլ •
կամ բժշկութեան , և վիրաւորիլ • կամ լիութեան ,
և նուազիլ • կամ յաճախութե՛ն հացի , և քաղցնուլ •
կամ գետոց հոսանաց , և պապքիլ • կամ մայրենի գը
թոց , և նենգիլ • կամ խնամոց աստուածեան ա-
ջոյդ , և զզուիլ •
2 Նաեւ որդ՝ ընդ ախտացելոյն սաստկապէս՝ մարմ-
նոյն բորբոքուէ՛ , հոգւոյս վտանգաւ և ես պա-
շարիմ , տէ՛ր՝ եթէ կամիս , կարօղ ես զիս սրբել •
Ընդ աչացաւացն նեղելոց՝ մշտագիշերն խարխափա
նօք՝ մեծակական ձայնիւ հառաչեմ , ո՛չ որդի ան-
ուանեմ դաւթի , այլ ծնունդ էիդ ա՟յ դաւանեմ •

ոչ միայն ռաբբի կոչեմ, որ վարդապետացն է պա-
տիւ՝ կարծողական զխակն գիտելոյ, այլ տէր երկնի
և երկրի հաւատամ։ Ոչ ձեռինդ միայն ձգմամբ
հպաւորութե, ոլ̃ բարեգութ ա̃ծ մերձաւոր, այլ
ի բացեայ գոլով միջոցաւ մեծաւ՝ ակնունիմ զօրել
քո բանիւդ՝ առ իմ բժշկութի։ Ոչ թէ ինչ խորոց
կասկածանաց միջոցի բանի, որ երկմտութեն կար-
ծի նշանակ՝ ՚ի մէջ արկանեմ կամելոյն և ողորմու-
թեանն, այլ կամիս որպ̃ բարեգութ, և կարես որպ̃
զօրաւորիչ. ասա բանիւդ, և բժշկեցայց. Ընդ հա-
րիւրապետին հաւատոց՝ և ես լծակցեմ. ոչ՝ մինչ
անձուկ միայն բացակայութ̃ հեռի լինելով խորան
՚ի խորանէ, հաւատամ ազդել քոյ կարողութեդ առ
յարութի և բժշկութի, այլ ՚ի վերինն երկնի բաղ-
մելով, և ՚ի ստորինս երկրի բովանդակ առ հրաշիցն
սքանչելութի՝ ոչ ունիմ հատուցանել։

3 Շնորհեա ինձ, որպ̃ դատաւինիք բանին քո վճռեց
առ պոռնկին ընդունելութիւն՝ ջնջից հա-
րիւրոց դենարաց պարտուց շնորհաբաշխութի ա̃ծ
բարութեց և տր̃ երանութեց. որ յաճախն ընծե-
ռել՝ բազում փառաւորիս. և ՚ի շատն մատուցանել՝
նովէն չափ սիրիս. և յառաւելն ողորմել՝ կրկին բար-
գաւաճիս. և յայսքան բարիս՝ իրաւամբք գովիս.
և ա̃մի տէր գոլով՝ հաւասարորդ ճանաչիս. և որ
զբոլորն ունիս՝ ընդ մերումս կշռիս. և անճառե-
լեաւդ ձրիւ՝ մերայնովքս վճարիս. և ընդ երկրա-
ւորիս՝ զանվախճանն պարտ վարկանիս. և մեծագը-
րեալ քո զմերն՝ վեհս գոհաբանիս. և ՚ի սակաւուն
տուչութի՝ դոյզն փառաւորիլ ոչ ամբարտաւանիս։

Որում և ինձ զնոյն գթութիւն ունողիս զգործս անհամար պարտուց․ զի և 'ի ձեռս երախտեաց քումդ պարգևաց՝ նորին իսկ սակաւ սիրելն կարդեցի․ և քեզ փառք յաւիտ, ամէն․

Ս․ Էրատէն յաւելուած չիշէն հեծութ՝ նորին հաչողէ, առ նոյն աղէրս ձաղկանոց բանի․ 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ․

* Բան․ ԺԲ․

1 Արդ՝ ես ծնունդս մեղաց, որդիս մահացու երկանց, արդարև անսահման բիւրուց քանքարաց տուժից դուլ հատուցանող 'ի միում աւուր․ Ո՜վ ոչ թէ առ փոքրկութիւն մարդկային մտաց հայցեմ ներութի, այլ առ աննըւաղ լնութեն փրկչիդ մի քո պաղատիմ մարդասիրութեն․ որ չէի երբեմն, և ստեղծեր․ չմաղթեցի, և դու արարեր․ չև ևս եկեալ 'ի լոյս, և տեսեր․ ոչ յայտնեցեալ իմ, և գթացար․ ոչ կարդացեալ, և խընամարկեցեր․ ոչ համբարձեալ ձեռն, և նայեցար․ ոչ պաղատեալ, և ողորմեցար․ ոչ կերպացեալ ձայնիս, և լուար․ ոչ հեծեծեալ, և ունկնդրեցեր․ գիտելով զարդեան դիպուածոյս, և չանտեսեցեր․ նախահայեցացդ աչօք նկատեալ զպատժապարտիս չարագործութիւն, և յօրինեցեր։ Եւ արդ՝ զքո արարեալս, և զքև փրկեալս, և զայսքանեաց խնամոց յանձանձեալս՝ մի՛ իսպառ կորուսցէ մեղացն հարուած գիւտք բանսարկուին․ մի՛ յաղթեսցէ յամառութեանս իմոյ մառախուղ՝ ներողութեն քո լուսոյ․ մի՛ սրտիս կարծրութիւն՝ երկայնամիտ բարութեանդ․

մի՛

մի՛ մահացու մսեղիս՝ ամենակատարդ լրութե՟ . մի՛
ակարութիւն նիւթոյ՝ անպարտելիդ բարձրութե՟ .

2 Ա՛հա կարկառեմ զկարկամեալ բազուկս հոգւոյս
յանուն քո՝ Հզօր, արասցես ողջ իբրև զառա-
ջինն, մինչ 'ի դրախտին փափկութե՟՝ զպտուղն կե-
նաց կթէի. Աշկանդեալ գօսացեալ 'ի կոր կործան-
մամբ ընդ կնոջն տագնապելոյ՝ կայ անուղղելի հո-
գւոյս թշուառութի՟, ընդ երկիր պշուցեալ մեղացն
կքմամբ՝ ստ՟նայական բուռն կապանօք, զի մի՛ զերկ-
նայնոյդ ընկալցի զողջոյն. խոնարհեա՛ց առ իս՝ միա՛յն
ողորմած, զի բարձրացուսցես զփոյթս խոնարհ բա-
նաւոր անկեալս, և զզօրացեալս ծաղկեցուսցես 'ի
բարի կրօնս վայելչութեան, ըստ ա՟ծաբանութե՟ ս՟բ-
մարգարէին. Ո՟ր զ'ի ծնէ կոյրն անլուսաւոր՝ չու-
նիմ տեսարան, որով զստեղծչիդ նկատեալ զկերպ
մաղթեցից՝ Հզօր բարեգութ, միայն դու պաշտ-
պան ակնարկեալ խնամովք անճառ քոյ սիրոյ՝ 'ի շըն-
չական խօսուն քո անօթս, յանէից գոյաւորութի՟
լուսոյ հաստատեսցես. Ընդ երկոտասանամեայ չարեօք
չարչարե՟լ վշտագին կնոջն տանջեցելոյ՝ գետովք մե-
ղանաց արեան հեղեղիմ, հայեա՛ց 'ի բարձանց ան-
մատոյց լուսովդ պարածածկեալ, ո՛ւր ո՛չ է քղանցք
ձեռաստեղծական վերարկուի ձորձոյ, այլ տարա-
ծումն հրաշից՝ ա՟մ ուրեք զօրացեալ. Ո՛չ օծութե՟
իւղով՝ պատժապարտս ընդ մեղաւորին մատուցեալ
առ կենդանաձիր ոտից դարշապարդ՝ զկաթիլս աչացս՝
վարսիւք հերացս ընծայեցուցանեմ, այլ զամբիծ հա-
ւատս՝ ամբարձմամբ բազկացս՝ տոյդ դաւանմամբ հո-
գւոյ ողջունիւ՝ շրթանց կափուցմամբ զերկիր համ-

բու

բուրեմ, խառնեալ հեծութիւն աղբերցս արտասու-
ւաց՝ բժշկութի հոգւոյս աղերսեմ։ Ամենայն
մեղանօք հոգւոյս գոյութի լուծեալ մեղկութե,
և յերկուց կոյից միայնակողմանբ անհաստատ հե-
տովք, ընթացից գործին՝ նահանջմամբ չարին՝ ըղ
հեռաւորանն բարձողութի շինուածոյ մարմնոյս՝ առ
ելս ծառոյն կենսատուին պտղոյն խափանեցելոյ, պա-
տապարեսցես անդրէն վերստին՝ միայն ճնարաւորդ
առ 'ի փրկութի։ Օ փառաբանորան հաստատուածոյ
կերպիս 'ի քէն եղելոյ՝ ամրափակ խզմամբ համբա-
ցոյց արդեւ հողմ բանսարկուին, հոգիդ քո ազդել
մեծդ ողորմութե, ըստ յաւետարանին բժշկեցելոյ,
հրաշափառապէս բարեգործեսցես բանդ կենդանի՝
ինձ խօսողութի անսայթաքելի։ Ընկեալ կամ չա-
րեօք 'ի մահիճս ախտից ընկողնոց մեղաց՝ դի կեն-
դանի և խօսուն մեռեալ, կարեկցեալ խմուս թըշ-
ուառուն՝ ողբականօք քքուանաց ձայնից, որ բա-
րերար որդի ոյ, օրհնաբանեալ աչացդ ցօղով վերա-
կանգնեսցես 'ի կենդանութիւն, իբր զխրելին 'ի
յանշնչական մեռելութե։ Ստոյդ դառնացօղս 'ի
գբի մեղաց կամ տարակուսեալ, ձեռն մատուցեալ՝
որև անստուեր որդի բարձրելոյ, հանցես զիս 'ի լոյս
քումդ նշուլից։ Ընդ աղխողոմ թշուառութեան
կականման ձայնի՝ այրւոյն 'ի նային՝ մօր միամօրին,
տատանմամբ մատանցն, կոծմամբ կրծիցն, հոսմամբ
արտասուացն, ասւոյտանօք տխրութե դիմացն՝ և
ես պաղատիմ վերջին հեծութեւս, առ յուսահա-
տելոյս զքաջալերութի մխիթարութե գթած քո
բանիդ, ասելով և ինձ գոլեալդ բարի՝ ստեղծիչ

աշ

աշխարհի, թէ մի լար գերի՝ բազմաց ողբալի. որով ընդ պատանւոյն կենդանացելոյ՝ 'ի վշտացելոյ ծընողին սփոփանս՝ զամենապարտ ոգիս ընկալցոյց 'ի քէն ընդ նմին կրկին նորոգել։ Ընդ այսակիր անզգայելոցն՝ դիւալլուկ և քարակոշկոծ հեղձամղձուկ եղկելի անձանցն, քամնելի դիւախառնի հերացն, վայրենհերես բանդադուշելոցն՝ 'ի քէն ողորմեալ փրկիչ բոլորից, իբրև զնոսին առ քեզ դիմեցից. հերքեալ մերժեսցես զդունդս չարացն ապականողաց՝ 'ի քո խորանէս, զի ժամանեալ հոգիդ քո բարի՝ այսրէն հանդիցէ, լցեալ զմարմինս մաքրութեամբ շնչոյս՝ զգեցմամբ անդամոցս՝ զգաստ արասցես զխելագարեալս ամենաթշուառ։ Ընդ գերեցեալ դժոխաբնակաց վտարանդելոցն հոգւոց՝ արգելեալ կամ 'ի վտանգի, զճառագայթ ողորմութեան փառաց քոց ծագեալ՝ լոյս իմ անձկուն՝ 'ի կապանաց օցտողին զերծեալ զիս ապրեցուսցես։ Գաղտնորդայթ աներևութերակ վրիպակ արահետ գարշութե մեղաց ջրդողեցեալ ոգւոյս կերպարան՝ կայ 'ի տագնապի, զծածկեցեալն 'ի տեսողութեց՝ զչարագործին նիւթիցն այտուցմունս, քո ինքնաւորդ զօրեղութե՝ որդի այ, գթածաբար առողջացուսցես։ Զբազմազան տարապս ցեղիցն զանազանից ախտաւորութեց մահացուցանողաց՝ իւրականօք կորստեան բերիւք՝ դժնդակարմատն շառաւեղօք հաստատեցելովք՝ 'ի յանդաստանի անօրէն մարմնոյս, տարակորզեսցես 'ի ձեռն ձեռինդ ամենակալի. որ արօրադրեալ միշտ՝ և մշակես զսահմանս հոգւոց առ բանիդ կենաց արդիւնաւորութի։

3 Եւ քանզի անցաւ ըստ նմանութեան օրինակութեանց
յանցուածոցս մեր, ըստ ճարակօղն քաղցկեղի,
առ ընդաւ անդամս մասնաւորեալ զախտին տարա-
ծումն, չէր աղեղանի իբր խորայէլի՝ առ անչափու-
թեան խարանացն մատուցանել. 'ի խարախաց բարձիցս՝
մինչև ցափն կառուցման լրութեան անդամոցս՝ չէ
առողջութեան, այլ ամենևին անբժշկութեան. Իսկ դու՝
ողորմած բարերար օրհնեալ, և երկայնամիտ Թագա-
ւոր անմահ, լուր պաղատանացս արդահատութեան
սրախ վտանգի, որ կարդամս առ քեզ Տէր 'ի
նեղութեան.

Մերսին յաւելուած կրկին հեծութ.՝ նորին հոլովել, առ նոյն աղերս խոշորանաց բանի. 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ.

*Բան. ԺԹ.

1 Նայեա՛ց՝ ամենահայեաց տեսութիւն կենաց
բարութեան յուսոյ, 'ի մեծաբարբառ աղա-
ղակ ցաւագնեալ անձինս հեծեծանաց.
Անհաս մեծութիւն. անուն ահաւոր. բարբառ կեն-
դանի. լոյր ցանկալի. ճաշակ ախորժելի. կոչումն
պաշտելի. բարութիւն խոստովանելի. աղդումն խըն-
կելի. խնկութիւն դաւանելի. էութիւն փառաւորելի.
գոյութիւն օրհնաբանելի, Տէր Յս՝ ընդ հօր քում դո-
վեալ և երկրպագեալ, և ընդ հոգւոյդ սբյ բարձ-
րացեալ և վերաձայնեալ. Որ միայն մարմնացար վս
մեր՝ ըստ մեզ, զի արասցես զմեզ վս քոյ՝ ըստ քեզ.
Լոյս Ամի, յԱմի ողորմած՝ հզօր՝ երկնային. Եւ-
այժմ զլուծեալ և զխորտակեալ հողանիւթ անօթս՝

ած-

ամօրէն հրաշակերտութեան, աղաչեմ զ՚ընթած, նո-
րոգ հաստատեա։ Զքոյին պատկերս մեղօք հընա-
ցեալս՝ ՚ի քրոյս հալոցաց՝ կայծակամբ բանիդ, պա-
տաքիլ առ քեզ, վերստին ձուլեա։ Զխախտեալ
շինուածս քումդ հանդստեան խորանի մարմնոյս՝
պահպանաւ հոգւոյս, մաքրեա բարերար, ՚ի բընա-
կութիւն քեզ մաքրագործեա։ Մ՚ի հատուցաներ
չարեացն իմ գործոց՝ զնոյն փոխատրութիւն։ Ար-
բեալ եմ, ըստ մարդարէին բանի, և ոչ ՚ի գինւոյ.
Թափեա զմրուրս անօրէնութե՝ թմբրութե մա-
հու բաժակիս՝ ազատարար հրամանաւդ՝ ամենաշխե-
ցոյց, զի մի զքոյդ քամեցից ՚ի վերջին աւուր յետ-
նում հատուցմանն։

2 Արդար ես յիրաւունս քո, և յաղթօղ ՚ի դատաս-
տանի. եթէ մահու մատնես, ճշմարիտ են գործք
քո. եթէ դատապարտես՝ ատուստ ակսեալ զտան-
ջողականն կշտամբուն, ստոյգ են հատուցմունք քո.
եթէ յանդունդս խորոց սուզեսցես, թէ զկենդա-
նութի շարժմանս բարձցես, թէ զբանիս զօրութի
ունայնացուսցես, թէ զաչացս պատուհանս ստուե-
րացուսցես, թէ զկենացն ճաշակ՝ ՚ի քեզ լինքն ամ-
փոփեսցես, թէ զհասարակաց կերակրոյս դարմանս
բարձցես, թէ զաւուրցս հարստութի համառօտես-
ցես, թէ ընդ իջման քաղցրութեան յօղոյ՝ և հուր
տեղասցես, թէ ՚ի լրութէ բանի քոյ սովեցուսցես,
թէ զականջացս դրունս խցցես, թէ զշնորհիդ ձիր
կորեսցես, թէ զգետին յատակի ոտիցս սասանե-
ցուսցես, թէ յանձկալի երեսաց լուսոյդ քոյ հան-
ցես, թէ ՚ի համօրէն աշխարհէ աստի հերքեսցես,

թէ

թէ փայլատակմամբք հրոյ պակուցես , թէ անբժշ-
կական ցաւօք գանեսցես , թէ դիւաց չարաց մատ-
նեսցես , թէ գազանաց ժանեօք մանրեսցես , թէ
հողմով ցամաքն հանեսցես , և թէ այլ ինչ նորագ-
արարած տանջանարանաց կազմեսցես՝ չար քան զտար
տարոսն , և սաստիկ քան զգեհենն , թունաւորագոյն
քան զորդունսն , տարակուսելի քան զխաւարն , եր-
կիւղագին քան զխորխորատն , ողորմելի քան զմեր-
կութին , մնացեմ անձամբ անձին՝ յոյժ պարտապան
գոլ սոցա ։

3 Այլ քանզի յաւէտ տարակուսագոյն են նմանութիւնք
փոխատրութեցն՝ առ ազգակցութի մեղանաց՝
իբր պատկերակիցք միատեսակք զուգաշաւիղք՝ որ
շաղակիցք այր խորհրդոյ , արդ կարեւոր է խոստո-
վանել և յանդիմանել զերեսացն ծածկոյթս՝ առ
ծանօթութի խնդրողին ։ Որ՝ զի ոչ ջերմն սիրով
առ ընկերին կարիս մատուցայ , յիրաւի 'ի նախնումն
վտանգին տառապեալ սառնում ։ Այլ զի ոչ զցան-
կականն խորխատականութի սանձեցի , յարժանի կրեմ
եղկելիս՝ զանզղջանալի զկիզումն ։ Այլ քանզի ոչ
սիրեցի զլուսոյ աւետիս , արդար հատուցմամբ՝ 'ի
մթութի ընդանողական մգին կորստեան՝ վրի-
պեալ դանդաչեմ ։ Այլ զի ոչ խորշեցի զմանունս
փշրանցն յանցանաց , իբր անճշմարտակալք վարկա-
նելով , պատկանացես 'ի խածանողականացն զազիրն
զեռնոց՝ խթեալ խոցոտիմ ։ Այլ զի ոչ ձեռն կար-
կառի առ կիրս վտանգաւորին՝ այց առնել նմին , 'ի
դէպ իսկ՝ ըստ գծագրութե այսր օրինակի , ապա-
կանութեն դրոյ նուիրեալ մաշիմ ։

4 Այլ

4 Սա որդ՝ ոչ յա̃ծուստ ամենաբարի գանձուցդ՝
չարիս, եւ ոչ 'ի լուսոյդ նշուլից՝ խաւար, եւ ոչ
յապաւինութենդ՝ գայթակղութի̃, այլ ես ինձէն
կորստեան որդիս գտի զայսոսիկ. մեղանք անօրէնու-
թե̃ խմոյ գանձեցին նիւթեցին զայսքանեաց բար-
կութե̃ մթերս հոգւոյ. իշխանին մոլորութե̃ հրճա-
զանդեալ, թողի զանեղի քո՝ նր̃, ըստ դրոյն խրատա-
յանդիմանու̃ն. Սա քանզի յայտնեցաւ յետուստ՝
գաղանեաց առակաց մարմնոյս անդամոց, եւ որ-
կաւ զերեսօք կերպիս՝ անվայելուչ ստուեր ամօ-
թոյս, ըստ մարգարէին առակի, ադեղս ցուցեալ զիս
ամենեցին՝ իբր մերկացեալ խայտառակեցելոյ պոռ-
նըկի, ծագեմ յիս զլոյս քաւութե̃՝ մղքոյ երկնա-
ւոր, զի թօթափեալ զմեղաց փոշիս, ըստ աւետեաց
ձայնին դարձելոցն 'ի բաբելոնէ, նստոյց վերստին
կանգնեալ 'ի հողոյ, եւ 'ի հաստատու̃թ յուսոյդ հիմ-
նացեալ անսասանելի, ըստ եսայեան բանին, զգե-
ցեալ զզօրութի̃ բազկի կարութե̃ նախնում մաք-
րութե̃ն, վա̃ մեծութե̃ փառաց քաղցրութե̃՝ ամե-
նապարգեւ քոյ ա̃ծութե̃դ. օրհնեալ յաւիտեանս,
ամէն.

Սրբոյն յաւելուած երգին հեծութեան՝ նորին հաւաքէ, առ նոյն
աղերս մաղթանաց բանի. 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ա̃յ.

* Բան. Ի.

1 Տ՛էր՝ անոխակալ եւ երկայնամիտ. ներող,
բարեգութ, հզօր, ողորմած. ահա ճշմար
տու̃թի են գործք քո, եւ խոստովանեալ

դա

դատաստանք քո․ վկայեալ են ընտրութիւնք քո՝ ամ-
սողջ ծածկութից։ Ընդ երից երջանկաց մանկանցն,
որք կերպարանական բոցովն փորձեցան և ոչ վնաս-
ցան 'ի բաբելոնին, զնոցա թախծութ՟ն զերդն հա-
ռաչեմ, մեղայ, անօրինեցայ, յանցեայ, ապստամբե-
ցայ, և պատուիրանաց քոց ոչ անսացի։ Եւ քանզի
մաքուր գոլով 'ի վնասուց նոցա, և զայս խոստովա-
նութ՟ի գոչէին, իսկ ես ընդ նոցայն՝ նովին աղեր-
սիւ ձայնակցեալ սրտին ողբոց երգութ՟ե, և այլ յա-
ւելից՝ ամենապարտս մահու։ Ընդ դանիէլի երա-
նեալ և ընդ մեծ մարգարէի, որ 'ի քում հարազատու-
թեան ազգականութ՟ե տանն յուդայի՝ շառաւիղ
ընտրեալ, զնորայն առեալ ընդունական և նուիրա-
կան բանից պաղատանս, իմոյս պատժականութեան
գոչմամբ հեծութ՟եմ՝ և այլ կրկնեցից․ 'ի մէջ գի-
տութ՟եմ՝ անպատշաճականս գնացի, զարտուղի որ
խոլեալ դժնդակապէս․ այս է՝ ա՟միւ ա՟մ իրգք մեղան
չելն։ Ըստ սահման կշռութ՟ե կամաց քոց արտաքս
վաղեցի․ որ է հաւասարի կերպարան՝ բասիր անօրէ-
նութեան։ Ընդ խոսիցն չարից՝ չարութ՟ե գործոց՝
լրումն յաճախութ՟ե նիւթեցի․ որ է ճշգրիտ պատ-
կեր յանցաւորութ՟ե։ Սպառնացար, և ոչ զարհու-
րեցայ․ արգահատեցեր, և ոչ երբէք լուայ․ որ է ա-
պստամբութ՟ե յայտնի նշանակ։ Քեզ արդարում
հանդերձեցեր՝ բարեշար, և ինձ ամօթ և պատկա-
ռանս պատրաստեցեր․ քեզ փառս վայելչականս, և
ինձ նախատինս յարմարաւորս․ քեզ քաղցրութ՟ե
յիշատակ, և ինձ մաղձ քացախեալ 'ի կատարածի․
քեզ բարերարութ՟ի անլռելի, և ինձ ձայնս ողբոց

աղա

տաղաւարի · քեզ օրհնութիւն երգոց խնկելի, և ինձ մերժումն տարագրութեան անյուսալի · քեզ իրաւունս բազմարժանիս, և ինձ պատասխանատուութիւն ամենաչարանս · քեզ բարձրութիւն անճառ գովեստից, և ինձ զանձին լռելոյ՝ պատիժ ձաղանաց ։

2 Եւ արդ՝ ընկալար դու բարեաց ընտրութեանց անկշիռ սահման՝ զքոյոց ախորժականաց կնդրը կաց պտղոց վեր առեալ ըստ քեզ, և ես զիմոյս աստէն առ սմին պարսաւանս յոդունս՝ կրկնակի բարդեալ ինձ ըստ ին։ Իսկ եթէ անարատիցն մաղթանաց՝ այս էր յանձնառութի, իսկ ինձ զորս հիւսեցից չարս և տղս բանից դարովականաց, որքան զոմն դժնեայս՝ յաւէտ վրիպեցայ։ Ո՛ղորեցայ անառակ ընթացիւք՝ 'ի միտս վայրենիս · յանդգնեցայ շրթամբք խօսից՝ 'ի բանս երկրաւորս · զակատեցայ անկասելի՝ 'ի պատկառելեացն գործոց։ Փքացայ, վերացայ, որ յետ սակաւ մի ժամանակի՝ 'ի հող մահու եմ իջանելոց · գոռոզացայ, բարձրացայ, որ և ոչ զգրաւական հոգւոյս՝ տուր և առութեան շնչոյս՝ ունիմ 'ի ձեռին։ Ամբարտաւանեցայ՝ փոշիս շնչաւոր · ամպարհաւաձեցայ՝ կաւս ձայնաւոր · հպարտացայ՝ հողս անարգութ · 'ի վեր ամբարձայ՝ մոխիրս մերժելի · բազուկ կառուցի՝ բաժակս մանրելի ։ Տարածեցայ առաւել իբր վեհ, և դարձեալ իբր զհերքեալ՝ առ իս ինքն ամփոփեցայ։ Յարկութեն բոցով ցոլացայ՝ տեղմն բանաւոր · իբր զանմեռ ոք՝ մեծամտեցի, որ ընդ քառասանեայ մահու եմ փակեալ։ Գիրկս արկի կենցաղոյս սիրոյ, և'ի քեզ թիկունս՝ փոխանակ դիմաց դարձուցի · 'ի թուիչս մտաց՝

ընդ

ընդ խաւար խորհրդոց սրտացս · զանարատ հոգիս՝
մարմնոյս փափկութե̃ յաւէտ վնասեցի · զզօրութի̃
աջական կողմանս՝ ակար արարի, ահեկանացս կուսից
ուժգնութի̃ տալով յաղթեցի · Ո՛ քեզ իսկ ասեմ
հոգացեալ մ̃ իմ, զոր չէ ասա գրելի, և ոչ պատկա-
ռեցի · Իբրև զհաւ վայրենի սրտացս, ըստ ոլաչեան
բանին առ Եփրեմ, 'ի նախնին իմ սովորութի̃ · Յաղօ
թարանն վայրի՝ ընդ պատապարմունս այսր կենցաղոյս
շրջանակեցայ · ոչ կացուցի յառին զերիվար մտացս՝
երասանաւ բանին · Ընդ հին չարութե̃ցն՝ նորոգ-
ինքնաստեղծուիս գտի · անուրս, ըստ յորդոյ, ծա-
նուսս և անստանելիս՝ ինձէն ինձ ստացուցի ·
ախտած անկարկատելի, ըստ երեմիայի, զանձն իմ
արարի · իբր զլիժած անդրելի կոչման, ըստ առակ-
արկուին, 'ի մարդկանէ համարոյ եղծայ · իբր զհան-
դերձս ինչ ապահարից, ըստ եսայեան բանին, զաղ-
բացայ · ոա̃ զթրծեալ աման խեցեղէն՝ փշրեցայ ա-
նարծարծելի · ըստ քամէաստնացն եդոմայ 'ի մարդա
բէէն, զչորրորդ չափն անօրէնութեան ստակման՝
ինձ պատրաստեցի · Նա զինչ ասութի̃ առ այս՝ և
զայս յաւելուլ ընդ այս, քանզի զվրանն իսկ դի-
ւանուէր մաղձոյ՝ առի ինձ այսրէն՝ առ դժոխոցն
ժառանգութիւն, լքեալ զերկնայինն՝ յեղանակաւ
իմն օրինակի նմանակիր ձևակերպութե̃, ոա̃ առակ
պատկերի աստեղն ռեփանոյ բաբելականի՝ յիւրոյէ
լէ պատուեցեալ ցուցաւ 'ի սենոյ ·

3 Իսկ արդ՝ զի 'ի նախնի շնորհին համարձակութե̃
դարձեալ՝ փոխեցայ, զրկեցայ, ելայ, հեռացայ, բա-
ժանեցայ, և անպատուաստելի կտրեցայ, արդ ընկալ

զիս տէր՝ վերստին կերպարանեալ 'ի պատկեր հոգւոյ, զանարժանս կենաց՝ իբր զմահապարտ. իբր զչարագործ. իբր զպատկառեալ. իբր զկոխան եղեալ բանսարկուին. որ զանբժշկելի մանրեցեալ. որ զհասեալ յատակս մահու. որ զգարշեցեալ. որ զխոտան գտեալ քո կողմանց. որ միանգամայն 'ի կորուստ վարեալ. որ դեգերեալ. որ վանեցեալ. որ տարակուսեալ. որ թշուառացեալ. որ վհատեալ. որ կործանեալ. որ խորտակեալ. որպէս բեկեալ. որ զթախծեալ. որ յոգի տրտմեցեալ. որ թշնամանեալ. Իսկ դարձեալ ակնարկելով քո՝ գթած, մարդասէր, հզօր, 'ի յաղբերս բանիս՝ որոց զղջացեալ. որոց խոստովանեալ. որ 'ի յոյս քո դիմեցեալ. որ զապաշխարեալ. Որ կշռես՝ գրես՝ և մեծ համարիս զհառաչ հոգւոյ, և զազդումն շնչոյ հեծութեան. զկսկիծ շրթանց, զպապքել լեզուի, և զտխրականութիւն երեսաց. զկամս խորհրդոց, և զյօժարութիւն խորութեան սրտից. Որ փրկութիդ ես անձանց, և տեսող՝ ոչ գործեցելոց. և ստեղծիչ բոլորից, և բժիշկ վիրաց աներևութից. պաշտպան յուսացելոց, և բարեխնամող տէր ամենեցուն. Եւ քեզ փառք յամենայնի, յաւիտեանս, ամէն.

Մ ջերմին ցաւեցուած նշխին հեծաբեն՝ նորին հոլովէ, առ նոյն աղէրս մաղթանաց բանի. 'ի խորոց սրտից խօսս՝ ընդ այ.

* Բան. ԽԱ.

1 Եւ քանզի ես ինձէն անձամբ իմով ինքնագլորս 'ի մահ՝ ոչ կացի երբեք 'ի յատս մարդոյ, և ոչ սիրտ բանականի ստացայ, ըստ գրոյն. Եւ քանզի ոչ փոփոխեցայ 'ի նախակարգելոցդ, և ոչ ընդ բարուք ուղին ընթացայ, ընդ էր ոչ զխոստորնական հետոցն խաւարայնոց զդէմս ցուցից 'ի սահման կարգի այսր ընթերցուածոյ. Եւ որս ածեալ յարմարեալ առ սոյն՝ զկերպարան տեսակի բանիդ երեսաց, ըստ վերագոյնդ նշանակելոյ՝ անփոխադրելի պահելով, խոստովանեցայց վերստին դարձեալ աստանօր՝ զմնացեալ չարութեցն զբիծս, զոր յաջորդաւդ է իմանալի.

2 Օտար ժանտագործս արժանապատիժս ածեցուն արարի գնացիւք անսաստութեն՝ զգունդն բելիարայ. Սպքաւս կայթից՝ և ցայցս վազից՝ խաղալկացն դիւաց դարշելեաց ճարտար խաբողաց՝ ծուլութես իմով շնորհեցի. Գանս դաղտնիս՝ և խոցուածս անյայտս՝ 'ի կործանեցելոցն դահճաց ընկալայ. Ոչ հերքեցի զվանեալսն խաչիւն քո, քան թէ անդրէն առաւել կրկին իսկ զօրացուցի. Վան իմոյ հեքոյս անօրէնութեան՝ անուանդ քո հայհոյի 'ի մէջ այսականաց, որպ՝ վս խորայելի 'ի մէջ հեթանոսաց. Հարուածս հարուածոց՝ վնասակարս ապականութեանց ժանդոյ և թրթրոյ՝ և այլոց կերչաց վատնողաց, զծաղիկ հոգւոյս, ըստ մեյն յոլելոյ

հրա

հրաշական ողբոյն , որ 'ի ցոյցս երկրի վ̃ն խորշելի յառակս հինից և չարաց հոգւոց , յիս ինքն անկեցի . ստեղծանել զն̃ո պատրաստեցայ , քան թէ սատակել . Նիւթս կուտեալ հաւաքեցի անձին իմում՝ մարտիկս մահաղէնս . կշտամբիչս ինձ գոյացուցի՝ անիրաւս և անպատկառելիս . ներհակս ինձ զօրացուցի՝ ապառումս և անկառուելիս . դառինս ինձ առի մասունս՝ ընդ քաղցրաւենեացն ճաշակաց . առ ստացօղն՝ միշտ նենգաւորս , և առ բանսարկուն՝ յաւէտ հաւատարիմս . Աւա՛ղ աղետիս , վի՜շտ վտանգիս , խաւա՛ր ամօթոյս , մո՛ւթ պատկառանացս , զխորհ̃դ և առ բանիս յանդիմանութիւն համարձակեցայց . Մեծ է ձայնս գուժի , և անբերելի բողոքս աղաղակի . Քանզի թէ զհոգիս էր զիմ տեսանել , տգեղս՝ և նուաղս՝ և ամենևին ներգևեալս , ցաւովք հեծութեա՝ 'ի վերջինս վարեալ վարանումն , և մրճոտեալ աղտեղեալ գունով զազրութեան՝ իբր զպաշտօնատար մեհենի . վ̃ն զի նոյն է սպաս տանել ձուլեալ պատկերի՝ և մեղաց ախտի . Արդ՝ ես գնացի ընդ այս ճանապարհ կորստեան հեռոց խաւարի . ետու զբաժինն քո ցանկալի՝ յանապատ անկոխ , ըստ մարգարէին՝ որ առ քահանայսն խորշելի ամբաստանութեան .

3 Եւ զխորհ̃դ ասացից անձին իմում մարդ՝ գրեալս ընդ անմարդիս . և իբր անուանեցայց բանական՝ անբանիցն յիմարութ̃ն կցորդեալ , և որպէս կոչեցայց տեսանողական՝ մթացուցեալ զլոյսս որ յիս . և ընդէր համբաւեցայց զգայական՝ զիմաստից դըրունս փակեալ . կամ որո̃վք ցուցայց տպաւորութ̃ի

նկարագրութեան աներծին շնորհի՝ անձամբ ինձէն յոգի մահացեալ. նաև ոչ շարժողական, և կամ շնչական ունիմ անուանել, թող թէ հոգեկան, կամ մտաց ընդունական. անպիտանս՝ 'ի թիւս անօթոց. անարգս՝ 'ի քարինս որմոց. արհամարհեալս՝ 'ի կարգս կոչեցելոց. վատթարս՝ 'ի յազգս հրաւիրելոց. արհաւրօք մահու պակուցեալս, անխրախուսելի 'ի բոլորեցուն՝ ցաւովք և տանջանօքն երուսաղէմի, ըստ երեմիայի բանին խրատեցեալ. պակասեալ աւուրցս՝ 'ի հեծութե̃, և ընթացք ամացս՝ 'ի հառաչմանէ, ըստ նուագարանաց երգողին. Իբր ասուի 'ի ցեցոյ՝ և փայտ 'ի յորդանէ, ըստ իմաստնոյն բանի, 'ի խիթմանէ սրտիս հալեցայ. իբր զոստոյն սարդից մաշեցայ, ըստ սաղմոսողին, և խոտան գտայ. իբր զամպ առաւօտեայ՝ և զցօղ վաղորդայնի, ըստ մարգարէութեանն ձայնի, սպառեցայ. Այլ ոչ 'ի մարդ ոք ունիմ զյոյս, եթէ անիծեալ 'ի տեսանողէն՝ անյուսադրելի վհատիմ, այլ 'ի քեզ՝ տէր իմ ոգեսէր. որ ընկղմեալ 'ի քոյդ գթութեանց բարեաց անբաւից, և 'ի բեւեռելոյն ժամու 'ի խաչին՝ մաղթեցեր մեծողորմութե̃ առ հայր քո բարձրեալ՝ քո չարչարողացն. Արդ՝ շնորհեա ինձ յոյս քաւութե̃՝ կեանք և ապաւէն. և 'ի տուր շնչոյս թշուառի, առից զգիւտ քո բարի. Եւ քեզ ընդ հօր՝ հոգւովդ սրբով՝ զօրութիւն, յաղթութիւն, մեծութիւն և փառք յաւիտեանս, ամէն.

Մերոյին յաւելուած յերկին հեծութեան՝ նորին հաւելուածի, առ նոյն ողբերգութեան բանի։ Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ։

* Բան. ԻԲ.

1 Դարձեալ այլաբանեցից՝ ՚ի նոյն շարունակ
բարդեալ զիշտամբանացս եղանակ՝ դարո-
ձեալ անձինս, ածեալ մատուցեալ՝ կրկին
կացուցեալ նովին պատկերաւ ՚ի նոյն պայմանի. Թե-
րեւս գրեսցէ ինձ ամենագէտն՝ զայս յանդիմանու-
թեան դատակնիք՝ կնքեցուցանողականս բանի՝ ճըշ-
մարիտ խոստովանութեան համայնից գործոց՝ գաղտ-
նութեանց չարեաց։
2 Սալլոմն ձիս խօսնական՝ կարծրերախ սանձակոտոր
արձակերասան. յոլանակս անհամբոյր՝ վայրենական
եւ անկրթական. երինջս անօղական՝ անուղղական եւ
անվարժական։ Մարդս մոլեգնական՝ տարագրական
եւ կորստական. մանուկս մեղանչական՝ անխրատական
եւ վարատական. անտեսս մահապարտական՝ տարտա-
մական եւ անգործական. բանականս անասնական՝ գա-
զանական եւ անմաքրական։ Ձիթենիս ամայական՝
անպտղական եւ կործանական. մարմինս հոգւոյս իմ
թախծողական՝ դատողական եւ տանջողական. խո-
ցեալս անբժշկական՝ անխնամական եւ անկանգնա-
կան։ Ոսկի շարս կայսերական՝ արդ վատնական եւ
անգտական. ծառայս սխալական՝ փախստական եւ
թշուառական։
3 Ահա ես ինքն ինձէն կամաւորապէս անձնամատն
եւ մարմնակործան, հոգեկորոյս եւ միշտ մոլախաբ,
կամակոր խիղճ եւ սրտաբեկ. ուշամոռաց եւ հանձա-

րաղըստ · զգայաղիրկ և իմաստատապառ · յայլատատես
և եղեռնալուր ։ Նո սաստուստ և անդուստ բընա-
ւիւք բորբոքմամբք մահաբեր երկամբք վնասեալ ,
ոչ միով իւիք տեսութե՛ 'ի գործ ընտրութե քեզ
պիտանացուս՝ տէրդ բոլորից , որպէս զորովայնն , որ
երկնեացն զիս · աշխարհեմ զստինսն , որ դիեցուցին ·
ընդ էր՝ ոչ մաղձ մակարդեալ ընդ կաթինն ձգեցի ,
և զխմորդ ոչ դառնութիւն ինձ ընդ քաղցրութե՛
ջամբեալ մատուցաւ ։ Ո՜ւ եթէ ես ինձէն անձին
իմում դժնեայ դատախազ համբարձայ այսքանեօք
բանիւք , և ունիմ տակաւին զսուր բարկութեանս
անխոնարհելի , մ՜եջք 'ի յերկրածնաց աստի՝ զիս ո-
ղոքեսցէ · զո՞ր խայտառակեցից · զբնաւ էութիւնս
դատեալ տուժեցից · զհամօրէն զվնասակարացն ըզ-
գունդ՝ գանեցից · զխոցողացն զինուորութենց դա-
տախազեցից · զգայականացն գլխաւորութիւս կշտամ-
բեցից ։ Մեղայ ամիւ յամի , ողորմեա՛ գը՛թած · ոչ
նոր ինչ գտեր յիս զայնցանացս պարտեաց մառա-
խուղ , այլ նոյն եմ յաւէտ նովին պատահմամբ պար-
տաւորութեան՝ անկցելի ձորձով սխալեալ առաջի
քոյ անփոփոխելի · և դու միայն իսկապէս գթած
օրհնեալ մարդասէր , ընդաջմէ իմոյս փրկութե կան-
խեալ ներութե՛ անայլայլելի ·

4 Ո՛րդ՝ մատո խնամակալ՝ հզօր՝ երկնաւոր՝ բարի՝
ամենից հաստիչ յոչէից՝ զանիրդ զօրութեան
իմաստից կայծակն՝ 'ի գործի ազդման լեզուիս շար-
ժութե , առիթ մտքրութե յամենուստ զգայակա-
նաց դրդաւորութեց յիս մանաւորելոց՝ քո ձեռա-
կերտից · սոքօք առ 'ի քէն եղելովք և բժշկելովք ,

կրկին հանդերձանօք, անպակաս ձայնիւ, անհատ
բարբառով, քեզ մերձեցուցեալ գոհաբանութիւն 'ի
փառս մեծութեան հօրդ քոյ՝ Այ մերոյ, յաւիտեանս,
ամէն :

Սրտին յաւելուած ներքին հեծութեան՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն
աղերս խաղաղութեան բանի : 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ :

✳ Բան . ԻԴ .

1 Տէր Տէր, զօրաւոր յաւէտ · անպարագիր և
անվայրափակ տեղի ամենեցուն · բոլոր
իսկութեամբ հուպ յամենեսին · անուրեք
վայրից, և չիք սահման առանց քո : Ո՛չ երևեալ
երբէք, և ո՛չ տեսականութիւն առանց քո ծագման՝
լուսաւոր : Փառք ահաւորութեան · անուն անհասու-
թեան · կոչումն մեծութեան · ձայն անբաւութեան ·
իսկութիւն անքննութեան : Անմատչելի հեռաւոր, և
անընդմիջելի մերձաւոր : Տեսող հեծութեան · Ներկա-
տիչ թշուառութեան · մօտակաց թախծութեան · ամենա-
բուժ հնար անճարութեան · հայր գթութեանց · ծագող
ողորմութեան · Այ մխիթարութեան :
2 Հայեա՛ց Տէր ողորմութեամբ՝ 'ի պատկեր վշտաց
դառնութեան՝ բազմավտանգ կրիցս կարեաց, զոր
հանդէպ քո տարածանեմ · կցորդակի՛ց լեր բժշկա-
պէս, և մի՛ 'ի խոյլ ընտրութեան կոչեր գաղտաւորաբար :
Արդարև մեծ է վտանգ տարակուսանաց ցաւոց՝
այօր վարանման, յորժամ իցէ մարմինն՝ մեղօք գրա-
ւեալ, և անձն՝ 'ի գործոց չարեաց ո՛չ մեկուսացեալ ·
գործնականացն գործի՝ սովորութեան կարեաց կապեալ

զանգուածն հանդերձանաց՝ մահացու կրիւք շաղախել.
զգայութիւն սրտին իմաստից՝ խեթիւ խոցոտեալ.
ակնկալութիւն բարեացն՝ բնաւին բարձեալ .
և ՚ի բանականութեն՝ ընդ անասունս դասակարգեալ.
և զաղիր գործութբ՝ ընդ գայութեն շարամանեալ.
և տեսականացն ողջ ելով՝ իմանալեացն վիրաւորեալ.
Այս ՚ի սաստկութէ յանցմանցն յշտկի՝ յաւէտ յուսահատել.
և տագնապաւ նախագործելոցն՝ միշտ տարակուսել.
և յստակութիւն աղերսին՝ իսպառ պղտորեալ .
և խղճիւ մտացն յուզմանց՝ կրկին ճենճերեալ .
Այս ձեռն ՚ի մաճի գործոյն՝ զյետնոցն հետազօտել.
և կերպ ՚ի յառաջ դիմեալ՝ ոտք ՚ի վերջ կոյս յետահարել.
Այս գիտութեամբ էիցն՝ ՚ի չէիցն միշտ խաբեցեալ.
և ՚ի մտացն մարտ՝ ՚ի փոքունցն յաղթահարեալ .
Այս ՚ի թառանչ սրտին՝ հագագին դուռն հրդեհեալ.
և խոնաւ զօրութիւն քմացն՝ ամենուրեք տօչորեալ,
և անարև միգով՝ յամենայն մասանց պարփակեալ .
Այս լոյսնութ ակնկալութեն՝ ամենևին իսպառ ամփոփել.
և աներևելեացն տոյժ՝ ՚ի զգալեան տպաւորեալ .
և եղկութիւն կորստեանն՝ ՚ի յուշ անդ եկեալ .
և դատակնիք հատուցմանն՝ ՚ի դիւանի մտացն դրեցեալ.
Այս բարերարին ակն՝ ՚ի ցասումն ինձ երևեցեալ.
և լոյսն բնութեան՝ զանկուածոյ հողոյս զայրացեալ.
և ահաւորութ էին՝ Ը փոքրկութ բնութես ընդ հարել.
և միշտ որոտմամբ բանից՝ բանաւոր մխրոյս բարկացեալ.
և իրաւանցն վճիռք՝ զործանիս մահու կոչկոճեալ.
Այս որ ինձ է տաղանդ՝ յանառակս ասաէն կորուսել.
և պատուական իրին ստացուած՝ իբրև անարգ՝ յերկ-
րի թաղեալ. և տաժանմանցն արգասիք՝ ծուլութեն

մթով

մթոլ ծածկեալ, և իբրև զ'ի բաց բարձեալ նշմա-
րան ճրագի՝ չերևեալ։ Այլ պատասխանարան լեզ-
ուիս՝ յիրաւանցն օտար՝ կարկեցեալ. և անհամբույր
շրթանցս դրունք՝ օրինաւոր դատմամբ պապանձեալ։
Այլ յուզմունք մտացս՝ 'ի զանազան մասունս ցրն-
դեալ. և զկեալն 'ի վեր օգտին՝ ոչ ինչ գիտացեալ.
և 'ի կշռութի բարւոյն ընտրութեն՝ յիմար երևեալ.
և ընթացք ելիցն՝ նշանջմամբ չարին խափանեալ.
և վառարան իւղոյն՝ աճիւնովն ձնոցի լցեալ։ Այլ ան-
ուանս գիր՝ 'ի կենաց մատենէն եղծեալ, և կշտամ-
բանք ընդ երանութե՝ անդ արձանացեալ։

3 Եթէ զինուոր տեսանեմ, մահու ակն ունիմ.
եթէ պատգամաւոր, խստութե. եթէ մատենա-
գէտ, մուրհակի կորստեան. եթէ օրինաւոր, անի-
ծից. եթէ աւետարանական, փոշւոյ ոտիցն թօթափ-
ման. եթէ բարեկրօն, յանդիմանութե. եթէ ապա-
ռում, կսկծման։ Եթէ ջրովն ընտրութե փորձիմ,
խորտակիմ. եթէ դեղ ինչ դատման ձգեմ, սատա-
կիմ։ Եթէ բերս նկատեմ բարութե, 'ի կարծեաց
չարեացս փախնում. եթէ ձեռն համբարձեալ, կո-
րանամ. եթէ փոքր ինչ խրտուիլ, սարսեմ. եթէ
սակաւ մի թնթիւն, ընդոստիմ։ Եթէ 'ի խրախճանս
ըմպելեաց հրաւիրիմ, դողամ. եթէ մեծիդ յանդի-
ման լինիմ, սարսափեմ. եթէ 'ի հարցումն բանի կո-
չիմ, կարկիմ. եթէ իրաւամբք քննիմ, համրանամ։
Որդ՝ այսքան ամենաթշուառ և ողորմագին տարա-
կուսանացս՝ 'ի վեր միմեանց բարդելոց, որք զատորև
զգայականաց սրտիս գոյութեան՝ 'ի ներքուստ ան-
տուստ անբժշկական ցաւօք՝ աներևակի նեախւք խո-

ցատեալ , անարտաքսելի մշտակիր յարամնայ համա-
պաղամաւխ բեւեռեալ աստուստ ընդ հոգւոյս , լը-
ցեալ շարաւով՝ կրկին հարուածով , վասնզի սատակ-
ման մահու գուշակեն ։ Թշուառս մթերից՝ պատեալ
զերկաթով գաղտնեացս ծածուկք՝ ազդեն ինձ տագ-
նապս՝ վէրս պահեալս անխնամարկելիս՝ ընդ ելս շըն-
չոյս տուր եւ առութե ․ յորոց նեղութեց՝ չարաչար
ճնշեալ աղաղակ ձայնիս՝ խառնեալ արտասուօք ,
կողկողագին թախծանօք հոգւոյ , բարեգործիդ
ճնարաւորութեան , յերկրաստեղծիցս նահատակաց՝
ընդ իմ մաղթողաց , վերջին հեծութբս եւ ես ընդ
նոսին՝ արտասուօք ողբոց ամենեքումբք նուիրողք՝
զաղերսանս ըղձիցս՝ ՚ի ստորնայնոցս աստի՝ յերկինս
առաքեմ ։ Շնորհեա՛ տէր անդորրութիւն կենաց
հանգստեան՝ ողորմելի վաստակեցելոյս՝ ՚ի յընդու-
նայն երկրագործութիս ․ համայնդ յամենայնում ․
ամէն տացեալ քեզ փառս ․

Ս Քերթողին յաւելուած կրկին հեծութբէ՝ նորին հոգւոյ , առ նոյն աղերս համբառնայ բանի ․ ՚ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ ․

* Բան ․ ԻԸ ․

1 Եւ արդ՝ որոց խնդրոց արժանաւոր վարկա-
նելով զիս՝ մաղթիմ աղերսել , արքայու-
թեանն՝ յորմէ վրիպեցայ , եթէ փառացդ
վայելչութեան՝ յորմէ զրկեցայ , թէ կե-
նացդ անմահականաց՝ յորմէ հերքեցայ ․ թէ ընդ
հրեշտակին պարակցութեան՝ յորմէ տրոհեցայ ,
թէ ընդ արդարսն մասնակցութե՝ յորոց ճեղքեցայ ․

Թէ տէր որթոյն կենդանւոյ՝ յորմէ քանցեցայ ,
Թէ ոստ անկոյն բերկրութեան՝ յորմէ գօսացայ ,
Թէ ծաղիկ փառացն շնորհի՝ յորմէ թափեցայ ·
Թէ պանծանացն ժառանգաւոր՝ յորմէ կորացայ ;
Թէ հայրենի ծոցոյն հարազատ՝ յորմէ ընկեցայ ,
եթէ զգեստուն լուսոյ պարծիմ՝ յորմէ մերկացայ ,
եթէ ՚ի ստացօղ գործին յուսացայց՝ յորմէ խորթացայ ·
եթէ ՚ի լուսոյն խղճս դիմեցից՝ յորմէ մեկնեցայ ,
եթէ յխուսափ յասկերան յօդիմ՝ յորմէ մերժեցայ ,
եթէ ՚ի թեւս նորա մերձիմ՝ յորմէ օտարացայ ·
եթէ յապաւէնն ապաստանեցայց՝ յորմէ խեթացայ ,
եթէ ՚ի փրկութենն նորոգութի՝ յորմէ մահացայ ,
եթէ ՚ի զգաստութենն զուարթութի՝ յորմէ ես լքայ ·
եթէ ՚ի կանոնն կենացն ուխտի՝ յորմէ փոխեցայ ,
եթէ ՚ի սահմանն հաստատդրական՝ յորմէ սահեցայ ,
եթէ յանշարժ վիմին պնդութի՝ յորմէ սասանեցայ ,
եթէ ՚ի շարս գումարտակին՝ յորմէ հոսեցայ ,
եթէ ՚ի քաղաքն անդրանկաց շինիմ՝ յորմէ գերեցայ ·
եթէ հանապազորդեան հացին աղօթեմ՝ զոր ո՛չ վաստակեցայ , եթէ փոխադրութի երկանցն խընդրեմ՝ յոր ո՛չ քրտնեցայ , թէ պարգեւօքն պակեցայց՝ յոր չհանդիսացայ · թէ տրձան ինձ կենաց գըրեցից՝ յորմէ ջնջեցայ , թէ զերախտացդ հիր յիշեցից՝ զոր միշտ մոռացայ ։

2 Ո՛հ հատաւ և կամ խզեցաւ լար կենաց յուսոյն · տիրեցայ ՚ի բարոտութենցն դարշութենէ , համայն ախտացեալ՝ ամի սպառեալ մարմինս՝ ապականութին շրջապատեալ՝ մեղյց ոյ · Վասյն պալար՝ փայլունակ ոգեղ լնացեալ , մնացուած ինչ

պահեալ նախանձակ երկդիմի կերպին , որ զկերպին
անմաքրութիւն նշանակէ , պարծանացն նշոյլ՝ ամե-
նեւին ինձ շիջաւ · փրկութիւնն մատնեցաւ · բարին
ստուերացաւ · ելք կենացն՝ բնաւին փակեցաւ · մը-
խիթարութիւն բարձաւ · դատաստանին ատեան մերձե-
ցաւ · Թոյնք մահուն ինձ արծարծեցաւ · սպանեալն՝
կրկին ինձ կենդանացաւ · լուսին դադարք՝ վիմօք
խցաւ · շաւիղն յուսոյն՝ կուրացաւ · շնորհին ծած-
կոյթ՝ յինէն մերկացաւ · փառացն վայելչութիւն՝ ըստ-
ուերացաւ · հանճարն առաջնորդական՝ խափանե-
ցաւ · կշտամբանացն փուշ՝ բազմացաւ · անօրէնութեան
ուղէշ՝ ծաղկեցաւ · բոց գեհենին՝ ինձ բորբոքե-
ցաւ · ծառայութեան լուծ՝ սաստկացաւ · ստրկութեան
կապ՝ զօրացաւ · ունօղն յարկին կառուցման՝ ահա
անկաւ · բարձրութեան վստահարան՝ կործանեցաւ ·
ընտանութեան միաւորութիւն՝ անջրպետեցաւ · սրբու-
թեանն սիրոյ հոգին Աստուծոյ՝ տրտմեցաւ ·

3 Եւ քանզի զվերջինն համբուրեցի դառնութիւն ,
տանջանս՝ խէթս՝ տխրութիւնս , վիշտս հոգեկանս ,
ցաւս անխնամարկելիս , տարակոյս անյուսադրելիս ,
ամօթանս անպարուրելիս , խայտառականս անվերար-
կելիս , պատկառանս անհամարձակելիս , փախուստս
անդառնալիս , հալածանս անմարդասիրելիս , երկայն
ուղեւորութիւն՝ ապաձեռն անթոշակութիւնս , իսկ
դու փրկութիւն զօրութիւն եւ օգնութիւն , ողորմութիւն
լուսաւորութիւն քաւութիւն եւ անմահութիւն՝ Տէր Յիսուս
Քրիստոս , որդի Աստուծոյ կենդանւոյ , արարիչ երկնի եւ երկրի ·
որ ընձեռես ջուր պապքելոցն՝ ի ծարաւուտ վայրս
անապատի , օրհնեալ , բարեգութ , հզօր , մարդասէր ,

եր

երկայնամիտ , խնամակալ , ճնարաւոր , ողջերը ։ պաշտ-
պան աննախանձ , պահապան յաղթօղ , կեանք անկո-
րուստ , միջնորդ երկնային , լիութիւն աննուաղ ,
երանութիւն տօնելի , ձեռն ձգեալ սիրոյ՝ ողորմու-
թեան քոյ աջոյ՝ ընկա՛լ և մատո քաւեալ և սրբեալ
զիս զամենապարտս՝ բանդ կենդանի՝ առ Հաւասա-
րապատիւ քո Հօրդ , զի քև վերստին Հաշտեալ՝ յիս
դարձցի ։ Եւ ՚ի ձեռն քո՝ խորին կամօք մաքուր
նուիրեալ՝ զօրէ զն ինքնութե͞ զիս Հօր ընծայեալ ,
անդէն առ նմին՝ նովիմբ միշտ ՚ի քեզ՝ շնչոյս ող-
ջունիւ կայեալ ընդ շնորհիդ՝ ՚ի քեզ միանալ ան-
բաժանելի ։ Ս͞ո քեզ՝ ընդ Հօր քում՝ Հոգւոյդ-
սրբոյ՝ երրեակ անձնաւորութեանդ՝ ՚ի միում բնութե͞
և ՚ի մի ա͞ծութե͞՝ փառք , և ՚ի ստեղծականաց էից՝
գոհաբանութիւն , յաւիտեանս յաւիտենից ,
ամէն ։

Ս՜երտաբէն յաւելուած իրէին Հեծութեան՝ նորին Հեղինակի , առ նոյն
տեղէրս մաղթանաց բանի ։ ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ա͞յ ։

* Բան ։ ԻԸ ։

1 Այլ քանզի ՚ի վերայ այսքանեաց գրութե͞ց
ամենաթշուառ վտանգաւորիս՝ մի զմիով եւ
և երս առնելոյ , որ զներպարանս անցիցն՝
՚ի մասունս վերածառեալքդ նախագրեցին , ուստի
և փոխեալ զեղանակ բանիս՝ առ ոչ զեղկութիւն
աղէտիս ։
2 Ին զի ծո՛վ է ինձ ծփանաց կենցաղոյս բերմունք՝
յոյժ նմանագոյն ։ յորում կոհակօք բազմօք անթիւ-

 դի

դիմեցմանց՝ տատանեալ հոգիս 'ի յոյսմ աշխարհի՝ մարմնոյս շինուածով իբր 'ի նաւակի: Ո՛վ որ եսայիսս մարգարէ՝ զյանկարծադէպ կատարածն, որ 'ի պարսկականն հինից՝ երուսաղէմի և սամարիոյ կործանմանն, նմանութե այսր օրինակի կերպաւորեցոյց: որ և առ իմս հոգևորական խորտակումն զուգաձայնել ոչ է սխալական: Քանզի մինչդեռ չը-ւէի ես յանհոգութն անտարակոյսն վստահութե, դոյզն կասկած արկածից 'ի միտ բերելով առ խորոց փոքր միջոցին, որ 'ի մէջ հանգստեանն և աշխատութեն, իբր այն թէ հասեալ իցէ ձմեռն՝ յամարայնի, բքաբեր հողմով ժամանեալ երեքօրեանն դիմակցութեամբ, ամփոփեաց զհանդարտութիւն: Ուստի նաւն 'ի բախմանէ ծայրենի ալեացն՝ խորտակեցաւ: Թևոցն ձեռնարկութի՝ քայքայեցաւ: կայմն ամբարձման՝ 'ի կայից իւրոց խլեցաւ: առագաստին թռ-չարան՝ յանկարկատելի ծուէնս պատառեցաւ: շինուածոյն շուք՝ անզարդեցաւ: առասանք ձգողականացն՝ խզեցաւ: տեսարան գլխոյն դիտակի՝ խոնարհեցաւ: ապաւանդակին պարան՝ կտրեցաւ: ապաւինութի խարսխին՝ լուծաւ: լուծք ստուարք ամոլեցն կցորդութն՝ բաժանեցան: սամիք ուղղչացն հետոց՝ դալարեցան: լաստ հիմանն հաստարանի՝ ընկղմեցաւ: ղեկացն կառուցմունք՝ անդրէն սուզան: չուոցն յարմարուն՝ պակասեցան: ողնափայտին պատսպարան՝ իսկոյն բեկաւ: կապարանք ղըստին հաստատուածոյ՝ յօշատեցաւ: գոգք ամփոփման ծոցոյն կողմածոյ՝ անարգեցան: խելք շրթանցն եզերաց՝ խախտեալ ոստեաւ: պաղպաջունք բաղմականացն՝ անկեալ

բար

բարձաւ . վանդակապատին վայելչութիւն՝ յատակե-
ցաւ . դահաւորակին հանգստարանին՝ շփոթեցաւ .
մածմունք տախտակաշարք՝ 'ի միաբանութենէ միմեանց
անջատեցան . հեղոյք պնդման բեւեռացն՝ քարշե-
ցան ։ Արդասիք իւրին՝ յիշատակարան ողբոց ինձ նը-
մանեցաւ ։ Նաւուղին՝ հանդէպ նաւին դեգե-
րեալ ողբայ , ձեռն 'ի ծնօտի եդեալ՝ արտասուաց
գետս իջուցանէ ։ Աշխարհք սակաւ մնացուածոյն՝
'ի ծայրից ծփմանց աղբերց ծովուն , իբր խողխո-
ղեալ բանաւոր՝ ողորմագին թախծանօք հեծէ ։
Ա՜ղէ թէ զբարի նաւապետն՝ երկնաւորօքն զօ-
րօք՝ յաշխարհէս ծովու առ 'ի զխորտակեալս իմ տա-
պան իմանալի գոյութեանս՝ առցէ աշխարհել բանիս
յարմարութիւն , ոչ ինչ վրիպեսցէ 'ի ստուգութ̃է ։
Քանզի արդարև ելաց բարեգութն տէր՝ յառակ
մարդկութ̃ես՝ զթաղեալ ազգակիցն . ելաց առ նմին
և զերուսաղէմ մոլեալ , և զյուդաս մոլեգնեալ . յո-
րոց երկուցն՝ կորեաւ վստահութ̃ի՝ յօրինակ նմա-
նութ̃ե աղարտեալ նաւի . իսկ միւսն՝ հասեալ յա-
տակս անդնդոց , առասան յուսոյն՝ ձեռամբ ունո-
ղին՝ յանքոյթն արտաբերեաց խաղաղու̃ի ։

3 Արդ՝ իցէ՞ թէ յաւելից հայել զբազմախորտակե-
լի տապանակ մարմնոյս իմոյ՝ նորոգեալ ։ Իցէ՞
արդեօք տեսանել զփշրեալս նաւ ողբալի հոգւոյս՝
ողջացեալ ։ Իցէ՞ արդեօք տեսանել զբաժանեցեալս
միջոցաւ մեծաւ՝ վերստին կցեալ ։ Իցէ՞ արդեօք
տեսանել զյոգնաթախիծ սիրտ վշտացելոյս՝ բերկրե-
ցեալ ։ Արդ՝ իցէ՞ ակն ունել նայել զյաւէտ խա-
թարեալ կերպարան բնութ̃ես՝ կրկին հանդերձեալ ։

Իցէ՞

Ի՞նչ արդեօք թէ տեսից զքակտեալ տաղաւար թըշ-
ուառացելումս՝ միւսանգամ կանգնեցեալ։ Ի՞նչ
արդեօք յուսալի նայել զտարամերժեալ գերիս՝ ա-
զատեալ։ Ա՞պաքէն գուցէ՞ այն ունել՝ զանկեալս 'ի
շնորհէդ լուսոյ՝ դարձեալ կազդուրեալ։ Ա՞րդեօք
տեսի՞ց զվայելչութիւն ընտանիդ քո պայծառութեան՝
յողորմութիւն ինձ երեւեցեալ։ Ե՞թէ տեսի՞ց երբէք
զամենատխուր կերպարան հոգւոյս իմոյ՝ ժպտեցեալ։
Ա՞րդեօք լուայց ընդ ձայնի գուժիս՝ աւետեաց համ-
բաւ՝ ինձ առաքեցեալ։ Ա՞րդեօք տեսի՞ց զխուրա-
կործան վերստեցեալս անօթ՝ կազմեցեալ։ Ի՞նչ թէ
տեսցեն պատուհանք աչացս իմաստից՝ զմուրհակ պար-
տուցս իմոց՝ պատառեալ։ Ե՞թէ յայտնեսցի՞ օրն
իմ անձկութեան՝ շնորհին քաւութեան՝ բարուք ինձ
ծագեալ։ Ա՞րդեօք մտի՞ց 'ի խորախնանութիւն խո-
րանին լուսոյ՝ քեւ առաջնորդեալ։ Ի՞նչ թէ կեն-
դանի լինիցին ոսկերքս, ըստ եզեկիէլի, ցամաքեալքս
'ի կենդանութենէ՝ եկաւորութեամբ ազդողական շնչոյս՝
զօրացեալ։ Ի՞նչ թէ յաւելից հայել 'ի տաճար սուրբ
քո, աղաղակաւն մարգարէին 'ի պորտոյ կիտին, հեր-
քեալս 'ի լուսոյ՝ որ կամ առաջի քո ամաչեցեալ։
Ե՞թէ լինիցի՞ խաւարասնունդս մթացելոյ՝ ծագ-
ման առաւօտ։ Ե՞թէ հասցէ՞ տեսանել զտագնա-
պեալս մշտասառոյյ՝ յեղանակս գարնանն մօտ։ Ե՞թէ
տեսի՞ց զցօղ անձրեւոյն՝ կանաչացուցանողն հոգւոյ՝
ինձ արօտ։ Ե՞թէ ի՞նչ արդեօք նկատել զգազանա-
բեկ հերքելի ոչխարս՝ վերստին կամաց դթութեան
քո հօտ։

4 Եւ քանզի ըստ բանին Յոբայ, շուրջ պատեալ են

չարեացն ջնարք՝ ընդ որ ո՛չ կարացից անցանել, իսկ եթէ լոյս ողորմութեան բարերար կամաց քոց՝ ցուցցի. գթութեան քո դուռն՝ բացցի. ճառագայթ փառաց քոց՝ ծաւալեսցի. խնամք ձեռին քո՝ յայտնեսցի. արեգականդ կենաց օր՝ տարածեսցի. առաւօտիդ ըղձալի տեսիլ՝ մերկասցի. առատութիւն քաղցրութեան քո՝ աղբերասցի. վտակ արարչիդ կողից՝ հոսեսցի. ծորումն անապակ սիրոյ քո՝ հեղցի. ծագումն աւետեաց շնորհի քո՝ երեւեսցի. պարգեւիդ քո ծառ՝ ծաղկեսցի. մասունք օրհնեալ մարմնոյդ՝ բաշխեսցի. համառօտեալն ակնկալութիւն՝ հանդիպեսցի. հաւածեալ ձայն ողջունի քո տէր՝ լուիցի. հեռացեալդ խաղաղութիւն՝ մերձեսցի. Յայսոսիկ յաւէտ ովլին սահմանաւ երանականաւ՝ հաւատ ընկալեալ յուսոյ հաստատնոյ, ապաւինեալ ՚ի հովիդ քո Տէր, որ ընդ հօր քում պաշտի ձայնիւ քաղցրութեան՝ ընդ քեզ փառաւորեալ ՚ի լոյս անմատոյց, որով կեանք և երանութիւն քաւութեան հանդերձ՝ ընծայեալ ինձ մեղապարտիս. Յաւանդ անկորուստ ընդ իս պահելով՝ առհաւատչեայ ճշմարիտ յիշատակի. ՚ի ձիր անեղծութեան՝ անուամբդ անճառելեաւ ահաւորութեան՝ հզօրի Տէր միայնոյ և անքննելի տէրութեան՝ երրեակ անձնաւորութեանդ. որ եսդ յիսկութեան յէութեան և յորակութեան բարձրութեան՝ քաղցրութեամբ ողորմութեամբ և մարդասիրութեամբ՝ պսակեալ հանդերձեալ և թագաւորեալ. Այո՛ առ ամենեսին, ամէն՝ ամէն կարօղ ես՝ գթած. և քեզ վայելէ փառք յայսմ յաւիտենի, և ՚ի հանդերձեալ մշտնջենաւորութեան յայտնութեան աւուրն մեծի, յաւիտեանս, ամէն.

Մ՝ էրօտին ցաւելուած ներքին հեծութեն՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն ողջերս խաղբանից բանի. 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այս.

✻ Բան . Ի.Օ.

1 Նուարդ՝ ստուգապէս և խրատաբար, ընդ որս
որք ըստ ձայնից կողկողանայն՝ և զբանիցն
յորմորութիւն հանդերձեն, 'ի նոյն գիր
բերեալ զաւարտմունս տանյն, որովք առաւել սաս-
տիկ մորմոքեալ ձմեռցուցանեն զաղէտս կարեացն սըր-
տին ըղձից՝ առ արտասուացն բղխմունս. ուստի և
բաղմեալ իմ 'ի գլուխս պարու՝ ակմբից դասու՝ այնր
երախանաց, որք զլալեացն յեղանակեն բանաստեղ-
ծութի, և ես ընդ նոսին՝ նոցին հեծութբ՝ աւա-
ղական ձայնարկութբ՝ զանձինս տարածանեմ զվըշ-
տակրութիւն. Որ ոչ բնաւին մեռեալ աշխարհի,
և ոչ խնկապէս կենդանի այ. ոչ ջերմ սուկ, և ոչ
ցուրտ յատուկ, ըստ առակի աւետարանչին՝ գրեալ
'ի յայտնութեն. երիցս ատելի՝ երրեակ տէրութեն,
և ամենատես արարչութեն. Նաւ այս են պատկա-
նեալ Թախծականացն կերպադրութք, կրկին ողոր-
մելի այսու երևեցեալ, որ 'ի մի գիծ սահմանեալ
կայուցանեն զԹշուառութեցն զօրինակ, այսպիսի
կցորդութբ շաղկապեալ.

2 Պարտուցն ժխտել տաղանդացն՝ ձեռպոյլ մեծաւ 'ի տու-
ժի. ես այլիկար մատնեալ՝ անարժան գործովքս յիրաւի.
վասնիչ արքունի գանձուց՝ կրկնադատ և անթափելի.
պատասխանատու մեծին՝ ըմբռնեալ անհրաժարելի.
բիւր քանքարոց խնդիր՝ ուես չունիմ կշիռ մի ունկի.
Աներբերխօս կապեալ 'ի պահեստ՝ դառն արգելանի,

հե

հեծումն և վաստակ ցաւոց ճաշկեր՝ յաննշոյլ բանտի,
անապաւէն տանջեալ անթօշակ՝ կամ ողորմ լի ․
այլ յեղանակ ինձ ողբականաց՝ աստուստ կնքեցի ,
փոխարկեցի սուլին բարբառով՝ կոծ կոկծե լի ,
կարգադրեցի շրջաբերութեամբ՝ ՚ի նոյն պայմանի ,
անհատական թիւ խորհրդական՝ երկեակ տասնեկի ․
Ողջատութեանն ինոց՝ յամենուստ մասանց մրրկի ․
անպատսպար թշուառ՝ վտանգեալ սրտիւ ՚ի գրաւի ․
տարակուսեալ հոգւով՝ ապաշնորհ այր ՚ի վրիպակի ․
անխնամելի հայցմամբ՝ դատաստանն յինէն պահանջի ․
Մեղաց և մահու զինուք՝ զգայարան գաղտնեցս խոցի ․
անփրկելի մատնեալ բռնութեն՝ չարեացս գերի ,
սուր սուսերաւ սաստից՝ գոյութի բնութես յօշատի ․
Յիշատակաւ բեմին՝ աստատին ՚ի դատաստանի ,
անծագելի մռայլ՝ չարատես աչացս երևի ․
անձեռնկալ կապեալ՝ եղկելիս ՚ի տարակուսի ,
ահարկութիւն դիմաց՝ պատկերի վերնոյն տեսանի ․
Յոյժ անարև՝ և անվերարկու ՚ի տարտարոսի ․
անապաւէն մոլար՝ մորմոքեալ ՚ի հուր գեհենի ․
անյայտնելի կորուստ՝ կործանեալ ՚ի մեղաց վհի ․
Ահա զոր ունիմ արծաթ անպիտան՝ ոչ երբէք յարգի,
և ոչ ընդունելի և կամ համբարի՝ ՚ի գանձ տէրունի ,
հայցուած պղտոր և ձեռն անմաքուր՝ աններելի ․
Այլ բեկեալ սրտիւ մատանց տատանմամբ՝ յոյս առել
դարձի , զդէմս ՚ի յերկիր եդեալ պաղատիմ՝ մօրդ յի ․
բարեխօսեա՛ մաղթեա՛ քաւութիւն՝ ինձ մեղաւորի ․
դու զօրաւոր փրկանակ կենաց՝ խնկուհի երկնի ․
քեզ օրհնութիւնք ձայնից և բուրմունք՝ խնկոց ՚ի յերկրի,
և անուշից իւղոց մատուցումն յամենայ նի ․

3 Արդ՝ յաստացեալ ողբոցս հիւսուած՝ այլ մասն յա-
ւելլի, բարերարին շնորհաց արտասուաց պտուղ
մատուցի. զկորստեան խորս չափելով՝ զորքանն եր-
բէք ոչ գտի. մասնաւորօք բանիւք 'ի հանդէս՝ նո-
րին ջանացի. զմտացս արտադեալ զթեւս՝ յերեւոյթ
իրին ոչ հասի. զուշին պարտութի յանվթարելեայն՝
բաժակ բարկութե 'ի ձեռն իմ առի. զտարտամութի
տարակուսանացս՝ իբր ճաշակումն մահու արբի.
Եւ այժմ զայնցիկն յաճախութի՝ ողորմելի ձայնիւ
յերգ արկի. աներեւոյթ կրակարան տապոյ՝ բորբոք-
մամբ մեծաւ անզովանալի. անտեսական իմն քրոյս
հալոցաց՝ սաստիկ եռացմամբ անշիջանելի. սլաքս նե-
տից պատկանեալ դեղովք՝ 'ի շտեմարան խորութե
սրտի. խիթք ցաւոց խոցոտման մահու՝ 'ի գնացս ե-
րակաց գոյութեան լերդի. կիրք երկանց անճարակ
ճեպոյ՝ 'ի պատուած աղեացս անելանելի. անզօրելի
դեղոց ջերմուի՝ 'ի յերիկամանց մասունս երկակի.
անճնարաւոր դառնութիւն մաղձի՝ 'ի նախադուռն
իմոյս կոկորդի: Աւաղս ձայնից լքուցանողաց՝ 'ի
փողս շնչոյս խոշորս ճնչի. բազմահատուած էութի
բնութեա՝ ներհակք միմեանց 'ի պատերազմի. երկ-
չոտութե կարծեաց վարանեալ՝ ամենայնիւ կայ 'ի
վտանգի. հարադատաց դաւաճանութի՝ անհաշտելի
'ի կոտորուածի. ոչ մեռեալ և ոչ կենդանի՝ թա-
ղեալ 'ի մեղաց գարշութեան տղմի. կասկածաւոր
պատժապարտութե՝ վերակնարկելով քեզ բարե-
րարի, յանակնկալս կենաց վհէ՝ արտաբերել 'ի լոյս
անձկալի.

4 Այն ինքն որ զայս՝ բան տպաւորեաց, ընդ եր-

Ջանկա՛ցըն պատկեսցի ․ ակնարկելով քո ողորմութե ,
անարատի՛ցըն հաղորդեսցի ․ վասն ընծման ո՟յ բա-
նիդ , բարեգործեալ՝ քև կենդանասցի ․ օրհնութի՛
գովեալ քո շրթանց՝ ՚ի գլուխ բաշխողի՛ այսր մա-
տենի ․ հաստատեսցի ըղձականութիւն՝ սողոմոնեան
բանիս առակի ․ նկարագրեա՛ հոգւով քո՛ բա՛րձրեալ ,
՚ի նորոգումն անեղծանելի ․ Ո՛ է դու միայն ես եր-
կայնամիտ , ներող՝ քեզ փառք յաւի , ամէն ․

Սերտին յաւելուած ընչին հեծութե՝ նորին հանդէպ , առ նոյն տղէքս մաղթանաց բանի ․ ՚ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա՟յ ․

* Բան · ԽԸ ·

1 Եւ քանզի ընդ ողբաձայնիցն բանաստեղծութեանց վերընծայելոց զգրութիւն թուղթս յարմարեցի կական և հեծութի , հառաչանք կողկողագինք , դառնութե լալումն և արտասուաց երգ , դարձեալ սկսայց զճառ պաղատանացս՝ խոստովանօրէն զղջականաբար , զգաղտնածածուկն յայտնաբարբառ ․ զի անդրադարձութե սկզբմամբն՝ և վերջաւորքն բառիւք , զնոյն համաձևութի ՚ի մի թախանձ նմին մաղթանաց՝ հոգեկեցոյցն խոնարհութեան՝ աստանօր եդից ․

2 Մե՛ղայ մեծիդ բարերարութե , անարգս մեղայ ․ մեղայ ծագմանդ ճառագայթից , խաւարս մեղայ ․ մեղայ շնորհացդ անբաւ երախտեաց , արդարև մեղայ ․ մեղայ սիրոյդ վերնում գթութե , յայտնապէս մեղայ ․ մեղայ ստացողիդ յոյժ էութե , ստուգապէս մեղայ ․

մեղայ գերունակ գործոյդ գրկանաց, անբաւս մեղայ.
մեղայ աննուաղ լուսոյդ վայելման, նենգօղս մեղայ.
մեղայ ճաշակման անճառդ կենաց, բազումս մեղայ.
մեղայ անհաս պարգևացդ ձրից, հանապազ մեղայ.
մեղայ գովեալ մարմնոյդ ա̃յ, մահու չափ մեղայ.
մեղայ պաշտելի արեան արարչիդ, խնկապէս մեղայ.
Ահա՛ արդարև օրհնեալ է հաստուած բանի՝ յու-
սադրական սրտի՝ այսր մեղայի. սոյն սա՝ պատուելի
տուանդ. անմոռաց պատուէր. հայրենեացն տուր.
նախահարցն օրէն. համայնից թօշակ. անհերքելի
բան. զօրաւոր պատասխանի. կենդանուե̃ կամուրջ.
անխորժելի վերնոյն. սիրելի սրբոց. անխզելի կապ.
հրաշալի բարբառ. անշրջելի պատճառ. բաղձալի ա-
ղերս. փափաքելի սեղան. սրտաբեկ հնչումն. անհնա-
րից ճարակ. կարծրութե̃ վանիչ. ա̃ծապաշտից սահ-
ման. հեթանոսաց գիրք. վաղնջուց կանոն. քրիս-
տոնէից հարազատ. արարչութե̃ն յաղթօղ. անջրպետ
հզօր. խորոց աչաւոր. արուեստ բարձրութե̃. խո-
րութի̃ անչափ. հիացման տեսիլ. խորհուրդ կըն-
քեալ, ընդ որ չէ՛ք ումեք անցանել, եթէ ո՛չ անըմբռ-
նելի մտաց արագման՝ զրա ծանիցէ. Զայն բարե-
պաշտ հրաշաւորական, որ ո՛չ յիշատակեցաւ 'ի վեր-
ջին դատակնիք դասուն լքելոյ. գուցէ առ նմին խը-
ղեալ համառօտ զվրիժակին իրաւանց մահուն հա-
սելոյ, յորմէ ընտրութի̃ն ապագործ եղեալ, զահ-
մանն յաւիտենական քակտեցէ։ Ո՛ որդ փառաց
մեծութե̃, որում նոյն ինքն ա̃ծութի̃ւնն պսակեալ
բարդաւաճի։ Բանիւ ո՛լորք դիմեալ կալաւ ղեղ-
ջերաց սեղանոյ այսր սրբութեան, և ո՛չ առժամայն

պըր

պրծեալ 'ի պատժոյ՝ անարատ գտաւ ։ Իսկ եթէ ա-
ւքար զարմեան, և սաւուղ կիսեան, և յուդա սիմո-
նեան՝ ասելով զայն ոչ արդարացան, և ես վկայեմ՝
իրաւամբք խոստովանեալ զայս պայման բանի, զի
ակամայից բռնադատելոյ՝ ոչ է կատարեալ սէր,
ուստի և ոչ բովանդակապէս փրկութիւն ։ Իսկ ես
կամաւ համբուրեմ դարձեալ կրկնելով զերջանիկ
բանիդ զմկրտութն հարազատս ։

3 Մեղայ երախտեացդ մոռացութն, վերստին մե-
ղայ. մեղայ մարմնոյ ձեռն՝ յոգի հարեալ, յի-
մարս մեղայ. մեղայ առ կեանսդ դժրողութեան,
իսկ և իսկ մեղայ. մեղայ բանիդ ապախտ առնելոյ,
չարաչար մեղայ. մեղայ 'ի յօր սատակման՝ ինձէն ըս-
տիպեալ, վատթարս մեղայ. մեղայ պարտականս ան-
կենդան մահուն, ձաղելիս մեղայ. մեղայ անպատ-
կառս քո բարձրութն, տաղտկալիս մեղայ ։ Ներքին
ինձ կրկին աշխար հոգևոր, զի 'ի կորուստ և 'ի կոր-
ծանումն ինձ երևեցայ. զի անդարձս վարատեցայ.
զի որդիս՝ թշնամի գրեցայ. զի 'ի բարձանցն երկնից
ընկեցայ. զի փուշս վարուց դիզի ։ Իւ և ես նա սմին
ողբք աղաղակի, զի անձամբ զանձն անարգեցի. զի
բագին կորուսչին գտայ ։ Ով իմ կսկիծ դժըն-
դակ սրտի, զի զիս ունին՝ առ որ չեմ, զարտաքնա-
յարդար բաժակս անմաքուր, զբռնեալ որմն գար-
շունակ, զսին պարծանօք պաճուճեալս, զլոյս՝ 'ի
մուայլ շրջեալ, զգերանակիր ակնս՝ թշուառացեալ,
զջահս փառաց՝ շիջեալ, զանուս յամի ամ իրօք վնա-
սակարս, առ անօրինական տրուանականս. առ յայտ-
նութիւն անծայինս. առ երևմունսն արարչագիրս.

առ խոնարհութ̃իան սարսափելիս · առ այն՝ զոր տեսի
աչօք իսկ իմովք · Առ որ մեծ է պատասխանատուու-
թիւնս , քան առ համօրէն աւետարանին՝ զարմանս ,
հիացմունս · հոգս հալողականս · անդաձմունս ան-
ճնարաւորս · թուականութ̃իս՝ մտաց անբարդելիս ·
ելմունս անկատարս · իջմունս անհաստատս · յուսա-
հատութ̃իս յարմարականս · յանդիմանութ̃իս պատ-
շաճականս · ձաղանս պատեհագոյնս · նզովս իրաւա-
ցիս · անէծս արժանահատոյցս · Արդ՝ այսոքիկ են
մեղաւորիս իմ կշտամբութիւնք , և ինքնահարուած
տանջանաւորութ̃ի ·

4 Եւ քանզի կարող ես զայս ա̃մ զպարտս թողուլ ,
և զխայթուածս մահու բժշկել՝ տէր ողորմու-
թ̃եց , ա̃ծ բոլորից , ք̃ս թագաւոր՝ բարձրեալ հօր
որդի , ստեղծիչ՝ գթած՝ բարերար , օրհնեալ՝ առատ՝
հարուստ , աչաւոր՝ հզօր՝ ողորմած , տեսուչ՝ ձեռն-
կալ՝ հաստիչ , ապրեցուցիչ՝ դարմանիչ՝ կեցուցիչ ,
երկայնամիտ՝ անոխակալ՝ ապաւէն , բժիշկ՝ գովեալ՝
երկնաւոր , անճառ՝ լոյս՝ կեանք , յարութ̃ի՝ նորո-
գութ̃ի՝ քաւութ̃ի , եթէ հայեսցես մարդասիրու̃թ ,
ըստ որում քոյդ են սովորութ̃իք , նայեցեալ 'ի քեզ՝
կողկողիմ և ես · Եթէ լուիցես , հառաչեմ · եթէ
ունկն մատուցանիցես , պաղատիմ · եթէ անսայցես ,
աղերսեմ · եթէ ներեսցես , աղաչեմ · եթէ առ իս
դառնայցես , գոչեմ · Ապա եթէ անտես առնիցես ,
կործանիմ · իսկ եթէ առ ոտն հարկանիցես , լամ ·
եթէ զոդեպաշն ո՛չ ընծայեսցես , մեռանիմ · ապա
եթէ ահարկու դէմս ցուցանիցես , սատակիմ · իսկ
եթէ սաստեսցես , դողամ · եթէ խեթիւ տեսանես ,

սաս

սոսկամ. ապա եթէ սաստկանաս, սարսափեմ. եթէ հալածես, հեծեմ. իսկ եթէ ընդ վայր հարկանիցես, հերքիմ. եթէ զբոց վհատութ՟ես ոչ առցես, տագնապիմ. եթէ խստանաս, փախնում. ապա եթէ սպառնաս, ընկճիմ. Իսկ եթէ քննես, քարկոծիմ. ապա եթէ ուժգին ակնարկես, սուզանիմ. եթէ ոչ անխայեսցես, մերժիմ. եթէ կոչեսցես, խիթամ. իսկ եթէ աչս յառեսցես, ամաչեմ. եթէ ձայն տացես, երկնչիմ, զբարեացն պարգեւ մատնեալ. զերանութ՟ին թողեալ. զշնորհն լքեալ. զուխտն ցրեալ. զաւանդն կենաց՝ մոռացեալ. զհամարձակութեանն վստահութ՟ի կորուսեալ. զատեղծիչդ էիցս՝ բարկացուցեալ. զանձառութ՟ի շնորհին՝ ընդոտնեալ. ըզպատուոյն պատկեր՝ այլայլեալ. Իսկ եթէ առ այս խեղդ մահու հեծուե ցաւոյ մարդասիրեալ՝ առ իս ժամանեսցուսցես տէր յո՟ քո՟ զաղդեալն գիր ըննանիլ 'ի յիս, եթէ բժշկութիւն դադարեցուցանէ զմեղս մեծամեծս. որով ամենառատ քաղցրութ՟է պատուաստեալ 'ի քեզ, զգոյդ կերպարան լուսոյ նըկարեալ յոգի՝ վերստին գտեալ պնդեցայց քաւեալ, եւ ստեղծեալ կրկին 'ի փրկութ՟ի անմահից կենացն անախտականաց. եւ քեզ ընդ հօր հոգւոյդ սրբով

փառք յաւիտեանս, ամէն.

Արտաքին յաւելուած չիքէն հեծութե՛ նորին հանդերձ, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի ։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ ։

* Բան ․ ԻԲ ․

1 Եւ արդ՝ զորս յայտնեցի , եւ յաղագս որոց
նշանակեցի , եւ վասն որպիսեաց ճառեցի ,
եւ զորքան ծածկեալս մերկացուցի , եւ կամ
մի՞ որոց խոստովանեցայց ։ Ո՞ ներկայիցս՝ զոր ար-
դէն ունիմ , թէ զանցելոցն՝ զոր մթերեցի ․ զապա-
գայիցն՝ յորոց կասկածեմ , թէ զբազմասահ շարժու-
թեանցն՝ յորոց գլորեցայ ․ զփոքրն ինձ համարեալ՝
որ է Այ մեծ գրեցեալ , թէ զանկերպագրելին չը-
յիշատակելի ․ զնուաղն՝ որ է առաւել , թէ զթեթեւա
գոյնսն՝ որ են ծանունք ։ Ո՞ հոգեկանացն կրից կո-
րուսչաց , թէ զմարմնականաց ախտից սպանողաց ․
զառ դրունս հեշտականացն , թէ զծայրակատար վը-
նասակարութեանցն ․ զաներեւութիցն , թէ զտեսակա-
նացն ․ զառձեռն հպաւորութի՞ն , թէ զառ նոյն ինքն
շունչ հեռաւորութիւն ։ Ո՞ լայնականն դիւրին
խածմունս , թէ զերկարաւորն նեղաձգութի ․ զխո-
րութեանն զանչափութի , թէ զամենածաւալն յայտ-
նատեսիլ ․ զմ։քնագլուխն պոռնկութի , թէ զառող-
ջութեն անբժշկութի ․ զպարարումն չարին մարմ-
նովս , թէ զոմլելն բարւոյն հոգւովս ․ զխնամոյն
հանդիպանալ՝ յոչ ախորժելիսն Այ , թէ զբռնադա-
տութեանն տռամբ ձգելն՝ 'ի նոյն մոլեգնութի ․
զառ 'ի մանկն մեղաց , թէ զընդունայնութեանն
կարծեաց ։
2 Որդւոյս ո՞չ կամաւ խելագար զերծեալ 'ի ձորձոյ,

զաւակնացս տեսիլ յանդիմանեցի, զընդդէմն գոր-
ծեալ իմաստնոյն, որ՝ թէ հանճարեղքն վերարկեա-
ցեն զամօթս իւրեանց, ստարացեալս ՚ի կրօնից. հե-
ռացեալս ՚ի կարգաց. ՚ի սրբութե՛ անսուրբ. ՚ի կու-
սութե՛ անմաքուր. յարդարութեան ամբարիշտ. ՚ի
բարեպաշտութե՛ վնասապարտ. բերանով մերձ առ-
ստացօղն, և հեռի երիկամամբք. շրթամբքս պատ-
ուամատոյց, ըստ մարգարէին, այլ ոչ եթէ սրտիւս.
Աւ եթէ պարտ է զքստմնելիսն ասել աստանօր,
չար քան զտանջանսն յանդգնութի՛, իբր զուր իմն
պաշտօնատարս ա՛յ, ՚ի միտս անկայունս երկեակ ճա-
նապարհաւ մահու վարանեալս՝ ջանամ, և ոչ ինչ
օգտիմ. պնդիմ, և ոչ հասանեմ. փութամ, և ոչ ժա-
մանեմ. անձկամ, և ոչ տեսանեմ. փափաքեմ, և ոչ
հանդիպիմ. կարօտիմ, և ոչ պատահիմ. ունիմ զա՛մ
երկրի, և եմ պատգամաւոր աղօթանուէր ա՛մ աշ-
խարհի. Այլ թող զբազում զայսոսիկ՝ բարբերար,
և մի՛ ունիցիս. դիւրինք են քեզ զսոսին եղծանել,
քան ինձ տաժանաւորս աջով նկարել. վա՛ այնորիկ
գրեցի առանց խնայելոյ, զի դու տառատապէս ջըն-
ջեսցես՝ օրհնեալ. Որ վասն մեր մեղաւորացս եր-
կայնամիտ անուանեցար, ըստ մաղթանաց բանի՝ հե-
ծութե՛ սրտի՝ եզրի երջանկի. յոյժ նեղեալ անձն
և ձանձրացեալ ոգի՝ բանի՛ն յիշատակաւ, որ զայն
պատմէ. յա՛մ կրից մահացուցանողաց վտանգեալ,
անկեալ ՚ի վիհ դարշութեան մեղաց՝ անդնդականաց
ապականութե՛ց. քանզի չհաւատամ, թէ լսես իսկ ինձ,
ըստ յոբայ ձայնին. Արդ՝ ես ինձէն ինքնադատով
անձնադատ դերի՝ կամաւորապէս մատն եղեալ

բնու-

բնութեանս , արգելի փակեցի կնքեցի առ յինէն՝
յամ մասանց՝ զկենացն ճնար , զի 'ի փրկութի մեղօք
կապելոյս՝ կրկին մեծացիս գովեալ :

3 Նաև քանզի 'ի մարգարէէն բարուոք խրատեալ փորձ
գտցուք , մաղթել ընդ նմին հոգւով քո եր-
գեալ՝ յուսով հաստատնով 'ի քեզ ապաստանեալ ,
առէ՛ք ընդ ձեզ բանս , ասէ ովսէէ , և դարձարո՛ւք
առ տր ած ձեր , և ասացէ՛ք ցնա , կարօ՛ղ ես թողուլ
զմեղս · զի ընդունիցիք զբարիս , և վայելեսցեն 'ի
բարութեան անձինք ձեր · Նհա՛ ած խօսեցաւ , և
ո՞վ է որ ո՛չ լուիցէ · նոյն ինքն վկայեաց , և ո՞վ է որ
ո՛չ հաւատասցէ · Որդ՝ այսոքիկ մեծիւ պաշտելի ·
նուիրեալ պայման · սահման նոյնագոյ · կենաց ա-
ւետիս · կէտ տէրունի · դուռն բարութն · սփոփա-
նաց հրաւէր · ճշգրիտ պատկեր · անստգիւտ գանձ ·
անմոռաց յիշատակ · Այսու առ սոյն և ես հաւատ
ընկալեալ , աստուստ վկայեմ սմին՝ ընդ մարգարէին ,
կարօ՛ղ ես յամի թողուլ զմեղանս բազմաբեղունս ·
և ես զօրասցիս կրկին բարձրացեալ՝ առ ամենաթըշ-
ուառ կործանեալ հոգիս : Զամի իշխես · ամի բա-
ւես · ամ ուրեք հասանես · ամենից բռնութեց յաղ-
թես · զամ կարծրութի փշրես · զամ ընդդիմահար
վանես · զամ խստութիւն վատնես · զամ սրացեալ
ընդոտնես · զամ դառինս անուշես · զամ դժուա-
րամուքելիս քաղցրացուցանես · զամ զպարտս շնոր-
հես · զամ յանցանս թողուս : Կարող ես՝ զօրաւոր
հզօր ճնարաւոր ամենարուեստ՝ զամենեցուն զմեղս
ընկղմել՝ և չքացուցանել բառնալ 'ի միջոյ , իբր ըղ-
ձաձանչ փոքու կայծական՝ սահմանեալ 'ի չափ ոչէից՝

ան

անկեալ ընկլուզեալ կորուսեալ՝ 'ի տիեզերատարածն ծովու ։

4 Որդ՝ բանիւ մաղթանաց վերծանողացն այսմ մատենի, ողորմեա՛ վ̃ն խաչի և չարչարանաց մահու որդւոյ քոյ՝ Հայր գթութե ։ Սկիզբն տուաքողին՝ ողբերգութե ձայնի՝ այսմ արտօսրածին նուագի, որ զայս դեղ փրկութեան կենաց՝ մեզ յարմարեցոյց, եղիցի բժշկեալ յանուն քո Հզօր ։ Որ հետս եղեց խոստովանութե մեզ նկատեցոյց՝ այսու պայմանաւ պատշաճականաւ, լիցի անարատ յիւրոցն պարտեաց ։ Որ զհպարտութեն թեւս՝ հարթել մեզ վարդապետեաց՝ 'ի սոյն կանոնի կենաց պատգամի, եղիցի զերծեալ 'ի չար կապանաց մահու արկածից սկզբնականաց՝ վերջնոց՝ և միջնոց, երրորդու թ̃եդ բարեգործեալ, 'ի նորոգութի լուսաւորութե․ ընդ որում և մեք գրեսցուք երջանիկ գտեալ ընդ սմին ։

ԲՆԴԴԻՄԱՄԱՐՏ ԴԻՒԱՑ ԱՅՍ ՆՈՒԱԳ ԱՂՕԹԻՑ․ Ի ԴԻՒԱՀԱՐԱՒ-ՉԵՐԻՆՊԱՏՃԵՆԱՑ ԱԽՈՅԵՈՒԹԵՆՑ ԱՊԱՒԾԵԼ ՓՈՒՐԱՏԻՉ,

5 Որդ՝ այլաքանեայս անբաւից հրաշից հանդերձից Հայր ամենաստեղծ՝ անուանդ ահաւոր․ ձայն սարսափելի․ կոչումն ընտանի․ բան համբուրելի․ ազդումն սքանչելի․ հրաման սոսկալի․ էութի անքննելի․ գոյութի անճառելի․ իսկութի անբաւելի․ զօրութիւն անզննելի․ կամք ամենաբարի․ տէրութի անսահմանելի․ մեծութի անչափելի․ բարձրութի անբովանդակելի․ որքանութի անկշռելի․ առաւելութի անհասանելի․ պատճառ որդւոյ հայրութե, այլ ոչ նախադրութե․ քեւ՝ և 'ի ձեռն քոյդ անպա-

րա

րադիր զօրութեդ՝ սատանեա́ տագնապող և դիւա-
կան տենդիս ջերմութեան, որ սպրդեալ մուծա-
ընդ մեզաց՝ զի փախիցէ 'ի մարդոյս, զարհուրեալ
'ի սխրալի և յանքաւելի արեան վտակի՝ դառինդ
երկնաւորի . որով սրսկեալ միանգամ 'ի մշտնջենա-
ւորս՝ համայն մաքրեցաք .

6 Եւ արդ՝ յոյս պատկառելի խոնարհութենէ ա-
րարչակերտս խորհրդոյ, ամաչեսցէ՛ սատանայ 'ի
գործս չարեաց իւրոյն հրեշտակաց . տանջեսցի և
հալածեսցի, հեռացեալ և արտաքս առաքեալ 'ի շին-
ուածոյ խորանէ քումդ բնակութեան՝ յարտաքին
խաւարն : Եւ ջնջեալ մաքրեա́ զարտասուս ողբոցս
'ի դիմաց մերոց, և զհառաչումն ձայնիս հեծութե
'ի սրտից մերոց : Եւ յիշատակաւ հարման հեղու-
մեցն՝ քստմնափուշ տաժանատեսիլ ոգեպահանջից,
որով պնդեցաւ միածինդ քո յաշտարակ խաչին, ցա-
ւեսցի չարին : Եւ 'ի կողահերձ սայրասուր սլաքէ
ուժգին բախմանէ, որով զվէրն մեծ ընկալաւ, խո-
պում սատակեսցի սկզբնարար մահուն : Եւ զի խո-
նարհեցոյց զգովեալն գլուխ՝ յաւանդել զոգին 'ի
ծոց քո՛ բարձրեալ, ապստամբութի անբարի բարուցն
բելիարոյ՝ 'ի կո՛ր կործանեսցի, ամի հերքեալ 'ի կո-
րուստ : Եւ զի զօղեալ ծածկեցաւ անմահն իսկու-
թիւն՝ յորովայնի երկրի, այսու ամբարձեալն հպար-
տութի՛ կարծեալ դառաղին՝ 'ի յատակս մահու դը-
ժոխոց՝ մթին ստուերին՝ յառեալ դիտեսցէ . և յի-
շեսցէ զառաջին հարուածն անբժշկական, որով մա-
հացաւ դիմամարտութի թիւնից վիշապին՝ կենա-
րարն կրիւք ամենազօրին : Նման զի 'ի փառս քո՛

 հայր

հա՛յր ողորմու͞ե , իբր 'ի գովեստ որդւոյ քո՝ հոգ-ւովդ սրբով զայս խոստովանիմ . քանզի ո՛չ ըն-տակ ինչ սակ զօրութեանն ունի զխուսմէն՝ առ մի խորհրդականն խորութեան , այլ զանսկիզբն բանդ անձնաւոր՝ ընդ անժամանակ հօր փառաւորեմք ․ Եւ քեզ միայնոյ Տէր երրորդութեանդ , հաւասարա-պատիւ տէրութեանդ , համաբուն՝ անբաժին ինքնու-թեանդ՝ օրհնաբանութի , գոհութի , զօրեղութի , և անճառ վայելչութի մեծութե , բարեվիճակ հար-թութե , զուգակշիռ հաւասարութե՝ յաւիտեանս , ամէն ․

Սերափին յաւելուած չորքին հեծուէ՝ նորին հաւաքէ , առ նոյն աղերս նախընթացոյ բանի ․ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ ․

* Բան . ԻԹ .

1 Եւ արդ՝ դու միայն սկիզբն բարեաց՝ գը-թութի անճառ՝ որդի բարձրեալ միայն Այ , որ զողջոյն զօրն՝ թողութե ցուցեր փըր-կարան , և ո՛չ կորստեան դատապարտարան , յեղանա-կեալ ինձ զաւուրն չար՝ առ մեծ աւետիս անկա-լութեան ․ Բժիշկ՝ ախտացելոյս . հովիւ՝ մոլորեալ ոչխարիս . տէր՝ ապաւինեալ ծառայիս . գինի անա-պակ՝ մեծ սրտմտեցելոյս . սպեղանեաց դեղ՝ վիրա-ւորեցելոյս . ազատութի՝ մեղօք գերեցելոյս . օրհ-նութի բարեաց՝ մերժելոյս . կնիք շնորհաց՝ խոտե-լոյս . օծումն կոչման՝ կապտելոյս . կանգնումն վե-րըստին՝ կործանեցելոյս . պատսպարան հզօր՝ գլորե-ցելոյս . օժանդակ վեհ՝ դայթակղեցելոյս . դուռն

բարձ

բարձրութ̃ն՝ տարակուսելոյս․ սանդուխք երանու-
թեան՝ եղկելոյս․ ճանապարհ շաւղաց՝ մոլորելոյս․
թագաւոր ներող՝ պարտելոյս․ քաղցր յուսադրութ̃ի՝
լքելոյս․ ձեռնկալ կենաց՝ հեղձելոյս․ Մ՛եծդ միայն՝
և ամենառատ, որ զլիութ̃ի բարեաց սահմանեալ,
հեղուս այնչափ յաճախութ̃բ՝ քան զոր խնդրեմք և
իմանամք, ըստ պօղոսի գոհաբանութ̃ն․ Քանզի
իննուց յիսնից՝ և թուոց երից՝ և չորեակ տասանց՝
'ի վաղորդայնէ տուընջեանն՝ առ մուտս արևուն,
անդուստ առ նմին յաւէտ կարկառմամբ՝ իսկ և իսկ
'ի սոյն՝ անարգել սրտիւ, 'ի վեր է քան զաղերսանաց
ակնկալութ̃ի՝ մարդկան բարեգործել միմեանց շնոր-
հատրութ̃ի․ իսկ առ իմս թշուառութ̃ն և անար-
գութ̃ն՝ զքոյդ եդեալ փառս՝ ամենակարող զօրու-
թիւն ահեղ՝ բոլորից ա̃ծ՝ օրհնեալ տ̃ր ք̃ս, որ̃ք
սահմանեցի կշռութ̃բ չափոյ՝ հաստողիդ ընդ հո-
ղոյս հաւասարութ̃ի կցորդեալ․ Քանզի մ̃սս յայ-
սոսիկ անբաւ և անհետազօտելի, ամենեւին բարի՝
անման բարկութ̃ն խաւարի․ ուստի յայժ նուաղ են
քում մեծութ̃ն՝ ստեղացն թիւք, զորս գոյացու-
ցեալ յոչէից, յորջորջմամբ անուանց կնքեցեր․ և
կամ հիւթ երկրի 'ի յօդս հեղեալ, զոր 'ի չգոյից
հաստեալ, տարածումն յատակի կառուցեր, քան ինձ
նախագրեալ համարդ սակաւութեան, որովք քեզ
նմանիլ վարդապետեցեր․

2 Ահա ծածկեցաւ և ընկղմեցաւ 'ի քոյդ լոյս կա-
մաց երկայնմտութ̃ն՝ հանուրց չարութ̃ի, իբր
դոյզն մասն՝ 'ի տապ արևու․ և ո̃ղ աստուստ իսկ
կիրք բնութեանց․ զհասարակաց բարուց ցուցանէ․

Քանզի ով որ ՚ի մարդկանէ մեղաւ , և ոչ զղջացաւ . ով որ զազրացաւ , և ոչ ամաչեաց . ով որ դարշեցաւ , և ոչ պատկառեաց . ով որ սխալեաց , և ոչ ապաշաւեաց . ով որ կործանեցաւ , և ոչ հեծեծեաց . ով որ գայթակղեցաւ , և ոչ սարջացաւ . ով որ պարտեցաւ , և ոչ ինքեամբ ըմբերանեցաւ . ով որ պատրեցաւ , և ոչ յոգւոց ելաւ . ով որ ճաշակեաց լեղի , և ոչ դառնացաւ . Ով որ անկաւ ՚ի բարձրութէ , և ոչ ընդոստեաւ . ով որ կորոյս մեծութի , և ոչ աշխարեաց . ով որ զրկեցաւ յերանութէ , և ոչ ելաց . ով որ կապտեցաւ ՚ի շնորհէ փառաց , և ոչ ողբաց . ով որ գտաւ ինքեան վնասակար , և ոչ ստգտաւ . ով որ մերժեցաւ յերեսացն այ , և ոչ հառաչեաց . ով որ լուաւ զայ սպառնալիսն , և ոչ սոսկացաւ . Ով որ ընդ մի չարեացն՝ հազարս չարաղեաց . ով որ մերկացեալ յաւուրս ձմերայնոյ , և ոչ զոփացաւ . ով որ անօրինեցաւ , և ոչ քարամբք զմիտսն կոծեաց . ով որ ետես զստորուկն յիւրում մեծութեն , և ոչ զկծեցաւ . ով որ կատարեաց չարիս , և ոչ զինքն իսկ նզովեաց . ով որ ախտացաւ , և ոչ զանձն դարմեաց . ով որ յամօթալեացն գործեաց , և ոչ զիւրն մարմին ձաղեաց . ով որ ՚ի պատկառելիսն հպեցաւ , և ոչ զօրն իւր անիծեաց . Ով որ զգործեցելսն յիշեաց , և ոչ տապացաւ . ով որ զգաղտնիսն մտաբերեաց , և ոչ խորովեցաւ . ով որ զծածուկսն նկատեաց , և ոչ մահ կորստեան խնդրեաց . ով որ զաներեւոյթսն կերպաւորեաց , և ոչ կրկին յերկիր կորացաւ . ով որ ընդ մեղացն հեշտութե՝ բոց անշէջ ծնցի ոչ խառնեաց , ով որ զվնասակարսն բնութեն ,

և

և ո՛չ պապակեցաւ. ո՜վ որ զկամս զներգործեալսն ,
և ո՛չ սատակման ինքեան աղօթեաց. ո՜վ որ զանձա-
ռելիսն , և ո՛չ խռովեցաւ. ո՜վ որ զանկրելիսն էու-
թեանն , և ո՛չ թախծեցաւ. ո՜վ որ զմեծամեծսն , և
ո՛չ մաշեցաւ. ո՜վ որ զանբծութիւն ապականարարսն ,
և ո՛չ տոչորեցաւ. ո՜վ որ զտարրագրութիւն պատճառ-
յանցմունս , և ո՛չ տագնապեցաւ. ո՜վ որ զերեսացն
աղտեղի տեսիլ , և ո՛չ բարկութեան վերնոյն զանձն
պարտ վարկաւ. ո՜վ որ զմի ՚ի կարևորացն մեղաց յաջս
կերպացոյց , և ո՛չ զինուք մահու խոցեցաւ. ո՜վ որ
զխոյտառականացն , և ո՛չ վայրս վհատութեան ընդ-
հեծութիւս ձայնին հիւսեաց. Ո՜վ որ յորքայական
գահոյիցն անանկացաւ , և ո՛չ կարկամեալ ՚ի վայր գլ-
լորեցաւ. ո՜վ որ ընդ պսակին պերճութեան՝ հող ՚ի
գլուխ եղեալ , և ո՛չ կրկին չարչարեալ յոգի մա-
հացաւ. ո՜վ որ ընդ պայծառ պատմուճանին՝ քրձա-
զգած եղեալ , և ո՛չ տխրեցաւ. Ո՜վ որ զկեանս իւր
կորոյս , և ո՛չ արեան արտասուս երկնեաց. ո՜վ որ
ընդ արկանելեաց լուսոյ՝ խաւար զգեցաւ , և ո՛չ նը-
ւաղեցաւ. ո՜վ որ ՚ի վերայ սգոյ սիրելւոյ ո՛չ թառա-
մեցաւ: Ահա այս կերպարանք ճշգրտագոյնք՝ պար-
տաւորիս յանդիմանութիւն , տխուր դէմ. քաղեալ
ճաճանչ. ցամաքեալ խոնաւութիւն. երիթացեալ
շուրթն. անշքեալ տիպ. տրտմեցեալ ոգի. այլայլեալ
ձայն. կրկնեալ պարանոց: Իսկ զի թէ որք զխոկու-
թիւնն իսկ նշանակեսցէ , ո՛չ անօրինէ անանբարտա-
ւան միտ՝ անհամարտ սիրտ: Անխնդրող պարգևի՝
թշուառ. անաղերսալի պաղեալ. ինքնակշտամբելի
դեգերեալ. իրաւամերժ սովեալ. արդարալուկ

քաղ

քաղցեալ · պատշաճադաս հարուածեալ · ինքնավկայ մահապարտեալ · արժանապէս հանեալ · անձնանէծ եղկելի · Եւ զայս թարգմանեալ ցուցանէ արդարագործ փարիսեցին կշտամբեալ , և մեղապարտ մաքսաւորն բարեհամբաւեալ ·

3 Եւ արդ՝ եթէ զչարիսն՝ հնարաւորութիւն բանսարկուին՝ գտողին զմեզ գայթակղեալս , զիւրսն 'ի մեզ սերմանիս առ օրն համարեսցի , զիա՞րդ ոչ ըղբարիսն անկեալս 'ի մեզ հոգւոյ արութիւնս՝ 'ի խնամակալութենէ կամաց կեցուցչիդ՝ օնաօն գրեսցես՝ տէ՛ր բարեգութ , հզօր և յաղթօղ · քաւիչ մեղուցելոց · կարօղ յամի՝ առ ամ փրկութի · Եթէ զանդունդս առ երկինս փոխես , և կամ զխաւար մթութն՝ 'ի լոյս հաստեսցես , եթէ զդառնութի լեղւոյ՝ 'ի մանանայի քաղցրութիւն կազմես , և կամ զկոծսաստկուն մշտաց՝ 'ի պարս դասու բերկրուն հարսանեաց կարգես , դիւրինք և հնարաւորք են քեզ այսոքիկ · Եւ ես քան զսոսին բաւես առ նոսին՝ տիրեալ համայնից ահաւորապէս · և քեզ փառք յաւիտենից յաւիտեանս , ամէն ·

Մերոյն յաւելուած չքնին հեծութեան՝ նորին հանգոյն , առ նոյն աղէտս նախընթացաց բանին · 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ ·

* Բան · Ե ·

1 Եւ արդ՝ ճշմարտեսցի բան քո՝ ողորմած՝
բոլորից ամ՝ ներող և օրհնեալ , 'ի բազմագլխելին դարձաւորութիւն աւուրն պատկերի զղջման մեղաւորին , թէ և առ յետին իսկ

շունչն

շունչն իցէ ընտրութեան, և կամ 'ի մէջ չարութեան փո-
խադրութեան. Մանաւանդ զի՝ դժնեայ կցորդս այս
անձնիշխանական՝ միշտ մարտիկ. խաբօղ շողոքորթ,
յարեալ 'ի սատութեան, ըստ առակողին, արածօղ հողմոց
դժուարունելի. հաստողին փախչօղ. գերեալ որսո-
ղին. մոլեկան մարմնոյս՝ ներհակ տնկակից, յոգնա-
պալազձառուճան ամենավարան. զոր քո՛ է գիտել զքա-
նեացն յաճախութեան. Եւ զկնի մեղանացն, ողորմա-
գինս իմն ողբարկութիւնս վհատականս՝ տաժանակոծ
բազմաւաղելիս, քո՛ տուայլի տէր գթարկութիւնս՝ գը-
րեալս արտասուօք, թառանչս թշուառութեանց կար-
գելոց՝ անբաւս չար վտանգից մեղսատագնապ պատ-
կառեցելոյն.

2 Եւ զի մի՛ կրկնաբանութիւնս 'ի շատխօսութեան կըր-
թեսցի, առաւել քան զսոյն՝ այսու ողբալի.
քանզի ո՛չ երբէք համարձակի խնդրել իւր զար-
քայութեան, այլ զտանջանացն թեթեւութեան. ո՛չ ընդ
կենդանեացն 'ի լոյս, քան թէ ընդ դերեզմանակա-
նացն՝ զգայական շնչովն 'ի խաւար. ո՛չ ընդ ամբար-
ձեալսն, այլ ընդ բեկեալսն և ընդ խորտակեալսն.
'Ի հանդստեան իւրում վաստակեալ. 'ի խրախութեան
ինքեան արտմեցեալ. դիմօք ժպտեալ և մտօք խոցեալ.
կերպ 'ի ծաղր և աչք 'ի յողբումն. երեսք զփոփանս
ձևացուցանէ և արտասուքն զդառնութիւն սրտին
ճշմարտէ. Ըմպանակք երկու՝ յերկոսին ձեռսին,
մինն արեամբ և միւսն կաթամբ. Երկու բուրա-
նոցք կայծակնաւորք, մինն խնկով և միւսն ծծմբե-
րիւ. Սկաւառակք կրկին կրաւորականք համոց,
մինն քաղցու և միւսն դառնութեան. Բաժակք զոյգ՝

ու երկուս բերմունս, մինն արտօսր և միւսն ծը-
ծումբ։ Տաշտք կրեցեալք 'ի ծայրս մատանց, մինն
գինի և միւսն լեղի։ Գործք տեսանելեաց ներ-
հակաց, մինն 'ի լաց և միւսն 'ի վրիպումն. Խանութք
հալոցականաց հակառակութեց, մինն արծարծէ և
միւսն շիջուցանէ։ Հայեցուածք դիմաց երկուց,
մինն դայլն ողոգանօք և միւսն անանխայելի բար-
կութք։ Համբարձումն երկակի բազկաց, ոմն 'ի հար-
ուածս և ոմն 'ի մերժումն։ Դէմք կրկնակի կեր-
պից, մինն տխրեալ և միւսն ցասուցեալ։ Աշտամ-
բանք՝ ընդ միոյ երկու, մինն ատեացս և միւսն ա-
պաւնեացն։ Ապաւինութիք կարծողականք, մինն
գոնէ և միւսն թերևս։ Ի մի բերան երկակի բար-
բառ, մինն եղկութի և միւսն խռովութի։ Երկուս
ազդմունս 'ի միում սրտի, մինն կեղակարծ յուսոյ և
միւսն ճշգրիտ կորստեան։ Ամպ լրթագոյն ահագ-
նատեսիլ՝ կրկին տեղացմանց, մինն նետս և միւսն
քարինս։ Որոտումն ահեղ՝ երկոցունց բերմանց,
մինն կարկուտ և միւսն հրացան։ Զոյգ ցաւագին՝
երկուց վտանգից, մինն լալոյ և միւսն մահու. Նա-
ւստ սգոյ՝ երկուց բողոքմանց, մինն սաստից և միւսն
սպառնալեաց։ Արեգակունք երկու՝ 'ի յերկուց
ծայրից, մինն խաւարի և միւսն կլիզման։

3 Եթէ հարուածոց աջ կառուցանի, ինքեան վար-
կանի. և թէ ձեռն պարգևաձիր, ոչ իւր ակն
ունի։ Ի պարծանս ուրուք՝ կորանայ. համբարձումն
գլխոյ՝ ընկճի. 'ի չարեացն յիշատակ հեծէ. 'ի ճառս
մաքրոյ՝ պատկառէ. 'ի պատմութիս հանդերձելոյն՝
երերի։ Եթէ օրհնի յումեքէ յայտնի, 'ի ծածուկ
է

զանձն

զանձն անիծանէ . եթէ գովեսս յուսմքէ լսէ , պար-
տաւանօք զինքն կշտամբէ : Եթէ գործեսցի սաստ-
կապէս , ինքեամբ ինքեան վկայէ . եթէ ձաղեսցի ուժ-
գին , սակս հատուցումն առաւել պարտուցն գը-
րեալ է . եթէ ըղձումն մահու ինքեան լսիցէ , այո
ասէ , և դարձեալ կրկնէ : Եթէ որոգայթ մահու
ձայթեսցէ յերկնէ , հազիւ զդէմն համբառնայցէ :
Օ խորոց իրաւանցն մտեան՝ խփեալ . զպատաս-
խանութեանն յոյս՝ լքուցեալ . զհամարձակութեանն
ընթացս՝ փակեալ : Եւ եթէ ոչ էր անփրկանաւոր
կորուստ գերելոյն , զխորովին երթալ ոչ ինչ դան-
դաղէր : Արդարև վա՜յ մեղաւորին՝ որ տարակու-
սեալ կայցէ 'ի մէջ երկուց ճանապարհաց , ըստ հո-
գելից բանի իմաստնոյն :

4 Եւ արդ՝ զիա՞րդ ոչ ողորմեսցիս՝ բարեգութ , այսքանեացս ձայնարկութեանց՝ կողկողագինս հեծեծանաց , որ անուամբս այսու մեծացար , թէ ողորմած ես տէր : Ահա առ չարութի գերւոյս , բարութի քո . առ մահապարտիս դառնութի , քաղցրութիւն քո . առ կորուսելոյս յայտնութի , ճառագայթ քո . առ յանդգնելոյս մոլութի , ողորմութի քո . առ խակութի վնասակարիս , հեզութի քո . առ կործանելոյս այցելութի , աջ քո . առ ընկղմելոյս վերբերութի , ձեռն քո . առ բժշկութի անողջանալի խոցուածոյս , մատն քո . առ պակուցելոյս պաշտպանութի , ոգի քո . առ ապախտաւորիս իմ վստահութի , երկայնմտութիւն քո . առ օծումն ամենադժնէիս , զօրութի քո . առ մեղաւորիս քաւութի , հրաման քո . առ փախուցելոյս ապաւինութի , ոտք քո . առ սրացելոյս

պատսպարութիւն, բազուկ քո · առ վրիպելոյս առաջ-
նորդութիւն, լոյս քո · առ տարակուսելոյս հնարաւո-
րութիւն, հանճար քո · առ անիծելոյս կրկին ստացումն,
օրհնութիւն քո · առ վհատելոյս քաջալերութիւն, խրախոյս
քո · առ վշտագնելոյս մխիթարութիւն, բաժակ քո ·
առ նեղելոյս ընդարձակութիւն, կամք քո · առ ատե-
ցելոյս կոչումն, սէր քո · առ հաստումն սասանեցե-
լոյս, բան քո · առ հոգւով վիրաւորելոյս, կաթուած
արեան քո · առ աներևոյթ մթերս ցաւոցս, ակնար-
կութիւն քո · առ յուսահատելոյս անդրէն ընտրութիւն,
իշխանութիւն քո · առ պատուաստումն կտրեցելոյս,
կցորդութիւն քո · առ խաւարաւ մահու ծածկելոյս,
նշոյլ կենաց քոց · առ խռովեցելոյս իմ հանդարտու-
թիւն, խաղաղութիւն քո · առ վայրագութիւն օտարա-
ցելոյս, ողջոյն քո · առ մոլորելոյս դարձաւորութիւն,
ձայն քո: Ո՛ ի դու տիրես ամենայնի գթութեամբ, և չիք
՚ի քեզ մասն ինչ խաւարի · և ոչ է բարութիւն ա-
ռանց քո · և քեզ վայելէ փառք յաւիտեանս,
ամէն.

Միւսոյն յաւելուած նշխին հեծութեան՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն աղերս ժողովանոց բանի · ՚ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Աստուծոյ.

* Բան · ԼԲ.

1 Եւ արդ՝ քանզի բազմացուցի պայմանաւ բա-
նիս՝ զաղէտ տագնապի հեծութեան ձայնիս
մեծ հառաչանացս՝ անսփոփելի խմոյս վը-
տանգի, զի դու՝ ողորմած սկզբնահայրդ խոստովա-
նութեան անյայտ ծածկութից՝ որդի Աստուծոյ կենդանւոյ

տէր

Տր̄ Յս̄ Քս̄, քաղցրութի՛ նոյնոցիս քաւելը Արդարե կարող ես. Ճշմարտապէս բաւական ես. եթէ կամիս, հնարաւոր ես. կամիս առաւելապէս, ո՛չ և կարես. Հարստանաս մեծապէս ընդ տալն, քան եթէ ընդ առնուլն. բազմանան քեզ գանձք 'ի ցրուելն, քան 'ի ժողովելն. յաճախեն ստացուածք քո 'ի սփռելն, քան 'ի ճշդելն. կուտին քեզ համբարք 'ի տարածանելն, քան 'ի շտեմարանելն. Հաւատամ այսմ ամի՛ տէր, գտանել քև ելք փրկութեան. Հաւատամ անարգս՝ ընդ պատուականին. յուսամ ընդ աբրահամու, և ընդ աննայի. զի մինն բանից քո հաւատաց, և միւսն քահանայապետին բարբառոյ անսաց. Ա̄յ և ա̄մ՝ 'ի խորին ծերութեան՝ անհամար որդւոց հայր հաստատեցաւ, զառանցեալն և զամուլն արգանդ սառայի՝ անդաստան պտղածին արդեան օրհնութեան՝ բազում ժողովրդոց՝ մարգարէից ա̄եց՝ և թագաւորաց ընտրելոց՝ հայել յուսացաւ. Իսկ միւսն՝ զանհանդերձելի երկիր՝ որովայնին սենեկի, եօթնեակ զաւակօք բարդաւաճեցոյց. որ է թիւ մի անբաւութեան, զընաւն նշանակելոյ չէութ՝ ա̄ծութեան յարակայութեան՝ սահման անհետազօտելի, և աւազանին նորածին որդւոց՝ անհատ յորդութի. Այս թիւ պանծալի՝ որում ոչ է կէտ կցորդի, և ոչ սպառուած վախճանի. այլ կոյս ա̄մ է՝ ուրոյն ընտրութիւն նուիրեալ՝ յաւէտ անճառ վիճակաւ համայն յաւիտենից, դժուարաթարգմանելի մերոց իմաստից.

2 Արդ՝ համարեա՛ յարդարութի անյուսալի փրկութեան հոգւոյս՝ զամենավերան ձայն կողկողանաց սրտիս հեծութե, ընդ նախագրելոցն երջանկաց եղեալ

եդեալ և դասեալ զայս դաւանութ̅ի փոքր հաւա-
տոց՝ իմյս խնդրուածոց. զի կեցից և ես առ նոքօք՝
բերկրեալ ընդ նոսին, բուռն հարեալ քան զիմոց
գործոց՝ զքոյդ շնորհաց: Անուանդ զի՝ կրկին
բարձունք են և փառաւորք՝ և քան զչափ կշռութ̅ե
բանի գերագոյնք՝ իմումս խռովութ̅ե հաշտարանք,
և հզօրապէս քաւարանք, և կարծեաց թերութեան
մտաց սրբեցեալք: Ընդ արեան քո ահաւորի՝ և ըստ
մարմնոյ ծնօղդ քո խնկելի: Պարք առաքելոյն. դասք
մարգարէիցն. գունդք մարտիրոսացն՝ ձիաւորեալքն
հետևակ՝ սպառազէն արիութեամբ՝ մրկամարտիկն
մրցութ̅ե. գումարք միանձանց. բոյլք բանականաց
ընտրելոց. ժողովք բարեկրօնից. հոյլք հոգեղինաց՝
յերկրէ երկնաւորաց. զինուորութ̅իք վերնականաց՝
ընդ մեզ կցորդելոց: Աւանդք երախայրեաց. մա-
տուցմունք զուարակաց. լուցմունք ղամբարաց. բուր-
մունք խնկոց՝ իւղոյ հանդերձանօք. յաղթանակք
փրկական նշանաց. կառուցմունք խորանաց ա̅ծ̅աբը-
նակաց: Ձեռք քահանայից՝ շնորհիւ կատարելոց՝
առ շարժումն անձին յիշատակ ո̅յ. առ փոփոխումն
գարշապարի. առ կարկառումն աջոյ, և ամբարձումն
բազկի. առ բարիս գոհութ̅ի, և առ գթեղ՝ աղաչանք:
Ու բանս ընտանիս. առ խօսս հասարակաց. առ ձայնս
բնաւորականս. առ գործոց յաջողուածս. առ առա-
քինութ̅ե ջերմութ̅իս, որ 'ի տունջեան և 'ի գի-
շերի՝ ընթացմունս օգտակարաց հոգևորաց՝ քև ա-
ռաջնորդեալք. 'ի նիրհել և 'ի զարթնուլ. 'ի պատե-
րազմի ազգաց. 'ի մարտս դիւաց. 'ի հակառակութ̅իս
հերձուածողաց. առ փոքունս, առ մեծամեծս. առ

ձգումն ըմպելեաց և ճաշակումն կերակրոց. և որ ինչ միանգամ 'ի կիրս մեր կերպանան, եթէ հեշտականս՝ եթէ տատամնելիս. վասն ոմանց աղօթս՝ մնալ 'ի նոսին, և յաղագս ոմանց՝ զի զերծ արասցես սքանչելագէս ճնարիւք անճառիւք. հաստատեալ յամենեցունց, թէ բաւական ես ամի. կայթնաքոյծ հասակաց, ուլոց պատանեաց, մօաց վայրենեաց, սամբակաց գոռոզաց, մինչ զի առ թատերս տեսարանաց, և առ կոյտս խառնիճաղանճ բազմութեց, և կամ առ կաքաւս կայթից անախորժականաց կամաց հզօրիդ՝ ոչ ես մոռացեալ:

3 Ո՜րդ՝ դու ստացար զամենեսեան, և քո են ամենեքեան, և ողորմեսցիս ամենեցուն՝ միայն բարեգութ. զի թէ և մեղիցեն, քո են, վա՜ զի 'ի քում համարի են, քանզի գիտեն զզօրութի քո, ըստ առակողին մաղթանաց: Որում և ես կցորդիմ թըշւառս բանիւ՝ վկայեալ սորին յանցաւորապէս. յանդըգնիմ ասել, թէ որ կարդայ զքեզ գովեստիւ, ծանուցեալ զքեզ թէ իցես, թէ և եօթամբք իցէ վարակեալ՝ կրկնապատիկ պատժաւորութե, առ այս օրինակ կիրթ ձեռնարկութն, զիարդ ոչ քո իցէ: Որս է տեսանել 'ի մէջ արջնատես ագռաւուց՝ ըսպիտականիշ երամս աղաւնեաց. 'ի մէջ խրոխտականաց ձիոց անմաքրից՝ որոջս հանդարտաբարս. 'ի թխշանց գազանականաց՝ գառինս նուիրելիս. Հեզութիւն 'ի խստութն. կատարելութի 'ի թերութն. խոնարհութի յամպարհաւաճութն. Ճշմարտութի 'ի ստութն. միամտութի 'ի մանկութն. անբծութի յոյլամտութն. բարօրութի 'ի չարութն. պարկեշ-

տու

տութիւն 'ի լկտութն . ողորմութի յանդթութն . ապաշաւանք յանյուսութն . քաղցրութի 'ի բարկութն . հաշտութի 'ի թշնամութն . անոխութի 'ի խածանողութն . քաջալերութի 'ի լլկութն . օրհնութի 'ի նեղաձգութն . Յոր ոչ բաւականացոյց երբէք 'ի գտանել ճշգրտապէս , թէ ով յերկրածնաց աստի կանխեսցէ ժառանգել զքեզ , որ միայն անաչառաբար կշտամբես խրատամբք զարդարութի՝ առ ամբարիշտ մաքուրն , և առ պոռնիկ զզջացեալն . առ ամենեսին բարեգործ՝ միայն թագաւոր օրհնեալ 'ի բարձունս ,

և յամ յաւիտեանս , ամէն .

Մերոյին յաւելուած նշխին հեծութեն՝ նորին հօրողի , առ նոյն աղերս հաղբանաց բանի . 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ .

✳ Բան . ԼԲ .

1 Եւ արդ՝ ես յետնեալս 'ի նախադրութեանց արժանաւորաց՝ գրեալ ինձէն ընդ պարտաւորսն պատժոց , հայցեմ զողորմութիւն ընդ ամ̃ցուն մաղթանաց . Ընդ նկունս և անհամարձակս . ընդ տկարսն և փոքրկունս . ընդ ընկեցիկսն և արհամարհեալս . ընդ տարագրեալսն և առ քեզ դարձեալս . ընդ երկուացեալսն և ճշմարտեալս . ընդ կործանեալսն և յարուցեալս . ընդ ընկճեալսն և հաստատեալս . ընդ գլորեալսն և կանգնեցեալս . ընդ մերժեալսն և ընկալեալս . ընդ ատեցեալսն և կոչեցեալս . ընդ ապշեալսն և զգաստացեալս . ընդ անառակեալսն և զսպեալս . ընդ հեռացեալսն և մերձեցեալս . ընդ հերքեալսն և սիրեցեալս . ընդ պատ-

կա

կառեալսն և զուարթացեալս . ընդ ամաչեցեալսն և
խնդամտեալս . Այլ ես պատժիմ աստանօր դար-
ձեալ՝ ոչ զմեղսն երուսաղեմի , ըստ մարգարէին հը-
րամանատուութեանն , որ առ ժողովուրդն նախկի , և
կամ տանն յակոբու զանօրէնութիւս նր , այլ իմոյս
ժամանեցից յայտնութե . քանզի աւաղ ընդ աղէտս
մահու յարելով , ըստ մարգարէին , յանդիմանեցից
զիս ինքն՝ ինձէն իմովս ձայնիւ , ըստ սաղմոսողին .
ո՞վ զի յանձնառական յայսմ համայնապատում խոս-
տովանութե՝ ոչ կարօտացեալ կրկնակին , միանգամայն
իսպառ սրբեցայց՝ օրհնեալ հրամանաւ էիդ .
2 Եւ արդ՝ կրկնելով ծունր բարերարիդ քաղցրու-
թեան , տարածեալ զանձն իմ առաջի , զ՚ի մահ
գլորմանն ցուցից կերպարան . որ ՚ի հող խոնարհեալ
մածոյ ընդ երկրի , և ընդ անցաւորս այս կենցաղ
կորստեան՝ անասնական գետնաքարշութեան սողնոյ
սահեցմամբ՝ կամօք բևեռեցայ . Այլ ՚ի քեզ տէր
յեցեալ՝ իբր ՚ի հաստարան կենաց գաւազան՝ ՚ի յար-
մատոյն դաւթի ընծիւղեալ մարմնով անճառ շաղ-
կապմամբ յանեղ աստուածութիդ , կանգնեցայց անդրէն
կիսայար՝ պատկառեալ ՚ի քոյդ երախտեաց՝ ՚ի վայր
կորացեալ դիմօք , աչք ՚ի բարձունս յառեալ ողոր-
մածին տեսութե ՚ի քեզ՝ մերձ ՚ի հեծութի , բնա-
ւին ողորմութի , բոլորովին քաղցրութի , զլէձ լու-
սոյս արտասուօք լցեալ՝ պաղատանս յուսոյ առաջի
մեծիդ մերընծայեցից . Որ ամենառատ անձը-
ւաղ երկոյնմտութեամբ՝ քո դառնացուցչիս , միայն
դու ՚ի յամի սահմն փրկութե , ած բոլորից . ան-
ճառ մեծութի . անբովանդակելի բնութի . անքննելի

իս

խնկութիւն · հզօր զօրութիւն · կարօղ բարերարութիւն · անպակաս լրութիւն · անձառ ժառանգութիւն · վայելչական վիճակ · առատ պատրաստութիւն · անստուեր իմաստութիւն · տենչալի տուրք · անձկալի ձիր · բաղձալի բերկրութիւն · անտխուր հանդիստ · անտարակոյս գիւտ · անկապուտ կեանք · անծախելի ստացուած · անփոխանորդելի բարձրութիւն · ամենարուեստ բժիշկ · անսասանելի հաստատութիւն · Դարձուցիչ մոլորելոց · գտիչ կորուսելոց · յոյս ապաւինելոց · լոյս խաւարելոց · քաւիչ մեղուցելոց · ծածկարան փախուցելոց · անդորրիչ խռովեցելոց · փրկութիւն մահացելոց · արձակիչ կապելոց · ազատիչ մատնելոց · պատսպարան սահեցելոց · վշտակից դայթագղելոց · երկայնմտութիւն տարակուսելոց · Լուսոյ տեսակ · ցնծութեան ցօղք · օրհնութեան անձրև · հողի երեսաց · զօրութիւն դիմաց · հովանի գլխոյ · շարժարան շրթանց · ազդումն բանի · կառավար անձին · բարձումն բազկի · ձգումն ձեռին · երասանակալ սրտի · Ընտանի անուն · մերձաւոր ձայն · կցորդութիւն հարազատ · խնամածութիւն հայրենի · խոստովանեալ անուն · պաշտեցեալ պատկեր · անպարագիր տիպ · երկրպագեալ տէրութիւն · բարեբանեալ յիշատակ · խնդութեան մուտք · անվրէպ շաւիղ · փառաց դուռն · Ճշմարտութեան ճանապարհ · երկնաճեմ սանդուղք ·

Եւ այլ բազմութիւն բանից գովեստից անհամար կարգաց՝ և տանց անբաւից, զոր ոչ բերէ բերան երկրածին, և ոչ տանի գործի մարմնեղէն, և ոչ կշռեն լեզուք հողեղէնք ·

3 Առ քեզ հայի ամենայն ակն տեսողի՝ Աստուածդ ամենայնի ·

Նայեմ

Նայեմ 'ի պաղատանս հառաչման ձայնի քոյոյ ծա-
ռայից , և թէ յաղախնեաց ոք աղաչեսցէ · Նա ըն-
կալ զցօղ ողորմութեան լալոյ արտասուաց աչացս
ցանկասիրի՝ յանարատ ոտս մարդեղութե՛ն քո՝ ք՛ս ,
և օրինակաւ խորհրդոյ հերաց կնոջն յանցաւորի՝
զառ քեզ դարձն և զդաւանութի · և համբուրիւ-
շրթանցս առ ճաշակ փրկութե կենացդ հաղորդութե՝
համաշնչապէս զանքակ միութի · և զնոյն գթութի
նորին ողորմութեամբ ընկալեալ 'ի քէն՝ բարերար ,
գրաւականեսցես զմեծդ պարգևս՝ ընդ փոքու հա-
ւատոյս · և 'ի ձեռն գթութե սիրոյ քո առ քո անձ-
կալի անուանդ խոստովանեալ ծառայիս , դարձցի՛ն
ձմերուք հողմոյն խստութե՝ 'ի յօդ հանդարտու-
թեան · և մրրկին սաստկութի՝ 'ի սիկ ախորժութե ·
և կարծիք երկիւղին՝ 'ի մեծ վստահութի · և պա-
տուհաս պատժոցն՝ յերանութեան պատահումն · և
վտանգք թախծանացն՝ 'ի հոգևոր խրախճանութի ,
և ալէկոծութիւն ծփանացն՝ 'ի խոր խաղաղութի ·
և ղեկացն թևարկմունք՝ յանքոյթ նաւահանգիստն ·
և բերք բեռանցս մեղաց՝ փոխարկեսցի 'ի թոշակ շը-
նորհաց · Նա յայգանեացս ամենից բիւրուց բա-
րութեցս 'ի քէն եղելոց՝ մեծասցի անուն հզօրիդ
խնկեալ և խոստովանեալ · ամաչեսցէ բանսարկուն
չարեաց՝ հերքեալ և հալածեցեալ · ունայնասցի՛ն մուր-
հակք մեղացս · խզեսցի՛ն խաղքն · որոշեսցի՛ն որո-
գայթքն · կապտեսցի՛ն կապանքն · վանեսցի՛ վիհն ·
վերասցի՛ն վնասքն · պարսեսցի՛ն պատրանքն · ջրես-
ցի՛ն մեղքն · պատառեսցի՛ն պարտիքն · խորտակեսցի՛
լուծն · քակտեսցի՛ն քեղիքն · Նա ընդ մայլ մթութե

հա

չարեացն յանցանաց, և դիւացն բանակաց պաշարո-
ղաց՝ որև փառաց քոյ ժամանեսցէ՞ կեցուցանել
փրկել և լուսաւորել, յաջմէ և յահեկէ, 'ի դիմաց
և 'ի թիկանց. և եղիցի նշոյլ առաւօտու հոգւոյ դար-
նայնոյ ընդ ակնկալութե սպասողացն քումդ երե-
ման: Զի դու ես բարերար առ ամենեսին, և հը-
նարաւոր են քեզ ամենայնք. և ամենեցուն զկեանս
կամիս, և զփրկութին բաղձաս:

4 Ընդ ամենապարգև ձեռն յի քի, և առ Քս դարձ-
ցիս կարկառմամբ շնորհի աջոյդ քոյ սրբոյ ընծա-
կեալ միացեալ, և ոչ հեռացեալ յանձկութե սրտէ
սիրոյ սենեկիս. և անեղծական քո նկարագիր՝ նըշ-
խար պանծալի լուսոյ քրիստոնէական փրկաւէտ կոչ-
մանս՝ ընդ իս պահեսցի, միջնորդեալ ընդ քեզ 'ի
մատեան յաւիտեան՝ կտակաւդ կենաց՝ հոգւոյդ ա-
ւետեաց՝ երկնից յօրինողիդ: Եւ քեզ միայնոյ պատ-
ճառիդ, և միոյդ 'ի միոյ պատճառէ, և ունողիդ ըզ-
պատճառ միոյ, երրեակ անձնաւորութեանդ և միոյ
ածութեդ վայելեն փառք յերկնաւորացն վեհից,
'ի սրբոյն դասուց, յաւիտեանս յաւիտենից,
ամէն:

Սրտին յաւելուած կրկին հեծութէ՝ նորին հանգոյն, առ նոյն
աղերս ողբանաց բանի: 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ած:

* Բան. ԼԹ.

1 Արդ՝ զյարմարութիւն պաշտաման բանիս՝ 'ի
խայրեաց հոգւոյս քեզ նուիրելոյ՝ օրհնեալ
բարեգութ, կցորդելով ընդ խնկաղբեւ-

տեցն

ոլիցն զուգամամնապէս՝ խառնեսցեմ ՚ի յաճախու-
թիւն կազմութե. իւղոյն մարիամու՝ կնոջ բարե-
պաշտի ։ Յոր հաւասարեալ նոյնութե ընդ երջանիկ
պոռնկացն՝ ՚ի քէն ընկալելոցն՝ յաւետահրաշ վար-
գանօք , պարարեսցես մեծապէս ՚ի խմոյն բանիւ՝ նը-
ւաստի , ընկալեալ յանհաս և ՚ի բարեբանեալդ գը-
լուխ բարձրեալդ ։ անկշտամբելի ՚ի բամբասանաց
սաղմոսին , մի՛ օծցէ զտերև ոստոց գագաթան իւղ
մեղաւորին ։ Այլ արասցես զօրանալ կրկին յաճա-
խութե՝ բուրման խոստովանութե այսր մատենի՝
՚ի բազումս ազդեալ , համասփիռ ամենապատարած և
աշխարհահալիր տանն տեսակաւ , ըստ օրինակի համե-
մատութե նոցայն յիշատակի ։ քանզի դու նոյն տէր
զգաստացուցիչ՝ նախնի չարախորհից կանանց մեղա-
ւորաց ։ Որոց առակեալ զմարգարէին կերպարան՝
քումդ ճշմարտատիպ պատկերի յեղանակեցեր , ան-
տուստ առ սոսին անձաւ ներգործութե՝ ՚ի յիս վե-
րաբերեալ զծայրագոյն շնորհին կատարումն ։ Ընդ
անասնական գարւոյն կերակրոյ , զբաղմահամբար պը-
տուղ ցորենոյդ՝ կենացդ հացի ։ ընդ ապականացու
արծաթոյն , զարքունականդ պատկեր ։ ընդ յիմարա-
րար թմբրութե գինւոյն , զբաժակդ արեան արար-
չիդ ։ ընդ իւղոյն առելոյ՝ ՚ի յայլոտ կնոջէն հնոյ ժո-
ղովրդեանն , զօծումն շնորհին առ իս դարձելոյ ։
ընդ զերծման գլխաշուք կտաւոյն , զանապականութե
վերարկուն ։ ապարանջանին պճնութե , զլծուիչս բա-
րեմասնութեան , օրհնիւն և պսակտարանաւն՝ հան-
դերձ գործնական առաքինութեն ։ ընդ ունկանն
գնդի՝ վայելչական զարդու , զանստուեր յիշատակ

տրտունականդ ձայնի · ընդ քոյում պերճութեան լան-
ջացն , զարքնահաւաք աւանդս ուղղութեան՝ քրիստոնէա-
կրօն լծոյդ քաղցրութեան ·

2 Բայց զի՞ է կայսրին ինձ պարծել , և ոչ վերս-
տին 'ի սոյն պատկառել · Այլ յայլ օրինակ փո-
խեալ զմատեան մաղթանաց այսր ողբերգութեան , որ
ինչ ինձ է յարմարաւոր , ամփ հատուցից զպատիժ
պարտուցս իմոց մեղանաց , 'ի մարգարէից տառից
բերեալ համառօտ՝ 'ի սոյն յարկ մուծից սաստիկ դա-
տախազ · ընդ ողբոց նոցին լծակցեալ , քան թէ ընդ
բերկրութեան նոցա պարել · յորս հառաչանս , ձայնս հե-
ծութեան , բողոքս բարկութեան , նախատինս խորտակման ,
լալութեան կարևոր · Այլ մեծիդ այդ գթութիւն ամե-
նաժաման կանուխ աղեցաւ յիմ յուսատրութիւն ·
առ որս՝ զղջմունս , խոստովանութիւնս , աղերսս , պար-
գևս · լուսոյ երևմունս , խրախոյս ամենայնս , փա-
ռաց ժառանգութիւնս , հրաշից յայտնութիւնս , սքան-
չելեաց տեսութիւնս · Յորոց ոմանք յոյս ընձեռեն ,
և ոմանք վհատութիւնս բազումս մատուցանեն · յորս
ես կամաւ կործանեալ՝ կորստեանն վիճակեցայ ·
Զի եթէ զգեստ այդ զվարագուրին պատրուակ ,
ասաց եզեկիէլ , յորում արար ժողովուրդն կուռս
կարկատունս՝ որով պռնկել ասէ՝ 'ի նմա · իսկ մերքան
պատիժ անմաքրութեանս եղիցի՝ զայն զգեցողիս ներ-
քոյ և արտաքոյ · Զարմանամ , թէ զիարդ ոչ կի-
զում · հիանամ , թէ ընդէր ոչ այրիմ · ափշիմ , թէ որպէս
չյափշտակիմ՝ տանջեալ , լքեալ , չարչարեալ , ջա-
խեալ , մանրեալ , խորտակեալ , կորեալ , բաժանեալ
'ի յօրինակէ ժանեաց կորուսչին , ըստ գրոյն ·

Այլ

Այլ այս միայն է պահեցեալ ինձ նշոյլ յիշատակի փրկութ՟ե յուսոյ, զի ք՟նեան աւետարանն՝ կեանս է ամենեւին, 'ի կերպարանաց պատկերի բանին ծանուցեալ։ Որով առ մեղանս՝ դարձն. առ պարտիսն՝ շնորհն. առ եղծումն՝ նորոգութ՟ին. առ անօրէնութիւնն՝ քաւութ՟ին. առ վէրն՝ բժշկութ՟ին. առ վըտանգն՝ անդորրութ՟ին. առ պատիժն՝ ներումն. առ պատերազմն՝ հանդարտանալն. առ հուրն՝ անձրեւն. առ պատուհասն՝ պարգեւն. առ ակնկալութիւն սատակմանն՝ ձիրն. առ գործարան մահուն՝ կենացն ազատութիւն։

3 Եւ զինչ է ինձ զայսքանեաց յիշմանց 'ի թիւ արկանել, և ոչ զանճառելիսն աստանօր դասել։ Յիշատակաւ հօրն բարձրելոյ՝ յորդին կցորդութ՟ի. յանուն միածնին՝ առ հայրն ընտանութիւն. սոյին ակնարկութ՟ե՝ ընդ հոգւոյն հաղորդութ՟ի։ Սոյին փրկանք. բանին սփոփութ՟ի. բարւոք վարձ կամացս՝ առ կշռութիւն գիտողին. աւազանն կենդանարար՝ հաշտութ՟են միջնորդութ՟ի։ Եւ այլք ամենայնք անթիւք բարիք՝ 'ի բարերարէն բարդեցեալք, ազատք 'ի հարկէ, արձակք 'ի լծոյ. իշխանականք՝ և ոչ իշխեցեալք։ Այսքիկ են՝ որ ինձ 'ի մէջ դառնութ՟են մահու՝ կեանս անտարակոյսս աւետարանեն. քանզի եթէ ոչ զայսոսիկ ունէի, կանխաւ արդեօք կորուսեալ էի իսկ և իսկ, ըստ բանի երգողին։ Ո՛չ փոքրկութ՟ե որդւոյ՝ զհայր փառաւորեմ, ոչ նուաստութ՟ե հոգւոյ՝ զորդի նախադասեմ, համափառ ունիմ զերեսեան՝ և նոյն արարչութ՟ե։ Քանզի և 'ի դէմս հոգւոյն ս՟րյ՝ այս են աղաչանք նախընծայ

սկզբան պատարագին՝ յորում գառնդ երկնաւոր զե-
նանի, զայս աղօթեցի.

Աղօթք, որ նախ քան զպատարագն մատուցանի.

4 Ամենակալ բարերար մարդասէր Աստուած բոլորից, յօրինօղ երևութից և աներևութից, փր-
կօղ և հաստատօղ, խնամօղ և խաղաղարար, հօր հը-
զօր հոգի, հայցեմք բազկատարած մաղթանաց գոչ-
մամբ հեծութեան՝ յանդիման եղեալ քեզ ահաւորիդ.
Աղաչեմք մեծաւ դողութեամբ՝ սաստիկ երկիւղիւ՝ մատու-
ցանել նախ զբանականս զայս պատարագ՝ քում անզննելի
զօրութեանդ, իբր աթոռակցի փառակցի և արարչակցի՝
հայրենի անկապուտ պատուոյդ, և քննողի ծած-
կութեան խորոց խորհրդոց ամենակատար կամաց հօրդ
եմմանուէլի՝ զքեզ առաքչի, փրկչի և կենդանա-
տուի և արարչի ամենայնի. ՚Ի ձեռն քո ծանուցաւ մեզ
երրեակ անձնաւորութիւն միասնական աստուածութեանդ
յորոց մի և դու ճանաչիս անհաս. Եւ, և ՚ի ձեռն
քո առաջինքն նահապետական տոհմին շառաւիղք՝
տեսանողք անուանակոչեալք, զանցեալսն և զգա-
լոցսն, զեղեալսն և զոչ գոյացեալսն, անստուերաբար
բարբառով բանի վերապատմեցին. Ոգի Աստուծոյ քարո-
զեալ զքեզ Մովսէսի, որ ՚ի գնալն քո ՚ի վերայ ջրոյն՝
անպարագիր զօրութեամբ, ահեղ շրջարկութեամբ տածո-
ղականաւ՝ թևապարփակ պաշտպանողօրէն՝ գթասի-
րեալ ՚ի ծնունդս նորոգս՝ զաւազանին խորհուրդ-
ծանուցեր. Յոր կերպարան օրինակութեան՝ նախ քան
զկառուցանել զայծդ մածուած վերջնում վարա-
գուրիդ՝ յօրինեցեր կարող տիրապէս զբովանդակ

բնու

բնութիս ամենից բնաւից բոլորից գոյից տէր էից՝ յանէից։ Եւ ստեղծանին 'ի նորոգութիւն յարութե տէր եղեալքս առ 'ի քէն՝ յայնմ ժամանակի, որ է օր վերջին՝ այսմ կենցաղի, և օր առաջին՝ երկրին կենդանեաց։ Եղ հնազանդեցաւ մութն կամացն՝ տէր հօրն խորում, աղգակիցն քո՝ էակիցն հօր՝ անդրանիկն որդի․ մերում կերպիւ զքեզ աւետարանեաց ճշմարիտ տէր՝ հաւասար և համագոյ հօր իւր հզօրի, և զառ 'ի քեզ հայհոյութիւն անքաւելի քարոզեաց, և իբր զտէրամարտիցն զքո հեստեղոցն՝ չարաբանական բերանս կարկեաց, և զիւրն շնորհեաց՝ արդարն և անարատն՝ գտիչն տէր․ որ վասն մեղաց մերոց մատնեցաւ, և յարեաւ վասն զմեզ արդարացուցանելոյ։ Նմա փառք 'ի ձեռն քո, և քեզ բարեբանութիւն ընդ հօր ամենակալի, յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն։

Դարձեալ կրկնեսցի 'ի նոյն կարգ բանի, մինչև փառաւորութիւնն ըստ որոց հրաշալեաց յայտնեսցի ասելով․ աւետարանել վերստին չորքին խաղաղութեան։

5 Աղաչեմք և աղերսեմք արտասուալից հառաչմամբ յամ անձնէ՝ զփառաւորեալ արարչութիւնդ՝ աննեղծ և անստեղծ՝ անժամանակ հոգւոյդ գթածի, որ բարեխօսդ ես վասն մեր յանմռունչ հեծութիւն՝ առ ողորմածդ հայր․ որ զսուրբս պահես, և զմեղուցեալսն մաքրես՝ և տաճարս կազմես կենդանի և կեցուցիչ կամաց բարձրելոյդ հօր։ Արդ՝ ազատեա զմեզ յամ անմաքուր գործոյ, որ ոչ է հաճոյ քումդ բնակութե․ և մի՛ շիջցին առ 'ի մէնջ լուսոյդ շնորհաց

փայլմունք՝ 'ի տեսանելեաց աչաց իմաստից . վասն զի զքեզ ունիմք միայն 'ի մեզ 'ի ձեռն աղօթից, և ընտիր վարուց խնկելոց. Այլ քանզի մինդ յերրորդութենէդ պատարագի, և միւսդ ընդունի՝ հաճեալ ընդ մեզ հաշտարար արեամբ անդրանկի իւրոյ . իսկ դու ընկալցիս զմեր պաղատանս, և յարդարեսցես զմեզ օթեւանս պատուականս ամ պատրաստութբ՝ 'ի վայելումն ճաշակման երկնաւոր գառինդ, առանց պատժոց դատապարտութե՝ ընդունել զայս անմահացուցիչ մանանայս կենաց նորոյ փրկութե. Այլ հալեսցէ 'ի հրոյս յայսմանէ գայթակղութիս մեր, որպ մարգարէին կենդանախարոյկ կայծակամբն՝ 'ի ձեռն ունելեացն մատուցման . զի յամի քոյդ քաւողեսցի գթութի, որպ որդւոյդ այ հօր քաղցրութի . որ զանառակ որդին մերձեցոյց 'ի հայրենի ժառանգութիւնն, և զպոռնիկսն յառաջեցոյց յերկնային արքայութին՝ արդարոցն երանութե. Այո՛ այո՛ և ես մի եմ 'ի նոցանէ . և զիս ընկալ ընդ նոսին իբր մարգասիրութե կարօտեալ մեծի, շնորհօք քո ազրեալ, զարեամբ քո ստացեալս. Ո՛ է յայսմ ամի՝ յամի ծանիցի քո ածունդ՝ ընդ հօր փառաւորեալ համապատուաբար 'ի մի կամս, և 'ի մի իշխանութիւն գոլութեան . զի քո է գթութի, և կարողութի, և մարգասիրութիւն, զօրութի և փառք յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն.

Մ ջերափէն յաւելուած յերկին հեծութե՛ նորին հայցողի, առ նոյն աղէրս ողբանոյ բանի. 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ.

✳ Բան. ԼԳ.

1 Արդ՝ առ այսոքիկ թշուառացեալ շնչոյս իմոյ խղճք, և առ քեզ դառնութիւնք յարմարականք, որ բովանդակես բանիւ զամենայն՝ Ած, զոր 'ի նախնին ձայնել և յերկրորդումն ցուցեր. Իսկ յանդիմանութիւս գրաբանականս՝ 'ի կայոս բազմութե ազգացն և թարգմանութիւ ժողովրդոց, զայս արդահատութիւս մաղթողականս նուիրեցի, զոր ներքնս շարեալքդ սահմանադրեն գոհաբանութիւք.

'Ի հանդէսարանս խօսից ամէնի՝ բանս ողբանոյ, որով հաճին Այ հաշտեալ՝ հաստատէ յօժնայնանութիւն.

2 Աղաչեմ զանփոփոխելի տէրութիւն ամենազօր հոգւոյդ հզօրի, առաքեալ զցօղ քաղցրութե քոյ, և բարեգործեալ 'ի յանձին՝ և յիշխանական աղդման զգայութե՝ զամենալից շնորհս բազմապարգև քո ողորմութե. Նոյն հերկեալ զբանական անդաստան՝ մարմնեղէն կարծրացեալ սրտիս, յընդունակութի արգասեաց հոգևոր սերմանդ. Զի ամ ամենիմաստ էութեդ խոստովանիմք զամ պարգևս 'ի մեզ ծագեալ և աճեցեալ. որ ձեռնադրես առաքեալս. լցուցանես մարգարէս. ուսուցանես վարդապետս. բարբառեցուցանես համրս, և բանաս զփակեալ ականջս խլից. ամ աղդակեցին քո՝ էակից հօր՝ անդրանիկին որդի, քոյին գործակցութեամբ ներգործել՝ զայս ամ՝ քարոզեաց զքեզ՝ Ած հա-

ւա

ւասարակից խնկութեանդ հօր. Շնորհեա եւ ինձ
մեղաւորիս խօսել համարձակութբ զկենդանարար
խորհուրդ աւետաւեաց աւետարանիդ. հետեւել արա-
գաթռիչ ընթացիւք մտաց՝ ընդ անհուն ասպարէզս
քրիստոնաշաւիղ կտակարանաց. Եւ 'ի մատչել իմ 'ի գը
լուխ հանդիսի՝ մեկնութե բանի, նախաժամանեսցէ
առ իս գթութի քո, խօսելով յիս զարժանն եւ ըղ-
ձիտանիսն եւ զհաճոյսն քո՝ 'ի ժամանակի, 'ի փառս
եւ 'ի գովեստ ա̃ծութեդ քո, եւ 'ի լրութի շինութե
կաթուղիկէ եկեղեցւոյ. Եւ կարկառեա 'ի վր իմ
զամենամերձ աջ քո. եւ զօրացո զիս շնորհօք գթու-
թեանդ քո. Փարատեա 'ի մտաց իմոց զմէգ մթութե
մոռացութե, ապաքինեալ ընդ նմին զխաւար մեղաց,
ամբառնալ ուշիւ իմաստից՝ 'ի կենցաղոյս երկրէ 'ի
բարձունս. Լուսաւորեա 'ի յիս վերստին՝ զծա-
գումն անստուեր հրաշից գիտութե ա̃ծութե քո՝
հըզօր, արժանի լինել՝ առնել եւ ուսուցանել՝ յօրինակ
բարեաց ա̃ծասէր լսողաց. Եւ քեզ ա̃մ փառք՝ յա̃մ,
ընդ հօր ամենակալի, եւ ընդ որդւոյդ միածնի եւ բա-
րերարի, այժմ եւ յանվախճան յաւիտեանս, ամէն.
Իսկ զհաւատոյ սահման բանի՝ ընտրութե շնորհի՝
կենաց կանոնի՝ առ համագոյ սբ երրորդութե՝ զայս
վարդապետեցի, զոր շաւիղ կարգիդ վերանկարէ.

Արարչութի անայլայլական նորոգ ստեղծաբանութե, ասդեալ
յա̃յ, յոր ինչ 'ի նիւթոյն սահմանեցաւ հաստատ.

3 Խոստովանիմք եւ դաւանեմք, պաշտեմք եւ եր-
կրպագեմք զզուգափառ միութիւն ամենասբ
երրորդութեանն. Միութիւն անձանց. միշտ

բա

բարի · նոյնագոյ, հաւատարապատիւ · անհաս իմաս-
տից թևոց ըղձման, 'ի վեր քան զօրինակ և անդր
քան զնմանութի, գերագանց գոլով սահմանի ան-
պարագիր բացարձակութեամբ, յառաջ քան զհիմն
յաւիտեանցս անստորրափակ էութ̃ց, ստեղծակա-
նացս կարգաց, օրհնաբանութ̃բ անթարգմանելեաւ'
ամենահարուստ մեծութեամբ' յաւէտ պսակեալ ·
հաստիչ ժամանակաց' և որ 'ի ժամանակի են կեր-
պաւորեալք · ինքն պատճառ հանդերձից' և յար-
մարապէս յօրինիչ տեսականաց և աներևութից ։
Ոչ անուամբ չափեալ, և ոչ յորջորջմամբ նշանա-
կեալ · ոչ որակութ̃բ նմանեալ, և ոչ քանակու-
թեամբ կշռեցեալ · ոչ օրինակաւ ձևացեալ, և ոչ
որպիսութ̃բ ծանուցեալ · ոչ 'ի թերութենէ տա-
րածեալ, և ոչ 'ի լրմանէ ամփոփեալ · ոչ ուրեք
երբէքի գրաւեալ, և ոչ 'ի տեղւոջ վայրի
երևեալ ։

4 Հայր գթութեանց' ունող ամ̃, և ած̃ հանուրց'
որ յերկնի և որ յերկրի, բաց 'ի բանէն միայնոյ'
որով զա̃մ ինչ ունի ։ Ստեղծիչ և տուիչ շնչոց ա-
մենից, բաց 'ի հոգւոյն իսկակցէ' որով զհամայնն
կազմեաց ·

5 Մ՝ինն յերջանկափառ համազօր ահաւորութենէ
երից անձնաւորութ̃ց, խոնարհեալ 'ի վերուստ'
աստուստ 'ի ստորինս · որ էրն իսկ 'ի բնէ անբաժ 'ի
ներքնոցն' անկապուտ մնալով փառացն աթոռոյ, և
անկարօտ դիմացն ծնողին իւրոյ · Ծնեալ 'ի սե-
նեակ կուսին արգանդի պարզաբար ։ և ելեալ անտի
յօդաւորաբար մարմին էապէս' անորոշելի · անթերի

 մարդ

մարդկութ՟ն , և անպական աստուածութ՟ն ։ Մ՚ի որդի
Հօրն միայնոյ , և միածին անդրանիկ՝ ա՟ծամայր տի-
րածին կուսին , արարիչն՝ յեղականումն մարդ եղև
ճշմարիտ սկզբնածին . աՀա ոչ զկնի եղելոց երկրա-
ստեղծիցս նմանութ՟ե , այլ նոր և չքնաղ , Թագաւո-
րաց վեՀափառ , որ ոչ ցուցաւ 'ի դարս , և ոչ գոյա-
ցաւ 'ի ժամանակս , անդրանիկ՝ ըստ սաղմոսողին ,
քան զա՟մ Թագաւորս երկրի . անապական խառնու-
Թ՟ե՝ կերպացեալ զմերս 'ի մարմնի , ըստ օրինի Հոգ-
ւոյ ընդ մարմնոյ , և ոսկւոյ ընդ Հրոյ , և կամ յայտ-
նապէս իսկ ասել՝ լուսոյ ընդ օդոյ . ոչ փոփոխեալ
և ոչ անջատեալ ։ Նոյն ինքն եկեալ կամաւորութ՟ե
'ի խաչն մաՀու , իբր զգառն անարատ՝ 'ի սպանդ վա-
րեցաւ , և Հանդերձեաց զօրեղ ինքնիշխանութ՟ե՝
զարարածոց իւրոց փրկութ՟ի . չարչարեալ իսկութ՟ե
կենդանեօք՝ եդաւ 'ի շիրմի անորոշելի յա՟ծութ՟են .
եռօրեայ Թաղմամբն՝ 'ի դժոխս սանդարամետակա-
նացն վՀատելոցն բանտարգելեցն՝ քարոզեալ ցու-
ցաւ նորոգումն և լոյս ։ Նա և աւարտեալ զտնօրի-
նականացն զփրկանաւորն զտնտեսութ՟ի , ա՟ծապէս
վերակենցաղեաց . և կառավարեալ 'ի Թևս Հողմոց՝
ելեալ 'ի քրովբէս՝ ամպով անքննութ՟ե ծածկեցաւ .
Համբարձեալ գեր 'ի վերոյ ա՟մ երկնի , նստաւ ճո-
խութ՟ե յաԹոռն իւրական սկզբնաժառանգ Հօրն
Հաւասարութ՟ե , յորմէ և բնաւ իսկ ոչ մեկուսա-
ցաւ , անկորուստ առեցելովն , և աննուազ սեպՀա-
կանօքն ։ Որով և եկեսցէ 'ի դատաստան Հատուց-
ման , քննել զծածկեալսն կշռութ՟ե չափոյ՝ արդար
իրաւանց . որում սպասեմք , և յոր աղօթեմք , Հա-

ւատացեալք յամ՝ ամիւ ամենակալ տրութն նորա .
որ արդարև մինն է միոյն 'ի միայնոյն՝ 'ի միոյն փա-
ռակցութի յաւիտեան երկրպագեալ .
6 Գոհաբանեմք միշտ և օրհնեմք ընդ որդւոյ և ընդ
հօր , և զհոգի էութն նոյին՝ ամենազօր . Ճշմա-
րիտ , կատարեալ , և այլ . որ յանէից գոյացոյց զբոլոր
եղեալքս ամ . Ինքնագործ հոմիշխան երկուցն ես
ընդ նմին՝ անեղծ և անսահման Թագաւորութեան .
որ ինչ պատճառն առաջին , և բանն ահաւոր նորին
ինքնութե , նոյն ինքն և հոգին բարձրացեալ . Արի՝
ինքնակալ , ամենից բաշխիչ զհօրն պարգևս՝ 'ի գո-
վեստ անուան փառաց միածնին . որ ազդեաց յօ-
րէնսն , շնչեաց 'ի մարգարէսն . փչմամբ ազդակցին՝
տպաւորեցաւ յառաքեալսն . կերպիւ աղաւնւոյ ցու-
ցաւ 'ի յորդանան՝ 'ի մեծութիւն փառաց եկելոյն .
փայլեաց 'ի գիրս աւանդականաց . արար հանճարեղս .
զօրացոյց իմաստունս . լցոյց վարդապետս . օծ ար-
քայութիւ . օժանդակեաց Թագաւորս . ետ վերա-
կացուս . հրամանատրեաց փրկութիւնս . շնորհեաց
ձիրս . հանդերձաւորեաց քաւութիւ . զմկրտեալսս
'ի մանն քն՝ 'ի բնակութիւն իւր մաքրազարդեաց .
զոր հայր և որդի , զնոյն և հոգին ներգործեաց . և
ինքն է ած խնկեալ տիրապէս՝ ամ յամի .
7 Քանզի ո՞չ նախաթութելովն յերրորդութեն ոք
մեծ ինչ քան զմիւսն . և կամ զկնի անուանիլն՝
նուաստագոյն առ նմանն . և կամ 'ի մինն ասելով
խառնակութի դոլ դիմացն . և կամ յերկուսն տրոհումն՝
ուրոյնութի եւ կամացն : Քանզի անմեծար հայր՝
ամիւ , եթէ ո՞չ զբանն ունիցի ինքեան զօրութի .

ոչ

որպէս ոչ գոլով ընդ նմա հոգւոյն՝ անհաղորդ ոմն և անկենդան՝ և առ ամ հրաման նուազեալ։ Իսկ բանն՝ եթէ ոչ անուամբ հօրն ծանիցի, որք ոմն՝ և կամ լքեալ, և կամ 'ի մահացուէ ումեմնէ ոչէի. Որպէս և հոգին՝ եթէ ոչ 'ի պատճառէն նշանակեսցի, ապաշուք ոմն թափառեալ՝ իբր զշունչ ինչ անդասելի. Այլ եթէ ոք հակաճառական բանիւ՝ յաւակնի կապտել զհայր 'ի յիւրմէ բանէն, որ թէ էր երբեմն, յորժամ և չէր, և անբանութեն բամբասանօք պատուել վարկանի զվեհին մեծութի, և կամ սորկուն տայէ բղխողին՝ ոչ բնաւորաբար գոլով հոգևոր, որով այլ իմն գոյութիւն օտար՝ մուծանել, և կամ ամբոխումն ինչ այլայլական՝ յանարատ պատիւ միութե եք երրորդութեն, զայնպիսին՝ քարամբք պարսից հաւատոյ բանից, իբր զդժնդակ դևս դիմամարտիկս դաշանականս՝ հերքեալ 'ի միջոյ՝ 'ի բաց հալածեմք. եդեալ 'ի նզովս զնոյնս ընդ նոսին, փակեմք ընդ էմ նոցին զկենացն մուտ եկեղեցականս դաւթի. Աւստի զմք երրորդութին փառաւորելով 'ի նոյն էութի միակցորդ հաւասարութեան, զուգաձայն սրբաբանութբ, հանդունատիպ հարթութբ, օրհնեալ և փառաւորեալ յերկնի և յերկրի, 'ի ժողովս անդրանկացն, և յաղգս երկրածնացս բանականաց,

յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն.

8 Արդ՝ զայս գոշումն ծածուկ խորհրդոց կերպաւորելոց յայսմ մատենի, ամենալուր ականջաց մեծիդ պյ ընծայեցուցի. սովիմք սպառազինեալ, և ապա մտի 'ի հանդէսն. Այլ ոչ եթէ կարօտեալ իմոյս ինչ ձայնի այսու մեծանաս, որ մինչև ստեղ-

ծեալ

ծեալ էր քո զամ՝ նախ քան զլինելն երկնի, փա-
ռաբանչըքն անմահից՝ և երկրաստեղծս բանաւո-
րօք, դու քեզէն 'ի քումդ լուսութէ՝ փառաւորեալ
խոկ էիր, այլ զի զմերժեալս զիս յորդեսցես՝ մն-
ձաւ քաղցրութի, ճաշակել զքեզ բանիս հաղոր-
դութեամբ. Իսկ զինչ պարտ իցէ ըստ արքունական
հրամանիդ՝ կենաց կանոնիդ՝ տալ ադոնայի տէր,
և զհրամայեալ պատուէրդ ոչ առնել. որ ինձէն իսկ
զիս զրկեղէն տախտակս խօսուն՝ նուիրեալ քումդ
պատգամի, զգրեալս մատամբդ այ՝ եղծի, որ և խոր-
տակելն է իրաւացի. և ես տխրատեսակ մրով՝ զերկ-
րորդն նմանութի առեալ հայթայթեմ. Այլ արդ՝
քանզի բազմօք պաղատեցայ դրուակօք խանդաղա-
տականօք, որ ոչ է գրեալ 'ի յայս կարգ ձայնի, լուր
բարերգութ, ըստ սմին բանի այնմ ամի. Եղիցի և
այս աղերս բարբառոյ հայցման աղօթից՝ յօդեալ
ընդ նոսին. Թերևս 'ի մաքրոց և 'ի կամարարից այս
նուէր հաճի՝ պանից բաղարջոց՝ խղոլ զանգելոց՝
'ի սեղան փառացդ քոց մատիցէ.

9 Այլ դու բարերար և յամի մարդասէր, քոյդ մի
այ միոյ. հզօր և ամենակալ. որ յաղթես գթու-
թե խնամոց քաղցրութե քո, ոչ հասարակականաց
միայն մարդկութես խմոց գոյակցաց, առ որս յա-
ւէտ է ամէնախութի և բնութեամանեաց հակառակու-
թի, այլ և հրեշտակային անախտականութե. նաև
և ես քան զայս՝ սրբանելոցն անարատութե, յորոց
մի էր և հեղինա. որոյ ցոյց խստութեն՝ 'ի քարե-
ղէրինն նշանակեցաւ յերկիս օրինակս. 'ի շարժմա
մեծ, 'ի հողմն ուժգին, 'ի հուրն կիզանողական. իսկ

քոյդ

քաղդ հեզութիւն երկայնմտութե՛՝ ՚ի հանդարտութի՛
մեղմութե՛ օդոյն քաղցրութե՛․ քանզի կամաց ողոր-
մութե՛նց՝ դու միայն ես, ըստ գրեցելումն․ Սո՛ զի
թէ և հանճարք գտան մերասերքս՝ առաքինութե՛ն
յեղանակեալ յայլ նմանութիւն վերնոյին, սակայն
երկրածինք են և նոքա, ընտրեալք ՚ի մարդկանէ․
իսկ դու ոչ ունիս չարանալ՝ իսկութեամբ բարիդ․
յա՛մմ օրհնեալդ․ ամենևին փրկութի՛դ․ ա՛մէ հան-
գիստդ․ համայնից անդորրութի՛դ․ համօրէն ախ-
տացելոց՝ դեղ առողջութե՛․ աղբիւր ջրոյ կենդան-
ւոյ, ըստ երեմիայ․ Դարձ առ իս և ողորմեա ինձ․
որ այնքան ծարաւես պապակիս անկարօտդ ա՛ծ՝ ի-
մում փրկութե՛, մինչ զի զուարթնոցն երկնից ան-
մահից օրհնաբանողաց՝ բան իմն ընծայեցեր մարդ-
կօրէն փրկական քահանայապէս և քաւչապնտաբար՝
անեղծական յարակայութե՛՝ մշտնջենաւոր պաշ-
տանս օրհնեալդ քո գթութե՛՝ ՚ի մերոց դիմաց կեն-
ցաղականաց՝ վասն իմ լքելոյս հաշտութե՛ մաղթել,
ողորմեա ինձ․ որ է լուսաւոր խորհուրդ յայց ե-
լանելոյ մեծիդ յայտնութեան, առ հրեշտակականն
թափուր տեղի սատանիկելոց, ՚ի ձեռն մարդկան՝ քո
կցորդութե՛՝ աւետարանեալ առակաւ այսր օրինա-
կականս երուսաղէմի․

10 Արդարև լուար՝ բարեգութ․ անսացեր թագա-
ւոր․ ունկնդրեցեր կենօք և յոյս․ ՚ի միտ ա-
ռեր երկնաւոր․ յարդեցեր հզօր․ նկատեցեր ծած-
կագէտ․ տեսեր խնամակալ․ կարեկցեցեր անպա-
տում․ խոնարհեցար՝ միշտ բարձրեալ․ նուաստացար
ահաւոր․ յայտնեցար անձառ․ ամփոփեցար անսահման․

քանակեցար անքննին · մածար ձեռնագայթ · մարդա-
ցար անմարմին · շօշափեցար անքանակ · կերպաւորեցար
անորակ, լցեր խնկապէս զաղաչողացն բաղձանս ։ Պատ-
ւիկ եղեր թշուառացելոյս ինձ՝ ձայնիւ զուարթ-
նոցն՝ բարի բարեխօս · միջնորդ կենդանի · պատա-
րագ անմահ · սպանդ անլախձան · նուէր մաքրութ ·
ողջակէզ անծախ · բաժակ անսպառ ։ Ահա ողոր-
մած, մարդասէր, օրհնեալ, միշտ կատարեսցես առ
մեղուցելոյս զբարեբաստութի կամաց քոց կենդա-
նատուաց, գովեալ երկայնամիտ · և քեզ վայելէ
փառք յաւիտեանս, ամէն ։

Ս քրտին յաւելուած կրկին հեծութե՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն
աղերս մաղթանաց բանի ։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ ։

* Բան · ԼԵ ·

1 Եւ արդ՝ տէր զօրութեանց, մեծութի ահեղ,
անտարակոյս տեսաւորութի, կամք ամեն-
ընդարձակ, առատութիւն անպակաս, ո՛վ ոք
զօրեսցէ տօնել չանդիսին զարերդութե՝ 'ի միոյ
կաթուածոյ ցօղոյ քում բարութե, որ ցանկ դե-
գերիս պատրաստել պատասխանս ինարից՝ իմում փըր-
կութեան ։ Եւ զոր մեծն է գրեցից՝ պատմել յա-
պաւնիսն · քանզի ոչ անուանեցար հրեշտակասէր,
և որ զպետութիւնս նոցունց հաստատեցեր, այլ և
զերկինս զամբարօք նոցին՝ զմատանց քոց գործ, ոչ
գրեցեր երբեք սիրել զնոսա · այլ առեր 'ի պատիւ
մեծայ գովեստից առաջին դասեալ զմարդասիրու-
թիւնն ։ Ա՜ որոյ կրկին մեծացուցեր քեզ անուն
ան

անձամբ 'ի խորհուրդս սոսկալիս . զերկնային լու-
սակերպիցն կոչեցեր զնոսին սպասաւորս և գլխա-
ւորս յատուկ մատակարարութեց . իսկ զստորնային
ծննդոց մահկանացուաց՝ տիրական և ածւ.կան պաշ-
տելի անուամբք պերճացուցեր : Անցեալ վերստին
ըստ սահման կշռութե չափոյ , լյնեցեր քեզ կտակս
գրոց՝ ճառից անբաւից՝ զանապակ ծորմանն ծայ-
րագունին վերնում բարութենն : Այլ և 'ի մարդա-
նալդ քո մեծ յէութէն , ոմանց վն ինքեանց , և կի-
սոց վն այլոց՝ զեղեր առատութբ զուրս կենաց .
արուեստս բազմօրինակս . սքանչելիս ածագործս .
նշանս ճշմարտատեսիլս : Որ զի թէ անդամալուծին
պակասելոյն 'ի հաւատոյն , հոգաբարձացն առաջար-
կութեամբ զցոյցս յուսոյն՝ գթացեալ ողորմեցար ,
և որչափ զօրեացէ առաւել բան քո ամենակար՝ առ-
ախտալից մարմնոյս մաքրութի աղաղակողիս հաւաս-
ման . քանզի արդարև մեծ են չափք հրաշից՝ քան
զանմաքրեալս հոգի՝ մբ հատանել , զլուացեալս պատ-
կեր՝ անտիրելի աղտոյ ներգործել . Նա զի և երկ-
րորդս առաւելութբ յաւազանին շնորհ յաճախեալ՝
զփառսն հայրենի բարձրացուցանէ .
2 Դու ես տէր , որ սրբես զմեղ , ոչ ընտրեցելոյն
քոյ նախատպաւորեցեր մովսէսի . դու ես , որ
'ի մեղս և յանօրէնութիս՝ վերակացու եղեր տոհմին
յակոբայ , մինչ յեգիպտացւոյն երկրի՝ ընդ խա-
ւարն հեթանոսաց ընտանենային : Դու ես , որ օ-
րէնսդէտ առնես զմեղաւորսն 'ի ճանապարհի , ըստ
բանի երգողին դաւթայ . դու ես , որ փոխադրես
զքարեղէն սրտից կարծրութի՝ 'ի լոյծ կակղութե՝
մարմ

մարմնոյ գոյութե՛ բանի ընդունելութե. Դու ես,
որ բաւես ընձեռել սիրտ այլ, և ճանճրհ մի՛ երկըն-
ջել 'ի քէն՛ զբովանդակ կենացն սահման. դու ես,
որ տաս զ՚երկիւղ քո 'ի միտս խստութե՛ առ քեզ ուշ
ունել հաւատովք, ըստ մարգարէիցն ձայնի.
3 Օրհնեալ քո շրթանցդ՝ զաշխարհաստեղծ բե-
րանոյդ՝ զամենեղէն անձրևացդ զկեցուցանողդ
կաթուած, մատո՛ լսելեացս դրանց բացարան, որով
զօձին խորամանկութ՛ բանսարկուին թիւնից՝ բարձ-
ցես և բժշկեսցես։ Ամենակալդ ձեռօք՝ զխօսնա-
կանացս շարժողական գործի ըմբռնեալ՝ ազդեա՛ զօ-
րութի ձայնի. որ տաս բնաւից ընտրութի բանի,
զի դաստիարակեալ զպատշաճականն մի՛ յանդգնա-
բար խօսելով իբր զնախնին՝ լքայց 'ի յուսոյդ, և
անբանութե մատնեցայց վանեալ յորսողէն։ Լուսա-
ւորեա՛ վերստին զխաւարեցեալ հոգւոյս աչս՝ կեն-
դանաբաշխ աջոյդ կարկառմամբ, զի մի՛ համարձա-
կութեն շիջեալ լապտեր՝ շնչմամբ վիշապին՝ 'ի ներ-
քոյ գրուանին ստորածածկեսցայց։ Բարձ զանօրէ-
նութիւնս իմ տէր, և ընկեա՛ 'ի խորս ծովու. որ է
փոքր առակ մեծութե քումդ անբաւութե, ըստ
մարգարէին, զիմս ընկղմել չարութի։ Կանգնեա՛
կործանեալս անձին՝ նշան վստահութե, զի մի՛ յու-
սահատութեն կոթող կառուցեալ՝ զծածկեցելոցն
բողոքեսցէ։ Բա՛ց հզօր և գթած, զբժշկարանիդ
կենաց վարդապետարան, զի զառ 'ի ներքոյսն մըշ-
կութեան կորուսչին սերմանց՝ մանկաղաւ կամացդ՝
հուպ առ արմատ խուզեալ հնձեսցես։ Դնէմ եդեալ
հեռանել առ քեզ բոլորից ած, պետրոսեան օրի-
նա

նակութէն, 'ի կենցաղիս ծովու մեղանացս ալեաց՝ ընկլուզեալ, մատո՛ ժամանեա՛մ զաջդ կեցուցիչ յօգ-նականութն ինձ սասանեցելոյս ։ Ընդ քանանուհւոյն ձայնի՝ 'ի խորոց սրտիս պաղատիմ, սովեցելոյս՝ սո-պականասպաս կաղկանձողական ամենաթշուառ վտան-գաւորիս, ապրուստ կերակրոյ փշրանաց հացի՝ 'ի բազմազեղդ քո սեղանոյ մասնաւորեսցես ։ Որմ փրկութի նիւթոյ խորանիս՝ որդւոյս դառնութե, որ եկիր խնդրել և կեցուցանել զիս զկորուսեալս ։ Զի քո է մեծութիւն, յաղթութի և զօրութի . և դու ես քաւութի և բժշկութի, նորոգութի և երանութի . և քեզ վայելէ փառք և երկրպագութի

յաւիտեանս, ամէն ։

Ա ջերմին յաւելուած կրկին հեծութեն՝ նորին հայցմէ, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի . 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ ։

* Բան . ԼԶ .

1 Եւ քանզի անթիւ են յաճախեցեալ, և գե-րազանցութե միշտ առաւելեալ, փրկանա-ւորդ արգասիք շնորհաց՝ առ պարտուցս իմոց առաւելութիւն, չարչարանացդ հանդէս և յանձնառութի ։ Զի ափդ ամփոփիչ ամենից հոգւոց գոյից արարիչ՝ 'ի գործարանի մահուն՝ նշանի խա-չին հեղուսեր, զի զձեռնարկութի իմ ընդդէմութե կամաց քոց՝ լքցես ։ Զի ընթացողական լծակցութի երկոցունց ոտիցդ կեցուցանողաց՝ յանարգելութենս պատճառ՝ 'ի պատժարանի փայտին մածուցեր, զի

ղեկս

զփախուցեալս վայրագութի թշուառացելոյս՝ գրա-
ւականեսցես գթածաբար ։

2 Ո՛չ գօսանալ ձեռաց կափողացն հրամայեցեր՝ օրհ-
նեալ գաղաթանդ , որ զթզենւոյն տունկ՝ առ-
ժամայն չորացուցեր , զի և զառ իս ներելոյդ օրհ-
նալ՝ կանխաւ աւետարանեսցես ։ Ո՛չ գանողացն ա-
պիրատութե զխոստովանեալդ ած՝ սպառնացար , որ
զարուսեակն մթացուցեր , զի մահացելոյս անձին՝
բարութիւն՝ հանգստեամբ հանդերձ գործեսցես ։
Ո՛չ զհայհոյչացն հնարաւոր չարաբանութի կապտե-
ցեր , որ զլուսնին պատկեր՝ երանգաւ արեան գու-
նեցեր , զի զանհամարձակ լեզուս՝ 'ի գովեստ քեզ
զօրացուսցես ։ Ո՛չ նախատողացն մոլեգնութե սաս-
տեցեր , որ զտարերս սասանեցեր , զի զթշուառացեալս
գլուխ՝ գթութեդ օծմամբ իւղեսցես ։ Ո՛չ 'ի մոլո-
րեցուցչին կարդալ զքեզ ածասպանիցն՝ զօդուած-
ծնօտիցն բաժանեցեր՝ քակտեալ 'ի միմեանց , որ ըղ-
կարծրութի վիմացն հերձեր , զի զանուանակս բա-
րեաց հոգիս՝ 'ի բերմանէ ընդունայնութե՝ ողոր-
մութբ հանդարտեցուսցես ։ Ո՛չ զպահապանացն
տուրս՝ ընդերաց իւրեանց մատուցեր , որ զորովայն
օձին սահեցման հողոյ մատնեցեր , զի զտառապեալս
մարմնոյ ոսկերս՝ իբր 'ի գանձարանի պահեալ , կե-
նաց յարութեան արժանացուսցես ։ Ո՛չ 'ի կնքելն
զշիրմին փականս՝ կենդանակիր քո գերեզմանին՝
անդրէն յորսայսնելս զնոսին՝ յանդունդս երկրի սու-
զեցեր , զի 'ի տապանակի անձինս՝ զնշխար լուսոյդ
հանգուսցես ։ Ո՛չ 'ի համբառնելն զքեզ կորուսեալ ,
և իբր զերկրաւոր մարմին դողացեալ , համայնաջինջ

և ամենասպառ՝ զսերմն ծննդոցն կրձատեցեր, զի զիս զանարժանս յիշատակի ընտրութեան բարեաց՝ անկորուստ և անմխասելի՝ ընդ փրկեցելոցն հաղորդեսցես։ Ո՛չ յարծաթոյն կրկնակապէն կաշառաձրգութիւն, որ 'ի գանձարանէ հօր քում նուիրաց՝ քեզ գրաւ մատնութեն և անարգութեն մանուարեցին՝ զուրացողացն մոլեգնելոց, ըստ հին հարուածոց հանուոյն մոլաբու, 'ի յարձան քարի յեղանակեցեր, զի զիս զվրիպեալս 'ի հաստատութեանց՝ և ընդ իշխանութե մահու վաճառեալս՝ արեամբ քո փրկեալ՝ 'ի հաստատութի վիմիդ կառուսցես։ Օրհնեալ կրկին, օրհնեալ վերստին, յամի միշտ օրհնաբանեալ՝ յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն։

Ս երրորդին յաւելուած կրկին հեծութե՝ նորին հայցողի, առ նոյն ողէրս ծաղբանաց բանի. 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ.

*Բան. ԼԸ.

1 Արդ՝ այդ գումարտակ վերադասեցեալ բարեհնորհութեան քոյդ պարգևաց առ իմս երախտիս, մի ամենագութ բարերար գովեալ և ամենազօր, թէ և սակաւք շարագրեցան աստանօր եդեալ, այլ անքնազոյնք են, և իշխանականք ինքնակալութեանց. որդիք զօրութեանց, ծնունդք վեհից. մեծափառք, լուսանորոգք և հրաշապատիւք։ Յաղթողական վերամբարձութեան՝ դրօշիւք հռչակեալք, ըստ գլխոց գլխոց պսակապանծոյծ գեղազարդելոց, բերեալ ընդ ինքեանս անթիւ պետութիս օրհնաբանողաց, համբոյրս հ՚գւ՝ երջանիկս և խա-

ղա

ղողական՝ ածային հարազատութեց՝ այնոցիկ նա-
հանգաց, զորոց մարգարէն մաղթեաց ասելով, զար-
թո տէր զզօրութիւս քո, և եկ կեցուցանել զմեզ.
ոչք յոյժ զօրեն հալածել զմեզ, և զանյուսութեն
կարկուտ՝ հալել և փախուցանել, քան թէ նախա-
մարտիկն զինուորութի երկնային պարուն՝ զգիշե-
րավարն խաւարասէր սկզբնաներհակ՝ բարւոյն ոչ.
*Բանզի և զբնաւն այսքանեացս ձրից՝ որ 'ի բարձ-
րելոյն ինձ անձրևեցաւ, տկարիս՝ թշնամւոյս՝ և ա-
պախտաւոր ծառայիս, անճառ է ասել. իսկ եթէ
համարձակեսցի ոք՝ զօրել խօսել, զակաւս 'ի բազ-
մացն՝ քան թէ զխնկութիւն համանգամայնիցն. առ
այսոսիկ՝ զառաջին նիւթն յիշելով՝ յորմէ հաստե-
ցաւն, իբր զտկար ոք նկուն՝ 'ի զօրութենէ մեծէ
հերքեալ պարտեսցի.

2 Այլ թէպէտ և այսպէս գրեցի, և դարձեալ ըզ-
նոյն վկայեմ առ թերի խակութիւն հողոյս՝ և
կատարելութի հաստողից, և առ բարիսն իմ չար-
ժանութի, սակայն ամենալոյս աննախանձ և բազ-
մաշնորհն գովեալ արարչութեդ զորեղութե՝ վա-
նեալ են կարծրութիք արտաքերութե սրտի բան-
սարկուին. որ քարին առակաւ՝ յուսահատն վհատու-
թբ, սպառնամբք խորտակնացման աղբերացս երկուց,
որ 'ի զգայականս եդեմայ բղխել պատրաստեաց տըն-
կողն, զի ուռոգեալ ծաղկեսցի նուաւ՝ որ 'ի յիս բա-
րեգործութե կենդանատունկն դրախտ, ահա մի՛ ցա-
մաքութբ արտասուացս՝ աղանդաշնար պատրանօք՝
չարաչար խորամանկեսցէ վերստին հանել 'ի փափկու-
թէ նախնում վիճակին. Իսկ յորժամ կացցէ ած՝

համբարձեալ հրաշիւք արուեստիւ՝ 'ի մէջ աստուա-
ծոց հաշտարանացն խաղաղութե̃ , բարձեալ ընդ
ինքեան զշնորհացն կտակ , առ որ ա̃մ վնասակարութիւնք
խարդախութեանց՝ և կարճմտութիւնք սրտնեղութեանց ,
իբր ընդ վիմեղէն լերին պնդութեան բաղխեցեալ
ցնդին՝ ջրոյ օրինակաւ սակաւու հեղեալ , և կամ
հողոյ՝ խորտակմամբ փշրեալ.

3 Արդ՝ չև իմ կշտամբանքս՝ ըստ ձայնին յոբայ՝ 'ի
մարդկանէ իցեն , այլ յամենատես աչաց վերին
հրամանիդ՝ մնեալ ընդ խղճիս տագնապ երկիւղիս ,
տոկմամբ սպասեալ յա̃մ կործեաց , ապաւինիմ և
արդ՝ անձամբ բեկելով 'ի յոյժ հաստատութեն կեն-
դանի անեղծ . զի ողորմութե̃ նայեցեալ 'ի յիս՝ իբր
'ի պարտաւոր կորստեան պատժոց , առաջի բարերա-
րութեն երկնայնոյդ յանդիման եղեալ՝ ապաձեռն
անթողակութե̃ , զքոյդ երախտիս անպատում փա-
ռաց բերելով ընդ իս՝ յուշ քեզ արկանեմ . որ ոչ
մոռացմամբ զբաղեալ նիրհես , և ոչ թարթափմամբ
աչաց ընդ միջեալ՝ զհեծութիւն կրից անտեսես .
Հեռացո՛ յինէն աղաչեմ զքեզ , խաչիւդ լուսոյ՝ ըղ-
խեղդ վտանգիս . հօդարկութե̃ տրտմութեանդ՝ զտա-
ռապելի տխրութիւնս . փշանիւթ պսակաւն՝ զբող-
բոջ մեղացս . զօրկուածով գանին՝ զհարուած մա-
հուս . ապտակին յիշմամբ՝ զկարիս ամօթոյս . թշնա-
մանօք թքոյն՝ զանդոսնելի գարշութիւնս . լեղւոյն
ճաշակմամբ՝ զհոգւոյս դառնութիւն . Ահա քո են
այս ա̃մ բարութիւնք անբովանդակելիք՝ ա̃յ միոյ միա-
ծին որդի . առ որովք զչորութիւն իմ յիշատակեալ՝
զամէնօրհնեալ անուն քո կարդամ բարձր աղաղակաւ՝

իմանալեացս պաղատանօք ։ Տես 'ի խոստովանութիւն
զղջման պարտութեան ամաչեցելոյս , և տուր ողորմու-
թիւն որդւոյս սատակման մահուն անմահի ․ զի 'ի
բազմութեան իմոյս մեղաց՝ վերստին կրկնեալ նորին
անձեցմամբ առաւելութեամբ՝ քո ողորմութիւնդ առատա-
րանեսցի , հաշտեալ ննջմամբ ահաւորութեան յերկնի
և յերկրի ։ Եւ քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով
փառք՝ յաւիտեանս , ամէն ։

Վերստին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հանգոյն , առ նոյն
ողբերգս հողբանաց բանի ։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ ։

※ Բան ․ ԼԲ ․

1 Բայց արդ՝ որպէս երբեմն յայլ ընթերցուա-
ծի՝ որ 'ի սկզբնաւորականացն կարգի՝ ըղ-
ձերգանացն զխաւարային ծնունդս գլխա-
ւորացն՝ օրինացն՝ մարմնականացն անդամոց՝ գրեցի ,
յորոց տխրեցայ ժառանգս մահու , նոյնպէս և յայսմ
սահման ընտրութեան բանի՝ զլուսածնելոցն զաղա-
տաւորացն օրէնս հոգւոյն կենաց՝ որ 'ի Քրիստոս Յիսուս՝ յիշա-
տակեցից նուազս յըքունց , իբր յանբաւ բազմութեանց
ծովու՝ կաթիլ մի առեալ ։

2 Քանզի են արդարև կայսերականք ոմանք 'ի բարձ-
րութեան գահի բազմեալք , թօշակաւն շնորհաց
լցեալք և հարստացեալք ։ Թագաւորն՝ և սիրե-
ցեալք իւր ․ արքայն՝ և պատուաւորք իւր ․ պսակեալն՝
և իշխանականք իւր ․ բարեհաշտեալն՝ և ննջմունք
իւր ․ յաղթողականն՝ և փողք իւր ․ զօրաւորն՝ և մար-
տիկք իւր ․ գովեցեալն՝ և փառք իւր ․ փեսայն՝ և

 պա

պարաւորք իւր • դշխոյն՝ և օրիորդք իւր • փեսա-
ւերն՝ և հանդերձանք իւր • ազատութ՟ին՝ և շնորհք
իւր • այցելութիւնն՝ և ձեռն իւր • խոստումն՝ և
քաւութ՟ի իւր • պահպանութ՟ին՝ և աջ իւր • պար-
գևն՝ և զարդ իւր • նշանն կենաց՝ և ամրութ՟ի իւր •
կնիքն՝ և նկարագիր իւր • ամպն՝ և հովանի իւր •
արուեստն՝ և հրաշք իւր • հոգին՝ և անեղծութ՟ի
իւր • բանն՝ և կատարած իւր • ուխտադրութ՟ին՝ և
լրումն իւր • զօրութ՟ին՝ և հրամանք իւր • լուսա-
րանն՝ և սքանչելիք իւր • մանանայն՝ և անապակա-
նութ՟ի իւր • վէմն կենդանի՝ և վտակք իւր • սիւնն
հրոյ՝ և ճառագայթ իւր • որոտումն՝ և ազդմունք
իւր • լոյսն վերին՝ և փրկութ՟ի իւր • ծառն օրհնու-
թե՟ և պտուղք իւր • բարունակն՝ և բարութ՟իք իւր ։
Եւ զի մի՛ զբնաւն ասելով՝ յամենայնէն վրիպե-
ցայց , իբր յարեգակնէ այլայլեալ աչաց տկարութ՟ի ,
՚ի շատն ասել լռեցից՝ և՚ի սակաւն ժամանեցից , բա-
ւականացեալ ամենատկար կարիւ ։
3 Բայց աւա՜ղ յաւէտ աստանօր՝ թշուառացելում
եղկելի անձինս • քանզի կարգ բանիս բերէ ինձ
խառնել ընդ ձայն աւետեացս՝ բողոք դուժիս • վ՟ն զի
ընդ այսոսիկ առընթեր սորին դոյ , արդարութ՟ին՝
և կշիռքն • վճիռն՝ և հատուցմունքն • քննութ՟ին՝
և լոյսն • յանդիմանութ՟ին՝ և ղամբարքն • մերկութ՟ին՝
և պատկառանքն • յայտնութ՟ին՝ և ամօթն • ամբիծն՝
և վաստակքն • թիւրեալն՝ և պատիժքն ։
4 Վարձեալ վերստին աշխար՝ կրկին եղկելույս • քանզի
դոյ հասանէ առ հասկ հասակիս՝ անհնարին բար-
կութ՟ե ՚ի մանգաղն՝ առ հունձն • դատաւորն՝ առ

տուեանն · հզօրն՝ առ բեմն · սպառնացեալն՝ առ կռ-
րուսան · բազուկն՝ առ դատաստանն · գաւազան խր-
րատուն՝ առ հարուածն · սպառազինութիւն՝ առ նա-
խանձն · հովիւն՝ առ ընտրութիւն · Քանզի բանն՝
զոր խօսեցար ընդ իս , նա դատի զդատապարտեալս
'ի վերջնում աւուր հատուցմանն · Այլ կանխեա՛
բարեգութ , նախընծայ քաղցրութեամբ՝ առ նուաղ
հեծութիւն վարանական երկիւղիս · և զօրութիւն
ընձեռեա՛ ձեռամբդ օրհնութեան՝ 'ի յետին տագնա-
պիս՝ առաջինդ քո օգնութեամբ մխիթարել բժշկել ,
քաւել և կենդանագործել · Եւ քեզ փառք յամէ՛ յա-
ւիտեանս յաւիտենից , ամէն ·

Սերոտէն յաւելուած երգին հեծութեան՝ նորին հաւաքողէ , որ նոյն
աղերս մաղթանաց բանի · 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ ·

* Բան · ԼԹ ·

1 Եւ քանզի զներպարանն առաջին լքի 'ի
մնասակարին թելադրութենէ՝ խմոլս ծու-
լութեամբ կորուսեալ իսպառ , յուցից արդ-
այժմուս զնոյն յիս տեսակ · ողորմելի հեծութեամբ
թախծեալ 'ի հոգի , անաչառ խայտառականօք հրա-
պարակաւ՝ 'ի յեկեղեցիս բազմութեան ազգաց՝ վերա-
պատմեցից բարձր ձայնիւ՝ բարբառով մեծաւ ա-
ղաղակելով ·
2 Մատեանս շնչական՝ բարդեալ 'ի յինքեան ներ-
քոյ և արտաքոյ ողբս՝ և վայս՝ և ձայնս , ըստ
տումարի տեսլեանն եզեկիէլի · քաղաքս անպատ-
ուար և անմահարձան · յարկս ունայն՝ 'ի դանափակաց

ամ

ամրութեանց · աղս տեսակաւ, այլ ո՛չ համեղութեամբ ·
ջուրս աղտաղտին՝ անախորժելի ծարաւեաց արբ-
ման · գետինս՝ անօգուտ հերկագործութեան · սահ-
մանս լքեալ՝ հեղեղավայրս կնիւնոյ · խոպանացեալ
և տատասկաբեր անդաստանս · աստուածախնամ երկիրս
անձնաւոր, որ բանսարկուին պատրանաց մշակեցոյ ·
և ըղնծխուղ փայտս պտղակորոյս · հատանելի ծառս
ունայնաբոյս · կրկնամեռ՝ խոստուն տունկս անյոյս ·
ամենաշէջ հրագարանս անլոյս ։ Արդ՝ վերստին առ
այն բերելով զայս նմանութիւն աւաղականաց, բաղ-
մօք կրկնեցից · որ ամօթոյն դառն պատուհաս՝ պա-
հեալ կայ հիքոյս · կրճտումն ատամանց, և անկէտ լա-
լումն աչաց եղկելոյս · հայրական ցասումն անսպու-
ժելի՝ դառնութեան որդւոյս · ապականութեան աննո-
րոգելի՝ մեղուցեալ մարմնոյս ։ Նոր կշտամբութիւն
գտողիս չարեաց՝ ախտացեալ հոգւոյս · տարտամ տագ-
նապի տարակուսանաց՝ ելից գերելոյս · զոր երկնային
զօրքն մատուցանեն՝ թշուառացելոյս · 'ի խրձունս
որոմանցն վկայելով՝ վտանկեցելոյս · 'ի ձայն ահար-
կու՝ զանբժշկութիւն ազդել լքելոյս ։

3 Ահա՛ արդարև երգս կատակերգութեան ջնա-
րահար պոռնկի · յածեալ և կոծեալ քաջ հըն-
չեցուցեալ, ողբս ողորմելիս և զկծեցուցիչս, ըստ
առակաւոր բանին եսայեայ՝ որ 'ի պատգամին տիւ-
րոսի ։ Զի թէ նա զդիպուածն փոքր անցից ա-
պառնեացն՝ 'ի մօտոյ իմն տպաւորեալ, բողոքէր դի-
մակս դիմակս՝ կերպից կերպից աւաղականաց, ըստ
կոծողացն կաքաւելոյ, իսկ առ իս ո՛րչափ և ո՛րպի-
սիս ձայնս մրմնջեցից վհատեցուցիչս · որ գալստեանն

ան̃ սպասեալ առանց վրիպանաց , մնացի անպատրաստ
և անհանդերձելի ։ Արդ՝ եթէ զդատաստանացն ա-
հաւորութիւն կրկնեցից , բազմացուցից ինձ աշխար ·
ապա եթէ զփորձն իսկութե̃ ցուցից , յաճախէ ինձ
երկիւղ · իսկ եթէ զկերպարանացն տեսիլ գրեցից ,
առաւելուն ինձ հառաչմունք , զի կանխաւ նկա-
տեալ զայնս՝ և ոչ անագան ապաշաւեցի · Այլ
խնայեա՛ յիս՝ գըթած , մարդասէր , հըզօր , բարե-
րար , ամենապարգև քս̃ թագաւոր , օրհնեալ յա-
ւիտեանս , ամէն ։

Մ երգէին ցուցեալ կրկին հեծութե̃՝ նորին հաւասարի , ու նոյն
աղերս համբաւոց բանի ։ ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ ։

* Բան . Խ ․

1 Ամենակալ ած̃ բարերար ստեղծիչ բոլորից՝
լո՛ւր հառաչանաց ձայնիս վտանկի , և
յերկիւղէ տագնապի ապագայիցն կոր-
ծեաց՝ փրկեա՛ կարօղ զօրութե̃ զերծեալ ՚ի պար-
տեաց · քանզի բաւական ես յամի՝ առ ած̃մ ճնարս զօ-
րանալ անբաւ մեծութեամբ և իմաստութե̃ ան-
սահմանելեաւ ։

2 Եւ քանզի ուշիւ մտացս՝ տեսեալ ՚ի հեռուստ
զհանդերձելոցն հանդէս ահաւորափայլ՝ նկա-
տեմ ինձէն աստանօր կանխաւ զտիւն լուսոյ՝ որցն
յուսոյ , զօրն խաւարի՝ պատժապարտիս պատուհա-
սի · ուստի ոչ զօրէ ոք յետս՝ առ պատսպարան փա-
խըստեան ։ Ոչ անդունդք խորոց , ոչ վիհք վիմց ·
ոչ բարձրութիւնք լերանց՝ ոչ անձաւք քարանց · ոչ

կարծ

կարծրութիւք արձանաց․ ո՛չ ծերպք ծակաց․ ո՛չ փա-
պարք փոսից․ ո՛չ սորք հեղեղաց․ ո՛չ բաւիղք խոր-
շից․ ո՛չ շտեմարանք յարկաց․ ո՛չ ծածկութիւք սենե-
կաց․ ո՛չ եմակք հովտաց․ ո՛չ ծործորք դժուարաց․ ո՛չ
վերադրութիւք բլրոց․ ո՛չ արձակմունք շնչոց․ ո՛չ ան-
բաւութիւք ծովուց․ ո՛չ սահանք յորձանաց․ ո՛չ հեռա-
ւորութիւք եզերաց․ ո՛չ ողբմունք ձայնից․ ո՛չ հեղեղք
արտասուաց․ ո՛չ տատանմունք մատանց․ ո՛չ համբարձ-
մունք ձեռաց․ ո՛չ պաղատանք շրթանց․

3 Ի յոգնիկ սաստկութեանց մասանց անձողորմե-
լեաց՝ դու ես՝ տէր քո, ճարք և դադարք դի-
րութեն և անդորրութեն փրկութե ամենամեղս հոգ-
ւոյ․ արդ՝ հայեա՛ ՚ի յանցերծ վտանկիցս շրջադրու-
թիւն՝ միայնդ քաղցր առ ամենեսեան․ Խզեա՛ սու-
սերաւ յաղթական կենաղէն խաչիդ՝ զցանցս վար-
միս, որ յամ կոյից պաշարեն ՚ի մահ զգերիս․ և հան
՚ի յանդորր՝ զոտս սասանեալ թիւր ընթացողիս․
Բժշկեա՛ զհրատապ ջերմնական տոչորումն մղձկեալ
սրտիս․ մերժեա՛ զդիւային չարաճճարութեն շշուկ՝
քո պարտաւորիս․ հալածեա՛ զյուսահատ անձկութե
հոգւոյս մթութի՝ չարի կենակցիս․ ցրուեա՛ զծխա-
մած թանձրութիւն՝ բռնութե մեղացս երևոյթ՝
մոելոյս ՚ի յիս․ կորո՛ զզազիր թխատիպ կրիցս՝ ապա-
կանութեանս կարիս․ Նորոգեա՛ զպատկեր լուսոյ՝
պաշտեցեալ փառաց մեծութե անուան հզօրիդ՝ յո-
դիս․ զօրացո՛ զշնորհիդ փայլումն՝ ՚ի գեղ դիմացս․
և ՚ի կերպարան տեսութե մարացս հողեղինիս, յար-
մար յերկրորմամբ կացո՛ յարդարեալ՝ որ զքոյդ բերէ
նկատումն՝ նշուլազարդ մաքրութե զոեալ զմռայլս

մե

մեղաւորիս , ա͞ծային կենդանի անեղծ երկնաւոր լուսով քո ծածկեալ՝ յօրինակս երիս ։ Զ՛ի դու միայն ես օրհնեալ ընդ Հօր՝ 'ի գովեստ Հոգւոյդ Ս͞բյ՝ յաւիտեանս յաւիտենից , ամէն ։

Մ յերգոյն յաւելուած չորսին հեծու͞ծ՝ նորին հանգոյն , առ նոյն տվերս հողբանոց բանի ։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ա͞յ ։

* Բան . ԽԱ ։

1 Որդի Ա͞յ կենդանւոյ օրհնեալ յամենայնի , հօրդ ահաւորի անքննին ծնունդ ։ որ տկարանաց առ 'ի քէն և ոչ ինչ ։ Որ 'ի ծագել անստուեր նշուլից՝ ողորմութե͞ քո փառաց , հալին մեղք ։ հալածին դևք ։ ջնջին յանցանք ։ խզին կապանք ։ խորտակին շղթայք ։ կենդանածնին մահացեալք ։ բժշկին հարուածք ։ ողջանան վէրք ։ բառնին ապականութիւնք ։ տեղի տան տխրութիւնք ։ նահանջին հեծութիւնք ։ փախնու խաւարն ։ մեկնի մէգն ։ մերժի մառախուղն ։ փարատի մռայլն ։ սպառի աղջամուղջն ։ վերանայ մութն ։ գնայ գիշերն ։ տարագրի տագնապն ։ չքանան չարիքն ։ հալածին յուսահատութիւնքն ։

և թխւորէ ձեռն քո ամենակալ , քաւիչդ ա͞մի ։

2 Որ ոչ եկիր կորուսանել զմարդկան ոգիս , այլ կեցուցանել , թո՛ղ ինձ զանթիւ չարիսն իմ՝ բազում ողորմութ͞եդ ։ զի դու միայն ես յերկնի անճառ , և յերկրի անզննին ։ 'ի տարր գ͞յի , և յեզրս ծագաց աշխարհի ։ սկիզբն ա͞մի , և յա͞մի ։ ամենայն զօրամբ օրհնեալ 'ի բարձունս ։ և քեզ ընդ Հօր և Հոգւոյդ Ս͞բյ փառք՝ յաւիտեանս , ամէն ։

Մ՝երամին ցաւելոած սրտին հեծումն՝ նորին հաշուէ, առ նոյն աղերս կաղբանոյ բանի․ ՚ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ա՟յ․

✳ Բան․ ԽԲ․

1 ՏՐ ա՟ծ գթութեան՝ փրկութեան և ողորմութեան, քաւութեան և նորոգութեան, բժշկութեան, և առողջութեան, լուսաւորութեան և կենդանութեան, յարութեան և անմահութեան, յիշեա՛ զիս յորժամ գայցես արքայութեամբ քո՛ ահաւոր հզօր բարերար՝ և ամենաստեղծ կենդանի գովեալ ամենակատար, մերձ ՚ի հեծութեան համայն եղելոց․ Ընդ խաչեցելոյն ընդ քեզ՝ պաղատիմ, որ ո՛չ ըմբռնեալ վասն քոյ՝ և ո՛չ կապեցեալ, ո՛չ կախեալ՝ և ո՛չ բեւեռեալ, ո՛չ կռփեալ յանուն մեծիդ՝ և ո՛չ անարգեալ, ո՛չ լլկեալ՝ և ո՛չ նշկահեալ, ո՛չ խորտակեալ՝ և ո՛չ մահացեալ, և արքայութեանն արդարոց՝ մասին անձկալեաց լուսոյ՝ արժանի ցուցեալ, իբրաւամբք ուխտի երդմնականաւ ամենիւն ազդեալ զանփոփոխութիւն բարեաւյն տուելոցն, փառաւորեցեր առ յոյս փրկութեան իսպառ լքելոյս․

2 Օրհնեա՛լ օրհնեալ, և դարձեալ օրհնեալ, և զիս ընկալեալ նովին հաւատովք, կանգնեա՛ ՚ի կործանմանէս՝ բարերար․ բժշկեա՛ ՚ի հիւանդութենէս ախտից՝ ողորմած․ յեղերաց մահուս դարձո՛ զիս ՚ի կեանս՝ կենդանութիւն․ քո՛ եմ և ես, կեցո՛ ընդ նմին՝ ապաւինութիւն․ անձամբ մեռելոյս՝ կենդանական շունչ ընծայեցո՛ յարութիւն կեանք անմահութիւն․ անպակաս բարութիւն, անսպառ շնորհ, անփոփոխ ներողութիւն, ա՛ջ ամենազօր, ձեռն ամենիշխան, մատն

ամե

ամենամերձ ։ Կամեցող տէր՝ և փրկեցոյց ․ ակնար-
կեա՛ միայն գթութե՛ և արդարացոյց ․ ասա՛ բանիւ՝
և վաղվաղակի անարատ դարձոյց ․ մոռացիր զթիւս չա-
րեացն՝ և անդստին համարձակեցոյց ․ առատաձեռ-
նեա՛ և արդէն ՚ի քեզ իսկ պատուաստեցոյց ․ փա-
ռաւորեալդ յա̄մ յաւիտեանս , ամէն ։

Սերովբէն շարադրուած նրբին հեծութբ՝ նորին հոգւոյ է , առ նոյն
աղերս մաղթանաց բանի ։ ՚ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ ։

* Բան ․ ԽԳ ․

1 Բժշկական կրթականութե ամենափորձ հը-
նարաւորութեամբ՝ պատճառ կենաց անախ-
տականաց , թագաւոր զօրաւոր երկնաւոր՝
տէր յս̄ քս̄ ․ ա̄ծ ամենեցուն , իմանալեաց և տեսա-
կանաց ․ ահա՛ դու ՚ի յիս , ըստ մարգարէին՝ որ ընդ
ասելոյն նոր կցորդութե , առ որ բարեզարդ դա-
շամբ այս բանի՝ ընդ քեզ միութե , լուսաւորեցոյց
կրկին ողջացեալ շնչով և մարմնով , ա̄ծ կարօղ և
անվանելի ։

2 Որ ո՛չ կարօտանաս սպեղանեաց , առ պատրաստու-
թիւն պատանաց՝ հոգեկան վիրաց ․ ո՛չ ժամա-
նակի ․ ո՛չ միջնորդի ․ ո՛չ աւուրց երկարաձգութե ․
ո՛չ փոփոխս մատուցանելոյ ․ ո՛չ համեման ․ ո՛չ խար-
ման ․ ո՛չ սրագործութե ․ ըստ երկրաւորս դեղատը-
ւութե , առ որս միշտ է վրիպումն և ամենասխալ տա-
րակուսութի ։ Այլ քեզ արարչիդ հոգւոյ և մարմ-
նոց , ա̄մ ինչ՝ լուսաւորեա՛լ է ․ ա̄մ ինչ՝ առաջի է ․
ա̄մ ինչ՝ գրեա՛լ է ․ ա̄մ ինչ՝ դիւրին է ․ համայնն՝

ձնա

հնարաւո՛ր է . իմաստն՝ դիւրաւորեա՛լ է . խոստումն՝
լցեա՛լ է . կամելն՝ կատարեա՛լ է . քո կոչին՝ աւետա-
րա՛ն է . քո վճիռն՝ ազատութիւն է . քո մատեանն՝
շնո՛րհ է . Ո՛չ փակեալ ես ընդ օրինօք . ո՛չ պարու-
նակեալ ես ընդ կանոնաւ . ո՛չ արգելեալ ընդ նուա-
ղութբ՟ . ո՛չ խոնարհեալ ընդ հնազանդութբ՟ . ո՛չ պա-
րագրեալ ընդ փոքրկութեամբ . ո՛չ չափեալ ես ընդ
սահմանաւ . ո՛չ վրիպեալ 'ի բարկութէ . ո՛չ պղպղեալ
ինչ 'ի ցասմանէ . ո՛չ սխալեալ 'ի խստութէ . ո՛չ ամ-
բոխեալ 'ի խռովութէ . ո՛չ դղրդեալ յանդիմութէ .
ո՛չ փոփոխեալ յողորմութէ . ո՛չ պակասեալ 'ի բարձ-
րութէ . ո՛չ լքեալ յայցելութէ . ո՛չ տկարացեալ 'ի
փրկութէ . Դու սկիզբն՝ և լրումն ամենայնի . և 'ի
քէն է ամենայն . և քեզ փառք և երկրպագութի
յաւիտեանս , ամէն .

Սերովբէին ցանկացեալ չքնին հեծութե՟՝ նորին հաւասարէ , առ նոյն ողբերս մաղթանաց բանի . 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ՟ .

* Բան . ԽԴ .

1 Ած անսահման , ծնունդ հօր հարազատ ան-
թարգմանելի . արարիչ բնաւին եղե-
լոց , քն՟ թագաւոր . լոյս 'ի խաւարի սըր-
տից մթացելոց . ընդ մեզ լծմամբ , և ընդ առաջնոր-
խնկութեամբ . մերոյնովս զգայինսդ ծանուցանող
հրաշապէս . Հայր քո օրհնեալ երկնաւոր անճառ՝ որ
առաքեաց զքեզ 'ի վերուստ , ուր փառակիցդ ես
արարչութե՟ , ո՛յնքան հոգայս փրկութեան իմոյ
տարագրեալ գերւոյ , մինչև զքեզ իսկ մատնեաց
մարդ

մարդկան ։ Իսկ դու կարող գոլով ՚ի վեր քան ըղ-
վիշտս՝ զանտեսութեն աւարտեալ խորհուրդ , հա-
ճեցար ընդ պարտեցելումս՝ զմահուն ճաշակել բա-
ժակ՝ անիծելի մարդկութե , և անպակաս անձուէ ։
Եւ հոգիդ որ կենդանարար՝ ոգի քո , և հօր քո
իսկակից , և համապատիւ էութե ծնողիդ՝ և ծնի-
ցելոյդ ։ Մի երրորդութի կատարեալ ՚ի դիմաց երից
անորոշելի հաստուածոց ․ անսկիզբն և անժամանակ ․
բնաւին բարերար ․ համայն կենդանարար ․ բոլորից
խաղաղարար ․ տեղծիչ գոյից , և յօրինիչ ամենից ․
անքակութե՝ և միով բնութե փառաւորեալ ։

2 Իսկ եթէ հայրն գթած երկնաւոր հզօր՝ մին յէու-
թենէն՝ վս մահապարտիս յանցանաց մատոյց ըղ-
միայնակ ծնունդդ յանքննին ծոցոյն՝ ոչ անխայեալ
յորդիդ ՚ի համապատւդ և ՚ի սիրելիդ , այլ կամա-
նուիրեաց մահու՝ չարչարողացն զինու , ըստ մարգա-
րէութեն զաքարիայ ․ վս զի զարթնուլ սրոյն ՚ի վր
հովուին , և հարկանել նոյն ինքն հօտապետին , և
ցրուել ոչխարացն հօտին , ով օրինակն նուրբ նա-
խագրին՝ և ուխտադրութի խորանին՝ և նուիրումն
արեան սպանդին՝ և առակ խորհրդոյ աբրահամեան
պատարագին , զփրկութի թշուառացելոյս՝ ՚ի կամաց
կեցուցչին յառաջագոյն նկարագրէր ․ և արդ հիմ
տրտմիս՝ անձն իմ կործանեալ , ոչ յանձնուստ ճնարա-
ւորութեց , այլ ՚ի քումդ ինքնագործ հակամիտութեց ․
կամ ընդէր զիս խռովես՝ յուսահատութե սատա-
նայականաւ զմիտս հարեալ ․ յուսա յած , խոստովան
լեր նմա , և նա հոգա վասն քո , ըստ դաւթեան
սաղմոսին , և այլ մարգարէի կենսախրախոյսն բանի ։

3 Իսկ յեղանակ խնամարկելոյ հաստողին՝ ՚ի վեր է
քան զուահման կշռութե մտաց հրեշտակաց և
երկրականաց . և եթէ բիւրս կրկնեսցի , ոչ լինի չա-
փեալ . քանզի անքովանդակելոյն՝ և բարերարելն է
անձառելի ։ Նաղի ամն օրհնեալ՝ զամն օրհնաբանեալ՝
յերրորդական համագոյութեն առաքեաց . իսկ նա
՚ի հաճութիւն կամաց առաքչին մեռաւ . և միւսն
ահաւոր՝ ՚ի յերկուցն հաւանութե՝ մեծաջան բաղ-
ձանօք մաղթէ ։ Իսկ համաբարբոյ միակամութեն
ցուցակ՝ առ ՚ի զնոյն բարի ներգործել , որպ հոգին
կենդանւոյն , և բանն բանականին , պայծառութի
փառացն , և կերպարան էութեն ։ Նա կեանան փոյթ .
առ ողորմութին սթափ . առ ձեռնկալութին պատ-
րաստ . առ փրկութին կազմ . առ առատութին յորդ .
առ յաճախութին զեղուն . առ անբաւութին լի .
առ աննուազութին փարթամ . առ երկայնմտութին
ձոխ . առ անհասութին բարձրեալ . մի երրորդութի
կատարեալ ՚ի յանձանց երից . օրհնեալ յաւիտեանս ,
ամէն ։

Մ երգոյն յաւելուած կրկին հեծութե՝ նորին հայոցի , առ նոյն
ողերգս կաղբանաց բանի ։ ՚Ի խորոց սրտից իմոց՝ ըստ այ ։

* Բան . ԽԸ .

1 Եւ արդ՝ յոյս բարեաց անկեալ ՚ի սրտի՝ անձն
իմ կործանեալ . և գտեալ հաւատոց
պնդեալ զերիկամանցդ երկակի մասունս՝
զկրկնապատոր խորհրդոցդ զցանկականիդ գործա-
րան , խոստովան լեր բարերարին այ . Օ մասցդ՝
իբրև

իբրեւ զգործոց · զխորհրդոց՝ իբրեւ զլուծեանց · զանտեսից՝ իբրեւ զյայտնեցելոց · զորոց ծածկութից՝ իբրեւ զբարբառումն ձայնից · զանկարկութցն՝ իբրեւ զարդիւնականաց մեղանաց · զաղտեղ շրթանցդ՝ իբրեւ 'ի գլուխ ելելոց չարեաց · զոտիցդ հետոց՝ իբրեւ զպատուիրանաւն այ վազողաց · զձեռացդ ձգումն առ ցասումն՝ իբրեւ 'ի հեղումն արեան գործողի · զձեռնածալելն բնաւին՝ իբրեւ զկամաւորական լքումն շնորհի · զերդմնականն, որ թէ 'ի հանդէպս՝ թէ 'ի տարադէպս՝ իբր զգործակցուն խաբողին ։ Զամբարտաւանութիւն՝ իբր զհին կործանիչ նախաստեղծին բարձրութեն · զորտին նեղութիւն՝ իբրեւ զթերութի հաւատոց · զմեղկութիւն՝ իբրեւ զպարտութի զօրաւորին պնդութեան · զտրտունջն առ վտանգս կրեցն՝ իբր զուրացութի ուխտին, որ առ Ած · զապարասանութիւնն՝ իբր զթոռն իմն անդթութեն · զամբարհաւաճութիւն՝ իբր ոչէիւք առ վեհսն գոռոզութի · զհպարտութիւն՝ իբր զկամաւոր հարազատ գտողին չարեաց ։ Զակամայից՝ ընդ կամաւորացն · զբռնացելոցն՝ ընդ հաւանականացն · զեկամտից՝ ընդ բնաւորականացն · զանօրէնութիւն՝ ընդ ապստամբութեն · զփոքունսն՝ ընդ սաստկագունիցն · զնուաղունսն՝ ընդ յոլովիցն ։ Զանձառից իմոց՝ իբր զճառելեաց գիտողին · զանդրբելոց մտաւոյն՝ իբր զնկարելոց տեսողին՝ 'ի յարձան մագնեստիս վիմի · զթեթեւագունիցն առ խտիր մտաց՝ իբր զստուար ծանրութի բեռանց · զխնդիր չարից ծածկելոյն՝ իբր զճշգրիտ պահանջումն ատեանն սակի՝ 'ի բերանոյ կնոյն կործանի՝ չորեքդրամեան կշռութեն.

զան

զանդնդականացն գործոց՝ իբր 'ի յականջս ոչ ալրադ
ժամանելոց ։ Ո՜վ այսուիկ յաճախեմ կուտեմ կրկին
յանձնառութբ՟, վերստին պատմեալ աստանօր մե-
ծաւ հեծութբ՟, զչէոյն՝ իբրև զեղելոց . ընծայեալ
ոչ զպարտութ՟ի վանեցեալ անձինդ, զի ընկալցիս 'ի
փոխատուէն զշնորհօք Թողութ՟ի պարտուց մեղաւո-
րին, զոր ո՟րն արդարացոյց, և հրաշափառաւ՟ս հաշա-
կեաց, ամենապատիկ ներբողիւ կրկնեալ զգովեստ
զղջմանն՝ քան զպարտաւանս մեղացն ։

2 Բարդեմ և դիզեմ անձինդ մեղապարտի՝ բամ-
բասանս յոքունս . զքոյսն խոհերս բազմամա-
նեայս՝ ա՟նձն իմ կշտամբեալ յոքնախթանդ բանիւ ։
Ո՜ չարութ՟ին, զանօրէնութ՟ին, զվրիպութ՟ին, զառ
'ի մարտին հանդիսէ փախուստ . զպարտութիւնն,
զմոլեգնութ՟ին, զամբարշտութ՟ին, զապշութ՟ին, ըղ-
թմբրութ՟ին, զքունն արթնական, զառ 'ի յընթացսն՝
զնիրհումն, զխորհուրդն օտարոտի, զբանիցն նան-
րութ՟ի, զգաղրութ՟են հաճու՟ի, զյամենալն 'ի նմին,
զփափագելն՝ ոչ ատելեացն, զաներկիւղութ՟ին, զան-
սաստութ՟ին, զանհարթութ՟ին, զթերութ՟ին, զթիւրութ՟ին,
զլուծութ՟ին, զճշգութ՟ին, զանկապ արձակումն ։
Ո՜ ծիծաղականսն, զվրնջողականսն, զկատակերգա-
կանսն, զգայթագղականսն, զպատրողականսն, զան-
դէպ քոջութիւնս, զանյարմար մարտսն, զառանց
օրինի արիութ՟ինս, զխեղդմունս հոգւոյն, զտատանո-
ղականսն զերկչոտութ՟իս, զբազմատեղնեան ձիւղսն
զբահետականս, զանպատկառ փարաքմունսն, զգըժ-
տութ՟ինս, զգժդմնութ՟ինս, զանդատ ատելութ՟ինս,
զմարմանջմունսն դիւրըմբռնողականս, զփոքունցն

զան

զանկշռութիս , զխոստմանցն դժրողութիս , զուխ-
տիցն մոռացութիս , զնմանեացն այլակերպութիւն ,
զկեղծեացն քողարկութի , զխառնամոլութեն մոլո-
րութի , զյօնիցն յուակնութի , զապիրատութիսն ,
զինքնասիրութիսն , զնախագահիցն տենչութի , ըղ-
ձատուցանելն եղեռնականացն , զնոցինսն՝ զանշահ
աղճատանսն , զվայրապար բերմունսն , զընթացակցու-
թիւնսն խորամանկութե բանսարկուին : Օ՛ բանին
սերմնսկաթութի , զվաճառումն կենացն՝ ընդ գնոց
սատակմանն , զկորուստ աւանդիցն , զհայրենեացն
ծախս , զկապարանն ձգողական՝ զփոկով լծոյ երնջոց
անխզելի ըմբռնմամբ՝ զանօրէնութիս , զյարաթա-
թաւ տղմաբնակութիս , զլքումն լուացն , զընթա-
դրութիւնս՝ անկարծիցն , զկնի դարձին՝ առ նոյն
դարձ դաժանական : Օ՛ նորոգմանցն , զօտար խոր-
հրդոցն , զանկայուն կամացն , զհաչման հագագին ,
զէութիւն շնչոյն , զեւսն քան զսահման կանոնացն
դրութե՝ զիշխանականին զամենասփիւռ բացարձա-
կութի . և զոր չէ ճառելի , և կամ գրելի , և կամ
պատմելի , և կամ յերեւս դիմաց բերելի .

3 Ա՛ւ արդ՝ զի՞նչ բժշկեսցիս՝ անձն իմ եղկելի ,
'ի յայսքանեաց տիգաց խոցոտեալ , բարձեալ
թողեալ այր մի տարադէր անողջանալի , ըստ մարգա-
րէին . քանզի մի 'ի վէրագրելոցդ՝ բաւականանայ զօրէ
սատակման , թո՛ղ թէ այսքան դասք սպանողաց՝ դըժ-
նէից դահճաց՝ շուրջ պաշարողաց : Մանաւանդ զի
ո՛չ այսու և եթ նմանադրութեամբ կշռի տարացոյց
տարժանեցելոյս . այլ զո՛ր օրինակ անթիւ բազմու-
թիւն կայտառաց կարճաց խայթողականաց՝ 'ի սորին

մասունս ծայրից տանոյն զօրհասական Թոյնս բերե-
լոց, և յաման մաշկեղէն արկեալ՝ ամփոփէ զելեյն
շաւիղ՝ կապարանին շրջափակութ̃, ցուցանի ար-
տաքուստ բարւոք, իսկ 'ի ներքուստ համբարք չարի,
և պահեստ կորստեան, և կոյտ կսկծման, և գործո-
նեայք սատակման, և մշակք մահու: Որդ՝ այսո-
քիկ են ամբարեալքն՝ քո անօրէնութ̃ե թաժանեաց
Թշուառաքիրան Թոշակք՝ ա̃նձն պարտական կրկին
սատակման. որ կամաւորաբար ընկալար 'ի քեզ, զոր
Թշնամին սերմանեաց 'ի վերայ ցորենոյն՝ յագարակի
աշխարհիս. ո̃վ այր անմաքուր՝ ամբարիշտ և ծայլ,
բնաւին ատեցեալ, սիրող՝ մաացդ ախորժմամբ՝ ըղ-
ձեալսն ա̃մ անառակութ̃. և զոր առաքեալ ցու-
ցանէ զԹիւս բանիցն՝ սարսափելեացն կշտամբողաց,
ասաուստ սկսեալ մինչև 'ի կատար կանոնի այնր պա-
մանի, և որ հասեալ են առ, յո̃յ իրաւանցն վերայ.
եթէ որք զայսպիսիսն գործեն, և կամ կամակից են,
արժանի են մահու: Որդ՝ ես ինձէն զիս ինքն
պարտ վարկայ, կրկին հատուցման՝ կորստեան սա-
տակման՝ 'ի մահ դատապարտութեան. այլ անխայեմ
յիս ողորմութ̃՝ բարեգութ, կենդանի, հեզօր,
կամարար, կարօղ, ձնաւրաւոր, օրհնեալ յաւի-
տեանս, ամէն:

Սքերաւէն յաւելուած նշխէն հեծծանէ՝ նորին հոլովէ, առ նոյն
աղերս նողբանոյ բանի: 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ա՟յ:

* Բան . ԽԸ .

1 Արդ՝ մերկացեալս ես յաւէտ ամենապատիժ,
միշտ դժնեայ վայրենաբարոյ՝ անձամբ ան-
ձին մահու կշտամբիչ . արածօղս զերա-
մակս զազիրս՝ վայրագասունս խողից արօտակա-
նաց՝ գարշութեան մեղաց, նախատ վարձկանութեանց:
Հովիւս տածողական զհօրանս ուլուցն ամայաբնա-
կաց՝ 'ի վրանս հովուացն, ըստ երգոյն երգոց առ խ
առակին . որ ո՛չ խիկ ծանեայ զիս երբեք գիտել,
թէ յո՛վ, եւ յո՛ր պատկեր, եւ վա՟ մ՟ր գոյացայ:
2 Ահա 'ի յոտս տանողականս կրողաց երկուց՝ միա-
կերպորդ խորհրդականաց, ըստ ձեւոյ հրեշտակի
կառուցար, երբ 'ի թուխս թեւոց կրկնաբարձ բազ-
կաց վերատանողաց՝ յաշխարհն հայրենական հայել,
ո՛վ յիմար, զի՞արդ քեզէն կորացար յերկիր, զա-
տեացս միշտ հոգայեալ դիպուածս, ընդ ցիռս ա-
նապատականս համարեցար: Իսկ զծերագ բազմաբե-
րանեան՝ 'ի յաշտանակի մարմնոյդ հաստեցաւ գլխոյդ
բոլորութի, զի եւ այսու 'ի յօրինակէն շնորհէ մի՛
օտարասցիս զա՟ծ տեսանել, եւ զմնացականացն իմաս-
տասիրել: Բանականութեան յարգանօք կրկին ձո-
խացար, զի զյաղթանակ բարեմասնութեան՝ որ առ քեզ
եղեն, անարգել լեզուով խօսեսցիս: Ձեռինդ
համամամբ՝ յարմարոստեան մատանցդ շառաւեղօք՝
զգործնականացն անօրինել զտնտեսութի, երբ կցորդ
համացեղութեան ամենաբաշխ աջոյն Ա՟յ՝ Ա՟ծ կոչեցար:

Սրից

Երից հարիւրոյ՝ և տասանց մեծից յօդիւք շաղկա-
պեցար․ յարեալ 'ի քեզ ընդ նոսին 'ի նոյն՝ և պատ-
շաճական մասունս չափոց ազդողականաց՝ հինգ ըզ-
գայութեց, զի մի՛ և երևելիդ նիւթականութիւն
քումդ տեսութե՛ մնացդ դիտման անդատ եղիցի․
զի ոմանք սատուարք են՝ և զօրաւորք․ և այլք փոքունք՝
են և պիտանիք․ կէսք կարծրակերոք՝ և ազդողականք․
են և գողտրականք՝ և պատուականագոյնք․ դարձեալ
կարևորք՝ և պատկառելիք։ Իսկ Թարգմանութիք
սոցին տեսութե՛ 'ի քե՛զ են նկարեալ իբր յարձանի
անջնջականի՝ ա՛նձն իմ եղելը, ով զի և տարր ժա-
մանակաց՝ և շարունակ հետևման աւուրցն առ պր-
տակ ամին, իբր կանոնաւ իւիք սահմանեալ մա-
սամբքդ՝ անսխալ և անայլայլելի պահեսցի․
3 Դարձեալ այլ օրինակ հոգևորական, որ զիրոյն
յօդուած շաղկապէ 'ի մի առ եկեղեցի, քե խոր-
հրդածի․ իբր զի առանց բնաւից զուգամասնու-
թեան՝ կապակցել ըծով հաւանականաւ զմէն ընդ
փոքուն, մնասեալ է հաստուածոյն անարատութի՛
յանուն քի ժողովելոցն․ ո՜վ 'ի հաստումն և 'ի նուա-
զութի միոյ յանդամոցս անարգացս պատուաստելոցս
'ի մարմնի, կրճատեալ իմն է յօրինուած կազմութե
մարմնոյ քում սեննկի զգայականի, և շրջեալ է ըն-
տանութի պատկերին յանարգ փոփոխուն։ Եւ արդ
այսպիսեօք, և ևս բազմօք անզուգական հրաշակեր-
տութք եղական պատկեր ո՜յ՝ կշտամբեալ խապառ
ոգի իմ գերի, և թէպէտ յառաջին նմանութէն կողոպ
տեալ գտար պատուիրանին յանցաւորութք՝ 'ի դրախ-
տին կենաց, այլ աւաղանին լուսաղարդ շնորհիւն

ըզ

զհոգւոյն փչումն առեալ, և նմանութի՛ւն ես կերպարանին. և արդ ընդէ՞ր կորուսեր զփառսն երկնաւորս, իբր նախաստեղծն երբեմն զկենդանին երկրաւոր՝ յադին դարաստանի. ընդէ՞ր փակեցեր քեզէն քեզ զերկինն, և զմերձելիցն դուռն աղխեցեր. ընդէ՞ր խառնեցեր ընդ ջրոյն մաքրութեան՝ զախտ արտասուացդ տարժանութեան. ընդէ՞ր զլուացեալ զձորձ վերարկուին՝ գարշելի գործովք զաղտացուցեր. Հի՞մ զեղեալ հանդերձին մեղաց պատմուճան՝ անառակութե՛ վարուք քեզ արկեր. ընդէ՞ր զտանողացդ ոտից սրբութի՛ ճանապարհան ժանդից աղտեղեր. ընդէ՞ր կրկնեցեր խրատուադատին՝ զուխտադանցութի՛ հին պատուիրանին. Ընդէ՞ր մերժեցար ՚ի պտղոյն շնորհաց, իբր զադամ ՚ի ծառոյն կենաց. ընդէ՞ր նենդեցեր քեզէն քո կամաւ՝ զանստուեր յուսոյն յարակայութի՛. ընդէ՞ր պատկառանք անհամարձակելիք՝ քոյին դիմացդ նպաստեցեր. ընդէ՞ր զինեցար ընդդէմ քո ներհակ, ո՛չ ընդունարան խելագարութեան. ընդէ՞ր որսացար ՚ի ծուղակ մահու՝ թողեալ զարահետն վստահութեան. ընդէ՞ր կարթիւ պատրանաց ածար՝ հաղորդ մարմնոյ կենդանարարին. Այլ վերստին յուսացեալ ՚ի նա՝ կարդա՛ նմա, ապաւէն և լոյս, քաւիչ, նորոգիչ, փրկիչ, կեցուցիչ և կենդանարար, ողորմած, խնամող, մարդասէր, և անոխակալ բազմագութ, օրհնեալ յաւիտեանս, ամէն.

Մ Էրատէն յաւելուած նրէկին հեծութե՝ նորէն հոլովէ, առ նոյն աղէրս խաղբանոյ բանէ. 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ.

* Բան . ԽԱ .

1 Եւ արդ՝ զինչ գոյ ասել ամաչեցելոյս յերե-
րեսաց մեծիդ ահաւորութենէ, բայց եթէ
համրանալ, և հող 'ի բերան եղեալ լռել
'ի սրտի, ըստ մարգարէութեն խրատու, ահա 'ի բար-
ւոյն կարկառեալ 'ի յոյս։ Իսկ եթէ զփականս շար-
ժողութե շրթանցս բացից բանադատեցից՝ խօսել
կամեցեալ, դարձեալ զնոյն ձայն կրկնական ե-
ղերերգութեան լալեաց բազմութե՝ խէթ մտացս
յառաջադրէ։

2 Եւ արդ՝ ողբակից մեծ մեղաւորին անօրինելոյ
կամաւ առ 'ի մահ՝ զնորին գոչումն երկրորդե-
ցից և ես ընդ նմին. մեղայ տէր՝ մեղայ, և անօրէ-
նութեանց իմոց ինձէն վկայեմ։ Հիւսեալ ընդ նմին
զբանս յիններորդի սաղմոսին, անթիւս գրեմ ըզ-
պարտուցս սակս՝ անձինս մեղանաց՝ քան զհիւղ երկրի
հողմահոս փոշւոյ՝ ընդ օդս ամ տարածեցելոյ։

3 Մեղայ յերկինս և առաջի քո, ընդ անառակ որդ-
ւոյն պատկառեցելոյ՝ հայրենի դթոյթ վերըս-
տին դարձեալ՝ թախանձ արկանեմ. զողորմելին ձայն
աղերսանաց՝ արտօսրածին ողբովք գոչման՝ 'ի տը-
խուր դէմս մատուցեալ առաջի քո տարածանեմ՝
հայր գթութեանց ած բոլորից, չեմ արժանի կոչել,
և ոչ բնաւին առ այս անուանիլ, ոչ միայն որդի,
այլ և անպիտան ապաբան վարձկան։ Ընկալ զա-
ւեալս տարագրական, պարտական փառաւց. և զցաւ

քաղցրս՝ ըմպանաց նեղչս նուաղեցելոյս՝ կենաց քո հացիւդ բժշկեցես. Տէր ընդ առաջ քո ողորմութեամբդ՝ ՚ի սկզբնաւորս ապաւինութեան. զգեցո՛ գըթած և անոխակալ՝ անօրինեալս մեղապարտի՝ ըղնախակապուտ հանդերձին ծածկոյթ. աւանդակորոյս ձեռացս ապաեղեալ մեղք՝ զկնիք մատանւոյն համարձակութեն՝ ամենատաւ կամօք մատուսցես. զծարշապարացս թշուառութիւն մերկութեն ոտիցս՝ պատրաստութե՛ աւետարանական ամրամերարկու օդիցս կօշկաց՝ ՚ի յօձին թիւնից միշտ ամրացուսցես. Օ զուարակդ պարարակի եղինդ երկնային, որ է միածին որդիդ քո օրհնեալ, խոկալէս մարդասիրութե՛ կարօտելոյս բարեաց՝ նուիրեա. որ մատուցեալ միշտ և անպակաս մնաս ՚ի լուսն, յարակոյ զենեալ ՚ի սպանդարանի անթիւ սեղանոց անսպառութե, բոլոր յամենեսին՝ և բնաւ յամամ, էութե յերկինս՝ և խոկութե ՚ի սարբինս, աննուազ մարդկութե՝ և անթերի ածութե, փշրեալ՝ և բաշխի ՚ի մասունս անհատս, զի զհամայնն հաւաքեսցէ առ ՚ի նոյն մարմին խորումն գլխոյ. քեզ փառք ընդ նմին՝ հօր ողորմութե յաւիտեանս, ամէն.

Ս ջրտին յուելուած կրկին հեծուեց՝ նորին հոգոյն, առ նոյն աղերս նորանոց բանի. ՚ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ.

* Բան. ԽԲ.

1 Բարձրեալ, հզօր, անսկիզբն, անեղ, անբովանդակելի, աննիրհելի անդ նկատող, ծընող անքննին փառաց միածնիդ, խրա-

 ւա

ւացուցեր զիմ ողորմութի՝ հերքեցելոյս ընդու-
նելութե՝ առ երկնայինս և առ երկրաւորս։ Տօնեմ
զկեանս կորուսելոյս՝ վերնականացն պարերգութբ։
աւետարանեմ բանիւք օրհնութե՝ զկենդանութի
իմ մահացելոյս։ զբարեբաստութի կամացդ յայտնեմ
գովեալ՝ բոլորից գոյից եղելոց։ ստացիր անուն քեզ՝
անճառ, և ինձ թշուառիս՝ նորոգ փրկութի։ կո-
րուսեալ՝ զգիր մուրհակի՝ մեղուցելոյս ամբաստա-
նութե։ զվճիռ հոգւոյս մահու՝ ջնջեցեր կայլա-
կօք արեան՝ որդւոյդ սիրելւոյ։ վստահութի փըր-
կութե բարեաց՝ արեամբ քի քո նկարեցեր։ ցոյց
զանքննելին քո բարեգթութեդ՝ 'ի ձայն հարսանեաց
քում հարազատի։ Մ'ի փակեսցես դիմելոյս առ
քեզ՝ զառագաստ սրահի կենացդ յարկի։ մի՛ տրո-
հեսցես 'ի բազմականացդ, և 'ի բարեացդ քո զրկես-
ցես։ մի՛ պահեսցես 'ի գանձարանիդ՝ զնիւթեալ իմ
պարտուցս անօրէնութի։ մի՛ կնքեսցես 'ի քսակ բա-
րեացդ՝ զպարզութեց իմոց դարշութի։ մի՛ երկարս
ինձ զվէր մեղացս՝ 'ի յախտալից մարմնիս ծածկես-
ցես։ մի՛ զխտութի նեխուե ցաւոցս՝ ինձ անկակից
մահու թողուցես, այլ բժշկ բանիւ քոյդ ողոր-
մութե՝ զժանտութին ապականարար, որպէս զի զա-
տեալ 'ի հիւծմանց ախտից՝ առողջութեն պատրաս-
տեցայց։ ճարաւորեա՝ գըթութեցդ հայր, մեծ խոց-
ուածոյս՝ զօրեղ սպեղանիս, կարևոր կործանմանս՝
բարի այցելութիւնս։ Ոչ է քո եմ՝ տէր օգնական,
թէ և առ մի նուազ բիւրս մեղուցեալ, բայց ոչ գը-
րեցայց հանոյն մեղուցեալ՝ տուիչ կենաց իմոց բա-
րեպար՝ 'ի շնորհ պարգևաց կենաց քոց ապաւինեալ։

զի

զի ճանաչելդ զքեզ՝ բոլանդամ արդարութիւն է, և գիտելդ զզօրութիւնդ քո՝ արմատ անմահութեան, որպէս և կանխաւ իսկ գրեաց իմաստունն. և դարձեալ՝ տիրելդ քո ասէ՝ ամենեցուն, խնայել տայ քեզ յամ. և դարձեալ՝ մօտ է քեզ յորժամ և կամիս, կարօղ գտանել:

2 Այս սաղմոսի յուսոյ աղերսանք՝ իմոյս առեալ տիպ. քանզի ո՛չ այլ ոք բազմամեղ՝ որ քան զնա՝ ինձ զուգաշաւիղ: Երբեմն որդի, ապա ատելի. երբեմն միջնորդ խաղաղութեան՝ այ ժողովրդեանն, և յետոյ խորոց որոշման՝ բազում խռովութեան. երբեմն օրէնք կենաց կացեալ, և յետոյ մուրհակ մահու հաստատեալ, զերկնաւորին պաշտօն ընդունեալ, և զօտարին անուն ծանուցեալ: Անպատճառ օգտօղ. անկարօտ զրկօղ. անսուլելի գող. գրգեալ տոռնջօղ. փափկացեալ փախստական. սեղանանենգ սարտուցեալ. անպատասխանի վնասապարտ. քաղցրանոյց հոյհոյիչ. զաւակ հայրատեաց. կռակարանացն մատնիչ. մոլեկսի չարախօս. մռացօղ երախտեացն. իմաստուն սխալական. ամենագէտ յանցաւոր. ամօթապարտ զղջացեալ. տարակուսեալ աշխատօղ. աղաչաւոր կռապաշտեալ. յամբոյին դարձաւոր. կաղակարծ ընկալեալ. կասկածաւոր հաշտութիւն. յապայս յիշատակ. յերկբայս փրկութի. չաւատալի գիւտ. ՚ի մասնէ մնացուած. խարդաւանեալ գերի. կիսակտուր պրծեալ. կամաւոր անձնամատն. տմարդի յղփացեալ. բազմավրէպ հանճարեղ: ՚Ի յընթացս բանից երկեակ որոշմանց՝ ամ ուրեք բանս արկեալ ողբոց և ձաղանաց, մեծ պարսաւ՝ և փոքր գովեստ.

իբր

իբր 'ի վ՟ր ինքնագրաւ կորստականի՝ երգիծանութ՟ի խառնեալ ընդ աշխար․ բան նր՟՝ թելադիր բարգաւաճութեան ա՟մ հասակի, և խոտորումն նորին՝ 'ի շրթունս բնաւից՝ թռանիչ թախծութ՟ե ողորմելիս

իմն ազդեալ․

3 Զարմանամ՝ վհատիմ՝ տարակուսեալ ապշութ՟ե, զի թէ նա այնքան գթեաց, ինձ զինչ պատահեսցէ․ զխ՟րդ անկաւ ամբարձեալն․ զխ՟րդ սասանեցաւ հաստատեալն․ զխ՟րդ կործանեցաւ կառուցեալն․ իբր օտարացաւ ծանուցեալն․ զխ՟րդ զակատեցաւ զուակն ընտրութ՟ե․ զխ՟րդ սրացաւ մերձաւորն․ զխ՟րդ աղօտացաւ փայլեցեալն․ զխ՟րդ պատանդեցաւ ազատեալն․ զխ՟րդ անօրինեցաւ ուսուցիչն․ զխ՟րդ նուաղեցաւ հոչակեալն․ զխ՟րդ անարգեցաւ փառաւորն․ զխ՟րդ փոքրկացաւ մեծատունն․ զխ՟րդ ամբարշտեցաւ բարեպաշտն․ զխ՟րդ ամբարհաւաճեցաւ ընտրօղն․ զխ՟րդ ունայնացաւ պատարունն․ զխ՟րդ կտրեաց զուխտն՝ որ ընդ բարձրելոյն․ Պատկառեմ ասել, թէ՝ և ընդ սանդարամետականին կապեցաւ․ զի՞ կայր նր՟՝ և կռոց․ ուստի՞ սէրն ընդ պատկերաց․ վ՟ս էր կամքն ընդ խորանաց․ Զխ՟րդ ո՛չ յիշեցաւ յանդիմանութ՟ին սամուէլի՝ առ սաւուղ եղեալ․ հմայք ասէ՝ մեղք են, և ցաւս և աշխատութ՟ի ածէ թերափ 'ի վ՟ր․ Զխ՟րդ ո՛չ հայրենի յանդիմանութ՟ին, կուռք ասէ՝ հեթանոսաց՝ դևք և անշունչք են, և նման նց՟ լիցին պաշտօնեայք նոցա․ Տր՟ միայն ածէր զնս՟, մինչեւ նախադրեալ յառաջաձայն ձաղանօք՝ սաստիկս իմն ամբաստանէ, ո՛չ էր ընդ նոսա ասէ՝ ա՟ծս օտարոտիս,

զոր

զոր ոչ ճանաչէին հարք նոցա։ Ո՛ւր է մահամատոյց
ոյլազնեայ արձանն փառաւորոյ. ո՛ւր տգեղն և ան-
պանծալին սիգոնացւոյ՝ իգական ամենանզով ձու-
լածոյն. ո՛ւր կանացի կերպին անգրելին խոյտառա-
կութի զազիր անսակին, որով ամօթոյ մարգարէքն
զանասնօրէն գիմեցումն անխտրաբար, յանուն չա-
րութն անժուժկալ դիւին՝ անամօթաբար ձօնեալ
մոլէին։ Տարաւ զէութիւն բարեբաստութն, որ
զնախնին որսաց 'ի կորուստ. յաղթեաց մեծութին՝
իմաստիցն առաւելութն. գերեաց գոռոզութին.
յիմարեցոյց փափկութին. վանեաց արծաթն ծա-
ռայեցուցիչ. յոգի դատեցաւ զոյլն տօնելի՝ հին
զէնն կործանողին. 'ի գրկայն ոյ հանեալ՝ 'ի յոտս
ստամբակին գթեցոյց. մեռոյց մեղկութին. թմբրե-
ցոյց ծուլութին. արբեցոյց շուայտութին։ Ո՛վ դիւ-
րապատիր մարմին երկրածին, որո՛վք ձայնարկութք
զքեզ աւաղեցից. քանզի ոչ տիրապէս առ նա հան-
դիպի ընդդիմաբանութիս, այլ ամենից սխալողաց՝
կամաւ վրիպելոց. վա՜ զի նուաւ է իմանալ, թէ անի-
րաւ է պարծել յիմաստս մարմնոյ, եթէ ոչ աստու-
ծով դատեալ ընտրեսցի. որ զի թէ առ այս պայ-
մանի յիմար ոք իցէ, և 'ի հաստչին կամս յուսասցի,
ոչ ևս 'ի նորայոց անտի ինչ կրեսցէ.

4 Այլ քանզի սաստիկս և քստմնելիս ունի ստոր-
մն զդարձին խուրոյ յիշատակարան՝ ինքնապար-
սաւն կշտամբութք, իբր մեռեալ խսկապէս հա-
մայն աշխարհիս անձնասիրութն, զոր եթէ զխսկն
ոք նկատեսցէ, ունայնութքն է իմանալի. այլ և 'ի
մատեանս քահանայից՝ և 'ի դիրս ազխոյ սիրոնացւոյ,

յորում զկոյսն իւրում ընծայեցին՝ արտասուելիս իմն յեղանակէ ։ Ո՜ ուր ջան • անօգուտ վաստակ • անմիտ հետեւումն • անշահ արշաւանք • անկայուն երկք • օտարին իմաստք • ոչնչից հոլովք • բամբասելի բերք • անյարմար վարկածք • սնոտի սերմանիք • աւաղափուլ շինուածք • ապականացու ստացուածք • քամահանաց տաժանմունք • ինքնամարտ կռիւ • ընդ ոգւոյ իւրում դատ • ընդունայնաթօղ քիրտն • վնասակար փափաք • կորստական շաւիղ • վրիպակ ճանապարհ • կործանական կրթութիւն • մոլորապատիր վարժութի • հանապազասխալ տեսութի • ակնայայրատ պչրութի • պոռնկակերպ կերպարան • ախտաբորբոք նիւթ • դժնեատեսիլ դոյն • յոքնատխուր դեղ • յոլովամեղծուխ • շոգի ցնդելի • վաճառ մրձ ՚ի յառ • տաղաւար քակտելի • ընդվայր աղաղակ • անպատճառաւոր ծաղր • արհամարհելի ասպարէզ • անձնավաճառ գիր • սատակչական ելք • անհամ մտածմունք • ստայօթ ճառ • զայրացուցանող զրոյցք • եպերանաց խծբիծ • խելագարութեն խնդիր • ամօթանաց ցոյցք • խոյտառականաց յայտնութիւնք • առակ ապառնեացն • ապաշաւանաց գործ • ըմպահկանաց պատմութի • հեղգացելոց օրինակ • խորխորատ ծածուկ • որս խաւարային • մահաբուշակ վիհ • անյատակելի անդունդք • ուղեկցութիւն սպանողաց • յիմարութեն բարբաջմունք • դարանակալաց վայր • խարխուլ յարկ • շինուած սասանեալ • կամուրջ խախտեցեալ • երեւոյթ փախչելի • խաբօղ շողոքորթ • անոպայ մատնիչ • ընդդէմ բարձրելոյն հակառակութի ։ Ո՜ այս ամ մասունս բանից խոստովանական կանոնադրութի, ՚ի սիրտս բնաւից

նա

նախասերմանեաց ժողովոց՝ կանոնադիր դարձելոց
զղջման. ո͞պ զի մի՛ պարծեսցի ոք 'ի մարդկանէ բամ-
բասաւորք զինուորեալ նետիւք՝ զանձն և զընկերն
խոցոտելով. քանզի կռապաշտ է քողով ծածկեալն,
որ զկերպարանսն միայն ունի, և զոչ ախորժելիս
ստեղծչին կատարէ.

5 Նաւարդ նա՝ որ ո՛չ այնքան մեղաւ, որքան զըղ-
ջացաւ, մի՛ խոպառ պախարակեսցի. այլ յիշեսցի
այրն այն 'ի բարի, իբրև զհիմն յուսադրութե՝ 'ի
տէրունի տան դնելոց, յորժամ հոգւոյն էջ յայ-
ցելութի ա͞ծութե͞ն անբաժանելեաւ՝ կենագործել
զանդ խոստովանեալսն. զոր մեռեալքն՝ ահա՛ կեն-
դանեացս անտարակոյս բերին աւետիս. Ընդ որում
մաղթեալ իմ պարտաւորի՝ իմաստութեն ո՛չ ժամա-
նելոյ, 'ի մեղանացն մասն կարգեալ, բարեբանեալ
մեծիդ պաղատիմ. լե՛ց զնուազդ իմ բանադրութի՝
'ի յերջանկին հանճարեղութի. նիւթեսցին ներ-
կայիս հոյցմունք՝ 'ի բարգաւաճին յարգաւորութի՝
'ի գերաշխարան արքային աղերս. այցելութի խընդ-
րոցս դիցի՛ քո ընտրեցեալ վեհ արքայորդւոյն, զոր
միածնիդ օրինակեցեր. Յարեանն կցորդութենէ՝
զքո փառակիցդ ճաշակեցաք. տուր փրկութի քոյոյ
ծառային՝ ամենաջնար զօրեղ ահաւոր, 'ի ստեղծո-
ղիդ փառս աճեցուցեալ՝ զանքաւելի մեղացն ջըն-
ջումն. Յիշատակաւ խորհրդոց բարեաց՝ ընդ ողոր-
մելւոյն նորոգեսցես. որ ամենահամ ախորժաճաշակ
բազմապաճոյճ առակագրութե՝ զա͞ծութիդ քո քա-
րոզեալ՝ 'ի մատեան լուսաղարդ կտակի եկեղեցւոյ,
ընծայեաց հետս բարութե՝ խոստովանութե մատչել

առ քեզ՝ Հայր ։ Քանզի ոչ հեռի յողորմութէ առ
այս ցոյց բանի է իմանալի, թէ անյուսութեն կաթ-
ուած չէր անկեալ ՚ի յեռանդն սրտին ըղձից, որ
զձեպ զղջմանն՝ փոքր ինչ կասեաց ։

6 Որդ՝ ՚ի յոյժ բերեալ զոր ՚ի քեզ անձառելի բա-
րեմասնութիւնք՝ զգթութի քո ողջունեցես ։
որով զկոչկոծեալն ՚ի բազում դարուց՝ բամբասանաց
քարաձգութէ, երանութե վերարժանացո ։ որ յոք-
նահոսան արտասուաց ելիւք՝ զմէջ յատակի յար-
կին հեղեղեալ՝ ապարանիցն իւր խրախճանութե՝
սաստկակսկիծն ապաշաւանօք, հօրն կրիցն գերա-
զանցեալ՝ ողորմելի ոգւոյն հեծութե ։ զոր ՚ի յաչաց
բանիդ քո արտօսր՝ առ որ մերումն ՚ի յիւրն ախտա-
կրեաց, երկայնամիտդ ներողութե՝ միացուցեալ
խառնեցես՝ գիլթած ։ և զանյարմարն առ նա կար-
ծեցեալ զսաղմոսին բարեբանութի, ՚ի փառս էակցի
որդւոյդ՝ կնքելով նովաւ՝ կեցուսցես զնա քաղց-
րութե՝ ընդ աղքատս ժողովրդոց ։ Զայս պուե-
տիկոս ումն բարեշնորհ՝ արդահատէր ընդ սողոմոնի,
ամիւ վարձս վարկուցեալ համակցորդ զուգաձայ-
նութեամբ՝ իբր կենդանեօք նովաւ՝ ընդ նմին վս
նորին աղերսել առ քեզ, զոր յաւելուած կարգիդ
տնտեսէ ։ Քանզի և օստացւոյն ՚ի նմանէ ստեղ-
ծեալն՝ բազմահրաշաւորն՝ մարգարէաձառն պատմա-
գրութի՝ ածուենն արդարացուցիչ՝ զսաղմոսն ողոր-
մեալ կարգէ, որ զի անպարսաւ է աղօթելն, քան
չարաբանելն վասն նորին ։

7 Զոր և ես մաղթեմ մեծ վստահութե՝ նմանա-
կից այսր հեծուե՝ և զիմս ընդ նմին ընծայել

 գո

դոչումն․ զի թէ կորուսցես զմեզ դատեալ ըստ գոր-
ծոց, ո՛չ պակասին փառք քո, զի խրատամբք քո ճա-
նաչիս․ իսկ եթէ գտցես, այնքան բարձրանաս, որքան
մեծութեանդ քում վայելէ․ քանզի յաւէտ օրհնա-
բանելի ես դու երկրորդաւս՝ ողորմածութ՟բ, քան
նախահրաման սաստկութ՟ն․ Դարձիր տէր՝ դարձիր
քաղցրութ՟բ ՚ի խնամս գթութ՟ն՝ ձրի և ամենաառատ
պարգևօք սիրոյ՝ մխիթարել յաւէտ զտրտմեալքս
համաշաւիղ տագնապաւ տապոյ տոչորման անբժըշ-
կականի․ Ձեռն եդեալ փրկութ՟ն՝ նորոգեսցես վե-
րըստին, քաւեալ և պատսպարեալ ՚ի մեղսակործանս
խորտակմանէ․ Եւ քեզ միայնոյ սկզբանդ և ան-
սկզբանդ, ընդ սկզբանդ, և սկզբնաւորիդ սկզբանց՝
սուրբ երրորդութեանդ և միում ա՟ծութեանդ փառք և
իշխանութին՝ յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն․

Մ․ Երաթին յաւելուած չիքին հեծութեան՝ նորին հանգոյն, առ նոյն աշխարհ Ծաղկանոյ բանին․ ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա՟յ․

* Բան․ ԽԹ․

1 Եւ արդ՝ մի՛ տիրեսցեն անօրէնութիւնք քում
պատկերիս կայսերականի արքայութեանդ
վերնում՝ ա՟ծ բոլորից լուսոյ․ մի՛ կալ-
տեսցէ գոռոզն ապստամբ՝ զզարդ փչմանդ շնորհի՝
՚ի քո սահմանեալս կերպէ․ մի՛ թագաւորեսցէ մեղքն
խափանեալ՝ մարմնոյս մահացուի առ ՚ի դրաւել զիս
՚ի նոյն․ Զի՛ք իմ թագաւոր առ իշխել շնչոյս՝ բաց
՚ի քէն ք՟ս, որ անբաւնադատ ճառագայթեցուցանես
ծոյն քաղցրութ՟ն․ որ բառնաս զկարիս մեղաց ամե-

նա

նախատարդ բանին. որ ալեծմբդ քո սաստայր, և մարմ-նովդ կերակրեցեր. որ կարգեալ սահմանեցեր ուխտ կենաց անփոխադրելի. որ յոգի քո կնքեալ կցորդ-քեզ գրելով՝ հօր քում մատուցեր ժառանգակցա-պէս. որ յանուն զենման միշտ յիշատակաւ քո չար-չարանաց՝ առ նոյն բարերար աղօթել համարձակե-ցեր, առեղծիչ ամենից և կեանք. Դու ես ա͞ծ ա͞մ հոգւոց, որ մեծացուցեր զայս տուրս շնորհաց՝ քան զա͞մ գործոց քո հրաշս. ո՛չ զերկինս խուռովքն զոր-դուք և հրեշտակացն պայծառութե̃ք. ո՛չ զերկիրս և զմարդկութ̃իս, և որ առ սոսա են զարմանութ̃իք. ո՛չ զսահման լայնութ̃ե ծովու, և որ 'ի նմա են ե-ղելութ̃իք. ո՛չ զանդունդս աղխիւքն հանդերձ, և որ 'ի նմա են անբաւութ̃իք. ո՛չ բարձրացար յօրին-մամբ այսքանեօք վեհիւք, որչափ առ իմս կարեկցու-թիւն՝ յասելն քո ս͞բ մարգարէիւն՝ քաղցրութեանց յուսոյ բարութ̃ի, ո՞վ է ա͞ծ իբրև զիս կարող, թո-ղուլ միշտ զմեղս և ջնջել զանօրէնութ̃իս. Ահա որդ խնկեալ են բանք քո ողորմած, և խոստովա-նեալ բարերարութ̃իք. փառաւորել խորք խորհրդոցդ, և երկրպագեալ զեղմունք շնորհացդ.

2 Արդարև ո՛չ ոք բաւէ յէից թարգմանել խօսիւք նիւթական լեզուի 'ի մասանց այսի քում-գթութ̃եց՝ զոր առ իս ցուցեր՝ յօրինիչ. քանզի և մեծ խակ է զօրութ̃ի՝ զհնացեալն անդրէն նորոգել՝ ըստ առաջնումն պայծառութ̃ե, քան յանգոյից ըս-տեղծագործել. Այլ զի ո՛չ է քո տկարութիւն, որ զօրութ̃իդ ես ա͞մի, առ որ բան քո միայն ազդեալ՝ զլրութ̃ի գործոյն գլխաւորէ, ահա յարիցես փա-

ռաւոր լինել՝ բարեգործ , ՚ի ստացուածս այս կրկին անյուսալի փրկութեն . զի իրաւամբք ուխտի բարձրասցի . հաստատուն եղեալ մեծապէս՝ օրհնաբան աւետեաց քո ձայն՝ ՚ի քաւելոյդ շնորհ ծանուցեալ, ողորմութեան լուսովդ ուղերձեալ , քան ՚ի ճանապարհ ստեղծանելոյն ։ Զի առ մինն՝ արարիչ միայն ճանաչիս . իսկ առ միւսն՝ առաջնով կոչմամբն՝ և երախտաւոր . ընդ կերպացուցանելոյն՝ և քաւիչ . ընդ նորոգելոյն՝ և բարերար . ընդ հաստելոյն՝ և ողորմած . ընդ կազմելոյն՝ և հնարաւոր . ընդ յօրինելոյն՝ և հեղ . ընդ նկարելոյն՝ ամենազօր . ընդ առաջնորդելոյն՝ և լոյս . ընդ ածելոյն՝ հովիւ . ընդ դարմանելոյն՝ խնամիչ . ընդ ողջ պահելոյն՝ բժիշկ . ընդ ձեռնկալութեանն՝ զօրավար . ընդ անպարտութեն՝ թագաւոր . ընդ արարչութեն՝ քաղցր . ընդ ամենատուր պարգևացն՝ առատ . ընդ միշտ անսալոյն՝ներօղ . ընդ ո՛չ բարկանալոյն՝ անոխակալ . ընդ կարեացս վշտակցելոյ՝ ծածկագէտ . ընդ յանձանձելոյ գթոյն՝ ապաւէն . ընդ գերունակ գորովոյն՝ ա՟ծ . ընդ անըսպառ բարութեն՝ օրհնեալ յա՟մ ։

3 Արդ՝ ո՞վ ստեղծեր մինչ ոչն իսկ էի , և ծանուցար ինձ գոյացուցիչ , և այժմ զհոգի մաղթողիս մարմնոյս տաղաւարաւ՝ յարդարեա անդրէն վերստին յանարատութի մաքուր սրբութե՝ նախնի լինելութեն . զի բազմասցի առաւել աճեցուն եղեալ՝ յաճախ տուչութի անսահմանելի քոյդ սքանչելեաց՝ նորոգ ներկայիս , քան զանցելոց հնոյն ըստուերականաց ։ Եւ ընդ ճառելոյս զթիւս մեղաց՝ որքան մնացս թևս ընթանայ զանբերելին յիշատկել,

արդարացայց յանուն քո հզօր . և 'ի պատմելս ինձէն զանձին իմոյ բիծ , և դու թողցես զամբարշտութ͞ի բազում մեղանաց խոստովանելոյս՝ հզ՛օր ծածկատես ամենափրկիչ , զի մի՛ ծայրագոյն լրութ͞ե տու-տեալս , դարձեալ նախնումն կարօտացոյց՝ երանելով սաղմոսիւն՝ զշնորհօք փրկեալսն մկրտութ͞են . և փշովք մեղաց յոգի խոցոտեալ , ձեռն քո մխեսցի յիս առաւելապէս այժմէն վերստին , ծանրս առնելով զբեռն պարտեացս՝ քան զքաղցրութ͞ի պարգևացդ . այլ աղաւեմ զիս օրհնաբանեալ հոգւովդ սրբով , աղաչեմ զքեզ՝ տէ՛ր ա͞մ , յօրինաց մեղացն և մահու . Քա՛ւ լիցի , թէ անկցի ընդ տկարութ͞ե սահմանաւ ճշմարտութ͞եդ ծագումն՝ իբրև զգրոյն օրինակ . քանզի ուր քաւութիւն է թագաւորեալ , վտարեալ են մեղք . և 'ի խորախոյս կենդանի բանիդ , ո՛չ է յուսահատութ͞ի . և ամբարձեալ քոյոցդ շնորհաց , հալածեալ են պարտիքն . և մերձ գոլով ձեռինդ ա͞յ՝ ո՛չ գոյ անճարութ͞ի , այլ ամենևին լուսաւորութ͞ի , բովանդակապէս զօրու͞ի , անպարտելի կարողութիւն . Քո՛ է փրկութ͞ի . կենդանութ͞ի . նորոգութ͞ի . ողորմու͞ի , միանգամայն և քաղցրու͞ի . արքայութ͞ի . անեղծութ͞ի , և փառք յաւիտեանս , ամէն .

Մերատին յառերուած կրկին հեծման՝ նորին հակառակ, առ նոյն ադերս հողրանաց բանի. ՚ի խորոց սրտից խօսի՝ ընդ այ.

* Բան. Ծ.

1 ԱՅԼ որդ՝ քանզի որպէս ոչ է առանց քն այ
հոգւոյ փրկութիւն, և ոչ առանց տեսման
աչաց՝ առ լոյս զուարճութիւն, և կամ
առանց արուսեկին նշուլից՝ արեւու երբեք քաղց-
րութն, այսպէս և ոչ առանց խոստովանութեան ծած-
կութից՝ և սոդատանաց անձին՝ քաւութիւն. Զի
զինչ օգուտ քեզ է մաքրութիւնդ, եթէ ընդ փա-
րիսեցւոյն դատեսցիս. և կամ զինչ վնասեսցեն զիս
պարտիքս, եթէ ընդ մաքսաւորին գոլեցայց. և կամ
ո՞ւր ասի պարսաւեալ մարդարէն յովէլ, երիցս կրկ-
նելով զանձինն եղկութն. և կամ զի՞ գուցէ որյն
դատաստան՝ առ ՚ի յիշատակ աւուրն մեծի. և կամ
Ե՞բր արդեօք անմաքուր խմացի շրթամբք եսայի՝
հեռին ՚ի գործոց տանն խորհելի. և զի՞մրդ ամծ՝
պարտաւոր պաշտի ադամեան մարմնոյն՝ խմոյս կարեկ-
ցեալ յանցաւորապէս առ հայր աղօթել. և կամ
յո՞րս թարգմանի առած առակին, թէ սիրտ իմաստ-
նոյն՝ ՚ի տան սգոյ, և սիրտ անմտին՝ ՚ի տան ուրա-
խութն. Զի որ զխալելն ադամայ՝ անձին իւ-
րում ոչ գրեսցէ, և զմեղս ամենից՝ ինքեան ոչ համ-
մարեսցի, իբր երջանիկն արքայից զհարցն, կորոյս
զիւրն արդարութն՝ ոմ անախտակիր գոլ բնութեամբ.
և ոչ բերկրի սիրտ առ զուարթութն երեսաց աւե-
տեօք յուսոյն, ըստ ասացելոյն, եթէ ոչ յառաքելոյն
քն ուսեալ՝ ամի աշա ըստ այ տրամեսցի.

2 Որդ՝

2 Արդ՝ ըղձալի է ինձ յաւէտ աստանօր խրատն հին՝
նորոգ ընկալեալ՝ հոգևոր հանճարեղին, զոր
տէրն իսկ երկրորդեաց, երթալ նստել, ոչ յառաջին
բարձին հպարտից ընդ ամբարշտացն նանրախորհուրդ
ժողովելոց. ուստի դաւիթ և երեմիա՝ ուխտիւ կա-
նոնի սահման հաստատեալ հրաժարեցուցին, այլ
ընդ ղղջացեալսն սրտիւ՝ պատկառեալսն մեղօք՝ և 'ի
դատաստանաց մեծին պակուցեալ ահիւ հատուց-
մանն, յետնոցն հաւասարեալ աստէն՝ 'ի յերկրի կա-
մաւ խոնարհութն, ուստի բարձրեալն ած պարա-
րեալ բերկրի. որով ընդ նախադասեալսն 'ի բազմա-
կանսն երանութն համարձակեցայց, թէ ես՝ և թէ
նա՝ հետևեալ սովիմք. Աւ որ զերծեալ 'ի բամբա-
սանաց բանի մարգարէին, որ 'ի վէսս ոմանս ակնար-
կէ, մի՛ յիս ասէ՝ մերձենար՝ մաքուր եմ, և ով զիս
տեսանիցէ. Այլ զանկշիռն խոնարհութի երջան-
կին դաւթի՝ ինձ նպաստ առեալ ածել ընդ նմին,
ես իբրև զանասուն համարեցայ, հերքեալ 'ի զգայու-
թէ. և հասին չարիք ինձ շուրջանակի. և նեխեցան
և փտեցան վէրք իմ 'ի յանզգամիս անբժշկութիւն.
Եւ զայլոց ոմանց ընտրելոց 'ի յասորեստանի՝ զկա-
մաւորն կշտամբութիւն մեղապարտութե՝ անձանցն
անարատից. ընդ որս և զեղըի մեծի քահանայի զա-
ւեր՝ ես ինձէն առեալ բարբառիմ, թէ և ոչ զե-
րեսս բաւական իցեմ համբառնալ 'ի վեր առ քեզ
աստուած.

3 Արդ՝ ես ճշգրիտ պատկեր ամ երկրի՝ զիմս խառ-
նեալ ընդ նոյին պարտիս՝ և 'ի նոցունցն զառիս
դառնութե կրկին առաւելեալ, նզքզ հեծեծեցից.

Թէպէտ

թէպէտ և չէ՛ ինչ պիտոյ գարշութեան գունոյ՝ դար-
ձեալ ադեղութեան ։ Ահա՛ արդ մեղայ՝ զի անմտութեամբ
գործեցի զոչ հաճոյսն քո՝ բազմօք սխալեալ յան-
ցաւորութեամբք ։ Նոյնեա՛ յիս գթած , որպէս երբեմն յու-
րացութեան ըմբռնեալ պետրոս՝ զի յոյժ ունայնացայ ։
Լուսաւորեա՛ ինձ զողորմութեամբդ քո ճառագայթ՝
ամենևին բարերարութեան , զի ընկալեալ զօրհնութիւն
քո՝ տէր , արդարացայց կեցից և մաքուր եղէց յան-
ստեղծիցն քո՝ իմոց լլկողաց ։ Չունիմ համարձա-
կութիւն զմեղապարտ ձեռինս հաստուած՝ առ քեզ
տարածանել , մինչև մատուսցես զօրհնեալդ քո զաջ՝
՚ի նորոգութիւն դատապարտելոյս ։ Արդ՝ յաղթեա՛
վերստին իմում յամառութեան՝ քոյին հեզութեամբդ
առ իս ժամանեալ մարդասիրապէս ։ և զամենայն յամե-
նայնի ամի քո կարողութեամբդ , զառաջին չարիսն՝ միջ-
նովքն և վերջնականօքն թող ինձ՝ հնարաւոր ան-
հասից՝ քո թագաւոր լուսոյն արդարոց ։
4 Չեմ արժանի յիշել զանուն քո օրհնեալ , զի վը-
նասակա՛ր եմ բարեգործիդ՝ մահու հարուածոց ։
Առ կնիքն ։ առ շնորհն ։ առ փչումն ։ առ պարգևն ։
առ աւանդն ։ առ ձիրն ։ առ անունն ։ առ որդեգրու-
թիւնն ։ առ պատիւն արքայական ։ առ պատկերն ։ առ
դրոշմն ։ առ օծումն ։ առ ճոխութիւն ։ առ համարձա-
կութիւն ։ առ ընտանութիւն ։ առ կեանսն ։ առ լոյսն ։
առ երանութիւն ։ առ յոյսն ։ առ փառսն ։ առ անխո-
նարհելի բարձրութիւն ։ առ պսակն անկապտելի ։ առ
խոստմունսն ծածկեցելոցն , որ քև՝ տէր քո , բազ-
մօք աւետարանեցաւ ինձ յամառելոյս՝ իժիս և քար-
բիս՝ ունկնախից և ըսելափակ անլուր ականջացս ։

որ միշտ յառաւելութն քումդ բարութն՝ յոքնա-
պատիկ յաւէտ քան զոյն չարիքն իմ յանձնեալ իս-
պառ կործանեցին, մերժեալ 'ի կենաց՝ ընդ մահ կա-
պեցին՝ ծառայ կարգեալ ապականութե: Եւ արդ՝
դու միայն իրաւակշիռ և ճշմարտադատ բարերար՝
օրհնեալդ 'ի գթութեան, մեղայ քեզ՝ անօրինեցայ՝
անիրաւեցայ, վն որոյ և եղծայ՝ զեղծայ՝ յանցեայ՝
ամբարշտեցայ՝ և ոչ լուայ խոստովանեալ և երկըր-
պագեալ գովեալ քո բանիդ. որ դու իսկ երևեցար
անճառելեաւ քո սիրովդ, զոր գրելն իսկ մեծ է,
և նշանակելն սարսափելի: Քեզ արդարութիւն և
փառս և մշտնջենաւոր գովութի, և ինձ պատկա-
ռեցելոյս 'ի քէն՝ խնամակալ, քաւութիւն և ողոր-
մութի և բժշկութի. օգնութի և պահպանութի
սրտի և ոգւոյ. բարեբանեալդ յամի յաւիտեանս,
ամէն.

Մ Հերոսէն յաւելուած կրկին հեծութե՝ նորին հոլովէ, առ նոյն աղերս հողեղինաց բանի: 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ած.

*Բան. ԿԵ.

1 Եւ արդ՝ առ երկրածին ոք պաղատեցայց
յոյս մահացու ամենապատիր էթէ, ըն-
դունայն է աղաղակելն. առ մահկանացու
բանական էթէ, սուտ իցէ փրկութին առ յուսոյն
վստահութիւն. առ մարդ ոք եղծական էթէ, ընդ-
ոկարութն բանին՝ և նանիր է զօրութին. առ իշ-
խանս երկրաւոր գահից էթէ, անցաւոր է ընդ ին-
քեանս և իւրեանցն բարութիւն. առ եղբայր ոք

Հարազատ է՛թէ , կարօտ է կամելոյն առ անձինն ան-
դորրութ̃ի · առ հայրն իմ երկրաւոր է՛թէ , պակա-
սեալ են խնամականքն ընդ աւուրց նուաղութ̃են ·
առ մայրն իմ որ երկնեաց է՛թէ , կասեցան գթու-
թիւնքն ընդ նահանջել կենդանութ̃են · առ թագա-
ւորութ̃իս աշխարհի մ՛րդեօք , որք զմահացուցանելն
միշտ արուեստաւորեն , քան զկենագործելն · այլ առ
քեզ՝ բարերար ա̃ծ օրհնեալ ՚ի բարձունս , որ կեն-
դանի ես՝ և զկենդանութիւն տաս ա̃մի · որ և յետ
վախճանին զօրես անեղծապէս նորոգել ։

2 Որ եթէ փախնումք ՚ի քէն , դու զկնի ընթա-
նաս · եթէ տկարանամք , զօրացուցանես · եթէ
վրիպիմք , շաւիղ դիւրութ̃ե ուղղես · եթէ պատ-
կառեմք , քաջալերես · եթէ ախտանամք յանձն և ՚ի
մարմին , բժշկես · եթէ գարշանամք մեղօք , մաքրես ·
եթէ ստեմք , քո ճշմարտութ̃եդ արդարացուցանես ·
եթէ յանդուգնս ներքինս սուզեալ գլորիցիմք ,
յերկինս ցուցանես · եթէ ՚ի կամաց մերոց ո՛չ դառ-
նամք , դու դարձուցանես · եթէ մեղանչեմք , ողբաս ·
եթէ արդարանամք , ժպտիս · եթէ օտարանամք , սը-
գաս · եթէ մերձենամք , տօնես · եթէ տամք , ընդու-
նիս · եթէ յամրանամք , երկայնամտես · եթէ մեք ժըխ-
տեմք , դու առատապէս շնորհեալ ընձեռես · եթէ
լքանիմք , տրամիս · եթէ արիանամք , խնդաս ·

3 Որպէս հարիւրորդ երկրորդ սաղմոսն օրհնաբան
հրաշաւորական՝ զվհատելոյս զսիրտ սփոփէ , և
մեծ յոյս կենաց աւետարանէ առ փրկութ̃են հան-
դէս , որ յաղթականն է դիւաց , և տարակոյս բան-
սարկուին · որ իբր զխաչին տ̃րունի նշան բարեբաղդ-

պան

պանծալի սքանչելափառ՝ անխոնարհելի բարձրութե
լուսոյ և անպարտելի վերնոյն զօրութե՝ կանգնեալ է
ախոյեան անվանական և անշարժական՝ ամ̃ի յաւի-
տենական՝ ընդդէմ անբարի բարուց բռնութեանն
բելիարայ․ որ ունի յինքեան զանձս հոգւոր օգ-
տից գիտողաց մտաց՝ ընծայեալս զպարտուն մահու
և զլուծումն մեղաց, և յոյսս կրկին՝ յերկուս յա-
ւիտեանս, և զնորոգումն խոստման աներծուն ար-
դարոցն, կանոնս բարեհրաւէրս և կենդանատուրս՝
գրեալս հոգւովն այ̃․ ո̃պ ա̃մ իսկ երգ սաղմոսացն՝
մաքուր սրտից է տեսանելի կտակ կենաց մարդկան
նկարեալ։

4. Զի թէ ՚ի նախնումն տկար կերպարանն՝ զայս
աւետիս և վստահութիւն ընդդոգեալ ունէր՝
կործանման մահու նախաժաման մեծ աւետագիր՝
և կեանս երկնակրօնս վերնակենցաղս՝ միշտ անձա-
ռելիս․ և այն ընջական գիրն, և յեղանակաւոր օ-
րինակն, և պաշտօնն դատապարտիչ վհատութե յան-
ցաւորացն, և խափանելի կտակն երկրային, և տկար
հաշտարարութի միջնորդացն, և թերութի բանից
մաղթողացն։ Որ զի թէ մանաւէի փրկութին խոս-
տովանելի է, անտուստ վկայեալ յետ այնքանեաց մե-
ղանաց անբժշկականաց․ որ արեամբն արդարոց՝ ելից
զնուիրեալն մեծի Թագաւորին հրաշանուն քաղաք
հայրենի, ըստ մարգարէագիր անսուտ պատմութեն․
որ և զմեծն իսկ տեսանողաց՝ բազմերախտիս ձեռն-
կալութեան՝ խնամողօրէնն պաշտպանութե՝ նախ-
նակերտ յարկին տեսչութե, մանկավարժ ինքեան
և նախնի, մեքենայիւ մահու սղոցեալ, ՚ի յերկուս

մա

մասունս խղեալ՝ դժնդակ տանջանօք մաշեաց, երբ
խորհրդով ապստամբութե՛՝ զկուսոյն փրկանակ կըտ-
րեալ։ Նա որով զչար յաւելուածն մոլեգնական՝ ըղ-
քրէական վերնամարտութին 'ի բարձրեալն յանդըգ-
նութի․ քանզի ոչ պատկառեաց երբէք զստեղծո-
ղին պատիւ և զանուն՝ յիւրաբնակ խորանէն մեր-
ժել․ հալածեալ զնա հոգին, բելիարայ զանձն դա-
ւանեաց։ Քանզի զնոյն տաճար տիրական՝ խնկար-
կութեան հաստողին սահման՝ հռչակաւորն երկրի
տեսարան՝ զսարսափելին աղանց սրբարան, ուր տե-
սիլք հրեշտակականք և ածային հրամանք յաղթո-
ղականք՝ լուսաւորապէս յայտնութեամբ ազդեալ
երևէին, զայն վայր երկնանման ահաւոր սքանչե-
լատես, քեանոյ ումեմն քառադիմակի՝ նախանձար-
կու պատկերի՝ աւերածոյն անապատի, պաշտօնետեղ
դարշելի և դիւաձենձեր զոհարան պատրաստեալ
կազմեաց։ Զրկեալ զորքոյն երկնաւոր՝ 'ի յար-
քոյականն կայից․ զամենահարուստն ունոյն 'ի լը-
տացուածոց իւրոց․ զտանուտէրն՝ անհանդիստ և
թափառական տատանեալ։ Բեհեղզեբուղայ ձեռուն
նկարեալ, և զանունն ահեղ՝ վտարանդի արարեալ․
գերի տարեալ զաւանդ գովելոյն, ողբալի՝ զողոր-
մածին մասն նուաղեցուցեալ․ աղուեսուն փոքու
ապարանք՝ զորանն լուսոյ կարգեալ, և բնաւից ու-
նողին՝ և ոչ գլխոյն տաղաւար յիւրայնոցն եդեալ․
հատեալ զցանկ հզօրին, բախտից հմայից՝ զսեղանն
մեծախորհուրդ արեանն սրսկման՝ երևեցուցեալ։
Լայնեալ հետս բազում՝ ընթացելոց 'ի գայթակ-
ղութի․ հովիւ կորստեան՝ հօտին սատակման․ մոլո-

րութե

րութե բուռն վարդապետ . և այն՝ գիտութե կրօ-
նիցն օրինաց , հայր ունելով զմեծն եզեկիա՝ զնմա-
նակիցն դաւթի .

5 Այնքան սնացեալ դամունս չարեաց , որ և զնոյ
պատիւն՝ որ զորքայութեն փառս ընծայեաց
նմա՝ հայհոյեալ և թշնամանեալ . և զաղօթկերացն
բազմութի՝ սուսերաւ մահու խողխողեալ . Ընտանի
դաւաճան . մերձաւոր վատնիչ . հարազատ սատակիչ .
կցորդակից սպանօղ . Առ ած ոչ գոյր դառնալ , զի
ուրացեա՛լ էր զնա . զաբրահամ ոչ էր յիշել , զի խոր-
թացեա՛լ էր 'ի նմանէ . խաչակաւ ոչ էր աղօթել ,
զի նզովեա՛լ էր 'ի նմանէ . իսրայելիւ ոչ էր պարծել ,
զի տարագիր էր անուան կոչմանն մեծախորհուրդն
շնորհի . զդաւթեան երգ ոչ էր նուագել , զի կըշ-
տամբիչ էր նորին . 'ի քաւարանն ոչ էր մերձենալ ,
զի պղծեալ էր զնա . 'ի տապանակն ածագիծ ոչ էր
ապաւինել , զի ընդ գարշութեան ձուլածոյին էր
փոխանակեալ . առ մովսէս ոչ էր կարդալ , զի անքա-
ւելի էր պարտիքն՝ որ առ նա . առ ահարօն ոչ գոյր
աղաչել , զի վնասապարտ էր առ նա . առ մերձաւոր
մարգարէիցն գունդ ոչ էր դիմել , զի սպանօղ էր
նոցա . Այլ նոր քաւութի մեղաց , և արքայութի թա-
գաւորութե վերստին պարգևեալ տուաւ . զի քեզ՝
բարերար , բազմացուսցես կարգեսցես գովեստս ան-
ճառս և անլռելիս՝ 'ի յազգս տոհմից և 'ի դարս ժա-
մանակաց . և զդուռն յուսոյն մուծից անփակելի պա-
հեսցես՝ 'ի փառս քոյդ բարձրութե և 'ի փրկութի
դատապարտելոյս . անմահութեանց պարգևաց տուիչ
քս , գովեալ յաւիտեանս , ամէն .

Ա ջրային ցանելոյ ջրջին հեծութե՝ նորին հոգւոյ, աւ նոյն աղէրս մաղթանաց բանի, 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ.

* Բան. ԾԲ.

1 Օրհնեալ տիրաբար 'ի քում էութե՟, ան-
սահմանելի և անփոփոխադրելի, խնկապէս
բարի. պաշտօն խնկելի, և երջանկութ՟ի
խոստովանելի ա՟մ երկրի. երկայն յուսոյ ամենապատ-
րաստ տեսու՟թի. գթած ողորմած, որ ո՛չ պահես ոխս
բազմութեան ամաց մեղանաց՝ քթթել մի ական. որ
հրաշաւորս զարմանալիս՝ գեր քան զա՟մ ազինս նախ-
նեացն՝ անսահման առաւելութե՟՝ կրկին ընդ միոյ
հանձեցար հեղուլ զողորմութեան վերնահոս վտակս
ամենախնկաւորս 'ի շնորհաբաշխութեանս նորում.
Եւ զանտուստ զմուտս լուսարանի պատուհանին
անձկութե՟ նշուղիցն աղօտականաց, չափով գիտու-
թեցն ըստ սողմանի, և իւր իսկ նմին, և ինձ ընդ
նորին՝ բացեր ընդարձակեցեր թշուառացելումս զա-
ռագաստն անջրպետարան ելիցն ողորմութեան՝ ձրի
պարգևացն ա՟ծականաց. զոր ընդ մէջ իմ մատնա-
ւորօք աւետաւոր յիշատակաց, և 'ի ձեռւմն զայսր տը-
պաւորութ՟ի օրինակաւ նկարագրեր՝ զդարձարուքն
առ իս, և ես դառնամ առ ձեզ. և յորժամ դարձ-
ցիս և հառաչեսցես, յայնժամ կեցցես։ Նաև և
զաղջամղջին սևութ՟ի գունոյն՝ փոխարկել 'ի ձեան
պայծառութ՟ի. և զարանցն արեամբ ներկելոցն՝ յե-
ղանակել 'ի պատահումն գեղման, ըստ եսայեայ և
զաքարիոյ. և 'ի մէջ բարկութեանն՝ դարձեալ զյդ
զողորմութ՟ի. քանզի անապատանալ քաղաքացն ինէլ,

և դարձեալ բնակիլ. և ճանապարհացն ամայի լինել ՚ի չգոյէ մարդկան, և անդրէն հետևիլ. և լքանիլ ՚ի սովոյն ոգւով, և դարձեալ զօրանալ ձեռամբ. և գնալ այ ՚ի տեղի իւր զայրացմամբ, և դառնալ ողորմութբ. ըստ ներողութե զելսն, և ՚ի մէջ սաստիցն սպառնալեացն՝ կրկին պաշտպանութի, և ՚ի սրտին խռովութե յուզումն խնամոց գթութե. Այս մարգարէիցն ձայն խնկելի, որ զօրհնեալդ քո գալստեան

զազատարարդ հրաման կանխաւ ազդէին.

2 Նա զոր չէ՛ բանիւ նիւթեղէն լեզուի ընդ թիւ-
արկանել վասն անբաւութեան. փոքունք են և նուազունք օրինակք և նմանութիւնք, հինք և ժամանակաւորք՝ առ աւետեացդ քո յայտնութի, և խաչիդ փրկագործութիւն. Որ յամ վայրի կառուցեր զխորանն վկայութե արեան քո ուխտի, որք մեծաբարբառ միշտ աղաղակեն՝ քան զդատակնիք մահուն հաբելի՝ զյաղթանակ բարեաց քումդ հանդիսի, կեանս կրկինս և անմահականս՝ շնորհաց, մկրտութե, յարութեան, նորոգութե, առ քեզ ընտանութե, ընդ հոգւոյդ սբյ միութե. քաւութե, ազատութե, լուսաւորութե. մշտնջենաւոր մաքրութե. իսկապէս երանութե. ընդ վերնայնոցն կցորդութե՝ անկապուտ փառաց. ՚ի շրթունս մեր ձայնիւ՝ բարձրելոյն հաշտեցուցիչ բանից աղաչանք. Նա զոր ահաւորն է ասել, կարգեմ աստանօր՝ յիշատակ եղեալ մեծիդ երախտեաց՝ ած իսկ լինել ընտրութբ շնորհին, և ընդ հաստոցիդ միանալ՝ տէրունի մարմնոյդ ճաշակմամբ, և ընդ լուսոյդ կենաց խառնութբ. զոր կատարումն երջանիկ խոստմանն, ըստ պօղոսի բանին,

ո՛չ ունէր օրէնն ։ Այլ դու փրկութիւն եկիր հայրենիդ քո հարստութեամբ , արարեր և կատարեցեր ըղձյուսոյն յերկարաձգութիւն , որ առ քեզ պահեալ անհամառօտելի՝ քա՛ւիչ ա̃մի ։ Եւ քեզ փառք ընդ Հօր քում՝ ՚ի գովեստ բարեբանութեան Հոգւոյդ քո Ս̃բյ , յաւիտեանս յաւիտենից , ամէն ։

Մ ՚երրորդին յաւելուած ներսէսին հեծաւ-բէ՝ նորին հանճողի , առ նոյն աղէրս մաղթանաց բանի ։ ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̃յ ։

* Ձան · Ը՛Գ ·

1 Տէր զօրութեանց՝ բոլորից դիլից թագաւոր , օրհնաբանեալ ողորմութիւն ա̃ծ ա̃մցուն ։ Որ յաղթես սահմանի լայնատարած ընդարձակութեան ․ ա̃մ անբաւութեանց դո՛ւ ես ողքանունի ․ մինչ զի կարծրն քեզ հասանելի է , և լոյծն քեզ պնդակազմ , և չիք քո իր անհնարաւորական՝ յաղթօղ զօրութիւն ահեղ ։ հուրն՝ ցօղ իմն է զովական , և անձրևն՝ բոց կիզանողական ։ Ո՛ քարն բաւեա ցուցանել կերպարան աղդմանի , և զբանականն դնես անխօս և անշունչ արձան ։ Ո՛ պարտաւորն ողջեալ՝ պատուական առնես , և զկարծեցեալն մաքուր՝ իրաւամբք քննեալ դատես ։ Ո՛ մատուցեալն ՚ի մահ՝ բերկրութեամբ բարեաց արձակես , և զամաչեցեալն՝ զուարթ տեսութեամբ օծեալ՝ դարձուցանես ։ Կանգնես զմատնեալն հաղբից գլորման , և զսասանեալն՝ ՚ի վստահութիւն վիմիդ հաստատես ։ Ո՛ ախտացեալն բազմահառաչ՝ երջանիկ կարգես , և զյառաջատեալն դարձեալ անդրէն ՚ի յետս նահանջես ։ Եւ յորժամ

սպառին առ ՚ի մէնջ բարիքն, զառաւել զարմանալիսն
յայնժամ ներգործես. քանզի վս̃ քո գիտես թո-
ղուլ զմեղս՝ և ջնջել զանօրէնութ̃իս, և քաւիչ լինել
անիրաւութ̃եց՝ և զմեղս մեր ոչ յիշատակել, ըստ
եսայեայ և երեմիայ.

2 Այլ առ շնորհ նորոգ փրկութ̃ես՝ բազմօք գո-
հաբանութ̃բ հետևեալ, ՚ի յաճախութիւն ան-
բաւիցն՝ լռեալ առ սմին խոկոյն կարկեցայ. քանզի
կրկնեալ զլուսոյդ անսպառ բարիսդ, որ ՚ի քէն առ
իմ յամառս թշուառութ̃ի, քոյին աղերսիւ առ քեզ
մաղթեցից, յարմարեալ դարձեալ ՚ի նիւթս բանիս
զտառ ողբերգութ̃ե այսր մատենի, լցից թախծու-
թեամբք և հեծեծանօք. Այլ առեալ խառնեցից
՚ի տուողիդ հաճութ̃ի, ընդ ցաւոյն՝ զդեղն. ընդ
վհատութ̃են՝ զխրախոյսն. ընդ յուսահատութ̃են՝
զյիշատակդ անուան հաստողիդ. ընդ տխրութեան՝
զփոփանսդ. ընդ խմուման դառնութ̃ե՝ զքաղցրու-
թ̃ի կենարարիդ. ընդ պատիժ օրինին՝ զշնորհս. ընդ
պարտս անիծիցն՝ զազատարար օրհնութիւնդ. ընդ
մարմնոյ մահուն՝ զա̃միւ նորոգութ̃իդ.

3 Հաւատամ հզօրիդ բանի, ուստի վկայեմ. լուր
լռութ̃ե սրտիս՝ տէ̃ր յս̃, որ ծնչումն է առ քեզ
մեծութեան ձայնի երկար գոչելոյ. Որ մարմնակից
և պատկերակից մեր եղեալ, և քահանայապետապէս
անօրինակդ՝ զօրինակին խորտակ̃ել զլուծ, ընդ զեն-
ման մահու անասնոցն՝ բարեբանեալ մարմնոյդ նը-
ւիրմամբ, անմահապէս միշտ մատուցանիս, և աննը-
ւազաբար քաւութիւն շնորհես. ոչ սակաւամեղիցն
միայն, այլ և որոց հատեալ է ակնկալութ̃ի առ ելս

կե

կենաց ։ Ո՜վ ի՜ որքան զօրէ մարմնոյ անդամոց առ
մեղս կենդանութի , թէ և բիւրուց ամաց ունիցի
յերկարաձգութի , յորժամ ածդ բոլորեցուն վասն
սորին՝ կամաւ և յօժարութբ զենումն ընկալեալ ,
մահու համբերես բաշխեալ 'ի քաւութի ։ Ո՜վ ի՜ ոչ
եթէ մաքրութեդ աղբիւր՝ պարտական գոյ մահու
յօրըստօրէ կատարիլն , այլ կամօք քովք՝ հոգւոյդ
գործակցութբ , 'ի հաճութ հօր՝ և 'ի մեր հաշտու-
թիւն ցանկ մատուցանիս ։ Իսկ եթէ ամենիցդ ած
անքննին՝ իմով վն իմ առ իմ փրկութի , 'ի դէմս
իմ , իբր թէ ընդ քոյդ էութն ես իցեմ մարմնով՝
պարունակողիդ կցորդ միացեալ ։ և դու բարերար ,
յաղագս իմ 'ի ցիմս կերպի փոխանակեալ , ընդ ի-
մում պարտեաց և մահ ընկալեալ անպարտդ՝ զմա-
հապարտիս վնասուց պատուհաս , և 'ի յիմ անուն յան-
ցաւորապէս , ով թէ կամաւ ընդ քեզ ես կրիցեմ ,
բազում մեռեալ՝ և մնաս կենդանի ։ ոչ ուրացո-
ղայն ձեռօք , այլ դաւանողացն հաւատովք ածապէս
նուիրեալ , և 'ի մասունս անհատս բաշխեալ ։
4 Սէր ումն ողոքաւոր՝ չաւատալեացն պաշտօնատար ։
մեծ ինձ Ն անկշռելի առ սմին դատէր՝ անյար-
մարագիր անձին յուսադիր , հաւատամ զփառս և
զերջանկուի , քան թէ մարտիրոսութբ իսկ՝ թող թէ
ուղղութբ իմս թշուառութե՝ յանցաւոր մարմնս
վախճան ընդունել ։ Իսկ զանձառութի խորհրդոյս՝
այսու դիտեցի ։ դաւանէր իսկոյն , որ զի և մաքրոցն
անձինք առանց նուիրման այսր յիշատակի՝ չև են
իսկապէս կատարեալք խոյառ , եթէ ոչ ընդ այս հր-
րաշակերտութի մեծութե՝ հոգւով խառնեսցին ։

Ապա թէ մեղաւորիս մասին, կրկին մատուցար բա-
ժին ասելով՝ յուսայր, իբրև այն՝ թէ ես ինքն ե-
ղեր Ճշմարտին, գրաւեալ զիմս դաժանութի̃ ընդ-
քում համեղուե̃, պատարագեալ քայլնանիւթ զանդ-
ուածոյ նշխարաւդ կենաց լուսոյ։ Այսու ա̃միւ
'ի վերնատանն նախանուէր բարեշնորհութե̃ անհր-
նարաւոր ախտիցն Ճարակ՝ զմարմին և զարիւն իւր
բաշխեաց 'ի քաւութի̃, 'ի վեր կարծեցուցանէր քան
զնահատակի վկայեցելոյ արեամբ կատարմամբ. յու-
սոյս օրինակ յարգաւորութե̃ գրել զիս 'ի փառս,
այսմ փրկանօք հաւատալի երևեցուցանէր, քան թէ
քաւելոյ և ողորմելոյ և շնորհելոյ, որչափ ա̃ծակա-
նիդ առ մարդ զօրութիւն. և տիրական ա̃ծախառն
մարմնոյն կամաւորական նուիրումն՝ առ անասնական
սպանդին մատուցումն. և անմահն՝ առ մահկանա-
ցուս. լոյսն ահաւոր՝ առ ստուերայինս. յաւիտե-
նականն՝ քան զանցաւորս. բարձրեալն՝ քան զերկրա-
ւորս. անստեղծն՝ քան զեղականս. բարին իսկու̃թ
քան զթխուրեալս բնութեամբ. մանաւանդ զի իւր է
կամելն, և իւր կենագործելն. օրհնութե̃ն առիթ՝
քան զանիծից պատճառ.

5 Արդ տուր խոցելոյս 'ի սիրտ և յոգի՝ աղաչեմ
գըթած, զառ 'ի յերկնուստ ընծայեալ զդեղդ
կենաց. մատոյր քաղցրութ̃՝ առ ախտացեալս մեղօք.
քաւեա 'ի պարտեաց՝ ամենակատար բաւականութի̃.
Իսկ առ 'ի յինէն՝ այս է Ճշմարիտ և անխաբելի կեր-
պարան բանի, որ զի հաստիչդ ամենից՝ 'ի մեզ բը-
նակես. և ըստ տարագրու սերմանն՝ և ծնձելն է իրա-
ւացի, ըստ Ճշմարիտ բանին պօղոսի. և աչացաւացն
'ի

՚ի տապ արևու՝ ոչ է զօրութ. Այլ դու բարերար հատից յոչէից՝ յորդես յաւէտ իսկապէս համայն, և զդաւանելն զքեզ՝ բաւական առ կենդանութ. և ոչ ես ընդ սահմանաւ փակեալ օրինի, այլ յաղթես մանաւանդ թէ խզես զկապ կանոնի, և դու միայն Տեառ պայման աւետեաց՝ համօրէն յանցաւորաց տարակուսելոց. Առ քեզ ընդ հօր՝ հոգւովդ սրբով փառք և իշխանութի յաւիտեանս, ամէն.

Ս ջերմին ցաւելուած կրկին հեծութբե՝ նորին հաճոյի, առ նոյն աղերս խաղթանաց բանի։ ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ձդ։

* Բան. ԾԳ.

1 Նու արդ յամի՝ առ Տր անձկալութիւն՝ քո է ողորմութիւն, սկզբնալցոյս աչաց տեսանելեաց և սրտի իմաստից՝ յՏ. քո է բարերարութիւն, կեանք և անմահութի. Դարձ առ իս գթութք, և հանդերձեսցես դառնալ ինձ առ քեզ կրկին բերկրութբ. զի առանց քոց կամաց՝ ոչ ունիմ լինել նորոգ փոփոխեալ. և եթէ ոչ կամք քո գթասցին, ոչ զօրեմ փրկել մահու պարտականս. և եթէ ոչ կառավարդ յարդարեսցես պատրաստել ինձ հետս ճանապարհի՝ որ առ քեզ բերէ, վէհ է ինձ խորոց յաջմէ և յահեկէ.

2 Ահա ոչ պարծիմ՝ Տր իրօք նախատելոյ. ոչ պանծամ դսրովելոյ. ոչ խրոխտանամ լքելոյ. ոչ մեծաբանեմ պապանձելոյ. ոչ ըմբոստանամ ձաղելոյ. ոչ երջանկանամ եղկելիս. ոչ արդարանամ ամբարշտօս. Զի ոչ երբէք հարթ ընթանայ երիվար՝

առանց սանձակալի · և ոչ նաւ համբառնայ հանդէպ՝ առանց ուղղչի · և ոչ արօր կշռէ ինչ գործէ՝ առանց մաճակալի · և ոչ երկուորեակք լծոյն ՚ի ճահ ճեմեսցին՝ առանց եզողի · ոչ ամպ վերաչուէ՝ առանց հողմոյ · ոչ աստեղք ցնդին և կամ գումարին՝ առանց ժամանակին · ոչ արեգակն փոխաբերեալ ուր շրջանակի՝ առանց տարրական օդոյ · և ոչ ես նոքօք հանդերձ՝ առանց բարեգործիդ հրամանաց ակնարկութեան : Օ՛ ի դու միայն ես տուիչ կենաց բանականաց , և խնամիչ կարգաց հոլովման արարածոց , և ՚ի քէն է ինձ փրկութիւն , ըստ սաղմոսողին , և դու ձայնես բարբառ խնդալից աւետեաց ձեչման՝ յականջս լսելութեան իմ հասակի , եկայք ՚ի հանգիստ իմ բնաւին աշխատեալք՝ և ես մաքրեցից զձեզ ՚ի պարտեաց : Իսկ զինչ օգուտ ՚ի լուացմանէն , եթէ կրրկնակի զաղրացայց · և կամ զի՞ օգուտ ՚ի ճաշակմանէն , եթէ գեհենին մատնեցայց · Եւ կամ զիա՞րդ յաբրահամ պարծեցայց՝ խորթացեալս ՚ի գործոց նորին · որդիս գարշութեան հօր ամովրհացւոյ , և մօր քետացւոյ , կամ քանանացւոյ , ըստ մարգարէին որ առ իս՝ յանկաւոր ձայնի · ժառանգս մերժելի եթովպացի՝ և ոչ սենեկին սառայի , ըստ տեսանողին առ իս առածի · եղբայրս շամինի՝ և կամ գոմորոյ · համբակս անլուաց և անաղեղի՝ խակակութ պորտոյն խակութեան ոողոյ և ոողիբոյ , ըստ եզեկիէլի կրկնանախատն կշտամբութեան ·

3 Եւ քանզի ՚ի ծուփս բազմավտանգս ալէտանջ հողմոյ սաստկապէս զզուեալ՝ ուժգին լէկանօք խապառ տագնապմամբ ՚ի ծովին՝ փոխեալ ընկեցեալ

'ի վտակն վայրենական ողողեց ․ առ որս՝ զմատունս ձեռացս այսր անդր տարաբերեալ , Իբր 'ի հոսանաց բռնութեանց գարնանազոյր գետոց , արտաձգեալ յակամայ ընթացս ողորմագին գլորման՝ ջրակուլ ոգեսպառ պղտորարբութեք՝ դաժանահոտ սկախառն մամռարմատ խառնախուխ՝ մահաբեր երկամբք վանեալ , ըստ որոց յուղխիցն հեղեղիցին՝ հեղձուցեալ ․ Այսու առակաւ և ես եղկելիս՝ խօսին , և ոչ իմանամ ․ գոչեն , և ոչ ինչ լսեմ ․ բարբառին , և ոչ զարթնանամ ․ ճիչեն , և ոչ փոխադրիմ ․ փողեն , և ոչ դումարիմ ․ վիրաւորիմ , և ոչ ևս զգամ , կռոյն գարշուն նմանեալ՝ թափուր յազդմանէ բարեաց իմաստից ․ Արդարև չար առաւել յաւէտ իսկապէս քան զօրինակդ՝ Ճշմարտութիս , ատելի և մեղադրելի , և ատենին քո արժանապէս մատնելի ․

4 Այլ քանզի անդառնալի ուղղոյն յիշատակ՝ աստեացս պարտեաց՝ զայս կտակ թողի՝ որոց ընթեռնուն , իմոյս բանիս առ ա̃ծ կարդալ հանապազորդութք , այս կացցէ սահման յանձնառական խոստովանութն՝ մշտնջենաւոր ձայնարկու առաջի քո՝ ամենակալ ․ զոր գիրդ ընդ մարմնոյս , և բանդ ընդ հոգւոյս՝ զանսահմանելիդ միշտ թախանձեսցէ , Իբր յանեղծական մաղթողէ ընկալեալ աղերս 'ի յիմոյս ձայնէ՝ բարեգութ մարդասէր , օրհնեալ յաւիտեանս , ամէն ․

Մ ճերմակէն յաւելուած հրշէն հեծաւէ՝ նոյնն հաշողէ, առ նոյն աղէրս հաղբանոյ բանի։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ։

* Բան. ԾԱ.

1 Եւ վասն զի սլացեալ ոգւոյս թեւոց 'ի թռիչս
անբաւից ծննդոց մարդկան՝ եդի 'ի կը-
շիռս իմանալեացս մտաց, ո՛չ գտի զոք հա-
մեմատ ինձ պարտաւոր, և առ այս զգաւթեան սաղ-
մոսին զբանն 'ի յերգ ինձ առի՝ գառն կշտամբութե
գաւազանաւոր գործավար. ո՞վ յարիցէ ընդ իս 'ի
չարիս՝ հաւասարել յանօրէնութիս։ Եւ քանզի այս
ըստ սմին մասին՝ կնքեցաւ և ճշմարտեցաւ առ այրս
մահու, և ես վկայեմ կրկին հաստատեալ. առ այսր
իրաւունս գրեմ՝ ինձ միայնոյ զեղծանիլ իսպառ,
քան իմոյս բանիւ բազմաց տարագրել. թերեւս սո-
վիմբ առ այսու արդեօք՝ և ինձ շնորհեսցես, շնոր-
հողդ զպարտիս իմոցն.

2 Եւ արդ՝ զինչ քեզ աղերս հաճոյական 'ի յայսմ
և 'ի սոյն, և 'ի ծուխ անուշից ընդունելի խըն-
կոց մատուցից՝ գոլեալ թագաւոր երկնաւոր քս,
եթէ ո՛չ զառ 'ի յինէն անիծեալսն՝ օրհնել մաղթեմ.
զկապեալսն արձակել. ազատել զդատապարտեալսն.
բարեգործել զնզովեալսն. պսակել զթշնամանեալսն.
սփոփել զտրտմեցեալսն. դարմանել զխորտակեալսն.
խնամել զսարտուցեալսն. պատսպարել զնենգեալսն.
զվիրաւորեալսն 'ի մարմին՝ յոգի բժշկել։ Եթէ օրհ-
նութեան բանիւ առ որս մատուցայ, լուիցես. իսկ
եթէ անիծիւք, մի՛ հայեսցիս ընդունել գթած։
Եւ տառապեալս ամենաթշուառ՝ 'ի վերջին սպառ-

ուռ

ւորութեան մաղթանաց այսր մատենի, 'ի բովանդակ
մասց շնորհեցի իմոցն՝ փակեալ առ 'ի քէն զանիծիցն
դժնդակ ըղձիցն չարաշուք ձայն. և դժնէից նեն-
գողացն իմոց՝ ընդ բարիսն 'ի բոլոր սրտէ հաշտութե
արգահատեցի. վ̃ որոց և ծունր պաղատանաց կըրկ-
նեցի. ո՞րչափ դու ինձ ահա յայց ելեալ առաւել
ողորմեցիս ըստ քոյդ մեծութե̃՝ գովեալ խնամա-
կալ, կեանքդ՝ մահացուիս. հզօրդ՝ տկարիս. ամենա-
կարդ՝ վարանելոյս. իմաստութե̃դ աղբիւր՝ յիմարիս
և թմբրեցելոյս. Քանզի յաւէտ սխալեալ անկայ
իբրև զողողակ մթային ոչ ընդելական՝ 'ի հաղբս մա-
հու անզգայապէս, չիմացայ զկորուստն. չգիտացի
զորոգայթն. չտեսի զըմբռնօղ որսոյն ծածուկ մե-
քենայս. չկարծեցի զխաբուածն կերպարանաց կեղ-
ծաւոր վարմին. չնկատեցի զգայթակղութ̃ին շուր-
ջանակի. չշօշափեցի զպատանդիչ զցանցարկ կարթին.
ժամանեցին ինձ չարիք, և ես ո՛չ կարացի ճանաչել,
ըստ սաղմոսողին.

3. Քանզի և ո՜չ իմաստակի ումեմն արտաքնոյ բար-
ւոք թուեցաւ չար ասել զմահ՝ առ չիմանալոյն
պատճառի, և ես վկայեմ իմովս բանիւ. քանզի իբր
զանզգայ պաճարս անասնոց մեռանիմք, և ո՛չ զար-
հուրիմք. կորնչիմք, և ո՛չ հիանամք. թաղեցեալ լի-
նիմք, և ո՛չ խոնարհիմք. տարադրիմք, և ո՛չ տագնա-
պիմք. եղծանիմք, և ո՛չ զղջանամք. մաշիմք, և ո՛չ մը-
տառեմք. պակասիմք, և ո՛չ պատրաստիմք. գնամք,
և ո՛չ զգուշանամք. գերիմք, և ո՛չ ևս զգամք. Իսկ
հանդիսա ասել երջանկին յոբայ զվախճան մարդոյ,
և ես խոստովանիմ զայն ընդ մրյն, եթէ ո՛չ ունէի

զբեռն

զքեան աշխատուն մահացու գործոց ըստանձնել ։ Մանուանդ զի՛ որոգայթն գաղտնի , և ճնարագիւրն աներևակի ․ տարր ժամանակիս յանէից , անցեալն անյայտ , և ապառնին կարծողական ․ ես անհամբեր , և բնութի թերահաւատ ․ ոտք անհաստատք , և միտք ցնդեալք ․ կիրք հարկաւորք , և բարք անժուժկալք ․ մարմին մեղսամակարդ , և յօժարութի երկրասէր ․ դիմամարտութի անկակից , և խառնութի ներհակական ․ բնակութի կաւեղէն , և անձրեւք ուժգնակիք ․ կարիք անթուելիք , և պատահարք ամենադըրաւք ․ միտք չարախնամք , և տենչմունք բարիատեացք ․ կեանք առօրեայք , և զմբաղք սակաւաւորք ․ խաբմունք յիմարութե , և խաղալիք տղայականք ․ աշխատութիք ընդունայնք , և վայելմունք երազականք ․ համբարք ոչնչից , և պահեստք հողմոց ․ նմանութիք ստուերաց , և կերպարանք ծիծաղելիք ․ Քանզի իբրև եկն եհաս պատուիրանն , ըստ պօղոսեան բանին , անպատրաստ գտեալ զիս ինքեան , մեղքն կենդանացան յանդիմանել յարդարութեն , և ես մահա-
ցայ կենացն , և կենդանացայ կորստեանն ։

4 Պողայան օտարք չարին գումարք՝ զտացուածս սրտիս իմաստից , ըստ գրոյն կանխաբանութե ․ որով եկն եհաս իսկոյն ստանօր իմաստութե ինձ նուաճանալ , ըստ առակողին , և առաւելուլ ոչ բարւոյ ցանկութի ։ Ո՛չ յառեցի զակն ոգւոյս ՚ի գըլուխն իմ կենացս , որով ընդ ուղիղն հետևեցայց ։ Քանզի կամելով ուժգինս ընթանալ , ընկլայ սաստկապէս ․ յանչափն ձգտիլ , իմոյն ոչ հասի ․ ՚ի մեծագոյնն ամբառնալ , ստուստ գլորեցայ ․ յերկնային

ուղղոյն՝ անդնդոց մատնեցայ ․ ՚ի զգուշանալն ա-
ռաւել, յաւէտ վնասեցայ ․ յանարատն պահիլ, մանր
խորտակեցայ ․ կարծելով ընդ ահեակն մրցիլ, յաջն
գթեցի ․ ՚ի զերկրորդն խուզել, զնախնին կորուսի ․
՚ի խնդիր սակաւուն, ՚ի կարեւորացն զրկեցայ ․ ՚ի յուխ-
տին պահել, դաշինն դժրեցի ․ առ սովորութեանն
կորիւ՝ կորուսիչս գտի ․ ՚ի փոքունցն փախուցեալ՝ մե-
ծամեծացն մատնեցայ ․ զոր ես ինքն ինձէն ստեղ-
ծեալ՝ չարաչար դատախաղ անձին կարգեցի ․ Ո-
րոց փրկել զմատնեալս գերիս դու միայն զօրեսցես,
կենաց մատուցեալ՝ զընծայեալս մահու՝ զհոգիս ․
զի դու միայն՝ տ̅ր յս̅, ճանաչիս բարերար, անսահ-
ման փառօք՝ ընդ հօր և հոգւոյդ ս̅բյ օրհնեալ յա-
ւիտեանս յաւիտենից, ամէն ․

Ս՜էրամին յաւելուած նըշէն հեծութեան նորին հոգւոյ, առ նոյն
աղէրս մաղթանաց բանի ․ ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̅յ ․

*Բան ․ ՁԶ ․

1 Իսկ զառիթմն՝ մահու դիպուածոյ՝ դժոխար-
մատ ծառոյս դառնութեան պտուղք, ըն-
տանիք թշնամիք, հարազատք հակառակք, և
որդիք դաւաճանողք, ստորադրեցելովք մասամբքդ
նշանակեցից՝ գրեալ յանուանէ, որ են այսոքիկ ․
2 Սիրտս նանրախորհուրդ ․ բերանս չարախօս ․ ակնս
յայրատատես ․ ականջս վրիպալուր ․ ձեռնս մա-
հաձիգ ․ երիկամունքս անփորձ ․ ոտնս մոլորաշաւիղ ․
ընթացքս աներկիւղ ․ հետք խոտորնակ ․ շունչք ծը-

խա

խախառն · գնացք խաւարային · գդութիւն լերդի
վիմական · խորհուրդ ծորեալ · կամք անկայուն · չար
անփոփոխ · բարեմասնութ̃ սասանեալ · անձն տարա-
գիր · աւանդ վաճառեալ։ Գաղան վիրաւոր · Թռ-
չուն նետահար · փախստական քարավէժ · ըմբռնե-
ցեալ վնասապարտ · աւազակ ծովակուր։ Զինուոր
նենգաւոր · մարտիկ անպատրաստ · սպառազէն ան-
ժուժկալ · մշակ հեղգացեալ։ Աղօթական անխրա-
խոյս · բեմական ստորնաքարշ · քահանայ անկնդրուկ ·
օրինական աննուէր։ Դպիր կշտամբեալ · իմաստակ
խելագար · ճարտասան անճոռնի։ Կերպ անպատ-
կառ · դէմք անամօթ · երեսք լպրշեալ · գոյն ան-
համբոյր · տիպ տմարդի · գեղ ծանակեալ։ Խորտիկ
խանգարեալ · ճաշակ գարշեցեալ · այգի գաղձնաւոր ·
որթ որդնահար · պարտէզ փշաբեր · հասկ ուտճա-
հալ · մեղր ՚ի մկանց ճարակեալ, անպատսպար անկեալ։
Անապարծ յուսահատ · անհամոզելի նզով · անհաշ-
տական բաժանեալ · ունայնաբան շաղակրատ · պաճա-
րամիտ գոռոզ · անասնօրէն ապիրատ · դժոխային ա-
գահ · աներասան յանդուգն։ Մոլեգնութ̃ անած ·
ձեռնածութ̃ սպանօղ · տատասկացան երկրագործ ·
երջանկութիւն եղկելի · մեծութի̃ վատթարեալ ·
վայելչութիւն անշքեալ · կարողութ̃ տկարացեալ ·
բարձրութ̃ խոնարհեալ · փառաւորութ̃ ընդոտնեալ ·
պատուիրանազանցութ̃ յարակայ · սխալանք ինքնակամ։
Մտակարար կամակոր · խորհրդակից նենգաւոր ·
բարեկամ հատուածեալ · հազարապետ դողամիտ ·
մերձաւոր կծծի · բաշխօղ ժլատ · վերատեսուչ կար-
կամ · ոգի անախտակիր · իղձք անսէր · բարք տանցօղ ·

աղէք

ողէք անդթձայնք ․ ընացք անխոհեմ ․ աներևոյթք վնասելք ․ ծածուկք անիծելք ․ դիպուածք թըշ-նամանեալք ։ Աճառական վասնիչ ․ շահարար շը-ւայտեալ ․ պաշտօնեայ որբեցող ․ գանձուց ոստի-կան երկմիտ ․ պատգամաւոր բանսարկու ․ դռնապան քնեած ։ Ողջատ հպարտ ․ մեծատուն ժխտող ։ Գլխանապետ անօրէն ․ պահապան մատնիչ ․ բնակա-կից չարախօս ․ սուրհանդակ ծնժաման ․ թղթաբեր պարտաւոր ․ առաքեալ խռովարար ․ միջնորդ անիմաստ ։ Որքայ արտալած ․ թագաւոր թարմատար ․ կայսր ա-գէկործան ․ իշխան տիրադաւ ․ զօրաւոր զրկող ․ դա-տաւոր ակնառու ․ ռամիկ ինքնագործ ․ Նախատողի ծաղր ․ սիրելոյ աշխար ․ բանագրի դարմ ․ յանդի-մանչի դատախազու ։ Քանզի և ՚ի վեհագունիցդ կոչմանց՝ էր ուրեք արդեօք՝ զի էի ․ իսկ ՚ի վատթա-րականացդ մասանց՝ եկն երբեմն եհաս՝ զի եղէ ․ Արդ՝ այսքան վնասակարութիւնք խարդախութեց յաճախագունից , յորոյ յոմանց խաբեցայ իբրև ըղ-ջիմար , և յոմանց տիրեցայ իբրև զոկար՝ կամա-

մանեալ զիս ինքն մահու ։

3 Արդ՝ զո՞րս ՚ի վերագրելոցդ մասանց՝ քեզ առե-
լեայց , և իմ կորուսչաց՝ ՚ի ապաս պաշտաման քեզ ընծայեցից ․ զո՞րպիսիս ապականութե պարագրեալ՝ ամենաբերդ քո մեծութեան հանդէպ կացուցից ․ և կամ ո՞րքանեօք երկայնմտութեք համբերեսցես այս-քանեաց պարտուց ․ ո՞րքան ներես ․ ո՞րպէս լռեսցես ․ զի՞արդ իսկ անսայցես ․ ի՞բր ո՞չ մատնեսցես հարուա-ծոց գանից զարժանիս սատակման մահու ․ Արդ՝ այսոցիկ աննշոյլ մթութեց՝ հոգւոց խաւարի՝ ողոր-

մու

մութեամբ լուսոյ քոյ պատահեցեմ՝ բժշկել, քաւել, և կենագործել՝ զօրեղութի անլթարելի. և քեզ փառք յամենայնի, ամէն.

Ս. Երրորդին յաւելուած նորին հեծութեան՝ նորին հայցողի, առ նոյն աղէրս խաղութանաց բանի. Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Աստուծոյ.

* Բան. ԾԷ.

I ՔՍՐԾ, անուն ահաւոր. մեծութեան տեսակ. անքննելին բարձրութե պատկեր. անսահման զօրութի. կերպարան փրկութե լուսոյ. պաշտպան կենաց. դուռն արքայութեան՝ վերնում հանդստեանն. ճանապարհ հանդարտութե. ապաւինութի նորոգ և անախրական երանութե. ամենակալ ինքնիշխանութի՝ բոլոր էականութեան. օրհնութե կոչումն. աւետեաց ձայն. բերկրութե բարբառ. անմահութե դեղ. որդի անճառ Հօր միոյ. Որ ինձ անհնարին է, քեզ դիւրին է. որ ինձ անհասն է, քեզ սահմանեալ է. որ ինձ անանցն է, քեզ հպաւոր է. որ եղկելոյս ինձ ծածկեցեալն է, քումդ երանութե մերձաւոր է. որ ինձ անկարելին է, քեզ կատարեալ է. որ ինձ անկշռելին է, քումդ անճառութե չափեալ է. որ ինձ յուսահատութեանն է, քեզ սփոփանաց է. որ ինձ անբժշկականն է, քեզ անվտանգելի է. որ ինձ հեծութենն է, քեզ խնդութե է. որ ինձ ծանունք են, քեզ թեթևագոյնք են. որ ինձ խղծեալն է, քումդ զօրեղութե գրեցեալ է. որ ինձ կորուսեալն է, քեզ ըմբռնեալ է. որ ինձ անճառն է, քեզ համարեալ է.

որ

որ ինձ մայլն է , քեզ ճառագայթ է . որ ինձ ան-
թիւն է , օրհնեալդ քում ձեռին բովանդակեալ է .
որ ինձ սոսկալին է , քեզ հեշտալի է . որ ինձ փախ-
չելին է , քեզ վանելի է . որ ինձ անմատոյցն է , քեզ
դիւրահերքելի է . որ ինձ մահաբերն է , քումդ էա-
կանութեան զօրութեան՝ ընդ ոչ գոյն համարեալ է .

2 Ո՜վ դու ողորմած ած բոլորից տր յս քս , և
այսմ զօրէս առ ելիցն հնար՝ եթէ գթասցիս .
վասն անուան փառաց մեծութեան հօր քո օրհնելոյ ,
վասն կամաց գթութեան ոգւոյդ քո սբյ , տես 'ի տա-
ժանաւորս կրից յանդիմանական յայտնութի , և 'ի
խորոց սրտի ինքնամատոյց դատախազութի . նոյնև
'ի բնութենս ամենապատաղ խակութի , և պարգևեա՛
բժշկութի վէրացս , և հնարաւորութի կորստեանս .
զերծումն բազմամամանեայ մահուս , և շաւիղ կենաց
ապականելոյս . նորոգումն եղծմանս , և մուտք յու-
սոյ ամբարշտելոյս . Եթէ ես զանմանն ինձ կամս
ցուցի , որչափ առաւել դու զհնաւորականդ քո
զանսահմանի բարերարութիւդ . եթէ 'ի փշոց պտուղ
ընծայեցաւ քաղցրութե , որչափ առաւել 'ի ծառոյդ
կենաց՝ ճաշակ անմահութե . Եթէ ես խմզ պտղեաց
ողորմութե մաղթեցի , դու քոյոյս զիմդ ոչ կրկին
մատուսցես հրճզօր՝ յաննուազդ առատութէ .

3 Որդ՝ տես 'ի քոյդ մեծութի՝ բարձրեալ , նայե-
ցեալ 'ի յիմս փոքրկութի . ընկալ զաղաւ խոս-
տովանութիս անհամար մեղացս , որ զհնաւն համայն
տեսանես . և որպէս զինմին դթել՝ ոչ գրեցեր , և
զաւաղոյս փոքու սասանել՝ մի համարեսցիս . և իբ-
րև զթութիւն՝ ընդ մեղոյն անել՝ խիկյն անցուցեր

զպա

զպատիժ պարտուցն, և առ իմ ձայնիս հեծութիւն՝
զնոյն գործեսցես երկայնմտութի. որ տաս ամենե-
ցուն առատապէս անաչառութբ՝ ոչ յաղթօղ բարի
բազմիմաստ. և ոչ նախատես զյետնեալ ստորուկս՝ ոչ
ողորմած և ամենաստեղծ. ստացիր վերստին, և մի
կորուսաներ զբուժեալս արեամբ քո, և զբուծեալս
ստեամբ քո գըթած. Զի քո է փրկութիւն, և ՚ի
քենէ է քաւութի, և քեզ վայելէ փառք յամենայնի
յաւիտեանս, ամէն.

Մերատին յաւելուած կրկին հեծծութեն՝ նորին հայցողի, առ նոյն
աղէրս մաղթանաց բանի. ՚ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ.

* Բան. ՁԱ.

1 Օրհնեալ տէր յս ընդ հօր, ՚ի կամս հաճութե
հոգւոյդ քո սրբոյ. և օրհնեալք ամ՝ առ
՚ի յօրհնելոյդ օրհնեցան. օրհնեալ միայն՝
որդի օրհնելոյ. չիք իմ թագաւոր իշխեցող շնչոյս
բաց ՚ի քէն՝ քս. Այս է օրհնութի յակոբայ՝ ասէ
եսայի, յորժամ բարձից զմեղս նր.
2 Արդ ողորմեա՛ց ինձ՝ տէր բարերարութ՝ ըստ նախ-
նիդ քո սովորութեան, և օրհնեա՛ զանօթս քո
բանական, ըստ ձայնին դաւթի՝ և ըստ մովսէսի. զի
բանիւդ քո փրկութե ժամանեալ, հասից քաւութե՝
օրհնեալ առ ՚ի քէն. Որպէս ինձ հրաշագործեա՛
ողորմած արքայ երկնաւոր, ոչ անկելոցն ՚ի բազմա-
ժամանակեայ մահճացն խշտիս, ժողովելոցն ՚ի սրա-
հին բեթհեզդայ. Որոց մի էր և կրկին թերահա-
ւատն՝ երից տասանց և ութի միոյ ամօք ախտացեալ

յօդւոյն լուծմամբ , որում ո՛չ անխայեցեր զբժշկու-
թեանն ձեռնտուութի , երբ գիտելով զանբոյժ չա-
րութին՝ որ նիւթեացն քեզ յաւուր մատնութե
դառն գիշերին տիրամարտութե՝ երախտաւորիդ ,
մեծիդ և բարերարիդ ։ Որ թէպէտ և կանխաւ իմն
զգուշացուցեր , թէ մի՛ մեղանչեր՝ զի մի՛ կրկնեսցին
կրկին քեզ չարիք , ոչ ինչ վերջացաւ լինել ձեռնէ-
րէց սկզբնաւոր անհամբերութե՝ դատողացն զքեզ
՚ի խաչին ։ Եւ դու այնպիսւոյ անյարիր ջատուկ մա-
հու ծնգեցեալ չարաշուք առն ողորմեցար , անձնա-
բարութի ։ սխրալի մարդասիրութի ։ սարսափելի նե-
րողութի ։ սոսկալի երկայնմտութի ։ անբաւելի քաղց-
րութի ։ փառաւորելի հեզութի ։ Որ միշտ յաղթես
՚ի գթութե , և ո՛չ թշնամանիս ։ պարտիս յողորմութե ,
և ո՛չ պարսաւիս ։ բռնադատիս ՚ի մարդասիրութե ,
և ո՛չ անգոսնիս ։ հարկիս ՚ի բարութե , և ո՛չ հայհոյիս ։
ստիպիս ՚ի սիրոյ , և ո՛չ բամբասիս ։ Պաղատիս դար-
ձին իմ առ քեզ , և ո՛չ ձանձրանաս ։ արագես զկնի
ապերասանիս , և ո՛չ լքանիս ։ ձայնես չլսողիս , և ո՛չ
սրտմտիս ։ փութաս մեղկելոյս , և ո՛չ խափանիս ։
Առ չարս՝ ես բարի ։ առ ամենապարտս՝ ես ներող ։
առ մեղաւորս՝ ես քաւիչ ։ առ խաւարեալս՝ ես լոյս ։
առ մահացեալս՝ ես կեանք ։

3 Այս են գիրք՝ ամ հոգեշունչ օգտակարութե ,
որ յաճախս ծնանին երկնաւոր պտուղս՝ ան-
ճառս և զարմանալիս ։ Այս և ինձ թշուառացե-
լումս՝ օրհնեալ ամենապարգև , արի՛ առ զմահիճս
խշտացդ մեղաց ՚ի վայր կործանմանդ , և հետևեալ
ժամանեա՛ յանդորր հանգիստ անաշխատ կենաց ։

Խզեսցես ամենակարող սուսերաւ բանիդ հրամանի՛
զերիզապնդեայ մահազդեստս պարփակութ̃ի՛ դժո-
խաղնեայ կապանացս. և լոյծ ինձ զհանգոյցս խեղ-
դողականս ոգեպահանջ սատակութ̃ես, առաքելով
զարժանաւորս մահու՝ յաղատութ̃ին վերին անանց
բերկրութ̃են, կենսաբեր և ամենայն քո բանիւդ.
Մի՛ տակաւ տակաւ ազդեսցես, և մի՛ օր 'ի յօր յեր-
կարաձգեսցես, զի մի՛ ստուար ծանրութ̃ի բեռանցս
մեղաց՝ տիրեսցէ թիկանցս ազդերաց, և կործանեալ
զիս կորացուսցէ՝ հայել 'ի դժոխս, և ուժգնակի գո-
ռոզ բռնութ̃ե՝ անպարապ հոգեւորական զինուն ա-
րարեալ, մահու ծառայեցուսցէ. Այլ օգնեա ինձ՝
բարի վշտակից՝ հեծութ̃ե կարեացս մահու երկանց,
առեալ յինէն զփայտ սատակմանն, ոչ երբեմն յու-
սոյ պահակին. որով կառուսցես զվայելչականն յաղ-
թանակի արի զօրութեանն, պնդապէս հաւատով
յուսոյն կարծրութ̃ե՝ ընդ քեզ բևեռել անսայթա-
քելի. Եւ քեզ ընդ հօր՝ հոգւովդ սրբով՝ փառք
և իշխանութ̃ի յաւիտեանս, ամէն.

Վերստին յաւելուած չքնին հեծութ̃ե՝ նորին հանճարէ, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի. 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̃յ.

*Բան. ՁԹ.

1 Հաւատամ և վկայեմ մասանց գիտութ̃ե՝ 'ի քէն
ազդեցեալ ոգւոյս իմաստիւ ուշիւս տեսման.
զի ըղձալի են քեզ՝ բարերար, աղաչանք մե-
ղաւորաց, քան զխնդրուածս արդարոց. Զի մինն՝
զպարտութ̃ի անձինն յայտնեալ՝ շնորհիդ քո սպասէ.

առ որ ծանուցեալ զբնութեն չափ, և մեծ կշտամ-
բիչ ատէն համբարձեալ՝ ինքնագոր մարտակից նմին
իսկ ինքեան, և դառն դսրովիչ և ծածկատես դա-
տաւոր։ Իսկ միւսն՝ յարդիւնս բարեացն իւրոց նայե-
լով, յանձին հարեալ ձեռն վստահութե, մոռանայ
զտահման բնութեն, և պարգևաց՝ քան ողորմութե
դիտեալ ակն ունի։ Ա՜ որոյ առ մինն՝ անթիւ են
ստեղծուածք ձեռաց, որ զողորմութեցդ քո՛ փողով
բարբառոյ ազդէ. իսկ առ միւսն՝ լռեալ են քոյդ՝
ամենքնին ահաւոր և ամենախնամ. ամաչեմ ասել,
թէ և երկրաւորիս գործոց պատմութի՝ զքոյդ յա-
ռաջեալ։ Արդ՝ արի՛ տէր, և մի՛ զօրասցի քան ըզ-
քոյդ՝ աջ հողեղինի. մի՛ կշռեսցին ողորմութիք քո՛
ընդ ջանից մարդկան։

2 Այս արդ՝ առողջքն անդամօք՝ անկարօտք են բը-
ժշկութե. և տեսանողականքն աչօք՝ չունին
պէտս առաջնորդի. և փարթամքն ընչիւք՝ ո՛չ դե-
գերին առ դուրս լիոցն. և ծմիւ յղփացեալքն՝ ո՛չ
սպասեն փշրանաց սեղանոյ հացի. և ողջքն վարուք՝
ապէնիմաց են ողորմութե։ Այս արդ՝ ինձ դթասցիս
ողորմե՛լ բարձրեալ երկնաւոր հզօր, ամենատիւր
վարանեցելոյս։ Քանզի թէ էի իբրև զյօբ, ասէի
զանձն իմ իբրև զնա արդար և անարատ. թէ իբրև
զմովսէս, ասէի վստահութե զնորայն, ծանիցէ տր
զայնոսիկ՝ որ իւրն են. եթէ իբրև զդաւիթ, ասէի՝
արարի զիրաւունս և զարդարութիւն. և դարձեալ՝
զմեծն քան զբնութի մարմնոյ, զմեղս թէ տեսա-
նէի 'ի սրտի իմում՝ մի՛ լուիցէ ինձ տէր։ Թէ էի
իբրև զեղիա, ասէի զանձն իմ այր այ. թէ էի իբրև

զերեմիա , զքոյդ ճշմարտութիւն յանձն օրինակէի . Թէ էի իբրեւ զեզեկիա , պարծէի զբարւոքն եւ զիրաւացին՝ գնացի առաջի քո արդարութ̃ . Թէ եւ իբրեւ զպօղոս , ասէի զիս բնակարան ազդարան եւ ընդունարան յ̃ի բանին . Այլ ես անօրէնս ՚ի մէջ գիտութե̃ օրինացն , ոչ միայն չունիմ զանձն իմ քեզ ընծայել յարգանօք բանից իբրեւ զնոսա , եւ զբնաւին չարս՝ ոչ զբարիսն զայնոսիկ առաջի քո յիշատակել , այլ եւ ոչ զամենուստ գոյից զբարեհաճակեալ անունդ հզօր՝ ամբարշտեալս լեզուով գովել . Իսկ դու առ ամ̃ հնարս զօրաւոր՝ մատո՛ ինձ ոգի փրկութե̃ . աջ պաշտպանութե̃ . ձեռն այցելութե̃ . հրաման բարութեան . լոյս ողորմութե̃ . բան նորոգութե̃ . պատճառ քաւութեան . գաւազան՝ կենաց օգնութե̃ . Զի դու ես յոյս ապաւինութե̃՝ տէր յ̃ս ք̃ս . օրհնեալ ընդ հօր հոգւովդ ս̃բով՝ յաւիտեանս յաւիտենից ,

ամէն .

Վերստին ցուցեալ կրկին հեծութե̃՝ նորին հոգւոյ , առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի . ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ̃ .

* Բան . Կ .

1 Եւ արդ՝ որպէս զի ոչ վայելէ օրհնաբանութիւն
՚ի բերան մեղաւորի՝ ՚ի ճշմարտին առակէ
կանխաւ իսկ ուսայ , զխորդ յաւելից կրկ-
նել զնոյն գովութիւն աղաչաւորս բազմապատկաւ ,
որ հանապազ ընդունիմ անէծս ՚ի սաղմոսին բարե-
բաստութե̃ . Զի իբր երգեցից ինձ վտանգս , եւ
արձանացուցից նախատինս . եւ ՚ի մերկութե̃ս գրկի՝

 փառ

փուշս ընդ շուշանայ ժողովեցից ։ Օ խաչդ ընդ դաւթի համարձակեցայց ասել , թէ զատամունս մեղաւորաց փշրեսցես ։ Օ խաչդ դարձեալ , թէ մի՛ անօրէնք բնակեսցեն առաջի աչաց քոց ։ Օ խաչդ , թէ դատ արա ինձ տէր ըստ արդարութեան քո , ըստ անմեղութեան իմոյ որ յիս ։ Օ խաչդ , թէ կատարեսցին չարիք 'ի վերայ մեղաւորաց ։ Օ խաչդ , թէ խորտակեսցին բազումք մեղաւորի և չարի ․ և զայլն որ զկնի ։ Օ խաչդ , թէ տեղասցէ 'ի վերայ մեղաւորաց որոգայթ հուր և ծծումբ ։ Օ խաչդ , թէ սատակէ տէր զշրթունս նենգաւորս՝ և զլեզուս մեծաբանս ։ Օ խաչդ , թէ փորձեցեր զսիրտ իմ և ո՛չ գտեր անիրաւութիւն ։ Օ խաչդ զյաջորդն սմին , թէ ես պահեցի զճանապարհս խստս ։ Օ խաչդ զևսն , թէ ես արդարութեամբ երևեցայց երեսաց քոց ։ Օ խաչդ , թէ և ես եղէց ամբիծ ընդ նմա ։ Օ խաչդ զմիւսն , թէ հատուսցէ ինձ տէր ըստ արդարութեան իմում , և ըստ սրբութեան ձեռաց իմոց ։ Օ խաչդ անձամբ ինձէն զստութիւն իմ ծանակեցից՝ ասել ընդ սբյն , թէ լուացայց սրբութեամբ զձեռս իմ ։ Օ խաչդ 'ի մէջ նանրութեան , զամբարշտացն աթոռս բամբասեցից ։ Օ խաչդ զերջանկին պարծանս՝ թշուառացելումն կերպաւորեցից , թէ դատ արա ինձ տէր՝ զի ես յանբծութեան իմում գնացի ։ Օ խաչդ օտարս 'ի բարեաց՝ գիտողին դաւանեաց արդահատեցից , թէ մի՛ համարիր ընդ ամբարշտս զանձն իմ ։ Օ խաչդ ես ինքն գոլով՝ զայլս անիծեցից , թէ տուր նոցա տէր զգործս նոցա ․ և 'ի կարգ բանիցն համարձակեցայց ։

2 Քանզի թէ զյետինս բանիցն՝ առաջնովքն աս-
տանօր եդից , կրկին ծանրանան ինձ ցաւք , և
յաճախեսցեն դառնութի̃ք ։ Բայց 'ի շեղջեցելոցն
արտասուաց՝ դոյզն մի չափեալ , բաւականացայց հա-
նապազորդեան յանդիմանութ̃ե սաղմոսարանին ըն-
տանի ձայնիւն , որ զպարտաւորեալս միշտ կշտամբէ ։
առ որս՝ և սպառուած քառասներորդի իններորդի
հատուածի բանի յանդիմանողի՝ զիս գարշեցուցեալ ,
հանապազ խայտառակէ ։ խցեալ զբերանս 'ի փառա-
բանութենէ , եղկելի զա̃նձն իմ ցուցանէ ։ ա̃ծային
ձայնիւն դատապարտեալ , յակնկալութ̃ե կենաց լքա-
նէ ։ միանգամայն և վիրդս մահու ինձ իբր 'ի պատ-
նըշէ առաքէ ։ Քանզի թէ չար է անէծս առնուլ
յօտարէ , ապա անձամբ զանձն անիծանել՝ կրկին չա-
րաչար ։ իսկ եթէ չառնուլ նախատինք 'ի մերձաւո-
րաց՝ օրէնք են , ապա 'ի տեսողէն հայել զայսոսիկ ,
կրից արեան տաժանմունք՝ վիշտք աղէտից և խէթք
մաց ։ Բայց թէ առ խոնարհութ̃ե անձին իւրում
մատնեացի , ջնեալ և կշտամբեալ անիծիւք 'ի լեզուէ
իւրմէ , 'ի խոստովանեալ և յամէնիշխան շըթանց բե-
րանոյ վերնոյն՝ օրհնեսցի ։ զի Ճշգրտեալ թարգմա-
նեաց զդարձն իւր առ նա՝ զհետս կենաց ո́չ լքա-
նելով ։ սահմանաւն սիրոյ՝ զպարտեացն արմատ կըր-
ճատեաց , ո́չ տիրեալ 'ի խարդաւանաց չարաբանողաց ։
ոչխար հօտին քո̃ գտաւ բժշկեալ՝ դիմելով 'ի յաղն
բուժիչ աղեացն արկածից ։ Բայց ես անբանական
բարոյից է ասուն կենդանեաց՝ 'ի մէջ դալարոց ծաղ-
կածին վայրից՝ կենաձիր բանից՝ թմբրութ̃ե մնաց 'ի
յարօտս մահու Ճարակել ։

3 Եւ արդ՝ քանզի իմ է առակս վերջին կշտամբողական , և առ իս ակնարկէ զդիպուածոցն չար պատահմունս . որ ինձէն անձին նիւթեցի միշտ զեղմունս կիզանողական հրոյ տոչորման , հոսեալ 'ի յերկնուստ զգոյիւ գագաթանս իմաստնարանի բազմակիս . Քանզի զիա՞րդ 'ի յարդիւնս ինձ օգտից սաղմոսն եկեսցէ ; յորժամ անպտուղ 'ի բազմերգութեն լինիցիմ , ո՛չ նուագել հոգւով , ըստ Թելադրելոյն պօղոսի . Զիա՞րդ ընդ մարգարէին եւս զաղէրունին խառնեցից՝ մեծս մեղաւորաց՝ նկունս պիտանեաց՝ ասել ընդ նմին , թէ 'ի բա՛ց կացէք յինէն ամենեքեան՝ որ գործէք զանօրէնութիւն . Զիա՞րդ ո՛չ ունելով 'ի բազմացն պատուիրանաց կատարեալ՝ շնորհին և օրինին՝ բարբառեցայց զերջանկին , որ նախ ինքն արար՝ զոր մեզ կանոնեաց , թէ քանզի ծառայս քո պահեցի զայս . և որ զհետն գան ասացեալքն . Զիա՞րդ Թափուրս 'ի լրութէ իմաստից կենաց՝ ընդ երկիւղածս Տեառն օրհնեցից . Զիա՞րդ ընդ մեծին մաղթանաց զխմն յօդեցից , թէ զմին խնդրեցի 'ի Տեառնէ՝ ըզտեսիլ վայելչութեան նորա , և զհրամանատարութիւն տաճարի նորա . Զիա՞րդ 'ի հրաժարելն ինձ ձեռնամըխեցից , յորժամ լսեմ , թէ ուղղոց վայելէ օրհնութիւն . Զիա՞րդ շրթամբք իմովք զանձն իմ անիծից՝ ասելով զկնի յոլովից առեալն , թէ երեսք Տեառն 'ի վերայ չարագործաց՝ սատակել զյիշատակս նոցա յերկրէ . զիա՞րդ զմիւսն դարձեալ , թէ չարք վաղվաղակի սատակեսցին . Զիա՞րդ զկերպարանացն իմ նմանութիւն , թէ բաղուկք ամբարշտաց խորտակեսցին . Զիա՞րդ սատակման ինձ պաղատեցայց , թէ աչա

մեղա

մեղաւորք կորիցեն ։ Ո՜վ խո̃րդ զբազմայածեան լե-
զուս 'ի յորձնեալն բան մխեցից , թէ ասացի պահել
զճանապարհս իմ , զի մի՛ մեղայց լեզուաւ իմով ։
Ո՜վ խո̃րդ փշովք մեղաց հեղձեալս՝ զանարատին պար-
ծեցայց , թէ այլ զիս յանբծութեան իմում ընկա-
լար ։ Ո՜վ խո̃րդ ես մեղաւոր և կրկին պատժաւոր՝
զհանդունակիցսն դսրովեցից ապրել 'ի նոցունց ,
թէ 'ի մարդոյ մեղաւորէ նենգաւորէ փրկեա զիս՝
աստուած ։

4. Ո՜վ խո̃րդ իբր ոչ կռապաշտեալ անպատկառապէս
պերճացայց ունայն պճնծանօք ասել ընդ դաւթի ,
մի թէ մոռացեալ իցէ մեր զանուն այ̃ , կամ ձգեալ
զձեռս 'ի մաղթանս օտար աստուածոց ։ քանզի որ 'ի
մեղս դարշութե̃ խոնարհեցի , առաջի՛ կռոց նորին
կառուցեալ առեալ 'ի պաշտօն յունականացն ախտար-
ծարծիցն պոռնկապատիր պատկերացն կերպարան՝ աս-
տարտոյ և քամովսայ և մեղքոմայ արուարձանի , և
թարահատոյ թարմատարի , ընդ զազրոտեացն կանա-
ցեաց՝ իշանդամիցն պատկառանք՝ անվերարկու ծա-
նակութե̃ք ։ Իբր ոչ պատկառեցից սովիմք ասել ընդ
նահատակին , որ զայս դիմադրաւութի̃ առ բարին
ունէր միշտ , թէ վ̃ա քո մեռանիմք զօրհանապազ ։
և որ 'ի կարգին է սորին՝ սաղմոս ։ Իբր յիմարս յարս
և վատթարս՝ ասել ժպրհիմ , թէ բերան իմ պատ-
մեսցէ զիմաստութի̃ , և մխրատս զհանճար ։ Իբր մարդե-
լոյզ կերպարանաւոր՝ զմարդահաճոյիցն ոսկերս ցրո-
ուել մաղթեցից ։ Իբր զկրկին երկրորդեալսն մեծա-
նուննն բարութիւնս , թէ հաճոյ եղէց առաջի տ̃ն
յերկրին կենդանեաց ։ Ո՜վ խո̃րդ ունօղս անբաւից

մե

մեղաց՝ զարդարոյն առեալ կործացից , թէ ո՛չ մեղք
իմ և ո՛չ յանցանք՝ առանց մեղաց ընթացայ , և ու-
ղիղ եղէ ։ Ո՜ խո՛րդ զիս ինքն մատնեցից կորստեան՝
յասելն զայս բան , թէ մի՛ ողորմիր գործողացն զա-
նօրէնութի ․ Ո՜ խո՛րդ , թէ որպ՜ հալի մոմ առաջի
հրոյ , այնպէս և մեղաւորք յերեսաց այ՜ ։ Ո՜ խո՛րդ
գրգռելս ապականացու փափկութե՜՝ սահմանեցից զան-
նմանն ինձ բան , թէ խոնարհեցուցի պահօք զանձն
իմ ․ և զազգակիցս նորին ընդ նոյն , թէ ես 'ի նե-
ղել նոց՜՝ քուրձ զգենուի , և իբրև զսգաւոր և զ-
տրտում՝ խոնարհ առնէի ։ Որպէս հանդարտեցից
զնմանեացն իմ պատիժ միշտ յիշատակել , թէ սակայն
մրուր բարկութե՜ն այ՜ ո՛չ սպառեսցի , և արբցեն 'ի
նմանէ ա՜մ մեղաւորք երկրի ․ Իբրև զևսն առ սմին ,
թէ զա՜մ եղջիւրս մեղաւորաց փշրեսցես ։ Ո՜ խո՛րդ
զապերախտութի՜ն յակոբայ 'ի ճառ առեալ հեգնե-
ցից , որ ընդ ստուերին զճշմարտութի՜ն ընկալեալ ,
մոռացայ ընդ նոսին՝ նոցին թերութե՜ զերախտին
քի՜՝ ա՜ծայնովքն արուեստիւք խաչին փրկանօք , քան
նոքա զզօրաւորութի՜ն մովսէսի՝ ցպոյն սքանչելեօք ,
որ զօրինակն նկարագրէր տ՜րունական տնտեսութե՜ն ։
Ո՜ խո՛րդ զյարուցելոյն 'ի վ՜ր՝ դիւաց զաղէտս ցու-
ցից , իբր նոքա զտարացեղից խուժադուժ ազգացն՝
ասելով , թէ արկին զդիակունս բարեացն որ 'ի մեզ՝
կուր մսակարացն թռչնոց , այս է՝ այսոյն օդայնոց ․
որպէս զանկեալ զսերմն բանին 'ի ճանապարհին ․ և
զմիաբանեալ զկամս ընդ չարին՝ ս՜բ անուանեցից ,
իբրև զնմանակիցն առ 'ի նոյն շաւիղ չարին պատե-
րազմի՝ գուպար գաղտնամարտ մտացս օգտելոց , զոր

ես

ես զօրացուցի՝ գործակցեալ հնարից բանսարկուին ։
Եւ ոչ ունիմ աղերսել, թէ մի՛ լսեր և մի՛ դատա-
րեր՝ ա͞ծ . և խորհեցան 'ի վ͞ր մ͞եց քոց և ասացին,
զոր 'ի կարգէ սաղմոսին է աղօթել ։ Քանզի յոյժ
պատեհագոյն է առնուլ զայսոսիկ 'ի վ͞ր բռնութե͞ն
մոլեկան դիւաց միշտ ճակատելոց՝ առ ներկայիս խը-
ռովութ͞, և ընդ նոսին՝ նոցին մշակաց ։
Յորոց դու տէր ք͞ս՝ որդի բարձրեալ մեծիդ ա͞յ
պահեսցես և ամրացուսցես, երկնային զօրուդ
շրջափակութ͞բ՝ յա͞մ ընթացից խաբողին հողմոց՝ խա-
չիւդ լուսոյ զմեզ պաշտպանեալ . որ զի՛ թէ և գըտ-
ցին յիս անօրէնութիք բազմօրինակք, այլ ոչ հայ-
հոյութիք ։ Որ ոչ հանդեար 'ի կորուստ նմանեացն
իմոց ամբարշտելոց, այլ ամենագորով թախանձմամբ
ընդ եղծման ջրողողն զաղտագործաց՝ կրկին վշտա-
ցար, տաղտկալի զմահու նշ͞ դիպուածն քեզ գրե-
ցեր, ասելով զզարմանալիսն լսողաց բան, ածեալ ըղ-
ձմաւ ոչ ևս յաւելից անիծանել զերկիր վ͞ս գործոց
մարդկան ։ Եւ մխիթարիս մեծ իմն պարարեալ, ընդ
կեանս՝ անմաքրից և պարտաւորաց սատակման . որ եր-
բեմն առակաւ դդմենւոյն՝ զանխայելն 'ի կործանե-
լիսն ցուցեր՝ ողորմած . և առ այլ ումեմն՝ ներեցար
սաստիկ վտանգեալ, ընդ յամրանալ անձրևին առ
ուրացողացն դարման ։ Ընձառելիս ցուցեր բարու-
թե͞ տեսակս յիշատակաց տօնելիս՝ 'ի վերջին աւուրս .
քո 'ի ձեռն առաքելոցն քոց, ողջոյնս հասարակաց
անհամբուրիցն հեռաւորաց քաղցրաճաշակս հըրա-
մայեցեր ։ Ահա և յիս ցօղեա կենդանի զհայրենի
գթութեանցդ զսէր, զի և ես փրկեցայց քաւեալ՝

ամենառատ քո այցելութեամբդ. Եւ քեզ ընդ հօր՝ հոգւովդ սրբով փառք՝ յաւիտեանս, ամէն.

Մ Հերաքին յաւէրժական հրէին հեծութեան՝ նորին հանդէպ, առ նոյն աղէրս մաղթանաց բանի. 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ.

* Բան. ԿԸ.

1 Ու ընդդէ՞ր է ինձ բնաւն որ 'ի սաղմոսին այն-
պիսեաց բանիցն՝ 'ի կիր արկանել. որ 'ի նա-
խատինս՝ միանգամայն և 'ի նզովս ինձ յա-
րակային, հանապազ երգել խմոլս տաւղօք. Քանզի՞
զիա՞րդ արդեօք զշուք երջանկին ինձ դատապարտե-
լոյս նմանեցուցից՝ ասելով ընդ նմին, թէ ո՛չ մեր-
ձեցաւ առ իս թիւրեալն սրտի. Ո՜ իա՞րդ զկար-
դադրութիւնս տանցն՝ 'ի յայսմանէ զկնի թուելոցն
զարհուրեցուցչաց՝ ընդակից կայից կանոնաց օրի-
նաւորին՝ զենաւորին և թագաւորին, և մարմնական
հրամանատուին, որք և երկնայնոցն են համբաւրե-
լեք՝ ասելով, ո՛չ յուսահատ եղէց 'ի կենաց պատմօղս
աւետեացս և նորայս աշակերտ՝ անմասն յամենուստ
բարեկարգութեանց. Ո՜ իա՞րդ ըստ իրաւախորհ ար-
դարոյն, ընդդէմ մեղաւորացն՝ մահու զենեցայց ա-
ռակաւ առաւօտին 'ի սկիզբն արթնութեանն միշտ
պատրաստական լինելոյ, որ և ո՛չ զանդամս մարմնոյս
գանեալ խլրատեցի. զիա՞րդ մասնակցեալ մեծին ա-
րութեան՝ սատակեցից 'ի քաղաքի տն զանօրինեալսն,
որ և ո՛չ զքուսեալ բինս հոգւոյս իմոյ մեռուցի.
Ո՜ իա՞րդ ստեցից գրողին չև յայտնելոյն, թէ ըղ-
մխիր որպէս հաց կերայ. զիա՞րդ, որ ո՛չ միացուցի

յի

յիմոցս կրից կաթիլ մի պղտոր՝ ընդ յստակ արտօսր
աղբերց երգոցն՝ ասեմ ընդ նմին, թէ զըմպելիս իմ
արտասուօք խառնեցի. և արտասուօք իմովք զան-
կողինս իմ թացի: Ո՜ որս ինձ գրեցից մեղք մա-
հացեալս, յորժամ սիրողն այ 'ի բոլոր սրտէ՝ զյանց-
մունս նախնեացն իւր վարկանիցի, թէ մեղաք մեք
ընդ հարս մեր՝ անօրինեցաք և յանցեաք. և որ 'ի
վախճանն յանդգի սաղմոս՝ իրաւամբք առ իս, քան առ
իսրայէլ: Որովք յարգեցայց դասիլ ընդ բարիսն ,
յորժամ մարդկային ճնարից այս դեղ պատուեցաւ՝
որ ոչ յիս գտաւ, 'ի գարշութենէ կերակրոյ 'ի մահ
սովեցեալք՝ և յաճախութէ ճգանց 'ի հոգւոց նը-
ւաղեալք, ըստ խորութե ինքնօրէն կրօնից՝ հրէից
և հեթանոսաց: Ո՜ զիարդ՝ արդարութի իմ մնոյ յա-
ւիտեանս, զոր ոչ բնաւ իսկ կատարեցի.

2 Լաւ զի մի' տաղտկացայց յամեալ 'ի բանիս, 'ի հա-
մառօտել զոյն փութացայց. Ո՜ ինչ ունիմ
ասել 'ի տեղի բանիցն՝ զոր ածաշունչ ձայնն նուա-
գեաց օրհներգոյն դաւթի, թէ բոլորով սրտիւ իմով
խնդրեցի զքեզ. զիարդ ընդ սմին զմեծն քան զայս ,
թէ յամ ճանապարհէ չարեաց արգելի զոտս իմ. իբր
ընդ եղեալս և զայն մատուցից, թէ 'ի սրտի իմում
թաքուցի զբանս քո՝ որպ զի մի' մեղայց քեզ. Որպ
զունայնութենցս իբր զլրութենց ճառեցից ընդ պարս
մաքրոց, թէ 'ի պատուիրանաց քոց իմացեալ, ատեցի
զամ ճանապարհս չարաց. Ո՜ զիարդ զհեզոյն ճշմար-
տութիւն՝ իմում ստութենս մշտնջենական երդմնա-
հարութի կարգեցից՝ ուխտեալ ընդ հաւատարմին ,
երդուայ զոր հաստատեցի պահել զդատաստանս ար-

դա

դարութեան քո ։ Ո՜վ խորհուրդ ինձ հրեշտակ մահադուժ անհրաժեշտ վճռի՝ զբանին պատգամ կրկնեցիր, թէ հեռի է 'ի մեղաւորաց փրկութիւն ։ Ո՜վ խորհուրդ չորս իսկապէս՝ զբարեայն գրեցիր՝ որք 'ի մէնջ առնուն զնոյն հատուցումն՝ զայս տուն յեղյեղել, թէ բարի առնէ տէր ուղղոց սրտից ։ Ո՜վ խորհուրդ զհամառօտն փոխատրութիւն անաչառութեան՝ վրիպեցելոյս ինձ սահմանեցիր, թէ զթիւրեալսն յափշտակութեամբ տանի ընդ այնոսիկ, որ գործեն զանօրէնութիւն ։ Ո՜վ խորհուրդ զաստուածազգեստին պանծանս՝ ամաչեցելոյս ինձ պատուաստեցիր՝ ասել զնորոյն, թէ տէր ոչ բարձրացաւ սիրտ իմ, և ոչ զբօսան աչք իմ ։ և որ յետ սորին պատմին ասացեալքն ։ Ո՜վ խորհուրդ զանճառն քան զմարմին բան՝ 'ի ցոյցս առից քաջալերութեան վհատելոց, ես դանձ գեհենին՝ ասել ընդ օծեալն տեառն հոգւոյն, թէ յառաջադոյն տեսեր, զի ոչ գոյ նենգութիւն 'ի լեզուի իմում ։ 'ի սկզբնաւորն նախաձայնեալ սաղմոսիս՝ մինչև 'ի լրումն աւարտման բանիս ։ Ո՜վ խորհուրդ դասակցութեան դժնէից մարդոյ համաբան՝ այրս մահու և որդիս սատակման՝ բարբառիմ զբարեշնորհին, ոչ ահա զատելիս քո՝ տէր ատեցի ։ և ըզմնացուածն սորին կարդի ։ Ո՜վ խորհուրդ մեծաւն վստահութեամբ տօնելի վեհին՝ անձն իմ և դու աշխար աշխարհի՝ զանդատ քո ողի յառաջ ընծայեալ՝ մեծացուցանես ընդ պսակելոյն, թէ փորձեա զիս՝ տէր և տես, թէ իցեն անօրէնութիւնք 'ի ձեռս իմ ։ և ըզյաւելուածն որ զհետ սորին ։ Ո՜վ խորհուրդ ես գոլով՝ և յոյլոց աղօթեմ ապրել՝ յուսացելոյն յամձայնակցեալ, պահեա զիս՝ տէր 'ի ձեռաց մեղաւորի,

և

և 'ի մարդոյ չարէ ։ Զիա՞րդ համբարձայց ընդ փա-
ռաւորեալն մաղթել այ, թէ դու ես լոյս և բաժին
իմ յերկրին կենդանեաց ։ Զիա՞րդ իբր հանդիսա-
ցեալ ընդ ճգնաւորին՝ զմրցանակն յաղթանակի թա-
գաւորին մատուցանելով՝ զառաւելեալն քան զօրի-
նակ աղերս աղօթից, թէ ինձ սպասեսցեն արդարք
քո մինչև հատուսցես ինձ ։

3 Բարեբանեալ է և այս իմաստ հոգևոր՝ և տրունի
գործոյն նմանի, որ զխորձիչն պատկառեցայց,
յորժամ զտմ արհամարհիցէ՝ և զսկզբնապատճառն
եղելոց միայն ընտրիցէ՝ ասելով, թէ երանի ժողո-
վրդեան, որոյ տր ած է նդ ։ Մեծ է և այս բարձ-
րութի շնորհի՝ և զդուշական համարձակութի ըղ-
ցեալ երանութք, թէ տէք քո օրհնեսցեն զքեզ ։
Ըղձալի է և այս ընտանութե մերձաւորական հոգևոր
հաղորդութեան՝ յած յուսալ և 'ի նոյն արձանանալ՝
բանիւ սաղմոսին բերկրեալ, թէ զկամս երկիւղա-
ծաց իւրոց առնէ տր ։ և զկարգ բանին կատարէ,
մինչև զողբալին և զզուարճալին աղդեսցէ, թէ պա-
հէ տր զամենեսեան որ սիրեն զնա ։ և զամ մեղա-
ւորս սատակէ տր ։ 'ի գլուխս լման գրոց նուագա-
րանաց սաղմոսիս՝ իբր թէ զօրինակն իսկ եցոյց վեր-
ջին հատուցման՝ արդարոց և մեղաւորաց ։ Զու-
գակցորդք են միմեանց և զկնի երգեցեալքս ։ զի թէ
ընդունի զհեզս տր՝ և խոնարհ առնէ զամբարտա-
ւանս մինչև յերկիր, ապա ինձ որքան եղկութիւնք
կան առաջի ։ իսկ եթէ հաճի տէր ընդ ժողովուրդ
տբ, և բարձր առնէ զհեզս 'ի փրկութն, ապա հեր-
քեալս 'ի բարեմասնութեց ես՝ ուր հասատեցայց ։

իսկ

իսկ եթէ օրհնելի է ած ՚ի սբս նր տիրապէս, ապա
օտարս ես ՚ի մաքրութեց՝ ընդ որս դասեցայց․ իսկ
եթէ ՚ի կանխերգիցն մերձ այսր եդից յիշատակարան
ինձ կշտամբութն, թէ սիրեցէք զտր սբք նորա, զի
ստուգութի խնդրէ տր՝ և կրկին հատուցանէ ամ-
բարտաւանիցն, ապա յորում գնդի ես գտայց՝ գե-
րեալս ՚ի գաղտնեաց գտողին չարեաց․ Քանզի զոր-
օրինակ տատանին սագնապաւ տերևք տնկոց ե-
ղևին ծառոց՝ շարժեալք ՚ի հողմոց ուժգին բախե-
լոց՝ հոսեալք ՚ի խոնարհ, այնպէս ջանացաւ ջարդել
զընթացից իմոց վերարձակութն քաջաբեր ուղէշ՝
զյարմարեալս ձեռամբ անեղ մշակին․ Ո՛ր հա-
տատեսցես արմատացուցեալ վերստին դարձեալ՝ նոր
պտղաւորութբ անապականաւ, յանդաստան կենաց
խնամոց քոց կամացդ՝ ամենապարգև թագաւոր քս,
օրհնեալ յաւիտեանս, ամէն․

Ս ջերմին յաւելուած երկին հեծութեան նորին հնչողի, առ նոյն
տղերս համբառնոյ բանի․ ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ․

* Բան․ ԿԲ․

1 Այլ արդ՝ ընդէ՞ր ոչ ՚ի վերագրեցելումս սաղ-
մոս նախաձայնական՝ և յուղղ մարգարէիցն
մասն ինչ յօդեցից․ Քանզի զինչ վայե-
լուն իցէ կերակրոյն, եթէ անզգայեալ ցաւովք
ուտիցեմ․ և կամ զոր շահ սաղմոսն ունիցի, եթէ
ոչ ՚ի միտ առնուցում․ Քանզի նզովեմ զիս ինքն ՚ի
նոսին, և ոչ իմանամ․ լուացեալ լինիմ, և ոչ պայ-
ծառանամ․ արևու ծագեալ, և ոչ լուսաւորիմ․ մեղ

Ձա

Ճաշակեմ, և ոչ քաղցրանամ. ուտնիւ լնանիմ, և ոչ բժշկիմ. միշտ կանխեմ 'ի նոյն, և դատարկ երևիմ. հանապազ ձաղիմ, և ոչ երբէք խրատիմ. ողոքիմ դարձեալ, և ոչ զգաստանամ.

2 Արդարև՝ մեղք և անօրէնութիւնք իմ յիս, և ես
մաշիմ 'ի նոսին, ըստ մարգարէին՝ որ 'ի դիմաց
պարտաւորացն բանի. և տրունական առակին՝ հին
տկոցն և նոր գինւոյն: Սա զի թէ սատակին անօ-
րէնք և մեղաւորք 'ի միասին, ըստ եսայեայ ձայնին,
ապա և ինձ դժնէիս նոյն բաժին հանդերձել պահի:
Քանզի ասեմ զսաղմոսն, թէ հատուցանէ այնոցիկ՝
որ առաւել առնեն զամբարտաւանութի. և կցոր-
դեմ սմին զընթերցուածն, թէ օր տն 'ի վր հպար-
տից և ամբարտաւանից. ասեմ, թէ օտար եղեն մե-
ղաւորք 'ի մօրէ, և որ ինչ կարգ սորին ցուցանէ,
յարեմ առ սմին, թէ կործանեսցին անօրէնք երկ-
րի, և ամբարիշտն բարձցին յերկրէ, և անիրաւք մեր-
ժեսցին 'ի նմանէ: Ողբք ինձ կարդացէք առ ձայնն,
թէ զո՛րօրինակ վառի եղէգն 'ի կայծականց հրոյ,
այնպէս այրեսցին մեղաւորք 'ի բորբոքեալ բոցոյն.
լացէ՛ք առ սաղմոսն, թէ արկցես 'ի վր նոցա կայ-
ծակունս հրոյ. աշխա՛րս պատմեցէք 'ի բանս ծծեան
վճռին՝ մարգարէին ազդեցեալ, թէ ո՛չ կամիցիք
լսել ինձ, սո՛ւր կերիցէ զձեզ. կոծեցարո՛ւք առ սաղ-
մոսն, թէ մի՛ հովուեսցէ զնս. աղի արտասուս՝ ո-
ղորմ հառաչմամբ ընդ հեծութիս իմ յարմարեցէ՛ք,
յորժամ բարձրեալն ընդ իմէլ և ինձ ասասցէ բա-
նիւ սաղմոսին, թէ ժողովուրդ իմ ո՛չ լուաւ ձայնի
իմում. աւաղ կարդացէք թշուառացելոյս, յորժամ

այլ մարգարէ զնոյն դիցէ, վա՜յ նոցա՝ զի վաղեցին զենն ։ Նարբա՛ռ փողեցէք ՚ի սիրտ մղձկեալ նո՛ր ա-ղաղակի, յորժամ տեսանիցէ աստուծով ամաչեցու-ցեալ զիս կշտամբեսցէ՝ ընդ ապարասան տանն յա-կոբայ, տեսէ՛ք արհամարհօղք՝ զարմացարո՛ւք և եղծարո՛ւք ։

3 Սաղ դարձուսցես և ամփոփեսցես զբարձրացեալ զսուր բարկութեան ահաւորիդ սպառնալեաց՝ ՚ի սարտուցելոյս յերեսաց մեծիդ. և խնամովք ահոյդ բարեբաշխութե առ իս ժամանեալ, օծումն կենաց պարգևատրեսցես քո՛ աղաչողիս ։ Եւ քեզ փա՜ռք յերկինս ՚ի բարձունս, և ՚ի մահացուաց յերկիր ՚ի խո-նարհ, ՚ի սահմանս բոլոր ազանց, և յամենայն յա-ւիտեանս, ամէն ։

Ս՝ էրտաքին յաւէրուած չէկին հեծուէ՝ նոքինահինող է, առ նոյն աղէքի ճողոպրելոյ բանի ։ ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ ։

* Բան . ԿԹ ։

1 Բարերա՛ր և բազմագութ, մարդասէ՛ր և եր-կայնամիտ՝ միա՛յն թագաւոր, ընդ հօր քում պատուեալ և օրհնաբանեալ տէր ամենայնի, որդի՛ ա՛յ կենդանւոյ ։ Անպատճառդ միշտ խնում կորստեան. որ ամենևին անփո՛րձ ես ՚ի չարեաց. որ ո՛չ կամիս զմա՜հ մեղաւորին. որ փրկութի են ՚ի քոց կամաց ընծայեցեա՜լ. որ դարձուցանես զմոլորեալ մե-ղաց՝ ՚ի յօդ քաւութե. որ զհուր բարկութե՝ յանձ-րև փոխարկես ։ Որ զյետնեալ զկինն ՚ի բարեաց՝ կրկնակի գովիւ նահանջեր՝ երկեակ բնութի ՚ի նոյն

արձանի , ո՛չ իսկապէս ընդ անպարտսն , և ո՛չ համօյն ընդ պատժաւորսն ։ Որ զլուծութի՟ ծովուն սահմանաց , իբր զկարկառս քարանց կառուցեալ՝ յեղանակեցեր ։ Որ զկարծրանիւթ վէմն անապատին , 'ի մէժակս մատկաց հոսեալ՝ բղխեցեր ։ Որ զյորդանանու ջրոյն սրաշարժ մայրեկութի՟ , հրաշաւոր անդրադարձութբ՟՝ 'ի յետնորդս հեթանոսաց լուացումն աւազանին՝ 'ի թիկունս առաքեցեր ։ Որ զպատուատեալ պարիսպն երկնքին , յօրինակ կործանման բռնութե՟ն սատանայի՝ իբր զթեթևութի՟ յարդի ցնդեցեր ։ Որ զմնաստակար ջուր նորին , 'ի յառակ այլայլութե՟՝ առ 'ի բարին փոխարկութե՟՝ քանանացւոցն փրկութեան՝ խորհրդական աղիւն համեմեալ անուշեցեր ։ Որ զմեռային դառնութի՟ , իբր զմտաց անհաւանութի՟ , կենացն փայտիւ 'ի քեզ յարմարեալ՝ պիտանի արարեր ։ Որ զառեալն 'ի գետոյն , 'ի գըծագրութիւն անսահմանդ քո հրամանի անորակիդգունակութե՟՝ 'ի նոր երանգ բոսորային՝ մածեր արիւն 'ի ցամաքի ։ Որ զանկենդան ցուպ գաւազանին , 'ի կերպարանութի՟՝ առ 'ի զգոյդ մերովս նկարագրիլ , այլ և յօտարազնիցն ընտրութի՟՝ 'ի տիպն ապաթոյն կերպիւ վիշապի՝ նմանեալ ցուցեր ։ Որ զերջանիկ ձեռն աջոյն մովսիսի , 'ի ցոյցս տեսութե՟ ապագայից հրաշից մարդեղութե՟դ քո՝ բա՛րձրեալ , և քև՝ ախտաւոր մարմնոյս մաքուր լինելոյ անփոփոխ փոխատրութբ՟՝ կրկին գուշակեցեր ։ Որ յայսքանեացս շրջադրութի՟ , բարեխնամապէս արուեստիւսիրոյ՝ զանակնկալն գիւտ մեղաւորաց կորստականաց նշանակեցեր ։

2 Օրհնեա՜լ ամենագութ, որ բուսուցանես յերկրէ դալարի, զմեռեալն՝ յանշնչականէն. որ զանշարժն՝ իբր զընթացող կառավարես. որ յանարգ արգանդէ՝ կոչես քեզ պատկերակիցս. որ տաս պատանեկաց՝ աղորիս ըմբոշխնելիս. որ յայս մաքուրս՝ հերս ընծայես. որ զպաղարթ սևութն վարսից, 'ի ձեան կերպարան զարմանագործես, ցուցեալ՝ թէ առ ամ սահման հեռաւորական, յաղթող ես հզօր. որ փոփոխես զշրթունս բնաւորականս, ըստ բանին յոբայ, 'ի կամս հաւատարիմս. Որ սասանես զերկիր, և զսիւնս նորին 'ի հիմանց, նշանակեալ հաստատածին զոյիւ՝ թէ դու միայն մնաս անկորնչելի. որ հոլովես զտարերս՝ իբրև զանցաւորս, և դարձեալ 'ի նոյնն կայես՝ իբրև զյարակայս, յայտ արարեալ՝ թէ և առ մեզ բազմութիւն դիւրապէս ունել կամ թողուլ՝ դոյնպէս զօրաւոր իցես. Որ զարուսեկին անզգայ էութիւն իբր երասանաւ իմն դասմիարակէս, երևեցուցեալ այնր իրի կերպիւ՝ թէ զընթացս որ դիմեցուցս՝ յորժամ և կամիս՝ հանդարտ առնիցես. Որ զանբարբառ բոլորակ …անին՝ կարգես ունայնս և պատարունս, լուսաւորել զպատճառն առաւետիս անսողաց՝ թէ 'ի նուազութէ բարեաց ըղպարտաւորս մարմին՝ դու ածես 'ի լրումն առաջնատեղծ հարստութեանն. Որ զփափկերս անխօս աստեղաց, իբր զդասակարգսն յղի հօտից՝ տրոհես և ժողովես յ-յայս իմն կենաց առ այս խորհրդաբերեալ՝ քաղցրահայեաց տեսութի, թէ՝ և անաղաչաւորաց լեզուաց՝ կարողապէս բաւես ողորմել. Որ 'ի մէջ մահու և կենաց՝ շաւիղ վստահութեան ուղղես 'ի

ծովու, վկայութի՛ եղեալ հաւատոյ, թէ՝ և յանկասկածաւորն վայրի՝ քև պաշտպանիք անդայթագղելի. որ իբր զՋուրս կաթուցից ՚ի հրոյ եռացեալ, որպէս զմեղաց մրրիկ պղտորեալ՝ բանիւ կամաց քոց խափուցանես։ Որ հայիս յերկիր և տատանես զսա, զի անբանիւն զմտաւորս զգաստացուցանես. որ իբր զակատ մի անձուկ նաւի՝ ՚ի մջ՛ շարժութե՛ ալեաց՝ զանբաւ թանձրութի՛ գետնոյս դղրդես, որով ծանուցեալ լինիս ամենից հաստուածոց՝ թէ իցես աներկբայելի, որ ՚ի բան քո զօրեղ՝ հիմնացեալ ունիս զա՛մ։ Որ սերմանես զարտաշնչացեալ մարմինս յերկրի, և զնոյն անկորուստ պահեալ՝ կրկին կենդանածընես. որ ապականացուս աւանդեալ՝ անեղծս ըստանաս. որ ընդ մահացու նիւթոյս՝ զնշխարդ կենաց խառնես, որ հրամանաւ ակնարկութե՛՝ ՚ի խուն վայրկենի կազմեցեր պատրաստ կացուցեր զանզարդութիւն ամենից եղանակաց։ Քո՛ է զօրութի՛ և կարողութի՛, որ շրջանակես զժամանակս ամաց հոլովման աւուրց՝ յայլ նմանութի՛ բարեպատեհ տեսողութե՛։ Որ կարդաս զանմռունչսն, իբրև զկենդանիս. որ ազդես միայն, և նոքա ընթանան. որ միայն հենուս անկանես անձառ արուեստիւ ճնարագիտութեան՝ մէջ և առաւօտ։ Որ յետ նախակարգյօրինուածոյն առաջնաստեղծ լինելութե՛, արարեր զփառաւորեալն մեծամեծս հրաշակերտիցն հանդիսից, ըստ գրոյն երջանկութե՛ կանխահիացն զարմացման, այլ իմն դայացուի տօնելի տեսակի՝ անեղծ աշխարհագործութե՛ ես քան զայն՝ ՚ի մարդանալդ

քո, որոյ ո՛չ գոյ թիւ.

3 Որ աՀա զվնասն մեր՝ քեզ գրեցեր ․ որ զարդա-
րութիւն քո՝ մեզ շնորՀեցեր ․ որ ընդ քեզ կրե-
ցեր զՀաշտութիւն մերում փրկանակ ․ որ ո՛չ երբէք
լքանիս յողորմութենէ, դարձո՛ զամբարշտեալս՝ 'ի
պաշտօն բարի երկիւղի, զթմբրեալս՝ 'ի զգաստութ̃ի
արթնութ̃ե սրտի ․ զանմաքուրս՝ 'ի սրբութ̃ի պայծա-
ռութեան կերպարանի ․ զլաղմաբիծս՝ յանբծութ̃ի
Հանդարտական ս̃բ պատկերի ․ զբեկեալս՝ յողջութ̃ի,
որ 'ի դիպմանց ո՛չ խորտակի ․ ըզլացեալս՝ 'ի խնդութ̃ի
զուարթութ̃ե անտխրելի ․ զյուսաՀատեալս՝ 'ի սէր
միաւորիչ անքակտելի ․ զամաչեցեալս՝ 'ի վստաՀութ̃ի
Հաստատութ̃ե անշարժելի ․ զխաւարեալս՝ 'ի լոյս ե-
րանութ̃ե անմեկնելի ․ զմաՀու դերեալս՝ 'ի կեանս,
որ ընդ եղծմամբ ո՛չ անկանի ։ Զի փառաւորեսցի
անուն քո՝ յիսուս, խոստովանեալ յա̃մի, ընդ Հօր
և ընդ Հոգւոյդ ս̃բ՝ 'ի բարձունս երկնի և 'ի ստորև
երկրի՝ և 'ի բնակիչս ն̃ց, յաւիտեանս յաւիտենից,
ամէն ։

Ս ։ Երրորդին յաւելուած չքնին Հեծութ̃ե՝ նորին Հոլովի, ու նոյն
ողբերգ մաղթանաց բանի ։ Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̃յ ։

* Բան ․ ԿԴ ։

1 Եւ արդ առ ա̃մ բան՝ յա̃մի ուղիղ ես՝ ա̃ծ ․
Խրատամբք դատիս ․ արդարութ̃բ կշռես ․
Ճշմարտութ̃բ չափես ․ օրէնութ̃բ Հետևիս ․
բարութբ ընթանաս ․ ստուգութ̃ի սիրես ․ յստակութ̃ի
կամիս ․ լուսաւորութ̃ի Համբուրես ․ փորձիւ յանդի-
մանես ․ երկայնմտութ̃բ քննես ․ Ո՛չ ունիս նենգութ̃ի

և ո՛չ գոռոզութ՟ի, այլ ամենևին հեզութ՟ի, հանդար-
տութ՟ի և ողորմութ՟ի ·

2 Արդարացար վերին իմաստութիւն անայլայլական հօրդ հանճարոյ՝ կրկին վկայեալ անզեղջ գովեստիւ յորդեգրեցելոյն շնորհօք, ըստ բանին սրբութեան՝ որ աւետարանաւն կենաց 'ի քէն ընկալաք · որ ո՛չ 'ի կոծելն ողբացի, և ո՛չ 'ի փողելն կաքաւեցի · Ասացեր անօրինիս, թէ մի՛ անօրինիր, և ես 'ի նոյն չարիս պնդեցայ · մեղաւորիս, թէ մի՛ ամբառնար եղջիւր 'ի բարձունս, և ես զընդդէմն քեզ գործեցի, և ո՛չ զգացի երբէք զառածեալս, թէ 'ի ձեռին քո՛ են եղջիւրք արքայութ՟ե՝ հպարտից ամբարձելոց, խոնարհեցուցանել և բարձրացուցանել, ըստ ամբակումայ, դաւթի և զաքարիայ · Օրհնութ՟ի ինձ կամեցար՝ ողորմած, և ես անիծեալս՝ մեծ տարագրութ՟ե խոտորեցայ յարժանին ինձ մասն · սիրեցի բարկութ՟ի, և ո՛չ բարութ՟ի · շօշափեցի ըստ գրոյն՝ ըզխաւար, և ո՛չ զլոյս · կենդանի ձայնիդ քո՝ գըթած, ապառուամ պատասխանեցի · Զորդնն անմահ ասացեր՝ բանիւ եսայեայ, և զհուրն՝ անշէջ, և զկըշտամբութ՟ին՝ անվախճան, և զտեղին՝ յաւիտենից, և զօրինակ նմին՝ սոսկալի, և ես ո՛չ իմացայ, ըստ սաղմոսողին, և ո՛չ մտառեցի · այլ 'ի մռայլ մտաւորական կուրութեան գնացի · Ցուցեր մարգարէիւն, թէ զօրհնութ՟ի տացէ՝ որ զօրէնս դնէ, և ես համառօտել զնոյն փութացայ · Արձան հոգևոր վիմի գըրեալ մատամբ քո՝ տէր յ՟ս ք՟ս, զդաւիթ իւրովքն բանիւք կանգնեցեր, ասելովն ինքեան ընտրութ՟են առ սոյն, թէ պահեցի զօրէնս քո յամենայն ժամ,

յաւիտեան . անդրադարձութք բանին միջնորդեալ զկրկին հաստատութին, թէ և յաւիտեանս յաւիտենից . ընդ որս՝ և զսորին նմանիս պարծանաց՝ առ իմս խորախոյս, և ոչ զկծեցայ . ձեպեցայ 'ի տունս բահաղու, և ոչ այլ . 'ի յերկուս հետս երկմտութեան՝ կրկին կաղացի կասեալ 'ի բարեաց, ըստ երգինծանելոյն հեղինու . Սունիմ զմոլեկս ուրուքն օրինակզք՝ եկեալ 'ի մեռելոց, և զտառս մարգարէից՝ գրեալ 'ի յոգի, և զմատեանս առաքելոցն՝ ընդ մոացս մատն յեռեալ, և զորդ հասարակաց՝ կտակաւն աւետեաց՝ յարուցեալ 'ի թաղմանէ անթիւ ննջեցելովք, և անհաւատագոյն քան զհնգեսին եղբայրակցութիս այնր մեծատան, որ է առակ իմն յարմարական, նմանեալ զգայականացն մասանց՝ անողորմիցն յղփացելոց, մնացի իբրև զսալ դարբնաց անոսսա՝ յամառեալ քարացեալ սրտիւ, որպէս օրինակն է բելիարայ, և ոչ ապաշխարեցի .

3 Այլ աղդեամ վերստին առ սոյն կերպարան լքեալ՝ կրկին ողորմութի՝ բարի, ամհաւոր, մարդասէր, խնամակալ, կենդանի, սուրբ, լուսաւոր և անվախճան թագաւոր, զօրութք պանծալի խաչիդ խորհրդոյ, 'ի կարծեցուցեալս մեղօք անբեր անդաստան՝ երկամանցս յիմարութեան՝ և անպտուղ սրտիս լքութեան . զի առեալ նպաստ օժանդակութեան 'ի գթութենէ կամաց ամենակալիդ, որում տացէ բղխեսցէ հոգիս, ընծայել աչաց վշտագնեցելոյս՝ վտակս արտասուաց արբուցանողաց՝ ինձ 'ի փրկութի և 'ի մաքրութի, և քեզ 'ի հաճութի ընդունելութե՝ ամենապարգև տէրդ բոլորից, փառաւորեալդ յաւիտենից, ամէն .

Մ ջերմին ցաւելուած ներքին հեծութե՟՝ նորին հաճոյողի, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ա՟յ։

✳ Բան . ԿԱ .

1 Եւ արդ՝ ես նախնիս ամբարշտաց . գլուխս
մեղաւորաց . պետս անիրաւաց . առաջինս
պարտաւորաց . պատկերս յանցաւորաց . ատ-
տիկեցիս ըստ վատթարութե՟ , այլ ոչ ըստ բարեբաս-
տութե՟ , ահա զանճառիցն իմոց ճառեցի . զպատկա-
ռելիսն խայտառակեցի . զգաղտնիսն հրապարակեցի .
զծածուկսն յայտնեցի . զթաքուցեալսն ցուցի . զամ-
փոփեալսն տարածեցի . զդառնութե՟ս մաղձ՝ ճայթ-
քեցի . զգործակցութի՟ չարին՝ մատնեցի . զամբա-
րեալ թարախ վիրիս՝ քամեցի . զխորս պարտեաց իմոց՝
ծանուցի . զպատրուակն կեղծեաց՝ առի . զքօղ որ-
դեղութե՟ն՝ վերացուցի . զամօթալեացն զգեստ՝ մեր-
կացուցի . զգարշելիսն՝ յանդիմանեցի . զմրուրն մա-
հու՝ փսխեցի . զպալարս հոգւոյս խածուածոց՝ քա-
հանայապետիդ քո՟ բացի . Յանձինս վտանգ՝ ոչ ան-
խայեցի . մարմնոյս սիրոյ՝ ոչ աչառեցի . զարմատն հը-
նութե՟՝ տեսիլ արարի . բնութե՟ս կարեաց՝ ոչ ողոր-
մեցայ . զմխաբանութե՟ն կապ՝ խզեցի . զդղեակ սրտիս՝
քանդեցի . ընդ կամացս որսոյ՝ իբր ընդ դարանակալի
մահու՝ կռուեցայ . զպահեստ անյայտից՝ արտաքս
հանի . զմթերիցն գանձ՝ մեծին գուշակեցի . զդա-
տախազն՝ դատաւորին հանդէպ կացուցի . զապառ-
նեացն զխորձ՝ այժմէն իսկ գտի . զդաշն կործանո-
ղին՝ կտրեցի . զուխտն խաբողին՝ ցրուեցի . զկատա-
րած մարտին յաղթութեան՝ 'ի քեզ Տ՟ր յ՟ս՝ ապաս-

տա

տանեցի . զպատերազմին խումբ՝ դրդուեցի . զդիմա-
դրութիւն դիմեցմանն՝ բանիւք աստուածոյ յուսացոյ .
զխաւարասիրացն փաղանգ՝ լուսեղինացն զինուց
սադրեցի .

2 Եւ արդ՝ ստեղծ ինչ ամ եղելոց քո որդի բարձ-
րեալդ այ , զատէն դսրովեալս յայսպիսեաց բա-
նից , և զհարուածելս յայքանեաց գանից՝ մի կշտամ-
բեսցես կրկնակի դատել ՚ի մեծի աւուրն . Ո՜հ
հզօր անքննելին անճառ բարերար թագաւոր անմահ ,
առ այս կերպ պատկառանաց՝ ինքնապարսաւս խոնար-
հութե , որ ինձէն զանձն՝ մեծաւ ձաղանօք յոդի
դատեցի , լի՜ց նուագօք այսր մատենի՝ անարգանօք
ամօթոյ՝ զդէմն սատանայի . և զերեսս կերպի պատ-
կառեցելոյս՝ նշանաւ խաչիդ զօրացո . Մխացի կր-
նիքդ լուսոյ՝ ՚ի գեղ տեսակիս . ամրութեդ նշան հաս-
տատեսցի՝ ՚ի տիպ դիտակիս . երեւակ կենացդ փայտի
ձեւասցի՝ ՚ի պատկեր այտիս . արուեստդ հրաշից՝ ՚ի
ճակատիս շուք նշանակեսցի : Մի այլայլեսցի յինէն՝
դրոշմդ լուսապաճոյճ . մի բարձցի ՚ի տեսանելեացս
բբաց՝ ճաճանչդ օրհնութե . մի մերժեսցի ՚ի գլխոյս՝
առ հաւատչեայդ վստահութեան . մի սասանեսցի ՚ի
բերանոյս ամրութե սեմոց՝ փառք անագրութեդ .
Պահպանակդ երկրպագելի՝ ՚ի զգայարան սրտիս միա-
ցի . չորիցս նիւթոց իմոյս գոյութե , քառաթեւիդ
նշոյլ աղդեսցէ . ձեռին կարկառման , փրկչիդ իշ-
խանութի օժանդակեսցէ . մատուցման հաստուածոյ
մարմնս , խորհրդարանդ համարձակութե բարեգոր-
ծեսցէ , ՚Ի մեկնելս իմում , մի հեռասցի սրբու-
թիւնդ . մի լքցի պատիւս՝ ՚ի պատիւն պարտաւորիս .

մի՛

մի՛ մերժեսցի ՚ի յոգւոյս՝ անդաւաճանելիդ փրկու-
թիւն . մի՛ ջնջեսցին գիծք կենդանատուիդ՝ ՚ի քո՛
գրեցելոյս շնչոյ . մի՛ եղծցի նկարումն արեան զօրու-
թեան՝ ՚ի տխրատիպ խորանէս . ընդ իս բնակեսցէ՛ յի-
մում գերեզմանին . ՚ի ծորել մարմնոյս թշուառի , օ-
ծումն շնորհիդ առ իս պահեսցի . ՚ի նորոգութեանն
աւուր , սովաւ հանդիպեցայց փառաց փեսայիդ . ՚ի
քոյոց այտի ծանուցայց , քոյովքդ վաստակօք պըճ-
նեցայց , երախտեօք մեծիդ յարդեցայց , աւազանին
զգեստիւ պերճացայց՝ քաւեալ ողորմութեան . Մատո՛
բարեգութ , զվերարկուդ անապականութեան՝ տա-
ժանեցելոյս մեղօք մարմնոյս . մի՛ յարիցէ ընդ քոյս՝
բանսարկուին . ճնացուցիչ հոգւոյս՝ վտանեսցի . խա-
ւարաբնական պատիրք՝ մի՛ ընդ իս վերերևեսցին .
Օրհնեսցի անուամբ քո գթած՝ վիճն իմ հանդըս-
տեան . ողորմութեան քո լցցի գուբն իմ գերութեան .
ընդարձակեսցի քև ինձ՝ տեղին թշուառութեան .
անդո՛րր եղիցի խո՛նամօղ՝ ինձ բանտն բարկութեան .
սնուսցէ զիս առ յաճումն՝ արգանդն մթութեան .
յուսով քո շտեմարանեսցէ զիս՝ յարկն այն անձկութեան .
ձեռամբ քո պահեցայց՝ ՚ի խշտին տարտամութեան .
թևօք քո ընկալայց՝ ՚ի տունն տագնապի . դու դը-
վեալ ընդ իս՝ ՚ի սեննեակն վտանգի . Նուա՛ն ինձ աս-
տանօր՝ ՚ի թիւս հաղարաց , զի երբեմն էի վերնային ,
և այժմ անդնդային . երբեմն տօնելի , և այժմ
աշխարելի .

3 Նաև արդ՝ կրկին դու օրհնեալ ՚ի բոլորից դոյից՝
յերկնայնոց և ՚ի ստորնայնոց՝ և ՚ի սանդարամետա-
կանաց մեռելոց՝ անպարտականդ այս տարագրութեան .

Ես վրիպեցայ . ես օտարացայ . ես յիմարեցայ , պարտեցայ , և խոտան գտայ . ես լքայ , կամեցայ , և կործանեցայ . ես մոլորեցայ . ես մատնեցայ . ես մերժեցայ . ես խորթացայ , գերեցայ , և գայթագղեցայ . ես նզովեցայ . ես թշուառացայ , արբեցայ , և վատթարացայ . ես ընկլուղայ . ես խաբեցայ . ես անօրինեցայ . ես ապականեցայ , մահացայ , և իսպառ եղծայ . չիք քո առ այս՝ ինչ մասն չարի , որ ես միայն անփոփոխ բարի . Տ՟րդ՝ կամք քո յիս , և խաւարն ինձ ճառագայթ . Ճրագ յուսոյ քո անդ , և գիշերն վաղորդայն . մարմնոյ քո հաղորդեալ , և յամօթոյն կարծեաց ապրեալ . Իսկ ես ոչ գրեմ զանձն իմ կենդանի՝ ընդ անփախչելի վախճանին . դարձեալ՝ զիս ոչ վարկանիմ կորուսեալ՝ ընդ աներկեան նորոգմանն . Որ և փակեալ համարիմ ինձ զելս կենացդ՝ ընդ անքակելեացն պարտեաց . դարձեալ՝ բացեալ ինձ ըզդրախտն՝ ընդ փրկութեանն աւետեաց . քանզի ոչ այնքան վհատութե̃ն գայժ տագնապէ՝ որչափ փըրկութեանդ քաջալերեալ ձեռն կարկառէ . Տ՟րդ՝ տո՛ւր տէր՝ տո՛ւր ողորմութի̃ , առ ա̃մ ձայն գոհաբանեալ , օրհնեալ յաւիտեանս ,

ամէն .

Մ ջերմէն յաւելուած նշչէն հեծութեն՝ նորին հովուէ, առ նոյն աղերս ձաղկանաց բանի. 'ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ա.

* Բան. ԿՕ.

1 Արդ՝ որ ոք և տայցէ զայս դեղ մաղթանաց այսր մատենիս պարկեշտականի պաղատել սովաւ, եթէ 'ի մեղաւորաց իցէ մատուցեալն, եղիցի և ես խմուլս բանիւ կցորդեալ նմա. իսկ եթէ յարդարոց գուցէ յառաջեալն, գտայց և ես սովիմբ՝ ընդ նմին ողորմեալ նովաւ. Ապա թէ երջանկացի այնպիսին ինքեամբ՝ ինձ միայնոյ գրեալ զեղկութիւնն, և ես ինձէն վկայեմ այսմիկ. Բայց յիշեսցէ նա զսողոմոն և զբանս նորա գհոգեշունչս, թէ ո՞վ ոք վստահասցի սիրտ սուրբ ունել. և կամ ո՞վ պարծեսցի մաքուր լինել 'ի մեղաց. և զի ոչ յարեաւ մարդ երկրածին՝ ազատել 'ի պատասխանեաց. և ոչ ընտիր ինքնարշաւ վազիւքն, և ոչ՝ թէ և 'ի թռիչս ամբարձման թևոց բերիցի. առ որ զգոյշ լինիցի կըրկին երկուցեալ 'ի վերին իսկ հաստատութեան՝ ուսեալ 'ի պօղոսէ, գուցէ անկեալ 'ի յերկիր՝ սահմանողն այսմ կանոնի իրաւաղատ գտեալ նմանեսցի. Այլ առցէ զայս կշտամբութիւ մաքուրն՝ նիւթ պըրսակաց առ 'ի չիջանել անընդդողաբար յանձեռնհասն բարձրութիւ. և պատժապարտն՝ առիթ ազատութեւ, որով ամբարձեալ 'ի կործանմանէ հոգևորական մահուն՝ ապրեսցի յուսով. Իսկ ինձ եղիցի պատգամս այս բանի՝ արձան փորագրեալ՝ ամենևին աներծանելի, որ փոխանակ իմոյ եղկելւոյս անձին մահացուի՝ անդադար ծնչմամբ հեծութեան լալոյ՝ առանց

լուելոյ միշտ աղաղակէ. լիցի և ոսկերացս քակտեցե-
լոց 'ի հողապատեան շիրիմ վերարկուին՝ անմռունչ
ձայնիւ զոյս խոստովանել. հասցէ և մարմնոյս 'ի հող
լուծելոյ՝ բարբառով իմն անազդելեաւ՝ ծածկատե-
սիդ զոյն պաղատել.

2 Տէ՛ր գթութեց, աղբիւր ողորմութեց, պարգևաց
բարութեց, որդի՛ բարձրելոյ տր յս քս, ողոր-
մեա, խնայեա, մարդասիրեա. նայեա 'ի վտանգս.
ակնարկեա 'ի բեկուածս. խոնարհեա՛ց 'ի թշուառու-
թիւնս. տես 'ի տարակոյս անձեռնհաս տագնապիս.
հասի՛ր հաղորդել կորստականս կարեաց. Շօշա-
փեա բժշկապէս՝ զամենաթշուառ ախտաւորութիս.
ունկն մատուցես քաղցրութբ՝ ողորմագին հեծու-
թեանս. լո՛ւր 'ի խորոցն անդնդոց մահուն դերեզ-
մանի՝ անմռնչելի հառաչմանս. մտցէ յականջս ամե-
նալուր լսելեացդ՝ ձայն պաղատանաց վատնեալ ան-
դամոցս. Նաւ վն զի գրաւական կենդանութես ա-
նապական է, անփոփոխ լիցի և սիրոյդ քո գթութի.
կցորդ լեր հեզութբ՝ տաժանաւորս տկարութե.
Մեռեալ պատկերիս՝ մի՛ ոխս պահեսցես. ընդ ան-
շունչ կերպարանիս՝ մի՛ 'ի դատ քննութե մտցես.
մահու տանջեցելոյս՝ մի՛ հարուածս յաւելցես. ընդ
բեկեալ խեցեղէն անօթոյս՝ մի՛ ուժգնութբ մար-
տնչցես. վճռաւ կոչկոճելոյս՝ մի՛ բարկութի կործ-
նեսցես. կործանեալ շինուածոյս՝ մի՛ պատուհաս մա-
տուսցես. շանս սպանելոյ՝ մի՛ քարինս արձակեսցես.
լուծոյս ջախջախելոյ՝ մի՛ սաստիկս որոտասցես. հողոյս
անպատուելոյ՝ մի՛ իբր ամբարհաւանի ուժգինս մր-
ռընչեսցես. Զ մոխիրս մերժելի՝ մի՛ 'ի դատ ընտ-

րութե

րութեն կոչեսցես ․ զխոշիս ցնդելի՝ մի՛ իբր զքո դի-
մամարտ գտցես ․ զոխզմն տաղտկալի՝ մի՛ իբր զոսոխ
վարկանիցիս ․ զգարշութիս անգոսնելի՝ մի՛ իբր ըղ-
բունամարտիկ վանեսցես ․ զխեէթս 'ի բաց ընկենլի՝ մի՛
նիւթ գեհեննին պահեսցես ․ զայլքանեաց բաղմա-
պատիկ բանից կշտամբելս՝ մի՛ վերստին յանդի-
մանեսցես ․

3 Այս ամենաթշուառ և խաւարարդել չիրմին են
ահա սրտաբեկ և յոքնաթախիծ արդահատու-
թիւնք ․ հաստատեսցէ օրհնեալդ քո բան՝ անփոփո-
խական լինել, ըստ սրտի արդահատելոյս ․ քանզի և
այժմ մինչ կենդանեօքս խօսիմ, մեռեալ եմ անհա-
սիդ ․ ով 'ի կորուստ մահուն սատակման՝ ամենազօ-
րիդ հրամանի՝ անեղծ եմ հաւատովքս ․ Արդ՝ ա-
ղաչեմ զքեզ՝ տէր յս̃ քս̃, հայեաց յիս ողորմութբ̃,
և մի՛ թողացուսցես լինել տնանկից ինձ բելիարայ ․ և
զմահաբեկոյց տապանին ազդումն անկենդանաւորն
թնդման՝ թշուառն թաղման՝ աղաղակ ձայնի հա-
ռաչման լալեաց՝ քեզ հաշտեցուցչաց՝ յարդեսցես լը-
սել՝ միայն բարեգործ, հոգեսէր, հզօր, մարդասէր ․
և հոգիդ քո բարի բնակեսցէ ընդ իս՝ լոյս առնե-
լով ինձ 'ի խաւարին ․ Մնասցեն ընդ իս կենարար
քո կրից պաշտեցեալ մասունք, զի իբր զուանդ զան-
ձու զիս պահեալ 'ի քեզ, կենաց նորոգման ընծայե-
ցուսցեն ․ օձաւք անվատնելի զինուց ինձ պատկա-
նեսցին, ընդ իս յարակայեալ քարինք պարսից՝ հո-
գևոր ճնարից՝ զչարին հալածել զգունդ ․ Մարտն
որ առ իս՝ քև ո̃ր վանեսցի ․ զի եթէ յարիցէ 'ի վր̃
իմ պատերազմել, տեսեալ զքաղաքն ունոյն 'ի զօրաց՝

և

և զազգողականացն գործի ապաձոյն, զքեզ տէր ունիմ
մշտնջենաւոր և աննիրհելի պահապան.

4. Ո ի եթէ այժմ իսկ կանխաւ արագեալ յառաջ քան զօրն կատարածի, և անշաւիղ արգելան ինձ պատրաստեսցէ, առաքեմ զաղօթսն տէրունականս՝ նմին գան մահու. եթէ 'ի վայր զիս ճնարի կործանել, զծնրադրութի արարչին. եթէ 'ի մոխիր երկրի թաւալել ձեռն բերիցէ, երեսացն այ 'ի նոյն մածուցումն՝ զնա հերքեսցէ. եթէ վաստակս ինչ ցաւոց նիւթեսցէ, քրտունքն յուռթի արեամբն զանգեալ փրկչին աշխարհի՝ զնա խուեսցէ. եթէ յընթացից բարեաց զշունչս իմ պատանդեսցէ, կապանք ամենաստեղծին՝ զիս արձակեսցէ. եթէ յուրացուի պարգևաց լուսոյն բռնադատեսցէ, հայհոյութեանն համբերութի յածամարտիցն՝ զնոսին ընդ նոյն կարկեսցէ. եթէ հարուածս նետից գաղտնաձիգ զինուց՝ ինձ արձակեսցէ, կարթ ճնարից աղեղան փառաց հօրն կապարճից՝ նմին պատահեսցէ. Եթէ քօղով լուսոյ խաւարականի՝ մտանել ընդ աչս անամօթեսցի, կափուցն գլխոյն ձորձով պատեցեալ լոմանն ամենից՝ զնա տանջեսցէ. եթէ մոլեսցի զխտահութիւն ձեռինս կապել, եղէգն մատուցեալ 'ի յաջ գոյացուցչին՝ զնա չարչարեալ ըմբերանեսցէ. եթէ ձաղանօք այպանման՝ զիս կատակեսցէ, տանելն ծաղուամենազօրին՝ զնա հենգնեսցէ. Եթէ բժժանօք ինչ յուռթից՝ կախարդել խորամանկեսցէ, ապտակն դիմաց հզօրին այ՝ զնա սաստկապէս ամաչեցուսցէ. եթէ 'ի մուտս գիշերային մթուն՝ խաւարաւ խաբէութն լինեալ մարտիցէ, 'ի ճառագայթից լուսոյ

երև

երևման քո՛ տէ՛ր , խայտառակեսցի . եթէ 'ի միջօ-
րէական տապոյ փորձութեցն՝ արեգակնակէզ վաս-
նից խորշակին՝ զիս 'ի յարմատոց խախտել կարծիցէ ,
'ի զօրութե՛ նշանիդ լուսոյ խլեալ գօսասցի . Եթէ
'ի փչմանն շնորհէ ունոյն զիս առնել ճնարաւորես-
ցի , թուքն զոր ընկալաւ տէրն քրովբէից ընդ մե-
ղաւորիս , զնա պատկառեցուսցէ . Եթէ ժանիք խա-
ծօղք ինձ ցուցանիցէ , լռութի երկնաւորին բերա-
նոյ՝ զնա պապանձեցուսցէ . եթէ խածմունս աղուա-
կանս հոգւոյս ազդեսցէ , բևեռացն հարմունք հաս-
տողին բնաւից՝ զնա կսկծեցուսցէ . Եթէ յընթացս
անիրաւութեց խորհրդոց զիս մոլորեցուսցէ , սևեռք
ոտից անհասանելւոյն՝ զնա կապեսցէ . եթէ հրա-
պոյրս ինձ դժնեայս արբուսցէ , քացախն ընդ լե-
ղւոյն խառնեալ 'ի յարբումն բարերարին՝ զնա դառ-
նացուսցէ . Եթէ առաջին ճաշակմամբ փայտին զիս
գտցէ , սոսկալի խորհրդով խաչին ըմբռնեալ՝ իս-
պառ պարտաւորեսցի . եթէ ընդվզել ընդդէմ ճնա-
զանդութե տն հրամանի զանձն իմ ուսուսցէ , բե-
րումն պարանոցի անսահմանելւոյն՝ զնա կործանես-
ցէ . եթէ 'ի մահ սատակման զիս վանեալ վիրաւո-
րեսցէ , սուար տէգ զինու մխելոյն 'ի կող՝ ստեղծ-
չին ադամայ՝ զնա հերձեսցէ . եթէ երկամբք վշտաց
դժոխականաց զիս պարփակեսցէ , պատանացն կտաւ՝
էից ունողին՝ զնա ըմբռնեսցէ . եթէ յատակս մա-
հու հայել զիս խարդախեսցէ , բնակել կենդանւոյն
'ի վէմն մահու՝ զնա մեռուսցէ . եթէ խնդասցէ ընդ
մարդկօրէնս իմ գայթակղութիւն , կրկին կորասցի
կարկամեալ կամաւ , յորժամ անմահն ած յարուցեալ

փա

փառօք՝ ընդ իւր նորոգեալ զբնաւ մահացելոյս ։
Եթէ ընդ լուծանել փոքր կապանաց հազարամէից՝
բերկրեսցի, դողասցի երկնեալ վերստին իսկոյն ընդ
վերջին շղթայս անզերծ տագնապին ըմբռնման՝ սատա-
կագունի յանվախճան տանջանարանին ։ Եթէ ընդ
առաջին հարուածն դժուարեսցի, գոյժ կորստեան
յետնում սատակմանն անշէջ գեհեննին՝ որ պատրաս-
տեալն է նմ̅ր և նորին հրեշտակաց՝ նմա պատմեսցի,
որ յաւուրն մեծի՝ մեծին ատենի ։

Տ Իսկ ինձ ապաւինելոյս 'ի քեզ՝ տ̅ր յ̅ս, միայն Թա-
գաւոր ինքնակալ զօրեղ՝ արարիչ երկնի և երկրի՝
և ա̅մ զարդուն որ 'ի նմա, որ գալստեանդ քոյ ակն
ունիմ, և ողորմութե̅ փրկչիդ սպասեալ յուսամ ։
'ի յոտս քո անկանիմ, և զգարշապարիդ հետս համ-
բուրեմ ։ զպարտութիւնս խոստովանիմ, և զմեղանս
հրապարակեմ ։ կշտամբանաց քարամբք կոծիմ, և հա-
ռաչանօք սրտիս տապանամ ։ 'ի խէթ խղճիս խոցոտիմ,
և բոցով շնչոյս ճենճերիմ ։ աղի ցօղով արտասուացս
այրիմ, և երկիւղամանցս աղդմամբ կիզանիմ ։ յուսա-
կտուր օդով ցամաքիմ, և դառնաշունչ հողմով շի-
ջանիմ ։ Թախանձանաց բանիւս երերիմ, և կողկողա-
գին հեծութե̅ դողամ ։ տաժանելի կրիւք տուայ-
տիմ, և տագնապաւ հոգւոյս տատանիմ ։ 'ի կոծ մը-
րըրկաց ծփիմ, և 'ի բախմանէ ալեաց սասանիմ ։ 'ի լը-
րութենէ համբաւոյն սարսեմ, և յիշատակաւ ահին
կորնչիմ ։ կերպարանօք ատենին հալիմ՝ և սպառնա-
լեօք մեծիդ մեռանիմ, լո՛ւր՝ բազմագութ, քաւիչ,
մարդասէր և երկայնամիտ ։ քաղցրութիւն անճառ,
օր բարի և տիւ տենչալի ։ «Քանզի կարօղ ես յա-

մնայնի և առ ելս շնչոյս իմոյ՝ փրկութեն մեծի. և
քեզ ընդ Հօր հոգւովդ սրբով փառք՝ յաւիտեանս,
ամէն.

Մերձին յաւելուած կրկին հեծութե՝ նորին հանգոյն, առ նոյն
ողէրս մաղթանաց բանի. ՚ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ.

* Բան. ԿԱ.

1 Բայց քանզի յոյժ արդար է բան իրաւանցն
քո՝ ով Տէր, քան առ սկզբնահայրն չա-
րեաց սատանայ. Զի վասն Նր՝ յայն սակս
յայտնեցաւ, զի լուծցէ զգործս նորին. և վն իմ՝
զի զշնացեալ պատկերս նորոգեսցէ, առեալ զկեր-
պարանս բոլոր էութե՝ կերպին խոկումն մեծին Այ
միացոյց ինքեան անշուշտ խառնութբ. Նորա ոչ են
շնորհեալ ՚ի բազմայն, և ինձ զբովանդակն եհեղ ա-
ռատութբ. վն Նր ոչ երբէք չարչարեալ, և վն իմ
համապաղ պատարագի. Նա անհաղորդ է կենացն, և
ես միշտ վայելեմ ՚ի փրկութենն. Նա վանեալ է խա-
չիւն, և ես զօրացեալ նշանաւն. Նա հերքեալ ՚ի
լուսոյն, և ես միացեալ ընդ փառացն. Նր ոչ խոս-
տացաւ հանդիստ և յերկրի, և ինձ զերկինս սեփ-
հականեց. զնորայն կորեաց զառհաւատչեայ, և զիմն՝
առանց խզելոյ յարակայեաց. զնա յերամակս խոզիցն
արգել, և յիս ինքն զօրացաւ. զնա կարճաց օրինա-
կեաց, և զիս ճառագայթ նշանակեաց. զնա սողնոց
նմանեցոյց, և զիս իւրովն անուամբ կնքեաց.
2 Իսկ ես զերախտիսն Այ լքի՝ զայսքանեաց բարեաց
արարողի, և չարին զկնի մտեցայ՝ հայել ընդ
նմին

նմին յատակս դժոխոց՝ ահա անարժանս բարեաց · ան-
ձիրս երախտեաց · անընդունակս սիրոյ · տուամբք մե-
ղաց ձգեալս · յերիկամունս խորոց խոցեալս · քան-
ցեալ ծառս արմաւենւոյ · գինիս յեղաշրջեալ · ցո-
րեանս հեղեղեալ · մուրհակս ջրեալ · վճիռս պատա-
ռեալ · կնիքս այլակերպեալ · նմանութիւնս փոխեալ ·
արկանելիքս կիղեալ ։ ըմպանակս կորուսեալ · նաւս
ընկղմեալ · մարգարիտս մանրեալ · ակնս պատուական
սուզեալ · տունկս գօսացեալ · նեցուկս խորտակեալ ·
փայտս ամենեւին փտեալ · մանրագործս աղաւաղեալ ·
յարկս տապալեալ · խորանս խարխալեալ · բոյսս ար-
մատաքի խլեալ · ձէթս հեղեալ ՚ի գռիհս աղբեւաց ·
կաթնս հոսեալ ՚ի կոյտս մոխրոց · այրս մահու ՚ի յա-
րեանց դնդից · Քանզի միշտ խրատեալ ընդ երու-
սաղէմի՝ առակաւ բաբելոնի՝ ՚ի մարգարէից ձայնից՝
անձն իմ ողբալի, և ոչ ինչ խրատեցեալ · որ աստէն
անդունեալ եմ, և անդէն խայտառակեալ · աստ դը-
րովեալ, և անդ կշտամբեալ · աստ ձաղեալ, և անդ
նախատեալ · աստ թշնամանեալ, և անդ յանդիմա-
նեալ · աստուստ ապշեալ, և անդանօր լքեալ · Աստ
հեծումն, և անդ հառաչանք · աստ կարծիս, և անդ
կատարած · աստ խէթ, և անդ հատուցումն · աստ
արկածք, և անդ հանդէսք դատաստանի, ուր ո՛չ է
բան իրաւանց, և ո՛չ ձայն պաղատանաց · ո՛չ թիւք ա-
ւուրց, և ո՛չ ելք ժամանակաց · ո՛չ ուղք յուսոյ, և
ո՛չ դրունք ողորմութեանց · ո՛չ աջ պաշտպանութեան,
և ո՛չ ձեռն այցելութեան ·

3 Այլ դու ապաւինութիւն · դու ինքն փրկութիւն ·
դու այցելութիւն, դու և քաւութիւն · դու երանութիւն ·

 քև

քեւ բժշկութի . քո ողորմութի , միայն հզօր՝ կեն-
դանի՝ անճառ տր յս քս բարերար ած . օրհնեալ ,
օրհնեալ , եւ դարձեալ օրհնեալ , ընդ հոգւոյդ քո սբյ
յաւէտ բարձրացեալ 'ի փառս հայրենի խնկութեան
մեծիդ՝ յաւիտեանս յաւիտենից , ամէն :

Մերսային յաւելուած նշխին հեծութե՝ նորին հայցողի , առ նոյն
աղերս մաղթանաց բանի : 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ած :

✻ Բան . ԿԸ :

1 Եւ արդ՝ 'ի յիշատակ աշխարհութեան վերա-
գրեցելոցդ՝ որք յածուստ են սպառնալիք
ինձ ժամանեցեալք , զխառն դադարեցոյց
'ի նորոգ ողբերգութեց , եւ կամ որպէս զցամաքումն
առցէ հեղեղք արտասուացս : Ո՜ ի եթէ զզօրէքվե-
տակեան առաջս գետոցդ յորդահոսան ծաւալմանցդ ,
որ զեդեմ եւ զերկիր առ հասարակ ոռոգանեն՝ ըստ-
պէս բաւականութե բաշխեալ ածի , եւ զըղխումն ե-
լից ելուրեանց՝ առ աչս իմ եդեալ , զանձինս մեղաց
սաստկութե զըոց զովացուցանել՝ ոչ բաւականա-
ցին : Եւ կամ մարգարէին սբյ ըղձականութի՝ կրկին
ինձ լցցի գլուխս ջուրց բազմութի , եւ ճրագարան
տեսութեց կերպիս՝ աղբերց կայլակմունք , զբեկման
ոգւոցս չափել զվտանգ՝ ոչ ձեռնարկեսցեն . եւ ոչ
եղերականք ջայլից համօրէն՝ բանահիւսից կանանց
լալականաց՝ 'ի սիրտ եւ յոգի վիրաւորելոց , զաղէտ վը-
տանկիս 'ի յերգ արկանել , եւ կամ 'ի նուագս ձայ-
նից բերել :

2 Զմէ օրն լինելութե նզովեալ , եւ ոչ յոբայ՝ կամ

երե

երեմիայ . քանզի տօնելի է օրն ն՟ջ զորոց մի 'ի նո-
ցանէ ոչ արժէ աշխարհ՝ և ոչ տարագրելի . ապա ու-
րեմն զիս նկատ եղեալ զոչ արժանիս լուսոյ՝ և կամ
միոյ մասնաւոր բարւոյ , զհանդիպումն աւուրն անի-
ծին՝ յորում ես գտայ կորստեան որդիս և մահա-
դրացիս . մշակս մեղաց և արբանեակս անօրէնու-
թեանց . Որ ոչ կացի յուխտին կենաց՝ զոր դու
սահմանեցեր՝ ա՟ծ բարերար . ոչ գնացի 'ի քո պատ-
ուիրանն կենդանական անմահացուցիչ . ոչ վաստա-
կեցի 'ի հունձս արմտեացն , որով 'ի մուտս ձեանն՝
աւուրցն խռովութե՟ կերակրել պատրաստեցայց .
ոչ կառուցի ամրութի՟ որմոց՝ և ոչ ձեղուն յարկաց
ձգեցի , որով 'ի շնչմանէ մրրկաց օդոց պահեցայց .
ոչ համբարեցի նշխարս պաշարաց 'ի յուղին անեզրա-
կան , որով զտագնապ սովոյն իմ բժշկեցից . ոչ հան-
դերձաւորեցի քեզ աղերս աղօթից , որով առաջի քո
կալ համարձակեցայց . ոչ կազմեցի թոշակ փրկութե՟
վարուց մաքրութե՟ , որ զնորոգութի՟ ինձ երաշխա-
ւորէ . ոչ ետու զընտրութե՟ հաշիւն 'ի կենցաղոյս
ճանապարհէ՝ իմոյ մաանչին , զի 'ի դատաւորին ձե-
ռանէ՝ առաջն իսկ փրծայց . ոչ լրութե՟ ձեռին օրհ-
նութե՟ մատեայ յանդիման , որով օրէնսդրին մա-
նակից գտայց որբեցեալ . Ո՛չ դիմաց ետու զգու-
շութի՟ , և ոչ թիկանց պատսպարութի՟ , ոչ աջոյս իմ
զինուորութի՟ , և ոչ ահեկիս պարածածկութի՟ , որով
'ի պատերազմիս վտանգէ զերծայց . զերիվարս ոչ ըղ-
դեցուցի զրահիւք , և ոչ զմարտիկս սպառազինու-
թե՟ , որով զճակատն յարդարեցից : Ո՜ կանուխն ոչ
կապտեցի պտուղ , և անագանին ոչ ժամանեցի , և

ահա տարակուսիմ ունայն 'ի բարեաց · մաքրութե՟ն ծաղիկ ո՛չ ունիմ, և ո՛չ իւղ ողորմու՟ե, և գիշերոյն մռայլ աննշոյլ · 'ի ներհուն մահու ննջեալ եմ, և տագնապ կոչողին փողոյ սոփպէ · զզարդ հարսանեացն կրկին մերկացոյ, և զձէթ վառուցն մերստին լքի,
և դուռն մտին հարսանեաց աւասիկ փակի ·

3 Նուարդ՝ զիա՞րդ առից մխիթարութի այսքանեաց վշտաց, և կամ ընդ ո՞րքանեաց տարակուսանաց խաւարի՝ լուսաւորութի յուսոյ կենաց խառնեցից · և կամ ո՞ր արդեօք զգարշապարս ոտին կառուցից · և կամ յո՞ր վստահութի զաչս իմ յառեցից · և զի՞նչ անդորրութի ծփանացս նկատեցից · և կամ յո՞ր ըղձական դիւրութի ձեռն համբարձից · Զի եթէ 'ի ձեղուն բարձրու՟ե երկնի, անտի անձրևեաց հուրն սոդոմայ, ո՞պ ասացեալ է · իսկ եթէ յատակ խորու՟ե երկրի, ահա եբաց զկոկորդն ըմբռնողական՝ և եկուլ զդադան բանակօքն աբիրոնի · Եթէ յանդգնեցայց փախչել յունողէն, դուցէ կալցի զիս վիշապն ահագին · Եթէ ընդ գազանս ինչ թափառեցայց, արադունք են խնդրել զվրէժ ստայողին առաւել առ իս՝ քան երբեմն զեղիսէին՝ առ մատաղ մանկունս բեթելացիս քրմորդիս · Եթէ յամենատարած օդոյս պարզութի, այն եղև եգիպտացւոցն՝ խաւար շօշափելի · Եթէ 'ի թռչունս բարձանց, նոքա են կուչեցեալք 'ի սպանդն զոհին՝ բոսորոյ դիականցն ·
Եթէ 'ի ոկարսն խիզախեցից, վտանիմ 'ի պիծակացն, և զի՞ պիտոյ են ինձ առիւծունք · Եթէ յորջոցն պատառողաց ապրեցայց, մժիխքն արեան ծարաւիք ինձ պատահեսցեն · Եթէ յանհոդս ուրեք նստիցիմ,

մժղուկքն անարգագոյնք՝ իբր ցնցուղս հրոյ եռաց-
ման՝ զինև մաղեսցին ։ Եթէ յեղջերէ միեղջերւոյ
փախնուցում զերծեալ, նկուն ծիրանք աղկաղկաց
մնոյն մորմոքողաց՝ զիս կեղեքեսցեն ։ Եթէ 'ի սե-
նեակս շտեմարանաց խորշից ղօղեալ ամփոփեցիմ,
տաղտկատեսակ գարշութիւն գործոյն՝ մեղաց օրի-
նակքն՝ զիս զազրացուսցեն ։ Եթէ 'ի վայրս ինչ ան-
դաստանաց կացեալ զետեղեցայց, շարք շանաձանձոյն
տարմից՝ զինև պատեսցեն ։ Թողում ասել զխառ-
նիճն և զջորեակն զդօրն զօրաւոր՝ ընդ թունաւորն
թրթուր, և ընդ անկենդանական երևիլն, հանդերձ
ջրակարծ կարկտիւն, և ապականագործ եղեմամբն ։
որ առ աչաց տեսիլ՝ ապաղէնք և նուաստագոյնք,
բայց 'ի յակնարկելն ա̃յ՝ յաւէտ գոռոզաբար ուժ-
գնութ̃բ հարին՝ հանին՝ վանեցին զհպարտն ամբար-
հաւաճութ̃ի փարաւոնի բռնութ̃են բուռն գաւա-
զանին՝ յաղթօղ վիճակաւ ։ որ են կերպարանք թա-
քուցելոյն կրից լկողաց՝ անձնականացն աներևու-
թից՝ եգիպտացւոյն անօրէնութ̃եց՝ յոգի և 'ի մահ
տանջողաց՝ գաղտնի վիշապաց ։
4 Այլ դու ամենազօր արարիչ բնաւից տէրդ բո-
լորից ~ 'ի յատեանս հանդիսացի՛ր հերքել զն̃ս ։
և ինձ ողորմեա կրկին գթութ̃բ՝ ձեռն մատուցեալ
փրկութ̃ն՝ տարակուսեցեալ կոշկոճեալ վարանեալ
'ի մահ պարտելոյս ։ Զի դու միայն ճանաչես ա̃ծ
փառաւորեալ միշտ ընդ հօր հոգւովդ սրբով՝
յաւիտեանս յաւիտենից,
ամէն ։

Մերովին ցուցեալ նշխին հեծութեան՝ նորին հանգոյ, առ նոյն աղերս խորհրդոյ բանի. 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ.

* Բան. ԿԹ.

1 Եւ արդ՝ վասն զի 'ի ձեռն մեծիդ և ամենահընար արուեստաւորիդ իմս եղանութեան քոն և այ՝ իբր 'ի վերայս ընտրութեան փութոյ քոյ սիրոյ՝ հանապազ եռամ՝ և ոչ [illegible] պարզիմ, միշտ՝ խնամնիմ զուգիլ՝ և ոչ ևս միանամ, ահա զուր՝ արծաթագործդ երկնաւոր՝ իմ ճարտարապետ, 'ի սընոտիս վաստակեալ ջանս աշխատիս, ըստ մարգարէին յայտնի առակի, և չարութիւնս իմ ոչ հալեցաւ. զոր ինձէն մոլեալ չարաչար՝ իբր զխեղդամբար դիւաբար իմն ողորմելի՝ յանդգնեալ անկարգ խօսիմ՝ զիմս ըզպարտիս աճեցուցանել, քան հաշտութեան հնարս ինձ այսու կազմել. Նու զի մի՛ անընդել դիպուած՝ և անկիրթ պատահումն՝ և անհաճոյ հանդիպումն՝ պատրաստութիւնք հանդերձելոց տանջանարանացն ինձ երևեսցին, ամենևին անմոռաց պահեաց սաստին 'ի յիմում մարմնի՝ նշխար մնացուածոց նախնումն անիծիցն. զոր 'ի փոքուէ տարրէ անմարդէ՝ զմեծն է ուսանել.

2 Քանզի խաղաղն ինքնաբերական գիւտք որոմայնի՝ բոյսք ճապուկք շարժողականք, և ազգի ազգիք. որդունք աղեաց գաղտնակուրք. խաղաւարտք հրակայծակք. և բիծք բոցակիծք. և անիծք անկերպաւորք. և երամակք ոմանք քրտնածինք զազրաթորմիք կսկծեցուցիչք և մարմաջողականք. Նշպատակք ալոյց վայրենեաց, ըստ նմանութեան դիւաց գիշե-

րա

բամարտից՝ և մեկնաղէն բարբարոս գնդից խաւա-
րասերաց, և գազանութե̃ քանասար գայլոց արաբաց-
ւոց՝ կորակոր գնացիւքն, արջնաթոյր գունովն, կորկ-
նապարոյր կուածագ կոյաւն, որ զօրէն ունի խայ-
թոյաց կարծի, իբր դժնիկ փշովք՝ խոցոտեալ ծը-
ծեն, ձգեն զարեանն խոնաւութիւն, և յանկողինս
մահճաց հանգստեանն՝ վաստակս կրից ցուցանեն.
Եւ կարկառեալ ուրուք ձեռն՝ հատուցանել զհա-
տուցումն նց̃ նոցին, վաղվաղակի զգան զմիսս վտան-
գին՝ զոր աղդեն մարմնոյն, և անդէն իսկոյն լերկա-
մարմին փոքր հասակաւն՝ իբր թևօք իմն թռիչս ար-
ձակեն, և ըստ մարախի ձևոյ ոստոստեալ՝ այսր անդր
տարաբերին. և ըստ բազմաղղատիր նենգութե̃ բա-
րոյից դաւօղ աղուեսուց՝ խորամանկեալ խուսափեն
'ի պատուածս բազում ելից, զի յերկիւղէ մահուն
ապրեսցին. Եւ այնքան չքոտի և անքատ անձամբքն՝
ոչ միայն զռամիկսն և զխառնիճաղանճս, այլ և զթա-
գաւորս հզօրս և աշագինս՝ փախուցանեն հանեն
տարագրեն 'ի դստիկոն յարկի ապարանիցն բարձրու-
թե̃, և կամ 'ի բացի բնակեցուցանեն. քանզի արանց
արեաց, որք իշխեցին ամբոխից, և տիրեցին ժողովըր-
դոց, և առին զքաղաքս ազգաց, զպարտութ̃ իւրեանց
զօրաւոր ձեռինն՝ ինքեանք վկայեն, թէ քանզի ոչ
կարացաք 'ի դիմի հարկանել վեհիցն բռնութեան,
վս̃ այնորիկ խոյս տուեալ հասաք յայս տեղի.
3 Եւ զինչ է ինձ փոքունց և զանկածից ծաղրա-
կանաց ոմանց գոյութեանց 'ի կիր արկանել, որք
զօրեղ և անհերքելի ջատագովք են ա̃ծութե̃ն՝ յի-
շատակել ինձ զհանդերձեալսն, որք 'ի մարմնոյս անօ-

րի

րինելոյ՝ ընծայիւն պատուղք դառնութե. Ընդ որս և
եկամուտ սատակչականացն ախտից գիւտք, և կերչացն
կոյտք անողոքելիք. յորոց չէ զերծանել, քան թէ հար-
կաւ մարմնոյն վտանգի՝ զապագայիցն սոքօք խմաս-
տասիրել. և ոչ տեղի է գտանել ապաստանի՝ փախըս-
տեամբ անկանել առ ն͞ն. այլ առանց կամաց քումդ
ակնարկութե, և մարդկային կարք և հնարք վրիպե-
ցան. Իսկ դու բարերար՝ զա͞մ ունիս բաւականա-
պէս զկենացն հնար՝ եթէ կամեսցիս փրկել, նորո-
գել, քաւել, բժշկել և կենագործել. և քեզ փառք
յա͞մի՝ յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն.

Մէրբաէն յաւելուած կրկին հեծծուէ՝ նորին հայրապէ, առ նոյն
աղէրս մաղթանաց բանք. 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Աճ.

*Բան. Հ.

1 Եւ քանզի համբառնալ զընթացս բանիս 'ի
փոքունց աստի երկրայնոց չհամարելոց ընդ
գոյս՝ եղելոց 'ի մեծագունիցն տեսակս,
ասացից զտօնելի հանդէս իրաւանց ահաւորին անա-
չառութե. Որ զի թէ մերձաւորագոյնք իցեն ո͞մ՝
իբրև զնախածանօթ հայրապետութիւն, և կամ մաք-
րագոյնք՝ ո͞մ մարգարէսն, կամ անբծագոյնք՝ իբրև
զառաքեալսն, կամ ընտրելագոյնք՝ ո͞մ մարտիրոսսն,
եթէ ոչ դու մարդասիրեսցես աննուազ բարիդ և
անփոփոխ խնամակալութդ և անպակաս ողորմութդ,
ընդունայն է ինձ փրկութն առ 'ի նոցանէ.
Զի եթէ առ նոյն ինքն աբրահամ ձայն արձա-
կիցեմ, 'Իբր ողորմագին ռաւակ ընչեղին ինձ

վարդապետէ, 'ի տապոյ անտի պապակեալ, կաթիլ մի ջրոյ ոչ բաւականանայ. քանզի և նա փակեալ է ընդ կարեաց համարակաց անձնարութեան. Իսկ եթէ առ մովսէս, և նա զգածեալ է տկարութ̅, որ ոչ զօրեաց առնն փրկութե̅, որ զհայթայթանաց կրկնում՝ 'ի պահպանութե̅ն աւուր ժողովէր. Իսկ եթէ առ ահարոն, և նա ինքնին իսկ կարօտացաւ մաղթողի. Իսկ եթէ առ դաւիթ, 'ի մէջ բարեացն առաւելութե̅՝ սոսկացեալ է և նա. Իսկ եթէ առ նոյ՝ և յոբ՝ և դանիէլ, զոյս եզեկիէլ մարգարէ մեկնեաց՝ յանուանէ իսկ յիշատակեալ զնոսա, և զայն ընդ նոսին իբր 'ի դիմաց այ ազդեալ, կենդանի եմ ես՝ ասէ տր, թէ ոչ ապրեցուսցեն զուստերս և զդստերս իւրեանց 'ի բարկութենէն որ հասանիցէ, բայց եթէ ինքեանք միայն ապրեսցին. Իսկ եթէ առ պետրոս վէմն հաւատոյ, 'ի քունմտ խնամոց լուսն մի խփթացեալ՝ և նա Գ կրկին իմն գլորեցաւ. Թողում ասել զբազմացն դաւանութի՝ խոնարհեալ առ կարիս կարիս, թէև յաւէտ երջանիկք իցեն. Ընդ որս և յոլովս ումն մարգարէի 'ի մէջ ածառաքն տպաւորութե̅՝ մարդկօրէնն գայթագղութի՝ մեզ յոլովից անթարգմանելի, թէև 'ի դէմս իմն մեկնութե̅ ձևակերպեսցի.

3 Նաև քանզի չափեալ սահմանեցաւ զօրութի փրկութե̅ մարդկան, և ցուցան նոքա ողորմեալք բարերարիդ՝ և զօրացեալք ամենակալիդ. կոչեցեալք պաշտպանողիդ՝ և քաւեցեալք ճարտարուորիդ. շնորհեալք ազատեցուցչիդ՝ և բժշկեալք անախտականիդ. կենագործեալք անապականիդ՝ և լուսաւորեալք նորոգողիդ, այսուհետև դիտացեալ զաւկն որքա-

նութե՟ց հողածին բնութե՟ս , որք մխիթար են օրի-
նակաւն նմանաբար հարազատապէս վհատուե՟ յու-
սահատելոց , ահա՛ առ քեզ դիմեցից՝ որդի ի՟մ կեն-
դանւոյ ք՟ն օրհնեալ յա՟մի : Մանաւանդ զաւակն
ազգակից այսմ մաղթանաց աստանօր յիշեալ , զվե-
րագրելոցդ բան վերստին արդարացուցանէ . բարի է ,
ըստ իմաստնոյ ումեմն երջանկի , անկանել 'ի ձեռս
տ՟ն , և մի՛ 'ի ձեռս մարդկան . զի ո՟ղ մեծութի՟ նր՟ ,
և ողորմութի՟ նորին : Եւ այս բան՝ թէև զդաւ-
թին իմն գծագրէր , որ զերեքմասնեան հարուածն
ա՟ծեան առաջի եդեալ՝ ընտրեաց ինքնին կամաւո-
րաբար զդատակնիք մահուն սատակման՝ իբր զկեն-
դանի ք՟ի հաւատոյն յաճախութ՟ք , քան զերկուսն
ևս այլ փոքրկունս՝ որք տանջենն և ոչ ողորմին , սա-
կայն և իմս օրինակութի՟ բանիս պատկերի ճարա-
կեցելոյ հնարս կենաց կորուսեալս անձին՝ ոչ է այ-
լայլեալ յարմարութ՟է . զի ոչ եթէ զփրկեալսն նը-
ւաստացուցանեմ 'ի մատենի այսր ողբերգութեան ,
առանց որոց ոչ է մատչել առ տ՟ր , այլ զփրկողին ա-
նուն պսակեմ , և զշնորհ նորին՝ առ ամենեսին բա-
րեհռչակեմ . և զբնաւին բարձունսն 'ի թուիչս վա-
րուց՝ խոստովանիմ բանիս պայմանաւ , յաւէտ կա-
րօտեալ ողորմութե՟ն դեղոյ :

4 Ահա՛ դու կեանք , դու փրկութի՟ , դու բժշկութի՟ ,
դու անմահութի՟ , դու երանութի՟ , դու լուսաւորութի՟ ,
արա՛ ինձ անդորր 'ի մեղացս աշխատութե՟ց , զի և քե՛զ
լիցի հանդիստ 'ի մշտադատս հեծութե՟ց՝ ձանձրացու-
ցիչս թախանձաց . որ ոչ այլ ուրեք , քան թէ փրկութ՟ք
մարդկան պարարիս , օրհնեալ յաւիտեանս , ամէն :

Մ՝էրատին յաւելուած կրկին հեծուն՝ նորին հանդէ, առ նոյն աղէրս հողընանոյ բանի : 'Ի խորոյ սրտից խօսք՝ ընդ այ :

* Բան . ՀԸ .

1 Նու քանզի երջանիկքն և փառաւորեալք սբցն պարք, յորոց ոմանք դոյզն ինչ գթեցին, և յաճախագոյնս հաստատեցան . փոքունս սասանեցան, և մեծագոյն վառմամբ նշուլից հոգւոյն մաքրութբ լուսաւորեցան : Յորոց մինն՝ զանկուածոյն յայտնէ զհաստատեղծն տկարութի, իսկ միւսն՝ զգերազանցն քան զբնութեն օրէնս՝ վարս և առաքինութիս հրեշտակականս : Նու արդ՝ նոքա որ օրհնեալքն են յամենիշխան բերանոյ ածութեն հօրն քո, ընտրեալքն, տօնեալքն, խնկեալքն և բարեբանեալքն, իբրև զանդամս քո պաշտեցեալք, և իբրև զօթեվանս հոգւոյն սբյ յարդարեալք . յորս չիք ինչ նշմարանք և կամ գիւտք խաւարի, այլ ամենեւին անկեղծութիւն՝ և լուսաւոր արդարութի . և որքան մարթ է՝ զմարդն այ՝ այ նմանեցուցանել : Նորեւք պարզք և անպատկառելիք . կրօնք բարձունք և անխոնարհելիք . կեանք զգաստք և անսգտանելիք . պաշտօն առ ած՝ կարծր և անփոխարկելի . ընթացք արիականք և անկասելիք . Ճշմարտութի միատարր և անցնդելի . դիմադրաւութի զօրեղ և անհերքելի . տեսաւորութի պայծառ և անապշելի . իմաստասիրութի վերնական և անկոխելի . պատկեր մաքուր և անաղարտելի : Օ յորոց կերպարանս և զյիշատակս անուանցն աղաչել՝ ած իսկ վարդապետեաց, և նոքօք հաճուի 'ի մէջ խռովութեան՝ արարչին բան լուսաւորեաց :

Բանք պանծալիք հաւատացելոց այ .

ԱՅԼ ես անպիտանս յամի , և որքան բան զօրէ՝ պարսաւելս . որ մինչդեռ արթունս եմ, նիրհեմ . մինչդեռ զգաստ երևիմ՝ թմբրիմ . 'ի բարեպաշտելս իմում գայթագղիմ . մինչդեռ աղօթեմ՝ և վրիպիմ . 'ի յընթանալս իմում՝ և կասիմ . յարդարանալս իմ՝ և մեղանչեմ . 'ի խաղաղանալս իմում՝ ամբոխիմ . մինչդեռ արշաւեմ՝ առ 'ի յետոյսն հակամիտեմ . 'ի չուելն իմում՝ ընդ կրունկն դառնամ :

Ընդ լուսոյն մասին՝ և խաւար յարեմ . ընդ քաղցրութեան ճաշակ՝ օշինդր խառնեմ . ընդ կուղս բարեացն՝ չարիս հիւսեմ . ընդ կանգնելն՝ և կրկին դլորիմ :

Ծաղկիմ , և ոչ պտղաբերիմ . ասեմ , և ոչ առնեմ . խոստանամ, և ոչ կատարեմ . ուխտեմ, և ոչ վճարեմ :

Կարկառեմ , և անդրէն ամփոփեմ . ցուցանեմ , և ոչ ընծայեմ . մերձեցուցանեմ, և ոչ մատուցանեմ .

'Ի ճարակել խոցուածոյս՝ անդրէն վիրաւորիմ . 'ի հաշտեցուցանելն՝ վերստին խռովեմ . զուր հանդիսանամ, և իրաւամբք պարտաւորիմ . գրիմ, և իսկոյն եղծանիմ . նաւեմ, և 'ի գիծն թուլանամ . սկսանիմ, և 'ի հանդիստն ոչ ժամանեմ : Վարդիմ, և դարձեալ սասանիմ . լնանիմ, և կրկին հեղում . շարունակիմ աստ , և անդ 'ի ստորև հոսիմ . բարդիմ, և անդէն տոչորիմ : Հիմն արկանեմ, և ոչ գլխաւորեմ . սակաւ վաստակիմ, և բիւրս վատնեմ . դոյզն գանձեմ, և անթիւս սպառեմ : Զայլս խրատեմ, և ես ինքն անփորձ եմ . միշտ ուսանիմ, և երբէք 'ի ճշմարտութի գիտուն ոչ հասանեմ : Զշիջեալ չարիսն՝ նոյնչափ

ար

արծարծեմ • սուղ ինչ քաջալերիմ, և առաւելապէս լքանիմ • լարիմ, և՛ իսկ և իսկ առ նմին մեղկիմ • զայս կարկատեմ, և զայն պատառեմ • խլեմ զեղիծն, և տատասկ տնկեմ։ Ընդ ամբառնալն՝ և այսրէն՝ բերիմ • մտեմ՝ ՚ի բոյնս աղաւնի, և անտուստ ագռաւելանեմ • գամ սակաւ մի սպիտակ, և սրանամ դառնամ բնաւին սևացեալ • ասեմ ղեխ քեզ դաւանել և սպանողին նուիրիմ • ընդ յանդիման լինելն, և թիկունս դարձուցանեմ։ Սաքրիմ, և այլ մրմռաիմ • լուանիմ, և նովին զաղրանամ • կերպարանիմ զդաւթին, և գործք զաւուղյն կատարեմ • շրթամբք ճշմարտեմ, և ստեմ երիկամամբք • աջով մատակարարեմ, և ահեակ կողմամբս աւերեմ։ Ընդ երկրագործութեն ցորենոյն՝ որոմն սերմանեմ • ՚ի բարձրագոյն իմաստիցն՝ վայր իջեալ ես ինքն գտանիմ։ Հրեշտականամ յերեսս, և ՚ի խորհուրդս դիւանամ • ՚ի յոտս հաստատիմ, և ՚ի միտս տատանիմ • սուտ ձևանամ, և նրգք խոտորիմ • կեղծաւորիմ արդար, և արդեամբք ամբարշտեմ։ Պասիմ ՚ի պարս հեզոց, և ընդ այսս կաքաւեմ • ՚ի մարդկանէ գովիմ, և ՚ի տեսողէդ պարսաւիմ • ՚ի հողածնելոցս երանիմ, և յորդւոցն լուսոյ աւաղիմ • հաճոյանամ յետին ռամկին, և թագաւորիդ մեծի յաչաց ելանեմ։ Օատեանն դատաւորին թողեալ, խառնակրօնիցն աղերսեմ • հերքեալ ՚ի վեհիցն, սոսկականացն սպրդիմ • մարմնովս արտաքուստ սրբնիմ, և անձամբս երփնիւ ճոյլին ճանաչիմ • հպաւորիմ դաշն հաստատել, և ուխտակորոյս արտաքս մերժիմ։ Այսօր մաքուր հոգեկիր, և վաղիւ մոլի խելագար • զորունի պատուէրն լքեալ,

թելադրութ̅ե օձին հետևիմ. արխանամ զօրապէս ,
և վատթարագոյնս ընկըլիմ. զծանրութի̅ աւուրն
բառնամ, և 'ի ժամ վարձուն անմասն եղանեմ. 'ի բա-
ցուստ ձոռումս խօսիմ, և 'ի պատասխանատուութե̅ն
պահու պապանձեալ կարկիմ. 'ի յելս արևուն հա-
րուստ երևիմ , և ընդ երեկս ունայն դեգերիմ.
'Ի յաթոռս ծերոց բազմեալ , և խելայեղից կցոր-
դիմ. ննջեմ խեթիւ, և արհաւրօք զարհուրել զարթ-
նում. Զանդաստանս կամացս՝ չարաչարս հերկեմ,
փոյթ խնամով 'ի չարիս . միշտ անաւակ որդիս . ան-
դարձ տարադրեալս . անզղջական զառածեալս . ան-
մխիթար տրտմեալս . ինքնագրաւ դերեալս . մահու
և ապականութե̅ ծառայեալս . անողոքելի տանջեալս .
անփրկելի մատնեցեալս . անպատուաստելի հատուա-
ծեալս . անարծարծելի շիջուցեալս . անկազդուրելի
խորտակեալս . անհանդերձելի կործանեալս։ Իսկ եթէ
պարտ է զսաստիկն աստանօր ասել անօրինեալս ան-
ձին նախատինս , ահա դրեմ, դրեմ և ո՛չ անխայեմ
'ի խուխս նիւթեալ գեհենին։ Աստուածս նախան-
ձու նորոյս ադամայ երկնայնոյ , ո՛չ և կայենն առա-
ջին՝ ծնոյն և հողեղինին. որ ունիմ զընաւն աստուստ
'ի յանձին զնշանակ ամբաստանութեանս , ո՛չ զշնչոյս
տուրևառուի , այլ զբանիցս կշտամբուի.

3 Իսկ արդ՝ ո՞ւր իցեն փրկութիւնքն , ուր սկզբնա-
հայրն հաւատոյ՝ 'ի յուսահատութե̅ն վայրի
զանգթութե̅ն իմ չարիս կրկնէ . մեծն մարգարէից՝
քարամէք բանից կոչկոձէ . արին բարեփառ՝ աշտէին
նիզակաւ՝ 'ի մահ սատակէ . պատկեր ճշմարտին՝ ընդ
աքարու համայնիւ ջնջէ . ա̅ծարեալն վէհից՝ յարա-

դողացն վրիժուց մատնէ · մարգարէածին տեսանօղն՝ ընդ ամաղէկացւոյն առաջի տն̃ սպանանէ · Նախանձաւորն տյ̃՝ երկնատեղաց բոցովն վատնէ · ստուերին լրումն՝ և նորոյս սկիզբն՝ հեծանոցին ընտրութե̃ հօսէ · պետն առաքելոցն՝ ընդ սափիրայի 'ի կենաց զրաւէ · զարմանալին քննութե̃ հոգւոյն՝ բուրումն ինձ մահու՝ ընդ կենացն քարոզ խառնէ· Արդ՝ անաչառք և ինձ կամառք երջանկացն , և ուժգնութե̃ հրամանի վերնոյն՝ արի սպառազէնք · ընդ հրեշտակացն՝ և մարդիկ · ընդ տիեզերաց երկրի՝ և տարերք · ընդ անզգայիցն՝ և շարժողականք · որովք դատել միշտ լինիմ տուժիւք լկանաց՝ յօրինակ և յիշատակ սոսկալեացն ապագայից , իբր հողմով փոթորկի ալեաց յաւէտ մրրկեալ կենացս վտահութիւն՝ մնոյ անկոյուն 'ի հաստատութե̃ց · Որ եթէ ոք իմաստուն̃ 'ի քննին առեալ խուզեսցէ զղուղակացն բազմատեսիլ զանազանութի̃ , զմանուանս փոքունս ընդ մեծամեծացն դասեալ , որ առանց թուոյ և քանակութե̃ համարոյ՝ թինդս առեալ անբաւ երամոց , եռան զեռան սլանան 'ի մարմնիս ծովու , վկայեսցէ և հաստատեսցէ ճշմարիտ լինել զասացելոցս բանագրութիւն ։

4 Այլ դու ինքն օրէնսբանեալ անմահ թագաւոր՝ բարի երկնաւոր մարդասէր քս̃ , տյ̃ կենդանւոյ միածին որդի , հզօր , բա՛րձրեալ , ա՛նքննին , ա՛նճառ , քա՛ւիչ , ա՛հաւոր , սաստեա՛ 'ի ձմեռն ամբոխեալ ալեաց ոդւոյս ծփանաց · արձանացո՛ զծարաւս մոլեգին շարժման սրտիս խռովութե̃ · ընդոտնեա՛ 'ի սանձա կապոյ երասանաց ըմբռնման՝ զցնդեալ մտացս վայ-

րագութիւն ։ Եղիցի խաղաղութի հրամանաւ մե-ծիդ՝ ամենավարան բեքոյս սասանման ։ սատակեալ խա-փանեալ զբազմագլխեան անդամս ուրուականս դաղտ-նեաց ամօթոյս՝ երկրակենցաղս հինից ։ Գրեսցես աղօթս մատամատոյցս զայս նորընծայ տառ ողորմա-ղերս թախծագին ձայնի ողբերգակութեան այսր մատենի ։ Զան 'ի խորոց մահուս անդնդոց՝ ջքնաղ ապրեցեալ, ընդ մարգարէին փրկելոյ ։ ընկալ զխոս-տովանութի անձնադատ բանիս 'ի հոտ անուշից ։ շնոր-հեա մխիթար դառնութե վշտաց ուժգին հեծու-թեան յուսահատելոյս ։ Եւ քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք պատիւ և իշխանութի՝ յաւիտեանս, ամէն ։

Սերովբէին յաւելուած իրէին հեծութե՝ նորին հայրոյ է, առ նոյն ողէրս խղճմտաց բանի ։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ ։

* Բան ։ ՂԲ ։

1 Ով ահա ձեզ ասեմ ո՛վ եկեղեցիք միանձանց՝ և աշակերտութիք կրօնաստանաց, որք մեր-կամարմին մատանցդ ձեռօք՝ առ ակնկալու-թիւն յուսոյն պարգևաց բարեացն անբաւից այն զինուորեալք, որոց զայս սեղան հանդերձանաց խորտկաց բանից ընծայեցուցի, ընկալարուք զայս ա-ւանդութի խոստովանութե՝ 'ի շինուած փրկութե հոգւոց ։ Ոանէրուք սովիմբ զմարմնոյս պարտուն ։ յիշեցէ՛ք զմարգարէականն՝ ընդ առաքելականին ա-ռեալ մեզ 'ի խրատ, զի մի՛ պարծեսցի ամ մարմին ա-ռաջի այ, և զո՛չ ոք է արդարն և ոչ մի ։ Օ տէրու-

նա

նակյանն մի՛ մոռանայք, 'ի կատարածն իսկ պատուի-
րանին գոգջի՛ք զձեզ ծառայս անպիտանս. մի՛ եղիցի
լինել ձեզ որպք խաբողին. զգուշացարո՛ւք և զբոյն,
Թէ կերակուրք նր̃՝ ընտիրքն։ Քանզի և ես իսկ,
որ զայս նուազութի մասնաւոր պաղ՛յ ձեզ ջամբե-
ցուցի, վկայեալ զանձնէ կամաւորական ստգտանք
բիւր բամբասանաց՝ անբժշկական մեղանաց, 'ի սկզբ-
նաւորայրն սկսեալ մինչև 'ի սպառումն ծննդոց նորա՝
կամայականն յանձնառութբ̃ հասանեցի եղի զիս ա-
մենայնիւդ պարտական չարեաց։

2 Լուայ յումեմնէ ոչ պարտաւորէ, և ո՛չ հաճե-
ցայ, 'ի յասելն նր̃ անյարմարապէս առ այն, որոյ
առաջի ո՛չ է արդարանալ մարմնոյ երկրածնի, Թէ ո՛չ
երբէք շնացայ, ո՛չ պոռնկեցայ, և ո՛չ զաշխարհիս ինչ
համբուրեցի ճաշակս մահու։ Այլ ո՛չ ընդհատ ինչ
յանօրէնութէ. Թողցէ՛ նմա տ̃ր ա̃ծ զայսօսիկ, Թէև
ճշմարտիւ իսկ դրեցաւ, ո՛չ ընԹացաւ, որչափ Թէ
դԹեաց, 'ի յասել զանյարմարսն 'ի դիմաց ժողովր-
դեանն խորայելի՝ բանիւ զաքարիայ, օրհնեալ տ̃ր, և
մեծացաք. որ է փարիսեցւոյն ձայնի կերպարան։
Բայց ես քանզի գիտողին ա̃յ մատնեալ եմ դատաստա-
տանի, որ զկիրս աներևութից մտաց 'ի կշիռս ե-
դեալ համարի դատել զիս նոքօք ամենիրաւ հա-
տուցմամբք, ո՛չ կերպարանեցայց տեսողին. ո՛չ կեղ-
ծաւորեցայց քննողին. ո՛չ ստեցից զո՛չ գործեցեալսն
նկատողին. ո՛չ խաբէութբ̃ ընդ միտ ինչ մտից մե-
ծին. ո՛չ 'ի տեսիլ բարւոյ՝ ցոփութն զչարս քողարկե-
ցից. ո՛չ 'ի պատկեր ընտանի՝ զապիկարս երբէք յար-
գեցից. ո՛չ խենեշեցայց 'ի զարդ օտարոտի. ո՛չ պըճ-
նե

նեցայց այլով պայծառութե̃ . ոչ պաճուճանս յարմա-
րեցից տգեղութե̃ս գեղոյ ։ Ո՛չ ոք մեղաւոր իբրև
զիս . ոչ ոք անօրէն . ոչ ոք ամբարիշտ . ոչ ոք անիրաւ .
ոչ ոք չարագործ . ոչ ոք վրիպեալ . ոչ ոք սխալեալ .
ոչ ոք մոլեգնեալ . ոչ ոք խարդախեալ . ոչ ոք շաղա-
խեալ . ոչ ոք ամաչեցեալ . ոչ ոք դատապարտեալ . ես
միայն եմ , և այլ ոչ ոք . ես ամենայնն , և յիս ամ̃ցուն ։
Ո՛չ հեթանոսք , զի ոչ գիտէին . ոչ հրէայք , քանզի
կուրացան . ոչ ոգէտք և խառնիճաղանճք , քանզի
յիմարք էին իմաստից ։ Պետ վարժից կոչեցայ՝ յան-
ձինս դատախազ . ռաբբի ռաբբի անուանեցայ , և ըղ-
գօլեստն առ ա̃ծ՝ եղծի . բարի ասացայ՝ առ եղկու-
թեանն ժառանգութի̃ . սբ̃ վկայեցայ 'ի մարդկանէ ,
որ եմ անմաքուր առաջի ա̃յ . արդար դաւանեցայ՝ ա̃մ
իրօք ամբարիշտս . հեշտացայ 'ի գովեստ մարդկան , զի
ծաղր եղէց յատենին քո̃ . յաւազանէ կոչեցայ ար-
թուն , և ես 'ի քուն մահու ննջեցի . 'ի փրկութե̃ն
աւուր հսկող յորջորջեցայ , բայց զգաստութեանն
աչս կափուցի ։ Ա՛հա դատաստան . ահա՛ յանդիմա-
նութի̃ . ահա՛ նոր կշտամբանք , և հին դատապարտու-
թիւն . ահա՛ ամօթ դիմաց , և տագնապ հոգւոյ . ահա՛
խնդիրք փոքունց , և կշիռք մեծամեծաց ։
3 Ա՛յլ դու միայն՝ տէր ա̃ծ մարդասէր , անոխակալ
և երկայնամիտ , համարեա՛ց մեղապարտս անձին՝
ըստ վերջին պարտաւորութեան աւուրն ահաւորի՝
զայս կսկծեցուցանող ինքնաբանական նախատինս ։
Մի՛ լուայց 'ի քէն զայսոսիկ՝ գթած , փոխանակ զի
ես ինձէն անձինս գրեցի ։ Ա՛րդ՝ բարձցես և վե-
րացուսցես զպահ պարտաւորութե̃ կանոնիս՝ ըստ քեզ

կա

կապելոյս անենջանօք հոգւոյս ։ Զա՛ն զնախատինս
պատկառանաց խայտառակութէս ․ ծածկեա՛ աջովդ
կարողութե՛ զագեղ տեսակ մարմնոյս մերկութեան ․
մատո՛ հանդստեան զթոպելոյս ուժգին մեղացս բե-
ռամբք ․ կարգեա՛ ինձ սահման հեռոց բարութեան՝
առ ելս կենացդ ․ պահեա՛ յիշատակ ինձ ողորմութե՛
և զկնի մահու՝ կեանք ամենևին, օրհնեալ յերկինս,
և գովեալ յերկրի ․ բարեբանեալ միշտ յամի՛ յաւի-
տեանս յաւիտենից, ամէն ։

Մ ձերատին յաւելուած կրկին հեծութե՛ նորին հոխոցի, առ նոյն
աղերս մաղթանաց բանի ։ 'ի խորոց սրտից խօսս՝ ընդ այ ։

*Բան ․ ՀԳ ․

1 Թագաւո՛ր բարձրեալ հզօր ահաւոր՝ օրհ-
նեալդ միայն տր յս քս, քո՛ է փոխարկել
յանակնկալս կենաց յուսահատութեան՝
զսատակիչ անէծս՝ առ կեցուցանօղ օրհնութիւս ․ ըղ-
պարսաւանս վհատութե՛ առ զուարթացուցիչ գո-
վութի ․ ընդ ամօթոյն՝ համարձակութի ․ ընդ պատ-
կառանացն՝ պատիւ ․ ընդ տարագրութենն՝ յոյս բա-
րութե ․ ընդ բաժանմանն՝ անկնկալութի միութե ․
ընդ սպառնականացն բանից՝ ողջական սփոփանս ․
ընդ միանգամ դատապարտութեանն՝ կրկին ազա-
տութիւն ․

2 Ողորմեա՛ տէր՝ մահու մեղապարտիս յաւուր ար-
ձակման շնչոյս կենդանութե, մինչ աչացս ողոր-
մագին հայեցուածս 'ի բարձունս կողկողեցի՝ զբաղ-
մարկածեան ուղւոյն զանզերծ ընթացիցն զանփախ-

չելին Ճանապարհ յաչս բերելով՝ մտացս տեսմամբ ամիւ վտանկեալ. և 'ի յերդ բնակութե̃ յարկիս նր-կատեալ յելիցն շաւիղ, Թշուառացեալ կիսամեռութեամբ, դիմօք այլայլութե̃, տատանմամբ մտանցս, կարկամ հառաչմամբ, նուաղ հեծութբ̃՝ նրբական ձայնիւ, յոդի Թախծուե̃ յոքնամասնեայ տարակուսանաց՝ 'ի խորոցս աներևութից զգործեցելոցս ողբալով հառաչեմ։ Կարօղ ես բարեգութ՝ և անդհրաշագործել յաւէտ զօրեղութբ̃՝ ասելով, թէ ո՛ղջ եղիջիր յոդւոյդ խորտակմանէ. և կամ Թողեալ լիցին քեզ մեղանք քո. կամ թէ ե՛րթ 'ի խաղաղութի̃ արբեալ 'ի մեղաց. Եւ զոր յայնմ ժամու ոչ ժամանեցից պաղատել, այսօր ընկալցիս մարդասիրապէս, ո՛վ երկայնամիտ բազմաշնորհ ամենակեցոյց։ Յորժամ՝ որ այժմս բանապաճոյճ խրոխտաձայն սիգացող բարձրապարանոց՝ անկեալ դնիմ դի անկենդան. կարկեալ 'ի խօսից. կաշկանդեալ ձեռօք. լքեալ անդամօք. խփեալ շրթամբք. կափուցեալ աչօք. Տախտակ անշարժուն. կոճղ կիսայրեաց. արձան անզգայ. պատկեր անբարբառ. գոյութի̃ անշունչ. ողորմելի տեսիլ. աշխարհելի կերպարան. ողբալի օրինակ. եղկելի դէմք. արտասուելի նմանութիւն. լռեցեալ լեզու. ցամաքեալ խոտ. Թօթափեալ ծաղիկ. ծորեալ դեղ. շիջեալ ղամբար. դատարկ կոկորդ. խոպանացեալ սիրտ. աղխեալ ազդարան. սպառեալ աղբիւր. Թալկացեալ մարմին. ժողխեալ որովայն. քակտեալ տաղաւար. կոտորեալ ոստք. բաժանեալ յօդք. հատեալ ծառ. սղոցեալ արմատ. Թողեալ տուն. ջնջեալ արտ. ստորախուզեալ բոյս. օտարացեալ բարեկամ.

մնացեալ պահեստ. թողեալ գարշութի. մերժեալ ատելի. բարձեալ խէթ. անարգեալ կմախք, և իբր զանպիտան առ ոտն կոխեալ. Կարօտեալ այլոց մաղթանաց, որք զհաւատոյ՝ թշուառիս ձայնիւ նուագեալ աղերս հառաչման, ցօղով արտասուաց՝ բարերարիդ գթութեան 'ի բարձունս տարածանեն. Օ՜ առ քեզ դարձն յեղանակեն յարգահատելով, զոր օրհնեմ. զնշան խաչիդ փրկութե, զոր երկրպագեմ. զյարութեն ճշմարտութի, որում հաւատամ. զփառացդ քո յայտնութի, զոր փառաւորեմ. զդատաստանիդ ահաւորութի, զոր խոստովանիմ. զբանիցդ յանդիմանութի, յորմէ զարհուրիմ. զհոգւոյդ սբյ ինձ ուղեկցութի, զոր պաշտեմ. զօծմանդ տեառնագրութիւն, զոր և համբուրեմ. զթագաւորելն ընդ քեզ՝ տէր յս, որում պաղատիմ. Արդ լքաւ՝ մերժեցաւ՝ բարձաւ՝ տրոհեցաւ՝ փախեաւ՝ սրացաւ՝ տեղի ետ կցորդութի զուգութե կենցաղոյս կենդանութե. և յուսոյդ որ 'ի քէն պարգև՝ մնացական և անջնջական յիշատակարան պահեցաւ.

3 Տէր ողորմութե 'ի տարակուսանս վտանգելոյս՝ միայն բարեգութ փառաւորեալ որդի այ, քաւել, բժշկել՝ կենագործել՝ պաշտպանել՝ նորոգել՝ նկարել՝ կանգնել՝ հաստատել՝ վերստին ստեղծագործել յերջանիկն անարատութի. քո՛ է կարողութի, քո՛ է փրկութի, քո՛ ողորմութի. չիք քո անկարութի, այլ ամենևին զօրութի, բարձրութի, իշխանութի, անվախճան թագաւորութի, իսկութի, ինքնութի, ամենատեղի բացարձակութի, բարերարութի, լուսաւորութիւն. փառաւորեալ տիրապէս, անպակաս

և

և անյաւեղուած, խնկեալ խորհրդով անթարգմանելեաւ յերրորդութենդ սրբում գոհաբանեալ յաւէտ. և ևս առաւելն ’ի նոյն պաշտօն հաւասարութե միապատիւ զուգականութե, երէկ և այսօր՝ և յաւիտենից յաւիտեանս, ամէն.

Ս ջրօրհնէն յաւելուած չէչէն հեծաւրէն՝ նորէն հայլողի, առ նոյն աղէրս մաղթանաց բանն. ’ի խորոց սրտից խօսք՝ ըստ ՂԶ.

* Բան. ՀԴ.

1 Արդ Երկնաւոր՝ տէր բոլորեցուն, առ քեզ բան՝ յաջմէ մտաւոր Երկայնամիտ, որ կենդանւոյ անքննին որդի. Ահա անդ է ողորմելն խնկապէս, յորում հատուց ակնկալութի վաստակոյն. անդ է բարեգործելն, յորում տեսութի իմաստից խափանեցաւ. յայնժամ ժամու է մարդասիրելն, յորում տկարութենն վտանգ պաշարեալ տիրեաց ներքոյ և արտաքոյ. Անդանօր է բժշկութի ամենայն քոյ ձեռինդ, յորժամ բնաւ անդամոյն տեղի ոչ կենդանութիւնն. այն վայր է այցելութե, յորում ելք ճարից ոչ գոյ. Այն է քո մեծութի, յորժամ զյուսահատութեան վէրն ողջացուցանես. այն է հարազատ քում ազգակցութե, եթէ յանակնկալն ժամու արուեստաւորեսցես փրկութիւն. Այն է հանդիսարան քում յաղթանակի, եթէ ըղձափակեալն մուտս կենաց ’ի սպառումն շնչոյս՝ բացցես. այն են քո շնորհք վայելչականք, եթէ զչարեացս իմոց մոռացեալ՝ զբարեացդ քո յիշեսցես. Այժմ ես անոխակալ, եթէ ապախտաւորիս՝ ընդ երախտաւորացն

խնա

խնամարկեսցես ․ 'ի սոսին ծանեալ գիտացից , եթէ
Նայեցար 'ի Նուէր բանիս՝ նախնի գթութեդ , եթէ
զսովորութի չարեացս բարձցես ։

2 Յաղագս այսորիկ հիւսիմ բանք , և եղանակին նը-
ւագերգութիւք յորժամ տէրն բարի՝ չարն ծա-
ռայի՝ զբարեգործացն պարգևեսցէ , որ մինչ իրա-
ւամբք մնացէ բանտի , նա յարքայական ապարանս
զնա հանգուսցէ ․ մինչ հրաւիրեալ է 'ի գուբ տղմոյ ,
նա 'ի բազմականս ամենապատիկս գահուց գրգեցու-
ցանիցէ ․ մինչ բբեալոյ զաչսն գիտեսցէ , նա 'ի բարձ-
րութի երկրութե հայեցուցանիցէ ․ մինչ ծայրա-
տութեան մատանցն սպասէ , նա մատանի համարձա-
կութե մատուցանիցէ ․ մինչ հայի հարուածոց գա-
նից , նա գթոց գիրկս արկանիցէ ․ մինչ պատրաստեալ
յուսոյ կորստեան , նա երևելի տեսողաց բազմաց առ-
նիցէ ․ մինչ ակն ունի սատակման մահու , նա ընդ կե-
նացն և փառս ընծայեցուսցէ ․ մինչ հատման գլխոյն
նայեսցի , նա զնոյն պսակաւ պայծառացուցանիցէ ։
Այս պտուղք օրհնութե՝ գըթած , սքանչելարմատ
քում շառաւիղաց ․ այս արգասիք կենաց՝ արարչա-
կանդ քո հրամանաց ․ այս իղձք խորհրդոյ՝ խոստո
վանեալդ քո տենչանաց ․ այս նշոյլք լուսոյ՝ ամենա-
ըսփիւռդ ճառագայթից ․ այս ախորժութի ճաշակաց՝
բարեբանեալդ քո քաղցրութե ․

3 Բո՛ միայնոյ են այսոքիկ՝ տէ՛ր , 'ի քէն աղերսա-
գրել ինձ զսոսին ․ ահա՛ զքոյսդ յատուկ աղերս
աղաչեմ՝ օրհնեալ , 'ի քոյոց այտի պարգևեալ շնոր-
հեա՛ ․ բա՛ց տէ՛ր զգանձս քո բարիս , ըստ աղերսանաց
առակին ։ Մի՛ խառնեսցես 'ի համբարս բարեացդ քոց՝
'ի

'ի չարեացն իմոց ․ մի՛ շտեմարանեսցես զատելիսն քո՛ որ են ոխութիւնք և ցասմունք , ընդ սիրելիսն քո՛ որ են գթութիւնք և ողորմութիւնք ․ մի՛ պահեսցես 'ի ստացուածս քո պաշտելիս՝ զանախորժելիսն քո՛ որ են մթութիւնք և դաժանութիւնք , և զիմ վնասելիքն՝ որ են մեղք և թշուառութիւնք ․ Մի՛ գրեսցես աջովդ օրհնութեան 'ի մատենիդ կենաց՝ զմուրհակ պարտուց իմոցս անիծից ․ այլ զանձնարաւորսն ինձ համարեալս՝ մեծացուսցես կրկին առաւել զանուն քո տէր՝ 'ի նոսին , ցուցանել զդոյն ինձ դիւրինս և հեշտականագոյնս ․ Շատ են իմ պարտիքս և անդր քան ըզթիւ , այլ ո՛չ այնքան հրաշալիք իբրև զքո ողորմութիւնդ ․ բազո՛ւմ են մեղանքս , այլ յաւէտ են նըւազեալ առաջի քոյդ ներողութեան ․ յաճա՛խ են չարութիւնքս , այլ յաղթական են համայնից՝ հզօր ամենակալ , քոյդ մարդասիրութիւն ․ ինձ են անհամար՝ իմոյս անձին բիծք , այլ քեզ՝ յոյժ գրաւեալ են ընդ սահմանաւ ․ Ո՛չ են այնքան զօրաւորք առ կենդանութիւն՝ զէնք մեղանաց պատկառեցելոյս պտղաբերութեան , որքան յիշատակ մահու կենդանւոյդ՝ առ վանումն կործանողին բռնութեան ․ Զի՞նչ ազդեսցէ փոքր խաւար՝ աւուրդ այդ ․ զիա՞րդ բաւեսցէ դոյզն ինչ աղջամուղջ՝ մեծիդ ճառագայթից ․ զիա՞րդ համբարձցի կշռեսցի ընդ խաչի քո կրից՝ խակութիւն հեշտութեան՝ մարմնոյս տկարութեան ․ Զի՞նչ երևեսցի յաչս ամենակալիդ քոյ առատութեան՝ կոյտք մեղանաց ամենայն տիեզերաց ․ ահա կոշտ մի հողոյ դիւրափխրելի՝ 'ի կարծրութեան բախման վանեցեալ , իբր զպղպջակ անձրևոյ բազմազեղ հոսմամբ քո կամացդ՝ չքացեալ

պայթեալ անդստին : Օ՜ ի՜նչ պիտոյ են քում զօ-
րութեանդ ամենաձնարդ կարողութե՝ ժամանակաց
առաւելութի՝ առ յանցուածոց իմոց քաւութիւն .
ոչ քթթել մի ական . ոչ խուն մի տեւութի ածան-
ցական . ոչ սակաւ մի նայեցուած փայլական . ոչ կի-
սամանեայ յամրութի . ոչ փութացելոց ոտից յեղե-
ղումն . ոչ յելից բարձրութէ միոյ կանգնոյ կաթի
ակնունելոյ . ոչ գիծ մի չափոյ՝ մտաց հեռեւեցելոյ .
ոչ նշուղից արագութի . ոչ շնչոյ տուրեւառութի .
ոչ ինչ յոյսմ յանդգոյ և յանտպաւորական նմանուէ
անձև օրինակաց յաւէտ անկայից՝ այնքան առ ժա-
մոյնք , կամ հարևանձիկք , որքան եղծմունք , ցընդ-
մունք և հալմունք մեղացս սառնամանեաց պահես-
տի՝ քում զօրութե՝ ա՟ծ ա՟մի ո՟ր յ՟ս ք՟ս որդի ան-
քննին կենդանւոյդ ա՟յ : Որ տաս պարգևես արև
քաղցրութե՝ չարաց ընդ բարիս . և անձրևես եր-
կաքանչիւրոցն անաչառապէս : Աշուես սահմանես
իրաւամբք՝ և զկտանդս կրիցն հաւասարաբար . որոց
մեծ է հանդիսան առ ակնկալութի պարգևին , փոքր
խթանաւ փորձութե՝ զսակաւութի պարտուցն աս-
տէն վճարես . իսկ որ զերկիր ընտրեցին , ներես ո-
ղորմութե , տալով և սոցա դարման ընդ նոցա՝ միշտ
առ քեզ դարձին սպասես : Նա քեզ փառք ամենա-
զօրիդ՝ առ ա՟մ հրաշագործութի բարեխնամօղ եր-
կայնմտութե , օրհնեալ յաւիտեանս , ամէն :

Մ չերտաէն ցաւելուած կրկէն հեծաւէ՝ նորէն հաչողէ, առ նոյն աղերս նաղբանոյ բանի ։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ ։

* Բան . ՀԵ .

1 Նուարդ՝ ընկղմեալ զմայլեալ և խապառ ծածկեալ 'ի յանձառութէ առաւելութեն՝ բազմամասնեայ յաճախութեան մեծիդ երախտեայ, որ ամէնապատ լրմամբ աննուազելեաւ՝ յաջմէ և յահեկէ՝ 'ի դիմաց և 'ի թիկանց համբարեալ կան անբաւութիւնք ։

Գործեալ առ նմին կրկնապատիկ երկրորդութի՝ ածային հոգւոյն աղերսեալ, որ ինչ ցաւածելոյն առհմանեցաւ աղանդութիւն՝ առ ամ լուսաւորութի էկեղեցւոյ դասանութէ՝ Զինապէս եդեալ ատտանօր ։ Նա որ առ անընչական նիւթեղէն՝ ցաւցանէ երանաւոր կերպարութի անձառելի ։

2 Մատուցանեմ ընծայեմ դարձեալ աստանօր աւանդ գովեստի դաւանման ճշմարտականի ։ Զի որպ երբեմն հերձուածականին չարափառութե՝ ամենապատիրն խաբէութե ։ Նենգողին կարթիւն հատուածեալ 'ի բաց հերքեցայ՝ ելեալ 'ի դրախտէն, արդ միաւորականաւս այսու ուղիղ ամբծութե՝ 'ի յաւանդ իսկապէս շնորհի՝ անդրէն միւսանգամ համբարձեալ սոյլիմ՝ 'ի թուխս թևոց լուսոյ, ահա յերկինս ժամանեցից հետևեալ ։

3 Այլ քանզի յարգանդէն՝ յորում յղացայ հոգևոր երկամբք ծնիցեալ, զմեծ և զերջանիկ դշխոյ անարատ՝ ամենից կուսից թագուհի՝ զպանծալի մայրն իմ գովելի՝ պարտ է կանոնաւ սահմանի բանի ար-

ձա

ձանագրել յայսմ մատենի . զի ծանիցի ցուցցի՝ և
այլոց ևս ապագայից ազգաց պատմեսցի ողքանութի
փառաց խնկելոյն՝ արժանաւորապէս պաշտամամբ պատ-
ուեալ, իբր մաքուր մարմին՝ ընդ գլխոյ մարդեղու-
թեան բանին այ, 'ի յիշատակ Ճառիս հաւատոյ՝ եր-
րորդութեն դաւանութե . Եւ արդ՝ 'ի յայս օրի-
նակ հոգենկար պատկերի բանի, որ զխորանէս լու-
սոյ յարմարի, ընկա՛լ զիս՝ գրեթած օրհնեալ, քաւե-
ցեալ և սրբեալ 'ի սմին . Զա՛ն սովաւ 'ի հոգւոյս ըղ-
նախատինս մեղացս . անմեղս և անբիծս ընդ հովա-
նեաւ սորին բազմեցո . յաւե՛լ զտկարս 'ի տունն դաւ-
թի, և անտուստ փոխեալ 'ի տունդ այ, ըստ մարգա-
րէին ձայնի՝ որ 'ի քեզ՝ յո՛ ակնարկի . Մի՛ սոսկ ըղ-
մտիցն, և մի՛ անօգուտ զելիցն հետևութի՝ արաս-
ցես . մի՛ զհաւատոյս ջերմութի՝ ցուրտ համարեսցիս,
և մի՛ զհամբոյր ողջունիս՝ անկարգ ինչ վարկանիցիս .
մի՛ զպաշտօնն՝ ապաշնորհ գրեսցես, և մի՛ զերկրպա-
գութին՝ անխորհուրդ լքցես . մի՛ անպտուղ լիցի
տեսականութի պատկերին, և մի՛ անշոյլ՝ կերպարա-
նին սքանչելութի . մի՛ անհուր ողջակիզին սպանդ-
մեացի, և մի՛ պատարագ ուխտի այս Ճառի՝ արտա-
քոյ ցրեսցի . մի՛ Ճաշակդ լուսոյ՝ ինձ մահու լիցի,
և մի՛ բաժակ քո կոչեցդ արեան՝ 'ի դատապարտու-
թիւն եղիցի .

4 Աղաչեմ զքեզ՝ տէր յո մեր յէութենէդ, որով
զգիտութի հօր քոյ և հոգւոյդ որբ Ճաշակեալ
ծանեաք . քանզի 'ի քէն իսկ վարդապետեալ զամե-
նապարգև կարգս եկեղեցւոյ, և 'ի սմին աղօթանոր-
ւէր լուսարան կենաց փրկութե բարեաց, տարածեալ

զսիրտս՝

զսիրտս՝ ձեռաց համբարձմամբ՝ զայս կնդրուկ բանի
բնակողիդ ՚ի սմա՝ տիրողիդ բնաւից երեքսրբենիդ
մատուցեալ, յաւէժ ընծայեցուցանեմք այսու բար-
բառով բարեշնորհութեան.

Յաղ որ ՚ի նիւթոյն սահմանելոյ բան, այլ եւն խորհրդածուն
ածային աւանդութբէ.

5 Փառաւորեմք վերաձայնեալ նուագօք օրհնու-
թեան երգոց՝ ՚ի հաւատ պաշտաման բանի՝ զբա-
րեհրաման պատճառն եղելոց՝ զԵրրորդութիւն
անսկիզբն՝ անհամեմատ բարձրութիւն՝ անհասական
խորհրդոց և անըմբռնելի իմաստից, անզննելի զ-
գայութենց և անբերելի եղելոց. քանակութի վեր-
նականն երկնի, և անսահման ներքնոյին խորոց. լը-
րութի սպառմանց, և նախադրութի սկզբանց. մի՝
յերից անշփոթ կերպից. և երիս՝ միոյ անհատուա-
ծելի իսկութենց. ՚ի վեր քան զմտաց անարգելութի՝ յա-
րաձգեալ ամ ուրեք բովանդակ. Անփոփոխ բարի.
անսասանելի ուղղութի. անխառն կերպարան սիրոյ.
մեծութի անյաջորդ. բարձրութի անխոնարհելի. ան-
վատնելի տեսականութի. բարերարութի աննուազելի.
կամք կայուն. հրաման կենդանի. ակնարկութի փըրկ-
չական. երանութի ճշմարիտ. ակնկալութի հաւաստի.
խոստումն անստելի. աւանդ արդասաւոր. ստոյգ ա-
ւետիս. վերամբարձութի անձեռնարկելի.
6 Մի հայր՝ միայնոյ որդւոյ՝ միակն հոգւոյն պատ-
ուեալ. ամենահարուստ բարութ՝ ամենևին ու-
նայն ՚ի չարէ. օրհնաձայն գոհաբանութ՝ անքննին
ներբողիւ գովեալ.

7 Ս՛ին բարձրեալ ահաւոր անուն՝ համապատիւն
կցորդութեանց , անպատումն ազգականութենց ,
եռալուսեանն զուգակցութենց , անյաւելուածն լրա-
կանութենց , ինքնիշխան կամաւորութբ պատուասի-
րեալ առ հայրն հանգունատիպ՝ գործակցութեամբ
հոգւոյն սրբութն՝ խոնարհեալ իջեալ 'ի յերկնից ,
աննուազ գոլով յընտանի փառայն , հաճեցաւ մտա-
նել յարգանդ մայրենի ծածկին կուսին մաքրու-
թեան . յորում աճեցոյց զբոյսն օրհնութն՝ 'ի լուսա-
սահման անդաստանին անարատութն , ընդ ամենա-
կատարն էութն համասնեալ յանանջրպետ միակա-
նութի՝ թափանցական խառնութբ յածութեն ոգի՝
բաղկացոյց զգոյութի շնչոյս հրաշապէս . Որով ան-
ստամբակելի երասանաւ սանձաց կրթութն՝ զստա-
հակութիս իմ հանդարտեցոյց . և կամաւ ընծայեալ
խաչին՝ ամբարձաւ ծաղիկն պտղոյն կենաց՝ 'ի ծայրս
լութն անմահականն տնկոյ , 'ի մահ վիրաւորեցաւ ,
ծնութենն անընդմիջելի 'ի մերասերն մարմնոյ , որով
կենսացոյց զգործին պարտեաց , արարչութենն խո-
կութեան՝ 'ի նմին յաւէտ անբաժանօրէն ընդ նիւ-
թական մարմնոյն վշտացեալ . Իջեալ 'ի վայրս խաւա-
րային դժոխոց , եհան զկապուտն իւրաստեղծ 'ի կա-
պանաց օձտողին . և իբր 'ի նիրհմանէ քնոյ զարթու-
ցեալ , յինքն նհանջեալ զդիմեցումն մահու , կանգնե-
ցաւ կենդանացաւ ծածապէս՝ ելեալ 'ի յերկրէ հացն
կենաց և հոլիւն հօտից բանաւորականաց . Հաւա-
տարիմ եղև յաշխարհի . և երևեցեալ նոյնութբ՝ ա-
մենևին աննուազելի , ոչ եկն համայն , և համբար-
ձաւ բովանդակ . բազմեցաւ նստաւ 'ի դերունակն

դա

դահոյս՝ Նախնականին պարզութե̃ն՝ արարչական փա-
ռաւորութե̃ ։ Զ որ խոստովանիմք ա̃ծ բարերար և
տ̃ր բոլորից ․ որ դատի զա̃մ երկիր արդար ընտրութե̃
յաւուրն մեծի ․ որ ինքն է սկիզբն՝ և ինքն կատա-
րած ․ նոյն առաջին՝ և նոյն առյապայ, անպակաս բո-
վանդակութե̃ թագաւորեալ 'ի լոյս անմատոյց ։

8 Օրհնաբանեմք ընդ հօր և որդւոյ՝ և զանբաժա-
նելի բղխումն՝ նոցին փառակից հոգւոյն տ̃րու-
թեան ։ Որ ստեղծ զբնաւս և կենդանածնէ զամե-
նայն ․ որ անդստին խոկ 'ի բնէ համապարփակ մթու-
թեան աշխարհականն միգի՝ շրջէր նկարէր և կերպա-
րանէր ամենունակ ջուրբքն անբաւութե̃ երկրատա-
րածն ծովու՝ 'ի կատարումն արդեան խորհրդոյս՝ ըղ-
ձ̃բ աւազանն լուսոյ ։ Նախ արար, և այժմ գործէ ․
գոյացոյց, և միշտ կատարէ՝ արուեստս, սքանչելիս ․
նախատեսութի̃ս սրբասնելոց ․ ազդմունս ա̃ծօրէնս ․
զօրութի̃ս զարմանաւորս ․ մարգարէս, առաքեալս,
վարդապետս՝ վարժօղս կրթութեան հանճարոյ ․
Զ սրբարարն մատուցման արեանն ք̃ի՝ յարդարեաց ․
քաւութիւնս անձանց՝ առողջութի̃ս մարմնոց՝ ըստ
նմանութե̃ ք̃ի՝ ողորմութե̃ հրամայեաց ։ Մկրտեաց
և գեր քան զջուր, ինքեան միայն բաւականութե̃՝
նորոգեաց լուսաւորեաց ․ հանապազ նովին բարե-
գործութե̃ զօրանայ ։ Վկայեաց միածնին ա̃ծու-
թե̃ն՝ 'ի հոսանան յորդանանու ․ օրինակաւ տեսութե̃
ամպոյ՝ ցուցաւ ձայնիւ հօր 'ի լերինն թափօրական ։
'Ի նոյն տիպ նմանութեան՝ հովանի եղև յակոբեան
տոհմին՝ 'ի յելսն եգիպտոսի ․ յուղեգնացութի̃ զօ-
րավարութե̃ն մովսիսի՝ հողմով սաստկութե̃՝ զփարաւոն

ընկղ

ընկղմեաց ։ Քահանայս կատարագործէ ․ իմաստունս կազմէ ․ թագաւորս զօրացուցանէ ․ քաւութ̃իս ըն-ձեռէ ․ կեանս շնորհէ մահացելոց՝ ՚ի նորոգութիւն յարութ̃ե ։ Նոյն ինքն է օծումն մարդացելոյն ա̃յ ․ մշտնջենաւոր հաւասարութ̃ե ընդ հօր երկրպագեալ՝ ՚ի պատիւ մեծութ̃ե որդւոյ ․ անսահման փառաւորութ̃ե

օրհնեալ յաւիտեանս , ամէն ․

Նորին ասացեալ ՚ի խորհուրդ ա̃յ եկեղեցւոյ ․ ընդդէմ պղծ աղանդաւորացն Թոնդրակեցւոց , նոր Մանիքեցւոց ։

9 Դաւանեմք ՚ի հաւատ ուղիղ և անխոտորնակ ամբծութեան՝ համբուրիւ շրթանց ողջու-նեալ , զկառուցեալս խորան յանշնչական ար-ձանաց՝ ա̃ծային բնակութ̃ե եկեղեցւոյս շինուածոյ ․ Որ գերազանց գտաւ և երկնի ամենազարդ բարձ-րութ̃ե ․ որ ՚ի նոցին իսկ յառաքելականացն դասուց հիմնեցաւ , յաշակերտաց վերնոյն խնկեցաւ , ՚ի սպա-սաւորաց բանին պաշտեցաւ ․ Սկիզբն առեալ կե-նացս այս գանձու՝ ՚ի վերնայարկն սրահէ , խորհր-դակատարն վայրէ , զոր հոգին ա̃յ լցոյց , փայլեցու-ցեալ ՚ի նմա զօրութիւն՝ յաւուր մեծի պենտակոս-տէին ․ Նախ զտունն բարետեսիլ՝ յօրինակ սրբութ̃ե կատարման շնորհի այսր եկեղեցւոյ կանխամեծար ա-ռաւելութ̃ե , յորում ապա և ՚ի նմին բնակչացն՝ տը-ւաւ լուսանորոգ բարեփառութ̃ի ․ Ուստի արիւն հզօրին ա̃յ բաշխեալ մատուցանի՝ յաւէտ քան զհա-բելին մահու՝ գումարկու , մեծաւ բարբառով ձայնի բերկրութ̃ե՝ կենդանութ̃ի անմահութեան ՚ի սմա ազդելով ․ Քանզի ո՛չ է կար զօրութ̃ե ուրուք ընդ

երկնաւ յանդիման արեգական՝ 'ի սպասաւորութի
խորհրդոյ այսր աջաւորութե ձեռնարկել , եթէ ոչ
ընդ թեւօք սորին պահեսցի · նա զի ոչ երկնիւք բա-
ւականանոյ այս նուէր տրունի մարմնոյ , եթէ ոչ
զայս ձեղուն օրհնութե՝ ծածկոյթ ունիցի · վն զի
մահու անիծիւք հերքէ այր ըստ օրինին , որ արտա-
քոյ խորանի այս վկայութե՝ զածոյին պատարագն
մատուցանէ · մանաւանդ զի պարտաւոր արեան կո-
չեսցի , որ ոչ զանձինն օրինակ արիւն՝ յայս նուի-
րան ընծայեցուսցէ ։ Մ՚ի՝ 'ի սմա լուացումն 'ի մաքն
քի , զի մի՛ յանդէտս անարգեալ ածութին , 'ի ծա-
նուցելումն զնախնին կրեսցէ ։ Մ՚ի ձեռնադրութի
'ի պատիւ օծութե լուսոյն , զի մի՛ յանբծութին՝
խաբէութի խառնեսցի ։ Մ՚ի և շնորհօք , քան թէ
ապաշխարութբ՝ քաւութի , զի մի՛ ճշմարտութիւնն
կերպարանօք խորամանկեսցի ։ Մ՚ի յընտրութին՝ ա-
պառնի հաւատ , զի մի՛ սպառնալեք հատուցմանն՝ զը-
րոյցս ինչ օտար համբաւոյ գրեսցի ։ Մ՚ի երկպառ-
չիւրոց գոյուեց մերոց իրաւամբ կշտամբուի , զի մի՛
կխամաններոյ առ մարդն ներքին և առ արտաքին՝ չա-
րի և կամ բարւոյ փոխատրութին՝ կարծիցի յանմահ
զօրութի արքայական որդեգրութեն , զի ընդելուէ
երկրայնովս՝ առաւելութի վերնումն թագաւորու-
թեան՝ յայտնապէս ճշմարտեսցի ։ Մ՚ի յայս կենդա-
նութե առ անեղծութին մեզ , զի աներկևանութի
խոստացելոցն՝ 'ի միտս ունկնդրացն ծանուցեալ
հաւատասցի ։

10 Այս դշխոյ պաշտելի՝ անշնչական եկեղեցի՝ սոյ
կեանս , և մահու իշխէ · ըստ օրինակի ադամեան

պըտ

պտղոյն յարմարապէս ճաշակելի · գերազանց քան ըղ-
բանականս՝ յանշնչութեանն հրաշագործէ · մինչ զի
կատարումն ընձեռէ և նորոգ հաստատէ, վերստին
նկարել 'ի մեզ զկերպարանն փառաց լուսոյ։ Գրեալ
ևս է տեսակ մեծութե վերնումն կամարին՝ սկզբ-
նաւոր յառաջակառոյց քան զբնակիչս հողեղինացն
'ի նմա զօրութեց · Նոր իմն ընծայէ թուիչս մարմ-
նոյ՝ ընդ թեթևութիս հոգւոց, պատուականին հա-
րստութե՝ զանարգն յարգաւորեալ։ Ոչ ինքնակիր
մեղօք զաղբանոյ, եթէ ոչ՝ 'ի մարդոց չարաց, և կամ
անհաւատից կոխեցի։ Տիպ իմն է զարմանաւոր՝ յաղ-
թօղ իմաստից մերս տեսութեց · անբանն 'ի բանա-
ւորէն կառուցեալ, նմին օժանդակեալ՝ իբր վեհա-
գոյնն յաւէտ նուաստի։ Մեծ է քան զմարդ, որքան
ընտրեցելոյն մասնի՝ ցուպն յաղթողական · առաւել
քան զբանաւոր, որքան զահարոնի՝ գաւազանն խոր-
հրդական ծաղկեցեալ · գերազանց քան զմտաւոր,
որչափ քան զեղիաս և զեղիսէոս՝ գետահերձ մաշ-
կեակն սքանչելահրաշ՝ փայլեալ արուեստի · Օգ-
նութի պարգևէ կրկին ամենակատար սրբանեալ
ձեռաց՝ մաքրաբար, քան թէ զինապէս, մարմին նիւ-
թական՝ քարի և հողոյ գոյակից, հարազատ զգայա-
կանաց և սրբոց · Իբր զկէմն անմահ կենդանի՝ 'ի
կործանումն է և 'ի կանգնումն · ոչ զդատաւորն ա-
մենից հոգւոց՝ հանդիսանայ հրաշապէս ազդմամբ՝
յանէծս և յօրհնութիս · իբրև տեսօղ աներևութից՝
զոմն հրապարակէ, և զոմն ծածէ · առ ինքն կոչէ գը-
րեալ յանուանէ՝ իբր զոլրօղ հրամանատար էիցս ·
Իբր զձեռն յաւիտենական՝ անհարուածելի է 'ի

դիմա

դիմամարտից . ըմբռնել զհոգևորս՝ իբր զճ՟արտարագը-
րութի՟ մեծին արուեստի . անմեղս և անվրիպութի՟ս՝
ըստ Ք՟ի հետոցն ընթանայ . բարձր ճոխութ՟ բ՟ անպատ-
կառաբար համարձակապէս՝ զօրէն գովելոյ գլուխ
ամբառնայ .

11 Ո՛րքան մեծ ունի սրբութի՟, մինչ զի զորս ըստ
պատկերի ա՟յ եղեն, կանոնաւ խարէ : Յետ յո-
գունց ընտրութե՟ց փորձից՝ թէ համարձակեսցի մարդ-
կք սխալեալ՝ 'ի գաւիթս նորին մտանել՝ ո՛չ պղծի,
այլ ընդ անպատրաստից թերութեանց դժուարի .
ո՛չ նզովի, այլ տեղի տայ ոչ գիտողացն զշնորհին ըղ-
ջափ . ո՛չ լքանի ինքեամբ՝ պարտաւոր իւրոց գը-
տեալ, այլ 'ի մերոց գործոց խրթնանայ . ո՛չ թողացու-
ցանէ երկիւղս մատչել յըմբռնումն ուրիցն կենդա-
նատուաց, ըստ ներքին անճառ խորհրդոյն, ո՛չ կըր-
կին յաւուր՝ զնոյն ցուցանէ, զի մի՛ անընտրաբար՝ նը-
ւիրանն խայտառակեսցի : Աշտակցէ կարեաց զօ-
րապէս՝ իբր անախտակիր ապականութե՟ց՝ որ 'ի մեղ
շարժմանց . առանց բարբառոյ ներքապէս հրամա-
նաւ դատի .

12 Նաւ և տապան իմն է մաքրական, կրկին երջան-
կական, 'ի հեղձմանէ կենցաղոյս ալեաց պահա-
պան . Ո՛չ բազմօք անբանիւք պաղանաց դասուք՝
և սակաւ մարդկամբ, այլ ընդ երկրայնոցս և զվե-
րինսն յինքն հաւաքէ . ո՛չ յաւէս խռովութե բերի,
այլ 'ի բարձրութ՟ին երկնի համբառնայ . Իբր զա-
շակերտ հրահանգեալ հոգւոյն ա՟յ՝ փախչի 'ի նեն-
գութ՟է . ո՛չ 'ի բողոք մահու՝ մարմնոյ հարուածոյ,
այլ 'ի կենացն աւետիս՝ ըմբռնեալ ածէ . ո՛չ նայի-

ձեռ

ձեռնարկեալ գործի, այլ հաստողին հրամանաւ շինի. ոչ մովսէս ընդ բեսելիէլ, այլ միածինն այ՝ հոգւովն սրբով զսա հանդերձէ. ոչ յարաշարժ հանապազափոխ, այլ մշտակառոյց հիմամբ անսասանելեաւ զսա հաստատէ: Դարձեալ իբր զտապանակն անխօս փայտեղէն ծածկեալ տախտակօք առանց զգայութե՟ն տեսողականաց մեզ առաջնորդէ. ո՛չ կերպարան անքանալի էին յառաջ հետեւեալ՝ ՚ի հանդերձանս լուսոյն կենաց՝ տեղի պատրաստէ: Ընդ ողիէլի անտանուտ սատակէ, եթէ ոչ խաչապէս յոգի բերիցի. սպանանէ վատնեալ վաղվաղակի առժամոյն, եթէ անտանայինն ըծակցուք երկրասիրաբար գետնակոխ սայլիւք՝ իբր զանօթ ինչ ձեռնազննին բարձեալ տանիցի: Ո՛չ լեզուաւ մարդոյ, այլ բանիւ հրեշտակաց խօսի. ոչ ունկան դոյականութի, և արագապէս մտառեալ լսէ. ոչ ձայն կերպաւորական բարբառոյ, և զպատգամս գործոյն յի՝ համօրէն ազանց պատմեալ հռչակէ. ոչ խաղալեաց շարժականութի, և ա͞ծայնով իմն կենդանութեան հագագաւ ազդէ: Ո՛չ ոսկերաց և ջլաց յօդուած, և երկուք հազարօք կանգնօք լայնութե՟՝ իբր զգունդն անհամար՝ բարձրեալն այ, զկենդանական զօրուն գումարտակ՝ հեբրայական վառեալ ամբոխին, և այժմ ընդ նաւին՝ իբր զանմաքուրս ՚ի սրբութե՟ զոմանս ախտիւ մեղանաց ջեռեալս՝ հատուածեալ յինքենէ հեռի ուղեկցէ, ապրեցելոցն ՚ի տաժանաւոր աղխասարկութեանցն: Այն իսկ էութին այ մարմին եղելոյ՝ անուամբ այս վիմի նշանակեցաւ. պատառմամբ կողին զընաւս արբուցեալ: Ո՛չ արեան երակաց ընթացք, այլ լուսոյ

վերնոյն շառաւիղք, Թափանցանց միում զոյն կեն-
դանացուցեալ նորոգ պաշտպանէ. ոչ սողոմօն կամ
զօրաբաբէլ մահկանացուաց ոստիկանութ, այլ ամե-
նից ունողին իմաստ զսա գծագրէ. ոչ աննուիրա-
կան հասարակաճաշակ իւղով առ 'ի յակոբայ պարարի,
այլ ահաւորին արեամբ՝ և փառօք մեծին օծանի.
Ո՛չ տուն երկրային նիւթոյ՝ քան թէ մարմին երկ-
նային լուսոյ ա՟յ՝ զսորին որդիս կնքեալ ձեռնադրէ.
ոչ կենցաղոյս յերկրէ յղացմունս, այլ արքայութեն
երկնից ժառանգս կրթէ. զ'ի ծոց իւր գրգեալսն՝
գոգոյն աբրահամու ընծայեցուցանէ. Փեսայ հարս-
նութե սորա՝ որդին ա՟յ կենդանւոյ. օրիորդք խըն-
ճոյից սորին՝ հայրապետացն գումարք. Այն ինքն
մոռացումն առնէ այսակիր բարձանցն կռամոլութե,
զի զերկնայնոյն ա՟յ ունի զծանօթութի. ստորու-
թիւն է ա՟մի դիցն դրօշելոց, զի 'ի համօրէն քա-
րինս սորա՝ ք՟ն երկրպագի. քակտումն է յայտնապէս
ուրուական ըղձիցն անտառաց, զի 'ի բնաւից մայրից
աշխարհի՝ նմանութբ կենացն փայտի՝ 'ի սմա տէրն
նուիրի. խորտակումն է համայն դիւապատիր յուռ-
թիցն արձանաց, զի քարն գովեալ կարկեհան ակամբք
և վիմօք կենդանեօք՝ այսրէն հաստատի.

13 Այս յարկ չքնաղ և ա՟ծընկալ՝ ազատ է միանգա-
մայն 'ի յամենուստ ծառայութէ. ոչ օրինակ
վերնոյն սիօնի, քան թէ ճշմարտութ նմին ճանաչի.
ոչ կռապաշտութեն կապա՝ բագին, և կամ լծով
օրինին՝ տեղի պարտաւորութե, այլ ա՟րունի բարե-
րութեն պարգևարան 'ի մէնջ համբուրի. Ո՛չ սկսա-
նի երբէք՝ յայլ իմն կերպարան ձևոյ փոխարկեալ,

պչ 'ի նոյն շուք փառաց մեծապէս ընդարձակի · սոյն
ինքն և երկին երկնի՝ յերկրի լուսապայծառ կեր-
պիւ հռչակի ։ Որպ չէ առանց հօրն քի, և ոչ ա-
ռանց այսր մօր արգանդի՝ յոգի կատարիլ ։ Անտուն
շրջի անբովանդակելին, եթէ ոչ 'ի սմին տան տաղա-
ւարեսցի · ոչ ունի տեղի գլխոյն հանգստեան՝ որն
բոլորից, եթէ ոչ 'ի յայս կայարան կենաց մտեալ ա-
գանիցի ։ Բան 'ի կամար վերնայինն երկնի՝ 'ի յայս
հիւթաւոր բնակուն առաւել պարծի · անբաւութի
ածեան լուսոյն, որպ զդէմս մարգարէին՝ և զօրի-
նակս սորին ծածկեցին, ոպ փախեան 'ի փառաց ե-
րեսաց նորին, և նմանութն սորուն՝ որ 'ի տաճա-
րին՝ ոչ հանդարտեցին, 'ի տօն հանդիսի մեծի գո-
վեստի, և 'ի բանականացս դասուց խմբեալ նուագի ։

Աստ օրհնի կրկին բաղձանօք, քան 'ի դրախտն
վայելչական ։

14 Այս մայր հոգևոր՝ երկնաւոր՝ լուսաւոր, քան
թէ երկրաւոր՝ շնչաւոր՝ մարմնաւոր, զիս դրդ-
ուեաց որդի · կաթն ստեանց սորա՝ արիւնն քի ։
Եթէ ածածնին իսկ պատկեր զոյն ոք գրեսցէ,
ոչ անօրինի ։ Իբր զնշան խաչին փրկութն՝ զօրու-
թիս զարմանազանս՝ և արուեստս բազմօրինակս կա-
տարեալ հրաշագործէ · բեմ ահաւորին ատենի՝ 'ի
սմա հաստատեալ տեսանի · սովաւ խորթաբարոյից
հերձուածողաց՝ մոլեգնաճառ բերանք կարկին ։
Ունի և քարինս իմն իմանալիս և բանաւորականս,
որով զգազանամիտս անմաքուրս՝ բացուստ 'ի բաց տը-
րոհեալ տարագրէ ։ Ծնանի և ածս ոմանս եղականս՝
պատկերս մաքուրս՝ միոյն այ քի ։ Ունի և զդիրն իւր

ընդ

ընդ արեւելս՝ ՚ի տեղի խոստման բնակութեն մերոյ առաջնոյ • ձեռամբ իմն ցուցանէ յայտնապէս՝ զգալստեանն ոյ շաւիղ • զխայլականն առակ տիրական՝ ՚ի դէմս բերեալ մեզ վարդապետէ՛ • զփրկութիւնն ՚ի յելից անտի ծագման արուսեկին՝ քանեան երեմանն ՚ի վերջնում աւուրն, արարածոյ երկրի Թարգմանէ • Ցաւս հալածէ • ախտաժէտս բժշկէ • դիւաց բռնութեց՝ զօրէ : Արգանդ որովայնի սորին՝ աւազանն կենդանարար • ՚Ի[illegible] հարսանեաց սորա՝ փառք առաքելոցն : Այնքան ճոխացաւ բարգաւաճեալ երանութե, մինչ զի նոյն ինքն փրկչին անուամբ՝ վայելչապէս յորջորջեցաւ • տիրամօրն լուսոյ կոչմամբ՝ ՚ի մերձաւորաց միածնին. ձայնեալ կնքեցաւ : Ծփելոց մեղաւորաց՝ նաւահանգիստ հանդարտութեան • խորախձանարան՝ վերնոցն դասուց • բժշկարան անսխալելի՝ տարակուսեալ պարտաւորաց • Սրբորդութիւնն անպատում՝ ՚ի սմա փառաւորի՝

օրհնեալ յաւէտ •

15 Իսկ եթէ ոք ձեռն չարութեան՝ ՚ի վերինն արքայութե յանդգնաբար համբառնայցէ, և գիւտ ինչ մարմնաւոր, և կամ հնարք մարդկային, և կամ արուեստ երկրակենցաղ՝ զատհմանեալ աւանդութիս առ ձեռակերտս եկեղեցի վարկանիցի, և ոչ պարգե առաւել կենաց, և ականկալութի ածային, և հոգւոյն ոյ յայտնեալ՝ լուսանորոգ նախադրութիւն, և երախտեացն բարձրելոյն՝ ամենատուր լիականուե, և կամաց արարողին՝ ինկաւորեալ խորհրդարան, և առաքելոց ձեռին. մէջ՝ բարեհանձար հիմնարկութիւն, և միանդամայն ասել դրան երկնից, և

քա

քաղաք այ̃ կենդանւոյ, և մայր կենդանեաց՝ ազատ 'ի պարտեաց, և Ճշգրիտ տեսակ կերպի երևակիս բանականի, իմանալին՝ խորհուրդ հոգւոյս, և շօշափելին՝ պատկեր մարմնոյս, և սրբութեցն անդանձառից՝ գերազանցեալ նոր սրբութի, և քնեանն նշանաւ՝ պայծառապարծ պսակեցեալ, զայնպիսի ոչ խոստովանօղսն՝ մերժէ յերեսաց իւրոց հայրն ամենակալ՝ 'ի ձեռն բանին իւրոյ էակցի, բարձեալ 'ի նմանէ և զաւանդ շնորհի հոգւոյն փառակցի. փակեսցէ ըղդուռն կենացս այս առադաստի յանդիման նորին. Իսկ մեք զորս գրեցաք՝ սմին և վկայեմք, հաւատացեալ որում կարգեցաքս. յանուն և 'ի փառս ամենակալ երրորդութեն և միում ածութեն, յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն.

Այս են հաւատք երրորդութեանն. և այս 'ի հայրն են ուղղափառ՝ խոստովանեալ դաւանութեանն։

Մերոյն յաւելուած կրկին հեծութ՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն աշխարհ հաղթանակ բանի։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ։

*Բան. ՀՕ.

1 Ով ողորմած, բազմագութ, հզօր, ահաւոր, մարդասէր, օրհնեալ, կենդանի, անճառ. որ ոչ ելանէ երբէք ըստ բան քո՝ իր անձեռնարկելի, որ և մնաց է անհնարաւոր. Ո՞ր է հատուցանել պտուղ քաղցրութե՝ ընդ փշոց խստութեան, սկզբնահայրդ այսմ նորոգ և զարմանաւոր կանոնաց կենաց. քանզի բարի առնել ատելոյն, և

աղօթս

աղօթս 'ի վր̃ հալածչին, և փրկութի̃ հայցել խոցո-
ղին, և սպանողին ներումն խնդրել՝ 'ի քէն ընծայե-
ցաւ պտուղս այս հրաշից. որոյ քաղցրուի̃ն անճառ է
քան զօրինակ, և բարեբանեալ կամաց քոց ախորժե-
լէք, և գովեալ շրթանց քոց ճաշակելէք. հոգի ե-
րեսաց՝ և զօրութի̃ դեղոյ մերոյ՝ տէր ք̃ս օրհնեալ
'ի բարձունս ։ Մեք մարդք երկրածինք և ամենավը-
րէպք, և բարեմատոյց ձեռաց՝ չարիս դարձուցին.
իսկ դու լոյս և տուիչ լուսոյ՝ ո՛չ լսես անէծս. ո՛չ
ախորժես չար. ո՛չ կամիս կորուստ. ո՛չ ըղձանաս մահ.
ո՛չ յուզես 'ի խռովութենէ. ո՛չ տիրես 'ի ցասմանէ.
ո՛չ հարկիս 'ի բարկութէ̃. ո՛չ մթանաս 'ի սխրոյ. ո՛չ
պլպլիս 'ի գթութենէ. ո՛չ փոփոխիս 'ի բարութէ̃.
ո՛չ թիկանց շրջումն, և ո՛չ երեսաց անդրադարձու-
թիւն, այլ ամենևին լուսաւորութի̃՝ և նկատումն
փրկութեան ։

2 Եթէ քաւեսցես, կարօ՛ղ ես. եթէ բժշկես, զօ-
րաւո՛ր ես. եթէ կենդանացուցանես, բաւակա՛ն
ես. եթէ շնորհես, առա՛տ ես. եթէ ողջացուցանես,
հնարաւո՛ր ես. եթէ պարգևես, ամենալի՛ ես. եթէ
արդարացուցանես, ամէնարուե՛ստ ես. եթէ մխիթա-
րես, ամէնիշխա՛ն ես. եթէ նորոգես, ամենակա՛լ ես.
եթէ հրաշագործեսցես, ամենաթագաւո՛ր ես. եթէ
վերստին հաստատես, արարի՛չ ես. եթէ կրկին գոյա-
ցուցանես, ա̃ծ ես. եթէ հոգաս ընդ մեր, ամենա-
տէ՛ր ես. եթէ կորզես 'ի մեղաց, այցելո՛ւ ես. եթէ
չարժանեացս ընձեռես, օրհնեա՛լ ես. եթէ յորսողէն
զերծուսցես, փրկի՛չ ես. եթէ զեղցես 'ի քոյոց 'ի
մեզ, հարո՛ւստ ես. եթէ նախքան 'ի մէնջ խնդրելն՝

դու կարկառեսցես, անկարօտ ես. եթէ լոյծնես նե-
ղունս, անդորրիչ ես. եթէ զվերջացեալս կոչես, խըր-
նամակալ ես. եթէ զպասանեալս հաստատես, վէմ ես.
Եթէ պասքելոյս արբուցանիցես, աղբիւր ես. Թէ
զծածկեալսն երեւեցուցանես, լոյս ես. Թէ զօդտա-
կարսն իմ ծանուցանես, բարի ես. Թէ զբիծսն ան-
տես առնիցես, երկայնամիտ ես. Թէ ընդ փոքուս 'ի
դատ ոչ մտանիցես, բարձրեալ ես. Թէ ծառայիս ձեռն
մատուսցես, ստացօղ ես. Թէ աջովդ քո պաշտպա-
նեսցես, յանձանձիչ ես. Թէ վհատելոյս դարման մա-
տուսցես, կերակրիչ ես. Թէ զանդէտս պարարես-
ցես, վարդապետ ես. Թէ զդիմեալս առ քեզ ըն-
կալցիս, ապաւէն ես.

3 Նու արդ՝ քո են այսոքիկ՝ տէր ողորմութն. ոչ
միայն գրեալ, այլ կատարեալ և գլխաւորեալ
նախնի նահատակդ համբերութն վկայից. որ վասն
իմոյ փրկութն հանդիսացար զօրապէս յասպարիսի
Ճակատուն, զի կակղեսցես զկարծր բնութի մարմ-
նոյս գոռոզութն՝ վարժմամբ կրթութն չարչարա-
նացն վտանգի. և յանպարտակիրդ մարմին՝ չափեալ
զընութես մերում զտաժանականն տագնապ տուժի,
զի զդթութիւնդ որ առ մեզ՝ արդեամբք յուցցես
'ի քեզ օրինակեալ. օրհնեալ յաւիտեանս,
ամէն.

Մ՝ Էրթէն յաւելուած նորէն հեծութե՞ նոյնէն հայցողէ, առ նոյն աղերս խաղաղանաց բանի։ ՚Ի խորոց սրտից խօսս՝ ընդ ած,

* Բան · ՀԵ ։

1 Եւ քանզի օր է օրհնաբանեալ և լուսանորոգ՝ կշռութեան երկուց ընտրութեց արարածոցս սասանութեանց՝ յեղանակելոյ յոյլ իմն էութի երկնակենցաղ անփոխադրելի, ամբարձելոցն խոնարհութե, և կործանելոցս վերբերութե, սարսափելի ուրբաթու մեծի պասեքիս, յորում եկն եհաս ժամ բարեպատեհ գրել ինձ զայս նուագ ձայնի հեծութե՝ զուարճախառն երկիւղիւ, ահա ըղձալի համարիմ ասել աստանօր ՚ի քոյոց այտի՝ զոր ընդ իմ կրեցեր՝ ած բոլորից։

2 Կացեր յատենի քում ստեղծուածոյն իմոյս կերպիւ. ոչ խօսեցար՝ տուիչդ բանի. ոչ բարբառեցար՝ հաստիչդ լեզուի. ոչ ձայն արձակեցեր՝ սասանիչդ երկրի. ոչ մռնչեցեր՝ ամենազդեցիկ փողդ մեծութե. ոչ երախտեօքն քո յանդիմանեցեր, և ոչ չարեօք նոցին ըմբերանեցեր. ոչ մատնեցեր ամօթոյ՝ զմատնիչսն զքեզ տանջանաց մահու. ոչ ՚ի կապելն զքեզ դիմադարձեցեր, և ոչ յապտակելն դըժուարեցար. ոչ ՚ի թքնուլն թշնամանեցեր, և ոչ ընդ կոփելն երբէք խռովեցար. ոչ ընդ կատակելն սրտմտեցար, և ոչ ընդ խաղ արկանելն երեսս փոխեցեր։ Մերկացուցին զզգեստ պատմուճանին իբրև ՚ի սպանդ, և դարձեալ ագուցին իբր անփրկանաւոր ըմբռնեցելոյ։ Եթէ ոչ էր արբեալ կրկնակի քացախ զանգեալ ընդ լեղւոյ՝ ոչ էր հեղեալ մաղձն իմ

մթե

մթերեալ նախնի դառնութեն ․ ճաշակեաց վհատու-
թեամբ, և արգել անդէն տարակուսանօք ․ առին մո-
լեգնաբար, և դարձեալ մատուցին անպատկառապէս։
Գանիւ հարուածոց յետին անարգութեան ՚ի մէջ
խառնիճաղանջն ամբոխի դատապարտեցին ․ ծունր
կրկնեցին նախատանաց, և պսակ եդին արհամար-
հութեան։

3 Ո՛չ ետուն հանգիստ կենդանարարիդ, եթէ ո՛չ
զգործի մահուն կրել քեզ պատրաստեցին ․ ըն-
կալար իբր երկայնամիտ ․ առեր իբրև զհեղ ․ բար-
ձեր ոպ՟ համբերօղ, ըստանձնեալ իբր զպարտական՝
զփայտն վշտաց ․ Որպէս զծաղիկ շուշանաց հովտաց՝
ուսով բերեալ զզէնն կենաց, զի յարհաւրաց գիշե-
րայնոց՝ զիւրակերտս գահաւորակս մարմնեղէն գոյու-
թեանս՝ պահպանեսցէ ՚ի դատապարտութեն վայրի՝
իբր ՚ի խրախճան խնճոյից։ Հանին արտաքս իբր զող-
ջակէզ ․ կախեցին իբր զխոյն սաբեկայ՝ ձգեալ զեղ-
ջերացն ․ տարածեցին ՚ի սեղան խաչին իբր զպատա-
րագ ․ բևեռեցին ոպ՟ չարագործ ․ պնդեցին իբր զա-
պրստամբ ․ զխաղաղութիդ երկնաւոր՝ իբր զաւազակ ․
զանկապուտ մեծութիդ՝ իբր զտառապեալ ․ զառ ՚ի
քրովբէից պաշտեցեալդ՝ իբր զքամահեալ ․ զսահ-
մանդ կենաց՝ իբր զարժանաւոր սատակման մահու ․
զաւետարանիս նկարիչ՝ իբր զհայհոյիչ օրինին ․ զո՟ր
և զկատարումն մարգարէից՝ իբր զհամառօտիչ գրե-
ցելոցն ․ զճառագայթդ փառաց՝ և զկնիք անքննին
խորհրդոցդ հօր՝ իբր զներհակ ծնողիդ կամաց ․ զօրհ-
նեալդ խնկապէս՝ իբր զտարագրեալ ․ զկապոյ օրինին
լուծիչդ՝ իբր զայր ՚ի նզովս գրեալ ․ զհուրդ ծախիչ՝

իբր

Իբր զՀերքեալ իմն կաղանաւոր . զոՀաւորդ երկնի և
երկրի՝ Իբր զՀաւաստի պատժաւոր . զ՚ի լոյս անմատոյց ծածկեալդ՝ Իբր զՀողածին ըմբռնեալ .
4 Ո՛վ քաղցրութ̃իդ և երկայնամիտ բարերարութ̃իդ
ողորմածիդ գթութ̃ե, որ վասն ապախտաւոր և անօրինեալ ծառայիս, տ̃րդ բոլորից՝ զայս ա̃մ կամաւորապէս և Հաւանողական Հաճութեամբ տարեալ՝ մարմնոյդ միութ̃ ՚ի քեզ ընկալար . և մինչև ՚ի քնարան չիրմին տապանի՝ անպակաս ՚ի լրութ̃է ամբողջ նոյնութեան ա̃ծ անքննին՝ զնոյն կրեալ նախատինս անճառ Համբերութ̃ե, յարեաւ կենդանի ինքնիշխան բարձրութ̃ լուսոյ՝ աննուազ մարմնով, և անթերի ա̃ծութ̃ : ՕրՀնեալ փառօք, գովեալ գթութ̃, բարեբանեալ միշտ ողորմութ̃, յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն :

Սքանչելին յաւելուած նշխին Հեծութե՝ նորին Հոգւոյ, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի : ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա̃յ :

* Բան . ՂԲ .

1 Եւ արդ՝ անկեալ յերեսս Հողանիւթ կերպիւս, ՚ի վայր խոնարՀեալ ծնրադրական երկրպագութեամբ՝ զբարեգործիդ ողորմածութ̃ե՝ զկենդանարար սոս Համբուրեմ, զայս օրինակ մաղթանաց մեծիդ ընծայեցուցեալ .
2 Աղաչեմ զքեզ միայն խնամակալ, մարդասէր, գթած, կեցուցիչ, Հզօր, ոյցելու, պաշտպան, մի՛ ունայնասցի վաստակն աշխատութ̃ե փրկականդ կրից մարդացելոյդ վ̃ իմ՝ ա̃յ . մի՛ սոսկ եղիցի քրտանցն

կաթ

կաթուած խառնեցեալ արեամբ՝ 'ի մատնութն ա-
ւուր գիշերին . մի՛ լեցի ստուերացեալ լուսոյդ ե-
րախտիս , զոր ձրի և առանց փրկանաց թշուառացե-
լումս ինձ պարգևեցեր . մի՛ ջնջեսցին շնորհացդ ա-
ւետիս , զոր կոչեց քոց կայլակք նորոգեցին . մի՛ ան-
շահ եղիցին կրիցդ պտուղք , զոր կարօտութեանս
խմումն մատուցեր . Մի՛ պարծեսցի բանսարկուն վա-
նեալ՝ զքո ստացեալս խուրացուցանել . այլ յաղթեսցես
կամօք քո՝ ըղձից չարին . վերստին ապշեսցի՛ միան-
գամ զարհուրեալն . կրկին պարտեսցի՛ խպառ դա-
տեցեալն . Մի՛ անխայեր զազատարարդ քո բան , որ
զստեղծեալս քո քեզ ընծայեալ՝ վերստին առ քեզ
դարձուցանէ . զանճառն արարեր բարերարութիւն՝
յանակնկալ ժամուն յուսահատութն . յորժամ բը-
նաւ իսկ կորեալ և օտարացեալ էր կենդանութն
շարժողութի , մեռար անմահդ՝ և զմահացեալս նո-
րոգեցեր . եթէ զկանոն համաձևութն օրինին փո-
խեցեր , արդ զդիւրինն և զհեշտականն և զևս հը-
նարաւորն մի՛ արգելցես՝ ըմկզընաձիր ողորմածութն
բարեգութ օրհնեալ և երկայնամիտ Թագաւոր .
Ընդեմ բանիւդ ամենազօրաւ՝ որ զգոյութի լու-
սոյն ստեղծեր 'ի նախնումն աւուր , և վաղվաղակի
փոփոխեալ գտոյց 'ի լաւ անդր . և փոխանակ զի ես
ոչ խնդրեցի հեռանել լուսոյդ , դու ելցես ինձ յայց՝
ճառագայթ ծագման հայրենի կերպիդ , և կոչեցայց
առաջի քոյ ծառայս վասապարտ՝ ողորմեալ շնորհեալ
առ 'ի քէն . ոչ է ժամանակ յերկարաձգութն առ 'ի
զպարտսն հատուցանել , այլ շնորհեա ինձ տառապե-
լոյս զերեսս քո՝ լոյսդ 'ի խաւարի սրտից վհատելոց .

Արգել և կնքեա զընթացմունս ելից, որ միշտ զե-
ղուն բարեացն հոսեալ 'ի յուշոյս իմ տեսութե. պա-
հեա ինձ զշնորհ ամենապայծառ գանձուցդ մնայա-
կանաց, որով պատուական գտեալ՝ քո անուանեցայց,
պաշտպանեալ 'ի քէն՝ անսահման բարի.

3 Ահա ողորմեա ինձ՝ գթած, աղաչեմ զքեզ ո-
ղորմեա ինձ՝ հզօր, կրկին ողորմեա. Մի՛ փո-
խարկեր երկունս ցաւոց՝ ընդ չարեաց իմոց բարիդ
ամենայն. մի՛ բառնար 'ի վտանգելոյս՝ զառ 'ի քէն
պարգևեալդ շնորհ. մի՛ կապտեր զփշրումն ամէնօրհ-
նեալդ հոգւոյ. մի՛ լուծաներ զխնկեալ զկնիք ար-
քունական պատկերիդ. Մի՛ յայտնեսցին փուշք մե-
ղանացս 'ի սրբութիւս մտացս. մի՛ խզեր զկապ միու-
թեան՝ զընդ քեզ սիրոյն պնդութե. մի՛ մերժեսցես
զարուեստ զօրութե՝ լեզուոյս յարմարութե. մի՛ պակա-
սեցուցաներ զաջողուած աջոյս՝ առ 'ի զլուսոյդ մա-
տունս բաշխել. Մի՛ գրեր 'ի դպրութեան կենաց
մատենիդ՝ զմահուն պարտիս. մի՛ պահեր. մի՛ ինձ հա-
մարիր. մի՛ յիշեցուցաներ. մի՛ ամաչեցուցաներ. մի՛
նախատեր. մի՛ ոտն հարկաներ. մի՛ արձանացուցաներ
զմեղկութեցն. մի՛ ամբարեր զկորստեանցն. մի՛ իբր
ատգտեալ իմն ամբաստաներ. Մի՛ յարուսցես ընդ իս
զծառն անիծից. մի՛ արձակեր 'ի յիս զսաղարթ վը-
նասուցն. մի՛ ընծիւղեր զծաղիկ մեղացս. մի՛ բեր-
ցես ընդ առաջ զնամակ պարտուցս. մի՛ արտաբերեր
զէութի պտղոյն. Մի՛ թուեսցես 'ի ճիւղս երկրա-
ըստեղծ մատանցդ՝ զգիւտս գործոցս. մի՛ մատուս-
ցես բան ընդդէմ ահեղ՝ զանօրէնութիս իմ յիշատա-
կել. մի՛ մատնեսցես իմոյս կամաց զաւանդս հոգւոյս՝

վարել

վարել 'ի գերութեան . մի՛ ատէն զիս փառաւորեր՝
զի անտանոր դատապարտեսցես . մի՛ նուաղուք այսք
անցաւորի՝ զյաւիտենական բարիսն տուժեր . մի՛ 'ի
սակաւուդ այսմ ժամանակի՝ զանվախճանելի զփառսն
չափեր . մի՛ ընդ հոլովս վշտաց հեծութե՛ զանախ-
տական զկեանսդ գրաւեր . մի՛ ընդ ստուերի այսր
մթութե՛ զանձառելիդ լոյս փոխանակեր . մի՛ զերասա-
նակ մտացս լքցես՝ ըստ արտուղի հետս հետևել . մի՛
զկամուրջ կենցաղոյս գրեսցես՝ ինձ հանգստեան բա-
ւականութիւն . մի՛ զհովիտ հանճարոյս ստուերական
պահեր՝ 'ի հանդերձեալսն ինձ հրապարակել . Եթէ
ամբարես զաւանց համարոյ գործոյս իմ չարիս, մե-
ռայց կենդանւոյն . եթէ շտեմարանես 'ի սրտի , աս-
տղատին կիզեալ անբոց այրեցայց . եթէ քննեսցես
զանօրէնութիւնս , փուանց յանդիման քեզ լինելոյ՝
խսպառ հալեցայց . եթէ տնկակից ինձ թողցես ըզ-
մեղսն , 'ի նոսին վատնեալ մաշեցայց .

4 Ակնարկեմ միշտ զօրեղ ամենակարօղ [illegible]ու
չարութեցս որ յիս , զի բարիդ քո եկեալ փա-
խանորդեսցէ . հրամայեա՛ գթած , խնամակալ , գո-
վեալ , լոյս անշիջանելի , զօրութե՛ անսահմանելեաւ ,
զի նոր հաստատեսցի գոյութի բնութես մարմնե-
ղէն յարկի անդամոցս . յորում հանդուցեալ անլքա-
նելի՝ բնակեսցես բաղձեալ ախորժ տենչանօք՝ միու-
թեամբ հոգւոյս իմ ընդ քեզ . զապականութի մե-
ղացս մերժեալ խսպառ՝ յանարատուդ զիս պատրաս-
տեսցես՝ ամենակեցոյց թագաւոր անմահ տր յս քս ,
օրհնեալ յաւիտեանս , ամէն .

Մ՚երատին յաւելուած ներքին հեծութեան՝ նորին հոգւոյն, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի. ՚ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ.

* Բան. ՀԺ.

1 Յիշեա՛ տէ՛ր, տէ՛ր գթութեանց, սիրողդ իրաւանց Ա՛ծ ճշմարիտ. Նայեա՛ վերստին ՚ի բըննութեանս կերպարան մինչ սխալական. զննեա՛ ինձ դարձեալ զամենընթաց տարածմունս՝ ելից աբեանս շարժողութեան. բժշկապէս մատիր տեսանել, զի մարդ եմ հաստատեալ մօք խակութեան թերի խորհրդոց՝ այն ինչ, զոր դու իսկ վկայեցեր տեսողդ ոչ էից՝ միայն դու անման ստութեան խաւարի։ Ապա իրաւունս է գրել ինձ ընդ մեղուցեալսն մարդկօրէն վրիպանաց սխալմամբ, պարտեալ կրկին՝ իբր զերկրածին մհացու մարմին, քան բանիդ քում սուտ երեւել. քանզի արդարեւ գիտակ իսկ ես, թէ չար է արարն՝ և ընդաբոյս չարութիւն մեր, և ո՛չ փոփոխին խորհուրդք մեր յաւիտեան, ըստ հոգեհանճար իմաստնոյն կանխագէկոյց առակի։

2 Թեթեւացո՛ զապտակութի տանջանայն, որ պատրաստեալ և մնայ ինձ՝ արկանել զորդիս գեհենին՝ զորդ մահուն յաւիտենականի. բարձ զամօթոյս պարտիս, որ պահեալ է յայտնել թշուառականիս յետին աւուրն յանդիմանութեան։ Սրատ խաղաղութե՛ յառաջապարգեւ ողորմութե՛ք քո ընծայեցո՛, զի մի՛ անտանելիքն ահաւորութե՛ ՚ի ցոյց ինձ եկեալ կերպարանեսցին՝ անյոյս ապշութի ընդ կենաց զղջման աւաջի կարդէլ, դատաստանն ահաւոր. անկաշառ և անխաբելի դատաւորն. ամօթն սոսկալի. կշտամբանքն

սար

սարսափելի · յանդիմանու՟ին անփախչելի · տագնապն անձողոպրելի · պակուցումն անխրախուսելի · դողումն անվճարելի · լալումն անսփոփելի · կրճումն ատամանցն անբժշկելի · ապականու՟ին անողջանալի · անէծքն սարսափելի՝ ա՟ծային քո բանիդ · փակումն դթոյն, և արգելումն ողորմու՟թեն · Որ ընդ գալարելն երկնի՝ և ընդ երկրի դղրդելն ընդ կարծրութիւն յատակիս, ըստ կուտակելոյ կոհակաց խռովու՟ե ծովու իբր փախստեան կերպ ցուցանելով, մի զմիոյ հետս խափանեն կասեալ յերկոցունց · և տատանեալ սասանեալ լայնատարած գետնոյս թանձրութեան 'ի հիմանց անտի, ընդ ուժգնակի բախման թնդելոյ ներքնային խորոց հարթէ զլերինս, և հալեալ հըրդեհին բնու՟թիք վիմաց և ա՟մ տարերաց դոյից · այլայլեն երկինք՝ յանեղծ փոփոխու՟թի, և յեղանակին արարածք տարերօք իւրովք՝ 'ի նորոգ նմանու՟թի · Ծածկու՟իք գործոցս հրապարակին, և աներևոյթք կրից մեր յայտնին, զարք կրօնից ներգործեցելոց՝ 'ի մարմինս մեր նկարին · Թագաւորն երկնից՝ յատենի նստի, վճիռ հատուցմանն գի ձեռին իւրում · Ահա վայ ինձ եօթնիցս անգամ կրկին եղկու՟թե, ըստ չափոյ կշռու՟թե այսր համարու, որ զանբաւութիւնս թուոց պարագրէ : Զի՞նչ գործեցից ողբալիս հոգի՝ յայնմ մեծի աւուր վտանգի · քանզի սաստիկ է յիշատակն իսկ յառաջեալ քան զյանդիպումն · զո՞ր ումն մարգարէ՝ զօրինակին նմանու՟թի 'ի դէմս բերելով, զճեպ տագնապի անզերծ փախստեանն նըշանակէ ասելովն · զո՞րօրինակ եթէ փախնուցու ոք 'ի ձեռաց առիւծու, և պատահեսցէ նմա արջ · և

փախ

փախնուցու յերեսաց արջոյն , և մտանիցէ 'ի տուն ,
և յեցուսցէ զձեռն իւր 'ի յորմ , և խածանիցէ զնա
օձ · և դարձեալ կրկին սաստկացուցանէ առ նոյն կեր-
պարան իւր՝ զտեսիլն քստմնելի · ո՜չ ապաքէն՝ ասէ ,
խաւար է օր տ̃ն , օր խաւարոյ և մթոյ , օր ամպոյ և
մառախղոյ ։

3 Յորժամ հրեշտակն պահպանողական կենակից ,
Հզօր ոստիկան՝ իրաւամբք ամբաստանեսցէ , և
հատուցանողն ահաւոր՝ արդարութ̃ յանդիմանեսցէ ։
Ապաստաւորք Թագաւորին առանց խնայելոյ խուճա-
պեն , զոմանս 'ի կեանս հրաւիրեն , և զոմանս յա-
մօթն դատապարտեն · կիսոց՝ դէմս լցեալս ծաղու-
ցուցանեն , և ինձ՝ ահարկուս և քստմնելիս երևե-
ցուցանեն · ոմանց՝ պսակս լուսապաճոյճս մատուցա-
նեն , և այլոց՝ կորուստ մահու բողոքեն · արդարոցն
ձայն աւետեաց , և ինձ դոյժ անվախճան վշտաց ։
Յորժամ առ բարիսն՝ մահու յաղթութիւն իսպառ
մեռանի , և ինձ չարագործիս կրկին յարակայի · ուր
դրանն բաղխել՝ ո՜չ ինչ աղդիցէ , վճար եղեալ դը-
թութեանն առիս ։ Յորժամ դպրութիւք հրաշիցն
զարմանալեաց , որ են ծածկեալքն յայժմուցս հա-
սարակաց վարուցն տեսակք՝ մարդկային բնութեա
գործոց , յաղագս որոյ եղեն գոյութիւնք ա̃մ էից՝
յիւրաքանչիւր մարմինս անպակաս դրութ̃ իւրոյն
երևին · և խորութիւք անճառիցն կնքեցելոց յիմաս-
տից ատեացս , առաջի աչաց մերոց կերպարանին ։
Ուր այժմ շահավաճառութիւք ողբոց և արտասուաց
զերկինս դրաւեն , և անդ իբր զապաժաման ընդու-
նայնութիւք՝ արհամարհեալք լքանին · հառաչմունք

 հե

հեծութեան՝ ոչ կանխաւ ստոր առաքեալ, չէ՛ եր-
բեք գտանել անդէն. ողորմութ՟ք ձրգով սերմա-
նեալ, ոչ պայծառ վառմամբ դնան առաջի. Ո՛ւր
տապանն Նախայանցին, և կտակարանն տիրանար-
գեցն, և նշանն ահաւոր այժմուցս՝ յանդիման եղեալ
մեծաձայնս դատախազեն. յորում սոսկալի վայրի՝ ուր
զուխտն կցորդութե՟ հայրենի, և ուր զխորանն վը-
կայութեան անտեսից, և ուր զարիւն մեծին տ՟ն՝
ամբաստան լինի իրաւացի առաջի իմ տարածանեն.
Ո՛ տանջանարանսն բազմապատիկս՝ անձամբ անձին
ատէն իսկ պատրաստեցի, զիա՞րդ մխիթարեցայց հա-
մառօտեալս յուսոյ. զի եթէ զօրքն լուսոյ՝ դասուք
արդարոցն, որ փառաւորեալքն են երանութե՟, սար-
սեն դողալով, ոչ բաւեն բերել զահաւոր տեսիլ ե-
րեսաց մեծ դատաստանին, ես եղկելիս՝ աւանդակո-
րոյս սատակման որդիս՝ ո՞ւր երևեցայց. որ ոչ միայն
չեմ պսակելոց, այլ և պատուհասն իմ անտանելի՝ և
կորուստն անպառելի.

4 Այլ արագեա՛ ամենապարգև՝ զօրութի՟ անձառ
ձեռին փրկութե՟ 'ի կորուստ գերելոյս, զի օգ-
նեալ 'ի քէն՝ դարձայց միւսանգամ 'ի դրանց դժո-
խոց, ամենապատրաստ հանդերձեալ ամենևին ան-
վրդովելի՝ պրծեալ 'ի պատժոց. աստանօր տեսեալ
մնացս խմորի զապագայից դիպուածս, բաւա-
կանացեալ 'ի լուր երկիւղին 'ի տագնապէ տանջանաց՝
ահին համբաւով, կամօք քո բարեաց զերծեալ ազ-
րեցայց. և մի՛ մատնեցայց կորեանցն ատխծուց, որք
խնդրեն 'ի քէն զիս 'ի կերակուր՝ ծախել ատամամբքն
գազանութե՟, զի զորովայն մահուն լցուցեալ՝ զաստուստ

պարարեալս՝ անդ ձգեալ հալեն , ուր անսպառ պա-
հի մնացուած մթերից՝ 'ի ծախումն յաւիտենից .
Ո՛վ դու միայն բաւես կորզել 'ի ժանեաց սատակ-
ման՝ 'ի կեանս և յերանութիւն , բնաւից ապաւէն
Թագաւոր լուսոյ՝ տէր յս̃ քս̃ , օրհնեալ յաւիտեանս ,
ամէն .

Մ էրտին յաւելուած կրկին հեծութ՝ նորին հաճոյէ , առ մայրն երանութեան՝ աղերս մաղթանաց բանի . 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ տիրուհւոյն .

* Բան . Ձ .

1 Եւ արդ՝ 'ի վեր այսքանեաց յուսահատութեանց
և ահարկու սրտաբեկութեանց , պակուցանո-
ղական սոսկութեանց ա̃ծային բարկութեանց ,
տագնապեալ ոգւով թախծութեան իսպառ , աղաչեմ
զքեզ սուրբ ա̃ծածին . Հրեշտակ 'ի մարդկանէ .
մարմնատեսիլ քերովբէ . երկնաւոր արքայուհի . ան-
խառն իբրև զօդ . մաքուր ո̃պ լոյս . անշաղախ ըստ
նմանութեան պատկերի արուսեկին բարձրութեան .
գերազանց քան զընակութիւն անկոխելին սրբութեանց .
երանաւոր խոստմանն տեղի . եդեմ շնչական . ծառ
կենացն անմահից բոցեղէն սրովն պարունակեալ , 'ի
բարձրեալն հօրէ զօրացեալ և հովանացեալ , հան-
գստեամբ հոգւոյն հանդերձեալ և մաքրագործեալ ,
բնակութեամբ որդւոյն յօրդարեալ և տաղաւարեալ .
Միածինն հօր՝ և քեզ անդրանիկ . որդի քո ծնըն-
դեամբ՝ և տէր արարչութեամբ . Ընդ անաղտ մաքրու-
թեանդ՝ և անբիծ բարի . ընդ անարատ սրբութեանդ՝

և խնամակալ բարեխօս․ ընկալ զմաղթանս այսր ա-
ղերսանաց՝ քում դաւանողիս, և մատո ընծայեա ընդ
ամին խառնեալ զբանն իմ նախնի՝ մեծիդ ներբողի՝
'ի քոյդ պաղատանս։ Հիւսեա միացո զմեղուցելոյս
դառն հեծութի՝ ընդ քումդ երջանիկ և խնկաւո-
րեալ հայցուածոց՝ տունկդ կենաց պտղոյն օրհնու-
թեան․ զի 'ի քէն միշտ օգնեալ և բարեգործեալ,
և 'ի մաքրական քո ծնելութիդ ապաւինեալ և լու-
սաւորեալ, կեցից քե որդւոյ քոյ և տն։

2 Օժանդակեա թևոցդ աղօթիւք՝ խոստովանեալ
մայրդ կենդանեաց և ելիցն իմ յերկրէս հովտէ,
առանց ընկանաց հեռացեալ 'ի կեանս օթեվանացդ պատ-
րաստութեան, զի թեթևասցի կատարածն իմ ինձ՝
ծանրացելոյս անօրէնութբ։ Արասցես տօն ինձ բերկ-
րութե՝ զօրն իմ տագնապի՝ ողջացուցիչ երկանցն
Եւայի․ բարեխօսեա խնդրեա աղաչեա, զի ըստ ան-
ճառելի մաքրութեանդ և ահա զբանիդ հաւատամ
զընդունելութի․ Արտասուօք օգնեա վտանգեցե-
լոյս՝ գովեալդ 'ի կանոյս․ ծնունդ խոնարհեցո առ իմ
հաշտութի՝ ծննողդ այ․ ընդ իմում թշուառիս հոգւոյ
խորան բարձրելոյն․ ձեռն տուր անկելոյս՝ տաճար
երկնային․ փառաւորեա զորդիդ քո 'ի քեզ՝ ածօրէն
ինձ հրաշագործել քաւութի և ողորմութի՝ աղա-
խին այ և մայր․ բարձրասցի պատիւ քո ինև, և
ցուցցի փրկութի իմ քև։

3 Եթէ զիս գոցես՝ ամբաւմայր․ թէ ինձ ողորմեսցիս՝
սրբուհի․ թէ զկորուսեալս շահեսցիս՝ անարատ․
թէ զհարթուցեալս յանձանձեսցես՝ երջանիկ․
թէ զամաչեցեալս յառաջ մատուսցես՝ բարեշնորհ․

Թէ յուսահատելոյս ինձ միջնորդեցեր՝ մի՛շտ տ̃ր կայ .
Թէ զմերժեալս ընտանեցուցեր՝ մեծարեալդ ա̃յ .
Թէ յիս ցուցցես զգթածութի՝ լո՛ւծիչդ անիծից .
Թէ զծփեալս հաստատեցեր՝ հա՛նգիստ . Թէ 'ի խըռ-
ռովութեցս յուզմանց փոխեցես զիս՝ խա՛ղաղարար .
Թէ վրիպելոյս ինձ ճանապարհորդեցեր՝ գո՛վեալ .
Թէ վասն իմ մացես 'ի հանդէս՝ մա՛հու նահանջիչ .
Թէ զդառնութիս իմ անուշեցես քա՛ղցրութիւն .
Թէ զբաժանմանն իմ խորոց քակտեցեր՝ հա՛շտութի .
Թէ զանմաքրութիս իմ բարձցես՝ ե՛ղծման ընդոտնիչ .
Թէ զմատնեալս մահու փրկեցեր՝ կե՛նդանի լոյս .
Թէ զլալեացս ձայն հատցես՝ բե՛րկրութիւն .
Թէ զխորտակեալս կազդուրեցեր՝ դե՛ղ կենաց .
Թէ 'ի կործանեալս յիս ակնարկեցես՝ հո՛գելից .
Թէ ողորմութբ ինձ պատահեցես՝ կը՛տակ նուի-
րեալ , օրհնեալդ միայն 'ի շրթունս անբիծս լեզուաց
երջանկաց , ահա կաթիլ մի կաթին՝ քումդ կուսու-
թե՝ յանձն իմ անձրևեալ՝ կենաց ինձ զօրէ , մայրդ
բարձրելոյ տ̃ն յ̃ի արարչին երկնի և բնաւին երկրի .
Ո՛ որ անճառապէս ծնար բովանդակ մարմնովն և
համայն ա̃ծութբն , որ փառաւորեալն է ընդ հօր և
հոգւոյն սրբոյ էութեամբ , և անքննութբ մերոյին
բնութբս միացելով , ա̃մ՝ և յամենայնում , մի յեր-
րորդութեն . Նմա փառք յաւիտենից յաւիտեանս ,
ամէն ։

Ընդ

Ս ջերմին ցաւելուած կրկին հեծութէ՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն տկէրս խորհրդոյ բանի։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ ա͞յ։

* Բան . ՁԱ.

1 Ընդ ա͞ծածնին մաղթանաց՝ ահա և զվերնոցն անմահ հրեշտակացն լուսակերպից զաղերս հայցուածոց, որ վասն իմ գոչեն առանց լռելոյ հանապազորդեան արդահատութ͞բ մաքուր բերանոց՝ ընկալ բարեգութ։ Որք են բարիք բարեգործեալք 'ի բարերարէդ՝ անկիրթք չարեաց, հաստեալք յամենիշխան հրամանաց էիդ. զօրութիւնք հզօրք՝ ակնարկութ͞ե բարձրելոյդ. ս͞րք, մաքուրք, անարատք, օրհնեալք, վայելչականք, յաղթօղք և անպարտելիք. և ըստ ընթացից տեսութեան մտաց՝ արագունք.

2 Որք և պտղակորոյս անկոյ թզենոյն եռամեանն դատարկութ͞բ, որ զընաւ յաւիտեանս պարունակէ ժամանակն, զանցեալն ընդ ներկայիս և ընդ ապառնոյն՝ յամոյր յամրութ͞բն յերկարաձգելոյ՝ յայգի աշխարհիս արմատացելոյ, սին սաղարթիւն պաճուճելոյ՝ զըկեալ 'ի պտղոց, որ է ճշգրիտ պատկեր թշուառ մարդկութ͞ես, սոքա բարեխօսք՝ հանդերձիչք՝ այլև խնամակալք. որ դեգերին հանապազ առ մեզ՝ ընդ մերում կրից կարեկցելով, բարեմանութ͞են մեր սպասեն. և յաւիտենականն կենդանութեամբ փրկութեանն մեր աղօթեն՝ զայս բան ասելով, զգործս ձեռաց քոց մի՛ անտես առներ. 'Քանզի արդարև մեր են այս աղաչանք 'ի բարերարէդ ա͞յ վ͞ն մեր կարգեալ առ ն͞ս. զի նոքա բանիւ

են ստեղծեալ , և մեք ձեռօք ներգործեալ ։ Որք
և գալոց են ընդ միածնիդ՝ վկայք սոսկալի դատաս-
տանին հատուցման , Ճշմարտաբան դատախազք յան-
ցաւորութ̃ե երկրայնոցս , յահաւորին ատենի՝ յայտ-
նիչք իրաւամբք զմատակարարութ̃ին՝ որ առ մեզ ·
որ և անտանօր կարեկցեն ազդեալ հառաչմամբ ըղ-
մշտանուէրն նուազ ձայնի , ողորմեա՛ դու ստեղ-
ծեր մի՛ կորուսաներ ։
3 Արդ՝ ընդ գոհաբանութ̃ե ձայնիցն խնդրուածոց՝
անմահականացն վեհից՝ և 'ի մեր հեծութիս հո-
տոտեսցիս՝ բնաւից արարիչ , որ յաղթես գթութ̃եդ-
քո վերնոցն և ստորնայնոցս · քանզի քո՛ է բարերա-
րելդ առ մեզ և առ նոսին ։ Արդ՝ վ̃ն բարեզարդու-
թեան անախտականացն , հրաշատեսիլ հրակերպիցն ,
անշաղախ մաքրոցն , անմեղիցն , բոցանիւթիցն , հո-
գեղինացն , և անվանելեացն · ամենաճեցուն առա-
ւելութ̃ե 'ի բարձրն ընտրականուն̃ դերափայլ յա-
ճախ գիտութ̃ե՝ անցուրտ ջերմութ̃ե ջեռուցանօղք՝
ինքնաբուն տապով̃ն ա̃ծսիրութ̃ե ըստ ինքեանց ըղ-
մերս սառնասեր սրտիցս անբորբոք շիջումն , այրիլ
անաղօտ 'ի մեծախորհուրդ սրբում սեղանիս՝ որ 'ի
խորանիս , առանց նիրհելոյ և դանդաղանաց սպա-
սել հրամանաց երանականաց կեցուցիչ կամաց ամե-
նաստեղծիդ · քրովբէօրէն առաքինութեամբ յա̃ծ
միացեալք անբաժանելի ։ Որք երկնաւոր պետութ̃իք
են մեծք , և զինուորութ̃իք անբիծք ահաւորք , երկ-
նաւորիդ ա̃յ՝ ազատազնեայ պաշտօնեայք , 'ի յամպոյդ
լուսոյ՝ ցոլք նշուլից ։
4 Որովք և ինձ մեղաւորիս հողեղինի մարդասի-

բացցես ողորմել յիսուս, աղաչանօք իմոյն հրեշտա-
կի, դարձուցանելով զիս տէր՝ 'ի բարիդ քո հետս
լուսոյ. զի զաւանդ հոգւոյս իմ պաշտպանութե,
զոր հաւատացեր նմին անեսչուե, զընկալեալն 'ի քէն
'ի կենցաղ աստեացս՝ ուրախութբ սրտի յիս բերկ-
րեալ, անմեղադրելի առ 'ի քէն օրհնեալ՝ խնդալից
դիմաց զուարճութբ՝ քեզ արքայ բարձրութե փա-
ռաց անհասից՝ 'ի խրախճանս կենդանախումբս բերկ-
րեցելոցն պարուց մատուցեալ ընծայեցուսցէ՝ գո-
վեալ ողորմած. Եւ քեզ անքննին ընդ հօր անհասի՝
թուակցութ հոգւոյդ անճառի՝ վայելէ փառք պա-
տիւ և երկրպագութի, յաւիտեանս յաւիտենից,
ամէն.

Մ՝ երրորդին յաւելուած կրկին հեծութե՝ նորին հանգոյն, առ նոյն
տէրն միաւորանալոյ բանի. 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ.

* Բան. ՁԲ.

1 Տէր բարերար բազմապարգև թագաւոր,
կենաց պատսպարան, լուսոյ կերպարան,
լուսատուր հանգստարան. որ յաղագս մե-
ղուցելոյս եկեալ մարմնացար. գործեցեր զանպա-
տումն և հանդերձեցեր զհրաշալիսն, մինչև կատա-
րեցեր զառեցեալն ընդ ամենալիր ածունդ.
2 Արդ՝ վն առաքելոցն մեց յերկնաստեղծ քո ձե-
ռացդ ձեռնադրելոց, և հոգւովդ սրբով օծե-
լոց, զորոց զգովեստն արժանաւորութն ըստ իմում
կարի՝ առ 'ի փառս քո՝ տր ած, յայլում բանի պաշ-
տեցի, և ինձ ողորմեսցիս յիշատակաւ սիրոյ նոցին

ընտ

ընտրութեն ։ Շաւիղ ինձ եղիցի նոքօք՝ և հանդեր-ձեսցեն յերանութին փափաքելի ․ ձայն բարի հոլովու-թեան նոցին՝ 'ի յողջոյն ինձ կենաց քաղցր լուիցի ։ Աստն կալայց 'ի յանեղծութի փրկութե տօնեցեալ յուսոյն՝ ընդ առաջնորդացն կենաց, սկզբնաշնոր-հիցն պատուոյս, փառաւորեալն դասուց, դետոցն բանականաց, աւետարանչացն բարձանց, իշխանացն պանծալեայ, լուսապայծառ Թագիւ պճնելոցն, 'ի զարդ անկապուտ զօրութեան շնորհին պայծառա-ցելոց, ևղոմն զուարթութեան տիրական լուսոյն կատարելոց ․

3 Ընդ աշակերտաց մեծիդ հրամանի բարձրեալդ տն̃ քի̃՝ և մարտիրոսացն ընտրելոց նահատակութբ, որք մահացու և վշտաչարչարն մարմնով, վտանգաւոր և ամենակիրն անդամօք, երկրաւորական և հողա-ղանդուածն բնութբ՝ մարտուցեալ ընդ տարր գոյից ա̃մ նիւթից՝ պատկեցան բարձրացան և կենդանա-ցան հոգեպէս ․ արիաբար ելեալք 'ի յերկրէ, ըստ մարգարէին, վկայք Ճշմարիտք ամենափորձն մահու ․ իմանալեացն անտեսիցն և ծածկելոց՝ աներկբայ բա-րեացն՝ յուսով տեսելոցն աստէն նկատիչք ․ աշա-կերտք առաքելոցն և չարչարակիցք նոցին ․ որ հա-ւասարեալ գործովք ընդ նոսին, կատարեալ լրմամբ անպակասելեաւ՝ պարեն 'ի խորախմանս անկէտն ե-րանութե ․ որոց հաճոյական և ընդունական մաղթա-նօք, արիւնընծոյ վաստականութէր քրտնակնդրուկ աղերսիցն յարդմամբ՝ ընկալ զիս նորօք ըստ նոսին մասին անեղծ փրկութբ՝ 'ի քեզ արձանացեալ ։

4 Ընդ խաղացելոյն հուրբ և սուսերբ՝ արեամբ

ներ

ներկելոցն , և ճգնաւորացն մեծ հարցն միանձանց՝
և քեզ հետևելոցն՝ որդի այ , անպարտելի քաջութբ
և անպատիր զգաստութբ , ընդ դժնեայ գռոզի մարմ-
նոյս բռնութն՝ արիապէս մարտուցեալ , սովիմբ վա-
նեցին զանմարմինն բելիար . և մշտամարտ հանդի-
սիւ յասպարիսի կենցաղոյս՝ առանց զզուանաց ծան-
րաբեռնութն՝ ՚ի լայնածաւալ ծփանաց աշխարհիս
ծովու՝ տապանակաւ մարմնոյս թանձրութն՝ զթե-
թևութի հոգւոցն թռուցեալ՝ ՚ի նաւահանգիստն
կենաց հասին . և իբր սիրողք վերնում վիճակին՝ ա-
ռանց յետնոցն մտածութեան , զթագն յաղթութն
համարձակապէս՝ պայծառ ճոխութբ պճնեալ խա-
կապէս՝ ՚ի գլուխ կապեցին . վն նոցին արժանաւոր
մաղթանաց և նուիրական հայցուածոց՝ և զիս զմե-
ղաւորս ՚ի պատժականաց՝ ընկալ ընդ նոսին .

5 Եւ աստ խառնեալ զանմաքուրս բան՝ ընդ նա-
խադրեալ երջանկացն փառաւորական աղերսար-
կութիւն , որ վն իմ գոչեն քեզ ՚ի հաճութի , և ես
ընդ նոսին՝ իբր դառնութի եղեալ ընդ քաղցու ,
կամ տատասկ ընդ ողորկութն . տգեղութիւն ընդ
վայելչութն , և տիղմ ընդ գեղեցկուե մարգարտի ,
կամ հող ընդ յատակութի ոսկւոյ , և կամ քարինս
անարգս ընդ պայծառութն արծաթոյ . բացասութի
ընդ ճշմարտութե , կամ աւաղ ինչ ատամնառու ընդ
կակղութեան զանգուածոյ հացի . արդ լո՛ւր՝ հզօր
ձնարաւոր գովեալ , զնոյայն վն իմ , և զիմս ընդ նո-
սին՝ ՚ի նոյին գովեստ , ՚ի փրկութի իմ և ՚ի փառս
քո՝ ամենագութ , բարերար , օրհնեալ , երկայնամիտ ,
կարող , անքննելին , անճառ , անեղծ և անստեղծ .

Քո՛ են պարգեւք, քո՛ են շնորհք. դո՛ւ սկիզբն եւ պատճառ բարեաց ամ. Ո՛չ ես դատապարտիչ, այլ ազատիչ. ո՛չ ես կորուսիչ, այլ գտիչ. ո՛չ ես մահացուցիչ, այլ կեցուցիչ. ո՛չ ես տարագրիչ, այլ ժողովիչ. ո՛չ ես մատնիչ, այլ ապրեցուցիչ. ո՛չ ես ընկղմիչ, այլ վերածիչ. ո՛չ ես գլորիչ, այլ կանգնիչ. ո՛չ ես անիծիչ, այլ օրհնիչ. ո՛չ ես վրիժառու, այլ շնորհիչ. ո՛չ ես թշուառացուցիչ. այլ մխիթարիչ. Ո՛չ եղծանես, այլ գրես. ո՛չ սասանես, այլ հաստատես. ո՛չ ոտն հարկանես, այլ սփոփես. ո՛չ պատճառս յօդես մահու, այլ հնարս խնդրես կենաց. ո՛չ ես 'ի կամս շարժեալ սատակման, այլ 'ի փրկութի ողորմութեան. Ո՛չ մոռանաս զայցելութի. ո՛չ լքանես զբարի. ո՛չ արգելուս զգթութի. ո՛չ բերես վճիռ կորստեան, այլ կտակ ազատութե. Ո՛չ թշնամանիս յառատութեց. ո՛չ բամբասիս 'ի շնորհաց. ո՛չ հայհոյիս 'ի պարգեւաց. ո՛չ նախատիս 'ի ձրի ձրից. ո՛չ անգոսնիս յերկայնմտութեց. ո՛չ եպերիս 'ի ներութեց. ո՛չ բանսարկիս 'ի բարութեց. ո՛չ անպատուիս 'ի քաղցրութեց. ո՛չ քամահիս 'ի հեզութեց. ո՛չ առաջին այսոցիկ տրտունջմունք, այլ անլռելի գոհաբանութիք. Բա՛րձ զմեղս իմ՝ հզօր. լո՛յծ զանէծս իմ՝ օրհնել. քաւեա՛ զպարտիս իմ՝ ողորմած. ջնջեա՛ զյանցանս իմ՝ գթա՛ծ. մատո՛ մատն այցելութե, եւ անդստին իսկ կատարեցայց. զի՞նչ քեզ՝ տէ՛ր, քան զսոյն դիւրագոյն, եւ կամ զի՞նչ ինձ պարտաւորիս կարեւորագոյն. Այլ կենդանագրեա՛ բո՛րբ խնամ՝ քոյինաստեղծ պատկերիս՝ փչումն կրկին 'ի շունչ նորոգման լուսաւորութե մաքրական շնորհի՝ զամենամեղս ոգի պաշտպանեալ:

6 Մ՛ի՛ ածեր ողորմած՝ ինձ օր տարաժամ 'ի համա-
ռօտս երբէք՝ անթոշակ ապաձեռնութեամբ՝ ընդ-
անկատար ուղին հետևել . մի՛ մատուցաներ բաժակ
դառնութե̅՝ 'ի ժամ ծարաւու . մի՛ փակեր գըթած՝
իմ հանդէպ՝ զյաջողուած հոգևոր օգտիս , և մի՛
իբր յանկարծադէպ հինից սպատակ՝ գիշեր մահուն
ինձ պատահեսցէ . մի՛ տապ տօթոյն յանպատրաստ պա-
հուն՝ զարմատս հատեալ ցամաքեցուսցէ , և մի՛ լուս-
նակին դիպուածք հասեալ գաղտնեօք վնասեսցեն .
մի՛ պահեսցի ինձ սառն մեղացս , և մի՛ հոսանք ուղ-
խից կենցաղոյս զիս ողողեսցեն . Մ՛ի՛ հանդիստն մահ
բերիցէ , և մի՛ ննջումն 'ի սատակումն յառաջեսցէ .
մի՛ քունն ինձ կորուստ լիցի , և մի՛ նիրհումն ապա-
կանութի̅ գործեսցէ . մի՛ վախճանն անյարմար՝ 'ի վե̅ր
իմ արշաւեսցէ , և մի՛ չնչոյս վերարձակութի̅ ըմբռ-
նեալ՝ 'ի խոնարհ լքցի .

7 Դ՛ու ես տր̅ . դու գթած . դու բարերար . դու
երկայնամիտ . դու ամենակարող . առ ա̅մ բան
անհասութե̅ անճառ զօրաւոր , քաւել՝ փրկել՝ կե-
նագործել , լուսաւորել , վերստին հաստատել , 'ի ժա-
նեաց կերչաց գաղանաց՝ և կամ յատամանց վիշապաց
'ի կեանս կորզել , 'ի խորոց անդնդոց 'ի լոյս բերկրու-
թեան ածել , և 'ի հեղձմանէ ծփանաց մեղաց՝ ընդ-
արդարս երջանկաց՝ փառօք բազմեցուցանել . Մ՛ե-
նոյն ոգի քեզ ակնկալեալ յուսով սպասէ , կարօ-
տեալ քումդ շնորհաց . եթէ երկնայինք , և եթէ երկ-
րաւորք . եթէ անկածն մեղօք , և եթէ ամբարձեալն
արդարութե̅ . եթէ տր̅ , և եթէ ծառայ . եթէ տի-
կին , և եթէ աղախին . և 'ի ձեռին քո է շունչ կեն-

դա

դանական բոլորեցուն։ Եւ քեզ ընդ Հօր և Հոգւոյդ Սրբոյ փառք՝ յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն։

Մերատին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ նորին հակողէ, առ նոյն աղերս խաղաղանայ բանի։ Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ։

* Բան. ՂԴ.

1 Բարձրեալ անքննելին զօրութիւն ահեղ. տէր արարածոց. թագաւոր երկնի. ստեղծիչ հրեշտակաց. դայարան մտաց. հաստիչ հըրեղինաց. պետ բարի հոգւոց. աջ ապաւինութեան. անդորրութիւն հանգստեան. տեսարան լուսաւորութեան. պայծառութիւն բերկրութեան. Ճանապարհ երանութեան. պատճառ կենդանութեան. առիթ բանաւորութեան. փրկութիւն առանց չարութեան. առաջնորդ խաղաղութեան. պարիսպ ամրութեան. պատուար պահպանութեան. ցանկ բոցոյ մեծի օրհնութեան. սահման անոխակալութեան, յիշեա՛ յայսմ ողբերգութեան մատենի բանիս խոստովանութեան՝ և զոր 'ի մարդկային ազգէ թշնամիս մեր՝ 'ի բարի, և որում կատարեա՛ նոյին քաւութիւն և ողորմութիւն։ Մի՛ բարկասցիս նոցա վասն իմ՝ տէր, իբրև զմեզ բամբասողաց՝ առ յաճախ սիրոյդ որ յիս, այլ որպէս զչար կշտամբողաց և իրաւամբք նախատողաց՝ ներեա՛ յանցանաց նոցա։ Եւ արդ մատուցեալ երկաքանչիւրոցս առաջի քո՝ արդարադատ, ոմանք առ մեզ Ճշմարտապատողք՝ սակաւուք թերևս՝ և յիրաւի բամբասելոցս, և ես առ քեզ՝ ամենապարգև, անթիւս և անկշռելիս բազմօրինակ ուխտազանցութիւնս։

2 Որ՝ յիշեա՛ զքո մեծութիդ՝ տէր, նայեցեալ

'ի

՚ի յիմս անարգութիւն . և ընդ խնդրելս իմ ՚ի քէն բարի իմիցն ատելեաց , և դու առ քոյս՝ ըստ քում մեծութ՟եդ՝ անճառելիս հրաշագործեսցես . Մի՛ սատակեսցես զիմն խածանօղսն , այլ փոփոխեսցես . խլեալ զխոտանս բարս երկրաւորս՝ զբարիսն արմատացուսցես , և յիս և ՚ի նոսին . Մանաւանդ զի դու լոյս ես և յոյս , և ես խաւար և յիմար . դու խնկութ՟է բարի գովելի , և ես համայնիւն չար ապիկար . դու տ՟ր ստորից և երկնից , և ես անիշխան շնչոյս և ոգւոյս . դու բարձրեալ ՚ի կարեաց զատեալ , և ես տաժանաւոր և վտանգաւոր . դու ՚ի վեր քան ըղկերս երկրիս , և ես կաւ անարգութ՟ե գարշութ՟ե . դու՝ ը՟ մարգարէին , մնաս յաւիտեան յանբաւ բարձրութեան , և ես միշտ կորնչիմ՝ ըստ նորին բանին . ՚ի քեզ ոչ է մթութ՟ի կամ նենգութ՟ի , և ես բովանդակն իսկ եմ՝ որ զաւանդն իմ ոչ պահեցի . Հա՛ն զիս ՚ի բանտէս . արձակեա՛ ՚ի կապանացս . զերծո՛ ՚ի շղթայիցս . փրկեա՛ ՚ի խեղդմանէս . ազատեա՛ ՚ի տագնապէս . քակտեա՛ ՚ի յերկաթիցս . լո՛յծ ՚ի պաշարմանցս . արտաքսեա՛ յերկմտութ՟ենցս . սփոփեա՛ ՚ի տխրութ՟ենցս . հանդո՛ ՚ի նեղութ՟ենցս . փարատեա՛ ՚ի վշտացս . հանդարտեա՛ ՚ի խռովութ՟ենցս . ապաքինեա՛ ՚ի ցաւոյս . մերժեա՛ ՚ի հեծութ՟ենցս . հեռացո՛ ՚ի յողբոցս . կազդուրեա՛ ՚ի կականմանցս . Ա՟ծ ողորմութ՟ե և պարգևատու քաղցրութ՟ե , մի՛ զգրաւեալս արեամբ հզօրիդ՝ անտես արարեալ ընդ վայր կորուսաներ . կանգնեա՛ զհասեալս յափն մահու՝ ՚ի բազմավտանգ հիւանդութենէս .

3 Ահա՛ բարդեցան կուտեցան շրջանակք ամացս ըն-

դունայնութեան, յորմէ հետէ յայտնեցեալ ցուցայ յոչ պէտս երևեալ, 'ի յանդաստանէ մօրն իմոյ սենեկի՛ փուշս դժնկի՛ մեղաց շառաւիղի. մի՛ լինիր ինձ խայթոց խոցոտիչ՝ ո՛վ անդ տոհմին յուդայի, և կամ ղաւակին եփրեմի: Նոյն քանզի բուսուցեալ անկեցի յոգիս՝ փոխանակ ցորենոյն բարեսիրութն՝ խոտս խայթողականս ինքնաթոյնս ընդարմացուցիչս, ըստ գրոյն բանի՝ որ հերկեցն է քան զաւետիսն, զխորհուրդ ո՛չ կոչեցից զանձն իմ՝ գարշելի անդաստան անիծաբեր փշովք մեղաց հեղձեալ: Ո՛չ սերմանեցի արդարութիւն, ըստ բանին յովսեայ, և զխորհուրդ հնձեցից և ժողովեցից զկենաց պտուղն: Անկաւ ստինք կուսութն՝ անձինս մաքրութն, ըստ մարգարէին բանի՝ որ առ իսրայէլ, կարօղ եմ՝ տէ՛ր, 'ի նոյնն հաստատել: Այնեցի ընդարձակեցի, ըստ մոլեկան բարուցն յուդայի, զանկողին կամաց՝ դիւացն հոմանեաց, 'ի ձեռս քո՛ է ամփոփել դարձեալ՝ 'ի նոյն զգաստութիւն: Եթէ մարմնապէսն կցորդութի՝ ընդ տեսանողին, անարատ գործեաց զպոռնիկն, իսկ դո՛ւ փրկութի՝ հոգեպէս միացեալ 'ի յիս՝ կրկին մաքրեսցես. եթէ արեգակնս այս անկենդան՝ ստեղծեալ առ 'ի քէն երկրիս մատակարար, և զկարակումն մօրից ցամաքէ, և զահաս պտուղս հասուցանէ, իսկ ստացօղդ ամենից՝ հոգիդ իմ՝ որքան զօրեսցես զախտ չարեաց աղտոյ՝ և զթարախ պղծութն մեղաց մթերից՝ իսկոյն սպառել: Վասն այսր կանխաւ իսկ ժամանեցի հայցել առ 'ի քէն բարի՝ առնելեացն իմոց 'ի կարգ այս բանի, զի զհերքեալ վնասակարս պարտուց մահու, յամենախնամ աչաց հզօրիդ մի՛ մերժեսցես՝ օրհնեալ գթութի:

արդ՝

արդ՝ կենագործեա՛ զիս զամենամեղս անդամօք մարմ-
նոյս՝ ընդ բնութե՛ հոգւոյս խորհել միշտ զքոյդ ։
Իսկ բարեգործայն խնդրել բարիս , բնութեան են
օրէնք՝ անբռնադատ կրիցն յարակցապէս առ սոյն
բերումն ։ ՙՔանզի արդարև՛ առ մի՛դ այդ պատուէր՝
ամենայն հասակ զօրանայ . իսկ միւսայդ երկրորդի՝
առաջնումդ խնամով հանդիպել , ծածկանիդ է նմա-
նութի՛ . յաղագս այսր իրի՝ նախնի դասեցի զթըշ-
նամեացն իմոց՝ աղերսանս , քան զերախտաւորացն
բարիս ։

4 Եւ արդ՝ յիշեա՛ զնոսա կրկին ընդ միոյ , որ 'ի քո
անուն բարձրացեալ՝ զանարժանս զիս ընկալան .
և տուր նոցա՝ տէր ամենառատ բարերար և անոխա-
կալ , վարձս արդարոյ և մարգարէի , թէև ես յաւէտ
թափուր իցեմ յարժանեաց , ըստ հաւատոց նց և առ
յոյս նոցին ակնկալութե՛ , որ առ պարտաւոր դերիս՝
ողջամիտ կամօք ակնարկեն , ո՛չ թէ 'ի մասանցդ քո
կեցուցչաց՝ 'ի պահպանարան հոգւոյս ծածկութի՛
լռով ունիցիմ ։ Եւ զպատժաւորս՝ անամփոփելի 'ի
քոց տեսութե՛ց , և անխաբելի 'ի յուղիղ կշռութե՛ց՝
քաղցր գթութեամբդ անսահմանելեաւ մերձեցեալ
առ իս՝ մաքուր արասցես , անխայտառակելի պահե-
լով 'ի տիեզերական յանդիմանութե՛ն ։ Եւ ո՛չ շուք
իմն վայելչական դնել ախորժեն ինձ անարժանիս՝ սի-
րելիքն քո՝ վասն քոյ , նայեցեալ 'ի կրօնս զգեստուս
բարեկերպուե՛ , չգիտելով զբիծս գաղտնեացն եր-
ջանիկ կարդան եղկելոյս , և դու ճմարտաւոր ամենա-
պարգև օրհնեալ մարդասէր՝ առ բնաւս ողորմած ,
վն ամենաթշուառիս հեծութե՛՝ հաշտեա՛ց ընդ նոսա

ըստ

ըստ հաւատոց նոցա . ընծայեալ նոցին մատո՛ պար-
գեւեա՛ զանեղծ մեծութիդ՝ և զանթառամելի ըղ-
պսակդ՝ յահաւոր աւուրն յետնում հատուցմանն
ամենափորձ ընտրութեն .

5 Զի դու ես գրաւ փրկութե մեծութե անվա-
նելի և անծախ գանձուց ստրկիս և սովեցե-
լոյս , 'ի վաճառ վերնոյին շահու օգտութե՝ բանիւդ
որ 'ի քէն՝ յարդեալ ճոխանամք : Կացո՛ ինձ սահման՝
ջրոյ հանգստեան . արձանացո՛ անփոփոխ՝ պատրաս-
տական վստահութի . կարգեա՛ օրինաբանեալ՝ անկե-
ղակարծ յուսոյ ամրութի . տո՛ւր ամենախնամ դու ,
անաչառ պաշտպանութիւն . սասանեցելոյս՝ բարեաց
անդորրութի . տարակուսելոյս՝ լուսոյ ապաւինութի .
աշխարելոյս՝ մեծ երջանկութի . վհատելոյս՝ կենաց
օգնութի . լքելոյս՝ անդայթագղելի օժանդակութի .
նահանջելոյս՝ անսայթաք վերընթացութիւն : Զի
քո՛ է բնաւ , և 'ի քէն է ամենայնդ , և 'ի ձեռն քո
բաշխին հաստատութիք պիտանացուաց համայնից կե-
նաց . և քեզ վայելէ փառք՝ յաւիտեանս յաւի-
տենից , ամէն :

Սրբոյն յաւելուած կրկին հեծութե՝ նորին հանգոյն , առ նոյն
աղերս մաղթանաց բանի : 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ :

* Բան . ՂԳ .

1 Արքայ երկնաւոր . թագաւոր բարձրեալ . տէր
բոլորից . ամենից ակնկալութի . ստեղծօղ
տեսականաց . հաստիչ իմանալեաց . պատ-
ճառ եղանութեանց . կազմիչ հանդերձելոց . տուիչ

լու-

լուսոյ. առիթ առաւօտու, պատրաստիչ վաղորդայնի.
երեւեցուցիչ երեկորի. տարրիչ խաւարի. արուես-
տաւոր բարեհնար. իմաստութեն գործօնեայ. քա-
ւարան օրհնեալ. հալիչ մեղանաց. հալածիչ ցաւոց.
քակտիչ դառնութեանց. պահպանարան հանգստեան.
հնարք նիրհման. յարմարիչ քնոյ. պարգեւիչ ննջման.
շնչոյ յարակարգութի. զգայութեն տեւողութի. ցրիչ
ցնորից. յեղանակիչ անրջոց. փոխարկութի զարհուր-
մանց. այլայլութի տխրութեանց. խափանիչ խիթմանց.
ընդարձակիչ կարծեաց. համադրութիւն ծփմանց.
ահագնութի խարդախմանց. հարուածիչ դիւաց.
փախուցիչ ախտից. ընկղմիչ գայթագղութեանց.
2 Պաշտպանեա՛ երկնաստեղծ ձեռամբդ. զօրացո՛
բարձրացեալ քո աջովդ. ամփոփեա՛ ամենակալդ
թեւօք. ծածկեա՛ ծածկեան խնամօքդ. ամրացո՛ վերա-
կացութեամբ վերնայնոցդ. շուրջանակի պարսպեա՛
գումարտակօքդ անմահից. 'ի յամենուստ պարփա-
կեա՛ կցորդութբ հրեշտակացդ. վանեա՛ զընդդիմա-
մարտն իմ՝ զինուորութբ զուարթնոցդ. պատսպա-
րեա՛ զասսանեալս՝ ծածանիդ մաղթանօք. զբանակս
անդրանկացդ՝ բարեկարգեա՛ ինձ պահապան. Ընդ
ընդ աչացս դիմաց՝ եւ զմօտացս իմ տեսանելիս. զգա՛ստ
արա ընդ ոգւոցս՝ եւ զծանրաբեռն կրիցս դանդա-
ղութիւն. վերացո՛ տէր 'ի զգայութեանցս՝ զմածեալս
յիմարութի. բա՛րձ միա՛յն բարեգործ՝ զպատրուակս
թանձրութի. Ընդ սկզբան բերմանս լուսոյ՝ զողոր-
մութի քո ծագեա՛. ընդ ելից արեւուն՝ արդարութն
արեգակնդ 'ի յանձկութի սրտիս մտցէ՛. Ճառագայթ
քո փառացդ՝ 'ի յիմաստիցս խորհրդանոց ջահեսցէ՛.

խաչիդ տեառնագրութիւն՝ ընդ շունչս և ընդ մարմինս համասփիւռ տարածեսցի ։ Յանձն առնեմ քեզ յաւուրս՝ զքո յարմարել տաղաւարս պահպանու ոգւոյս՝ որ 'ի սմին ։ Զի դու ես ած անքննին, առ ամենեսին բաւական, և յամենայնում բովանդակ, օրհնեալ յաւիտեանս, ամէն ։

Մերձաւէն ցուցեալ նշխէն հետևուէ՝ նորին հաւաքէ, առ նոյն աղերս յողբմանց բանի ։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ ։

* Բան ․ ՁԵ ․

1 Եւ արդ՝ վասն զի արթնական մեր զուարթութիւն՝ քեզ ննջումն իմն է համարեալ, իսկ 'ի խոր թմբրութեան լռելն՝ վասն ուղիղ հաւատոյն 'ի քեզ՝ անթարթափ բացութիւն աչաց, ուղղեա հոգւոյդ քո խնամութեամբ զյաջողուած ձեռինս գործոյ՝ ընդ հեծութեան ձայնիս մաղթանաց ․ Զօրացո տէր՝ 'ի հանդէս բարի ճգնաւորական արի վաստակոյ ․ կցորդ լեր կարեացս տկարութեան ․ թեթևեա կացո զաշխատութեանս այս սկիզբն ․ արագեա միշտ կարօղ՝ զյառաջադրեալ ձեռակերտս ․ դիւրաւորս ընթացո 'ի յաւարտումն լրմանն ․ Ի վախճան իրին՝ բերկրութեամբ զիս հասո ․ ժամուն կացուսցես՝ 'ի հանդիպումն յուսոյն ․ կցորդ լեր ուղւոյն՝ ճանապարհիս ընթացից ․ 'ի թռիչս ամբարձման՝ փութացուսցես յօդակարն ․ ընդ աջմէ իմ լիցիս՝ 'ի վտանգի ծանրութեան ․ զձայն քո լուր՝ 'ի յանձկութեան պահու ․ ձեռամբ քո կեցո՝ 'ի կորստեանն ժամու ․ մատամբ քո աղդեա՝ 'ի սահմանին անձկութեան ․ հարթեա զխոտորս՝ ամենաչար

խափանմանն․ հոգեղինին առաքմամբ, ըստ անբաւու-
մւոյ, ինձ ճնարեմ․ քան ինձ շնորհեմ՝ ՚ի յաւտենի բաղ-
մութեանն․ իմաստութի յիս ոնկեմ՝ ՚ի հանդիպման
քննութե․ Ամպով կամաց քոց հովանացիր հրաշապէս․
հանդարտեցո փայտիւդ կենաց՝ զծովուս մրրիկ․ սան-
ձեա զաստեաց կենցաղոյս պատկեր՝ քոյին հրամա-
նաւդ․ քանզի թէ աստ ողորմութի քո տր՝ կամեսցի,
այս լուծութի կոհակաց կարծր է քան զվէմ․ և թէ ՚ի
ցամաքի անտես առնիցես, իբր զանկայուն՝ պնդութի
յատակիս ՚ի ներքոյ աստի հոսեալ սասանի․

2 Արդ ընկալ յիսուս՝ զպաղատանաց ձեռնարկու-
թիւն՝ քեզ ՚ի հաճութի, և արա ինձ զամենա-
կարծն դայթագղութի՝ մեծ վստահութի․ Որպէս
՚ի ջրահեղձոյց ամենակործանն դարու, որք ՚ի հարթ
տարածման գետնի առանց երկիւղի յանհոգս կէին,
յողորմութէդ ամայի մնացեալ կորուսան․ իսկ ընդ
հովանաւոր մածուածով լաստիւն յոգնատատան հի-
մանն հայթայթանօք՝ յանուն գթածիդ յեցեալ պա-
հեցան․ ընդ որս՝ և զաղաչօղս մշտատատան՝ ՚ի նաւա-
հանդիստն խաղաղութե՝ մարդասիրապէս պրծեալ
ապրեցո․ վարձս ՚ի քոյոցդ ընդ իս բերելով հոգևոր
շահից, զտորաքերս այս սուտարութի պարտուցս
լքեալ բանիդ առակաւ, ՚ի քեզ տր անկոյց միացեալ
իսպառ անբաժանելի՝ օրհնեալ յամի․ Եւ կցոր-
դելով այսմ մաղթանաց հոգեղէնքն ամենամաքուրք՝
ընդ հողեղինացն մարտիրոսաց, որք ջրով և հրով փոր-
ձեցան, և յելից զերծմանն ընդ մեր խնդրեցին, և
մեզ յիշատակ թողին օգնութե, աստացեն ընդ մեզ
համաբանաբար զուգամասնութե՝ եղիցի եղիցի․

1 Ընդ

Մ. երային յաւելուած ներքին հեծութե՝ նորին հոգւոյ, առ նոյն աղերս նախընթաց բանի․ ՚ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Տր․

* Բան․ ՂԹ․

1 Ընդ այսր հառաչանաց թախծութե ողբոց ՚ի
բազմաց կերպից շարակարգելոց, և ամենից
հոգւոյ ողորմեմ՝ գծեալ և երկայնամիտ
Թագաւոր․ Նաև այնոցիկ առաւել՝ որոց հատեալ է
ակնկալութի փրկութե կենաց․ որք ննջեցին անպատ-
րաստաբար՝ շիջեալ լապտերօք իւղոյն պակասութե․
Նա յիշեա՛ տէր իմ գթութե, և ՚ի յայս ևս պատ-
ճառ իրաւանս ինձ գրեա․ Քանզի թէև ՚ի փառս
ահաւորութեան սքանչելեաց մեծիդ՝ հակառակօքն
հանդերձեցեր զկազմած մարդոյս, զոմն ծանր՝ և
զոմն թեթև․ զմին զով՝ և զմիւսն հրոյին․ զի դիմա-
դրութին ՚ի հակառակացն հարթ պահեցեալ՝ արդամբ
կոչեսցուք հաւատարիմ հաւասարութե՛ն, և ՚ի յայսմ
դարման առաքինութե վերաբերեալ ընդ անբաւաձե-
լոյն զխոնարհութիւնն առ կաւն դիտման անմոռաց
պահեալ՝ պսակ ընկալցուք ձգնաւորական․ Նամ
քանզի յայսմ կանոնէ ուխտի վրիպեցաք, և անսա-
նաբար սահեցմամբ ըստ հողոյն զիջման՝ ընդ երկիր
մածաք, այլ ոմն ախտիւ՝ և այլ ոմն անդթութ․ միւս
մասն մոլութ ամենաբաղձ կերակրոց՝ իբր գաղտն
մշտաբոյժ՝ յարակայ կապեալ ընդ բնութես․ Իսկ ՚ի
քառիցս՝ ոմն անըմբռնելի և անողոքելի սլացմամբ ՚ի
բաց ոստուցեալ՝ վայրենապէս ամբարտաւանէ․ եթէ
ջեռնումք տապով սիրոյն որ ՚ի քեզ՝ նշխարաւ բո-
ցոյն որ ՚ի մեզ, ցուրտն առընթեր կենակից նմին՝

զնոյն

զնոյն կասեցուցեալ բարւոյն ընդ միջէ · եթէ օգա-
կանաւն հրեշտակայնումն յառիցիմք 'ի քեզ, ծանրու-
թիւն թանձրու անդրանիկ նիւթոյս այս հողոյ՝ 'ի
ստորև քարշեալ խափանէ ·

2 Եւ արդ՝ յամենուստ պարտեալ և իսպառ լքեալ՝
իբր զապիկար հաշմեալ հերքեցայ կորեայ վա-
նեցայ · վատնեալ 'ի բազմաց՝ 'ի մահ դրաւեցայ · վայ
'ի պարգևականէն զրկեցեալ՝ յողորմութեանն կողմ
նայիմ · և պատկառեալ դիմօք համայնից ունօղս՝ ըզ-
բնաւից աղերսաբանեմ զմեռելոցն քեզ՝ կենդանեաց ·
քանզի կարօղ ես յաւէտ ճնարիւք և կորստականացն
ըստ իս մեռելոցն · ամ̃ ինչ քեզ զօրելի է · նմ̃ զի՝ և ընդ
անակար կարելոյդ՝ և կամելդ է ախորժելի ·

3 Արդ՝ այսց երկուց բարգաւաճ շնորհաց նորոգ-
չաց՝ առ միմեանս եկեալ՝ կարելն ընդ կամելն ,
բարձեալ եղիցի և յուսահատութե̃ն վհատութիւն
ազգաց մեղաւորաց · և ժամանեալ հասցէ աւետեացդ
լոյս՝ հոգւոց բժշկութ̃ն քում հրամանի՝ ո̃ր ա̃մի ,
օրհնեալ յաւիտեանս , ամէն ·

Ս ՛երափին յաւերժաւծ նրճին հեծծութե՝ նորին հոգւոյ , առ նոյն
աղերս մաղթանաց բանի · 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ ·

*Բան · ՁԷ ·

1 Եւ արդ՝ քանզի 'ի գլուխ կատարման հա-
սեալ սակաւամասնեայ կտակի այսր ողբեր-
գութեան , արա՛ տէ՛ր՝ վախճան դադարման
առնուլ ընդ այսց բանից մաղթանաց՝ ինքնանախատ
կշտամբութեան՝ և որ յիս կրին չար սովորութիք ·

Որ

Որ քեզէն կարգեցեր սահման աւետեաց ակնկալուն
դատապարտելոյս՝ ասելով, ո՛չ են կամք առաջի հօր
իմոյ՝ եթէ կորնչիցի մի ոք 'ի փոքրկանցս. և դարձեալ,
ո՛չ են կամք հօր իմոյ՝ զի զամենեսին ինձ յանձնա-
րարեալսն ո՛չ կորուսից.

2 Ահա օրհնեա՛լ ես 'ի գթութն. բարեբանեալ միշտ
'ի քաղցրութն. խոստովանեալ յերկայնմտութն.
ծանուցեալ 'ի յայցելութն. քարոզեալ տր 'ի փր-
կութն. ներբողեալ դու յառատութն. պատուե-
ցեալ 'ի պաշտպանութն. փառաւորեալ ես 'ի փրկութն.
երկրպագեալ յանբաւ բարձրութն. պաշտեցեալ 'ի
յանքննութն. գովեցեալ միայն 'ի յաղթութն. վե-
րաձայնեալ 'ի մեծ զօրութն. խնկաւորեալ յողոր-
մածութն. համբուրեցեալ յանճառ հեզութեան.
ճաշակեցեալ 'ի խոնարհութն։ Ընդ քեզ և ծնօղդ
քո երկնաւոր ածդ բոլորից մխիթարութն. ըստ ո-
րում հոգիդ քո սբ բարութն, որ զանկեալ զգրաստ
թշնամւոյն՝ և զգայթագղեալ մարդն անբանութբ՝
կանոնեցեր ո՛չ անտեր առնել։ Որոյ երախտիս հը-
զօրիդ 'ի յիս, և առաքինութի մեծիդ 'ի բարձունս
տօնեալ անդադար յանվախճան փառաբանողաց. ո-
րովք զայս ձայն աղերսական յարդեալ ընկալցիս՝ մար-
տիրոսացն պաղատանօք 'ի հոտ հաճութն բուրման
անուշից։ Եւ այսու փրկանօք հաշտարար բանի՝ ըղ-
նախնեացն պարտս և զանդրեւոյթ վէրս՝ միջնովքն և
վերջնովքն մահացուցանողօքն զանձն և զմարմին բը-
ժշկեա՛ ամենակարօղ. զներքինս և զարտաքինս.
զախտքն և զգիծքն, և զխարանս հարուածոյն. բար-
ձեալ և մաքրեալ դեղովք ողորմութեանդ զկտեալ

խածուածս բազմագունիս, որք գարշելիս ընդ անոր-
ժելեայն քեզ ցուցանեն զէու՟ի բնու՟ես ։
3 Եւ եթէ հասից յամս ծերութե՟ քեւ առաջնոր-
դեալ՝ արժանիս մահու, մի՛ թողցես զտկարու՟իս ։
մի՛ անարգեր զալիսն ։ մի՛ կորացուսցես զկործանեալսն ։
մի՛ զիջուսցես զկքեալսն ։ մի՛ վայրաբերեր զխոնար-
հեալսն ։ մի՛ շնչման հողմոյ մատներ զառկայծեալսն ։ մի՛
ընդպահկեսցես զդեդեւեալսն ։ մի՛ անվերտրկու առ-
ներ զսառուցեալսն ։ մի՛ անդարման լիցի տագնապեալսն ։
Մի՛ առանց տածելոյ՝ յարկն խարխալեալ ։ մի՛ անպա-
տիւ՝ պատկերն ճնացեալ ։ մի՛ պարարտութ՟ին անհա-
մեալ ։ մի՛ շուք շնորհին անարգեալ ։ մի՛ ճնու՟ին քա-
մահեալ ։ մի՛ նաւ հոգւոյս ալէկոծեալ ։ մի՛ երկարու՟ի
յուսոյն կտրեցեալ ։ մի՛ լար շաւիղին խզեալ ։ մի՛ ուշ
իմաստին բարձեալ ։ մի՛ գոյին կազմած զեղծեալ ։ մի՛
ամբարձմանն թեւք փետտեալ ։ մի՛ զուարթու՟ի դե-
ղոյն տդեղեալ ։ մի՛ ճաճանչ նշուլին քաղեալ ։ մի՛ պա-
տուհանք աչացս փակեալ ։ մի՛ լուսաւորու՟ի նորին
խափանեալ ։ մի՛ պատկերն խօսուն անկեալ ։ Ահա
աղաչեմ զքեզ՝ բա́րեգութ, ամ՟ որբոց պաշտպանիմ,
լո՛ւր սոցին ինձ կանխաւ, զի զանազանն մի՛ մոռաս-
ցիս ։ Դու առաջնորդեցեր ինձ, ըստ սաղմոսողին, եւ
ապրեցուցեր, հա́ն տ՟ր՝ ընդ երգողին՝ եւ ՚ի կարծեացն
կասկածանաց, յորմէ երկնչիմ ։ Իսկ ես չեմ արժանի
՚ի քէն՝ եւ ո՛չ հասարակական կերակրոյն վարձու, այլ
դու կարօղ ես սովորաբար՝ եւ առ զլացօղս բարե-
գործել ։ Քո՛ են զարմանալիք անճառից բարեաց՝
միայն հրաշագործ առ ամ՟ երկայնմտու՟ի, ընդ հօր եւ
հոգւոյդ որ՟ օրհնեալ հան՟պ՝ յաւ՟նս յա՟նից, ամէն ։

1 Եւ

Մէրաւէն յաւելուած նրչէն հեծուն՝ նորէն հանչուչէ, աւ նոյն
աղէրս ժողբանոյ բանէ։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ։

* Բան. ՁԲ.

1 Եւ արդ՝ ջուր կամաց և կաթ արտասուաց՝
բեկութեամբ հոգւոյս՝ մատուցս լքմամբ՝ խոր-
տակմամբ սրտիս հեղեալ առաջի՝ զմարգա-
րէին յիշեցուցանեմ զարամաթացւոյն սամուէլի, զոր
առեալ էհեղ 'ի սկաւառակէ յանդիման քո՝ ամենա-
տես, առ ժողովրդեանն օրինակութիւն զանձն արկա-
նելոյ՝ խոստովանութեամբ և հնազանդութեամբ կենդա-
նարարդ գարշապարաց.

2 Եւ արդ՝ ընկալ զայս հիւսուած բանի աղիողորմ
հեծեծանաց, և հաստատեսցես յայս նուէր բանի՝
անարիւն զոհի՝ թագաւոր երկնի. և օրհնեալ սրբեա
զտառ մատենի այսր ողբերգութեան. և գրեալ դը-
րոշմեսցես յարձան յաւիտեան՝ ընդ հաճոյականացն
սպասաւորութիւն։ Կացցէ առաջի քո մշտնջենաւոր,
և յիշատակեսցի 'ի լսելիսդ քո հանապազ. բարբա-
ռեսցի շրթամբք ընտրելոց քոց, և խօսեսցի բերա-
նովք հրեշտակաց քոց. տարածեսցի հանդէպ աթո-
ռոյ քոյ, և ընծայեսցի 'ի սրահ սրբութեան քոյ. խըն-
կեսցի 'ի տաճար անուան քոյ, և բուրեսցի 'ի սեղան
փառաց քոց. պահեսցի 'ի գանձարանի քում, և համ-
բարեսցի 'ի ստացուածս քո. Պատմեսցի 'ի յականջս
ազգաց, և քարոզեսցի 'ի լուր ժողովրդոց. նկարեսցի
'ի դրունս իմաստից, և տպաւորեսցի 'ի սեամս զգայու-
թեանց. իբր կենդանեօք՝ զինև պատմեսցէ խոստո-
վանեալ զանօրէնութիւն. և թէպէտ վախճան ընկալայց

 իբր

իբր զմահացու , այլ յարակայութի բանի այսր սո-
փերի՝ գրեցայց կենդանի ։ Մ՛նասցէ սա անեղծ
՚ի կամս քո տէր՝ ինձ պատժապարտիս համբարձեալ
միշտ՝ անդուլ դատիչ . անաչառ կշտամբիչ . անպատ-
կառ յանդիմանիչ . անխնայելի դսրովիչ . անողո-
քելի պարսաւիչ . անհամբոյր ծանակիչ . անմարդա-
սիրելի մատնիչ . անփրկելի տանջիչ . անկաշառ կա-
ռափիչ . անխնամելի յայտնիչ . ապառում հրապարա-
կիչ . աշխարհալուր բողոքիչ ։ Փողով մեծութեան
ազդման՝ առանց լռութե և կամ դադարման՝ զխոցս
պարտեացս խոստովանեսցի ։

3 Ա՛յն դիր՝ իմոյս ձայնիւ՝ իբր զիս ընդ իմ աղա-
ղակեսցէ , տարածեսցէ զծածկեալսն . հռչա-
կեսցէ զգաղտնիսն . կականեսցէ զկատարածն . հըն-
չեսցէ զմոռացեալսն . յայտնեսցէ զաներևոյթսն . բար-
բառեսցէ զբարուրսն . քարոզեսցէ զխորոցն . պատ-
մեսցէ զմեղացն . մերկացուսցէ զանտեսիցն . ցուցցէ
զկերպարանս թաքուցելոցն ։ Շօշափեսցին սովաւ
որքն . գտցին գայթագղութիքն . յանդիմանեսցին
անձառք . քամեսցին չարեացն մնացուածքն ։ Եւ թա-
գաւորեսցեն կեանքդ շնորհաց ողորմութե քո՝ ք՛ս ,
՚ի գանձս պահեստի ոսկերացն ցամաքելոց . որով ՚ի
ժամանակս կենդանականս սկզբնաւոր լուսոյ մերի
դարնայնոյն՝ նորոգման աւուրն պայծառութեան՝
քոյովդ ցօղով յոգի աճեցեալ այսու փրկութե ան-
մահականաւ . և անցամաքելի վերամբարձութ շառա-
ւիղս ձգեալ իմանալեացն բարեաց՝ դարձեալ դա-
լարացայց և կրկին ծաղկեցայց , ըստ քոյինաշունչ
գրոյն յուսադրութեան ։ Եւ քեզ միայնոյ փրկողի

և

և հոգւոյդ քում հօր խնակցի՝ միասնական տէրութեանդ և անճառ երրորդութեդ՝ խորհրդական գովեստիւ փառք և երկրպագութիւն յաւիտեանս,
ամէն։

Մերատին ցուցեալ կրկին հեծութեան՝ նորին հանդէպ, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ։

* Բան. ՂԹ.

1 Եւ Տէր · կենաց և արարիչ · ողորմած · գթած · լոյս · երկայնամիտ · անոխակալ · մարդասէր · ամենագութ · պարգևատու · փրկիչ · օրհնեալ · գովեալ · բարեբանեալ ։ Պարան ամրութե՟ · պատսպարան վստահութե՟ · առանց նենգութեան բարի · առանց խաւարի ճառագայթ · քաւիչ մեղաց · ողջացուցիչ վիրաց · անհասանելեաց հընարք · անմատչելեաց հպաւոր · անյուսութե՟ ելք · անուն քո խոստովանեալ Այ որդի · և հօր քո ընդ քեզ հզօրի և ահաւորի, և հոգւոյդ ամենակալի՝ և ընդ քեզ երկրպագելւոյ փառք և պաշտօն գոհաբանութեան՝ յաւիտեանս,
ամէն։

Մ՚երաժին ցաւելոց կերպին հեծուէ՝ նորին հաւուղէ, առ նոյն աղերս մաղթանաց բանի. ՚ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ.

* Բան. Գ.

1 Բարեբանեալ ես երկնաւոր, միայն արարիչ, տէր ամենակալ. մեծութիւն անհեղ. գթութիւն օրհնաբանելի. ողորմութ͞ի խոստովանելի. բարերարութ͞ի երկրպագելի. խնամակալութ͞ի պաշտելի. մարդասիրութ͞ի տօնելի. պահպանութիւն խնկելի. բարձրեալ անքննին. մերձաւոր կամարար. ապաւէն անկասկածելի. մխիթար սրտից. փարատիչ վշտաց. ապաքինիչ ցաւոց. սպառումն վրհատութեանց. բարձումն պարտեաց. փոխարկիչ կարեաց. կարգաւորիչ կրից. յարմարիչ բանից. սանձարկու լեզուի. շրջադրութ͞ի շնչոյ. կացուցիչ հագագի. ամփոփիչ խորհրդոց. կրթարան կամաց. արձանացուցիչ յուզմանց. հանդարտութիւն մրրկաց. խաղաղութ͞ի ծփանաց, որ ունիս զթևոց ամենընթաց իշխանականիս, և իմաստութ͞բ նուաճեալ առ քեզ դարձուցանես.

2 Գոհաբանեալ միշտ երախտաւոր, որ հեզութ͞բ անհպարտութ͞ե երկայնամտեալ հանգչիս տենչանօք անձկաւ հրաշիւք՝ յանձինս սրբոց. Թագաւոր էից համայնից, անձիւ ծանուցեալ գթած. սկզբնահայր և նախաշաւիղ սիրոյն ընթացից. Ճանապարհ կենաց, որ առաջնորդես քաղցրութ͞բ՝ դիմելոյս ՚ի լոյս վերին. Ձեռնկալու մեծ վստահութ͞ե, որ ոչ թողացուցանես գայթագղելոյս ՚ի վայր կործանել. յուսոյ կերպարան, ճշմարիտ առհաւատչէիւ աղա-

չողաց մատանց յայտնի երևեալ․ ապաւինութի հան-
դըստեան, որ ոչ երբէք մատնես վտանգի դատա-
պարտութե․ Ազատուի շնորհաձիր, որ տաս լիապէս
առանց փոխատրութե փրկանաց․ առատուի աննա-
խանձելի, որ քոյին փառաւորութե՝ զանարգ նիւթ
հողոյս ճոխացուցանես․ Պայծառութի անստուեր,
որ ճառագայթիւք ահեղ բարձրութե պարածած-
կեալ զթշուառս՝ կրկին բարգաւաճ առնես․ Բժա-
ւիչ մեղանաց բազմաց, որ զհերքեալս 'ի փրկութէ
առաջնումն պայծառութե նորոգեալ՝ վերստին վայել-
չացուցանես․ Հնարաւոր դիւրահաս առ ամ ան-
բաւ դերամբարձութի յաւէտ յառաջեալ․ ելք վըս-
տահութե առ խոստացելոցն վայելս․ երանութիւն
անձկալի, յոր զկենդանութի շնչոյս լքանելն է ախոր-
ժելի, զի զքեզ գտից՝ կենդանի․ Կամք անփոխա-
դրելի՝ առ 'ի քաւութի գերոյս զօրացեալ ամենազօ-
րելի․ անսխալելի դեղ կենաց, որ և մեռելոց՝ բնա-
ւին եղծելոյ առնես զսքանչելիս․ Ամենաստեղծ
աներկբայելի, որ զհուրբ կիզեալն, և զհողմով հո-
սեալն, և զժանեօք գազանաց ծախեալն, 'ի քթթել
ական նովին հիւթականութե անպակաս յարուցա-
նես․ Անհաւասար համարձակութի, յորում ամ օրէն
պանծանօք պարծելն է իրաւացի․

3 Հայեաց տէր՝ յերկնից զուարթ քաղցրութեամբ՝
յամենակործան վտանգ նեղելոյս, և արա ան-
դորր հանգստական դիւրաւոր՝ 'ի բազմատագնապ
հեծութէ․ Եւ զյարուցեալ գումարս սատակչացն,
եթէ սպառազէնք այսական դժնեայ ճնարաւորու-
թե բուռն մարտակցաց պատկանեալ զինուք, եթէ

 Մեղաց

մեղաց տգեղ՝ և քո առելի կերպարանք, եթէ ցաւոց
և ախտից վատնիչ և կորստական նշմարանք, մերժեա-
ցեալ հանցեալ հատցեալ խափանեցեալ և հալածեցեալ՝
հեռի սահմանաւ իսպառ տարադրեալ անդարձ ո-
րոշմամբ վերստին կորստեանն. և կառուցեալ կա-
ցուցեալ նպատակ կենաց և ամուր մահարձան՝ ըղ-
նշան խաչիդ՝ ապաւինելոյս ՚ի քեզ՝ փրկութիւն։
Նաւ յայսմ անպարտ և անպատիր և անվանելի ար-
ուեստից աշաւորիդ մեծուն, լուծցին որոգայթքն
գաղտնածածուկ սատանայականք. կապտեսցին մե-
քենայքն. վատնեսցին գայթակղութիւնքն. խայտառա-
կեսցին հաղբից դրութիւնք. յայտնեսցին երևոյթք
որսոյն. գտցին ննենգողին ծուղակք. վերասցին վար-
մին վերարկուք. տոչորեսցին որոմանցն բոյսք. նղո-
վեսցին բռնաւորին չարաբանութիւնք. կորեսցի լար
խաբէութեան ՚ի մահ որսողին. պարսեսցին պատրողին
բանսարկութիւնք. պակասեսցին զէնք զրպարտողին.
անկցին սուսերք մահաբերին. սուզեսցին սադրո-
ղին պատրաստութիւնք. արձակեսցին տուունք տագ-
նապողին. Ջլջլեսցին ոստ կերպարանք կեղծա-
ւորին. սաստկեսցին խորխտականացն խիստ յարձակ-
մունք. ցրուեսցին կցորդութիւնք կերչացն. բա-
ժանեսցին աղխք աւազակացն. քայքայեսցին բոյլք
բարբարոսացն. քանդեսցին ամրոցք ապստամբողացն.
արգելցին ամպրոպք յանդգնելոցն. փարատեսցին
փորձողին անձրևք. հալեսցի և ցամաքեսցի եղեամն
աղանդաւորին. Խորտակեսցի եղջիւր գոռոզին.
մանրեսցին ամբառնալիք դրօշիցն կերպարանաց. փըշ-
րեսցին ամբարհաւաճութիւնք հպարտացելոցն. նա-

Հանջեցի՛ն դիմեցմունք ճակատելոյն . քակտեցի՛ն միաբանութի՜ք զօրացն բելիարայ , թէ՛ անմարմինք և եթէ՛ մարմնաւորք , փախեցի՛ն ընդ նոյն ճանապարհ ՚ի մի շաւղաց հետոյ՝ յեօթն տարակոյս , ՚ի գուբն ինձ փորեալ՝ ինքեա՛նք ընկճեցին . Յեղանակեցին ձըմերունք ձանձրացուցչին . հատցի՛ կապն կցորդութե՛ մշտաջան աւազակին . նողկացի՛ մտացս կայի՛ց՝ համբոյր շողքորթին . ընդմիջեալ մեկնեցի՛ն՝ նետաձըգութի՜ք նեղչին . կացցէ՛ ՚ի սասանման՝ նաւ խարդախողին . խլեցի՛ն յարմատոց անտի՛՝ ատամունք խածանողին .

4 Ս՜ա փայտիդ օրհնութե՛ կենաց , յորում պրկեցար ա՜ծդ անըմբռնելի . յիշատակաւ բևեռացդ , որով ՚ի գործի մահուն մածուցար՝ արարիչդ երկնի և երկրի . արեամբդ տ՜րունականաւ , որով զվիշապն մեծ կարթիւ ածեալ որսացար . լեղւոյն դառնութե՜ , զոր արբեալ՝ զդեղատուութի՜ կորուսչին արտաքս հեղեր . պատմաբանութե՜ ըղձական ճառիւք կրիցն սարսափելեաց , որով զլրբութի՜ հակառակողին ըմբերանեալ ամաչեցուցեր . անուամբդ անհասականաւ ամենայնիւ անթարգմանելւոյդ , յորմէ դողան և դատապարտին սոսկացեալ սաստին սարսափմամբ՝ բնութիւնք ա՜մ երևութից և աներևութից , եղիցի՛ն այս ա՜մ պարգևք շնորհաց՝ խոստովանելոյս ՚ի պաշտպանութի՜ , ՚ի բժշկութի՜ և ՚ի քաւութի՜ . Եւ մահաբեր դառնաթոյն օձին , և որ ՚ի նմա աղդեաց տխեղերադաւ չարութի՜ն , ՚ի սատակումն եղիցի նորին . Նոյն ինքն ՚ի կորուստ և յանբժշկական հարուած տանջանացն՝ սովաւ մատնեցի՛ , կապեցի՛ և ըմբռնեցի՛ ,

 Եղեցի

Յղեսցի՛ ողորմութի՛ն ստեղծողիդ ընդ իս , և շունչ ոգւոյս իմ ընդ քեզ անբաժանօրէն կապաւ միացեալ ՚ի մի ։

5 Եւ որ ոք ընթերցցի զայս աղերս ձայնի՝ մաղթանաց գոչման՝ աղօթից հայցման , ծերոյ և տղայոյ , կուսի և երիտասարդի , և եթէ յաղախնաց ոք պաղատեսցի ածսիրաբար , հաւատարապէս անաչառութե ընկալցի՛ն ՚ի քէն մասն երանութե՝ պարտուց ազատութե , հաստեալ վերստին յանարատութիւն նորոգ մաքրութե , նկարեալ դարձեալ զգոյն կերպարան անփոփոխելի ։ Ահա տիրապէս՝ հնարաւոր զօրեղ ա՛նպատում ա՛նհաս ա՛նխմանալի , տեսացես աստանօր ՚ի հառաչանս կողկողանաց այսր հեծութեան , որ ՚ի բոլորից շրթանց ընծայեալ քեզ մատուցանի , վն հօր քոյ երկնաւորի և բարերարի , և հոգւոյդ սբյ փառակցի և կենդանատուի ։ աստուածածնիդ բարեխօսութեամբ , և խնդրուածովք ամենայն սրց ։ Զի դու ստեղծեր զամ ։ և ՚ի քէն եղեն ամենայնք ։ և դու տիրես ամենայնի ։ և քեզ փառք յամենեցունց՝ միդ յիսկութենէ անժամանակ երրորդութեդ , զուգակցապէս փառաւորեալ յանբաւս , և յաւիտենից յաւիտեանս ,

ամէն ։

I Տէր

Մ էրտաքին ցաւելուած յերկին հեծութե՝ նորին հայցողի, առ նոյն աղերս ողբանաց բանի։ ՚Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Այ,

✻ Բան . ԳՂ ։

1 Տ՛էր գթութեանց եւ ա՟ծ ողորմութե՟ց · անուն մեծութե՟ · ձայն ահաւորութե՟ · կոչումն սաստկութե՟ · լուր անհասութե՟ · բարբառ զօրութե՟ · ձայնումն հիացման · յուսադրութիւն բարերարութե՟ ամենողորմ քաղցրութեան ։ Յորմէ երկուցեալ սասանին ա՟մ բնութի՟ք եղելոց · ՚ի քո սպառնալեաց ահիդ պակուցման՝ սաւառնին սերոբէք · ամփոփին քերոբէք · պարուրին պարք լուսակերպից · երկնչին հիացմամբ բոլոր պետութի՟ք վերնոցն · նոյնք ցնծան զօրութե՟ մեծաւ ՚ի մի նաւակատիս բերկրութե՟ · զարհուրին դեւք · ընկրկին չարութե՟ցն գունդք · պակասին խաւարասիրացն հօդիք · անդնդոց մասնին հրեշտակք օտարին ։ Այապէն նշանաւ խաչին՝ յարձակմունք դիմամարտին · փակին ՚ի ստորին բանտի՝ քինաւոր ամաղեկացիքն · անխզելի հանգուցիւք պաշարին՝ խումբք հակառակորդին · արգելին անզերծ գնդանաւ՝ մահաղինացն կաճառք · սնդին ՚ի մետաղս ահեղ հրամանիդ՝ այսականացն գումարք · պայմանին կարկեալ՝ ընդդիմաբանիցն դասակցութի՟ք · պարաւանդին հիւծմամբ կորստեան՝ աներեւութիցն ժողովք · անլոյծ շղթայիւք նեղին՝ առաքելութի՟ք դերոպքրիստոսին ։

2 Ահա կարկառեմ մատամբք ձեռին՝ զտեառնադրրութի նշանիդ ՚ի ժամ գիշերիս, որ ոչ մթանաս

խաւարաւ անգիտութե՟՝ ամենեւի՟ն տեսականութի՟,
քան թէ 'ի լոյս անմատոյց հանգուցեալ բնակես․
Ընկա՛լ զաղաչօղս վտանգաւոր գոհաբան՝ ընդ պահ-
պանութե՟ թեւոց հզօրիդ․ փրկեա՛ 'ի ցնորից՝ եկա-
մուտ պղտորութե՟ց․ սո՛ւրբ արա զզգայարան հոգե-
լեաց՝ սրտիս նկատմանց․ ամրացո՛ փոյթիւդ կենաց
'ի տխրական անրջոց․ արեամբ քո սրսկեա՛՝ զշրջար-
կութիւնս կայից․ զհետս ելումիցն՝ կաթուածով
կենարար կողիդ գծագրեա՛․ երգոցն պահպանարան՝
քառակերպիդ ձեւակերպութիւն եղիցի․ հանդէպ
տեսութե՟ աչացս ամբարձման՝ փրկականդ քո կրից
խորհուրդ առդիցի․ ընդ բարաւոր յարկիս՝ չարչա-
րանաց քոց գործի հաստիցի․ զծառայդ օրհնութե՟
հաւատք յուսոյ իմոյ կախեսցի․ Որգե՛լ մ՟ր՝ սովա
զսատակիչն հոգւոց․ մոյծ անխափան՝ պաշտպանն
լուսոյ․ և ընդ սաստիկ ծանրութե՟ ցաւոցս՝ և զբեռն
պարտեացս թեթեւացո՛, զոր 'ի լուարանի մտացս ամ-
փոփման մահճացս անկողնի՝ ուշաբերեալ զյուսա-
հատութե՟ցն դառն պտղոցն՝ խոստովանիմ ամենա-
գիտիդ զանհամար մասունս գործոց չարաչար ա-
նօրէնութեանցս․

3 Հանգո՛ զվաստակեալս 'ի բազմածուփս աշխատու-
թենէ․ բարձ զտագնապ տարակուսանաց ոգւոյս
կործանման, զդառնութի՟ն ընդ վշտացն․ զհեծութի՟ն
ընդ կարեացն․ զանձկութի՟ն ընդ թշուառութե՟ցն․
զհառաչմունսն ընդ խորտակմանցն․ զբեկութիւնսն
ընդ ափշութե՟ցն․ զթմբրութիւն ընդ շրտմանցն․ զար-
բեցութիւնն ընդ յիմարութե՟ցն․ զթերամտութի՟ն
ընդ խելագարութե՟ցն․ զաւուրս սիրոյն, և զհրայլն

ջերմութ՟ի աղուական ախտին։ Օժանդակ լեր տը-
կարութ՟ե բազմախուրս տարտամութ՟ե, բարեգործ-
աջովդ շնորհի. ձեռամբդ նորոգողի. մատամբդ կեն-
սաբաշխի. փառօքդ մշտափայլի. յարակայութեամբդ
աներծի. երեսօքդ զուարթականի. խնկութ՟ք էիդ
պաշտելի. բարձրութ՟ըդ երկրպագելի։ Հասո զչարա-
չար հեծութ՟ի՝ կորստականս խեղդման, զնոր դիւա
չարին. զհին խարդախութ՟ի բանսարկուին. զօտար
ազդեցմունս՝ 'ի մահ կրթողին. զանյարմարական ե-
րեւոյթս՝ հանապազորդեան եղեռնագործին. զառ այս
ճարտարութ՟ին դժնդակ դիւին. զողջական բոցա-
շնչութիւն ձգօղ կախարդին։ Պահեա 'ի տեղւոջ
հանգստեան մեռօրինակ այսր դադարման, յանե-
րեւոյթ մտածութեանց. 'ի մասնաւոր սխալութ՟եց.
'ի մեծագոյն գայթագղութ՟եց. 'ի փոքրագոյն ոտնա-
ռութ՟եց. 'ի խաբեբայ չար ձանձրութ՟եց։ Հեռացո
զանհանգէպ մտածութիւն 'ի զգայութ՟եց ծառայիս
յանցաւորի, զկիրս բասրելիս. զվարս թշնամանելիս.
զդիպուածս պատկառելիս. զհետս վրիպելիս. զգա-
տիրս ձաղելիս. զխորհուրդս անդոսնելիս. զաւելա-
բանութ՟իս նշկահելիս։ Անխախտ հոգւով և անշա-
ղախ մարմնով զապաւինեալս 'ի քեզ հանդերձեա,
'ի շնչմանէ հողմոց. 'ի զարկմանէ բռնութ՟եց. 'ի բախ-
մանէ փոթորկաց. 'ի յոստմանէ մրրկաց. 'ի յարձակ-
մանէ գազանաց։ 'Ի կափման աչաց՝ հայեցուած սըր-
տիս մի՛ ստուերասցի, այլ՝ զուարթասցի պայծառա-
ցի՛ վայելչասցի՛ ընդ քեզ փայլեսցի՝ տէր յ՟ս ք՟ս,
լուսաւոր վառմամբ անշիջանելեաւ։ Բանիւ քո սըր-
բեա զպատսպարանս բազմականիս, 'ի խորամանկութ՟եց.

'ի զբաղմանց . 'ի քո ատելի յիշատակաց . 'ի վերնա-
մարտ մտածմանց . 'ի քրէական մորոսութե՟ց . 'ի տի-
րանենգ անշնորհութե՟ց . յաստուածընդդէմ հերձ-
ուածութե՟ց : Գնդիւք վերնայնոցդ՝ վերակացու
ի՛նձ լեցիր , պետութեամբք . իշխանութե՟ք . զօրա-
ւորօքն անյաղթականաց՝ մաքուր մատակարարաց՝ ա՟բ
ա՟ծութեանդ . առաքեալքն՝ աւետեաց աւետարա-
նաւն . մարգարէքն՝ կատարմանօքն . մաղթանք եր-
ջանկացն՝ 'ի կատարածի աւուրն ընծայեալ : Որովք
նիրհեցից երկիւղիւ ըստ քեզ՝ տրտմութե՟ , և զար-
թեայց շնորհօք քո՛ կրկին ուրախութեամբ . եթէ
վհատութե՟ ննջեցից , յարեայց դարձեալ հոգևո-
րական բերկրութե՟ . եթէ ընկողմնեցայց մեղանօք ,
կանգնեցայց վերստին զատեալ 'ի խղճէ անաղտ ամ-
բծութեամբ :

4 Ուր խնդրուածոյ ամենահառաչ ձայնիս հե-
ծութե՟՝ միայն բազմագութ , բարեխօսութե՟
ա՟յ ա՟ծածնիդ , և ամենայն արդարոց , և նահատա-
կաց ընտրելոց : Եւ քեզ փառք յամենեցունց՝ խմբիւ
գոչմամբ վերառաքեցեալ սրբովք զուարթնոցն ան-
մահականաց դասուց՝ 'ի գովեստ հօր ք՟յ ա՟յ մերոյ ,
և հոգւոյդ ա՟յ բնաւից հաստողի և նորոգողի ,
յաւիտեանս յաւիտենից ,
ամէն :

'ի փայտն երջանիկ բարեբաստութեան՝ ժամահարին խորհրդա-
ծութեան . աղաչանս եդեալ ընդ չերգարանս Թարգմանութեն ։

* Բան · ՂԲ ·

1 Գոհանամ զքէն բարերարդ՝ միայն մարդա-
սէր, արարիչ երկնի և երկրի, որդի այ կեն-
դանւոյ, այն ինչ զարթուցեալ՝ անձկութբ
սիրոյ քո յիշատակի՝ 'ի լրութի ննջման՝ փայտիդ հը-
րաւիրման ։ Որով բախեալ զձայնարձակութեանցն
զաղդողարան, սթափեցաք կանգնեցաք, 'ի վեր յարու-
ցեալ 'ի մեծօրինակս թմբրմանէ . ուստի իբր կոչ-
մամբ սփոփանաց բանի՝ բերեալ ձգեցաք 'ի ժամ պաշ-
տաման օրհնաբանութն, յանդիման լինել քեզ ու-
րախութբ՝ հանդէպ հաստուցմանս բեմի ։
2 Ահա՛ իմա՛ք քեզ՝ անսահման անուն՝ և անբովան-
դակելի զօրութի, որ այսքանեօք նշանաւորու-
թեամբք՝ ընդ փրկութն իմում հոգացար . գոհա-
բանեալ անեղծ իսկութի, որ կերպարանեցեր հրա-
շիւք աստուածին զհանդերձելոցն նմանութի, հան-
դարտ գործեաւ վայելչականաւ փայտի անօթոյ՝ առ
քունս անյարիր՝ սաստիկս որոտացեր ։ Ոչ թէ ընդ
ծուլութեանս դանդաղութի՝ զյանդիմանութի խրա-
տուդ խառնեցեր . 'ի հայրենի սիրոյդ հեզութիւն՝
զուժգնութի ձայթմանն յարեցեր . յընդոստ զարկ-
ուած երկուց միջնորդաց՝ մարդասիրաց քաղցր անձ-
րեւեցեր . ոչ մեղմութբ մեղմական վանգիւ նիրհ-
մամբ ընկղմեցեր, և ոչ անխնամաբար ահաւորութբ՝
զսասանեալ հոգիս զարհուրեցուցեր ։ Ծանրադրա-
կան երկրպագութի ստեղծչիդ բոլորից, որ այժմէն

ցու-

ցուցեր համայն յայտնապէս՝ զօրինակ ահեղ բարբա-
ռոյն՝ մեծի աւուրն յարութեան . կենդանացուցեր
՚ի դադարմանէ դժոխական անբանութ̄է . ՚ի խնդիր
ելեալ կոչեցեր զպակասամիտս՝ ՚ի գինիդ ուրախու-
թեան . արարեր զոյն՝ լինել հանդերձից անարատ
հարսինն՝ առ սէր փեսայիդ . երկուցեր փոքր ոյս խը-
թանաւ՝ զապարասանին զվլիթխարու̄ի . լուծ ստուար
կրթութ̄ե՝ ստամբակին ուսոյ՝ զայս իր գործեցեր .
վարապան վանից՝ չարախօսին կզակաց եդեալ կազ-
մեցեր : Փառաւորեալ յաւէտ անբաւ բարձրութ̄ի
մեծիդ ա̄յ , որ փոխարկեցեր զփայտին պարտիս՝ յա-
զատութ̄ի շնորհիդ կենաց . իմաստնացուցեր վերըս-
տին դարձեալ՝ զյիմարս ցնդեալ՝ հոգևորական հան-
ճարօվդ . կարկառ կուճմամբ՝ զանբժշկու̄ի հարուա-
ծոց օձին՝ առանց մոռացման միշտ թարգմանեցեր .
ընդ երրորդութ̄ենդ գծագրու̄ի՝ զկապն երեքկին՝ իմ
վնասակարին ՚ի կատարածին սովիմբ կրկնեցեր .

3 Գովեստ ներբողեց՝ բուրմամբ խնկոց վերառա-
քեմ քեզ՝ ամենախնամ , զի ՚ի ստապատիր կռոցն
բազմաստուածութենէ՝ առաւել յաճախադունիւք
որսացար զանձն իմ պարտաւոր՝ ՚ի քո երկրպագու̄ի .
խրոխտ և ահարկու նուիրեալ փայտիւս՝ զճշմարտու-
թիւնն քարոզեցեր . մեծացուցեր այսր պատճառաւ
պատշաճականաւ՝ զնոր աւետարանութ̄ենդ պատիւ :
Այն ինքն աղաղակ բարձրութ̄ե գոչման սպառազի-
նութեանդ . քո՝ ա̄րքոյ պետութ̄եց կայսերաց երկրի
տ̄ր ք̄ս . նշան խրախու̄ե աւարտման հանդիսի մարտի
քոյ՝ յիսուս , յորում իմանալին փարաւօն կապեալ
ըմբռնեցաւ . կափիչ հանապազորդեան՝ գլխոյ դա-

դա

գաթան հպարտացեալ չարագործին՝ շերտս այս տա-
շեցեալ։ Սովաւ գումարին 'ի պատերազմի որդիք
սիոնի՝ ընդդէմ աշխարհակալին խաւարի. տօն իմն
ա͞ծաւանդ կրթութեան կարգեալ 'ի հեռուստ՝ այս
դրօշուած խուղեալ՝ առանց ճնանկից և կամ խափան-
ման. Նշանակիչ ժամանակի ապադային հատուցման՝
'ի բացուստ անդր ծանուցմամբն. ազդակից հանդու-
նանման կենացն փայտի՝ որ 'ի դրախտին ա͞յ. կոչա-
րան բարուք հաւաքման փոյթ ընթացիւք՝ 'ի յարկն
օրհնութեն. պատկեր տեսակի անկոյն գիտութեան՝
'ի կարգ ընտրութեն բարւոյն և չարի. յիշատակ մեծ-
տեառնագրութեն յերեսս կերպիս հոգւոյդ սրբով՝
զնշան խաչիդ. Նախազեկոյց աւետամատոյց փառաց
գալստեան՝ 'ի դշխոյն պահեալ ա͞բ Թագաւորին.
յորդորիչ քաջալերական՝ մաքրապարեցն խրախճա-
նութեան. անախտական սիրարկու՝ անձնահամբոյրն
կցորդուն. շքեղաշուք քողընծայ՝ ամենածին կուսի
Թագուհւոյ. յարդարիչ ծածուկ պճնութեն, որ 'ի
հոգին է վայելչութի. Նմանութի պատգամին սինայ,
որ 'ի տէրունեացն արտաքս առաքիւր. միշտ օրհնորդ
պանծալի անշաղախ որդւոց մայր անարատից՝ սովաւ
փառաւորդէր.

4 Վերագոյն քան զերիքովլին փողն եղջերեայ՝ ըղ-
բռնութին բելիարայ՝ սովաւ հարթեալ տապալե-
ցեր. քարինս արձակեցեր պարսիւս այսու փայտեայ՝
ընդդէմ գողիադու. գայսոն Նորոդ կառուցեր՝ վե-
կայ աչհարկու՝ կործանմանն սատանայի. զ'ի խոր անձե-
ցեալ արմատս մեղացն՝ մեքենայիւս այսու խլեցեր.
զմոռացեալ գործոցս իմ պարտիս՝ այսր երախտեօք

ընդ իս կապեցեր ։ Ո՜վ որ եթէ այլ իմն ձայն բանից
ից անուանեմ նախապատուամ եկաւորութեն՝ ոչ սխա-
լեմ, քան թէ ճշմարտեմ ։ 'Ի տկար ամանս այս նիւ-
թոյ հոգեկրի՝ մեծութն գործոյդ յի՝ առաւելապէս
պատմեալ հռչակի ։ բիւրաւոր օգնականութիս վեր-
նապարգեւս և քոյինատուրս՝ 'ի յայսմ անպատսպար
ապաւինութ՝ երկրականաց զարմանադրեցեր ։

5 Գերաստուածեալ անուանդ անքննին՝ մարդասիրիդ բա-
րեխնամութեան, խնկեալ խորհրդով սրբամա-
նութ՝ անդծադրելի կերպարան լուսոյ ։ որ կրկնա-
ձիր նշանաւս այսու՝ նետս արձակեցեր հեռաձիգս
ձայնատրականս՝ օդաչուս և յարմարաթռիչս՝ ունօղս
յինքեան հոգի կենդանի ։ որով անսխալ հանդիպ-
մամբ զնպատակն խաւարային աղեղնաւորին գաղտ-
նութն՝ յաւէտ կործանմամբ՝ 'ի յետս ընկճեցեր ։
Իբր զպատնէշս ամրաբերձ բերդամարտութ՝ կանդ-
նաւորս անվայրարկելիս՝ աստուստ անտանօր զկտեալ
դիպուածս այս փայտի զարկման՝ հրեշտակ կամա-
րար՝ թշնամւոյն ներհակ վեր յուղարկեցեր ։ Նանիւ
հրամանի մեծիդ ակնարկութ՝ օծութե շնորհիդ
արեամբ քո խառնեալ՝ զայս եղջիւր խեթկիչ՝ մոլի
գոռոզին, իբր զխաչիդ փրկանակ յեսանեալ սրեցեր ։
'Ի մեծ աղդմանէ այսր աղաղակի դեր քան 'ի վեր-
նոցն՝ քանդեալ վերացաւ դրանդն ամրութ՝ կամաց՝
անվայելուչ և ամենէրկչոտ խենեշութեան կարճա-
մրտին, ընդ հրէական սրտին իմաստից՝ և ստուերա-
կան տանն կործանութ ։

6 Փառաբանութ քեզ վերընծայեմ՝ անման թագա-
ւոր ։ զոր արարեր և հաստատեցեր աջովդ քո հզօր՝

աղա

աղաչեմ զքեզ՝ կրկին ներգործեա ։ Ընծայեր սո-
վաւ հերքեալ առ 'ի մէնջ՝ զխէթ դժնդակ խորաման-
կութե՛ն բանսարկուին ․ զտաժանական տապ մեղաց ․
զհողմն դառնութե՛ն շնչման խաբողին ․ զտարր որկա-
ծրից մահու երկխղի ․ զառ 'ի յօդից ցնդմանէ վնասա-
կար բերմունս տխրեցուցիչս ․ զպսախառն հեծեծու-
թիս թալկացուցիչս ։ Ցրուեա՛ վերստին քոյինաղէն
հեծանաւս՝ օժանդակեալ թեւօք նշանիդ՝ զամպս հր-
րածինս ․ զորոտմունս կարկտաբերս ․ զցաւագին ցոլ-
մունս հրախառն կեղծաւորութե՛ փչման՝ բազմա-
տանի վիշապին ․ զսուր սատակման , զճակատամարտ
դիմեցման , զյարուցելոցն 'ի վե՛ր վայրենական խոր-
հրդոց , զդիւացն կայքաւս ։ Յորմէ զարհուրին յայսմ
իրէ փոքուէ՝ տեղի տուեալ մեծաւ դողու՛ , կիրթ
իմն ծանօթութե՛ յայտնի դիտացեալ , թէ յայս աղգ-
ձայնի՝ յառնէ տէր 'ի դատաստան ։ Եւ խրախուսին
յոգի արութե՛՝ զրահեալ պնդապէս սուսերաւ հոգ-
ւոյն՝ ա՛ծարեալ մարտիկք ամենայն՝ 'ի ձեւ կանոնի
այսր քնշանակի , որ զամենափործ հրոյն ընտրութե՛՝
դոչմամբ անկերպագրելեաւ՝ համօրէն աղանց քա-
րոզէ 'ի յօրինաւոր ասպարէզ՝ երջանկաբար նահա-
տակութեան ․

7 Հարաւ ահա՛ փող աւագափող , համբարձաւ սո-
վաւ ա՛ծ օրհնու՛ ․ պատմեցաւ սոլիմբ ամենայն
երկրի ․ ծնչեաց 'ի լսելիս բաժանման հեթանոսաց ․
ձայն պահապանաց մեծին զօրացաւ , ըստ բանին ե-
սայեայ , և 'ի նոյն բարբառ առ հասարակ ցնծացուք ։
Ցնդեցան ջրոյն առակաւ՝ 'ի ձեռն սորին՝ թշնա-
միք խաչին ․ անպատուեցաւ ճաշակն պտղոյ առաջին

փայտին․ տօնեցաւ նիւթս այս խորհրդական՝ կենաց անուանեալ․ անարգեցաւ երկաթ՝ առ ՚ի պէտս պատերազմի․ իբր զսրբուի̃ ա̃ծ՝ ՚ի սանձս երիվարին մեծին նշանի՝ այս փայտ կենաձայն յարմարադրեցաւ․ ամփոփեցաւ օծեալս ցպով հովուին երկնայնոյ՝ սուր իշխանութե̃ մարդկային ձեռին․ Ո՛չ գծեաց ՚ի քար տաճարին՝ մուրճ ինչ գործողի, իսկ յա̃ծակերտս խորան՝ փայտս այս նուիրեալ ընդ խաչին թեւոց սրբացեալ զօրէ․ Ո՛չ ՚ի գլուխս ամսոցն, և կամ յեօթնիցս եօթներորդս յոբելինիցն՝ յանկեան ուրեք խափանմամբ փողէ, այլ ընդ ծագս տիեզերաց՝ և ընդ ծիրս եզերաց՝ ՚ի ծոցս ջուրց բազմութե̃ ծովուց և կղզեաց նոցա՝ յաճախ սաստկութե̃՝ անարգել ճայթմամբ իմն ա̃ծայնով հնչեցեալ աւետարանէ․ Կոտորեցան սուսերք սատակողին՝ այս փայտի ցուցմամբ, յանօգտակարէ անտի մեղ փոխաձեւեալ՝ ՚ի խոփս և ՚ի մանկաղս․

8 Ո՛չ արձագանք արձանաց ՚ի խորոց ինչ դանչութե̃՝ խիստս առաքեցեալ, և ո՛չ դժնդակապէս, ըստ իմաստակի ումեմն օտարի, զօդ վերաւորեալ․ ո՛չ անախորժ սրուե̃ ընդ ունկն մտեալ, և ո՛չ զաման ուղղոյն անկամակութե̃ չար թնդեցուցեալ․ ո՛չ ոսկերցն փուշ խրտուցման՝ յանձն բուսուցեալ, և ո՛չ մտացն այլայլ ապշուի̃ առաջի արկեալ․ ո՛չ զանգակ նիւթոյ պղնձոյ դանդաչեցուցեալ, և ո՛չ քար ընդ վերդս սալի՝ առանց քաղցրութե̃ առ նոյն զարկուցեալ․ Պարփակարան անխորտակելի նորոյս սիոնի․ մի սա ՚ի սպասուցն կազմուածոց արարչաւանդիցն գլխաւորաց, զոր եկեղեցականքս քրիստոնէից՝ ընդ ղեւտականացն զգուշաւոր

ւորպէս բարձեալ յանձանձեն . օրինակ ձայնի հրեշ-
տակին , զոր առակողին բան՝ հաւուն կոչմամբ այսու-
տեսակաւ զայն տպաւորեաց . Նո՛ր գործի շնորհի Նը-
ւագարանաց աւետարանին՝ զարթուցիչ հոգւոյն այ՟
առ մեզ , քան առ օրհնաբանութի սաղմոսարանին՝ 'ի վե՟ր
եղիսէին . Սկզբնապար նախընթացուն աղէյարմար
ջութակաց՝ բարեհաւիղ ողբերգարկունց՝ բարացու-
ցական բամբռան բառացի բարառնունց՝ սրինգ նո-
րոգ այլ իմն տեսակաւ առեալ մեզ՝ ընդ նոյն փոխա-
նորդութե՟ . ո՛չ հեթանոսօրէն ուրուաձայն նուագման ,
և կամ հրէաբար խակախորհութե՟ն , զոր մարգարէն
տերամբ աղդեցոյց՝ 'ի բա՛ց արա յինէն , այլ զսա սի-
րեաց և կրկին պատուեաց մաքրական տածմամբ՝ ա-
հարկու դիւաց և ա՟մ չար պատահարաց .
9 Նու արդ ընկա՛լ օրհնութե՟ յարգեալ գովեստի-
զայս տուր սրբութե՟՝ ինձ պահպանութի և քո
փառաւորութի . քո պաշտօն՝ և իմ գոհութի . անաղանդ-
արուեստ բարձրութե՟՝ արարչական փառաւորութեդ .
Մտցէ՛ ձայնդ այդ ա՟ծարեալ՝ ընդ պատուաստ յօդից
շաղկապութե՟ , հանել 'ի հոգւոյս զպատիրս դիւաց՝
և զմուտս անիծից՝ և մեղաց ապականութե՟ . Արաս-
ցես լինել զայս իր՝ նշանակիչ ջնար ջահաւորական՝
անջրելի նամակ՝ ջատագով անխափանական տէրու-
նական տնօրինականացդ . Ահա պարգևեա սովաւ՝
բարեգութ , աղաչեմ հե՛զօր՝ կրկին մեզ շնորհեա
պահպանութի 'ի դիմամարտից՝ յաներևոյթ և յերևելի .
Ընձեռեա մեզ ձեռն ամենալի , որ բանաս և մատու-
ցանես պատրաստաբար բաշխմամբ 'ի մասունս բաղ-
մապիսիս , օդոց քաղցրութի . անձրևաց շահեկանութի .

 պա

պակասեսցին քոյով հրամանաւ այսու բարբառով՝ հողմ տապախառն, շնչումն ցաւաբեր, յարձակմունք հիմից չար խարդախութեանց. սովաւ խափանեսցին ամ դիմամարտութիւնք ընդդիմութեանց՝ դժնեայ մահաչին. հալեսցին հատցին և մեռցին յերջանիկ ձայնէ՝ օծեալս այս վայրէ՝ որդն և ուտիչ, և ամ նմանք սոցին, որ 'ի մերոց մեղաց զօրացեալ՝ ընդ մեզ պատերազմին: Արմատացո մեզ սովաւ տունկ երանութե՝ զյուսայդ 'ի քեզ մեծ պաշտպանութե՝ ստեղծիչ բոլորից տէր արարածոց, զայս ծառ սաբեկայ, որ ունի կախեալ 'ի դիտակ ոստոցն՝ զաւանդ ոք նորոգ՝ այժմու փրկութեան ծաղկեալ քեւ՝ քրիստոս, 'ի պտուղ կենաց անմահականաց: Փախիցեն յանհուն հեռաստան խորին խաւարի՝ այսր փայտի փառաւորելոյ բարեզեկոյց ձայնարձակութե՝ նէսարք ներհակք սատապատիրն սորնականաց՝ բազմաձեռնեան խարդաւանողաց: Մերժեսցին սովաւ 'ի յանդոց՝ պտղատոհմական արօրադրութեանց մերոց սահմանաց՝ և 'ի քո մշակեալ կենդանի երկրէ՝ վերք վատնիչք, և հուլք մորմոքեցուցիչք. կորեսցին սովաւ՝ յաւելուածք կրկնատեղ և անվայելուչ պատահմանց՝ 'ի ճնարից չարին 'ի մեզ յայտնելոց. նոյնպէս վանեսցի սովաւ, որք յերկաքանչիւրոց բնութեանս մերոց վերերեւին ինքնաստեղծուհիք՝ մերձաւոր դաւաճանողաց, յումեմն ստարին վրիպակ մածմունս, և յայլումն դարշ դայութիւնք՝ անմաքուր զեռնոցն ապականողաց. Փրկեա տէր յամ աղաչեմ զքեզ, փրկեա բարերար. կարկառեա առ իս զաջդ ամենազօր, և օգնեալ ինձ սովաւ՝ զերծո զիս յամենեցունց ընդդիմացողաց.

10 Առանեցի՛ մնացի՛ հրաման քո ՚ի սոյն՝ առ ՚ի փոխարկել զանդամանդեայ սիրտս յիմարեալ՝ ՚ի քոյին բանից արդիւնաւորութի . հարցես մխեսցես զայս նեցուկ հրաշից քումդ սքանչելեաց՝ ՚ի սիրտս ծարեալս և յոգիս լքեալս , և հաստատեսցես կաղմեալ պնդապէս՝ ՚ի կայումն ուղիղ անսասանելի . իսկ զանընդոստն կակղացուսցես զարթնուլ և զգաստ լինել յոգի հեզութե՝ ածաւանդ քո պատուիրանիդ , ո՛չ զպօղոսն և զմաղթէոսն . Յիշեցո՛ մարդասէր պատուեալս այս փոյթի՝ զերախտիս խաչիդ , որով զանճառսն ներգործեցեր . բարձ յինէն կեցուցիչ , ըղձանդ պարտեացս՝ պանծալի լծակօք ամբառնալեաց նոր տապանակիդ . Բացցի՛ն կամօք քո՛ հզօր , ՚ի յայս ձայն կենաց՝ լսելիք սրտից յամառեցելոց . լուիցե՛ն յայս մեծի բարութե քումդ ակնարկութե՝ ականջք խլից . պարզեսցի՛ն ՚ի ձեռն սորին՝ լեզուք համրացելոց . լուսաւորեսցի՛ն ՚ի սոյն՝ տեսարանք աչաց , հայել մաքրապէս ՚ի քեզ պշուցեալ անայլայլաբար . զզջասցի՛ն դարձցին կազդուրեալ՝ կամք յափրացելոց . ընձեռել տացես տէ՛ր՝ տագնապելոյս՝ անձրև արտասուաց .
Եղիցի քև սա՛ մեզ՝ լուր ցնծութե . ձայն ուրախութե . բարբառ բերկրութե . նուագ հանգստեան . նիւթ երանութե . պատճառ փրկութե . առիթ քաւութեան . մերժումն վշտաց . խզումն խեղդմանց . ընդարձակութի նեղութեց . համառօտումն խեթմանց . հալածումն հեծութեց . թեթևութի թառաչմանց . յապահովութիւն կարեաց . կարգադրութի կրից . սփոփութի վշտամանց . բժշկութի ցաւոց . տևականութի հեզգութեց . ուշադրութի անատեսից .

11 Ի՛

11 'Ի յայս կամուրջ ցանկալի անխոտոր և անխոտոր-
նակ, և 'ի վերնաշաւիղ բարձրաբերձ սրբահնեա
սանդուղ երկնաչու, առ հայր քո օրհնաբան ահաւոր
անուն՝ ձգեալ մատուցեմ՝ բարերար, հոգւոյդ ա-
ռաջնորդութեամբ միանալ 'ի քեզ անընդմիջելի. որով
և երեք միոյ՝ միայնոյ և միանական երրորդութեանդ՝ և
անեղծ արարչութեանդ՝ 'ի կենդանեաց և յանշնչակա-
նաց հաստելոյ՝ վայելչական գոհութեամբ փառք և իշ-
խանութիւն յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն.

Սերորդին յաւելուած կրկին հեծութեան՝ Նորին հոգւոյն, առ նոյն
աղերս մաղթանաց բանի. 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ.

* Բան. ՂԳ.

Սաղթք բարեգթանօրէն ձայն սրբալուսոյ եկեղեցւոյն Դաւոնէ.

1 Սուրբ ահաւոր անուն՝ բարձրեալ անպա-
տում. անձկութեան փափաք յարախորժելի.
'Ի սրբերգենիցն փառատրողաց միշտ սրբա-
բանեալ՝ բնակեալդ 'ի սրբում. լի և ամենազեղուն
բարութեամբ առատաձեռն աննուաղելի. լոյս բարի,
և ծագումն գովելի. երկրպագեալ փառաւորելի,
ահեղ և անզննելի. ամէն և յամենայնում. Ա․յու-
բանիւ դաշամբք յուսոյ՝ ուխտ ընդ քեզ միութեան՝
հզօր, այո, ամէն, ալէլուիա. գովեալ թագաւոր
հանուրց. ած բոլորից. ստեղծիչ գոյից, և տր կա-
մարար. միայն առիթ պատճառաւորաց. փրկիչ և
օծեալ մշտապաշտելի.

2 Ուստի մեկնապէս թարգմանեալ 'ի մեզ զայս գանձ
անվաճառ՝ և հարստութի անփոխադրելի՝ յո՜ քո՜
արքայ երկնաւոր . որում դողութբ մեծաւ սպասեն
անմահականացն ահեղից լուսաբերան բոցաշնչութք ,
կրկնեալ քեզ յօժարութբ 'ի հաճութենէ անխտոր
մտաց՝ ծունր գոհութե . ստեղծող էութեց , որ են
'ի տեսման և 'ի ծածկութե : Որ եսդ և էիր միայն
բովանդակ՝ ամենևին անպակասելի . առեր զմերս խո-
կապէս համայն , զի 'ի լրութէ քումմէ լցուսցես .
օրհնեալ և բարեբանեալ՝ ծանուցեալ յաւէտ միշտ
անքննութեամբ ողորմութբ մեզ 'ի փրկութիւն , 'ի
փառս և 'ի գովեստ անճառ բարձրութե՝ ահաւորիդ
բարերարութե , սկզբնաձիր օծմանս շնորհի՝ մեծա-
խորհուրդ հրաշագործութե : Քանզի լոյս քո մեզ
ծանուցեալ՝ ճառագայթ անհաս . ծագումն անսահ-
ման . արեգակն անաչառասփիւռ . աստղ սահմանիչ՝ եր-
կակշիռ տարրութեց . Ճրագ ոտից՝ և լոյս հետե-
մանց , որով 'ի ցոյցս իմաստից եկեալ տեսութբ՝ բա-
նիս այս յարմարութե , տօնեմք պարերգութբ հրեշ-
տակօրէն յստակամտաբար՝ փրկչավայելուչ կնդրկաւ
խնկեալ զպարգևաբաշխ առատատրութի ամենիմաս-
տիդ՝ յիւղ զուարթ անբիծ դաւանման : Քանզի
'ի սկզբան անդ՝ կապտեցելոյ ողորմելի տխրականու-
թեամբ՝ 'ի փչմանէ բարձրագոյն շնորհին՝ հայրն իմ
սկզբնաստեղծ՝ և ծնացեալ յաւէտ մեղայն գեր-
ման , 'ի մահ գրաւեցաւ . կապեալ ընդ եղծման ա-
պականութե անզերծ հանգուցիւ , 'ի ծառոյն պատ-
ճառաւորեալ՝ յանկումն անյարիր ամենակործան գլ-
լորման , հերքեալ 'ի լուսոյ՝ այսր խաւարին վայրի

մատ

մատնեցաւ ․ իսկ դու գըթած տր ողորմութեան , քանզի յաւէտ քան զնոյն ծանեար զոր ստեղծեր , և զի չէին ակնկալութեամբ՝ չեկաց յոր ինչ էրն , որով անկարողանայր իսկապէս տեսանել ՚ի լոյսն վերին անմատոյց գերակայութեն անսահմանելւոյդ , ո՛չ մշտափայլ յարակայ վառմամբ անաղօտելի տարածանեցեր , այլ գիշերայնոյն ոանտլպիրծ մթին արհաւրաց՝ ձեռնկալութի ձիթոյ՝ շարամանութե նիւթոյ պատրուկի ընդ նոյն զանդելոյ՝ յօրինակ քո անախտ միութե ընդ մեզ խառնելոյ՝ *մարդասիրապէս հիւսեալ կազմեցեր ․ զի որ ՚ի ստուերս մահու տարագըրեալ դատք՝ կանխակորուստ տնկոյն պտրտեալ , ՚ի պատճառ իրին՝ աղջակյաւ պտղոյն ջահաւորեցեալ հաւատոյն վառմամբ՝ ՚ի նոյնն դարձցուք խնկաւորութիւն ․ ո՞վ և փոյթիւն մահու՝ մածմամբ քո ՚ի նա՝ ածեալ մածուցեր զմեզ , առաւել մեծի խորհրդոյն՝ միաւորեալ ՚ի փոյթն կենաց ․

3 Իւ արդ՝ որպ ո՛չ է օր լրմամբ՝ առանց գիշերոյ , և ո՛չ տնօրէնութիւն յարկի՝ առանց ձիթոյ պիտոյից խնդրոյ ․ քանզի իբր օրինակն հասարակային ոչ նուիրաւոր՝ զմարմնաւոր աչաց տեսութի լուսաւոր առնէ , նոյնպէս և մաքրեալն քրիստոնէից շնորհին՝ ընտրութեամբ անիմանալեաւ՝ զաներևոյթ հոգւս միութե ՚ի մեզ անտեսիդ՝ հրաշափառապէս պայծառացուցանէ ․ Զի որպ յիջումն լուսարանի տբ աւազանին՝ լուացմամբ մարմնոյն՝ զանձինն հաւատամք առնուլ սրբութիւն , նոյնպէս ՚ի յօծումն իւղոյն պարարեալ յուսով՝ զհոգւոյն զօրութի սովիմբ և ՚ի սոյն՝ համարիմք ունել տմիւ աներկմտելի ․

Իւ

Իւ որպ͞ էս հրամանդ տէրունական օրհնաբանելի՝ զքա-ւութ͞ի մեղաց ախտացելոցն նախավճարէիր · իսկ ոչ հաւատ ունողացն առ այն բժշկութիւնն հրաշալի՝ յանդիմանակաց անտուստ առ նմին մարմնոյն տե-սակի՝ հաւատարիմ վկայ անդարձիցն հաստատէիր , սոյնպէս իւղս այս փրկութեան լուսով կատարեալ հեղեալ 'ի մեզ օծանէ զարտաքին խորանս · իսկ ըզ-ներքին մարդս աներեւակ՝ ծածկապէս մտեալ նոր

կենդանածնէ ·

4 Պատկեր պանծալի այս զանդուած նիւթոյ՝ ա-րարչիդ երկնի · քանզի որք զնոյն կրեցին օգտութ͞ի՝ որ յաղորդութ͞ենն շահընծայութ͞ի , եւ դու 'ի դովեստ քեզ զայս բան սահմանեալ , թէ ողորմած եմ ես տ͞ր · քանզի ոչ սիրոյն անուան կցորդիս ա͞ծ , նոյնպէս 'ի մանէ եւ այսու զիջեալ գծագրիս՝ ըստ տնտեսութ͞են որ առ մեզ · Վեհագոյն մեծուն խորհրդոյ յարմա-րաւոր գիմակերպութ͞ի՝ այս ճաշպ պարարաւն՝ երկրի թանձրութ͞ե՝ հողանիւթ գոյականութ͞ե · զի ոչ սոյն մասն 'ի կենդանւոյն՝ ոչ 'ի կերակուր հրամայիւր անդ՝ ըստ օրինին , այլ արարչութեանդ բոլորովին պտուղ որոշիւր , նոյն նմանութ͞բ եւս եւ սատանօր՝ իբր ըզ-զօրութ͞ի տ͞ն մատչելի յայս աւանդ՝ հաճութ͞ե էին-ո͞յ վայելչապէս տուեալ նուիրի , հոգւոյս հարազատ զուգաճանապարհ , արարողիդ պահեալ եւ ուխտեալ · քանզի ոչ շունչ արեան՝ եւ ոչ ճենճեր ինչ զուար-թութ͞ե՝ օրինակ հոգւոյս իմոյ եւ կարոյս՝ ընդ ան-դամաթիւս մնոյն ծախի , այլ արքայութեդ վերնում վիճակի՝ տ͞րունական բաշխականին ձօնեցեալ ճաշակ՝ այս նիւթ ջահաւորական մշտաբորբոք անաղօտելի ·

5 Ո՛չ էր մատչելի 'ի նախագահութ̅ի աթոռ անդրա-
նիկ՝ դատիչ քննողաց , եթէ ոչ օծմամբ ինչ
նշանակէր • ոչ քահանայութ̅ի 'ի յանկոխելին տեղի
ձեռնարկէր , եթէ ոչ այսու կատարեալ լինէր ։
Յակոբ զքարն պատկեր վիմին՝ 'ի խորհուրդ երկար՝
խորանին ընտրութ̅ե՝ օծմամբն տպաւորեալ կերպա-
ցոյց • առ որ զինջուամն անձառ բարձրելոյդ՝ տեսութ̅ե
սանդղոյն յարմարութեան , և զիս 'ի վեր տանելոյն
անդուղեկցութ̅ն , զարձանն իւղեալ կառոյց նպա-
տակ՝ 'ի ցոյցս ապառնեացն յիշատակի ։ Ահարոնեան
քահանայութ̅են պայծառութ̅ի՝ հրամանաւ մեծիդ
այ̅՝ օծմամբն Ճոխանայր • որով 'ի գլխոյ անտի 'ի մօ-
րուսն զեղեալ՝ գերափառ իւղոյն՝ զարմանազան կեն-
դանագրութ̅ի , ըստ սաղմոսողին , զփառաց նախնւոյն
առակէր զանդրադարձութիւն , և զշնորհիդ կենաց
սրբութ̅ե՝ ընդ մեզ խառնութ̅ի ։ Թագաւորութ̅ի
ոչ էր պանծալի անդանօր պատկերաւն ստեղծագոր-
ծիդ , եթէ ոչ եղջերբ իւղոյն օրհնութ̅ե ձեռնադը-
րեալ՝ պսակաւ պճնութ̅ե Թագին՝ յանուն քո քս̅
գլուխ ամբառնայր ։ Նու զխորդ զնախնին վեհից մօ-
ռացոյ՝ զծառայն մեծիդ՝ և զկերպարանն անպարա-
գրելւոյդ • ոչ ահա մելքիսեդեկ՝ յօրինակ ճշմար-
տիդ ահաւորութ̅ե՝ 'ի ձիթաստանեաց լերինն , ուր
յետոյ ոտք մարմնացելոյդ այ̅ զետեղեալ կային , 'ի
վերնոց անտի հրեշտակաց՝ 'ի պտղոց տեղւոյն իւղե-
ցաւ • ուստի շիրմի սկզբնահօրն պաշտպան՝ եպիսկո-
պոսական արքայապատիւ Ճոխութ̅ե՝ 'ի քէն հանդեր-
ձեալ նստաւ , մինչև յայտնեցար երևեալ լրմամբ՝ հա-
մայն իսկութ̅ի ադամային կենագործութ̅եդ ։

6 Նաւ արդ՝ քանզի քո՛ են շնորհք, և քեզ վայելեն գոհաբանութիւնք՝ օրհնաբանեալ որդի այ, դու ինքն յարմարեա՛ բարենշմար տպաւորութե՛ զաղաչանս իւղաւորականս՝ խնկապատարս՝ զմռսալիս՝ պատճառ քեզ փառաց, և ինձ մեղապարտիս առիթ բժշկութե՛. մատո՛ տէր յս, վերացս աներևութից՝ զայս ձէթ լուսանիւթ. և ա՛րկ ’ի սոյն խարանս խոցոյ մահացուի՛ զկաթուած օրհնութե՛ իւղոյդ փրկութե՛՝ անապակ գինեաւ սիրոյդ, միութե՛ արարչականաւ պատսպարեալ պատանօք խնամոց. զի յիշատակարանս Թարգմանօրէնս բանիս մաղթանաց՝ վայելչական իմն յարմարութեամբ՝ ’ի Թևս հոգւոյդ զկարգ իւր գտցէ. ’Ի վեր դաւթի՝ հոգի քո բարձրեալ՝ յայնմ օրէ խաղաց, յորմէ օծութե՛ն նուիրեցաւ. Սաւուղ յա՛յր յայլ՝ և ’ի մարգարէս ոմանս անտուստ իսկ գրեցաւ, յորժամ օծում՛ն ժամանեցաւ դագաթան նորին. Արքայութի՛ն ասորեստանեայց՝ օծմամբն գրաւեալ՝ մատուցաւ ’ի կցորդութի տանն իսրայէլի. Այսպէս ոմանս նշանաւորս վեհս և երևելիս՝ ’ի խժականաց բարբարոս ազգաց՝ իւղս այս կենսացնցուղ ցօղով անձրևեալ՝ իբր կարթիւ որսացաւ ’ի յընտանութի հպատակութեան մեծիդ այ. Բանն որ առ կիւրոս երկնաւորին պատուասիրութե՛՝ զօծեալն ձայն՝ նմին մեծ վարկաւ. Զայն սաղմոսողին՝ գեր քան զմարգարէութի՝ զօծեալն անուն նախայարմարեալ, կանոնափակ ընդմիջարկութե՛ պատուէր աւանդեալ, մի՛ մերձենայք և մի՛ մեղանչէք. Ու հեղինակ առաքելութի՝ պծային հրամանատրութե՛ն, նշանակ իմն հանելոյ ’ի պաշտամանէ անտի բահաղու, զօծելուին

՚ի քորեբ ազդեաց յէուայ և ազայէլն ։ Իւղ թա-
փեալ անուն փեսայիդ՝ ՚ի հոգելից բանից իմաստնոյն
վերավկայեալ՝ կանխաւ իսկ գրեցաւ ։ որ̃պ զի հոգի
ա̃յ յաւէտ պատկեր և նշանակիչ, զի փոքուս զմեծդ
կերպագրութ̃ քև՝ նկարագրեալ՝ ընդ քեզ միասցուք
առմամբ քո շնորհիդ ։

7 Ով զի՞ ես երկարս՝ պատուածօրէնս՝ բացակա-
նագոյնս՝ գծագրականս և առակաւորս շարա-
գրեցից առաջի վերնոյդ և ահաւորիդ մաղթողական
բանաստեղծութ̃իս ։ տէրդ և կենդանարարդ՝ արա-
րիչդ երկնի և երկրի՝ ՚ի յօծմանէ անտի սկսար քա-
րոզել զաւետարանն արքայութ̃ե ։ վկայեալ անտուստ
՚ի յոհաննէ՝ օծեալ և գառն ա̃յ՝ բարձող մեղաց աշ-
խարհի ։ Զի թէպէտ ընդ օծմանն օրհնութեան՝
հոգին էր քեզ խնկաբար լրմամբ, և ա̃ծութ̃են խառ-
նութ̃ բովանդակապէս, այլ անունն պաշտի խորհր-
դեամբ շնորհին հրաշափառապէս ազդելոյ ՚ի մ̃րսն,
զի զստրկութ̃ ադամեան մարմնոյն՝ մեծանալ յաւէտ
այսու յորջորջմամբ պատրաստ արասցես ։ Բացեալ
զառածս մարգարէութ̃են եսայեայ՝ դու ինքն ա̃ծու-
թ̃իդ մարդացեալ՝ ընթերցար, հաւատարիմ առնել
զբան ծառայից քոց՝ տէր ։ և իբրև ծանուցեալ ե-
ղեր օծութ̃են ՚ի կարգ անդ բանին, թէ հոգի տ̃ն
՚ի վերայ իմ՝ որով և օծ իսկ զիս, ապա փակեցեր ՚ի
հանգիստափառն օծելութ̃ե՝ զորքանութ̃ի երկոքան-
չիւրոցն յայտ արարեալ խտրոցաւ սահմանի՝ ընդար-
ձակ հեռաւորութ̃ մեծաւ կնքեցեր, զմերս՝ կաթ-
ուածով ինչ շնորհազարդեալ, և զքոյդ՝ իսկութ̃
ընդ հօր՝ և ընդ հոգւոյդ հաւասարութ̃ թարգմանեալ։
՚Ի

'Ի նախածանօթ մերակերպութեանն՝ պանծալի իմն գովեստիւ օծեալն կուսմամբ՝ 'ի հրեշտակացդ փառատրողաց՝ արարածոց երկրի ծանուցար: Զոր մարգարէն կանխաւ գուշակեաց զ'ի յորդանան, և յընտրեալն լեառն Թաբօրական՝ հայրենի ձայնիդ եկաւորութի, թէ որ պատմէ 'ի մէջ մարդկան զօծեալ իւր: Զոր սաղմոսին ձայն կանխաւ պատմէ՝ հրզօրիդ փառաց զայս պատիւ՝ առ 'ի զառեալդ ձեռնադրելոյ, օծ զքեզ ած՝ ած քո իւղով ուրախութեան:

8 Հոգի երեսաց մերոց տր քս: որ է օծեալ անունդ
իսկոյն, որով զփչումն կենդանութե 'ի դէմս մեր
լոյս՝ բարերարութեդ քո աղդեցեր: իմաստութբ ու-
մեմն երջանկի՝ մարդասիրութի խոստովանելի, ասե-
լով առ ոմն, թէ եդ վկայութի առաջի տն օծելոյն:
զնոր աւետեացս վկայելով, թէ կօշիկս անգամ ոչ
առի յամ մեղեաց: Նորդոյն երդ՝ իւղեփեցական
գինի: զաստուծով ծանուցեալ զխորհուրդն՝ 'ի գո-
վեստ հարսին տբ եկեղեցւոյս՝ զմուռս առաքինու-
թեան հանդերձ ամ առաջին իւղովն: և ես զմուռս
և կնդրուկ մաքրութե վարուց ամ փոշեաց անուշից՝
իւղովքն զանգեալ՝ անդստին և այսր յառաջաբե-
րեաց: Դանիէլ զկենսատու մահու քո՝ քս թա-
գաւոր երկնի, 'ի վեր քան զօրինակ կոչումն ձայնի՝
զայս անուանագրեալ վկայեաց յայտնի, թէ զկնի
վաթսուն և ինն եօթներորդացն՝ սպանցի օծեալն,
և օծեալ առաջնորդ զքեզ յորջորջեաց: Ճրագակիր
աշտանակն զաքարիայ աղդովայ՝ որ 'ի բարեքեայ՝ իւ-
ղոյն բարեբաշխ բացատրութբ՝ 'ի մասունս եօթանց

առա

առաջադրութենց գնդիցն վառելոյ՝ 'ի ջահէ անտի
զօրութե անեկամտաբար վիճակաւորեալ, զ'ի քոյդ
լրութե 'ի մեզ փրկութի և օծելութի գերաբնապէս
նախազեկուցեր ։ Ո՜ որ ըստ օրինին անտուստ դու-
շակմամբ 'ի խորանին որ 'ի տաճարին՝ ամէնընդել իմն
կրթութե սովորաբար մատուցեալ լինէր, պանք,
բաղարջընծայք, և նաշինք՝ իւղովք խառնեցեալք,
և զուարակք եզանց իւղարկեալք, և տիրական ան-
ուամբ ձօնեցեալք, և հաւուց ոմանց թաթաւմամբ
յաղգակից ճարպին 'ի յարիւն, մ՛յսր խորհրդոյ՝ առ-
ձեռն տեսակք և նշանակինք յարմարականք քեզ՝ միա-
ծին ծնունդ օրհնաբանեալ մեծիդ այ ։ միայն դու
օծեալ նորոգ և զարմանալի՝ ինքնութե համայն էութե՝
խնկապէս լրմամբ ամիւ անպակասելի ։
9 Նաւ զի՛ և ես իցէ բազմապատիկս նշանակել առ այս
մեծ խորհուրդ անհասանելի, և ո՛չ ճաշակել
ըքեզ՝ քա՛ղցրութի ։ իմանալ քև զայս՝ թէ զինչ իցէ
իւղն, եթէ ոչ՝ զախրութին 'ի փայտն պարտեալ՝ սո-
վիմբ բժշկեալ, ըստ սաղմոսողին, զուարթ գործեա-
ցես ։ Նաւ զինչ պարարտութին, եթէ ո՛չ զկերա-
կուրն մահու՝ սովաւ մոռացուք լցեալ 'ի սմանէ ։
Նաւ զինչ օծութիւնն, եթէ ո՛չ զմոխրոյն թշուառ-
տեսութին՝ 'ի ձեռն սորին փոխարկեսցուք 'ի պայծա-
ռութի յաւէժ ուրախութե ։ անուամբ քո փրկեալ
յոգի զօրութեան՝ հօր անուանեսցուք ։ Նաւ զինչ
արդեօք մարգարէին հոգևոր ըղձականութի ամե-
նատենչ բաղձանացն իցէ իմանալ, որոյ ծերութին
առակի 'ի ձէթ պարարտութեան, և կամ օծանելն
իւղով զգլխոյն վերամբարձութիւն, եթէ ո՛չ զհին

խար

խարդախութիւն սոյն սաստկութեան ՚ի մահ կործան-
մանն՝ կենդանագործեալ դեղովս այս կենաց՝ պատսպա-
րեալ օժանդակեսցես ։ Եւ զինչ ճրագին լուսա-
ւորելոյ շնորհակալութիւն, եթէ ոչ ՚ի մէջ իմն անյու-
սութեան մեղացն միգի և կռապաշտութեան խաւարի՝
կերպակցապէս միութեամբ ՚ի յիս եմմանուէլ ։ Եւ կամ
զինչ մարգարէն աստուածաբանեալ ՚ի սփոփանս զուար-
թարարս օրհնութեան՝ նշանակ յայտնի վայելչապէս
ոմանց աւետէ, օծցին իւղով ՚ի մրրոյ պարզելոյ ։ և
կամ իմաստունն՝ ՚ի դիմաց հարսինն՝ ասէ օրիորդացն,
հաստատեցէք զիս իւղով, և գեղեցկազարդ խնծո-
րով յարկեալ ծածկեցէք, և ՚ի պարտէզ իւղենեաց
տածեալ գրգեցէք, եթէ ոչ այսր ահա ընտրական
նիւթիւ՝ հոգւոյդ քո լցեալ՝ ՚ի սոյն լոյս տեսցուք
զանիմանալիդ ՚ի մեզ բարձրութիւն՝ գովեալ ։
Եւ արդ քեզ միայն՝ խնամակալ, պատճառ բարի բը-
նութից եղելոց, ձեռն համբառնամ տարածմամբ բազ-
կացս՝ երիկամանցս գործակցութեամբ՝ սրտիս հեծութեամբ՝
լեզուիս և շրթանցս ձայնարկութեամբ, լու՛ր ողորմու-
թեամբ՝ տէր, պաղատանացս խնդրուածոց առ քեզ
կարդալոյս ։ շնորհաւորեալ այսու պարգևօք՝ գոհա-
բանութիւն քեզ վերընծայեմ՝ հզօր ահաւոր բարձ-
րեալ անքննին, անփակ փափաքմամբ միշտ համբու-
րեցեալ, սո՛ւրբ սո՛ւրբ և միայն մի՛շտ սուրբ, օրհ-
նեալ հանապազ յաւէժ անդադար երգաձայնութեամբ ։
Ընձեռեա՛ առաւել բարերարութիւն խոպառ վրիպե-
լոյս ։ տո՛ւր յոյս քաղցրութեան՝ ո՛չ մասին միոյ մատուց-
ման լուսոյ՝ արժանաւոր ինչ հանդիպելոյս, լցնել
քև բո՛րի զնրբութիւն ծածուկ խորհրդոյս՝ դրդութիւն

խառնեալ ընդ աղերս՝ ասել ընդ դաւթի , ընկալջիք
՟մ զողորմութի քո , և զծածուկս գաղտնեացդ ան-
տեսից՝ իմաստութ քով յայտնի արարեր ։
10 Եւ արդ՝ մեծութիւն քեզ՝ ամենակալ աստուա-
ծեան աննուաղելի՝ ամենափոյթ առ ՚ի գթութի
մշտայօժար ՚ի բժշկութի , զի միացուցեր խառնեցեր
ընդ մերձաւոր դիւրագիւտ ընտանի նիւթոյս՝ ըղ-
հրաշս անճառս քումդ սքանչելեաց ահաւորութե ։
Քանզի զոր երկին ՟մ բարձանց՝ երկրիս լայնութ՝
և անդնդոց ներքնոց խորութ՝ ծովուց բազմութ՝
ոչ զօրէ տանել , այլ իբր դդոյղն ՚ի մեծէ բերի , ՚ի
փոքր դոյս տեսականեցեր զօրութ՝ սահմանեալ
ճշմարտապէս անհրապուրելի ։ զի մի՛ նորոգ իմն ե-
րևելով յայլ էութէ՝ առաջս հարևանցի երևակա-
նութե ինչ վարկանիցի՝ մերձաւորել , քան թէ բժըշ-
կել անընտրաբար զկարծիս մտաց ։ Քանզի ոչ մար-
մին՝ քեզ հաւաստապէս՝ օրհնաբանեալ որդի ՟յ , խա-
կութի և ոչ օրինակ՝ ՚ի յարդեանցն ցորենոյ արար-
չապէս միշտ հանդերձեցեր , և կայլակ կողեդ՝ զա-
րիւն խաղողոյ , և արդանդ կենաց հոգևոր ծնըն-
դեանն՝ զառատութի ջուրց յորդութե , նոյնպէս
հոգի անմահիդ փչման՝ սովաւ և ՚ի սոյն արդիւնա-
տրեցեր երկունք կենաց , որոյ կերպարան՝ յառաջ ե-
կելոյն , և ոչ հեթանոսութե է փոխարկուլ ։ որպէս
ոչ տեառնագրութե խաչական փայտի ինչ երկրոր-
դութի՝ նստելոցս յերկրի խաւարի՝ ըստ նմանութե
քո ՟տր՝ ծագեցեր ։ Քանզի յայս կերպարան շնորհի՝
զննպակաս լուսի անհասիդ յայտնեալ աշխարհի լու-
սաւորեցեր , զի մի՛ տնանկն կարօտասցի և մի՛ ընչեղն

բարձ

բարձրամտեսցէ , ըստ օդոյ հաւասար բաշխման , և լուսոյ արեգական տարածման , և ջրական վտակաց զեղման . զի հաւասարապէս բաշխիւր երկրածնաց մանանային զուգամասնութ՟ե՝ փոքունցն առաւել , քան մեծամեծացն .

11 Իսկ այս նիւթոյ տեսաւորութ՟ի խորին խորհրդոյ՝ և ՚ի բնուստ անուստ հրաշապէս ունի զթարգմանութիւն . որ՟պ զի ոչ երկմիտ ինչ շուրթափութ՟ե անհաստատապէս զտեղի փոխէ , և ոչ նենգողաբար զընակութ՟ի ինքեան լքանէ . քանզի ոչ վերջնականօք աճառովք հերքի , և ոչ յընդդիմակցէ ումեքէ ողողեալ արտաքս ելանէ . Ա՟ զի որ՟պ պատահումն գունոյ յէութ՟ի մարմնոյ՝ անփոփոխ իմն և անհրաժեշտ , որ գոլովն գոյացուցանէ՝ և ոչ գոլովն ապականէ , այսպիսեաւ իմն յարմարութ՟ե՝ իւղոյս զօրութ՟ի անդստին ՚ի յիւրոց անտի կերպարան զառեալն ունողի՝ միասնական զուգութ՟ե ընդ մեղ իսկ կցորդեցեր՝ տ՟ր յ՟ս ք՟ս , ընդ իւրն գոյի՝ և զօրինակն ընծակցելով . քանզի զանխմանալին տեսութեան աչաց և մտաց ըղձից՝ ՚ի դէմս բերեալ կերպաւորեցեր . ՚ի պտղոց երկրի ճնշեալ մզելով՝ զարմանալեօք հրաշագործութեամբ մատակարարիլ մեզ պատրաստեցեր . Մանաւանդ զի ոչ յոլովից խառնից ՚ի մի եկելոց խըմբակցութ՟ե զանազան ծաղկանց , ըստ ճնոյն և ստուերին բազմաբուրեան պլպլութ՟ե , զայս իւղ օծութ՟ե հրամանատրեցեր , այլ իբր զօրինակ փոխեալ զայն առ այս՝ դու ինքն խառնեցար ՚ի սոյն մաքրութիւն վերնալոյս ձիթոյ . Որ թէպէտ անճառ են համեղութիք քումդ անուշութ՟ե , և ընդ օրինակաց իրիք

ոչ

ոչ համեմատի, այլ ծաղիկ դաշտի՝ և շուշան հովտաց՝
և նարդոս ընտիր՝ և եղեգնախունկ խառնեալ հալ-
ուէիւ՝ յարմարունք հոտոյ քրքմոյ՝ փթթեալ ոլկուզոյ
և ազնիւ գինւոյ, ոչ սոսկ՝ քան թէ իւղոյ մուռթք
պատշաճապէս օրինակեցար. փառաւորեալ անուն-
անքննին, որ զամ ընուս, և յիրի իմեքէ ամենևին ոչ
կարօտանաս. Սուտի ոչ շփոթելովք ՚ի հակառակաց
բանադատութեց՝ բաժանեալ կամաց՝ մեկին առակի,
այլ ՚ի սիրոյ հաւանութե՛ ծածապէս ՚ի մէնջ պարարիս,
վս մեր ըստ մեզ՝ առ ամ վայելչական նմանութի օրի-
նակեցեալ. առ որս լոյս բարի՝ և հուր ջեռուցիչ,
տապ սիրոյ առանց մասին ինչ շնչման անգթական
սառնացրութե՝ այս զանգուած նիւթոյ՝ կաթուածոյ
ձիթոյ՝ մաքուր մնաց տեսեալ իմանի, որով յիրաւի
սովաւ ՚ի յամ է միանալի. Ընդ սողոմոնի օծելոյ որ-
դեգրեցելոյ ոյ՝ երգեմ բերանով հարսինն՝ երկնաւոր
փեսային բարեբան գոհաբանութի, համբուրեալ ՚ի
յիղձս մնաց՝ զհոտ իւղոց քոց քան զամ խունկս. և
իբր զբանս կենաց յաւիտենականաց ունողի, ըստ հո-
գելից բանի իմաստնոյն՝ և ծածաբան աւետարանչին,
զհետ քո ՚ի հոտ իւղոց քոց ընթասցուք. լուացեալ
զերեսս ջուրբք կենաց, որ ՚ի վեր է քան զերկին օ-
դոյս այսորիկ, և օծեալ զգլուխս անախտական իւղով-
երինայնով՝ յանդիման եղէց քեզ ուրախութե, զուար-
թապէս՝ և ոչ տխրաբար.

12 Այս իւղ խնկելի՝ պաշտելի և երանելի, ոչ սոսկ
օծումն ուղղոյս սենեկի, և կամ հերաց վարսից
գագաթան նպաստ ինչ մատուցանի, եթէ ոչ տրու-
նական կենսատու խաչիւդ տնագրեսցի. Այն իւղ

զոր

զարմանահրաշ օրհնութ̃ լուսոյ՝ զհրէայն և զխուժն՝
զհնդիկն և զբարբարոսն՝ զսկիւթացին և զելլենա-
ցին՝ զդուժն դժնէաբար՝ և զարհօրատեսակ շանա-
գլուխն սոսկալլիթխար, զտէրն ազատ՝ և զստրուկն
ծառայածին՝ քրիստոսեան արարել անուամբ քո կըն-
քէ, և հոգւոյդ մեզ ընծայէ, և հօրդ երկնաւորի՝
հարազատ որդի հաստատէ ։ Բազմօրինակ են սովա-
արուեստից տեսմունք յարմարեցելոց, նախ նի-
թոյն՝ ապա զօրութ̃են ։ Քանզի իբր անօթ փայտե-
ղէն մինչև օծեալ լիցէ՝ դիւրաբար հերձի՝ և անօ-
գուտ եղեալ անպատուի, նոյնպէս և մարդ՝ ոչ իւ-
ղեալ սովոր՝ հեշտեաւ խորտակի, և մեկուսի եղեալ
առ ՚ի քէն՝ ոչ լուսաւորի ։ Վասն սա քո՝ յիսուս,
որով զհրաշալիսն զարմանագրես ։ քանզի իբր անդը-
ծելի կազմութ̃ե կարծր պահպանակաւ՝ ամենապատ-
րաստն շրջարկութ̃ե պաշտպանեալ՝ ծածկէ յայլա-
գունակ խրթնի եկամտից ։ մինչ զի այսու մաքրութ̃ե
թաթաւեալն ՚ի սմա՝ ոչ ներկի արեամբ, և ոչ ոլո-
րատեսակ երփնիւ այլայլի ։ Նազի և թափանցանց
իմն խառնութ̃ե հոգեպէս՝ ընդ թանձրութ̃ի մերոյս
գոյութեան մտեալ անցանէ ։ զի թէ անէծք սաղմո-
սողին՝ ձիթոյ առակաւ՝ ընդ ոսկերս չարին համայ-
նիւ բաշխի, որչափ ևս հոգիդ սոյն ճարպով լուսոյ՝
զաներևոյթ ներքնոյն տեսակս կենդանագործեալ ողջա-
ցուցանէ, ազդումն տուեալ ՚ի խորոց անտի շնչման
հագագին՝ մինչև ՚ի սպառուած ծայրիցն եղերաց՝
զընաւն ընկղմէ զվիշապակ մարմնոյ մահուն արկա-
ծից ։ քանզի կենդանական զօրուն քո միշտ ահաւոր՝
Տէր յս̃ քս̃՝ ՚ի սմին խառնեցեալ՝ ընդ սոյն իսկ բնակէ ։

 13 Այս

13 Այս օծումն բարետեսիլ՝ և առ բռնամարտիկ
մերկամրձանակ ըմբիշ՝ իբր զօրաւոր հնարից
կերպարան ճգնաւորական՝ անըմբռնելի ձեռաց ներ-
հակին՝ օրինօք պաշտի, դիւաց և ախտից հզօր ա-
հարկու։ Քանզի յոքնապաճոյճ պճնուի բանին եզե-
կիէլի առ իմանալին փարաւօն, հեգնաւոր առակա-
գրութբ՝ ողբականօք շարայարմարեալ, յորժամ եղեր՝
ասէ, և հանդերձեցար ընդ օծելոյ քերովբէին, ուր
արձանքն հրեղէնք հաստատեալ կառուցան։ Օրհնա-
բանեալ ահաւորութի ամենավայր ձեռընկալութե,
որ միշտ անճառ ես բանից՝ և գերազանցել քննութեց։
որ աւետարանաւն կենաց խնկիս յարակայ՝ իբր նորա-
ծին օծեալ 'ի քաղաքի դաւթի. և 'ի քահանայապե-
տին հարցմանէ, դու ես օծեալն որդի օրհնելոյն. և
յերանաւորն դաւանութե պետրոսի՝ օծեալ միայն որ-
դի այ կենդանւոյ. և յապահաւատ քննողացն, եթէ
դու ես օծեալն՝ ասեն, ասա մեզ համարձակ. և 'ի կա-
նոնականացն քոց՝ հաւատամք յօծեալդ ուսուցիչ և
տր ամի. և հերովդէս յառաջ քան զայն՝ զօծեալդ ա-
նուն յայտնապէս հարցեալ. և զկարգ գրեն՝ դու իսկ
ասացեր, զօծեալն այ զտրն դաւթի՝ զանսկիզբն որ-
դի՝ ժամանակաւ որդի։ Քանզի այսպէս ընկալաք մեզ
ելքաբար զայս թարգմանեցեալ, որ 'ի մեզ բերի ծայ-
րըն կատարման խորհրդական կողմանն՝ վճռակ քրիս-
տոնէից նախապատուութե։

14 Այնքան ունի ահաւորութիւն՝ միանգամայն և
սրբութի՝ իւղաւորական խնկաւորուի՝ սոսկալի
անուանս օծութե, մինչ զի՝ որպ ոչ է համարձակել
ուրուք յերկրայնոցս ած անուանել՝ այլ ածային,

նոյն

Նոյնպէս ոչ բերէ մարմին՝ զքրիստոսդ անուն անձին համարել, այլ զքրիստոնեայն. անուանելի նախնւոյն մեծութե մկրտչին՝ ջուրբ զհոգւին հրաւիրողին, քանզի չեմ ես ասէ՝ օծեալն, այլ առաքեալ առաջի նորա. Սովաւ շրջելին՝ ոմն բանն աղդէ աւետարանչին մարկոսի, առաքելականացն լծակցութիւք, իբր ազգակից հարազատ ձեռինդ այ՝ այսու վարեցեալք. քանզի իւղով օծանէին՝ և առանց մարդկային հնարից՝ անուամբ քո բժշկէին. Ա՞ զի ոմն խաւար 'ի լուսոյ՝ և ցաւ յառողջութենէ, գիշեր 'ի տունջենէ՝ և մահ 'ի կենաց, այսպէս և 'ի սոյն իրէ տիրապարգևէ՝ ամ չարին երևոյթք մերժին խափանին և բնաւին ամփոփին. Քանզի ոմն ձանձք զազիրք՝ և փոքր զեռունք սարդից և ունկնամոից՝ իբր 'ի դեղոյ մահու՝ յայս նիւթոյ սպառեալ պակասին, սոյնպէս լրութե շնորհի օրհնութե սոյն իւղ զօրացեալ՝ և զայսս վանէ, և զմուրհակս չարեաց ջրէ, և զվճիռ մահու պատառէ. Ոչ է աւազան կատարեալ՝ առանց օծման օժանդակութե. Եթէ աւազակայն մահու խոցման զմարդն առաջին, սա դեղ փրկութե մատուցեալ տուաւ. եթէ անճարակ վիրացն յակոբայ և խորայէլի, սոյն իր պատուական յիշատակեցաւ. այս իւղոյ փափաքեալ դաւիթ՝ իբր ձիթենի պտղալից 'ի տանն այ՝ յուսով յարակայի, լքեալ ըղթլփատութին անդստին՝ զմկրտութես շնորհ գուշակէ. Ու զի՞ է ինձ զայսմանէ ճառել, և համօյնին կարծել հասանել, որև ոչ վերինքն զօրեն ձեռնարկութ ինչ բանի՝ զսոյն խորհուրդ 'ի մասնաւորէ ինչ ճառելով նշանակել, թողում ասել՝ թէ յիսկութէ.

15 Փառք քեզ միշտ և յամի անմահ Թագաւոր՝ 'ի
յայժմու երգեցեալ օրհնաբանութես, զոր արա-
րեր և կատարեցեր առ իս՝ բարեխնամ գթած և եր-
կայնամիտ, հարուստ և առատ ամենայաղթօղ · ան-
դրստին 'ի հարցն գծագրելով զօրինակն՝ մինչև 'ի
լրումն ածեր զխնկութին Ճշմարտապէս · Դու լոյս
իսկ բնութե և արեգակն մշտապայծառ՝ և զաշակեր-
տացն դաս՝ լոյս անուանեցեր, որով զարարածս ամ
երկրի՝ Ճառագայթիւք երջանիկ շնորհի նոցին լցու-
ցեր · Ընկալար զիւղն անուշութեան յումեմնէ՝ 'ի
յոսս, յօրինակ ընդունելութե մաղթանաց առ քեզ ·
և 'ի միւսմէ պոռնկէ՝ 'ի գլուխ, նշանակ սիրոյ գթու-
թեանդ առ մեզ · մշտափափաք բաղձանօք անսահմա-
նելոյդ 'ի այն հոտոտեալ, մինչ զի ուխտիւ անփո-
խադրելեաւ՝ օրէնս յարակայս օրհնաբանելիս՝ քոյի-
նահրաման պատուէրս կենաց՝ ընդ համօրէն աշխարհ
քարոզել զօակուանձեռն իւղոյն յարգաւորութի, զոր-
մանս հրաշից լողացն՝ առ ապառնեացն յուսադրութի ·
Դուք օծութի ունիք զսբյն՝ տայ երջանիկն առաքե-
լութեց, մեկնեալ զխորհուրդն որ 'ի մեզ զեղեալ՝ յա-
ռաւելութէ կենդանարարիդ անպակաս բովանդա-
կութե · Աստի յուէտ իմն յարմարաւոր և հանդու-
նատիպ՝ առ 'ի մամնաւորն նմանութի լուսոյդ և հոգ-
ւոյդ սբյ՝ այս կաթուած օրհնութե 'ի վերնոյդ բարե-
բաստութեց՝ անսպառաբար սրսկեցեալ 'ի մեզ, և ասի
լոյս, իբր զնախաթիւ գոլ ստեղծուածոց՝ և արարչու-
թեդ պատկերակից, որով զխաւար մթութե մեղաց
հալածես · իսկ հուր, զի յամ տարր արարածոց հաւա-
սարապէս ունի զուգութի՝ ըստ էակնին կչիռ բաշ-

խուն, ծածուկ և յայտնի, լռեալ և ծանուցեալ. և
եթէ ոչ է հարցի 'ի հակառակէն, ոչ յինքնաստատ յօ-
ժարմտութբ բաղձայ բորբոքիլ. Դարձեալ և օծումն,
զի արքայաբար որդեգրեալ ընդ քեզ 'ի ժառանգութի
հօրդ մատուսցես՝ ողորմութեդ ազգակցաւ նկարեալ
'ի մեզ՝ անեղծանելի 'ի հանդերձեալ փառսն փայլես-
ցուք. դարձել և հոգի, զի մաքրեալ զարկածս խաբէ-
ութեն՝ որ 'ի բանսարկուին ներգործութք՝ նորոգ փո-
փոխմամբ հոգւով և ճշմարտութբ՝ հօրդ երկնաւորի
երկրպագեսցուք, բևեռեալ ընդ քեզ յուսոյն հա-
ւատովք՝ ամենապարգև.

16 Ահա արդարև յաւէտ խոկապէս՝ իւղս այս լու-
սապատար խնկալիր՝ վերնականիդ սիրոյ տեառն.
Վն որոյ և պօղոս իսկ պատշաճ վարկաւ 'ի ճառ գոհա
բանութեն՝ ասելով յայտնի, որ օծ զմեզ ձեռք հանդերձ
'ի քս յս՝ ած է, որև կնքեաց զմեզ՝ և ետ զառհաւա-
ճեայ հոգւոյն 'ի սիրտս մեր. և դարձեալ մի՛ ասէ,
տրտմեցուցանէք զհոգին սբ այ, որով կնքեցարուք յա-
ւուրն փրկութե. Պատկառելի և անվանելի օծութես
յորջորջութի իբր 'ի նորումն՝ յաւէտ քան 'ի հնումն.
քանզի բանն դաւթեան սաղմոսին՝ զտիրական տնօ-
րինականացդ սկզբնաւոր կրից խորհուրդ՝ ճշմարտա-
բար վերասահմանէ, ժողովեցան կուտեցան իշխանք
ժողովրդոց՝ վն տն և վն օծելոյ նր. Մարգարէութի
մեծ տպաւորեալ զանսրբելի արեանդ պարտիս՝ հրէա-
խումբ չար մոլեգնութեն՝ որ 'ի տրդ յանդգնութի,
ով է որ ձգիցէ զձեռն իւր յօծեալն տն՝ և քաւես-
ցի. քանզի թէև յազգայնոյն սպանաւ սաւուղ, այլ
ոչ իսպառ մերժեցան յամօթ. և 'ի նախատինս ազգայ

օտարաց, մինչև արևանդ ոչ հաղորդեալ գտան։
Պարսաւական մեծ յիշատակի ապագայիցն ժառանգու-
թեն՝ աղօթանուէր աղերսարկուն ասել սաղմոսիւն, վս
դաւթի սիրելւոյ քո՝ մի՛ դարձուցաներ զերեսս քո յօ-
ծելոյ քումմէ. և դարձեալ, նայեա՛ և տես յերեսս օ-
ծելոյ քո, և արա ողորմուն ընդ օծելոյ քո։
17 Զեռինդ քո՛ քս, երկրպագեալ պարգևատրուն՝
այս հիւթ լուսակիր. քանզի ոչ այլ մեծ բարձրուն
յարքայութենն ճոխուէ՝ ասէ մարգարէն 'ի դիմաց քո
տր, քան թէ՝ գտի զդաւիթ ծառայ իմ, և իւղով սըր-
բով իմով օծի զնա։ Ուստի կիրթ իմն յիշատակա-
զքոյդ համբուրեալ լուսոյ օծութի՝ տր յս քս, ծա-
նիցուք զքեզ անփոփոխ միշտնջենաւորուն, թէ դու
ես այ՝ և յամե միայն թագաւոր թագաւորուեց. և
ճշմարիտ օծեալ իւղելոց, փառաբանեալ երկրպագու-
թե, երէկ և այսօր։ Քանզի զոր օրինակ պատրոյկ
թացեալ 'ի ճարպում՝ ոչ երևեցուցանէ ինչ նշոյլ մին-
չև հուրբ լուցեալ վառիցի, այնպէս և այս օծուն
լուսոյ առ 'ի մեզ հեղեալ՝ 'ի հանդերձեալսն ջահա-
ւորի։ Այս է կերպարանին մեկնաւոր բացերևուն, 'ի
նախնեացն և այսր բերեալ բարենշան իմն յարմարուէ՝
հրաշապայծառ երանդաւ դունեալ։
18 Որդ՝ այսոցիկ պատճառ վերադոյն մասանց կե-
ցուցչաց ածակնաց՝ արարչուեդ հարազատաց,
առանց որոյ ոչ է գրել քնեան, և ոչ նազովրեցի ան-
ուանիլ, և ոչ յիշատակիլ յորդիս յուդայի, և կամ
խրախոյս բառնալ յանուն տր յակոբայ։ Այս հիւ-
թականուն օրհնուն ձիթոյս, յորում ոք երրորդուեդ
խառնեցեալ միաւորի, ճառագայթ շնորհաց. շուք մե-
րոյ

րոց դիմաց · նկարագրութեն երեսաց · բարեձեւութեն ոտա-
տահմանց · լուսաւորութեն աչաց · տնագրութեն բբաց ·
վայելչութեն ոտից · զարդ կերպարանաց · պահպանութեան
շրթանց · հանդերձից կրօնից · յարմարից վարուց · շող-
կապ հաւաքմանց · զօրութեն անձանց · ուժգնութեն դի-
մեցմանց · խափանից յուռթից · քակտից հմայեկաց ·
նահանջից ձեռնածուաց · խայտառակից կախարդաց ·
գտից աղանդից · բռնախոյեան դիւաց · փարատից ցա-
ւոց · կատարից կնքեցելոց · տենչանք երախայից · ան-
զեղնին արտաքնոց · հիացումն հեթանոսաց · նախան-
ձարկու անհաւատից · մերկացուցից գաղտնեաց · յար-
գանք յետնոց · փառք սորկաց · պճնումն կանանց · ա-
ճեցումն տղայոց · հրճուանք ծերոց · ձեռնադրից նը-
ւիրելոց · զգուշութեն մաքրոց · պսակ թագաւորաց · ճո-
խութեն աղքատաց · յառաջադրութեն կայսերաց · *Քանզի
զո՛ր օրինակ աման ինչ կնքեալ՝ նշանակիչ իմն է ներք-
նայնոյն մեծագնութեն , նոյնպէս բարձրութեն շնորհին
'ի մեզ սոյա ծածկեցեր յանուն քո՝ ա՛ծ տ՟ր յ՟ս ք՟ս ,
վայելչական իմն տեսակաւ ծանուցեալ նշանակի իսկ
անուանն իսկոյն անդստին 'ի նոյն յորջորջեալ կո-
չմամբ , ըստ հոգելից արանց իմաստնոց՝ որ յեգիպտա-
ցւոց անուն սկսեալ , 'ի դէմս ածելով զերին կերպա-
րան՝ ահաւոր խորհրդոյ պատկեր ·

Առն արքայայս Է-ղոյն Ռուանէ ·

19 Քանզի մեռոնս այս օրհնաբանեալ , զոր մարդա-
րէն կանխաւ լոյս աչաց՝ դրեթէ զայն աղեր-
սեալ խնդրէր , ըստ քերթուեն բանի , որ ըստ խըր-
թութեն համբոյի՝ թարգմանեալ իմանի , իւղ մայր ·

այսինքն

այսինքն է՝ առ 'ի յինքն ձգօղ զմերս բնութ զօրապէս, և կայուն հաստատել չքնաղ փոփոխմամբ զջուրց լուծականութի՝ առ աւազանին լուսաւորութ. և իբրև զդեղ՝ մածուցիչ կաթին՝ 'ի նոյն ինքն յեղանակել ըղցնդելս իմ վայրագութ, և զաղբերց հեղեղել մշտահոսութի. Իսկ մառնամուտ՝ որև այս միւռոն, ըստ այլում բառի ցուցանի. այսինքն է՝ մթին, որև խաւարչուտ գոլ և ծածկեցեալ՝ կամ անտեսական. որև սոյն կոչումն դիմառուն՝ չէ օտարացեղ, քանզի արդարև յիրէ անտի անուանն նշանակի. վն զի անքննին է այս խորութ յաւէտ՝ քան զամ սրբութ մեց. Զի ոչ եթէ ջրոյ օրինակաւ զաղտ ինչ լուանայ, և կամ հացի բնութ ըղսիրտն հաստատէ, այլ նորոգ իմն յարմարութ 'ի մասունս ազդողականացն տնօրինապէս տնագրի. սակայն անհասութեն վերնականաւ՝ և զանուանն ունի անքննին. Քանզի ոչ ած իսկ և իսկ 'ի լոյս անմատոյց ասի, իսկ անսահման փառաւորութ՝ յեղանակաւ իմն անքաւուն՝ 'ի խաւար անզննին ծածկնել իմանի, փակեալ արտաքուստ 'ի ձեռնարկութց մերոց իմաստից, նոյնպ և այս ծորումն լուսոյ՝ 'ի լեզուաց ոմանց Ճարտարաց 'ի Ճահ Ճեմութց՝ գրականապ անուանադրութ՝ մռայլ առ ձայնի՝ վն ոչ զօրելոյ երկրածին բնութե զխակն գիտելոյ. Իսկ զերկոքանչիւրս ածականացն՝ անդստին յինքեան հարստաբար տիրապէս ունի. քանզի 'ի կոչումն անուան բարձրելոյն նմանակերպն՝ կըրկին մեծանոյ իւղս այս նուիրել ամենաբուրեան աղնիւ կնդրկաւ. վն զի ած մեր՝ հուր ծախիչ է, ըստ մովսէսի. և դարձեալ՝ լոյս է, ըստ յովհաննու. ուստի և եսայի Ճշմարտապս զայն ակնարկէ, ողջէցի՝ ասէ, լոյսն իս

իսրայելի 'ի հուր.

20 Դարձեալ՝ այլ իմն կերպացուցանելով զբանս՝ առ
՚ի նոյն պատկեր յայտնութե իրի . վ՟ս զի ոչ մոռանամ
զիմն նողկութի՝ որ ՚ի գթութէ մեծիդ քաղցրացաւ՝
վերստին գովեստիւ օրհնել . քանզի՝ մեռայ, որ է դառ-
նութի, այսինքն՝ նշանակ իմն յարմարական չարչարաւոր
կրից տաժանմանց, որ և միւռոն ստուգաբանեալ մեկ-
նապէս ըստ մեզ՝ մեռելուն ազգականութի: Քանզի
այսու օծմամբ հոգևորականաւ՝ խզեալ կամ հատեալ
՚ի սնոտիասէր մահակերպարան տաղտկալագրանէն հեշ-
տութենց հակառակողին, որ օդախառնաւ մեղկութե
զքնարս ձայնատրական՝ և կամ զարկուած վերածած-
կուն մզնարհեստ ուժգնաբարբառ խրոխտաճնչական
կազմուածոյ թմբկիս գործականութե՝ ջրացիր իմն
գիջութ՝ անվայելուչ թուլադաշնակեալ՝ ՚ի սառն և կո-
րստեան քարշէ զօրինակ մերս գոյութե, կապիմք յուսով
վերստին դարձեալ է անձառ խորհրդոյ խաչի քո՝ ք՟ս,
մկրտեալք ՚ի մահ կենդանւոյդ՝ անվախճան կենացդ-
ռոյաւ հաղորդիմք, ՚ի քեզ իսկ ա՟ծ համայնիւ խրախու-
սեալ՝ խոպառ ամենևին անհատուածելի:
21 Այս իւղ՝ զդրօշեալն քառակուսեան յանուն քո
յի՟ նշանի բարձրելոյդ հաւասար հաստէ . շնորհ
ընձեռեալ զուգափառ և նմանատիպ արեան կեցուց-
չիդ՝ նոյն անվանելի փառօք պսակեալ մեծացուցանէ:
Փայտ անուանի իւղոյ օրհնութե, ըստ մարգարէին
կանխաձայնութե, զի հասարակաց կազմեցեալ բուսոց
անտառաց զօրապէս ուղղեալ՝ ՚ի խակութէ չարին ար-
կածից և օտար կարծեաց՝ ՚ի ստեղծողդ վերաբերեալ
առ նոյն նիւթս կենաց՝ հասուն ներգործէ: Ո ի
և որ ՚ի մեզ մուծցն պատուհանաց մշտաբացիկ թափան-

ցանցութիւք՝ յանուն մեծութեան ահաւորիդ զօրութեան՝ ՚ի խոհական իմն համեստութի քեւ ընագրեցեալ առ ՚ի յղձակերտ օթեվան հոգւոյդ՝ անաղդելի պատրանաց չարին՝ խաւարահողմ խարդախողին՝ այսու լուսով վառեալ ամփոփիմք ՚ի նուագ գոհութեան երեկորեան պաշտաման՝ ընդ երկնայնոցն ղամբարաց . առ օրինակ վառման շնորհիդ՝ որ ՚ի մեզ, ՚ի սոյն յիշատակ փրկութեան բարեացն՝ սովաւ տնկեցեալ ծագի, և ծաղկաւէտ եղեալ պտղածնի . ՚ի սպաս ընթրեցն պատրաստութեան յետնում գիշերի՝ ՚ի մեծիդ գալստեան, ահա զայս լոյս ճրագի համարեալ ՚ի կիր արկանեմք :

22 Դարձեալ՝ ըստ գծագրացն գումարութեան՝ քան և չորիցն շարագրութեան որ յաւելափեաց անտի վերաթուի մինչև ՚ի քսաներորդ երկրորդն կարգի, յորում զայս խորհուրդ խորութեան անտուստ թարգմանեալ՝ ճաշակ հեշտալի որոց հաղորդին՝ ջամբել պատրաստեմք ամենակազմ յարմարութե . քանզի յութներորդէ անտի գրոյ՝ ՚ի չորեքհարիւրն փոխաբերեալ՝ ստուգաբանօրէն քննութե ընդ միթոյն անուան՝ նիւթ ճշմարտագրի . որ է կերպարան արդեան խմորոյ՝ յինքն բերողի զպանգուածն զօրեղապէս . որ ո՛չ սակաւն ՚ի յոլովէն պարագայի, քան թէ ՚ի նոյն իրն դարձուցեալ, ըստ աւետարանական առակին, զամ առ ինքն վերաբերեալ աճեցուն առնէ .

23 Սոյն իւղ հեղուն՝ միշտ համբարձման և խոնարհութեան, օրինակ և նմանութի, առ ոմն կակուղ պատառաւ մատուցեալ ջամբի, հարթակշիռ և բարեյարմար բանի կերպարան . իսկ համայնիցս լուծականաց՝ հաստուտ և ստորածորելի նիւթից՝ գերափառ

վե

վերաշրջական հրաշափառ խորհրդոյ պատկեր. քանզի և յաման ինչ մորթոյ արկեալ՝ ոչ ըստ գինւոյ ձևոյ և կամ ջրոյ թացուն՝ մեղկէ, այլ ՚ի սահման պատշաճին պահէ: Այսպէս ընկալեալ զքոյոյդ բարեաց անհաւասար առաւելութի՝ որդի այ կենդանւոյ, զորբանուէր այս օծելութի՝ ՚ի ճակատ գլխացս արեամբ քո գրեմք. և ՚ի բնութի շնչոյս՝ հոգւով քո ապաւորեմք, հաւատացեալ խորհրդով մտացս, եթէ յաւէտ յայտնեսցի նորոգ փայլեցեալ բազմաճաճանչ ծայրարձակութբ՝ ՚ի տարածումն յոդնատեսիլ զարմանահրաշ ընդարձակութն՝ պտուղ իւղոյ ընծայել զլոյս՝ ՚ի փառս ապառնեացն հանդերձելոցն: Այս ճարպ հոգևոր երջանիկ և վերնանշոյլ՝ ՚ի դէմս երեսաց իմս պատկերի՝ քումդ նշանաւ ջահաւորեսցի:

24 Դու քանզի՝ իբր անհաս ոչ ըմբռնական այս մեծզօրութի՝ արագ սլացմամբ ՚ի թևս թեթևս մտաց պայմանի, անդր քան զկարծիս ուշոյ իմաստից՝ անհուն հետևման անհետ փախստեան՝ լոյն իմն միջոցաւ խապառ որոշեալ, փակեցաւ յինէն, ոչ օրինակեցաւ կըցորդաւ, ոչ նմանեցաւ զուգամասնութբ. ոչ սահմանեցաւ ձևակերպութբ. ոչ կշռեցաւ ընկերին չափով, այլ ահա ընդ ածեան խաչիդ նշանի՝ հաւասարութբ արեան կեցուցչիդ՝ հոգիապէս գերազանցեցաւ: Դու արդ՝ օրհնեա՛ զմեզ տր սովաւ և ՚ի սոյն. ես և անունդ քո ահաւոր, լուսաւոր, երկնաւոր և զարմանաւոր, ՚ի գովեստ փառաց անճառից մաքրակրօնից՝ բուրվառաւ խնկեալ, տր՝ տր, անքննին, անպատում, բարձրեալ, ողորմած, վերերգեալ՝ ճշմարիտ, բարերար և տր, որա՛ սովաւ փրկուն. տուր և քաւութի. պար-

 գևեա

գևեամ բժշկութի · հանդերձաւորեամ շնորհ · առատա-
ձեռնեամ երանութի։ Օծութմն այս ձիթոյ՝ երկնանձրև
լուսոյ՝ անարատ գտայց · յիւղելս այս թեզան բանաւո
րական՝ մի՛ մնացէ և մի՛ գրաւեսցէ տխրականութի աղ-
տոց մեղանաց՝ շաղախել երբէք զոգւոյս կերպարան։
Եղիցի՛ սոյն ինքն որոց մատչին օծանիլ սովաւ՝ հարսնա
պաճոյճ պանծանօք պճնել գեղայօրէն ոգւ վայելչութ՝
երջանկապէս յոգի զարդարեալ։ Եղիցի հուրս այս
լուսափառ և ածաձիր՝ մերձեցելոցն 'ի սոյն ընտրութ՝
մուխ կրկնեաւաց և բարեփափուք ջերմութ ոյլ յօրին-
ուածոյ, որով ածիւ ամենապատրաստ պնդութե՝ 'ի
կարծրականումդ անսասան վիմիդ յարակայեցեալ միշտ
արձանացայց՝ 'ի քեզ հաստատեալ աներկմտելի։ Լիցի
նշանակ վերնամրձանակ սյսր պարգևի սովաւ վառե-
լոցն, ոչ ողողիլ ջուրբ · ոչ այրիլ հուրբ · ոչ ցրտանալ
'ի սառնութե · ոչ վնասակար հողմով շիջանիլ · ոչ աղտե-
ղիլ յուրուական ինչ պղծութե · ոչ զպահեալսն՝ չարին
մատնել, և ոչ 'ի ստորև ելիցն՝ զմթերս գանձուն կե-
նաց՝ յիմարաբար արտաքս հանել · ոչ անպատսպար մը-
նալ 'ի թևոց քոց օգնականութե, և ոչ զէացեալսն 'ի
մեզ օծութի՝ անմաքրապէս 'ի բաց մերկանալ։ Այլ ե-
ղիցուք քև 'ի սոյն հրացնել · սովիմբ պարարել · սովաւ
լուսաւորեալ · այսու արդարացեալ ազատացեալ պսա-
կեալ և թագաւորեալ։ Առ քեզ միայնոյ միայն օծելոյ՝
յամենեցունց օրհնութիք երգոց, ալէլուք լեզուաց,
ձնչմունք ձայնից, յաղթանակութիք գովեստից, բարե-
բանութիք շրթանց, սրբաբանութիք սաղմոսաց, ընդ հօր
և հոգւոյդ սրբ՝ յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն։

Սա է՛ յետնորդութ 'ի սրբութ, և այս արձանագրութ 'ի սրբու-
թեանցն սրբութեան։

Մէջքասին ցաւելուած նշէին հեծութբէ՝ նորին հաջողէ, առ նոյն աղէրս նախըմանաց բանի։ 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ այ։

* Բան. ՂԳ.

1 Տէր յաւիտենական. բարերար եւ ամենակալ. ստեղծիչ լուսոյ, եւ յօրինիչ գիշերոյ. կեանք 'ի մահու, եւ լոյս 'ի խաւարի. յոյս ակն ունողաց, եւ երկայնմտութի տարակուսելոց, որ ամենարուեստ իմաստութբ քո՝ դարձուցանես յայգ զստուերս մահու, աննուա՛ղ ծագումն եւ անմո՛ւտ արեգակն, քանզի ո՛չ զօրէ ծածկել զփառս տրութն քո՝ խաւար գիշերոյ։ Որում կրկնի ծունր երկրպագութեան ամ եղելոց՝ երկնաւորաց եւ երկրաւորաց, եւ սանդարամետականաց. որ լսես զհեծութի կապելոց, եւ հայիս յաղօթս խոնարհաց, եւ ընդունիս զխնդրուածս նց. աստուա՛ծ իմ եւ թագաւոր իմ. կեա՛նք իմ եւ ապաւէն իմ. յո՛յս իմ եւ վստահութի իմ. յիսո՛ւս քս ածդ ամ. սո՛ւրբդ հանգուցեալ 'ի հոգիս սրբց, մխիթարութիւն վշտաց՝ եւ քաւարան մեղուցելոց, որ գիտես զամ յառաջ քան զլինել նց. առաքեա՛ զպահպանողական զօրութիւն աջոյ քո, եւ փրկեա զիս յերկիւղէ գիշերի եւ 'ի դիւէ չարէ։ Որպ զի զյիշատակ սոսկալի եւ սբ քո անուանդ՝ միշտ համբուրեալ շրթամբք հոգւոյ ըղձութեան շնչոյ, կեցից պահպանեալ ընդ այնոսիկ՝ որ կարդան զքեզ 'ի բոլոր սրտէ։

2 Լու 'ի դրօշմս խաչի քոյոյ նշանիդ, զոր ածային արեամբ քո ներկեալ նորոգեցեր, եւ 'ի նոյն շնորհ որդեգրութն զմեզ մկրտեցեր, եւ 'ի փառս պատկերի

քո նկարեալ յօրինեցեր այսու պարգևօք ա̃ծակա-
նօք, ամաչեսցէ՛ սատանայ. քակտեսցի՛ն մեքենայքն.
բարձցի՛ն որոգայթքն. պարտեսցի՛ն մարտուցեալքն.
պակասեսցի՛ն զէնքն սայրասուրք. մերժեսցի՛ մէգն.
փարատեսցի՛ խաւարն. մեկնեսցի՛ մառախուղն. Բա-
ղուկ քո հովանասցի՛, և աջ քո կնքեսցէ՛. վ̃ն զի գը-
թած ես և ողորմած, և անուն քո կոչեցեալ է 'ի վ̃ր
ծառայից քոց։ Եւ քեզ ընդ Հօր՝ Հոգւովդ սրբով՝
փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս յաւիտենից,
ամէն։

Մ՝ էրոպէին ցուցեալ հրշէին հեծելոյն՝ նորին հաւասարէ, առ նոյն
աղերս մաղթանաց բանի. 'Ի խորոց սրտից խօսք՝ ընդ Ա̃յ.

* Բան. ՂԲ.

1 Երգակին արդար. ճառագայթ օրհնեալ. լու-
սոյ կերպարան. փափագ անձկութե. բարձ-
րեալ անքննին. զօրեղ անպատում. բար-
ւոյ բերկրութի. յուսոյ տեսութի. գովեալ երկնա
ւոր. թագաւոր փառաց. քո̃ արարիչ. խոստովանեալ
կեանք։ Եւ արդ՝ զթերութի վրիպանաց բազմաբը-
խեալ ձայնի եղկելոյս՝ ամենազօրդ բանիւ լցեալ մա-
տուսցես յաղերս հաճութե հօր քում բարձրելոյ։
Որ վասն իմ 'ի փորձ եկիր անիծից, կերպարանեալ
զիմ նմանութիւն՝ ամենևին կենաց օրհնութիւն,
վերնոց և ներքնոց բարեխնամօղ տեսուչ համայնից։
Օ՛ ի թէ յանձն առեր մեռանիլ վասն իմ՝ Ա̃ծ և
Տ̃ր բոլորեցուն, որչափ հաճեսցիս առաւել և այժմ
վտանգաւորս կրից կարեկցել, ընդ իմ պարտաւորիս
միշտ

միշտ աղօթելով ազգակցաւ մարմնոյդ առելոյ 'ի մէնջ առ համապատիւդ քո Հայր ։

2 Եւ վասն արեանդ պատուականի միշտ մատուցելոյ 'ի հաշտութիւն կամաց առաքչիդ՝ բարձցին վտանգք մեղուցեալ դատապարտելոյս ։ թողցին պարտիքն ։ ապաքինեսցին ամօթն ։ մոռասցին պատկառանքն ։ բարեգործեսցին դատակնիքն ։ սատակեսցին որդունքն ։ վերասցի լալն ։ հանդարտեսցէ կրճումն ատամանցն ։ սպառեսցին ողբքն ։ հատցին արտասուքն ։ մերժեսցի մուգն ։ հալածեսցի խաւարն ։ վատնեսցի հուրն սաստկութեան ։ հերքեսցին տանջանարանքն բազմօրինակք ։

3 Եկեսցեն գթութիւնք կամողիդ և պարգևողիդ կենաց ամենից ։ ծագեսցի լոյսդ ։ արագեսցէ փրկութիւնդ ։ հասցէ օգնութիւնդ ։ ժամանեսցէ այցելութիւնդ ։ կանխեսցէ ցօղդ ողորմութեան , յառաջեսցէ արբուսցէ զանդաստանս պապակեալ՝ անկեալ ոսկերացս թշուառութեան 'ի վիհն մահու ։ ծաղկեցուսցէ պտղաբերեսցէ բաժակդ երկնաւոր արեան կենարարիդ՝ զերկիրս խնամեալ աւուրն լուսոյ , որ անծախապէս միշտ պատարագի յիշատակ կենաց փրկութեան հոգւոց ննջեցելոց ։ Ով ի ամիւ մահացեալ հոգիս մարմնովս մեղաց՝ շնորհօք քո՝ գթած , 'ի քեզ զօրացեալ քև նորոգեցայց , զատեալ 'ի մեղաց անմահ կենդանութեամբ 'ի յարութեան արդարոց , հօր քում օրհնեցեալ ։ Ընդ որում քեզ փառք , և հոգւոյդ սրբոյ բարեբանութիւն վայելչական գոհութեամբ , այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից , ամէն ։

ՎԱԽՃԱՆ ։

Ըստ

* Յիշատակարան Մատենիս Գրողեան.

Ըստ հոլովման ընթացից ամենակալ յառաջ շարժութե , որ ըստ ըրապատարն նշուլագեղն արփիածածանց՝ լուսակիրն օրակշիռն մղտափարատն ակնապարար՝ ականն արեւու՝ ստեղծականն արուսեկի , որ համբարէ հոլովէ կուտէ ամաց յոլովուն 'ի չափս դարուց՝ շնչասպառ եւ կենդանանորոգառուղեկան յաւիտենից , 'ի յաւարտումն կտրման եններեակ յոբելինին , 'ի սկիզբն պսակելոյ մոի տասնեկին՝ Յաբեթական տոհմիս տումարի . յետ երից ամաց անցելոց՝ որ զկնի գալստեան՝ 'ի կայս եւ 'ի կոյս կողմանց հիւսիսոյ դիմաց արեւելից՝ յաղթօղ եւ մեծ կայսերն հռոմոց Ռասլի , յորժամ ընդարձակ եւ մակադաւիթկանոնաւ ըսփիւռ տարածէր՝ լիասահման եւ անխտրոց 'ի ստուարակարկատ կոթողս կարծր արձանաց՝ 'ի ձըգումն ձեռին՝ եւ յանխզելի լարս պարանաց երկարագունից՝ անթարթափ 'ի նոյն վերասլացեալ 'ի յաջ եւ յահեակ՝ սեպհականել յաւելուլ բաժինս մասանց վիճակաց՝ խմբից աշխարհաց 'ի ծոց իւր .

Արդ՝ 'ի յայնմ անդորրութե միջոցի , յորում եղերեալ ընդոտնեցաւ Թշնամիք եկեղեցւոյ , ստացեալ հիմնեցի , կառուցի , կարգեցի , կուտեցի , արձանացուցի , դիզի , բարդեցի , կացուցի , ցուցի , հաստատելով 'ի հրաշակերտութիւն միադոյ իրի՝ զըսպղմաստեղնեան դրուագս դրութե այսմ սոփերի արգասաւորի , ես Գրիգոր կրօնաւոր քահանայ , յետին բանահիւսաց , եւ կրտսեր վարժապետաց , գործակցութբ եղբօր իմոյ ընտրելոյ՝ Յովհաննէս կոչեցելոյ՝

նա

Նարեկայ մեծափառ և բարձրապատիւ ուխտի վա-
նականի . որք իբրև զմի մարմին բանական՝ 'ի յեր-
կուց առ մի կերպարան շինելոյ դիմաց կենցաղավա-
րելով . ոչ միայն հարազատք , այլև միաշունչք միա-
կրօնք համապատիւք զուգահաւանք , 'ի քառից աչաց՝
առ մի և նոյն շաւիղ խորհրդոյ տեսեալք .

Արդ՝ հայցեմք 'ի ճաշակողացդ յայսմ սեղանոյ՝ յոգնո-
րէն և ախորժահամ հանդերձելոյ՝ յիշատակել զմեզ 'ի
մաղթանս ուղղոյս և 'ի պատկանաւոր խնդրուածս ,
սեռն սիրով 'ի միտս բարիս . որով և դուք եղիջիք
գրեալ 'ի մատեանս կենաց վերին դպրութեն .

---

* Յիշատակ վարուց հոգեկիր հաւրն ս̃բյն Գրիգորի .

Սմենափայլ նշողիւք ճառագայթից շնորհաց հոգ-
ւոյն ս̃յ՝ լուսապատար պայծառազարդեալ՝ հը-
րեշտակն 'ի մարմնի ս̃բն Գրիգոր՝ էր յանձևա-
ցեաց գաւառէ վասպուրական աշխարհին . որդի տ̃ն
Խոսրովու անձևացեաց եպիսկոպոսի . 'ի ժամանակս
կայսերութե̃ն յունաց Վասլի և Կոստանդեայ . յա-
ւուրս Սենեքարիմայ հայոց արքայի . և 'ի հայրապե-
տութե̃ն տ̃ն Վահանայ կթղիկոսի . Սա սնեալ 'ի կարգ-
կրօնաւորութե̃ 'ի վանս Նարեկայ , որում և եղև
առաջնորդ , ուստի և հռչակեցաւ Նարեկացի : Այն
սա երկնահանճար վարդապետութե̃ գերափայլեալ՝
մեկնեաց զԵրգն Երգոց Սողոմոնի . դեղդեղեաց
զՃառ խաչին , և զՆերբողեանս 'ի ս̃բ ա̃ծածինն , 'ի
համօրէն դունդս առաքելոց , և 'ի ս̃բն յակոբ մծբը-
նայ . և զՔարոզս գանձից . Սա բանապաճոյճ պեր-
ճա

ճամանութբ գրեաց զայն զղն բանս աղօթից ՚ի
խնդրոյ հայցման հարց միանձանց , զոր թողեալ մեզ
վերջին ժառանգութի անսպառ մթերից՝ փոխեցաւ
յաստի կենաց՝ վախճանեալ յերիտասարդական հա-
սակի , ՚ի թուականիս հայոց՝ դճծբ . և ամփոփեցաւ ՚ի
նոյն վանս Նարեկայ . Իսկ յորժամ Սենեքարիմ ար-
քայ փոխեաց զաթոռն ՚ի փոքրն հայաստան , ապա և
միանձանցն նարեկայ դիմեալ մերձ ՚ի կողմանս քա-
ղաքին Ակնայ և Տիւրիկեայ , շինեցին վանս յանուն
Նարեկայ , ուր բերեալ հանգուցին զպատուական
մարմինն , թէև այժմ է աւերակ , և կոչի ուխտ Արա-
կայ , յորմէ լինին նշանք բժշկութե ՚ի փառս այ :
Որոյ ածախօս մաղթանաց օժանդակութբ արժանաս-
ցուք զմայլական տեսութեն այ . որում պատիւ փառաց
ծնրադրական երկրպագութբ յաւիտենս , ամէն :

Սերոյն Գրիգորի Նարեկացւոյ՝ Ներբողեան առ սբ Ածածինն :

Գումարք խմբից դասուց երջանկացն՝ պատուա-
սիրեն բխուրաբեղուն բանիւք գովեստի՝ զըս-
կըղզենալոյսն կենաց գոյից ՚ի կիցս բանից ըղձա-
ձայնութեց . և ոչ փողովք տաւղօք և քնարիւք զգայա-
կան սրտի՝ շարժեալ զգործի՝ զգերաղանցեալն ՚ի լոյս
անմատոյց ուրախութբ վերադրուատեն . Նաւ զանճառ
արարչութե հրաշագործ ամենաստեղծն արուի օրհ-
նելով , պատճառ փառաբանութե խկութե հաստչին
զհաստուածոցս առնուն գոյութի . ոչ և ճշմարիտն
բան ցուցանէ , ՚ի ստեղծանելն ինձ զայս ամ , բայց
զօրաց դասուց երջանկացն օրհնեցին զնս մեծաձայն ,
և

և ա՟մ հրեշտակք իմ գովեցին զԻս․ Լու արդ՝ եթէ հրաւիրեա և երագընթաց փառաբանչօք՝ վերնաթռիչ պատգամաւորօք՝ հոգխանիւթ և աներծական կենդանեօքն նմ օրհնաբանի․ որ թէպէտ և նոքա վեհք են բնակութ՟բ կայից սուրբից, և նշոյլ երկրորդ՝ լուսոյ առաջնոյն․ այլ սակայն յոյժ անտեսաբար տպաւորութ՟բ առ բնութ՟ի բարի բանին բարձրելոյ՝ բարեզարդաբար բերկրանօք բերին․ և որ գոհաբանի առ ՚ի նոցանէ ս՟բ ա՟ծութ՟ն՝ լայնածիգ հեռաւորութ՟բ և ընդարձակ միջոցաւ յաւէտ անջրպետ նշուլիւքն ծածկի ՚ի նոցունց: Ապա զայն՝ որ զանհասն հրեղինաց ՚ի հողեղէն յարկն պարունակեաց․ և զանձառն ՚ի սերովբէից զգալի մարմնոյ յօդիւն պատեաց․ և զկերակրիչն դասուց հրեշտակաց՝ կաթնասուն ստեամբքն դիեցոյց, ո՟ր երդ պատկանագիր ՚ի ձահ գովեստից օրհնեալ պատուեսցէ: Օ մարմնարանն անտեսին՝ և ըղձեմարանն մեծին․ զտաղաւարն տիրական՝ և զխորանն ա՟ծական․ զխառնարանն ճաշակման՝ անապական խրրախճանութ՟ե․ զորբարանն մաքրութ՟ե՝ և զընդունակն զգաստութ՟ե․ զնպատակն կուսութ՟ե՝ և զօրինակն երանութ՟ե․ զհարսնարանն անլուծանելի անժամանակականն փեսայի․ զբնակարանն հաճու՟ե՝ կամաց անեղն ա՟ծու՟ե: Օ այսքան փառաւորդ շնորհաց ընդունակն, և ո՛չ նոքին ա՟ծութ՟են օրհնաւուք հրրեշտակացն պարք՝ ո՟ք պարտնէ պատուել ժպրհին, թո՛ղ թէ մարդ երկրային ՚ի կշիռս չափոյ բերանոյ հողաղանգուածս հիւթոյ մսեղիս մարմնոյ․ քանզի անճառութ՟բ անհասականաւ վեհագոյն ամենեցուն փակեալ գտանի․ և ո՛չ զօրէն երկնայինք զարարչին ան-

հաս

հաս տնօրէնութեն զանքննելին ծնօղ՝ արժանապէս վե-
րաքարոզել ։ Քանզի թէ ըստ առաքելական ձայնին
պօղոսի, մարդն անձնացեալ ոչ յումեքէ պատմի, ապա
որ զլրութի բանին էութե ածութեն յղացեալ կը-
րեաց 'ի մարմնի՝ զիարդ ըննեսցէ շարժութք շրթանց
լեզու մարմնեղէն զնա ճանաչել ։

Ոլի թէ դասք պետութեց անմահից վեհից վերնոյ
բնակութեն՝ եկեղեցեաւս 'ի յայս խորհուրդ խո-
րին յառեցան ․ ապա յայտ է, թէ մեծ է առ նս հիա-
ցումն ըքանչելի գործոյս այսորիկ, քան զհասումն երկ
րաւորացս բանից պատմութե ։ Բայց սակայն երգեսցէ՛
բանս որքան զօրեսցէ 'ի բաղձանաց սրտի փափագման՝
նմին ընծայ օրհնաբանութե փառաց տեսչութե ․ Նա՛ զի թէ
երկինք՝ փառացն այ լինին պատմաբանք՝ և յանդրէն
դարձ տարադրելոյ տոհմին յուդայի՝ ժողովք ժողո-
վրդոց տեսին զփառս անեղին, ապա այժմ յերևիլ
բանին 'ի մարմնի և լինիլ մարմին ադամեան կերպիւ,
հարկ է յոյժ ճահողապէս ոչ միայն անմարմնոցն՝ այլև
զգայնոցս արժանաբար ըղձականութք ձայնել զձայն բերկ-
րանաց բարբառոյ բանից օրհնութեց ։ Քանզի խոնարհս
այս երկիր՝ եղեալ տիրակիր՝ դասու լծակից ընդ ածա-
կիր երկինն վերին ․ վասն որոյ խրախուսեալ հոգևո-
րական հրճուանօք երկուցն դասուց 'ի մի խումբ պա-
րու՝ տօնս տարեկանս փրկչին փայլման կատարեն ․ ըզ-
գայական սեռս եղականաց, և անմարմին դասք հրեշտա-
կաց ․ յերևելիս տեսականաց, և յիմանալիսն ծածկե-
ցելոց ։ Ընդ որս և մեք կցորդք այսօր եկեղեցի դուս-
տըր վերինն յարկի երկնայինն առագաստի, պարեմք
հոգեպէս տարփմամբ՝ երգելով քեզ ընդ երկնայնոցդ

Ո՛վ ամենասուրբ արարչընկալ տիրուհի և ածածին. որ զանտանելին երկնի բարձրութիւն և երկնի լայնութիւն, ծովու խորութիւն և անդնդոց անհասութիւն, զ՚ի քէն մարմնացեալն խնկութէ էութիւն, յորովայն անձուկ մեր քում սենեկի կրել զօրեցեր. Նա որ հայեցեալ երջանկին յօբայ՝ պատուաբանեաց ՚ի ձև առակաց՝ զանբաւութին մեծին սքանչացուցեալ. յումեմն դիմաց ասելով, եթէ չունիմ զնա. և զայլմէ, թէ չէ՛ ընդ ինև. Որում երգակցեալ մեծին յովհաննու ՚ի բանն յայտնութիւն ասէ հիացմամբ, փոխեալ երկին և երկիր ՚ի մի սասանութի ՚ի դիմաց էին, և տեղի ոչ գտաւ. քանզի արդարև յաւէտ անձկութեամբ ամփոփին ՚ի բերումն բովանդակութիւն արարչական բանին հանգստեան.

Իսկ դու ընտրեալ ՚ի զարմս և ՚ի զանգուածոյ մաքուր զաւակի մեր ածածին. տարար զնա ՚ի քեզ ախորժ հանգստեամբ կամացն հաճուն, եղեալ երկիր անձնական՝ բանական բուսոյն. և զգոյական անդաստան՝ կենացն հացի. և վառարան բորբոքման՝ անշէջ կայծական. և վայր դալարաբեր՝ հայրական ծոցածին ծաղկին. և ծառ երկնուղէշ՝ անթարշամ խնծորին. և գործարան գոյութեան՝ լուսատու մարգարտին. և լեառն արձանունակ՝ երկրաւոր վիմին. և ոյդ արփիականիզն՝ աստեղն առաւօտին. և յարկ դիտապետին՝ բանական հօտին. և արքայարան լուսակերպ՝ անմահ թագաւորին. և մայր կաթնամատոյց՝ բնաւից ստեղծողին. և հարսն սրբուհի՝ հօրն քի.

Ընդ ամ և ուրախ լեր ձայնիւ երգոց օրհնութեան, քումդ երանութեան բանագովութեան. խրախաձիր և ձայ-

նիւ ողջունի գաբրիէլեան աւետեացն՝ բերկրեալդ 'ի
կանոյս . բնակարան արժանաւոր բանին խոնարհութ .
անկապաղարթ մարմնոյ ածութեն խառնարան . խու-
ղարան օծելութե քաւական անուանադրութ . որ նախ
քան զծնանիլ բանին առ 'ի քէն՝ անթերի լրականու-
թբ հրեշտակական թեւոցն սքողմամբ՝ ցանդ արկեալ
պահէիր անաղտ անբծութբ . Եւ որ հաճեալ հաւա-
նութբ երրորդական փառք ածութեն՝ ճանապարհ ա-
րար հանգստեան . քանզի հոգին սբ եկն 'ի քեզ՝ յօ-
րինօղն անախտ սրբութ . և բարձրելոյն հօրն զօրութի՝
մօրդ հովանացաւ . որդւոյն պատրաստեալ զքեզ ըն-
դունակ . Եւ որ բնակեցաւն էակիցն հօր բարձրելոյ՝
էր անժամանակ . և որ յօդաւոր մարմնով 'ի քէն ծը-
նաւ՝ սկիզբն ունի էութ նախ քան զարուսեակ . ուս-
տի և զյօդաւոր մարմինն միակ , խառնեաց ընդ ածա-
կան բնութեն իւր անքակ . և սեպհականեաց զաթոռն
հօր իւրոյ դաւթի յաւիտեան . թագաւորեալ տանս
աշխարհի և երկրիս քաղաքի . արկեալ սոցա ուղ ճանա-
պարհի զխայտակերտն գործի՝ հանել 'ի կամարն երկ-
նից տաճարի . և կանգնեաց զխորանն կործանեալ ա-
դամեան մարմնոյն՝ 'ի նորոգութի շինութե քաւական
ուխտին դաշնաւորութե .

Արդ՝ այսպիսեաց բազմաթիւ և բարձրագոյն բա-
րեաց ընդունակ և մատակարար՝ միայն դու մաքուր
կուսութբ էին խնկարան տիրուհի օրհնեալ սբ ածա-
ծին . քանզի իբրև զճնշումն խառնուե խնկոց կըն-
դրկի և զմռսի ընդ տաշխին և կասիայի՝ բոլբոջեալ
հրով մաքրութե բարդեցեր զծուխ բուրման անու-
շահոտ սրբութե 'ի հոտոտելիս այ և հօր հաճոյութե .
վա

վարուք մաքրեալ, բարութե՛ լցեալ, հեզութե՛ ար-
ձանացեալ, առաքինութե՛ կատարեալ, քաղցրութե՛
աղբիւրացեալ սբ. ածամայր.

Խնդա՛ և ուրախ լեր յարկ անճառ ծնելոյդ 'ի քէն անեղդ այ. որ 'ի նմին յորդւոյն քո խնամոց՝ հրաշազարդ փառօք ամբարձար 'ի կատար աւարտման վերնայինն երկնի լուսածուս. և թևօք թեթևութե հոգւոյն սլացեալ՝ յիմանալիսն վերաչուեցեր 'ի կայանս հանգչել. Ուստի և զանհասանելին իշխանականս իմացման՝ զանկապտելին զգայութե սրտի նկատման՝ զվայելս անտեսիցն՝ անձնապէս հոգևագրկեալ, զանեղծին փառաց ճոխութի՝ քեզ սեպհականեցեր սբ. ածածին.

«Ներբողեալ ես մաքուրդ փայլումն, կրօղ արարչին առաքինութե. որ սքանչելարուեստ հրաշիւք ներգործել քև 'ի մեզ զփոփոխումն մեծ արդասեաց փառացն ը՟ փոքուն յեղանակեցեր. քանզի զանհայրն մանուկ՝ մայրդ որդեպս գերագգուեցեր. և ըմբռնեալ բարձողաց ձեռացդ բազկօք՝ զանպարագիրն էակ մարդացեալ՝ 'ի համբոյր հպելոյ մատուցման շրթանցդ ողջագուրեցեր. որում դասք մեք ժառանգակիցք՝ աբբայ հայր զած առ ձայնել՝ 'ի ձեռն քումդ միջնորդութեան սուրբ ածամայր.

Բարեհամբաւեալ ես մաքրութե շաւիղ նախընթաց կուսից. որ զլրումն ունողն գոյից՝ կարօտաբար կաթամբ լցուցեր. և աչաց մարդկութե զանտեսն՝ 'ի մարմնի ետուր նկատել. վս որոյ զամ բերան գոհութեամբ՝ ստացար քեզ օրհնաբանս՝ անձկով տարփման սուրբ ածածին.

Երանեալ ես դու 'ի լեզուս ամբիծս ընտրական շըր-

թանց

Թանց ծաղկիդ յեսսեայ պտղոյն մեր կենաց. որ 'ի դըրուէ̃ խառնուէ̃ քառից յեղանակեալ տարերաց՝ անկըցորդ մնացեր 'ի մասնէ հողածնելոցս հասարակաց. ոչ բերող ծանրուէ̃ բնակակիր համաստեղծս կարեաց, այլ քերովբէորէն հրաբերան բղխող նշուլից։ Սուսերագ ընթացիւք հեռոց հեռացեալ 'ի վայրն անմատոյց, յարփին վերին ընծայեցար ո̃բ. ա̃ծամայր։

Ուրախացիր յաւէտ հրճուանօք բերկրեալդ 'ի կանոյս. որ դժուարընտել դաստիարակաւ խաչին վարժեալ կրթեցար, որդւոյ քո կցորդակցութբ̃, միատեւակն ժուժկալութբ̃ կրելով զերաշխէպ վշտաց ծնիցելոյդ 'ի քէն ա̃ն. մշտաչարչարն մեռելուէ̃ անձնատուր տօթով խորտակեալ. իբրև զորոջ անարատ քահանայական նուիրմամբ 'ի վերայ սիրոյ սեղանոյդ մատեար՝ ասրաբոյս և ստևագխակ դեղմնաբարձ մաքուր պատարագ. 'ի Ճգնաւորական վարս ողջակիզեալ, քան թէ 'ի սրոյ հանդէպ խողխողեալ։ Վ̃ս այսորիկ 'ի նուէր քո զենման՝ հրեշտակացն պարք պաշտպանեալ, ընդ առաքելոցն գումար դասակցեալ՝ զմիայն արժանիդ պատուեալ գովէին ո̃բ. ա̃ծածին։

Ուրախացիր համայն տարփանօք բերկրեալդ 'ի կանոյս. որ 'ի կոյս և յանարօր արգանդէ բան բեղմնաւորեցեր. ցաւոց անիծից՝ արմատ օրհնութե̃. հօրն ադամայ՝ որդի բերկրութե̃։ Վ̃ս որոյ շնորհ ունելով քեզ օրհնեալքս 'ի յորդիդ քո փրկիչ աշխարհի, երանեմք քեզ ո̃բ. ա̃ծածին։

Ուրախացիր անբաւ բերկրանօք հարսն լուսոյ, ոսկեզօրդ զգեստուք պաճուճեալ. որ յօրէնս երկրայինս աղցաւոր կրից, զերկնայինն ածեալ մատուցեր. և

զաննմանն նմանեաց մաազանգուած ազգի մարդկու-
թեան՝ 'ի չափ հասակի գեղոյ՝ գեղեցիկ զատեղն վայե-
լուչ 'ի լիբանանէ մեզ պարգեւեցեր ։ Սուտի զպատ-
կեր նախահօրն 'ի քէն ստացեալ նորոգ հաստատեալ՝
գոհաբանեմք զքեզ տիրամայրդ ։

Ուրախացիր յողջոյն նախընծայ երկնային աւետաւո-
րին՝ տաճար սրբափայլ ․ որ լուսով ա͞ծականաւ
ուռճացեալ լցար ․ եւ երկրաւոր մարմնով՝ երկնայնոյն
աթոռ կազմեցար ․ եւ արեգակնապէս հոլովմամբ՝ առ
արուսեակն երագ ընթացար ։ Վասն որոյ բացեալ
զբերան պառաւոյն՝ ամլածին որդւոյն՝ օրհնէր զօրհ-
նեալդ 'ի կանայս՝ սուրբ ա͞ծածին ։

Նա եւ դու լցեր զտունն զաքարիայ բարբառոյն գո-
հութե ․ յօրինակ հանրական եկեղեցւոյ՝ որ է քո
միշտ օրհնաբան ․ զի երանեն ահա յայնմ հետէ քեզ ա͞մ
ազգք՝ ըստ բանի ա͞ծազգակից քում դաւանութե ․
սկզբնարար կուսից անարատութե ․ 'ի բերկրեալ լե-
զուս շրթանց զուարթնոց միշտ բարեբանեալ սուրբ
ա͞ծածին ։ Քանզի արդ եկեղեցի դասուց անդրան-
կաց՝ զ'ի քէն մարմինն 'ի բանէն անանջատ՝ համապա-
տիւ հօր փառաւորէ յերկս սրբասացս ․ առ որ հպա-
ւոր քո գոլով ահաւոր խորհրդոյդ տեսող՝ զանճառն
ուրախութի յաւէտ վայելես ։ Զի զոր նոքա թեւա-
քօղելովդ դիմաց ծածկութիւ 'ի բացուստ ակնարկեն ,
դու յաւէտ համարձակ նմին կաթնածիր մայր ցու-
ցեալ ծանուցար ․ եւ 'ի մէջ դաստակաց ձեռաց՝ ո͞չ ըղ-
մանուկ զծերն հին աւուրց գգուանօք ընկալար ․ ե-
ղեալ կառք անձնաւոր կայից՝ բազմելոյն յաթոռ քրով-
բէից ․ Վ͞ս զի ո՛չ ընդ քեզ միայն , այլ 'ի քեզ ․ ո՛չ

միայն փարեցաւ բազմեալ, այլ բնակեցաւ տաղաւա-
րեալ. ո՛չ միայն միացաւ 'ի զանդուած մարմնոյ, այլ
մարդացաւ, առեալ զկերպարան 'ի քէն սկսելոյ. ո՛չ
միայն մի զօդեցաւ ք̃ս յերկուց գոյութ̃եց, այլ ըն-
կղմեցաւ յանապական անօսր էութ̃ին՝ մարմնոյն վեր-
բերումն. ո՛չ միայն միջնորդաւ անձին ընդ հողոյ մի-
աւորեցաւ դիմակ տեսակօք, այլ եռամասն խառնեալ
էութ̃եք միաւորեցաւ անշփոթելի. Ս՛ի որդի մերով
բնութ̃ե՝ յաթոռ հօրն իւր աջոյ՝ յերկնաւորացն միշտ
պաշտպանեցաւ.

Յաղագս որոյ և մեք երկրաւորքս՝ զմտակարարդ
և զսպասաւոր մեծս խորհրդոյ՝ երանեմք ըղձական
երգօք զանժամանակն էութ̃ե երջանիկդ ծնօղ. որ
զա̃մի և ամենեցունց պսակեալն՝ հոգեշունչ երգօք 'ի
քեզ ընկալար. ո՛չ 'ի մասնէ, այլ 'ի լրութ̃է. ո՛չ հատ-
մամբ, այլ հաստատութ̃ե. ո՛չ բաժանաբար, այլ ամ-
բողջապէս. ո՛չ փոփոխմամբ, այլ փոխատրութ̃ե. ո՛չ 'ի
ծիրս սահմանի տեղւոյ, այլ 'ի սենեակ լոյնատարր
ոգւոյ. Քանզի զբերօղն 'ի կշիռ ձեռին զերկիր և
զերկին՝ տարար յարգանդի. և ո՛չ միայն 'ի տես նկատ-
ման աչաց նայեցար 'ի նա, այլ շօշափմամբ ձեռացդ
ծանեար. ո՛չ միայն ողջունեալ զանհունն շրթանց,
այլ ըմբռնեալ. ո՛չ միայն զննեալ զհասարակաշէն խո-
րան մարդացեալ բանին, այլ անուանեալ կոչմամբ
յ̃ զք̃ն ա̃յ. ո՛չ միայն ստեամբքդ սնուցեր զանժա-
մանակն ըստ աւուրց, այլ աճման հասակի զնոյն ըն-
ծայեցեր. Ո՛ր խոստովանի հանրական եկեղեցի ըղ-
ծնեալդ 'ի քէն՝ ա̃ծ ճշմարիտ, ընդ նախեղակ գոյակն
միացեալ, 'ի տեսութ̃է իմաստից քննութ̃ե մեր փա-
կեալ.

կեալ։ Յորոյ տիպն ապացուցի խաբօղն յակոբ՝ ըմ-
բռնեաց զմարտուցեալն ընդ իւր պնդապէս․ և զան-
խուլ խորհրդովն զա՟ծատեսն անուն ընկալաւ։
Այսպէս և որ 'ի քէն ծնեալդ մարմին՝ 'ի յարգանդ
սրբոյդ սենեկի՝ ընդ ա՟ծ խառնեցաւ․ և խաբեալ զե-
դոմն մարդկան թշնամին՝ մարմնով գերազանց նմին
բարձրացաւ․ վ՟ն որոյ ոչ տեսող ա՟յ ոգւոյն՝ ճշմարիտ ա՟ծ-
անուանեալ, զամենեսեան յիւրոյէն անուն փոխա-
դրեաց․ Սակս որոյ լի բերանով զպաշտպանդ փըր-
կութեան այսմ մեծ խորհրդոյ՝ երանեմք զոխրուհիդ
սուրբ ա՟ծածին։
Որոյ տեսչութեան ա՟յ՝ նախատիպ 'ի ծովէ քարն պատ-
ուական հրափոյլ՝ և սպիտակ մարգարտին մաքուր
կերպարան գոյացեալ ցուցաւ։ Քանզի արդարև՝
դու ես այն պատուական յաշխարհիս ծովէ ընտրու-
թեան, որ զա՟ծային հրոյն տարար կերպարան։ Ո՜վ որ-
քան մեծ է 'ի քեզդ աւարտեալ խորհուրդ՝ սըրբու-
հի․ զի թէ առածք մարգարէիցն հոգեկիր յղացմամբ՝
իսրայէլի ծնօղք ասացան․ ապա դու որ զբանն ա՟ծ-
անձնաւոր՝ հայրենի բնութեան հպաւոր՝ 'ի սենեկի
քում մաքրականի՝ մարմնապէս բացածանուցեր, զո՞ր-
պիսի արժանապատիւ գովութիւս ոչ ընդունիցիս։
Ո՜վ շնորհաշուք գեղով արփաւոր ծածկութիւ՝ յան-
մատոյց գեղեցկութեան պաճոյճ փաղփաղեալ․ ո՜վ հա-
մեստ հեզութե՟ խոնարհ անբծութե՟ կերպասիւք լու-
սոյ 'ի հոգւոյն պարասքօղեցեալ․ ո՜վ զարթուք երկ-
նայնովք ոսկեզօծ սրբութե՟, արծաթափայլ մաքրու-
թե՟, ականակապ պսակ քեզ փառաց զբարձրելոյն հո-
վանի 'ի գլուխ ընկալեալ․ ո՜վ քառեակ մանեկաւ նը-

շուշանափթիթ մաքուր ուղանցն յեռամանէ՝ ոյ հոգւոյ և
մարմնոյ խառնմամբ ՚ի մի էութի երիցն հիւսմամբ ՚ի
յորդւոյն՝ լանջք ոբ քո շնորհօք առլցեալ:

Օրհնեալդ միայն ՚ի կանայս՝ շքթամբք քահանայուհւոյ մօր մարգարէին յովհաննու փառաւոր. և ՚ի դասուց համազարմ նմանացեալս՝ ցանկալի երգօք ներբողական տաղօք: Ոչ ի թէ բանական մարդոյ դյութի՝ ՚ի պատկեր ոյ ՚ի սկզբանն ստեղծաւ, և այսր աղագաւ ստեղծողին զշնորհս կալաւ. այլ և առաւել քեզ պարտական եմք երկրպագութեամբ ունել շնորհ տիրամայր. որ ոյ ՚ի ծառայի կերպարան ստեղծման եղեր պատճառ. առ որ ՚ի լրումն աւարտման՝ մարգարէական կտակն հասանիւր. այն զոր ասէ, եղիցի ՚ի վերայ առն ձեռն քո, և աջ քո ՚ի վերայ որդւոյ մարդոյ ՚ի քեզ խրախուսելոյ: Աջ և կարողութիւն և բազուկն հօր միածինն ՚ի քեզ հանդուցեալ, և զքեզ որդիս մարդկան՝ վկայս. և երկրպագուս իւր զօրացուցեալ: Այսն նկարագիր՝ և կերպարանն հօր դյութեան ՚ի քեզ բնակելոյն՝ սրբութի և արդարութիւն լրման աշխարհի ընձեռեաց: Ապա յիրաւի՛ արժանապէս հոգեշարժ քնարիւք զքեզ բարեհամբաուեմք սուրբ ածածին.

՚Ի մարդկային զարմէ՝ հրեշտակ երկնային. յեղծականաց սեռից՝ անմահ սերովբէ. ՚ի հողային նիւթոյ՝ ոսկի սափորոյ. ՚ի ծովային բերմանց՝ շնորհալոյս մարգարիտ. ՚ի յեսսեանն բուսոյ՝ քաղցրապտուղ ծաղիկ. ՚ի հաւուց նախնեացն՝ ճիռ օրհնութեան. ցօղոյն հանդարտի՝ ամպ անձրևաձիր. արևուն ծագման՝ ակն արփիափայլ. մերկացելոյ ազգոյն՝ աստղ ա-

ռաւօտի · գիշերային մթոյն՝ խօսնակ բերկրանաց · օրինի ստուերին՝ տառ ճշմարտաճառ։ Սակս որոյ իբր զնիւթ գործօնեայ այսքանեաց բարեաց օրհնեմ՛ եւ դու ՚ի կանայս · նախաստեղծին մերկացելոյ՝ փառք անկապտելի · վշտացելոյ անիծապարտ մօրն՝ սփոփիչ քաւութիւն · որդւոց նոցին խռովութեան՝ խաղաղութիւն ձայնատու · Ո՞ւ մարդ՝ ո՞ր բան բաղդատելով զանհամեմատ քո մեծութիւնդ լիցի կարող գերահռչակել · արարչին մայր · անհասին ծնող · անբաւին գրկարան · ամենակալին յանձանձիչ · փառաւորողին զգեցուցիչ · վերօրհնելոյն գովիչ։ Ահա յաղագս այսորիկ ըստ անսուտ քոյ բանի՝ յիրաւի տացուք քեզ երանի մայրդ յիսուսի · Աննիրհելի դիտմամբ լուսալիր աչօք նկատեալ տեսակ · կուսակ մանկածին, անեղծ պայմանաւ արձան հաստատեալ · սահման յարակայ՝ մեծութեան կցորդութեան · երկուց միութեան անայլայլականի՝ կապ պատկանակիր · վեհին պատկեր կերպիւ կշռորդեալ · թեթեւ պարզութի, հիւթիւ բաղկացեալ · տառ տարբերական, տողիւ ձեւացեալ · տումար տենչալի, անխալ դրոշմեալ · մատեան մեծութեան, շնորհիւ նկարեալ · նամակ ընտրութեան, բանիւք բարդեցեալ · արձան անձնական, իմաստիւք զօդեալ · կնիք մատանւոյ, տերամբ կերպագրեալ։ Ո՛ գեստ լուսանիւթ, երկնից արքային · օթոց սրբութեան, անմահ բնակողին · յարկ վայելչութեան, անեղ շինողին · առիթ մարդկութեան, բանի անեղին · գործի մարմնութեան, վեհին բնութեան · պատճառ պատշաճից, անպատկառ ճգնութեանց · օրինակ ուղղութեան, անայլայլակ վրիպութեան · անպակաս աճելութի, լման թերութեան · խնկուհի երկնային,

կենդանեաց գաւառին . մասնակից շնորհընկալ , հայրական գթութ՟են . անպարտակիրն ազգակցութ՟ե , երկնից վերստին . անժամանակն արգանդի ծնուցող ծննդեան .

Դու զհօրն լուսոյ զորդի հարազատ՝ 'ի ստորինս կոյս աշխարհի՝ մայրենի կաթամբ ջամբեալ դիեցուցեր . և ո՟չ թեւովք խնամական պահպանութ՟ե զպարունակօղն պարփակեցեր . Դու զկենցաղոյս ընթացս՝ ընդ լուսազարդ կենացն շաւիղ ձգեցեր . և ըստ նմանու՟ե արարման օդային թռչնոյ՝ 'ի յանցաւորաց աստի փոխեցար . և 'ի մէջ դասուց հրեշտակայ՝ ունօղ ո՟յ յայտնեալ ծանուցար . Դու լուսարփի ամպով առ 'ի նոցանէ պատուեալ համբարձար . և հողեղէն հաստուած՝ 'ի քրովբէից աղի հանդուցար . և 'ի կանանց ազանցն կերպից՝ արուսեկին տեսակաւ տեսար . և զիննելի բընութ՟ մարդկայնոյ՝ յանճառաշնորհ խորհուրդ ծածկեցար . և 'ի ստեղծօղէն քո և համայնից՝ հպատակօրէն ձեռով պաշտեցար . և հաստողին ծագաց աշխարհի՝ մայր օրինակ անուամբ ձայնեցար . և մեղուցելոյ կնոջն առաջնոյ՝ առանց յանցանաց զաւակ գովեցար . և ա՟մ անբծաց ընտրութ՟ե՝ պսակ սրբու՟ե դու դաւանեցար . և իբրև զհանդարտ երինջ անարատ՝ արարչաւանդ ընծայն մատուցար . և իբր յաւանակ կամաց անբաւին՝ ա՟ծու՟են հետևեցար . և 'ի խորոց ծովէ աշխարհի՝ շուշանական շաւղօք ամբարձար . և իբր 'ի դժնեայ փշոց խստու՟եց յաշխարհիս զբաղմանց ծաղկեցար . և իբր 'ի դառն արմատոյ երկրի՝ քաղցրաճաշակ պտուղ յայտնեցար . և երրորդու՟են անտես թագնու՟ե՝ խորհրդակից սիրոյ կոչեցար . և ծածուկ հա-

ւաք

ւպքման բանին՝ իբր լուսատու ձորձով պատեցար . և անքակ էին տէրուե՟՝ սահման սկսման վերակարգեցար . և 'ի սրբանեալ միջոց քո ստեանց՝ զանկէտն 'ի տաշխին ծրար թաքուցեր . և 'ի կուսական քում բարունակէ՝ զանմահարարն ողկոյզ հասուցեր . և միջնորդ կենաց երկոցունց՝ սքանչելապէս համարձակեցար . և համոզէչ 'ի խաղաղութի՟՝ մրրկածուփ շարժմանց կացուցար . և խրախակից վերնոյն բարձրութե՟՝

անկապտելի անուամբ պատուեցար ։

Որդ՝ յայսքանս , և 'ի սոյնպիսիս , և յևս ընտրելական երգս բանահիւսից գերահռչակեալ ես . վսեմական վարուց նախընթաց և յառաջաշաւիղ սբ՟ ածածին . Մ՟ զի ով երևեալն 'ի քէն միածին անդրանիկ բընութե՟ն հօր՝ սկիզբն ասի հետևման խաշունակ մահակիր ճգանց . այսպէս երանեալդ և բարեբանեալդ , գերօրինակ ցուցման տեսակի ա՟ծակրօն կարգաց ծագեցար . Քև զանմատոյց հուրն կիզանող՝ անապական ծաւպքմամբ ծախեցար . քև զարագեալն 'ի թևս օդայինս՝ 'ի քառընթաց կենդանիս տեսաք . քև զանկըցորդն տեսականաց , 'ի մարդկային կերպ նկատեցաք . քև զգովեալ բարձօղն մեղաց , իբր զգառն ճաշակ ընկալաք . քև զատեալն 'ի չարագործաց , ո՜վ ո՜յ ճշմարտի երկրպագեցաք . քև զանծանօթն հօր էութիւն , ազգակցապէս օրհնաբանեցաք . քև զմուրհակ պարտուց անիծիցն , 'ի յաւազանին ջուր ընկղմեցաք . քև զանտեսն աչաց հրեշտակաց , տղայական տիպ գգուեցաք . քև զանսահման բանին բնու՟ի , 'ի հասարակածին տիպ համբուրեցաք . քև զադամն նոր հոգեղէն , 'ի չափ հասակի առաջնոյն տեսաք . քև զարեգակն ար-

դարուն, կենցաղակից մեր կցորդ սատայք. քեւ զան-
ժամանակ բանին էութեն, սկսեալ 'ի դաւթայ պատ-
մեցաք. քեւ զանհամեմատն մարդոյ պատկերի, մեզ նըր-
մանատիպ գործով գրեցաք. Արդ՝ ոյքանեաց սըր-
բազնական մասանցս ճառեցելոյ՝ դու միայնակ պատ-
ճառ՝ անարատ կուսից նպատակ կրօնից՝ տիրամայր
ու ծածածին: Քանզի թէ չէր 'ի քէն առեալ ու-
ղէշն երկնային, ո՛չ էր պտղաբերեալ զանճաշակելին 'ի
շրթանցն մեր հաղորդութեն. և թէ չէր երեւեալ հօրն
արդարութեն 'ի յերկնից, չէ՛ր սկսեալ ճշմարտու-
թեն 'ի յերկրէ. և թէ չէր յղացեալ յանփորձականդ
քում արգանդի, ո՛չ էր մարմնացեալ. և թէ չէր յայտ-
նեալ մերով բնութբս, ո՛չ էր շօշափեալ և ըմբռնեալ
անհասն իմաստից. և թէ չէր կրեցեալ 'ի գիրկ բար-
ձողաց հողեղէն բազկաց, ո՛չ էր ծանուցեալ. և թէ
չէր համբուրեալ երկրաւոր շրթամբք՝ ո՛չ էր ճառե-
ցեալ. և թէ չէր հետեւեալ 'ի մարդկան ընթացս, ո՛չ
էր քարոզեալ էակն 'ի յէիցս. և թէ չէր թափեալ
իւղն անապական 'ի վէհագունէն, ո՛չ էր զմեզ օծեալ.
և թէ չէր խառնեալ զմերս ընդ իւրումն, ո՛չ էր մը-
կըրտեալ. և թէ չէր խրախուսեալ մարդն 'ի յերկ-
նայնումն, ո՛չ և ս էր սրբեալ. և թէ չէր խոնարհեալ
բարձրն 'ի յընտանի փառացն, ո՛չ էր վերացեալ 'ի ըս-
տորինայնոյս առեցեալն: Բայց մարմնացաւ, որքան
մարդացաւ. նոյն և յայտնեցաւ, ըստ որում ծանու-
ցաւ. աւետարանեցաւ, ուստի փառաւորեցաւ. իսկ
մաքրեցաւ, որպէս երգեցաւ. իսկ մկրտեցաւ, որ և
վկայեցաւ. նոյն իսկ պատմեցաւ, որպէս ճառեցաւ.
իսկ անանկացաւ, որով ճոխացաւ. իսկ հնազանդե-

ցաւ,

ցաւ, որով պաշտեցաւ. իսկ երկրպագեցաւ, որով խոցեցաւ. իսկ կենդանացաւ, որով թաղեցաւ. իսկ պատուեցաւ, որով պատժեցաւ. իսկ ամաչեցոյց, որով պատկառեաց. իսկ բերկրեցոյց, որով տրտմեցաւ. իսկ զգեցոյց, որով մերկացաւ. իսկ ողջացոյց, որով բևեռեցաւ. իսկ կանգնեցաւ, որով վտանգեցաւ. և սլացաւ ոչ վերնային, թևեաւ ոչ հոգեղէն. ծածկեցաւ ոչ զանքններին. փախեաւ ոչ զանհաս. 'ի յամպս երկնից եդ զգնայս. գոլեցաւ որպէս միածին. բոսորաբուղխ կայլակօք ներկեաւ. անկից վիրացն խոցով հարցաքններեցաւ. 'ի վէհից անմահ հրեշտակացն հաւատացաւ. յաղթող մրցման և մարտի փառաւորեցաւ. գատաւոր արդարակշիռ յա[illegible]ագեաց վերապատմեցաւ: Քանզի 'ի քէն հիմնադրեաց զմիլիզն մարդեղութեան անեղն խոկումն. և յընտրեալ անպատում շնորհէ՝ զայս մեր անփոխանորդելի պարգևական ձիրս ընկալաք: Նու քև մեր այս պատրաստումն բարեբաստութեան բազմերանեան յուսոյ հրճուանաց մեզ հանդերձեցաւ: Նու զմեր փառս երանական լուսոյ նշուլից՝ վերնոց և ներքնոց ծածուկ խորհրդոց, բազմադովեստ պայծառ յօրինման նոր արարածոց անճառ շինուածոյ մեր եկեղեցւոյ, 'ի քէն ծնիցելոյ կերպիս մերոյ և բարձրացելոյ անուանն յն, ծնկոմք կրկնելովք մատուցանեմք: Ուստի և քեզ բերկրեցելոյդ՝

զտովորականն օրհնաբանումն բանիս երկրպագեմք:

Օրհնեա՛լ ես դու 'ի կանայս, գլուխ նոցին պանծանաց և պայծառ պսակ: Պսակ կուսութեան, մաքուր հարսնութեան. պսակ ընտրութեան, անփորձ գովութեան. պսակ աներծուեն, լուսոյ նմանութեն. պսակ

շնոր

շնորհանորոգ, էին ծնելութ՟ն. պսակ երանական, բանին հօր մայրութ՟ն. պսակ ս՟բ պարծանաց, կենացն բարձրութ՟ն. պսակ պայծառափայլ վարուց իմաստութ՟ն. պսակ տիրապատուաստ՝ երկնահանճարն գիտութեան. պսակ պիտանական՝ եկեղեցւոյ գեղեցկութեան. պսակ պաշտելութ՟ն՝ սիովնի նորոյ զարդարման. պսակ յոգնանկար՝ յարփից եօթանց փայլատակման. պսակ առաջնորդական՝ վերնոյն աջակցութ՟ն.
պսակ անբծութ՟ն՝ շաւղաց արդարութ՟ն.

Արդ՝ ամենեցուն վերակարգելոց թուոցս այսոցիկ՝ բնակարան բաղձալի և երանելի, և ընդունարան ընտրական կամաց անքաւելին, զքեզ խոստովանիմք երկրաւոր ծնունդքս ստորաստեղծական ադամայ. որոյ անհամար և անթիւ ազանց՝ ամրական և պահպանական պարիսպ կառուցար. Քանզի յարժանահայց և յամենազօր քոյ բարեխօսութ՟իդ միշտ ապաւինեալ, մնամք 'ի հաստատութ՟ն. խրամեալք և հանգուցեալք ընդ հովանեաւ պաշտպանութ՟ն ամուր պատուարի
սուրբ ա՟ծածնիդ.

Պատուար պճնայօրէն, 'ի զանազան մաքրազարդ ականց յարմարեալ. պատուար հրապարփակ, անմատոյց ընդդիմողացն հինից. պատուար բոցանշոյլ անհուպ և անհաս մատուցման դժնեայ դժրողաց. պատուար ամենահրաշ ըստ եզեկիէլի, որ աղխեալ զմուտ քո՝ ճշգրտապատումն գրեաց. պատուար շրջապարիսպ ըստ դաւթայ, որոյ հիմն անշարժութ՟ն 'ի բարձրելոյն հաստատեցաւ. պատուար ամրականոյց քաղաքին վերնոյ ըստ պօղոսի, որում զհանուրս բնակիչս արարեր. Քանզի զա՟ծ ծնար 'ի մարմնի, և զծնունդս մարմնա-

ւոր սիովնի՝ որդիս արարեր վերնումն հօգևորի։ Որոյ աղագաւ օրհնեցաւ արդարդ քոյ կուսուհի ՚ի շրթունս նոցին, և խոստովանեցար յամենեցունց մարմնարան և տաճար հօր խնկակցին։ Որով արդարապէս ՚ի քեզ ընծայեալ բան պատմողին, եղեր մեր օգնական և տուն ապաւինի՝ յուղխից հեղեղաց յաւուր անձկութեան. մաքրութի կուսից, և սկզբնաշաւիղ դասուց երջանկաց, մայր հիմնադրութե հաստատութե եկեղեցւոյ, և ծնող անարատ բանին այ։ Զքեզ յաւէտ օրհնութե միշտ պսակեմք՝ ՚ի նուիրեալ տեղիս սրբութեան քում տաճարի, և ՚ի թևս պահպանութե լոյնատարած քումդ մաղթանաց ապաւինելով, զձեռս մերս ՚ի սմա տարածեմք. և աներկբայ յուսով հաւատամք ապրիլ։ Արդ աղաչեմք՝ ընկալ զերգաբան օրհնութի մերում լեզուի. և հաճեալ տացես սմա ըղձիրս շնորհաց սիովնի և բեթղեհեմի։ Ուստի արժանացուք ընդունել մասն փրկութե՝ յաւուր գալստեան մեծի յայտնութե՝ փառաց անեղծի, փրկչին անմահի, քումդ միածնի, միայն այ, տն յի։ Նուիրեր զպատճառ սկզբնաշաւիղ այսքանեաց բարեաց, ՚ի սոյն կամարի գեղապանձնելոյ զքեզ պատուեսցուք՝ անժամանակ էին բարձրացեալ ծնող։

Նորին վերստին ՚ի վերայ գրոյ անուան խորոյ։

Վերազանց չափոյ կշռման երկնայնոց բնութե, և քրովբէականն նախադասութե եղեալ վեհական, որբուհի պայծառ առագաստ փրկչին քի. և նորուն իսկ տեսաւորից վն մեր. ծունր կրկնեսցի արժանապատիւ քումդ պատկերի. հայցեմ վն մեր առ ծնեալդ ՚ի քէն ած ՚ի մարմնի.

Րոպէից յոգնաթիւ մասանց բերկրութի՛ ազգաց և ազանց արմատդ օրհնութե. 'ի ծագմանէ փառացն երկնայնոյ՝ անստուեր նշոյլ տարփալի շողեալ 'ի ստորինս տեղի. անորիշ հպմամբ՝ մերձաւոր անմատոյց լուսոյ՝ անճառ խոստմամբ ապառնեացն յուսոյ. 'ի մահու պարտեացն զերծո՛ զառ քեզ ապաստան ծառայ քո քումդ որդւոյ.

'Ի յերկրաւոր նիւթոյ մարմնաւոր վարուց՝ երկնայնոցն կրօնից եղեր հպաւոր. մարիամ առիթ տեսութեան նոյին զանզննին որդւոյն կերպարան. Ուստի տեսին զանկէտն՝ սկսեալ, և երանեցին զարմատդ և զպատճառ. յորմէ և մեք հայցեմք զնորոգու͞ն կենաց. և պաշտպան զտիրամօրդ ձեռնտուու͞ի.

Պղխաւորեալ այսօր 'ի քեզ զիմանալեացն փարթամութի. որ սլացեալ հասեր 'ի բարձունս երկնից. իբր անընդունակ ապականութե և մահու լուծման. յորմէ պատկառեաց ամօթով պարտիքն մահու. և ցուցար բնակիչ արժանապատիւ կենդանեաց երկրին. սուրբդ տիրամայր՝ արգահատեա միշտ զողորմութի որոց պանդխտիմք 'ի վիհս ներքին.

Ունող հրճուանաց անթիւ խրախութեց մ͞ծային անկէտն խոստմանց 'ի բուրաստանս անդաստանաց տիրական տնկոյն. որոյ ստեղունք շառաւիղացն՝ երկրային ջնարից դերազանց. անդր մուծցես զքո դաւանողքս ո͞բ տիրուհի մայրդ յի͞.

Րոտեսք 'ի քէն աղերսիւ բանի, որ ես քաղցրալուր դրաւ աշխարհի. միայն երանեալ և բարեբանեալ. հօրն հաճու͞ե հոմանաւորեալ. որդւոյն ծնող. հոգւոյն վերընդունող. երրորդութե փառացն տարող.

վերանկարեամ զառ յաւազանէն անախտ արգանդէ ըղ-
կարդացեալս անուն՝ ՚ի գիր մատենի վերնում դըպ-
րոցին։ Եւ զերգադրութի՛ սակաւամասնեայ այսր գո-
վեստի՝ արձա՛ն հաստատեա միշտ անկործան սրբոյդ
առաջի․ ընծայեալ մարմնոյս՝ զհրաշարս գին, և ըղ-
գայական շնչոյս՝ զպատկեր բանիս։ Զի իբր ՚ի գոյից
երկուց զուգելոց ՚ի մի խառնութի՛ միոյ կենդանւոյ,
միշտ փառաւորեսցիս դու սովին օրհնութ՛ք, ով անեղծ-
պաշտօնէիցդ օրհնաբանութ՛ք։ Թերևս ՚ի ձեռն զօ-
րեղ քոյին հայցուածոց, լիցի մեզ անդատապարտ հա-
մարձակութիւն՝ յատենի մեծ և ահաւոր ա՛ծ դատա-
ւորին։ Եւ գտցուք արժանի՝ անքին վարուք և ու-
ղիղ դաւանութ՛ք հաւատոյն հաստատութ՛ք՝ հան-
դիպիլ և անդանօր ընծայի բանից քումդ երանութե՛ն․
փառաւորել ընդ քեզ և ընդ քոյսն՝ յանդիման դի-
մաց պաշտելի և պատկերի քում ա՛ծափայլ և լուսա-
նըշոյլ մեծ պայծառութեդ՝ զէութի անքակ և ան-
քըննելի ա՛ծ երրորդութե՛ն՝ ՚ի միում տէրութե՛ և ա-
րարչութե՛։ Որում վայելչական պատիւ և գովեստ
անդադար երգոց․ այժմ և միշտ յաւիտեանս յաւի-
տենից, ամէն։

Տէր

Համառօտութիւն աղօթից Եռամեծի և ճաշ վարդապետի Կիրա-կոս դաշն խոստովանող ընդանուրի և բանիբուն հաւատորն՝ ասա-ցեալ ՚ի սուրբ պատարագին։

ՏԷ՛Ր իմ յ͞ս ք͞ս բան Հօր և կերպարան, կենդանի և կենդանարար, յոյս և փրկու-թիւն ամենեցուն որ կարդան առ քեզ։ Որ շնորհես առաւել քան զարժանն, և տաս խնդ-րողացն զպիտոյս կարեաց։ Դու ոչ միայն արարեր և ստացար ՚ի վերստին յանցանելն մեր՝ չարչարանօք խաչի քո, այլև միշտ զքեզ ետուր փրկանս կենաց մարդկան։ Վասն որոյ մեծ եղև մինչև յերկինս ո-ղորմութիւն քո, և յա͞մ երկրի ցուցաւ փառք քո։ Եւ այնքան գերազանցեաց պարգևաց քոց նշանակ, մինչ զի ոչ միայն մարդկայինս հիանան ազգք, այլև երկնային զօրքն և առաւել մերձակայքն․ ընդ որս սոսկացեալ փառաւորեն անլռելի ձայնիւ ասելով․ Ս͞Բ՝ Ս͞Բ՝ Ս͞Բ՝ Տէր զօրութեանց․ զորս և ուսեալ մեր՝ երգեմք ՚ի ժամ անմահին զենման՝ կցորդելով անմարմնոցն երջանկաց։

Դու զառ մեզ զանձառն տեսանելով զխորհուրդ՝ զօրինակ մահուն Ճշմարտի, ընդ մեր եղեալ՝ մարդ-կապէս ընդ մեզ եղանակեն զերգս օրհնութեան։ Դու եթէ զօրինակն անդիտանան գովասանութե՛ միայն զսուրբն կարդան զանուն, ուստի զերեսն ծածկեն և զոտսն․ մեք զո՞ր ասասցուք զօրհնու-թիւն կամ զգոհութիւն, բայց միայն զքեզ օրհ-նեսցուք սարսափմամբ, և հաւատովք մերձեսցուք

յան

յանտեսանելիդ և 'ի տեսանելիդ անճառութիւն ։
Օրհնեմք զՀայր՝ զառաքօղ փրկողիդ ։
Օրհնեմք և զՀոգիդ սուրբ՝ զկատարիչ և զլրբիչ
զդաւրոյն օրինակի ։
Օրհնեմք զանիմանալի զքո խոնարհութիւնդ ։
Օրհնեմք և զմեծ քո քաղցրութեան կամսդ ։
Օրհնեմք՝ որ զկենդանարար մարմին և զարիւն քո
սուրբ շնորհեցեր մեզ 'ի քաւութի ։
Օրհնեմք՝ որ հուր ա͞ծութեան քո՝ ոչ կիզու ըզ-
բնութիւնս հողեղէն ։
Օրհնեմք՝ զոր ոչ տանին երկինք ա͞մ, այլ տանին նիւ-
թական և նուաստական եկեղեցիք ։
Օրհնեմք՝ որ նստիս 'ի քրովբէս , և բազմիս 'ի սե-
ղան սրբութեան ։
Օրհնեմք՝ զոր ոչ ունին երկինք վերին՝ և իննեակ
դասք անմարմնոյն , բառնան մատունք քահանայից ։
Օրհնեմք՝ զոր և սերովբէն ունելեօք մատուցանէր
'ի բերան մարգարէին . իսկ աստ ձեռամբ բաշխիս
հողեղինաց և մատամբ մատչիս ճաշակողաց ։
Օրհնեմք՝ որ ոչ գարշիս յաղտեղութենէ մարմնական
կրից , այլ մաքրես սրբութե͞ քով ։
Օրհնեմք՝ որ զպէսպէս յանցանսն անտես առնես
զազգի մարդկան՝ որք հաւատով ապաւինին 'ի քեզ ։
Օրհնեմք՝ որ միջնորդութե͞ կենարար մարմնոյ և ա-
րեան քո՝ հաշտեցուցանես զՀայր քո ընդ օտարա-
ցեալս մեղօք , տալով վճիռ անստելի , ոչ ուտողացն և
ոչ ըմպողացն ոչ ունել կեանս , և ուտողացն և ըմպո-
ղացն զբնակիլն 'ի քեզ , և զքեզ 'ի ն͞ս ։
Քանզի տիրապէս մարմին և արիւն քո սուրբ կա-

տա

տարեալ արձակումն է և ազատութիւն 'ի կապանաց մեղաց ։

Օ՜ի եթէ մե՛ք ա՛մ առ հասարակ յիշէին, և քոյոցդ բարեաց կարօտէին, զիա՛րդ և ո՛չ ես անկեալս 'ի շնորհաց և ունայնս 'ի բարեզարդութեանց ։

Օ՜ի եթէ այժմ ո՛չ ողորմիս, յորում բացեալ ես զդուռն անձառ ձրից, ե՞րբ տայցես յայլում ժամու ։ քանզի անվրէպ յայսմ ժամու է առնուլ 'ի քէն ըղխնդիրս, որպէս և սուրբք 'ի քաղցրութեան ժամանակի ։

Օ՜ի եթէ յորժամ ընդհանուր երկինք և երկիր առ հասարակ բարեխօսեն՝ ո՛չ լսես, այլ յորո՛ւմ ժամու զամենեսեան ժողովեսցես ։

Օ՜ի եթէ մինչ հիանան անմարմնոյն դասք ընդ առատութի՛ պարգևաց քոց, և զօրհնութիւս մատուցանեն, ո՛չ առնուս ։ յորժամ 'ի կշիռ դնես՝ զիա՛րդ ընկալայց ։

Օ՜ի եթէ յորժամ դասք հրանիւթիցն դողեն ասելով՝ ողորմեա՛ քո արարածոց, մասն ինձ ո՛չ տացի ։ ընդ որո՞ց այլոց առից ։

Աղաչեմ զքեզ տէր, մի՛ ունայն դարձուցաներ զիս յամենասուրբ երեսաց քոց, ա՛նչափ պարգևացդ իշխան ։

Յորժամ յորդեալ է իբրև զգետս 'ի լրութենէ ծովու մեծիդ պարգևք, ուստի և ինձ կաթիլ մի բաւական է ։ զի սակաւն քո անչափ ունի մեծութի՛, և առաւելեալ է քան զխորս ծովու ։

Օ՜ի եթէ 'ի ծագիլ լուսոյ արեգականդ ո՛չ լուսաւորիմ, 'ի գիշերի ո՞րպէս պայծառացայց ։

Եւ եթէ ձրի բժիշկդ մերձ ես՝ և զդեղդ կենաց ոչ
տայցես, այլ ո՞ւր գտից բժիշկ զի բժշկեցայց ·

Եթէ յարուցիչդ պատահեալ մեռանիմ, և ո՞ զիս
յարուսցէ ·

Եթէ բնութ̃ե ճոխացուցիչդ զաղքատութիւնս ոչ
բարձցես, առ այլ ո՞վ երթայց 'ի փարթամաց ·

Ընդ խաղաղութեան աշխարհիս զոր շնորհես, տո՛ւր
և՛ ինձ խաղաղութիւն յամբոխից կրից · ընդ հաստա-
տութեան եկեղեցւոյ՝ հաստատեա՛ և զշարժեալ
անձինս ·

Ընդ քահանայապետաց և քահանայից՝ սարկաւագաց
և՛ դպրաց՝ և ա̃մ ուխտի մանկանց եկեղեցւոյ պաշ-
պանութեան, զօրութ̃ե քո և զիս ընդ հովանեաւ
քով ամրացո՛ ·

Ընդ թագաւորաց և իշխանաց՝ զօրավարաց և զօ-
րականաց յաղթող և զիս 'ի վերայ աներևոյթ թշ-
նամւոյն արասցե՛ս ·

Ընդ ննջեցելոցն հաւատացելոց յիշեա՛ և զիս տէր
զմեռեալս մեղօք · զորս 'ի խորոցն հաներ անդնդոց,
ընդ նոսին հա՛ն և զիս 'ի չարին բանդէ՝ միջնորդութ̃ե
կենարար մարմնոյ քոյ և արեան, արժանապէս դո-
հանալ զողորմութենէ քումմէ ·

Գոհանամ զքէն տէ՛ր՝ որ արժանի արարեր զիս
տեսլեան սուրբ խորհրդոյ քոյ ·

Գոհանամ՝ զի զսոսկալին և զահաւորն լուայց զօրհ-
նութեան ·

Գոհանամ՝ զի զա̃ծախօսութի̃ քո լսել արժանացայ ·

Գոհանամ՝ որ զհոգիս յուսով լցեր, և զսիրտս ու-
րախութեամբ ·

Զո՞ր օրհնութի̃ կամ զգոհութիւն քեզ մատուցա-
նեմ՝ Ա̃ծ իմ Յիսուս, զի արժանի եղէ կենաց հացիդ
և անմահարար բաժակիդ.

Գիտեմ՝ զի չո՛ր է ինձ մերձենալըն չարեօք, և տա-
րակուսանք հեռանալըն. մանաւանդ զի անսուտ սահ-
մանեցեր, եթէ որ ո՛չ ուտէ զմարմին իմ և ըմպէ զար-
իւն իմ, կեանս ո՛չ ունիցի յանձին իւրում.

Ահա յայտնապէս խոստովանիմ, զի ես մեռեալ եմ,
և քե՛զ է յարուցանելըն. զի փառաւորեցից զքեզ ընդ
հօր քում ամենազօրի, և ընդ ամենասուրբ հոգւոյդ
ճշմարտի, այժմ և միշտ և յաւիտեանս, ամէն.

Ամենակալ ամենախնամ Ա̃ծ՝ յա̃մի օրհնեալ. որ յա-
մենայնի ես և ամենեցուն անհաս՝ և բովանդա-
կեալ պահես զա̃մ արարած՝ զհոգեղէնս և զհո-
ղեղէնս, զաննիւթս և զնիւթեղէնս. զի մահկա-
նացուաց կեանք ես և անմահութե̃ յարամնացութի̃.
Բա՛ց զդուռն ողորմութեան քոյ՝ գըթած, և ծա-
գեա՛ լոյս խաւարելոյս։ Զծանրացեալս բեռամբք
մեղաց՝ թեթևացո՛. զսևացեալս աղտեղեալ մեղօք՝
սպիտակացո՛. զսառուցեալս յա̃ծային սիրոյդ՝ ջեր-
մացո՛. զմթացեալս անսանական սահեցմամբ՝ զգաս-
տացո՛։ Զըմբռնեալս ՚ի ծուղակ որսողին՝ փրկեա՛ և
ազատեա՛. զմանրեալս ՚ի ժանեաց կերչին՝ կորզեա՛
և կենագործեա՛. և զհոգիս խաւարեալ մեղօք՝ ան-
ճառ լուսով քով լուսաւորեա՛, և միշտ առ քեզ
հայեցո՛։ Զգերեալ խորհուրդս ՚ի գերողէն՝ առ
քեզ դարձո՛. զըմբռնեալ կամս ՚ի խարդախողէն՝
զերծո՛. զյօժարութի̃ս՝ քաղցրութե̃ ՚ի քեզ միացո՛.
զբանական մասն հոգւոյս՝ խոհեմացո՛. զարտմտա-
կանն

կանն արիացո՛ . զցանկականն ողջախոհացո՛ , և առ
քեզ դարձո՛ . զերիս մասունս՝ արդարութեամբ ամրացո՛ .
զնսեմացեալ միտս՝ պայծառացո՛ :

Օ՜ ներորամադրեալ բնութի բանիս՝ հոգւով քո խառնեա՛ . զարտաքերծեալս յօգուտ լսողաց՝ շնորհօք քո ներկեա՛ . զզգայարանս կարկառման մտացս՝ առ քեզ հայեցո՛ . զզգայութիւն պատուհանացս՝ աղդմամբ քո լցո՛ : Տեսանելեացս՝ ցոյց զողորմութիւն քո . լսելեացս՝ լսելի արա զձայն քո . ճաշակելեացս՝ քաղցրասցին բանք քո . հոտոտելեացս՝ բուրեսցի հոտ կենաց քոց , միշտ առ քեզ պաղատել և աղաչել և երկրպագանել՝ բաղխմամբ կրծից , տարածմամբ ձեռաց , տատանմամբ մատանց , կականմամբ ձայնից , հառաչմամբ սրտից , հեծութեամբ ողբոց , արտասուօք աչաց , յայտնութեամբ գաղտնեաց , խոստովանութեամբ մեղանաց , և 'ի քէն ընդունիլ թողութիւն սխալանաց , քաւութիւն յանցանաց , հանդերձեալ փառաց , և զուարճանալ տեսութեամբ աչաց՝ , և վայելել 'ի փառս երրեակ անձնաւորութեանդ յաւիտենից յաւիտեանս ,

ամէն :

Տէր Մովսէս վարդապետի՝ ասացեալ ներբողեան ՚ի սուրբ Գրիգոր Նարեկացին.

Արփիական լոյս երկնային, յո՟ քո՟ հօր միածին, լցեր շնորհիւ քո անքննին, զսուրբ գրիգոր Նարեկացին։

Բղխեալ աղբիւր անհիւթական, անձառ հոգւոյդ ա̃ծական, մեղուցելոց յոյս փրկութե̃, յանցաւորաց ազգի մարդկան։

Գանձ անսպառ անապական, աննիւթ նիւթով շարադրական, զի որք առնուն փարթամանան, շահով երկնից արքայութե̃։

Դեղ խոցելոց ՚ի բանսարկուէն, և անջատումն ՚ի չար ախտէն, մեզ օգնական լինի և զէն, ընդդէմ այսոց նետաձգողէն։

Երանելի տ̃ր սուրբ գրիգոր, դուռըն բացեր մեզ հոգևոր, ռահըս ցուցեր մտաց մոլոր, բանիւ քոյին արդիւնաւոր։

Զարքայն երկնից աչօք տեսար, զհոգին ա̃ծ սուրբ ընկալար, հօրըն լուսոյ ուռ կազմեցար, յորթըն քո̃ պատուաստեցար։

Էին հրոյն մաքրեցար, անտես բոցովըն վառեցար, ընդ ա̃յ խօսակցեցար, մեղուցելոց ցուցեր դու ճար։

Ընտրեալ ծաղիկս ՚ի սուրբ գրոց, հաւաքեցեր ՚ի մի շարոց, դեղ կազմեցեր հիւանդ հոգւոց, պարգևեցեր ձիր մարդկայնոց։

Թախանձանաց բանս լալագին, բարբառեցար դու ՚ի խորին,

խորին, խորտակեցեր զժանիս չարին, զդիւաց գըն-
դին լեգէոնին։

Ժամանակաւ յետին ցուցար, քան զառաջինսն պատուեցար, յերեկոյիս լոյս ծագեցար, քան ըզ-միջօրեայ պայծառացար։

Իմաստութ̃բ քո անքննին, անբիծ վարուքդ իսկ 'ի մարմին, եղեր պարծանք տանս արամին, ասքանազեան հայկ արմենին։

Լուսաւորչին համանըման, գրիգորիոս արթուն անուան, զի որք նովաւ 'ի լոյս դարձան, եւ առաւել քեւ ցնծացան։

Խաչեալ մարմնով ընդ ք̃ի, զորհանապազ միշտ յաղօթի, գրիգորիոս լոյս գերարփի, լուսաւորիչ մեզ 'ի հոգի։

Ծաղիկ յաշնան ժամ յայտնեցար, անմահութ̃ե հոտ բուրեցար, գրիգորիոս ծառ ծաղկեցար, պըտուղ կենաց պարգեւեցար։

Կեանք մեղուցեալ մարդկան ցուցեր, յուսահատից յոյս կանգնեցեր, գրիգորիոս բանս երգեցեր, յանցաւորաց կանոնս եդեր։

Հաղբըն չարին անխըղճելի, որ ընդ մարդկան պատուտեսցի, գրիգորիոս սուր երկսայրի, սուրբ աղօթիւքըդ խորտակի։

Ձայնիւ քոյին հըսկողական, սանդարամետքն ահի-դողան, գրիգորիոս դու աննման, հողանիւթեայ բնութեանս մարդկան։

Ղամբարափայլ ճաճանչ փառաց, 'ի գաւառին ըռըշտունեաց, քան զարեգակն ընդ աստեղաց, նոյնպէս բան քո ընդ այլ կտակաց։

Ճըրագ եղեալ յաշտանակի, ըստ հրամանի տն յն,
գրիգորիոս մարմնով յերկրի, հոգւով 'ի դասս
հրեղէն գընդի.

Աշտահոսան հոգւոյն անձաւ, յարմարեցեր բանի-
մեղ ճառ, գրիգորիոս մըտօք պայծառ, փարատե-
ցեր զմեղաց մըռայլ.

Յանեղ լուսոյդ լոյս կոչեցար, յաշտանակի մարմ-
նոյդ եդար, եկեղեցւոյ ջահ վառեցար, խաւար
հոգւոց դու լուսարար.

Նախանձաւոր հարանց վարուց, ճգնաւորաց նախ-
նի դասուց, գրիգորիոս ցանկ խրատուց, բանս
խօսեցար վասն նոցունց.

Ճառաւիղօք րաբունական, առեր շնորհս և գա-
ւազան, քարոզ լինիլ որդւոց մարդկան, կոխե-
լով զօձն անդընդական.

Ուրախնան յաւէժական, ազգըս հայոց Թորգոմա-
կան, յորժամ լսեն զքո խօսեալ՝ բան, որ դեղ
կենաց է փրկութեան.

Չարին յաղթեմք քոյին երգով, և զնա ուժգին խո-
ցոտելով, զըսպիս մեղաց մեր մաքրելով, քաղց-
րանուագ այսու դեղով.

Պարուց վերնոյն հրակերպեան, եղեր մարմնով հա-
մանըման, գրիգորիոս կանգնեալ արձան, ըռըշ-
տունեաց ծովն յանդիման.

Ջնջեալ 'ի մէնջ զաղտս մեղաց, սուրբ աղօթիւք
քո յոտընկաց, գրիգորիոս տեղ պարծանաց, ակն
լուսոյ հայաստանեայց.

Ոետին կենաց մեզ կազմեցեր, առատապէս մեզ
բաշխեցեր, գրիգորիոս կոչ արարեր, զքաղցեալս
հոգ-

Հոգւով կերակրեցեր ։

Սուրբ և մաքուր բանից քոյին, այլասեռից ազգ ցան-
կային, եռափափագ սիրով եկին, և գծագրեալ
առեալ գնային ։

Վշտացելոց դու մխիթար, և նեղելոց անդոր-
րարար, տէր սուրբ գրիգոր հայր բարերար, այ-
սահարից դեղ և հընար ։

Տաղանդ շնորհաց զոր ընկալեր, բազմապատիկ զայն
շահեցար, գրիգորիոս կատարեալ այր, ա̃ծութ̃ըն
կամարար ։

Րամից ստեղծչին դու խօսակից, ճգնաւորաց աղօ-
թակից, վարդապետաց հանուրց վարժից, գրի-
գորիոս պետ բաղձալից ։

Ցնծան մանկունք սուրբ հաւատոյ, ընդ լուսակիր
աղօթըս քո, գրիգորիոս դու սիւն լուսոյ, հայաս-
տանեայց եկեղեցւոյ ։

Ւխանդ հոգւոյս մարդկային, բարեխօսեա՛ տ̃ն
յիսուսին, սուրբ աղօթից քոց կցորդին, բանք
տիրամօր ա̃ծածնին ։

Փայլըն կենաց սրբոյ խաչին, և ձայն սրբոյ կարա-
պետին, ստեփաննոսին՝ սուրբ գրիգորին, յորդիս
լուսոյ զմեզ ծընողին ։

Քև ըղ քո̃ փառաբանեմք, ընդ հօր հոգւով եր-
կրպագեմք, երրորդութ̃ըն փառս վերերգեմք,
ա̃ծութ̃է մի դաւանեմք ։

Ըստ չորից Աւետարանչացն սրբոց՝ Յափշայուցեւ Ներհաւա-ձեցեալ վս բժշկութե փրկչին Մերոյ Քի. Յիւրաքանչիւր տեղեաց գլխաւորեալ սա այն, ըստ դիպման 'ի բաժանմն հոգւոյ և մարմնոյ.

Սրբոյ Աւետարանիս Յի Քի Որ Ըստ Մատթէոսի.

Տէրն մեր Յս Քս.

Եւ շրջէր Յս ընդ ամ կողմն Գալիլեացւոց. ուսուցանէր 'ի ժողովուրդս նոցա՝ և քարոզէր զաւետարանն արքայութեան, և բժշկէր զամ հիւանդութիւն՝ և զամ ախտս 'ի ժողովրդեանն. Եւ ել լուր նր ընդ ամ երկիրն Ասորւոց, և մատուցին առ նա զամ հիւանդս՝ որ նեղեալ էին 'ի պէս պէս ցաւս և 'ի տանջանս, և զդիւահարս և զլուսնոտս և զանդամալոյծս. և բժշկեաց զնս. Եւ երթային զհետ նր ժողովուրդք բազումք 'ի Գալիլեէ և 'ի Դեկապօլեայ և յեղէմէ և 'ի Հրէաստանէ, և յայնկոյս Յորդանանու, և բժշկեաց զնոսա.

Եւ իբրև էջ 'ի լեռնէ անտի, գնացին զկնի նր ժողովուրդք բազումք. Եւ ահա մատուցեալ բորոտ մի, երկիրպագանէր նմա, և ասէր. տէ՛ր՝ եթէ կամիս՝ կարող ես զիս սրբել. Ձգեաց զձեռն իւր և հասոյց 'ի նա Յս և ասէ. կամիմ սրբեա՛ց. և վաղվաղակի սրբեցաւ 'ի նմանէ բորոտութիւնն. Եւ ասէ ցնա Յս, զգո՛յշ լեր՝ մի՛ ումեք ասիցես. այլ երթ ցո՛յց զանձն քո քահանային. և մատո՛ զպատարագն, զոր հրամայեաց Մովսէս, 'ի վկայութիւն նոցա.

Եւ

Եւ մտեալ 'ի կափառնաում, մատեաւ առ նա հարիւ-
րապետ մի, աղաչէր զնա, և ասէր. Տ՟ր՝ մանուկ իմ ան-
կեալ կայ 'ի տան անդամալոյծ՝ չարաչար տանջեալ։
Ասէ ցնա յ՟ս. ես եկից՝ և բժշկեցից զնա։ Պ՟տասխանի
ետ հարիւրապետն՝ և ասէ. Տ՟ր չեմ բաւական՝ եթէ
ընդ յարկաւ իմով մտցես. այլ ասա՛ բանիւ, և բժշկես
ցի մանուկն իմ։ Զի և ես այր մի եմ ընդ իշխա-
նութ՟ե, ունիմ ընդ ինև զինուորս. ասեմ սմա երթ՝ և
երթայ, և այլում թէ եկ՝ և գայ, և ծառայի իմում
թէ արա՛ զայս՝ և առնէ։ Իբրև լուաւ յ՟ս՝ զարմա-
ցաւ, և ասէ ցայնոսիկ՝ որ զհետն երթային. ամէն ա-
սեմ ձեզ՝ և ո՛չ յիսրայէլի այսպիսի հաւատս գտի եր-
բէք։ Բայց ասեմ ձեզ, զի բազումք յարևելից և յա-
րևմտից եկեսցեն՝ և բազմեսցին ընդ աբրահամու՝ և
ընդ սահակայ՝ և ընդ յակոբու յարքայութ՟ն երկնից։
Եւ որդիքն արքայութ՟ն ելցեն 'ի խաւարն արտա-
քին. անդ եղիցի լալ և կրճել ատամանց։ Եւ ասէ
յ՟ս ցհարիւրապետն. երթ՝ և որպ՟ հաւատացերդ եղիցի
քեզ. և ողջացաւ մանուկն նորա յաւուր յայնմիկ։
Եւ եկեալ յ՟ս 'ի տուն պետրոսի, ետես զի զզքանչ ն՟ր
անկեալ դնէր տապացեալ։ կալաւ զձեռանէ ն՟ր՝ և ե-
թող զնա ջերմն. յոտն եկաց՝ և պաշտէր զն՟ս։ Իբրև
եղև երեկոյ՝ մատուցին առ նա դիւահարս բազումս,
և եհան զայսսն բանիւ. և զ՟ա՟մ հիւանդսն բժշկեաց։
Զի լցցի բանն՝ որ ասացաւ 'ի ձեռն եսայեայ մ՟րգ՟րէի.
Նա զհիւանդութիս մեր վերացոյց, և զցաւս մեր եբարձ։
Եւ իբրև անց յայնկոյս յերկիրն գերգեսացւոց, պա-
տահեցին նմա դիւահարք երկու՝ ելեալք 'ի գերեզ-
մանացն, չարաչարք յոյժ. որպ՟ զի չէր հնար անցանել

ումեք

ումեք ընդ այն ճանապարհ։ Եւ ահա աղաղակեցին և
ասեն. զի՞ կայ մեր և քո յս՟ որդի այ՟, եկիր տարաժամ
տանջել զմեզ։ Եւ էր հեռագոյն ՚ի նոցանէ երամակ
մի խոզից արօտական։ Եւ դևքն աղաչէին զնա և ա-
սէին. եթէ հանես զմեզ աստի, հրաման տուր մեզ
երթալ յերամակ խոզիցն։ Եւ ասէ ցնս՟. երթա՛յք։ և
նոքա ելեալ գնացին յերամակն խոզից. և դիմեաց ա՟մ
երամակն ՚ի դարէ անտի ՚ի ծով, և մեռան ՚ի ջուրսն։
Եւ խոզարածքն փախեան, և երթեալ ՚ի քաղաքն պատ-
մեցին զա՟մ, և զերս դիւահարացն։ Եւ ահա ա՟մ քա-
ղաքն ել ընդ առաջ յի՟. իբրև տեսին զնա՝ աղաչեցին
զի գնասցէ ՚ի սահմանաց նց՟։

Եւ մտեալ ՚ի նաւ անց յայնկոյս, և եկն ՚ի քաղաք իւր։
Եւ ահա մատուցին առ նա անդամալոյծ մի, որ դնէր
՚ի մահիճս. և տեսեալ յի՟ զհաւատս նց՟՝ ասէ ցանդա-
մալոյծն. Թողեա՛լ լիցին քեզ մեղք քո։ Եւ ահա ո-
մանք ՚ի դպրացն ասեն ընդ միտս. հայհոյէ դա։ Եւ
ծանուցեալ յի՟ զխորհուրդս նց՟՝ ասէ ցնս՟. ընդէ՞ր
խորհիք դուք չարիս ՚ի սիրտս ձեր։ Զինչ դիւրին
է. ասե՞լ՝ թողեալ լիցին քեզ մեղք քո, թէ ասել՝ արի՛
և շրջեա՛ց։ Այլ զի գիտասջիք՝ եթէ իշխանութի՟ ու-
նի որդի մարդոյ յերկրի թողուլ զմեղս. յայնժամ ա-
սէ ցանդամալոյծն. արի՛ ա՛ռ զմահիճս քո՝ և ե՛րթ ՚ի
տուն քո։ Եւ յարուցեալ գնաց ՚ի տուն իւր։ Իբրև
տեսին ժողովուրդքն, զարմացան. և փառաւոր առնէ-
ին զա՟ծ զտուիչն այնպիսի իշխանութե՟՝ մարդկան։

Մինչդեռ նա զայս խօսէր ընդ նս՟, ահա իշխան մի
մատուցեալ երկիրպագանէր նմա՝ և ասէր. դուստր
իմ արդ ևս վախճանեցաւ. այլ եկեալ դիցես զձեռն

քո

քո 'ի վ՟ր նր՟՝ և կեցցէ · Յարեաւ յս՟՝ և գնաց զհետ
նր՟ աշակերտօքն հանդերձ · Եւ ահա կին մի տեռա-
տես երկոտասանամեայ՝ մատուցեալ յետոյ մերձեցաւ
'ի դրօշակ հանդերձի նր՟ · Զանզի ասէր 'ի միտ իւ-
րում · թէ միայն մերձենամ 'ի հանդերձս նր՟՝ փրկիմ։
Իսկ յս՟ իբրև դարձաւ և ետես զնա՝ ասէ · քաջալե-
րեաց դուստր՝ հաւատք քո կեցուցին զքեզ · և փրկե-
ցաւ կինն 'ի ժամէն յայնմանէ · Իբրև եկն յս՟ 'ի տուն
իշխանին, և ետես զխաղարան և ամբոխ յոյժ, ասէ ցն՟ս ·
'ի բաց գնացէք · զի ոչ եթէ մեռեալ է աղջիկդ՝ այլ
ննջէ · Եւ ծաղր առնէին զնա · և իբրև եհան զամբոխն
'ի բաց, եմուտ՝ կալաւ զձեռանէ նր՟, և յարեաւ աղջի
կն · Եւ ել համբաւս այս ընդ ա՟մ երկիրն ընդ այն ·
Եւ մինչ դեռ անցանէր ընդ այն յս՟, զհետ եղեն նր՟
կոյրք երկու, աղաղակէին՝ և ասէին · ողորմեաց մեզ
որդի դաւթի · Եւ իբրև եկն 'ի տուն, մատեան առ
նա կոյրքն · և ասէ ցնոսա յս՟ · հաւատայք՝ եթէ կա-
րող եմ առնել ձեզ զայդ · ասեն ցնա՝ այո՛ տր՟ · Յայն-
ժամ մերձեցաւ յաչս նց՟՝ և ասէ · ըստ հաւատոց ձե-
րոց եղիցի ձեզ · Եւ բացան աչք նց՟ · և սաստեաց նց՟
յս՟՝ և ասէ · զգո՛յշ կացէք՝ մի՛ ոք գիտասցէ · Եւ նոքա
ելեալ համբաւեցին զնա ընդ ա՟մ երկիրն ընդ այն ·
Եւ յելանելն նոցա արտաքս, ահա մատուցին առ նա
այր մի՛ համր դիւահար · Եւ յելանել դիւին՝ խօ-
սեցաւ համրն · և զարմացան ժողովուրդքն՝ և ասեն ·
թէ և ոչ երբէք երևեցաւ այսպիսի ինչ յիսրայէլ ·
Իսկ փարիսեցիքն ասէին, թէ իշխանաւն դիւաց հա-
նէ դա զդևս ·
Եւ շրջէր յս՟ ընդ ա՟մ քաղաքս և ընդ գիւղս · ուսու-

ցանէր 'ի ժողովուրդս նց̄, և քարոզէր զաւետարանն
արքայութե̄. և բժշկէր զա̄մ ախտս և զա̄մ հիւանդութի̄ս
'ի ժողովրդեանն։ Եւ տեսեալ զժողովուրդսն՝ գթա-
ցաւ 'ի նս̄. զի էին աշխատեալք և ցրուեալք իբրև զոչ-
խարս, որոց ո՛չ իցէ հովիւ։ Յայնժամ ասէ ցաշակերտ
սըն իւր. հունձք բազում են՝ և մշակք սակաւ։ Արդ՝
աղաչեցէ՛ք զտէր հնձոց՝ զի հանցէ մշակս 'ի հունձս
իւր։ Եւ կոչեցեալ առ ինքն զերկոտասանեսին աշա-
կերտսն իւր, ետ նց̄ իշխանութի̄ այսոց պղծոց հանել
զնս̄, և բժշկել զա̄մ ցաւս և զա̄մ հիւանդութի̄ս։
Եւ գնացեալ անտի յն̄ եկն 'ի ժողովուրդն նց̄։ Եւ
անդ էր այր մի՝ որոյ ձեռն իւր գօսացեալ էր. հարցին
ցնա՝ և ասեն, եթէ պա՞րտ իցէ 'ի շաբաթու բժշկել.
զի չարախօսեսցեն զնմանէ։ Եւ նա ասէ ցնս̄. ո՞վ է
'ի ձէնջ մարդ՝ որոյ իցէ ոչխար մի, և անկանիցի այն 'ի
խորխորատ 'ի շաբաթու. միթէ ո՞չ ունիցի և յարու-
ցանիցէ զնա։ Իսկ արդ՝ ո՞րչափ ևս առաւել է մարդ
քան զոչխար. ապա ուրեմն պարտ է 'ի շաբաթու բա-
րիս գործել։ Յայնժամ ասէ ցայրն. ձգեա՛ զձեռն քո,
և նա ձգեաց՝ և եղև ողջ իբրև զմիւսն։ Իսկ փարի-
սեցիքն ելեալ արտաքս խորհուրդ առին զնմանէ՝ թէ
ո՞րպէս կորուսցեն զնա։

Յայնժամ մատուցաւ առ նա դիւահար մի կոյր և
համր, և բժշկեաց զնա. ո̄պ զի համրն և կոյրն խօսիցի
և տեսանիցէ։ Զարմացան ա̄մ ժողովուրդքն՝ և ասէին.
միթէ սա՞ իցէ քն̄ որդի դաւթի։ Բայց փարիսե-
ցիքն իբրև լուան՝ ասեն. ո՛չ իւիք հանէ դա զդևս՝
եթէ ոչ բէեղզեբուղաւ իշխանաւն դիւաց։

Եւ ելեալ անտի յն̄ գնաց 'ի կողմանս տիւրոսի և

սիդոնի ։ Եւ ահա կին մի քանանացի ՚ի սահմանաց անտի նց̃ ելեալ, աղաղակէր եւ ասէր . ողորմեա՛ց ինձ տր̃ որդի դաւթի, դուստր իմ չարաչար դիւահարի ։ Եւ նա ոչ ետ նմա պատասխանի . եւ մատուցեալ աշակերտքն նր̃՝ աղաչէին զնա եւ ասէին . արձակեա՛ զնա զի աղաղակէ զհետ մեր ։ Նա պտ̃սխանի ետ եւ ասէ . ոչ ուրեք առաքեցայ՝ եթէ ոչ առ ոչխարս կորուսեալս տանն իսրայէլի ։ Եւ նա մատուցեալ երկիրպագանէր նմա եւ ասէր . տր̃՝ օգնեա՛ ինձ ։ Պատասխանի ետ նմա եւ ասէ . ոչ է բարւոք առնուլ զհաց մանկանց՝ եւ արկանել շանց ։ Եւ նա ասէ . այո՛ տր̃, քանզի եւ շունք կերակրին ՚ի փշրանաց անկելոց ՚ի սեղանոյ տն̃ իւրեանց ։ Յայնժամ պտ̃սխանի ետ նմա յս̃ եւ ասէ . ո՛վ կին դու՝ մեծ են հաւատք քո, եղիցի քեզ որպ̃ եւ կամիս ։ եւ բժշկեցաւ դուստր նորա ՚ի նմին ժամու ։

Եւ գնացեալ անտի յս̃, եկն ՚ի ծովեզրն գալիլեացւոց, եւ ելեալ ՚ի լեառն նստէր անդ ։ Մատեան առ նա ժողովուրդք բազումք որ ունէին ընդ իւրեանս՝ կաղս կոյրս համերս միակողմանիս, եւ այլս բազումս . եւ ընկեցին զնոսա առ ոտս նորա՝ եւ բժշկեաց զնոսա ։ Մինչեւ զարմանալ ժողովրդոցն՝ որ տեսանէին, զի համերքն խօսէին՝ կաղք գնային՝ միակողմանիք բըժըշկէին՝ կոյրք տեսանէին, եւ փառաւոր առնէին զա̃ծ իսրայէլի ։

Եւ իբրեւ եկին ՚ի ժողովուրդն, մատեաւ այր մի՝ ՚ի ծունր իջանէր եւ ասէր . տէ՛ր ողորմեա՛ց որդւոյ իմում, զի լուսնոտի՝ եւ չարաչար հիւանդանայ . բազում անգամ անկանի ՚ի հուր՝ եւ երբեմն ՚ի ջուր ։ Եւ մատուցի զնա աշակերտացն քոց՝ եւ ոչ կարացին բժշկել ։

Պատասխանի ետ յս՟՝ և ասէ. ով ազգ անհաւատ և թիւր, մինչև ցե՞րբ իցեմ ընդ ձեզ՝ մինչև յե՞րբ անսայցեմ ձեզ. ած զնա առ իս. և ածին զնա առ յս՟։ Եւ սաստեաց ՚ի նա յս՟՝ և ել ՚ի նմանէ դևն, և բժշկեցաւ մանուկն ՚ի ժամէն յայնմանէ։ Յայնժամ մատեան աշակերտքն առանձինն՝ և ասեն ցյս՟. մեք ընդէ՞ր ոչ կարացաք հանել զնա։ Եւ նա ասէ ցն՟ս. վս՟ թերահաւատութե՟ ձերոյ։ ամէն ասեմ ձեզ՝ եթէ ունիցիք հաւատս քան զհատ մանանխոյ, ասասջիք լերինս այսմիկ՝ փոխեա՛ց աստի անդր, և փոխեսցի. և ոչ ինչ անհնարին լինիցի ձեզ։ Բայց այս ազգ ոչ ելանէ՝ եթէ ոչ աղօթիւք և պահովք.

Եւ յելանելն նց՟ յերիքովէ, գնացին զհետ նր՟ ժողովուրդք բազումք. Եւ ահա կոյրք երկու՝ նստէին առ ճանապարհաւն. իբրև լուան թէ յս՟ անցանէ՝ աղաղակեցին և ասեն. ողորմեա՛ց մեզ յս՟ որդի դաւթի։ Եւ ամբոխն սաստեաց նոցա՝ զի լռեսցեն. և նոքա ևս առաւել աղաղակէին և ասէին, տր՟՝ ողորմեա՛ց մեզ որդի դաւթի. Զտեղի առ յս՟, կոչեաց զնոսա և ասէ. զինչ կամիք՝ զի արարից ձեզ։ Ասեն ցնա. տր՟՝ զի բացցին աչք մեր. Եւ գթացեալ յս՟ մերձեցաւ յաչս նց՟, և վաղվաղակի տեսին և գնացին զհետ նր՟.

Սրբոյ Աւետարանէս ՅԷ ԳԺԷ Ըստ Մատթէոսի.

Տերամբ մերով Յ՟իւ Ք՟իւ.

Եւ մատնեն ՚ի կափառնաում, և իսկ և իսկ ՚ի շաբաթուն մտեալ ՚ի ժողովուրդն, ուսուցանէր զնոսա. Եւ զարմանային ընդ վարդապետութի՟

նր՟,

նր̃, զի ուսուցանէր զնս̃ իբրեւ իշխանութբ̃՝ եւ ո՛չ ոպ̃ դպիրքն. Եւ էր ՚ի ժողովրդեանն նոցա այր մի, յորում այս պիղծ գոյր ՚ի նմա. որ աղաղակեաց՝ եւ ասէ. Թո՛յլ տուր, զի՞ կայ մեր եւ քո՛ յս̃ նազովրեցի, եկիր կորուսանել զմեզ. գիտեմք զքեզ՝ ո՛վ ես սր̃բդ այ̃. Սաստեաց ՚ի նա յս̃ եւ ասէ. կարկեա՛ց՝ եւ ե՛լ ՚ի դմանէ. Եւ զարկոյց զնա այսն պիղծ. եւ աղաղակեաց ՚ի ձայն մեծ, եւ ել ՚ի նմանէ. Եւ զարմացան ամենեքին, մինչեւ հեծել ընդ միմեանս՝ եւ ասել. զի՞նչ է այս նոր վարդապետութի̃, զի իշխանութբ̃ եւ այսոց պղծոց սաստէ՝ եւ հնազանդին սմա. Եւ ել լուր նորա ընդ ա̃մ կողմն գալիլեացւոց.

Եւ վաղվաղակի ելեալ ՚ի ժողովրդենէն, եկն ՚ի տուն սիմոնի եւ անդրեայ՝ յակոբու եւ յովհաննու հանդերձ. Եւ զզոքանչ սիմոնի դնէր ջերմացեալ, եւ վաղվաղակի ասեն ցնա վս̃ նր̃. Եւ մատուցե̃լ յարոյց զնա՝ կալե̃լ զձեռանէ նր̃. եւ եթող զնա տենդն՝ եւ պաշտէր զնս̃. Եւ իբրեւ երեկոյ եղեւ ՚ի մտանել արեգականն, բերէին առ նա զա̃մ հիւանդս եւ զդիւահարս. եւ էր ա̃մ քաղաքն ժողովեալ առ դրունսն. Եւ բժշկեաց բազում հիւանդս ՚ի պէսպէս ախտից, եւ դեւս բազումս եհան, եւ ո՛չ տայր խօսել դիւացն, զի գիտէին զնա թէ քն̃ է.

Եւ ընդ այգն ընդ առաւօտն յարուցեալ ել եւ գնաց յանապատ տեղի, եւ անդ կայր յաղօթս. Եւ գնաց զհետ նր̃ սիմոն՝ եւ որ ընդ նմայն էին. Եւ իբրեւ գտին զնա՝ ասեն ցնա, թէ ամենեքին խնդրեն զքեզ. Եւ ասէ ցնս̃. եկա՛յք երթիցուք եւ յա՛յլ մօտաւոր գիւղաքաղաքսն, զի եւ անդ քարոզեցից. զի

յայս

յոյս խնկ եկեալ եմ։ Եւ քարոզէր 'ի ժողովուրդս նց̃ ընդ ա̃մ գալիլեացիս, և դեւս հանէր։ Գայ առ նա բորոտ մի, աղաչէր' 'ի ծունր իջանէր' և ասէր. տ̃ր' եթէ կամիս, կարող ես զիս սրբել։ Իսկ յս̃ գթացեալ ձգեաց զձեռն, մերձեցաւ 'ի նա' և ասէ ցնա, կամիմ սրբեա՛ց։ Եւ իբրև ասացն ցնա, վաղվաղակի գնաց 'ի նմանէ բորոտութիւն' և սրբեցաւ։ Եւ սաստեալ նըմա' եհան զնա արտաքս վաղվաղակի, և ասէ։ Զգո՛յշ լեր' մի ումեք ինչ ասիցես. այլ երթ ցո՛յց զքեզ քահանային. և մատո՛ վս̃ սրբութե̃ քո պատարագ' զոր հրամայեաց մովսէս, 'ի վկայութի̃ նց̃։ Եւ նա ելեալ սկսաւ քարոզել յոյժ' և հռչակ հարկանել զբանն, մինչ ո՛չ ևս կարօղ լինել նմա յայտնապէս 'ի քաղաք մտանել, այլ արտաքոյ յանապատ տեղիս էր. և գային առ նա յամենայն կողմանց.

Եւ մտեալ դարձեալ 'ի կափառնաում յետ աւուրց. լուր եղև եթէ 'ի տան է։ և ժողովեցան բազումք' մինչև տեղի ևս ո՛չ լինել' և ո՛չ առ դրանն. և խօսէր նց̃ զբանն։ Եւ գային առ նա' բերէին անդամալոյծ մի բարձեալ 'ի չորից։ Եւ իբրև ո՛չ կարէին մերձենալ առ նա յամբոխէ անտի, քակեցին զյարկն' ուր էր յս̃, և բացեալ զառաստաղն իջուցին զմահիճսն յորում կայր անդամալոյծն։ Եւ տեսեալ յի̃ զհաւատս նոցա, ասէ ցանդամալոյծն. որդեակ' թողեալ լիցին քեզ մեղք քո։ Եւ էին ոմանք 'ի դպրաց անտի որ անդ նստէին. և խորհէին 'ի սիրտս իւրեանց. զինչ է այս' որ խօսի սա զհայհոյութիւս. ո՞վ կարէ թողուլ զմեղս, եթէ ո՛չ մի ա̃ծ։ Եւ գիտաց յս̃ յոգի իւր' թէ այնպէս խորհին 'ի սիրտս իւրեանց, և ա-

սէ. զի՞ խորհիք զայդ 'ի սիրտս ձեր. Զ՞ինչ դիւ-
րին է, ասել ցանդամալոյծն՝ թողեալ լիցին քեզ մեղք
քո, եթէ ասել՝ արի՛ առ զմահիճս քո և երթ 'ի տուն
քո. Այլ զի գիտասջիք եթէ իշխանութիւն ունի որ-
դի մարդոյ 'ի վերայ երկրի թողուլ զմեղս, ասէ ցանդա-
մալոյծն. Քեզ ասեմ, արի՛ առ զմահիճս քո՝ և երթ
'ի տուն քո. Եւ յարեաւ վաղվաղակի առեալ զմա-
հիճսն, ել առաջի ամենեցուն. մինչև զարմանալ ամենեցուն՝
և փառաւոր առնել զԱստուած՝ և ասել, թէ այսպիսի ինչ
երբէք ոչ տեսաք.

Եւ եմուտ միւսանգամ 'ի ժողովուրդն, և էր անդ
այր մի՝ որոյ ձեռն իւր գօսացեալ էր. Եւ սպասէ-
ին նմա՝ եթէ բժշկիցէ զնա 'ի շաբաթուն՝ զի չարա-
խօսեսցեն զնմանէ. Եւ ասէ ցայրն՝ որոյ ձեռն գօ-
սացեալ էր. արի՛ անց 'ի մէջ. Եւ ասէ ցնոսա. զի՞նչ
արժան է 'ի շաբաթու, բարի՞ ինչ գործել՝ եթէ չար
առնել, ոգի մի ապրեցուցանե՞լ եթէ կորուսանել. և
նոքա լռեցին. Եւ հայեցեալ յն̃ զնոքօք լի ցասմամբ,
տրտմեալ վասն կուրութեան սրտից նոցա՝ ասէ ցայրն. ձգեա՛
զձեռն քո. և նա ձգեաց, և ողջացաւ ձեռն նորա. Եւ
ելեալ արտաքս վաղվաղակի փարիսեցիքն հերովդիա-
նոսօքն հանդերձ, խորհուրդ առնէին վասն նորա՝
թէ զիա՞րդ կորուսցեն զնա.

Իսկ Յիսուս աշակերտօքն իւրովք գնաց 'ի ծովեզրն. և
բազում ժողովուրդ 'ի գալիլեացւոց երթային զհետ
նորա. և 'ի հրէաստանէ, և յերուսաղեմէ, և յայնկոյս յորդա-
նանու, և որք 'ի տիւրոսէ և 'ի սիդոնէ. բազում ժո-
ղովուրդ իբրև լսէին՝ որչափ ինչ առնէր, գային առ
նա. Եւ ասէ ցաշակերտսն իւր, զի նաւակ մի պատ-

րաստական կայցէ նմա վն՟ ամբոխին՝ զի մի՛ նեղես-
ցեն զնա։ Քանզի զբազումս բժշկեաց. մինչ գալ
խռնել զնովաւ՝ զի մերձեսցին առ նա, որք ունէին
ախտս ինչ։ Եւ այսք պղծք յորժամ տեսանէին ըզ-
նա, անկանէին առաջի նորա, աղաղակէին և ասէին.
Թէ դու ես որդին այ՟. և նա յոյժ սաստէր նց՟, զի
մի՛ յայտնի առնիցեն զնա։

Եւ եկն յայնկոյս ծովուն յաշխարհն գերգեսացւոց։
Եւ ընդ ելանելն նր՟ 'ի նաւէ անտի, պատահեաց
նմա այր մի 'ի գերեզմանացն՝ զոր ունէր այս պիղծ.
որոյ և բնակութի՟ իւր իսկ 'ի գերեզմանս էր. և ո՛չ
շղթայիւք ոք ևս կարէր կապել զնա. վասն բազում
անգամ ոտնակապօք և շղթայիւք կապելոյ, և խզելոյ
'ի նմանէ զշղթայսն, և զոտնակապսն խորտակելոյ. և
ոչ ո՛ք կարէր պարտել զնա. քանզի հանապազ զցայգ և
զցերեկ 'ի գերեզմանս և 'ի լերինս աղաղակէր, և կո-
ծէր զանձն իւր քարամբք. Իբրև ետես զյս՟ 'ի հե-
ռաստանէ, ընթացաւ և երկիր եպագ նմա. Աղաղա-
կեաց 'ի ձայն մեծ՝ և ասէ, զի՞ կայ իմ և քո՝ յս՟ որդի՛
այ՟ բարձրելոյ. երդմնեցուցանեմ զքեզ յած՟, մի՛ տան-
ջեր զիս. Քանզի ասէր ցնա. ե՛լ այսդ պիղծ 'ի մար-
դոյ այտի։ Եւ հարցանէր ցնա՝ թէ զի՞նչ անուն է քո.
և ասէ ցնա. լէգէովն անուն է իմ, քանզի բազումք
եմք. Եւ աղաչէին զնա յոյժ, զի մի՛ առաքեսցէ զնս՟
արտաքս քան զաշխարհն։ Եւ անդ էր առ լերամբն ե-
րամակ մի խոզաց արօտական մեծ. Աղաչեցին զնա
ամ՟ դևքն և ասեն, առաքեա՛ զմեզ 'ի խոզսն, զի մտ-
ցուք 'ի նս՟. Եւ հրամայեաց նց՟. և իբրև ելին այսքն
պիղծք՝ մտին 'ի խոզսն, և դիմեաց երամակն 'ի դարէ
անտի

անալ 'ի ծովն . էին իբրև երկու հազարք , և հեղձ-
նուին 'ի ծովուն։ Եւ խոզարածքն փախեան, և պատ-
մեցին 'ի քաղաքին և յագարակս , և եկին տեսանել
զինչ իցէ՝ որ գործեցաւն ։ Գնան առ յս̄ , և տեսա-
նեն զդիւահարն զի նստէր զգեցեալ և զգաստացեալ , որ
ունէր զլեգէոնն , և զահի հարան ։ Եւ պատմեցին
նց̄՝ որոց տեսեալն էր , թէ զինչ եղև դիւահարին , և
զինչ վասն խոզիցն ։ Եւ սկսան աղաչել զնա գնալ 'ի
սահմանաց նոցա ։ Եւ իբրև եմուտ նա 'ի նաւն , ա-
ղաչէր զնա դիւահարն՝ զի ընդ նմա իցէ . և յս̄ ոչ ետ
նմա թոյլ , այլ ասէ ցնա . երթ 'ի տուն քո առ ընտա-
նիս քո , և պատմեա նոցա , որ ինչ միանգամ տր̄ արար
քեզ՝ և ողորմեցաւ քեզ։ Եւ չոգաւ՝ և սկսաւ քարո-
զել 'ի դեկապօլին , զոր ինչ արար նմա յս̄ , և ամենե-
քին զարմանային ։

Եւ իբրև անց յս̄ միւսանգամ յայն կողմն՝ ժողովե-
ցաւ առ նա ժողովուրդ բազում, և էր առ ծովեզեր-
բըն ։ Եւ ահա մի 'ի ժողովրդապետացն գայր , որում
անուն էր յայրոս . և իբրև ետես զնա՝ անկաւ առ ոտս
նր̄ . աղաչէր զնա յոյժ և ասէր , թէ դուստր նր̄ մերձ
է 'ի մահ , զի եկեալ դնիցէ նմա ձեռն , ոպ̄ զի ապրես-
ցի և կեցցէ ։ Եւ գնաց ընդ նմա . երթայր և ժողո-
վուրդ բազում զհետ նր̄ , և նեղէին զնա ։ Եւ կին
մի էր 'ի տեռատեսութե̄ արեան զերկոտասան ամ . և
յոյժ վշտացեալ 'ի բազում բժշկաց , և ծախեալ զինչս
իւր զա̄մ՝ և չէր ինչ օգտեալ , այլ ևս առաւել զայ-
րացեալ։ Իբրև լուաւ զյս̄է՝ եկն 'ի մէջ ամբոխին յե-
տոյ՝ և բուռն եհար զհանդերձէ նր̄ . քանզի խոր-
հէր 'ի միտ , թէ միայն մերձեցայց 'ի հանդերձս նր̄ ,

փրկեցայց ։ Եւ փաղփաղակն ցամաքեցաւ աղբիւր ա-
րեան նորա ․ և գիտաց 'ի մարմին իւր թէ բժշկեցաւ
'ի տանջանացն ։ Եւ անդէն փաղփաղակն գիտաց յս̃
յանձն իւր զզօրութի̃ն որ ել 'ի նմանէ , դարձաւ յամ-
բոխն և ասէ ․ ո՞վ մերձեցաւ 'ի հանդերձս իմ ։ Եւ ա-
սեն ցնա աշակերտքն ․ տեսանես՝ զի ամբոխդ նեղէ ըզ-
քեզ , և ասես՝ թէ ո՞վ մերձեցաւ 'ի հանդերձս իմ ։ Եւ
շուրջ հայէր տեսանել՝ թէ ո՞վ զայն արար ։ Եւ կինն
զարհուրեալ և դողացեալ վ̃յ գաղտն արար ․ քանզի
գիտէր զինչ եղև նմա , եկն անկաւ առաջի նր̃ , և ա-
սաց զա̃մ իրսն ստուգութ̃ ։ Եւ յս̃ ասէ ցնա ․ դուստր՝
հաւատք քո կեցուցին զքեզ ․ երթ 'ի խաղաղութի̃ ,
և եղիջիր ողջ 'ի տանջանաց քոց ։

Մինչդեռ նա զայն խօսէր , գան ոմանք 'ի տանէ ժո-
ղովրդապետին , և ասեն՝ թէ դուստրն քո մեռաւ ,
զի՞ ես աշխատ առնես զվարդապետդ ։ Իսկ յս̃ իբրև
լուաւ զբանն ասացեալ , ասէ ցժողովրդապետն ․ մի՛
երկնչիր , բայց միայն հաւատա ։ Եւ ոչ զո՛ք եթող
ընդ իւր երթալ , բայց միայն զպետրոս և զյակոբոս և
զյովհաննէս՝ զեղբայրն յակոբայ ։ Գայ 'ի տուն ժո-
ղովրդապետին , և տեսանէ ամբոխ յոյժ և լալականս ,
և աղաղակ յոյժ ։ Եւ մտեալ 'ի ներքս՝ ասէ ցն̃ս ․ զի՞
խռովեալ էք և լայք , մանուկն ո՛չ է մեռեալ , այլ
ննջէ ։ Եւ ծաղր առնէին զնա ․ և նր̃ հանեալ արտաքս
զա̃մենեան , առնու ընդ իւր զհայր մանկանն և զմայր ,
և զն̃ս որ ը̃ն նմայն էին , և մտանէ ուր դնէր մանուկն ։
Եւ կալեալ զձեռանէ մանկանն , ասէ ցնա ․ տա՛լիթա
կ՛ումի , որ թարգմանի , աղջիկ դու՝ քե՛զ ասեմ արի ․
Եւ փաղփաղակի յարեաւ աղջիկն և գնայր , քանզի էր

 ամաց

ամաց իբրև երկոտասանից. և զարմացան մեծաւ զար-
մանալեօք: Եւ պատուէր տայր նց՟ յոյժ, զի մի՛ ոք
գիտասցէ զայն. և ասաց տալ նմա ուտել:

Եւ իբրև անցին յայնկոյս, եկին յերկիրն Գեննեսա-
րեթ: Եւ իբրև ելին 'ի նաւէ անտի՛ իսկ և իսկ ծա-
նեան զնա արք տեղւոյն այնորիկ. և ընթացեալ այսր
անդր ընդ ամ՟ գաւառն, սկսան մահճօք բերել զհի-
ւանդս, ուր լսէին՝ թէ անդ իցէ: Եւ ուր և մտա-
նէր 'ի գեօղս կամ 'ի քաղաքս կամ յագարակս, 'ի հր-
րապարակս դնէին զախտաժէտս, և աղաչէին զնա՝ զի
գոնէ 'ի քղանցս հանդերձից նորա մերձենայցեն. և
որ միանգամ մերձեցանն՝ փրկեցան:

Եւ անտի յարուցեալ եկն 'ի սահմանս տիւրոսի և սի-
դովնի. և մտեալ 'ի տուն՝ ոչ ումեք կամէր յայտնել, և ոչ
կարաց ծածկել: Լուաւ կին մի զնմանէ, որոյ դուստր
իւր նեղեալ էր յայսոյ պղծոյ. եկն անկաւ առ՟ջի նր՟:
Եւ կինն էր հեթանոս՝ փիւնիկ ասորի յազգէ. և
աղաչէր զնա՝ զի զդեւն հանցէ 'ի դստերէ նորա:
Եւ յս՟ ասէ ցնա. թո՛յլ տուր՝ նախ յագեսցին ման-
կունք. զի ոչ է բարւոք առնուլ զհաց մանկանց և ար-
կանել շանց: Նա պտ՟սխանի ետ և ասէ. տր՟՝ և շունք
'ի փշրանաց սեղանոյ մանկանցն կերակրին: Եւ ա-
սէ ցնա. վասն այդր բանի երթ, ել դեւն 'ի դստերէ
քումմէ: Գնաց 'ի տուն իւր, և եգիտ ելեալ զդեւն,
և զդուստրն, զի անկեալ դնէր 'ի մահիճս:

Եւ ելեալ միւսանգամ 'ի սահմանացն տիւրոսի և սի-
դովնի, և եկն 'ի ծովեզրն գալիլեացւոց 'ի մէջ սահ-
մանացն 'ի դեկապօլիս: Եւ բերին առաջի նր՟ խուլ
մի և համր. և աղաչէին՝ զի ձեռն դիցէ 'ի վր՟ նորա:

Եւ առեալ զնա մեկուսի յամբոխէ անտի, արկ զմատունս իւր ընդ ականջս նր̃՝ և եթուք անդր. և կալաւ զլեզուէ նր̃. հայեցաւ յերկինս՝ յոգւոց եհան՝ և ասէ. Եփփաթայ՝ որ է բացի՛ր։ Եւ նոյն ժամայն բացան լսելիք նր̃, և լուծան կապանք լեզուի նր̃. և խօսէր ուղիղ։ Եւ պատուիրեաց նց̃՝ զի մի՛ ումեք ասիցեն. և որչափ նա պատուիրէր նց̃, նոքա ևս առաւել քարոզէին. և ևս քան զևս զարմանային և ասէին. զամենայն ինչ բարւոք գործեաց սա, զի խլից լսել տայ՝ և համրց խօսել.

Գան 'ի բեթսայիդա. և ածեն առաջի նր̃ կոյր մի, և աղաչէին զնա՝ զի մերձեսցի 'ի նա։ Եւ առեալ զձեռանէ կուրին՝ եհան արտաքոյ շինին, եթուք յաչս նր̃, և ձեռն եդ 'ի վր̃ նր̃. և հարցանէր ցնա՝ թէ տեսանիցէ ինչ։ Բացաւ՝ և ասէր. տեսանեմ զմարդիկս՝ զի շրջին իբրև զծառս։ Դարձեալ եդ ձեռս 'ի վր̃ աչաց նր̃՝ եբաց, և տեսանէր. ողջացաւ՝ և տեսանէր համարձակ զա̃մ։ Արձակեաց զնա 'ի տուն իւր՝ և ասէ. 'ի շէնըդ մի՛ մտանիցես, այլ երթ 'ի տուն քո. և յորժամ 'ի շէնն մտանիցես՝ մի՛ ումեք ասիցես 'ի շինին.

Եւ եկեալ առ աշակերտսն, տեսին ամբոխ շուրջ զնոքօք, և զդպիրսն՝ զի վիճէին ընդ նս̃։ Եւ վաղվաղակի ա̃մ ժողովուրդն իբրև տեսին զնա՝ զարմացան, և ընդ առաջ ընթացեալ ողջոյն տային նմա։ Եւ եհարց ցնս̃՝ թէ զինչ վիճէիք ընդ նս̃։ Պատասխանի ետ մի ոմն 'ի ժողովրդենէն և ասէ. վա̃րդապետ՝ ածի զորդի իմ առ քեզ, զոր ունի այս համր. և ուր հասանէ՝ զարկուցանէ զնա. և փրփրէ՝ և կրճտէ զատամունըս իւր և ցամաքի. և ասացի ցաշակերտսն քո զի հանցեն,

ցեն , և ո՛չ կարացին հանել զնա ։ Պատասխանի ետ ն՟ց և ասէ . ո՜վ ազգ անհաւատ՝ մինչև յե՞րբ իցեմ առ ձեզ . մինչև ցե՞րբ անսայցեմ ձեզ . ածէ՛ք զնա առ իս ։ Եւ ածին զնա առ նա . իբրև ետես զնա այսն , վաղվաղակի շարժլեաց զնա , և անկեալ յերկիր թաւալէր և փրփրէայր ։ Եւ հարց ցհայր ն՟ր և ասէ . քանի՞ ժամանակք են՝ յորմէհետէ այդ եղև դմա ։ և նա ասէ . ՚ի մանկութէ . բազում անգամ ՚ի հուր արկանէ զդա և ՚ի ջուր՝ զի կորուսցէ . արդ՝ եթէ կարող ինչ ես , օգնեա՛ մեզ տ՟ր՝ գթացեալ ՚ի վ՟ր մեր ։ Եւ յ՟ս ասէ ցնա . ասացեր թէ կարող ես . ամենայն ինչ հնարաւոր է այնմ, որ հաւատայ ։ Եւ վաղվաղակի աղաղակեաց հայր մանկանն՝ և ասէ . հաւատամ, տ՟ր՝ օգնեա՛ անհաւատութեան իմում ։ Իբրև ետես յ՟ս՝ եթէ կուտի ժողովուրդն ՚ի վերայ , սաստեաց այսոյն պղծոյ և ասէ . համրդ և խուլ այս՝ ես տամ քեզ հրաման , ե՛լ ՚ի դըմանէ , և այլ ևս մի՛ մտանիցես ՚ի դա ։ Եւ աղաղակեաց՝ և յոյժ ըլկեաց զնա , և ել . և եղև պատանեակն իբրև զմեռեալ , մինչև բազմաց իսկ ասել թէ մեռաւ ։ Եւ յ՟ս կալաւ զձեռանէ ն՟ր՝ յարոյց զնա , և կանգնեցաւ ։ Եւ իբրև եմուտ նա ՚ի տուն , աշակերտքն առանձինն հարցին ցնա . մե՛ք ընդէ՞ր ո՛չ կարացաք հանել զնա ։ Եւ ասէ ցն՟ս . այդ ազգ ո՛չ իւիք ելանէ , եթէ ոչ պահովք և աղօթիւք ։

Եւ գան յերկրով . և ընդ ելանելն ն՟ր յերկրէն աշակերտօքն՝ և բազում ժողովրդով , որդի տիմէի բարտիմէոս կոյր նստէր մուրացիկ յանցս ճանապարհի ։ Իբրև լուաւ՝ թէ յ՟ս նազովրեցի է, սկսաւ աղաղակել և ասել . ո՛րդի դաւթի յ՟ս ողորմեա՛յ ինձ ։ Եւ սաս-

տէին

ածէին նմա բազումք՝ զի լռեսցէ. և նա առաւել ևս աղաղակէր. որդի դաւթի ողորմեա ինձ։ Եւ տեղի առ յս՟ և հրամայեաց կոչել զնա։ կոչեն զկոյրն՝ և ասեն ցնա. քաջալերեա՛ց արի՛ կոչէ զքեզ։ Եւ նր՟ ընկեցեալ զձորձս իւր, յարեաւ և եկն առ յս՟։ Պատասխանի ետ նմա յս՟ և ասէ. զի՞նչ կամիս՝ թէ արարից քեզ. ասէ ցնա կոյրն. ռաբբունի՛ զի բացայց։ Եւ յս՟ ասէ ցնա, երթ՝ հաւատք քո կեցուցին զքեզ. և վաղվաղակի բացաւ, և երթայր զհետ նր՟ ՚ի ճանապարհին։

Սրբոյ Աւետարանին Յի՟ Քի՟ որ ըստ Ղուկասու։
Տէրն մեր Յս՟ Քս՟.

Եւ էջ ՚ի կափառնաում ՚ի քաղաքն գալիլեացւոց, և ուսուցանէր զնս՟ ՚ի շաբաթուն։ Եւ զարմանային ընդ վարդապետութի՟ նր՟, զի իշխանութե՟ էր բան նր՟։ Եւ էր ՚ի ժողովրդեանն այր մի, որ ունէր այս դիւի պղծոյ, և աղաղակեաց ՚ի ձայն մեծ, ասէ. թուլացո՛ զի՞ կայ մեր և քո՝ յս՟ նազովրեցի, եկիր կորուսանել զմեզ. գիտեմք զքեզ՝ ո՛վ ես սբ՟ այ՟։ Սաստեաց ՚ի նա յս՟ և ասէ. պապանձեա՛ց և ե՛լ ՚ի դմանէ։ զգետնեաց զնա դևն ՚ի մէջ անդր՝ և ել ՚ի նմանէ, և ինչ ոչ վնասեաց նմա։ Եւ եղեն զարմանալիք ՚ի վերայ ամէցուն, խօսէին ընդ միմեանս և ասէին. զի՞նչ է բանս այս, զի իշխանութե՟ և զօրութե՟ սաստէ այսոց պղծոց՝ և ելանեն։ Եւ երթայր հռչակ զնմանէ ընդ ամ՟ տեղիս շուրջ զգաւառաւն։

Եւ յարուցեալ ՚ի ժողովրդենէ անտի, եմուտ ՚ի տուն սիմոնի։ Եւ զոքանչ սիմոնի տագնապէր ջերմամբ մե-

ծաւ,

ծաւ, և աղաչեցին զնա վս՟ նր՟ ։ Եկաց առ նմա՝ սաս-
տեաց ջերմանն, և եթող զնա. և վաղվաղակի յարեաւ՝
և պաշտէր զնս՟ ։ Եւ ը՟ արևուն մտանել՝ ամ՟քն որոց էին
հիւանդք ՚ի պէս պէս ցաւս՝ բերէին զնս՟ առ նա ։ Եւ
նա իւրաքանչիւր ուրեք ՚ի նոցանէ դնէր ձեռս՝ և
բժշկէր զնս՟ ։ Ելանէին դևք ՚ի բազմաց, աղաղակէին
և ասէին. եթէ դու ես որդի այ՟. և նա սաստէր՝ և ոչ
տայր նց՟ թոյլ խօսել, զի գիտէին զնա թէ քս՟ է ։
Եւ եղև ՚ի հասանելն նր՟ ՚ի մի քաղաքացն, ահա այր
մի լի բորոտութե՟ իբրև ետես զյս՟՝ անկեալ ՚ի վր՟ երե-
սաց աղաչեաց զնա՝ և ասէ. տր՟՝ եթէ կամիս, կարող
ես զիս սրբել ։ Ձգեաց զձեռն իւր՝ հասոյց ՚ի նա՝ և
ասէ. կամիմ՝ սրբեաց. և վաղվաղակի գնաց ՚ի նմանէ
բորոտութի՟ն ։ Եւ նա պատուիրեաց նմա մի՛ ուրուք
ասել, այլ թէ երթ ցոյց զանձն քո քահանային. և
մատո պատարագ վասն սրբութե՟ քո՝ ոպ՟ և հրամայ-
եաց Մովսէս, ՚ի վկայութի՟ նց՟ ։ Եւ յորդէր առաւել
բանն զնմանէ. և ժողովէին ժողովուրդք բազումք
լսել՝ և բժշկել ՚ի հիւանդութե՟ց իւրեանց ։ Եւ նա
խոյս տայր յանապատ տեղիս, և կայր յաղօթս ։
Եւ եղև ՚ի միում աւուրց՝ և ինքն ուսուցանէր, և
փարիսեցիքն և օրինացն վարդապետք նստէին. որ
ժողովեալ էին յամ՟ քաղաքաց գալիլեացւոց՝ և հրէ-
աստանէ և երուսաղեմէ. և զօրութի՟ տն՟ էր ՚ի բժշկել
զնս՟ ։ Եւ ահա արք բերէին մահճօք զայր մի՝ որ էր
անդամալոյծ, և խնդրէին զնա մուծանել ՚ի ներքս՝
և դնել առաջի նր՟ ։ Եւ իբրև ոչ գտանէին թէ ընդ
որ մուծանիցեն զնա ՚ի ներքս վս՟ ամբոխին, ելին ՚ի
տանիս և ՚ի ցուոցն կախեցին զնա, և իջուցին մահ-

ճօքն հանդերձ ՚ի մէջ առաջի յի՟ ։ Եւ տեսեալ զհա-
ւատսն նց՟՝ ասէ ցնա․ այր դու՝ թողեալ լիցին քեզ
մեղք քո ։ Սկսան խորհել դպիրքն եւ փարիսեցիքն, եւ
ասեն․ ո՞վ է սա՝ որ խօսի զհայհոյութիւնս, ո՞վ կարէ թո-
ղուլ զմեղս՝ բայց միայն ա՟ծ ։ Իբրեւ գիտաց յս՟ ըզ-
խորհուրդս նց՟, պատասխանի ետ եւ ասէ ցնս՟․ զի՞ խորհիք
՚ի սիրտս ձեր ։ Զի՞նչ դիւրագոյն է․ ասել՝ թողեալ
լիցին քեզ մեղք քո, եթէ ասել՝ արի՛ եւ գնա՛ ։ Այլ զի
գիտասջիք եթէ իշխանութիւն ունի որդի մարդոյ յերկ-
րի թողուլ զմեղս, ասէ ցանդամալոյծն, քեզ ասեմ՝
արի՛ ա՛ռ զմահիճս քո՝ եւ երթ ՚ի տուն քո ։ Եւ առ-
ժամայն յարուցեալ առաջի ամենեցուն՝ էառ զիւրե-
յորոյ վր՟ անկեալ դնէր, գնաց ՚ի տուն իւր, եւ փա-
ռաւոր առնէր զա՟ծ ։ Զարմանք կալան զամենեան, եւ
փառաւոր առնէին զա՟ծ․ լի եղեն ահիւ, եւ ասեն,
եթէ տեսաք այսօր նոր նշան ։

Եւ եղեւ ՚ի միւսում շաբաթուն մտանել նմա ՚ի
ժողովուրդն՝ եւ ուսուցանել․ եւ էր անդ այր մի՝
եւ ձեռն իւր աջ գօսացեալ էր ։ Եւ սպասէին նմա
դպիրքն եւ փարիսեցիք՝ թէ ՚ի շաբաթուն բժշկիցէ,
զի գտանիցեն չարախօսութիւն զնմանէ ։ Եւ նա գի-
տէր զխորհուրդս նց՟, ասէ ցայրն՝ որոյ ձեռնն գօսա-
ցեալ էր․ արի՛ ա՛նց ՚ի մէնջ ։ Եւ նա յարուցեալ եկաց ։
Ասէ ցնոսա յս՟ ․ հարցից ինչ զձեզ․ զինչ արժան է ՚ի
շաբաթու, բարի՞ ինչ առնել՝ եթէ չար գործել, ոգի
մի ապրեցուցանե՞լ թէ կորուսանել ։ Եւ հայեցեալ
շուրջ զամենեքումբք զայրագին՝ ասէ ցնա․ ձգեա՛
զձեռն քո․ եւ նա ձգեաց, եւ հաստատեցաւ ձեռն նր՟
իբրեւ զմիւսն ։ Եւ նոքա լցան յիմարութե՟, եւ խօսէին

ընդ

ընդ միմեանս՝ թէ զինչ առնիցեն յիսուսի ։
Եւ իջեալ նորօք հանդերձ ՚ի տեղի մի տափարակ. և ժողով աշակերտացն նր՝ և բազմութի յոյժ ժողովրդեանն, յամ հրէաստանէ և յեղէմէ՝ և յայնմ կողմանէ՝ և ՚ի ծովեզերէն տիւրոսի և սիդոնի. որ եկին լսել ՚ի նմանէ՝ և բժշկել ՚ի հիւանդութե իւրեանց. և նեղեալքն յայսոց պղծոց բժշկէին. Եւ ամ ժողովուրդն խնդրէր մերձենալ ՚ի նա, զի զօրութի բազում ելանէր ՚ի նմանէ՝ և բժշկէր զամենեսին.

Եւ իբրև կատարեաց զամ զբանս իւր ՚ի լսելիս ժողովրդեանն, եմուտ ՚ի կափառնաում. Հարիւրապետի ուրումն ծառայ չարաչար հիւանդացեալ՝ մերձ էր ՚ի վախճանել, որ էր նմա պատուական. Եւ իբրև լուաւ զյսէ, առաքեաց զծերսն ՚ի հրէից, աղաչէր զնա՝ զի եկեսցէ և ապրեցուսցէ զծառայն նր. Եւ նոքա եկեալ առ յս աղաչէին զնա ստէպ՝ և ասէին, թէ արժանի է՝ որում զշնորհս զայս առնես. Զի սիրէ զազգս մեր, և զժողովրդանոցն նա շինեաց մեզ: Եւ յս գնաց ընդ նս. իբրև ոչինչ կարի հեռի էր ՚ի տանէն, յղեաց առ նա հարիւրապետն բարեկամս, և ասէ ցնա. տր՝ մի՛ ինչ աշխատ լինիր, զի չեմ բաւական եթէ ընդ յարկաւ իմով մտանիցես. Վս որոյ և ո՛չ զանձն համարեցայ արժանի՝ առ քեզ գալոյ. այլ ասա բանիւ՝ և բժշկեսցի մանուկս իմ. քանզի և ես այր մի եմ կարգեալ ընդ իշխանութե. ունիմ ընդ իւև զինուորս, և ասեմ սմա՝ երթ, և երթայ. և այլումն թէ եկ, և գայ. և ծառայի իմում թէ արա զայս, և առնէ. Եւ իբրև լուաւ զայս յս զարմացաւ, դարձաւ առ ժողովուրդն որ երթային զհետ նր՝ և ասէ.

ամէն ասեմ ձեզ՝ թէ և ո՛չ յինէն այսչափ հաւատս գը-
տի։ Եւ դարձան անդրէն պատգամաւորքն 'ի տուն,
և գտին զծառայն հիւանդ՝ բժշկեալ։

Եւ եղև 'ի վաղիւն երթայր 'ի քաղաք մի, որում
անուն էր Նային. երթային ընդ նմա և աշակերտք
նր՟ և ժողովուրդ բազում։ Իբրև մերձ եղև 'ի դրու-
ռըն քաղաքին, և ահա հանէին մեռեալ մի՝ որդի միա-
մօր մօր իւրոյ, և նա էր այրի. և ժողովուրդ բազում
քաղաքին էր ընդ նմա։ Իբրև ետես զնա տր՟՝ գթա-
ցաւ 'ի նա և ասէ. մի՛ լար։ Եւ մատուցեալ մերձեցաւ
'ի դագաղն. և որք բարձեալն տանէին՝ զտեղի առին.
և ասէ, պատանի՛ դու՝ քեզ ասեմ՝ արի՛։ Կանգնեցաւ
և նստաւ մեռեալն, և սկսաւ խօսել. և ետ զնա ցմայր
իւր։ Եւ ահ կալաւ զամենեսին, և փառաւոր առնէին
զած՟՝ և ասէին, թէ մր՟գրէ մեծ յարուցեալ է 'ի միջի
մերում, և թէ այց արար ած՟ ժողովրդեան իւրում
'ի բարութի՟։ Եւ ել զրոյցս ընդ այս ամ՟ հրէաստան
վասն նր՟. և ընդ ամ՟ կողմանս աշխարհին։

Եւ պատմեցին յովհաննու աշակերտքն իւր վս՟ ամե-
նայնի այսորիկ։ Եւ կոչեաց առ ինքն երկուս ոմա-
նըս յաշակերտացն իւրոց՝ յովհաննէս, առաքեաց առ
տր՟ և ասէ. դու ես որ գալոցն ես, եթէ այլում ակն
կալցուք։ Եւ եկեալ արքն առ նա՝ ասեն, յովհաննէս
մկրտիչ առաքեաց զմեզ առ քեզ՝ և ասէ, դո՞ւ ես որ
գալոցն ես՛ եթէ այլում ակն կալցուք։ Եւ 'ի նմին
ժամու բժշկեաց զբազումս 'ի հիւանդութե՟ց և 'ի
հարուածոց և յայսոց չարաց, և կուրաց բազմաց շը-
նորհեաց տեսանել։ Պատասխանի ետ նց՟ և ասէ. եր-
թայք պատմեցէք յովհաննու՝ զոր տեսիք և լուայք.

զի կոյրք տեսանեն, և կաղք գնան, բորոտք սրբին, խուլք լսեն, մեռեալք յառնեն, աղքատք աւետարանին. և երանի իցէ՝ որ ոչ գայթագղեսցի յիս։ Եւ նաւեցին իջին յաշխարհն գերգեսացւոց. որ է յայնկոյս հանդէպ գալիլեայ։ Եւ ընդ ելանելն նր̅ 'ի ցամաք, պատահեաց այր մի 'ի քաղաքէն՝ յորում էին դևք. և բազում ժամանակս չէր հանդերձ զգեցեալ՝ և ոչ 'ի տան բնակեալ, այլ 'ի գերեզմանս։ Եւ տեսեալ զյս̅, աղաղակեաց և անկաւ առաջի նր̅, և ասէ մեծաձայն. զի՞ կայ իմ և քո յս̅ որդի ա̅յ բարձրելոյ, աղաչեմ զքեզ մի՛ տանջեր զիս։ «Քանզի հրաման տայր այսոյն պղծոյ ելանել 'ի մարդոյ անտի. քանզի բազում ժամանակս յափշտակեալ էր զնա, և կապէր 'ի շղթայս, և պահէր յերկաթս, և խզէր զկապանսն, և վարէր 'ի դիւէն յանապատ։ Եհարց ցնա յս̅ և ասէ. զի՞նչ անուն է քեզ. և նա ասէ, լեգէոն. զի դևք բազումք մտեալ էին 'ի նա։ Եւ աղաչէին զնա՝ զի մի՛ հրաման տացէ նց̅ երթալ յանդունդս։ Եւ էր անդ երամակ մի խոզից բազմաց արօտական 'ի լերինսն, և աղաչեցին զնա զի հրաման տացէ նց̅ մտանել 'ի նս̅. և հրամայեաց նց̅։ Եւ ելեալ դևքն յառնէն՝ մտին 'ի խոզեանսն. և դիմեաց երամակն 'ի գահէ անտի 'ի ծովակն՝ և հեղձաւ։ Իբրև տեսին խոզարածքն զինչ որ եղեն՝ փախեան, և պատմեցին 'ի քաղաքին և յագարակսն։ Եւ ելին տեսանել զգործսն, և եկին առ յս̅, և գտին զայրն՝ ուստի դևքն ելեալ էին, զգեցեալ և զգաստացեալ նստէր առ ոտսն յի̅, և երկեան։ Պատմեցին նց̅ որոց տեսեալն էր՝ թէ զիա՞րդ փրկեցաւ դիւահարն։ Եւ աղաչէր զնա ա̅մ

բազ

բազմութիւն շուրջ զկողմամբքն գերդաստացուոց՝ գնալ
՚ի սահմանաց նց̃, քանզի ահիւ մեծաւ տագնապէին.
Եւ նա մտեալ ՚ի նաւ՝ դարձաւ անդրէն. Աղաչէր զնա
այրն՝ ուստի դեւքն ելեալ էին՝ շրջել ընդ նմա. արձա-
կեաց զնա՝ եւ ասէ. դարձ ՚ի տուն քո, եւ պատմեա՛
զոր միանգամ արար քեզ ա̃ծ. գնաց ՚ի քաղաքն՝ եւ քա-
րոզէր զոր ինչ արար նմա յս̃.

Եւ իբրեւ դարձաւ անդրէն յս̃, ընկալաւ զնա ժո-
ղովուրդն. քանզի ամենեքեան ակն ունէին նմա.
Եւ ահա եկն այր մի՝ որում անուն էր յայրոս, եւ նա
էր իշխան ժողովրդեանն. անկեալ առ ոտս յի՝ աղա-
չէր զնա մտանել ՚ի տուն նր̃. զի դուստր միամօր էր
նր̃՝ ամաց իբրեւ երկոտասանից, եւ էր մերձ ՚ի մահ. եւ
ընդ երթալն նր̃՝ ժողովուրդքն նեղէին զնա. Եւ կին
մի էր ՚ի տեռատեսութե̃ արեան ամաց երկոտասա-
նից, որ ՚ի բժիշկս ծախեալ էր զա̃մ ինչս իւր. որում
ո՛չ էր լեալ հնար յումեքէ բժշկիլ. Մատուցեալ յե-
տոյ մերձեցաւ ՚ի քղանցս հանդերձի նր̃. եւ նոյն ժա-
մայն եկաց բղխումն արեան նր̃. Եւ ասէ յս̃. ո՛վ է՝
որ մերձեցաւն յիս. իբրեւ ամենեքեան ուրանային,
ասէ պետրոս՝ եւ որ ընդ նմա էին. վա՛րդապետ՝ ժո-
ղովուրդք պնդեն եւ նեղեն զքեզ. Եւ ասէ յս̃. ոմն
մերձեցաւ յիս, քանզի գիտացի՝ եթէ զօրութի̃ ել
յինէն. Իբրեւ ետես կինն՝ եթէ ո՛չ ծածկեցաւ ՚ի
նմանէ, եկն դողալով՝ եւ անկաւ առաջի նր̃, թէ վս̃
որոյ իրաց մերձեցաւ ՚ի նա՝ պատմեաց առաջի ա̃մ ժո-
ղովրդեանն. եւ թէ ո՛րպէս բժշկեցաւ առժամայն.
Եւ ասէ. քաջալերեա՛ց դուստր՝ հաւատք քո կեցու-
ցին զքեզ, ե՛րթ ՚ի խաղաղութիւն.

Եւ

Եւ մինչդեռ նա խօսէր, գայ ոմն 'ի տանէ ժողովըր-
դապետին՝ և ասէ ցնա. մեռաւ դուստրն քո, մի՛ ինչ
աշխատ առներ զդ̄ա: Իսկ յս̄ իբրև լուաւ, պատաս-
խանի ետ նմա՝ և ասէ. մի՛ երկնչիր, միայն հաւատա՛ և
կեցցէ: Եւ մտեալ 'ի տունն՝ ոչ զոք եթող մտանել,
բայց միայն զպետրոս և զյակոբոս և զյովհաննէս, և
զհայր մանկանն և զմայր նր̄: Լային ամենեքեան՝ և
կոծէին զնա: և նա ասէ. մի՛ լայք՝ զի չէ՛ մեռեալ այլ
ննջէ: Եւ նոքա ծաղր առնէին զնա, զի գիտէին թէ
մեռաւ: Եւ նր̄ հանեալ զամենեսին արտաքս, կալեալ
զձեռանէ նր̄՝ բարբառեցաւ և ասէ. արի՛ կաց մանուկ
դու: Եւ դարձաւ ոգի նր̄, և կանգնեցաւ վաղվա-
ղակի. և հրամայեաց տալ նմա ուտել: Եւ զարմացան
ծնօղքն նորա. և նա պատուիրէր մի՛ ումեք ասել՝
որ ինչ եղեւն:

Եւ եղև 'ի վաղիւն մինչ իջանէին նոքա 'ի լեռնէ ան-
տի, ընդ առաջ եղև նմա ժողովուրդ բազում: Եւ ա-
հա այր մի 'ի ժողովրդենէ անտի աղաղակեաց և ա-
սէ. վարդապետ աղաչեմ զքեզ հայեա՛ց յորդի իմ, զի
միամօր է ինձ: Եւ ահա այս հարկանի 'ի նմա, և յան-
կարծ գոչէ՝ և զարկուցանէ և թաւալեցուցանէ զնա
և փրփրեցուցանէ, և հազիւ մեկնի 'ի նմանէ խորտա-
կեալ զնա. և աղաչեցի զաշակերտսն քո զի հանցեն
զնա, և ոչ կարացին: Պատասխանի ետ յս̄ և ասէ. ով
ազգ անհաւատ և թիւր, մինչև յե՞րբ եղեց ընդ ձեզ՝
և անսայցեմ ձեզ. մատո՛ այսր զորդին քո: Եւ մինչ
դեռ մատչէր, զարկոյց զնա դևն՝ և շարժլեաց: Սաս-
տեաց յս̄ այսոյն պղծոյ, և բժշկեաց զմանուկն. և ետ
զնա ցհայր իւր: Եւ զարմանային ամենեքեան 'ի վե̄

մեծա

մեծամեծացն տ̄յ. և 'ի զարմանալ ամենեցուն 'ի վերայ ա̄մ զոր առնէր, ասէ ցաշակերտսն իւր. դի՛ք դուք 'ի լսելիս ձեր զբանս զայսոսիկ. զի որդի մարդոյ մատնելոց է 'ի ձեռս մարդկան.

Եւ հանէր դև մի համր. և եղև յելանել դիւին՝ խօսեցաւ համրն, և զարմացան ա̄մ ժողովուրդքն. Եւ ոմանք 'ի նոցանէ ասեն. բէեղզեբուղաւ իշխանաւն դիւաց հանէ դա զդևս։ Եւ այլք փորձէին՝ և նշան յերկնից խնդրէին 'ի նմանէ։ Իսկ նր̄ գիտացեալ զխորհուրդս նց̄, ասէ ցն̄ս. ա̄մ թագաւորութի̄ բաժանեալ յանձն՝ աւերի, և տուն բաժանեալ յանձն՝ կործանի։ Ապա եթէ և սատանայ բաժանեցաւ յանձնէ, զիա՞րդ կացցէ թագաւորութի̄ նր̄. զի ասէք զինէն եթէ բէեղզեբուղաւ իշխանաւն դիւաց հանէ դա զդևս. Եթէ ես բէեղզեբուղաւ հանեմ զդևս, որդիքն ձեր իւ̄ հանիցեն. վ̄ն այդորիկ նոքին եղիցին ձեր դատաւորք. Իսկ եթէ մատամբ ա̄յ հանեմ ըզդևս, ապա հասեալ է 'ի վ̄ր ձեր արքայութի̄ ա̄յ։ Յորժամ հզօր վառեալ՝ պահիցէ զտուն իւր, 'ի խաղաղութե̄ են ինչք նր̄։ Բայց եթէ հզօրագոյն քան զնա 'ի վ̄ր եկեալ յաղթեսցէ նմա, զսպառազինութի̄ն հանէ՝ յոր յուսացեալ էր, և զաւար նր̄ բաշխեսցէ։ Որ ո՛չ է ընդ իս՝ հակառակ իմ է, և որ ո՛չ ժողովէ ընդ իս, ցրուէ. Յորժամ այսն ելանիցէ 'ի մարդոյ՝ շրջի ընդ անջրդին տեղիս, խնդրէ հանգիստ. և իբրև ո՛չ գտանէ, ասէ. դարձայց անդրէն 'ի տուն իմ ուստի ելի. Եւ դայ գտանէ մաքրեալ և յարդարեալ. Յայնժամ երթայ և առնու եօթն այլ այսս չար ևս քան զինքն՝ և մտանէ բնակէ անդ, և լինի յետինն մարդոյն այնո-

րիկ չար քան զառաջինն։ Եւ եղեւ մինչդեռ խօսէր զայս, ձայն եբարձ կին մի ՚ի ժողովրդենէ անտի եւ ասէ. երանի՜ է որովայնին՝ որ կրեաց զքեզ, եւ ստեանցն՝ որ դիեցուցին զքեզ։ Եւ նա ասէ. նա երանի այնոցիկ է, որ լսեն զբանն ա՟յ, եւ պահեն։

Եւ ուսուցանէր ՚ի միում ժողովրդանոցացն ՚ի շաբաթու։ Եւ ահա կին մի՝ զոր ունէր այս հիւանդութեան ամս ութուտասն. եւ էր կորկամեալ, եւ ո՛չ կարէր ամենեւին ՚ի վեր հայել։ Եւ տեսեալ զնա յս՟՝ կոչեաց առ ինքն՝ եւ ասէ ցնա. կին դու՝ արձակեալ ես ՚ի հիւանդութենէ քումմէ։ Եւ եդ ՚ի վ՟ր ն՟ր ձեռն, եւ առ ժամայն ուղղեցաւ, եւ փառաւոր առնէր զա՟ծ։ Պատասխանի ետ ժողովրդապետն ցասուցեալ՝ թէ ընդէ՞ր ՚ի շաբաթու բժշկեաց յս՟, եւ ասէ ցժողովուրդն. վեց օր է՝ յորս արժան է գործել, յայնս եկա՛յք բժշկեցարո՛ւք, եւ մի՛ յաւուր շաբաթու։ Պատասխանի ետ նմա տէր՝ եւ ասէ. կե՛ղծաւորք՝ իւրաքանչիւրոք ՚ի ձէնջ ՚ի շաբաթու ո՞չ արձակէ զեզն իւր կամ զէշ ՚ի մսրոյ՝ եւ տանի տայ ջուր։ Իսկ այս՝ դուստր աբրահամու էր. զոր կապեաց սատանայ ահաւադիկ ութուտասն ամ, ո՞չ էր արժան արձակել ՚ի կապանաց անտի ՚ի շաբաթու։ Եւ զայս իբրեւ ասէր, յամօթ լինէին ա՟մքին որ հակառակն կային նմա. եւ ա՟մ ժողովուրդն ուրախ լինէր ՚ի վերայ ա՟մ փառաւորութեանցն, որ գործէին ՚ի նմանէ։

Եւ եղեւ ՚ի մտանելն ն՟ր ՚ի տուն ուրումն իշխանացն փարիսեցւոց ՚ի շաբաթու ուտել հաց, եւ նոքա սպասէին նմա։ Եւ ահա այր ոմն էր անդ ջրգողեալ առաջի ն՟ր։ Պատասխանի ետ յս՟՝ եւ ասէ ցօրինաւորսն

և ցփարիսեցիս. եթէ արժան իցէ 'ի շաբաթու բժշկել. Եւ նոքա լուռ եղեն. և բուռն հարեալ զնմանէ՝ բժշկեաց զնա, և արձակեաց. Եւ ասէ ցնս̃. ո՞յր ուրուք 'ի ձէնջ էշ կամ եզն՝ անկանիցի 'ի ջրհոր, և ոչ վաղվաղակի հանիցէ զնա յաւուր շաբաթու. Եւ ո՛չ կարացին տալ նմա պատասխանի առ այն.

Եւ եղև մինչ երթայր նա յեղ̃էմ, և ինքն անցանէր ընդ մէջ սամարիայ և գալիլեացւոց. Եւ մինչդեռ մտանէր 'ի գեօղ ուրեմն, պատահեցին նմա տասն այր բորոտ՝ որք կային 'ի հեռաստանէ, բարձին զձայնս՝ և ասեն. յիսուս վարդապետ՝ ողորմեա՛ մեզ. Եւ իբրև ետես զնոսա, ասէ ցնոսա. երթա՛յք ցուցէ՛ք զանձինս քահանայիցն. և եղև իբրև գնացին, առժամայն սրբեցան. Մի ոմն 'ի նոցանէ իբրև ետես՝ եթէ բժշկեցաւ, դարձաւ անդրէն՝ 'ի ձայն մեծ փառաւոր առնէր զաստուած. անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց առ ոտս նորա, և գոհանայր զնմանէ. և ինքն էր սամարացի. Պատասխանի ետ յս̃ և ասէ. ո՞չ տասն սոքա սրբեցան, իսկ արդ՝ ինն ո՞ւր են. Ո՞չ ի ո՞չ գտան դառնալ տալ փառս այ̃, բայց միայն այլազգիս այս. Եւ ասէ ցնա. արի՛ գնա՛. զի հաւատք քո կեցուցին զքեզ.

Եւ եղև 'ի մտանելն նր̃ յերիքով, կոյր ոմն նստէր առ ճանապարհաւն մուրացիկ. Իբրև լուաւ զանցանել ժողովրդեանն, հարցանէր՝ թէ զինչ իցէ այն. Եւ պատմեցին նմա, թէ յս̃ նազովրեցի անցանէ. Աղաղակեաց և ասէ. յս̃ որդի՛ դաւթի՝ ողորմեա՛ ինձ. Եւ որ առաջին երթային՝ սաստէին նմա զի լռեսցէ. և նա ևս առաւել աղաղակէր, որդի՛ դաւթի ողոր-
մեա՛

մեա՛ց ինձ։ Զտեղի էառ յս̃, եւ հրամայեաց ածել զնա առ ինքն. եւ իբրեւ մերձ եղեւ առ նա, եհարց զնա եւ ասէ. զի՞նչ կամիս դու՝ զի արարից քեզ. եւ նա ասէ. Տէ՛ր՝ զի բացցին աչք իմ՝ եւ տեսից։ Եւ յս̃ ասէ ցնա. հայեա՛ց, հաւատք քո կեցուցին զքեզ. Եւ առժամայն ետես, երթայր զհետ նր̃՝ եւ փառաւոր առնէր զա̃ծ. եւ ա̃մ ժողովրդեանն տեսեալ, տային օրհնութիւն ա̃յ։

Սրբոյ Աւետարանին ՅԷ. ԲԷ. որ ըստ Յօհաննու.
Տէրն մեր Յս̃ Քս̃.

Եւ յետ երկուց աւուրց ել անտի եւ գնաց ՚ի գալիլեայ. Զի ինքն իսկ յիսուս վկայեաց՝ եթէ մարգարէ յիւրում գաւառի պատիւ ո՛չ ունի։ Ապա յորժամ եկն նա ՚ի գալիլեայ. ընկալան զնա գալիլեացիքն. զի տեսեալ եւս էր զա̃մ նշանսն, զոր արար յեմ̃ ՚ի տօնին. քանզի եւ նոքա եկեալ էին ՚ի տօնն։ Եկն դարձեալ ՚ի կանա գալիլեացւոց՝ ուր արար զջուրն գինի. եւ անդ էր թագաւորազն մի, որոյ որդի նր̃ հիւանդ կայր ՚ի կափառնաում։ Նա իբրեւ լուաւ եթէ յիսուս եկեալ է ՚ի հրէաստանէ ՚ի գալիլեա. եկն առ նա՝ եւ աղաչէր, զի իջցէ եւ բժշկեսցէ զորդի նորա. քանզի մերձ էր ՚ի մեռանել։ Ասէ ցնա. եթէ ոչ նշանս ինչ եւ արուեստս տեսանէք՝ ո՛չ հաւատայք։ Ասէ ցնա թագաւորազն. Տէ՛ր՝ էջ մինչեւ մեռեալ իցէ մանուկն իմ։ Ասէ ցնա յս̃. Երթ՝ որդին քո կենդանի է. եւ հաւատաց այրն բանին՝ զոր ասաց նմա յս̃, եւ գնաց։ Եւ մինչդեռ իջանէր, ընդ առաջ

եղեն

եղեն նմա ծառայքն նր̃ · աւետիս ետուն եւ ասեն ՝
թէ մանուկն նորա կենդանի է · Հարցանէր ցնոսա
զժ̃ ժամուն՝ յորում առողջ ինեցաւ · եւ ասեն ցնա · երէկ
յեօթներորդ ժամուն եթող զնա ջերմն · Գիտաց
հայրն նր̃՝ եթէ յայնմ ժամու՝ յորում ասացն ցնա յս̃
թէ որդին քո կենդանի է · եւ հաւատաց ինքն եւ ամ̃
տուն իւր · Զայս դարձեալ երկրորդ նշանս արար
յս̃ եկեալ 'ի հրէաստանէ 'ի գալիլեա ·

Յետ այսորիկ տօն էր հրէից · եւ ել յս̃ յեր̃մ · Եւ
էր յեր̃մ 'ի պրոբատիկէ աւազանին · որ կոչէր եբ-
րայեցերէն բեթհեզդա · հինգ սրահ · Յայս անկեալ
դնէր բազմութի̃ յոյժ հիւանդաց՝ կուրաց կաղաց
գօսացելոց ՝ որ ակն ունէին ջրոյն յուզելոյ · Եւ հր-
եշտակ տն̃ իջանէր ըստ ժամանակի յաւազանն՝ եւ
յուզէր զջուրսն · եւ որ նախ 'ի շարժումն ջուրցն իջա-
նէր ՝ յաւազանն՝ բժշկէր ոչ ունելով նշան հիւան-
դութե̃ ՝ Եւ անդ էր այր մի ՝ որոյ երեսուն եւ ութ
ամ էր 'ի հիւանդութե̃ իւրում · Զնա իբրեւ ետես
յս̃՝ զի անկեալ դնէր ՝ եւ գիտաց եթէ բազում ժա-
մանակք են այնուհետեւ ՝ ասէ ցնա · կամիս ողջ լինել ·
Պատասխանի ետ նմա հիւանդն · տր̃՝ ոչ զոք ունիմ ՝
թէ յորժամ ջուրքն յուզիցին՝ արկցէ զիս յաւազանն ·
եւ մինչ ես գանդաղիմ ՝ այլ ոք քան զիս յառաջագոյն
իջանէ · Ասէ ցնա յս̃ · արի առ զմահիճս քո՛ եւ գնա ·
Եւ ողջացաւ այրն ՝ եւ յարեաւ՝ էառ զմահիճս իւր՛
եւ շրջէր · եւ էր շաբաթ յաւուրն յայնմիկ · Ասեն
հրեայքն ցբժշկեալն · շաբաթ է՛ եւ ոչ է արժան քեզ
առնուլ զմահիճս քո · Պատասխանի ետ նց̃ եւ ասէ ·
որ բժշկեացն զիս ՝ նա ասաց ցիս ՝ առ զմահիճս քո՛ եւ
գնա ·

գնամ ։ Հարցին ցնա և ասեն ․ մե՞ղ է այդ՝ որ ասաց
զքեզ, ա՛ռ զմահիճս քո՝ և շրջեա՛ց ․ Եւ բժշկեալն ո՛չ
գիտէր թէ ո՛վ իցէ ․ քանզի յիսուս խոյս ետ վասն ամբո-
խին 'ի տեղւոջէ անտի ․ Յետ այնորիկ գտանէ զնա յիսուս
'ի տաճարին, և ասէ ցնա ․ ահաւասիկ ողջացար, մի ևս
մեղանչէր՝ զի մի չար ևս ինչ լինիցի քեզ ․ Գնաց այրն՝
և պատմեաց հրէիցն, եթէ յիսուս էր՝ որ բժշկեացն զնա ․
Եւ վասն այնորիկ հալածէին զյիսուս հրէայքն, զի զայն
առնէր 'ի շաբաթու ․ Եւ յիսուս պատասխանի ետ նոցա ․
հայր իմ մինչև ցայժմ գործէ, և ես գործեմ ․ Վասն
այնորիկ առաւել խնդրէին հրէայքն սպանանել զնա ․
զի ոչ միայն լուծանէր զշաբաթս, այլև հայր իւր կո-
չէր զած, և հաւասար առնէր զանձն այ ․
Եւ մինչ դեռ անցանէր՝ ետես այր մի կոյր 'ի ծնէ ․ և
հարցին ցնա աշակերտքն նր՝ և ասեն ․ ռաբբի՝ ո՞վ
մեղաւ է, սորա՞՝ թէ հօր և մօր իւրոյ, զի կոյր ծնցի ․
Պատասխանի ետ յիսուս ․ ոչ դորա մեղաւ է, և ոչ հօր և մօր
իւրոյ ․ այլ զի յայտնի լիցին գործքն այ 'ի դմա ․ Եւ
ինձ պարտ է գործել զգործս այնորիկ՝ որ առա-
քեացն զիս, մինչ աւուր կայ ․ գայ գիշեր՝ յորժամ
ոչոք կարէ գործել ․ Մինչդեռ յաշխարհի եմ, լոյս
եմ աշխարհի ․ Զայս իբրև ասաց, եթուք 'ի գետին՝
և արար կաւ 'ի թքոյն, և ծեփեաց զկաւն 'ի վր աչաց
կուրին ․ Եւ ասէ ցնա ․ Երթ՝ լուա յաւազանին սե-
լովմայ ․ որ թարգմանի առաքեալ ․ չոգաւ լուացաւ ․
եկն և տեսանէր ․ Իսկ դրացիքն՝ և որոց տեսեալ էր
զնա յառաջագոյն՝ թէ մուրացիկ էր, ասէին ․ ո՞չ սա
էր՝ որ նստէրն և մուրանայր ․ կէսքն ասէին ․ նա է ․
Այլքն ասէին ․ ոչ՝ այլ նման է նմա ․ և ինքն ասէր՝ թէ

ես եմ։ Ասեն ցնա. իսկ զիա՞րդ բացան աչք քո։ Նա ետ պատասխանի. այր մի՝ որում յս՟ն ասեն, կաւ արար՝ եւ ծեփեաց զաչս իմ, եւ ասէ ցիս. երթ ՚ի սելովամ, եւ լուա. չոգայ լուացայ՝ եւ տեսանեմ։ Ասեն ցնա. ո՞ւր է նա. ասէ ցն՟ս. ո՛չ գիտեմ։ Ածին առ փարիսեցիսն զնա, որ երբեմն կոյրն էր։ Եւ էր շաբաթ՝ յորժամ զկաւն արար յս՟. եւ եբաց զաչս կուրին։ Դարձեալ հարցանէին զնա փարիսեցիքն, թէ զիա՞րդ տեսանես. եւ նա ասէ ցն՟ս. կաւ եդ ՚ի վերայ աչաց իմոց, եւ լուացայ՝ եւ տեսանեմ։ Ասեն ոմանք ՚ի փարիսեցւոցն. ո՛չ է այրն այն յա՟յ, զի զշաբաթս ո՛չ պահէ. կէսքն ասէին. իսկ զիա՞րդ կարէ մարդ մեղաւոր այսպիսի նշանս առնել։ Եւ էին հերձուածք ՚ի մէջ նց՟։ Ասեն դարձեալ ցկոյրն. դու զի՞ ասես վ՟ն նր՟՝ զի եբաց զաչս քո։ Եւ նա ասէ՝ թէ մարգարէ է. Եւ ո՛չ հաւատային հրէայքն զնմանէ՝ եթէ կոյր էր՝ եւ բացաւ. մինչեւ կոչեցին զծնողս բացելոյն. հարցին ցն՟ս եւ ասեն՝ սա՞ է որդին ձեր, զորմէ դուքն ասէիք, եթէ կոյր ծնաւ. արդ՝ զիա՞րդ տեսանէ. Պատասխանի ետուն նց՟ ծնողքն նր՟՝ եւ ասեն. գիտեմք զի սա է որդին մեր, եւ զի կոյր ծնաւ. բայց զիա՛րդ այժմդ տեսանէ՝ ո՛չ գիտեմք. կամ թէ՝ ո՞ եբաց զաչս դորա՝ մեք ո՛չ գիտեմք. ցդա իսկ հարցէ՛ք, ինքնին ՚ի չափ հասեալ է. ինքն իսկ խօսեսցի վասն իւր։ Զայս ասացին ծնողքն նորա, զի երկնչէին ՚ի հրէիցն. քանզի ուխտ եդեալ էր հրէից, եթէ ոք խոստովանեսցի զնա քս՟՝ ՚ի բաց կացցէ ՚ի ժողովրդենէն։ Վասն այնորիկ ասացին ծնողքն նր՟, թէ ինքնին ՚ի չափ հասեալ է, ցնա իսկ հարցէ՛ք։ Դարձեալ կրկին անգամ կոչեցին զայրն՝ որ կոյրն

էր ,

էր, և ասեն ցնա․ տուր փառս այ, մեք գիտեմք՝ զի
այրն այն մեղաւոր է։ Եւ նա ասէ․ թէ մեղաւոր
իցէ՝ ես ոչ գիտեմ․ բայց զայս գիտեմ, զի կոյր էի՝
և արդ տեսանեմ։ Դարձեալ ասեն ցնա․ զինչ արար
քեզ, զիա՞րդ եբաց զաչս քո։ Պատասխանի ետ նց․
այժմ ասացի ձեզ՝ և ոչ լուայք․ զի՞ կամիք միւսան-
գամ լսել․ միթէ և դուք կամիք աշակերտել նմա։
Նոքա հայհոյէին զնա՝ և ասէին․ դու լիջիր նր աշա-
կերտ․ մեք մովսէսի աշակերտք եմք։ Մեք գիտեմք՝
զի ընդ մովսէսի խօսեցաւ ած․ զսա ոչ գիտեմք ուստի
իցէ։ Պատասխանի ետ այրն և ասէ ցնս․ այդ իսկ են
սքանչելիք․ զի դուք ոչ գիտէք՝ ուստի իցէ, և զիմ
զաչս եբաց։ Գիտեմք զի ած մեղաւորաց ոչ լսէ․
բայց եթէ ածապաշտ ոք իցէ՝ և զկամս նր առնիցէ,
նմա լսէ։ Ի յաւիտենից ոք ոչ լուաւ՝ եթէ եբաց
ոք զաչս կուրի ի ծնէ կոյր ծնելոյ։ Եթէ ոչ յայ
էր այրն այն՝ ոչ կարէր առնել ինչ։ Պատասխանի
ետուն և ասեն ցնա․ Ի մեղս իսկ ծնեալ ես ա-
մենևին, և դու վարդապետես լինիս մեր։ Եւ հանին
զնա արտաքս։ Լուաւ յս եթէ հանին զնա արտաքս,
և իբրև եգիտ զնա՝ ասէ ցնա․ դու հաւատաս յորդի
այ։ Նա պատասխանի ետ և ասէ․ տէր ո՞վ է՝ զի
հաւատացից ի նա։ Ասէ ցնա յս․ և տեսեր զնա, և
որ խօսիդ ընդ քեզ՝ նա է։ Եւ նա ասէ․
հաւատամ տէր, և երկիրպագ
նմա։

Նշանակութիւն խրթին բառից ։

Ադդով։ զաքարեայ մարգարէի պապուն անունն է։ ղգ. 8։

ադոնայի տէր։ որ աստուծոյ կըսուի · Թանըրը։ լգ. 8։

ազատազնեայ։ պատուական սօյ · քիշիզատէ։ ձա. 3։

ազդարան։ խապար տրուած տեղ · սըր էէրի, խապէրկեահ։ ծթ. 2։ կամ խապար տուօղ գործիք, որ է՝ բերան, կամ լեզու։ հգ. 2։

ալէլուք։ օրհնութիւք, գովասանք · մէտհ։ ղգ. 24։

ալէանձ հողմ։ տալղա հանօղ հով։ ծգ. 3։

ալփափետք։ այբբենին շարքը։ ղգ. 22։

ախտարծարծ։ ախտը շարժօղ · մարաղ թէփրէտիճի։ կ. 4։

ածանցական։ անցաւոր, թէզմը անցնօղ։ հգ. 3։

ակատ։ նաւու թէքնէ, կամ փիեատէ խայէխ։ կզ. 2։

ակնայայտ։ աչքը ապականօղ՝ մըտօղ։ խը. 4։

ակումբ։ ճիւմհիւռ, սիւրիւ։ իզ. 1։

աղարտեալ։ աւրած, խարապ եղած։ ն. 1։ և իե. 2։

աղաւաղել։ աւրել, փճացնել, թափթփել, եօխ ընել։ ը. 3։ և կէ. 2։

աղէյօրմար։ քիրիշով տիւղէնլէնմիշ եղած։ ղը. 8։

աղիւսարկուն։ քէրփիճճիուն, թօղլաճիուն։ հե. 12։

աղխեալ ազդարան։ կղպած գոցուած բերան, կամ լեզու։ հգ. 2։

աղօրի ըմբոշխնելի։ տէյիրմէն՝ էզմիշ ընելու, որ է ծամելու ակռաներ։ կզ. 2։

աղու աղաւնի։ մաղլըմ եավաշ կէօվէրճին։ ը. 1։

աղուական։ անուշիկ · միլայիմ։ կզ. 4։

աղուական ախտ։ թաթլը մարաղ, որ է ցանկութին։ ղա. 3։

* աղջութիւն։ մթութի · քարա տուման։ զ. 3։

աղտաղտին։ աղի լեղի · աճը զէհիր։ լթ. 2։

աղօթկեր։ աղօթօղ, աղօթաւոր։ ծա. 5։

աղօտանալ։ մթըննալ, ՚ի լուսոյ պակսիլ։ է. 3։

աճառ։ սապօն։ ղգ. 11։

աճիւն։ մոխիր · քիւլ։ ժ. 1։ և իգ. 2։

ամա

ամանակ ։ ժամանակ , առեն ․ վախթ ․ ’ի չէլտաշկարանն ։
ամբարձուղէշ ։ բարձր ձուղ ունօղ ․ իւձէ տալը ։ Թ ․ 2 ։
ամենագրաւ ։ ամենը զարդ ընօղ ։ Բ ․ 2 ։ կամ խիստ սառ-
տիկ զալիթ ընօղ ։ Ը ․ 1 ։
ամէնապիկար ։ խիստ ոկար ․ զայիֆ ։ ԼԸ ․ 2 ։
ամպրոպ ։ կիւրիւլթիւ , վէլվէլէ ։ Զ ․ 3 ։ և Զ ․ 3 ։
այտ ։ ծնօտ , երես ․ եանագ , եուզ ։ ԿԴ ․ 2 ։
անագան ։ կէձաէն կէձ ։ ԼԹ ․ 3 ։ կմ վէրջինը ․ սօզըրաք ։ ԿԸ ․ 2 ։
* անախտակիր ։ այլոց ցաւակից չըլլօղ ։ Ծ ․ 1 ։ և ԾԴ ․ 2 ։
կամ խարէզ չպահօղ ։ Բ ․ 2 ։
անաղէլի՝ խակակութ ։ չըաղուած՝ նոր ծնած բիձ ։ ԾԴ ․ 2 ։
անարծարծելի ։ ա՛լչը փաւվէլու ։ Է ․ 3 ։ և ՀԱ ․ 2 ։ կամ
ա՛լչը չինելու ։ Ի ․ 2 ։
անբույժ ։ չը բժշկելու ․ օնդուլմազ ։ ԾԸ ․ 2 ։
* անգաձմունք ։ խորուկ մամուռ ․ պարսկերէն՝ էնտիշէ ։
ԻԷ ․ 3 ։ ըստայնմ ’ի պատմագիրն եղիշէի , յերեան 83 ։
Յորժամ ոչխար անգաձէլ , և խնձէլ զամ և այլն ։
անդամանդեայ ։ էլմասիպէս պինտ ։ ՂԲ ․ 10 ։
* անդանձառք ։ անդ , դր՝ ’ի հնումն անձառելիք ․ որպիսի
էր ’ի հին օրէնս՝ սրբութի սրբութեցն , որ անձառելի և
անմատչելի էր նդ ․ վդյ ասացուածս՝ Սրբ--Էց անդանձա-
--էց , իմացեալ լինի՝ Սրբ--Բէան որբ--Բէանցն ։ ՀԷ ․ 15 ։
անդասելի ։ կարգէ դուրս , նիզամ չը մտած ։ ԼԴ ․ 7 ։
անդուլ ։ ժիր , տայմայ ։ ՃԸ ․ 2 ։
* անդուղէկցութիւն ։ այն տեղը երթալու ձամբորդութի
և եօլտաշութիւն ։ ՂԴ ․ 5 ։
աներևակի ։ աներևոյթ ․ կեօրինմէզ ։ ԻԴ ․ 3 ։ և ԾԷ ․ 3 ։
աներկևան ։ աներկբայ , սոյգ , ձշմարիտ ․ շիւպհէսիզ ։
Դ ․ 1 ։ և ԿԷ ․ 3 ։
անընդել գաղան ։ եապանի եավուզ ձանավար ։ Թ ․ 3 ։
անկանել ։ կցելով գործել ․ տօգումագ ։ ԿԴ ․ 2 ։
անկեղակարծ ։ անկասկած ․ շիւպհէսիզ ։ ՃԴ ․ 5 ։
անկուինչ ։ շունչը կտրած ․ նէֆէսի քէսիլմիշ ։ ԺԴ ․ 2 ։
անհագագ ։ շունչ չունօղ , հոգի չունօղ ․ ձանսըզ ։ ԼԴ ․ 7 ։

անհամբոյր․ Թերպիյէյի չէկօղ․ հէրկէլէ․ իբ․ 2․ կամ չը գոցուօղ, չատախօս․ իգ․ 2․ կամ գարշէլի, պէթ․ ծդ․ 2․ կամ խաթր կէօնիւլ չըմայօղ․ ձը․ 2․

անհամողէլի․ խօսքի մտիկ չընօղ․ ինատճի․ ծդ․ 2․

անհատուածելի․ անբաժանելի, չը զատուելու․ հե․ 5․

անհրաժեշտ․ անդառնալի․ մուհքէմ․ կա․ 2․ կմ անխախտ, անզատելի․ ղդ․ 11․

անձաւ․ մաղարայ․ խ․ 2․

անձնամատն․ ինք իր անձը մատնօղ․ խը․ 2․

անձուկ․ նեղկուկ․ ա․ 2․ և կդ․ 2․ կամ քչիկ մը․ պիր աղաճըք․ ժէ․ 2․

անյարիր ջատուկ․ վէր չէլլէլու նենգաւոր և ցաւագար․ ծը․ 2․

անշամանդաղ․ չը մթնալու պայծառ․ տումանսըզ․ դ․ 1․

անշուշտ․ անփոփոխ, անխառնակ․ կէ․ 1․

անոպայ․ էյլիկ պիլմէզ, նախս․ խը․ 4․

անպատուար․ պատ չունօղ․ հիսարսըզ․ լթ․ 2․

անջրպետ․ բաժանօղ, զատօղ․ պէօլմէ․ իէ․ 2․

անսպուժելի․ յետ չը ձգուելու, էհմալ չըլլուելու․ լթ․ 2․

անսագիւտ․ անպակաս․ էքսիքսիզ, մահանասըզ․ իը․ 3․

անվթար․ անսխալ․ քուսուրսուզ․ ժ․ 2․

անտարրափակ․ տարերքի տակ չընկնօղ, նիւթեղէն բանե-րէն դուրս․ ժդ․ 1․ և լդ․ 3․

* անքատ․ տկար, փոքրիկ․ զայիֆ․ կթ․ 2․

աշխար․ ողբ, լաց, սուգ․ իէ․ 3․ լթ․ 3․ խը․ 2․ ծդ․ 2․ կա․

աշտանակ․ շամտան․ խդ․ 2․

աշտէ․ խըշտ, մըղրագ․ հա․ 3․

ապաբան․ անգործ, պարապանծած, անձըրկած․ խէ․ 3․

ապաղէն․ ղէնք չունօղ․ սիլահսըզ․ է․ 1․ և կը․ 3․

ապաթոյն․ թոյն չունօղ․ զէհիրսիզ․ կդ․ 1․

ապախտաւոր․ անշահ․ էյլիկ պիլմէզ․ դ․ 2․ և հդ․ 1․

ապահար․ ամնական հայղը բունած․ ի․ 2․

ապաձեռն․ օգնական չունօղ, խեղճ․ իդ․ 3․ և լէ․ 3․

ապաշուք․ անպատիւ․ իքրամըզ․ լդ․ 7․

ապա

ապաջան ։ ջանք չընօղ , խայրէթսիզ ։ Բ . 2 ։
ապառում ։ լիրբ , առսըղ ։ ժա . 3 ։ և իա . 2 ։ և կդ . 2 ։
կամ խաթը կէօնիւլ չընայօղ , անգութ ։ ձը . 2 ։
ապարանջան ։ ապըձան , պիլէզիկ ։ Լդ . 1 ։
ապաւանդակ ։ չուան նաւու , բալամար ։ իե . 2 ։
ապաւինութիւն խարսխի ։ նաւուն մեծ երկաթը . ճան
գուրթարան ։ իե . 2 ։
ապաքինել ։ փարատել , դադրեցընել , կամ ըրընացընել ։
ձդ . 2 ։ և ղե . 2 ։
ապէնիազ ։ անկարօտ , պակասութի չունօղ , միւհթաճ չըլլօղ ։
. ծթ . 2 ։
ապիկար ։ տկար , խատիր չըլլօղ ։ Ժ . 1 ։ և իղ . 2 ։
* առակայք ։ առաջիկայք , առջևը , կամ մօտըեղածները ,
կամ քիչ մի ետև ըլլալիքները ։ Ժդ . 3 ։
առանցեալ ։ դադարեալ 'ի ծնելոյ , վախտը անցած ։ լա . 1 ։
առիգած ։ գոգնոց , փէշտիմալ ։ Ի . 2 ։
առկայծեալ ։ ճրագն որ մարելու մօտեցած , վերջին կայ-
ծակը հասած ։ ձէ . 3 ։
առհաւատչեայ ։ չէշնի , նումունէ , կիմ փէյ ։ իե . 4 ։ կե . 2 ։
և կէ . 1 ։
առուղէկան յաւիտեան ։ անցաւոր ժամանակ . 'Էզէլտարա'' ։
* առօրինակեալ ։ բաղդատեալ , նմանեցուցեալ ։ Ա . 2 ։
ասուի ։ բրդեղէն , չուխայ՝ և այլք նմանք ։ իա . 3 ։
ասպականապաս ։ շան կերակրի իւմիտ ընօղ ։ լե . 3 ։
ասպատակ ։ քէլէփիրճի , փուսու խըրսըզը ։ կթ . 2 ։
ասպարէս , կամ ասպարէզ ։ մեծ մէյտան . աթ մէյտանը ։ Ա . 2 ։
և խը . 4 ։ դարձեալ՝ երկրի չափ է , որ է մէկ միլտեղըն՝
ութը փայըն մէկն ։ Թ . 1 ։
աստարտէ ։ կնկան կերպարանքով կուռքի մի անուն է ։ Կ . 4 ։
ատտիկեցի ։ աթենացի , որ 'ի հնումն այս քաղաքացւոց ղլաւ-
մարդն՝ խիստ նամտար , և զլխան՝ խիստ պէթնամ հա-
մարէին ։ կե . 1 ։
արահետ ։ լան ճամբայ , քեօռ եօլու ։ Թ . 2 ։ կամ շիտակ
ճամբայ . ճատէ ։ խղ . 3 ։

* արա

* տրամաթացի ։ արիմաթացի, ուստի էր Սամուէլ մար-
գարէն ։ ձը · 1 ։
* տրըուն ։ կատարեալ հասակ, քեամիլլիք չաղը ։ դ · 2 ։
տրդահատել ։ ցաւակցելով մխիթարել, սիրտ տալ ։ ժբ · 1 ։
կամ աղաչել, րէձա ընել ։ ժէ · 1 ։ և ծէ · 2 ։
տրդասաւոր ։ տրդխնաւոր, մէյվէտար ։ Յէղաաա" ։
տրդարալըուկ ։ հաւս տեղը տանջուող ։ իթ · 2 ։
տրդեան ։ հիմիկուան, շիմտիքի ։ հէ · 8 ։
* տրդվատնական ։ հիմիկուց Թէլէֆ եղած ։ իբ · 2 ։
տրկածք ։ փորձանք · պէլայ ։ ղ · 3 ։ և կ · 2 ։ և կէ · 2 ։
տրձագանք ։ յետ դարձող ձայն, որ մաղարաներուն մէջ,
կամ խորուկ տեղուանք՝ կանչողն ինչ որ կանչէ, ձայն
կու լսէ ։ ղը · 8 ։
տրուարձան ։ քարէ փորած երկիկ մարդու պատկերք, կուռք ։
կ · 4 ։
տրուԹիւն ։ արիուԹիւն, կորիճուԹիւն ։ իթ · 3 ։
տրուսեակ ։ սապահ եըլտըզը, զէօհլէ · կամ արեգակն · կմ
սադայէլ ։ լղ · 2 ։
տրջնաԹոյր ։ սև գոյն ունող ։ կթ · 2 ։
տրջնատես ։ սիեահ կեօրինիւշլիւ ։ լա · 3 ։
տրտալած ։ ճամբէ դուրս ելած, եօլսուզ, պէԹնամ · կամ
սիւրկիւն եղած ։ ծղ · 2 ։
տրտաքնոյարդար ։ դրսի դէյեն Թէմիզ ։ իէ · 3 ։
տրտուղի ։ ճամբէն դուրս, ծուռ, եանղըըշ ։ հը · 3 ։
տրփխացնցող ։ լոյս տարածող, շաւխ ծագող ։ դ · 1 ։
տրօտ ։ արծուելու տեղ, չայըրլըխ ։ իէ · 3 ։ կ · 2 ։
տրօր ։ չիֆԹ քշելու գործիք · սապան ։ ծդ · 2 ։
տւաղական ։ ափսոսական, ողբալու ։ իղ · 1 ։
տւանդ ։ էմանէԹ ։ դ · 1 ։ կամ տուըք · վէրկի ։ Թ · 2 ։ կամ
ԹէմպիՀ, վասիեԹ ։ իէ · 4 ։
* տւողական ։ բեռի ալըշիշ չեղած, աճամի · հէրկէլէ ։
իբ · 2 ։
տքար ։ պատժուած մարդոյ մի անուն է · Յեսու · 7 · 1 ։
|| իէ · 2 ։ և հա · 3 ։

աքիա սիլոնացի ։ մարգարէի մի անունն է , որ ՚ի սելով քա-
ղաքէն էր . գ . թագ՛՛ ։ ժա . 29 ։ || ժդ . 4 ։
Բաբելոն , կամ բաբելօն ։ պաղտատ քաղաքն է ։ ա . 1 ։ և կէ . 2 ։
բադին ։ կուռքի անուն , կուռք ։ իէ . 3 ։ և հէ . 13 ։
* բազմակ ։ բազմելու տեղ . մէջքեան ։ ն . 3 ։
բազմական ։ մէջքին նստօղ ։ իը . 1 ։ և դէ . 4 ։ կամ բազմե-
լու , նստելու տեղ ։ դա . 3 ։
բազմաձեռնեան խարդաւանօղք ։ շատ ուր հնարքապաղներ .
կամ ֆէնտերով խաբօղներ ։ դէ . 9 ։
բազմայածեան ։ աստին անդին ընկնօղ շրջօղ , բարբարո-
կան պըտըտօղ ։ ն . 3 ։
բազմաստեղնեան ։ շատ ձիւղ ունօղ . տալլը պուտախլը ։
խե . 2 ։ և յյսմ՛՛ ։
* բազմարկածեան ։ շատ փորձանքոտ . թէհլիքէլի ։ հդ . 2 ։
բահաղ ։ կուռքի անուն է ։ կդ . 2 ։ և դդ . 6 ։
բամբիռն ։ չալգըպայ , գիլ ։ դէ . 8 ։
բանդագուշեալ ։ խելացնոր , չլղըն , թիմարխանայի խենթ ։
ժը . 2 ։
բանին սերմնակաթուն ։ խօսքին եօղը գայ ընելը , խենթ ու
մէնթ եօլսուզ խօսիլը ։ խե . 2 ։
բառաչ ։ ոչխարներուն և նմաններոց պօռալը ։ ժէ . 2 ։
բառացի ։ փառաւոր , շէօհրէթլի ։ դէ . 8 ։
բասիլ . վասիլ ։ էր կայսր յունաց ։ յյսմ՛՛ ։
բասրելի ։ մեղադրելի . պըրպլանմաղա լայըղ ։ դա . 3 ։
բարբառնուլ ։ խօսիլ չը կրցողի բերնով խօսիլ ։ դէ . 8 ։
բարոյացուցական ։ բարքը ցըցընօղ , թապիէթը յայտնօղ ։
դէ . 8 ։
բարաւոր ։ դրան վերի շեմը ։ դա . 2 ։
բարետաւիղ ։ անուշիկ խայտելի , տիւղէնլի ։ դէ . 8 ։
բարեքիա ։ զաքարիայ մարգարէի հօրն անունն է ։ դդ . 8 ։
բարունակ մահողկուզեան ։ ասմայի ձիւղ՝ որ գէհիրլի տալ
խըմ ունի ։ է . 2 ։
* բաւանդականապէս ։ բովանդականապէս . կամ բաւականա-
պէս ։ ղ . 4 ։

բաւիղ ։ սանդուխ, որ մաղարայի, կամ դրան վրայ լինի ։ Ծս . 2 ։
բժժանք ։ ոլուլուձի, կամ պախըձի չըխըն ։ Կզ . 4 ։
բինծք բոցակինծք ։ կրակի պէս կծուած ուռեցներ, ինչպէս՝ Թախտապիթիէն, կամ սիվրիսինեկէն խածուած տեղուան քըն ։ Կթ . 2 ։
բոլորապտուղ ։ ողջակեզ, Թամամ փեշքեշ ։ Ա . 1 ։
բոսորոյ դիականք ։ կարմրագոյն արիւնաթաթախ լեշեր ։ Կը . 3 ։
բոսորային ։ կարմրագոյն, կարմրած ․ քըզըլ ։ Կդ . 1 ։
բուեալ ։ սըվլած, կամ պատանեալ եղած ։ Լե . 3 ։
* բռնախոյեան ։ դէմ ելլող կտրիճ ճէնկճի ։ Ղդ . 18 ։
բռնամարտիկ ։ կտրիճ ճէնկ ընող ։ Կզ . 2 ։ կամ ուժով կիւ լեշմիշ ըլլող ։ Ղդ . 13 ։
Գահաւորակ ։ Թահտրավան, քեօշկ ։ Իե . 2 ։
գաղձնաւոր ։ զարալը խատերով, կամ այըրըխ խատով լցուած ։ Ծդ . 2 ։
գաղտնակուր ։ գաղտնի ուտող, ինչպէս՝ պաղըրսախից միջի որդերը ։ Կթ . 2 ։
գայլոտն ։ երկան մըղրախ ։ Ղէ . 4 ։
գանձուԹիւն ։ Հնչումն, կանչուածք ։ Ղէ . 8 ։
գարնանայնայր գետ ։ գարնան ատենը աղմիշ ըլլող չայ, Թաշխըն ըսմակ ։ Ծդ . 3 ։
գեղայորէն ։ գեղեցիկ յօրինած ․ Հիւսիւնլիւ ։ Ղգ . 24 ։
գեղմն ։ ճերմակ բուրդ ․ եափաղը ։ Ծբ . 1 ։
գերաբնապէս ։ բնութէ աւելԹէն վեր, Հրաշապէս ։ Ղգ . 8 ։
գերանակիր ։ տիրէկ կրող, կամ տիրէկ ունող ։ Իէ . 3 ։
գերաշխարան ։ խիստ ապաշխարող, շատ լացող ողբացող ։ Խը . 5 ։
գերաշխարՀիկ ։ ամենէն պատուաւոր, խիստ ինԹիպարը ։ Է . 3
գերունակ ։ ամեն գերազանցուԹի և կատարելուԹի ունող ։ Իե . 2 ։ և Հե . 7 ։ կամ ամենէն էվէլ ունող ։ Խթ . 2 ։
գԹել ։ գըրիլ, սիալիլ, չըգիտնալով պակասուԹի ընել ընկնիլ ։ Լա . 2 ։ Ծե . 4 ։ Ծէ . 3 ։ և Հբ . 2 ։
գժգմունք ։ սրդողելով երեսը ծըռելը ․ իղզալ ։ Խե . 2 ։

գըժ

գժտութիւն ։ կռիւ ․ նիզա ։ խե ․ 2 ։
գինդ , գնդի ։ օղ , գիւվիէ ։ լդ ․ 1 ։
գիշերավար ։ սատանայ ․ չէյթան ։ լէ ․ 1 ։
գլխաշուք կտաւ ։ գլուխը ծածկող՝ զարդարող լաչակ ։ լդ ․ 1 ։
գլխաւորել ։ գլուխ հանել լմնցնել ։ հա ․ 2 ։
գոգջիկք ։ ասացէք ։ հբ ․ 1 ։
գողտրական ։ կակուղիկ , փափուկ ․ նազլը ։ խղ ․ 2 ։
գոմոր ։ սոդոմայ մէկ քաղաքն է ։ ծդ ․ 2 ։
գոյարան ։ գոյացնող , ստեղծող ․ վար էտիճի ։ ձդ ․ 1 ։
գործականուն ։ գործելը , իճրա ընելը ։ ղդ ․ 20 ։
գործնականաց գործի ։ գործելու ալէթ , որ է՝ ձեռքն ։ ճգ ․ 2 ։
գործօնեայ ։ գործող , փէյտահ ընող ։ ձդ ․ 1 ։
գումարտակ ։ գումարել բազմութի ․ ճէմիէէթ , ճիւմհուր ։
ղ ․ 3 ։ իդ ․ 1 ։ լէ ․ 1 ։ և հե ․ 12 ։
գունել ։ գոյն տալ , ներկել ։ լղ ․ 2 ։ և ղդ ․ 17 ։
գուպար ։ պատերազմի զօրք ․ ճէնկ ասքէրի ։ կ ․ 4 ։
* գռիհ ։ գռեհ , սօխախ ։ կէ ․ 2 ։
գրաբանական ։ գրով խօսուած՝ զրուցած ։ լդ ․ 1 ։
գրաւական ։ չէշնի , նումունէ ։ Ժ ․ 2 ։ և ղգ ․ 16 ։
գրգեալ ։ զէվքի սէֆայի մէջ ըլլող ։ ճը ․ 2 ։
գրկանք ։ սիրով և գթով գրկելը , գուճմագ ։ իէ ․ 2 ։
գրուան ։ չինիկ , ցորենի էօլչէկ ։ լէ ․ 3 ։
գօշել ։ կակղծցընել , խըշխըշցընել , սիրտը ցաւցընել ։
ժէ ․ 1 ։
Դաթան , աբիրոն ։ երկու եղբարք էին , որ մովսէսի դէմ
կեցան ու գետինը անցան ։ Թւ ․ 16 ․ 1 ։ || կը ․ 4 ։
դանդաչել ։ գուլգուլալ , քեօրի պէս շարժիլ ։ ժթ ․ 3 ։
դանդաչեցուցանել ։ երերցընելով չընկըր չընկըր ձայնը
հանել ։ ղէ ․ 8 ։
դասակ ։ սիւրիւ , պէօլիւկ ։ կդ ․ 2 ։
դաստակնիք ։ վճիռ ․ սիճիլ ։ դ ․ 1 ։ և ժէ ․ 3 ։
դարաստան ։ դրախտ ․ պախճա ։ խղ ․ 3 ։
դեգերեալ ողբայ ։ աղլայըպ եաթըրեօր ։ իե ․ 2 ։
Յողբք դեգերիլը գերեկնալ ․ րէճաեա մէշղուլ օլմագ ։ ժբ ․ 1 ։

դերաքրիստոս ։ նեռն ․ թշնամալ ։ ղա ․ 1 ։
դժնիկ ։ փուշ ․ քոլոտ չալը ։ կթ ․ 2 ։
դժուարամարսելի ։ դժար անուշնալու ․ զէհիր դադլըթլի ։
Իը ․ 3 ։
դժրել ։ խօսքէն դառնալ , խավլը ուրել ։ Ծէ ․ 4 ։
* դիղի ․ ըր՝ դիղեցի ։ եղմիշ ըրի ։ իե ․ 3 ։ կամ նիղամը
շարեցի ։ ՚ի չէշտաոխութեան ։
դիմագրաւութի ։ գլուխը օրթան դնելով սերպէստուի ,
սերտէն կէչմիշութի ։ Կ ․ 4 ։ և հա ․ 1 ։
դիմակ ։ դէմք , կերպարանք ․ քիալէթ ։ Դ ․ 1 ։
դիմակերպութի ։ ույղունութի ․ մինասիպէթ ։ ղԴ ․ 4 ։
դիմակս դիմակս ։ թիւըլիւ թիւըլիւ ։ լԹ ․ 3 ։
դիտակ ։ տեսնելու բարձր տեղ , ինչպէս՝ կէմիին չանախլը ։
իե ․ 2 ։ կամ տեսնելու տեղ , ինչո՞ւ՝ մարդոյ երեսը ։ կե ․ 2 ։
դիտակ ոստոց ։ ծառի ճուղերուն ծայրը ։ ղԸ ․ 9 ։
դիւաձեռնձեր ղոհարան ։ սղնայի համար ղուրպան եփելու
տեղ ։ Ծա ․ 4 ։
դիւրափխրելի ։ խօլայ փշրուելու , փսորուելու ։ ՀԴ ․ 3 ։
դուժ ։ եապանի միլլէթ ․ խորեաթ ։ ղԴ ․ 12 ։
դստիկոն ։ տանը խաթը , կամ վերի խաթը ։ կԹ ․ 2 ։
դսրովել ։ քամահրել , սիթէմ տալ ։ Լ ․ 3 ։
դրականապէս անուանադրութի ։ ույղունձա լաղապ դնելը ։
ղԴ ․ 19 ։
դրանդ ։ դրան վերի շէմը ։ ղԸ ․ 5 ։
դրուակ , կամ դրուագ ։ դրուած , օրինած շինուած ։
ԼԴ ․ 8 ։ և չէշտ″ ։
դրօշ ։ թուղ , սանճախ , խաչալէմ ։ լԵ ․ 1 ։
դրօշեալ ։ փորուած կուռքի պատկերը ։ Է ․ 1 ։ և ՀԵ ․ 12 ։
Եդոմմայեցիք ։ եսաւայ ազգէթին բնակիչները ։ Ա ․ 2 ։
եզօղ ։ եզ վարօղ , չիֆթ քըշօղ ։ ԾԴ ․ 2 ։
եթովպացի ։ արապիստանցի , արապ ։ ԾԴ ․ 2 ։
* Ելլենացի ։ հելլենացի , հոռոմ ։ ղԴ ․ 12 ։
եղեամն ։ խըրաղը , որ ձուենի պէս կուգայ ։ Կը ․ 3 ։ և Հ ․ 3 ։
եղեռնագործ ։ չարագործ ․ ղինամքեար ։ Դ ․ 3 ։ և ղա ․ 3 ։

եղերական ջայլ․ լալկաններու թախըմին լացը ։ կը · 1 ։
եղևին ։ բարձր սերվին, կամ չամի ծառ ։ կա · 3 ։
եղեգնախունկ ։ պուհուր գամըշը ։ ղգ · 11 ։
եղեգնախառիւ ։ խամըշի կոտրտուք՝ եօնկա ։ է · 3 ։
եղինձ ։ ըսըրկան օթլուղու ։ հա · 2 ։
եմակ ։ ձոր · տէրէ ։ խ · 2 ։
եպերիլ ։ քամանհըրիլ · խըթխըքալ օլմագ ։ ձբ · 5 ։
երախայրի ։ առաջին պտուղ · թուրֆանտայ ։ լա · 2 ։
երախան ։ լալկաններու սիւրիւ ։ իղ · 1 ։
երամակ ։ սիւրիւ, սիւրէկ ։ խղ · 1 ։
երասանակալ ։ տիզկինը բունօղ, ղայթ ընօղ ։ լբ · 2 ։
* երբէք, երբեքի ։ ժամանակ · զաման ։ լգ · 3 ։
երգիծանուն ։ սիրտ կսկծցնելու խօսք · սիթէմ ։ խը · 2 ։
* երևականուն ։ երևոյթ · խէյալ կեօրինուշ ։ ղգ · 10 ։
երևիլ ։ ծառոց և խոտոց կիւվէն է ։ կը · 3 ։
* երիզապնդեայ ։ երկան կտաւով սըխը փաթթած ։ ծը · 3 ։
երիթացեալ ։ ցամքած, չորցած ։ իթ · 2 ։
երինջ ։ մատղաշ կով · կէնձ ինեք ։ խե · 2 ։
երիքով ։ սուրբ երուսաղէմի սէմթը քաղաքի մի անունն է ։
կգ · 1 ։ և ղբ · 4 ։
երկակշիռ տարրուն ։ երկու ներհակ բան, ինչպէս՝ տաքն
ու պաղն, ցորեկն ու գիշերն ։ ղգ · 2 ։
երկևանութիւն ։ կասկած, շիւպհէ ։ ժա · 1 ։
երկնաձեմ ։ երկինքը հանօղ, կէօյէ չըքարան ։ լբ · 2 ։
երկնել ։ տղաբերքի ցաւ քաշել ։ ա · 2 ։ և բ · 2 ։
երկուորեակք ։ լուծք եզանց, որով չիֆթ կըքըշէն ։ ծգ · 2 ։
երկրակենցաղ հէնք ։ երկրիս վր կեցած մասխարկութիւն-
ներ, աշխարքիս միւթալիս խալխքութիք ։ հա · 4 ։
երկրորդութի ։ կրկնումն, թէքրարլամիշ ընելը ։ հե · 1 ։
և ղգ · 10 ։
երփն ։ գոյն · ռէնկ ։ հա · 2 ։
երկք ։ աշխատանք · զահմէթ, մէշագգէթ ։ է · 1 ։
* եւղընծիւղ փայտ ։ եղ տուօղ ծառ, ինչպէս՝ ձիթենին ։
լթ · 2 ։

Զակատիլ․ քէօրլիպէս՝ շաշխընլիպէս ըռէզել ըլլալ․ Ի․ 2․
զանգուած, կամ զանկուած․ քանի մը բաները խառնուած՝
մէկ խմոր եղած, ինչպէս՝ մարդոյ մարմինը․ Իզ․ 2․ և Հա․ 1․
զառածեալ․ մոլորած, ճամբէ ելած․ Ը․ 1․ և ԿԴ․ 2․
զարհօրատեսակ․ զարհուրելի տեսք ունող․ աղկըն չէհ-
րէլի․ ՂԴ․ 12․
զարմանութիւն․ զարմանալիք, Թաաճիւպ ընելու․ ԽԹ․ 1․
զեղծանիլ․ սըտիլ, խօսքը փուճ ըլլալ․ ԾԵ․ 1․
զըլացող․ երախտամոռաց, հախը ինքեար ընող․ ՃԷ․ 3․
զըմբաղ․ ուրախութիւն․ զէվք՝ սէֆա․ ԾԵ․ 3․
զընգամ զընգանաւ․ չարչարուիմ զընտանով․ ԺԴ․ 1․
զկծեցուցիչ․ սիրտ կսկծցնող, աղէքը կտրող․ ԼԹ․ 3․
զկծիլ․ հաղմ չընելով սիրտը երիլ․ ԻԹ․ 2․ և ԿԴ․ 2․
զմռսալիր․ քաղցրահոտ, ախլպէնտով լցուած․ ՂԴ․ 6․
զոփանալ․ ցրտէն դողալ․ Թիթրեմէք․ ԻԹ․ 2․
զրահեատական․ պօշ պարապ, անպտուղ․ մէյվէսիզ․ ԽԵ․ 2․
զօրէն․ նման․ այնի․ զօրէն խայթոցաց կարճաց․ այնի
ախրէպներու խույրուխից պէս․ ԿԹ․ 2․
Էղձութիւն․ իղձ, փափաք․ աշգ․ ՂԴ․ 1․
ըմբերանեալ․ ափիբերան եղած, հախ չունելով պապնծած․
Ը․ 1․
Ե․ 2․
ըմբոշխնել․ ծամել․ չէյնէմէք․
ըմպահկանք․ արհամարհանք․ ռէզալէթ, մէզագ․ ԽԸ․ 4․
*ընգլուզեալ․ ջրի մէջ պաթմիշ եղած․ Դ․ 3․
ընդակից․ հետը ույղուն, եախտաշ․ ԿԱ․ 1․
ընդարմացուցիչ․ Թմրեցնող, սէրսէմցնող․ ՃԴ․ 3․
ընդգոգեալ․ գոգին մէջ ժողուած պահած․ ԾԱ․ 4․
ընդերք․ փորոտիք, փորու միջի աղէք․ պաղըրսախ․ ԼԴ․ 2․
ընդ կրունկն դառնալ․ յետ յետ գնալ, կէրի կէրի կիթ-
մէք ՀԱ․ 2․
ընդհատ․ պակաս, հեռու․ Ֆարգլը․ ՀԸ․ 2․
ընդմիջարկութիւն․ օրթայէն իբրու պատ քաշելը, մէօհքէմ
Թէնպիհ․ ՂԴ․ 6․
ընդմիջել․ միջոտէ քաշել․ ԼԵ․ 3․ կամ էնկէլ ըլլալ՝ զատել․
ՃԴ․ 1․

ընդոստնուլ։ վեր ցատկել ելլել․ սըչըրամագ։ Ն․ 3։
ընդունայնաթոպ քիրտան․ սըխլէթ տուօղ պօշ քըրտինք, որ է ասել՝ նաֆիլէ զահմէթ։ խը․ 4։
ընդպահկել։ երեսէ ձգել, ձեռքէ թող տալ։ ձէ․ 3։
ընկճիլ։ սըքըլ, [illegible] ընկնիլ, սինմէք։ Լ․ 3։
ընկրկիլ։ յետ ընկնիլ, յետ փախչիլ, կէրիյէ գաչմամագ։ ղա․ 1։
ըստանձնեալ։ շալակն առած․ իւքլէնմիշ։ ծե․ 3։ և հե․ 3։
ըստ՚բան քո։ քու խօսքէդ դուրս․ սէնին սէօզիւնտէն տըշարը։ հղ․ 1։
Թաւանչ։ հաւաչանք․ կեօյիւս կէչիրմէք։ Ծգ․ 2։ Լ․ 1։ և խը․ 2։
Թառ։ մէյտան օյունու, չէնկի օյունու։ լա․ 2։
Թարահատ։ կուռքի անուն է, զոր Թարա հայրն աբրահամու շիներ էր։ կ․ 4։
Թարթափումն։ աչք քոցել բանալը։ լէ․ 3։
Թարմատար։ փուճ, պօշ, բանի չարժօղ։ ծղ․ 2։ և կ․ 4։
Թափանցանց։ մանօղ անցնօղ, թէշէսիր ընօղ։ ղբ․ 12։
Թեզան։ մանած, երկան թել։ ղբ․ 24։
Թելադիր։ յորդորօղ․ թահրիք էտիճի։ խը․ 2։
Թերափ։ կուապաշտից գործիք, համայիլ։ խը․ 3։
Թինդս առնուլ։ ցաթկտել, լողալ։ հա․ 3։
Թխատիպ։ սևադոյն, մութ գուն․ զիֆիրի։ խ․ 3։
Թշուառաքիրան Թոշակ։ մահուան քրտինքով վաստակ․ մէշաքքէթլի էյրատ։ խե․ 3։
Թոպեալ։ չարչարուած, պէրպատ եղած։ հբ․ 3։
*Թուլադաշնակեալ։ տիւղէնը թուլցած, տիւղէնը աւըրած։ ղգ․ 20։
Ժայթքել։ փսխել, գուսմագ։ կե․ 1։
Ժանիք։ գաղանի ակռաներ։ Է․ 1 ։ կղ․ 4։ և ջթ․ 4։
Ժխտօղ։ ինքեար ընօղ, հիյլէ ընօղ։ Բ․ 1։
Ժողխեալ։ մարգարներով լցուած, հոտած, լխկած։ ջգ․ 2։
Ի գիծն Թուլանալ։ շիտակ ճամբան չի կընալ երթալ, Թուլնալ ու ճամբան մնալ։ հա․ 2։

՚ի ձիւղս մատանց թուել. մատներուն վերայ մէկիկ մէկիկ համրել. հը. 3.
Իններեակ յոբելինի. ինն անգամ յիսուն, որ է չորս հարիւր յիսուն. Յիշատ.
* Ինքնարգոյ բարձրայօն. ինք զինք յարգօղ մեծարօղ հըպարտ. դ. 2.
Ինքնագոր. ինք իր հետ կռուօղ, ճէնկ ընօղ. ծթ. 1.
Ինքնօրէն. ինք իրմէ. կէնտի քէյֆինէ. կա. 1.
Իշանգամ. իշու անդամի պէս ամօթ ունօղ. կ. 4.
* Իսկ անուննն իսկոյն. բուն իսկական անունն իսկուէն. զաթինի իսմի զաթի. ղդ. 18.
Իրաւամերժ. իրաւունքով մերժուած, միւսթահախըգըտած. իժ. 2.
Լայնատարր հետք. լան ու արձակ ճամբայ. էնլի եօլ. ե. 3.
Լանջք. կուրծք, կէօքիւս. լդ. 1.
Լաստ. նաւուն տակն, կէմիի թէքնէ. իե. 2. և ձե. 2.
Լաստին դադարք. կէմիին հանգչելու տեղը. լիման. իգ. 2.
Լափլիզօղ. լափելով լիզօղ, արիւնը ծըծօղ. ժ. 1.
Լկնիլ. անամօթ լինիլ, էտէպսիզ օլմագ. կզ. 4.
Լուծ. թէրազիի թաթ, աչք. թ. 1. կամ պօյունտուրուխ. խե. 2.
Լուծք ստուարք ամոլից. կէմիի կէօվէրթէյին հաստը գօտիները. իե. 2.
Լուղակ. լօղացօղ, ինչպէս՝ ձկները. հա. 3.
* Լուռ. լսեցո՛, իշիթտիր. ձե. 1.
Լուսանցոյց երդ. երդիքէն լոյս մտնելու տեղ. պաճա. ժբ. 3.
Լուսնական դիպուած. լուսունկայէն զուհր եղած խուլ, թութարըխ. ձբ. 6.
Լուտացօղ. քամահրօղ. պէթ սէօյլէյիճի, ժա. 3.
Լպրշեալ. անամօթ՝ էտէպսիզ եղած. ծդ. 2.
Լռնացեալ. ճերմըկած, ինչպէս՝ լուացած եարայէն տեղը. իդ. 2.
Լրտատար. լրման լեցուն. միւնէվվէր. Յիշատ.
Լրթագոյն. լթնագոյն. փէք գարամթը. լ. 2.
Լքանել. դուրս ձգել. րէտտ էթմէք. բ. 3. և իէ. 2.

Խա

Խաթարեալ։ աւրած, խարապ եղած, փճացած։ իե · 3։
խակախորհուրդ։ խամ իմացմունք, ճահիլութիւն։ ղբ · 8։
խաղաւարտ հրակայծակ։ կճած ուռեցք՝ կրակկիպես երօղ՝ կսկծցնօղ։ կթ · 2։
* խաղը։ իւրև թէ՝ խիղը։ որ է՝ կապ, կամ կապանք· ըստ այլոց՝ հաղը։ որ է՝ որոգայթ։ լբ · 3։
խայրէք։ պտուղներ · մէյվէլէր։ լգ · 1։
խառնիճ, կամ ջորեակ։ խանատըղ չէքիրկէ։ կը · 3։
խարան։ եարա տաղլամիշ ընելու երկաթ։ ղ · 1։ կամ տաղլանմիշ եղած խոց։ ձէ · 2։ և ղդ · 6։
խարդաւանք։ խաբեբայութիւնք · ֆէնտ։ կ · 2։
խարխափանք։ քէօռի քալուածք, գուրգուրալ։ ժէ · 2։
խափուցանել։ խափանել · մէն էթմէք։ կդ · 2։
խելք։ նաւու խըչ։ խելք շըթանց։ խըչին թարաֆի քիւփէշտէներ։ իե · 2։
խենեշանալ։ էտէպսիզճէ հագուիլ կապուիլ։ հբ · 2։
խժական բարբարոս։ կոպիտ, խորեաթ եարամազ։ ղդ · 6։
խիզախել։ համարձակիլ, ճիւրահաթ ընել։ կը · 3։
խիթ։ խօստուկ, սանճը։ ղ · 1։ և իզ · 3։
խլրտումն։ տեղացը ժաժիլ, թէփրէնմէք։ ղ · 3։ և է · 1։
խծբիծ։ խառնելը փնտըռելը, արաշտըրմասը։ խը · 4։
* խխայթ · խղխայթ։ պէօճէկ, թըռթըռ։ է · 1։
* խնծիղք։ խնտում · զէվգ, շաղըք։ դ · 1։
խնկաւորութի։ օրհնենք, գովասանք · մէտհ։ ղդ · 14։
խոհեր։ գարշելի գործք, մուրտառ բան։ խե · 2։
խոպանացեալ։ չորցած, աւրած, խարապ եղած։ հդ · 2։
խորշակ։ տաք հով · սամ եէլի։ կզ · 4։
խուել։ չարչարել · էզիեէթ էթմէք։ կզ · 4։
խուզել։ որոնել, փնտըռել։ թ · 2։ և ծե · 4։
խուժադուժ, եապանի, ապուռճուպուռ։ կ · 4։
խուճապել։ խիստ աճելէով սխլէթ ընել։ հթ · 3։
խուն։ սակաւիկ · ազամըք։ կգ · 2։ ջ · 2։ և ջդ · 3։
խուփ։ հարօրի երկաթ · սապան տէմիրի։ ղբ · 7։
խտրոց։ զատօղ միջոց · պէօլիւճիւ սընըռ։ բ · 1։ և ղբ · 7։

խրթնանալ։ խոժոռիլ. մթննալ՝ զզուիլ։ ճե. 11։
խրթնի։ սեւցած, աղտոտ. չիրքին։ ղզ. 12։
խօլական ցնորք։ խենթ ու մենթ երազներ։ ժբ. 3։
խօսնականաց շարժողական գործի։ լեզու, տիլ։ լե. 3։
Ծայրակոտոր։ ծայրագոյն կոտորող, խիստ ջարդող։ իը. 1։
ծերպ։ քարերու և ծառերու ծակ. գօվուք։ խ. 2։
ծնգեցեալ։ հալած մաշած, խիստ վատուժ։ ծը. 2։
ծորիլ։ մաշիլ, եօխ ըլլալ։ կե. 2։ հգ. 2։ և ղբ. 10։
ծործոր։ լեռներու մէջ տեղեր, ձոր։ խ. 2։
ծորումն։ կաթելը, վազելը, ըլխալը։ լե. 1։ և ղզ. 19։
ծուէնք։ պատառտուք, պէզ եըրթքլարը։ իե. 2։
ծուղակ։ որոգայթ, տուզախ, խափանձա։ խդ. 3։
ծուր և ծայթան։ են քաղաքք փիւնիկեցւոց։ Եզեկ″. 28։ ‖ բ. 1։
ծրդեալ։ աղտեղեալ, պղծկած՝ մրտուած. մուրտարլանմըշ։ բ. 1։
Կազդուրել։ նորոգել, բժշկել և խալըսել։ Ձ. 3։ և ձզ. 2։
կականիլ։ հեկեկալով ողբալով լալ. եօքիւր եօքիւր աղլամագ։ ժբ. 1։
կաղակարծ, կամ կեղակարծ։ շիւպհէլի։ լ. 2։ և խը. 2։
կաղկանձողական։ ճիկճիկալով, եալթախլանմիշ ըլլալով։ լե. 3։
կայթ։ ցաթկտելով խաղ, պար։ իա. 2։ և լա. 2։
կայտառ։ ճստասկար կենդանի. պէօճէկ։ խե. 3։
կայմ։ նաւուն եէլքէն բանալու սերէն տիրէկի։ իե. 2։
կապարան ձգողական։ չուան՝ քաշելու, իփլար։ խե. 1։
կապարանք զլստի։ նաւու թէքնէի երկու կողմի կապերը, խապուրղաները։ իե. 2։
կապարճ։ նետ դնելու աման. թէրքէշ։ կգ. 4։
կապուտ։ եաղմա եղած ապրանք. թալան, քէլէփիր, փրէզա։ ժդ. 1։ և ճե. 7։
կառափիճ։ գլուխ կտրող, սպաննող. ճէլլատ։ ձը. 2։
կարակուռ մօր։ մուրտար չամուռ. պալչըխ։ ձգ. 3։
կարէկցել, ցաւակից ըլլալ, հալաշ ըլլալով օգնել։ ղե. 1։

կարթ։

կարթ․ որոգայթ․ քեմենտ, օլթա։ խդ․ 3․ և կդ․ 4։
կարծրերախ․ տիղկինի չեկող, զապթ չըլլըւող, ինչպէս՝
գլուխը սերթ ձին․ իէ․ 2։
կարկառ․ քարերու երղըն․ թաշլըխ․ կդ․ 1․
կարկառել․ մատուցանել, երկնցնել․ ուզնմագ․ ժը․ 2․
լդ․ 2․ և ղէ․ 9։
կարկառ կռձուած․ վեր վերցնելով զարնելը։ ղէ․ 2։
կարկեհան․ ձեվահիր քար, որ գիշերը լոյս կու տայ․ չամշը
րագ․ հե․ 12։
*կարուլթիւն․ կարողութիւն․ քատըրըք․ ժթ․ 4։
կափառնայում․ յորդանան գետի բերանը մեծ քաղաք մի է։
է․ 1։
կաքաւ․ ձաթկտելով խաղալը․ լա․ 2․ և ղէ․ 6։
կեղեքել․ պատառել, բըզըքել․ ժե․ 1․ և կը․ 3։
կենդանախարոյկ կայծակն․ երելով մաքրող՝ ողջընցնող
կրակ․ լդ․ 5։
կենսախրախոյս․ կեանքի ումուտ տուող․ խդ․ 2։
կիսայար․ կիսկատար տայանմիշ եղած՝ կանգնած․ լէ․ 2։
կիտի կորուն․ մեծ ձուկի եավրու․ խե․ 1։
կիւրոս․ պարսից թագըրի մի անուն է։ Եսա․ 45․ 1․ ‖ ղդ․ 6։
կմախք․ մեռելի ոսկորներ․ հդ․ 2։
կնդրուկ․ անուշիկ հոտով ծխանելի պուհուր․ ի․ 2․ հե․
4․ ղդ․ 8․ և 19։
կնիւն․ սազ, որ ջրոտ կեօլ տեղ կը բուսնի․ լթ․ 2։
կշտամբեալ․ յանդիմանած, չեխուած․ է․ 1։
կուփող․ իւմրուխով գլխու զարնող՝ ծեծող․ լդ․ 2։
կոթող․ բարձր տնկած քար․ տիքիլի թաշ․ լե․ 2․ և ցէղա″։
կոհակ․ ալիք ծովու․ տէնիզ տալկասը․ իե․ 2․ և ձե․ 1։
կողկողանք․ խղճալի կերպիւ լալը՝ աղաչելը․ իղ․ 1։
կոշկոճել․ խիստ չարչարել՝ տանջել․ հա․ 3։
կոշտ․ պինտ հողի կտոր, իւմրու հող․ հդ․ 3։
կորակոր գնացք․ ծըռմըռկելով քալուածք․ ինչպէս՝ փի-
րէյին գողիպես սինմիշ ըլլալով քալելը․ կթ․ 2։
կռեալ․ զարնուած՝ եարալանմիշ եղած․ ձէ․ 2։

կռեալ դրոշմուած ։ զարնելու դաշինը, փուրուձու տօքանըշ ։ ղը̄ . 5 ։
կրթականութի՛ ։ թալիմի մարիֆեթ . հիւնէր ։ խդ̄ . 1 ։
կրկնադատ անթափելի ։ թէքրար սինձիլ եղած՝ որ ա՛լ չի ապատուիր ։ ճղ̄ . 2 ։
կրկնակապէն ։ երկու անգամ տրուած կաշառք, որ անգամ մի յուդային տրուեցաւ, անգամ մի աւղինուորներուն ։ Լղ̄ . 2 ։
կրկնապարըզը կռածագ ։ չէնկելիպէս ծարը ծուռ, ինչպէս փիրէյին կտուցն է ։ կթ . 2 ։
կքումն ։ սըմքիլը, երկու խաթ ըլլալը, խասխաթի մընալը ։ ժը̄ . 2 ։
Հագագ ։ ձայն, շունչ . սէտա, նէֆէս ։ իդ̄ . 2 ։ խե̄ . 2 ։ ղ̄ . 1 ։ և ղդ̄ . 12 ։
հալուէ ։ անուշահոտ եղ մի է, կամ էօտ աղաձիին էօղը ։ ղդ̄ . 11 ։
հաղը ։ որոգայթ . տուզախ ։ դ̄ . 1 ։ ծդ̄ . 1 ։ և ծե̄ . 2 ։
համաբանաբար զուգամասնութ̄ ։ միաբերան ամէնը մէկէն ։ ձե̄ . 2 ։
* համաձևութե՛ օրէնք ։ ըրածը գտնելու օրէնք . գըսաստ գըսաս չէրահաթը . ինչպէս մովսիսական օրէնքն էր՝ ակն ընդ ական, և այլն ։ հը̄ . 2 ։
համառօտ երբ ։ կարճ ժամանակ . քըսա վագթ ։ ձը̄ . 6 ։
համասնեալ յանանջըպետ միականութիւն ։ միաւորեալ անբաժանելի միաւորութ̄ ։ հե̄ . 7 ։
համասփիռ ։ ամէն կողմ եայըլմիշ եղած ։ Լդ̄ . 1 ։
համբարտակ վստահուե̄ ։ սըղըմիշ ըլլալու խուլէ ։ դ̄ . 4 ։
հայթայթանաց կրկուտ ։ կէչինմէյի համար չալը չըրփը, եօնղա ։ կ̄ . 2 ։
հայթայթումն ։ սատրին անդրին ընկնիլը՝ ճար ընելը . ժդ̄ ։ 2 ։ և ձե̄ . 2 ։
հանդիտավառ ։ նման փայէ ունօղ . ագրան ։ ղդ̄ . 7 ։
հանդոյց ։ կապանք, քայտուպէնտ ։ ծը̄ . 3 ։ և ղա̄ . 1 ։
հանդերձանք ։ յարմար խառնուածք շինուածք ։ իգ̄ . 2 ։
կամ

կամ սալթանաթ, թախըմ. լը · 2 :
համդերձաւորիլ: զարդարուիլ, պատրաստուիլ. դ · 2 :
հանի. մամ, մեծ նէնէ: հանի մովաբու: մովաբին մեծ մարը, որ է ղովտա կինն: լզ · 2 :
հաշմեալ: սախտած, խասխաթի եղած: ձզ · 2 :
հակ. ցորենի՝ կամ գարիի գլուխ. լը · 4 :
հաստարան. հաստատուելու կանգնելու տեղ, գաւազան. տէյնէկ. դ · 4 :
հաստուածք. հաստատուածք. վիձուտ, կէօվտէ: զ · 3 :
հատուածեալ. կտրուած, զատուած: ը · 2 : և հե · 2 :
հարևանցի երևականուն. ասլը չէղած երևոյթ. խէյալէթ. ղդ · 10 :
հարևանցիկք. երևցող ու թէզմը անցնող: հդ · 3 :
հարթուցեալ: լեզուով ծեծած, թաղիր եղած: ժէ · 1 : և ձ · 3 :
հեծան. բիր, սօփայ: ժ · 2 : և ժը · 1 : կամ ոը խաչին պօյձա փայտն, որ է քի ղէնքը: ղը · 6 :
հեծանոց. հարմանձիներուն մատ մատ քիւրէկն, որով յարդը՝ ցորենէն կըզատեն. եափա: հտ · 3 :
հեղեղատ կեդրոնի: եէմի սէմթ գետ մի է: տ · 2 :
հեղեղավայր. ջուր կոխած տեղ, կեօլ: լթ · 2 :
հեղիաս. եղիա մարգարէն: ղգ · 6 :
հեղգս. թևեռ, էքսէր, չիվլի: իե · 2 : և իը · 6 :
հենդնել. ծաղր ընել, մէզագ էթմէք: կ · 4 : և կզ · 4 :
հենուլ: հինել, հուսել: կգ · 2 :
հեստեալ: օրէնքէ դուրս ելլող՝ դէմ կեցող: լգ · 4 :
հերապանծ տունկ: տերևներով ձիւղերով զարդարուած ծառ. թ · 2 :
հէն. չէթէձի, խուրսանտ: ղը · 9 :
հիւղ. մանրիկ փոշի. հիւլէ. խէ · 2 :
հմայեկ: համայիլ: ղգ · 18 :
հմայք. պախըձիութիւն, տաւէթ: ծը · 3 :
հնարադիր: տուզախ խուռմիշ ընող: ծե · 3 :
հոգենկար. հոգւով սրբով րէսմ եղած. կամ հոգևոր գրուած: հե · 3 :

հո

հոմանի. պոռնիկի սիրահար. ճգ. 3.
* հոմերոն. հոմերոս, բանաստեղծ մարդոյ մի անուն է. ղգ. 19.
հովիտ. ձոր. տերև. ա. 2. խ. 2. և ղգ. 11.
հրաշակերտութիւն. գեղեցիկ և զարմանալի շինուածք. 'ի յիշատակարանն.
հրաշէկ. կրակի պէս կարմրած. է. 2.
հրապոյրս արբուցանել. թմրեցնող ու խելացնող դեղ խըմ-ցընել. կղ. 4.
հրատապ. կրակի պէս տաքցնող. խ. 3.
հօրան ուլուց. սիւրիւ՝ այծու ձագերու. օղլագլար սիւ-րիւսիւ. խը. 1.
Ձեղուն. տանը ծածքը, տավը. կը. 2.
ձեռնազննին. ձեռքով բռնուելու. հե. 12.
ձեռներեց լինել. յանդգնութը ձեռք ձգել. եօն այագ օլմագ. ծը. 2.
ձուլածոյ. տեօքմէ կուռքի պատկերք. խը. 3.
Ղօղել. պահուիլ. կիզլէնմէք, սագլանմագ. դ. 1.
Ճակատիլ. պատերազմիլ, ճէնկ ընել. կ. 4.
ճայ. ճայեկ, սևագոյն թռչուն մի է. հա. 2.
ճայթումն. սաստիկ հնչումն, չաթըրտը. ղը. 2. և 7.
ճապուկ բոտոտ. կակուղիկ բարակուկ՝ փոքրու սօղուլճան. կթ. 2.
ճարպ. փորու եղ. իչ եաղը. ա. 1. ղէ. 8. 17. և 23.
ճենճեր. քէպապին փրփուրը՝ քէֆը. ա. 1.
ճիրան. սուր ըղունկով ճանկ, փէնչէ. է. 3. և կը. 3.
ճնշեալ մղել. սխմելով քամել. ղէ. 11.
ճշդիւ. էշկեարէ այըրա ընելով. խե. 1. կամ նէքեսու-թիւնով. հթ. 3.
Մ՝ագնեստիս վէմ. մըխլատըղ թաշը. խե. 1.
մածուած լյծ. ջրեղէն երկինքն է. լէ. 4.
մածուած լասափ. կէմիի թէքնէ. ձե. 2.
մակագրութիւ. լայն և արձակ տեղ. յիշատա″.
* մամռարմատ. բոլոր քէօքէն մամռոտ, գոլորշնբրդոտ, եօսունլու. ծդ. 3.

* մանկաղ ։ մանգաղ · օրագ , Թուփան ։ լե · 3 ։ և ղը · 7 ։
մառնամուտ ։ մութ տումանով ծածկած , չի տեսնուելու ։ ղէ · 19 ։
մարգելցղ ։ շողշքորդ , միւտահանէ ընող ։ կ · 4 ։
մարմանջուսն ։ հեշտուէ , ցանկուէ հարագէթ ։ խե · 2 ։
* մեծգիտականն ։ մեծապէս գիտցող , Իփրաթ վուխուֆ ։ դ · 2 ։
մեկնաղէն ։ չէթէձի · փուսու խըրսըզը ։ կթ · 2 ։
մեկին ։ յայտնի · էշկեարէ ։ դէ · 11 ։
մեղկել ։ Թուլցնել , կէվշէթմէք ։ ղէ · 23 ։
մեղսամակարդ ։ մեղքով պըռշկած ։ ծէ · 3 ։
մեղքոմ ։ կուռքի անուն է ։ Դ Թագ" 11 · 5 ։ || կ · 4 ։
մեռայ ։ դառնութիւն , լեղիութի · և է անուն տեղւոյ ։ Ելից , 15 · 23 ։ || կգ · 1 ։ և ղէ · 20 ։
մերասեր ։ մեր , այ՝ մարդոյ սօյէ ծնած ։ լէ · 9 ։ և հէ · 7 ։
մերկամրցանակ ։ չպլախ ձէնկ ընող՝ կիւլէշ բռնող ։ ղգ · 13 ։
մերկապարանոց ։ յայտնի · էշկեարէ · պէյան ։ ը · 1 ։
մեքենայ ։ խափանձա · տուզախ ։ ծէ · 2 ։ ղ · 3 ։ և ղգ · 2 ։
մզնարհեստ ։ կաշիի զարի պէս բարակ կազմած ։ ղէ · 20 ։
մԹեր ։ գանձարան , խազնա ։ դ · 1 ։
մժիխ ։ մոծակ , , սիվրիսինէկ ։ կը · 3 ։
մժղուկ ։ գինիի , կամ ձիթրէի մանրիկ ձանձ ։ կը · 3 ։
միագոյ իր ։ շատ մասունքէ ձէմ եղած մէկ բան ։ 'ի ջէրջ" ։
միատարր ։ զուտ , սոյգ , զաԹը , էօզ ։ հա · 1 ։
միեղջերու ։ ձակատը մէկ պոյնուզ ունող քաջ կենդանի մի է , քէձկէրտան ։ կը · 2 ։
մղձկիլ ։ հէրսէն խեղդուիլ , եօրքէէն լալ , ձաԹիլ ։ խ · 3 ։ և կէ · 2 ։
մղոսփարատ ։ մուԹը հալածող՝ տէֆ ընող ։ ջէշտ" ։
մողոք ։ կուռքի անուն է ։ Ամոս 5 · 26 ։ || ի · 2 ։
մոլմոքեցուցիչ ։ սիրտ կսկծցնող , խշխշցնող ։ ղէ · 9 ։
մուխ ։ ջուր տուող , ղաղլամիշ ընող ։ ղդ · 24 ։
մուրհակ ։ վձռոյ գիր · իլամ ։ խը · 2 ։
մուրձ ։ Թաշձիի չէքիչ · քիւլիւնկ ։ ղէ · 7 ։

* մտել ։

* մռել. մռանել, մռնել, կիրճք. հա. 2.
մրմնջել. Թրմնջալով և եզկելով լալ՝ ողբալ. լԹ. 3.
մրցանակ. կորիձուն ձէնկ. Ժ. 2. կամ կորիձուն համար պախշիշ, չելէնկ. կա. 2.
Յաբեթական տոհմ. Այս Նահապետի որդւոյն սերնդէն է, որ է ազգն մեր՝ հայոց. Ծննդ".
յամայր յամրուն. շատ ժամանակ ուշանալը. ձա. 2.
յամրայլին. ուշ մնացօղ, ծյալանմիշ ըլլօղ. խը. 2.
յայրատ. անամօթ. աուըղ, էտէպսիզ. լգ. 1.
* յայրատատես. էտէպսիզձէ նայօղ՝ տեսնօղ. ծզ. 2.
յանդաւորութի. լմնալը. Թամամըլք. Թ. 3.
յանգիլ. վերջը հասնիլ, լմնալ. կա. 1.
յանկաւոր. ույղուն, եախըշըխլը. ծդ. 2.
յանձանձել. պէտ ընել, Թիմար ընել. խԹ. 2. և Ձ. 3.
յառաջատեալ. յառաջ ընկնօղ. իլէրի սէրիլէն. ծգ. 1.
յորագօղ. արևին դէմ կախօղ՝ մեռցնօղ. հա. 3.
յորդահատել. ցաւակցելով աղաչել, եալվարմալ. հգ. 2.
յորկել. օտայի պէս տեղ չինել՝ մէջը պահել. ղգ. 9.
յաւակնիլ. աներեսութե լրբութի ընել. լէ. 7.
* յաւնական. յօնական. ամբարտաւանական. էտէպսիզ տիւզէնլի. կ. 4.
յափրացեալ. տաղտկացեալ, պըխմիշ եղած. ղէ. 10.
յելուզակ. աւազակ. հարամի, գափուսուզ. ղ. 3.
յեղանակել. դարձընել, պաշխայ կերպ ընել. է. 3. կգ. 1. և ղդ. 19. կամ երգել. հգ. 3.
յեղյեղել. փոխարկել, Թէպտիլ ընել. Թ. 2. կամ շատ կրկնել՝ յիշել. կա. 2.
յեսանել. սրել, պիլէյլէմիշ ընել. ղէ. 5.
յփիւրումն. զարդարելը՝ եախըշըխ բերելը. խ. 3.
յէու և ալայել. երկու Թագաւորաց անուանք են. Դ Թագաւ" 19. 15. || ղգ. 6.
յղփացեալ. խիստ կշտացած. իփրաթ տօյմուշ. ծԹ. 2.
յոբելեան. յիսներորդ տարի, Թողուն տարի. Գ Ղևտ" 25. 8. || ղէ. 7.

Յոլովամեղծ ծուխ ։ շատ խուրում փէյտահ ընող ծուխ ․ խալի թիւթիւն ։ Ծը · 4 ։
Յուղ մոաց ։ մոմոուք , մոքի ալավէրա ։ Թ · 3 ։
Յովանակ ։ աւանակ (իշու քուռակ · սըփա ։) ԻԲ · 2 ։
Յորձորձումն ։ կոչումն , անունը տալը ։ ԼԴ · 3 ։ և ՂԴ · 7 ։
Յորսայսել ։ կանըկին վրայ գետինը ձգել ։ ԼԸ · 2 ։
Յուռթի քրտունք ։ առատ քրտինք · գան թէռ ։ ԿԴ · 4 ։
Յռուռթ ։ Համայիլ , կամ կապաշտական Հնարք ։ ԿԴ · 4 ։
և ՀԵ · 12 ։
Յուսոյ ձգարան ։ յուսին թելը , ուժուտին չուանը ։ Դ · 4 ։
Յօնիցն յաւակնուն ։ ընքուիներուն Հպարտութը՝ լըբութը · մազրուրլուք էտէպսիզլիղի ։ ԽԵ · 2 ։
Նախայանցք ։ առաջուց մեղանչօղք , ջրհեղեղին ժամանակի մեղաւորներ ։ ՀԹ · 3 ։
* Նախայլք ։ առաջին այլք · էվէլքիլէր ։ Դ · 4 ։
ՆաՀանգ ։ մէմլէքէթ · այալէթ ։ ԼԵ · 1 ։
* ՆաՀանջեր ։ ՆաՀանջեցեր , արգիլեցիր , խափանեցի ըրիր ,
ԿԴ · 1 ։
Նաշիհ ։ շարմաղուն՝ խիստ բարակ ալուր ։ ՂԴ · 8 ։
Նարդոս ։ անուշաՀոտ ծաղիկ է , Նօնօֆար ։ ՂԴ · 11 ։
Նարեկ ։ էր վանք կրօնաւորաց՝ ՚ի գաւառին անձևացեաց , ուր վանաՀայր էր վեՀափառ այս մեր Գրիգոր Նարեկացի ։ [illegible] ։
Նաւակատիք ։ տօն , ուրախուն · տօնանմայ ։ ՂՃ · 1 ։
Ներգևեալ ։ խեղճ՝ սէֆիլ եղած · տէրտիմէնտ ։ ԻՃ · 2 ։
* Ներուն ։ Ներողուն , սուչը պախշէլը · աֆֆ ։ Ժը · 1 ։
և ՁԲ · 5 ։
Նեցուկ ։ յենարան · տայախ ։ ԿԷ · 2 ։ և ՂԲ · 10 ։
Նէսար ։ այս ալիղծ , չար դև , սատանայ · ճին ։ ՂԲ · 9 ։
Նժար ։ Թէրազիյի Թաս , Թաթ ։ ԼԹ · 1 ։
Նկատ եղանիլ ։ Նկատել , տեսնող ըլլալ ։ ԿԸ · 2 ։
* Նկարագրեր ։ Նկարագրեցեր , միւսէվվէտէն գըրեցիր , իմացուցիր ։ ԾԲ · 1 ։
ՆՀանջել , կամ ՆաՀանջել ։ արգիլել , ջէտ դարձընել ։
Բ · 3 ։ և ԽՃ · 1 ։

Նշաւակել. ցոյց տալ. խայրէթ էթմէք. Է · 2.
Նշկահեալ. անարգուած, մէզագ եղած. ԽԲ · 1.
Նողկալ. գարշելի՝ զզուելի ըլլալ. Զ · 3.
Նուիրան. նուէրարան, փէշքէշ ընծայելու տեղ. ՀԵ · 9.
Նպատակ. նշան առնուած տեղ. նշանկէահ. ԴԸ · 5.
Շողակրատ. ապուռձուպուռ խօսօղ. լաֆազան, պօշ պօղազ. ԾԶ · 2.
Շամբ. անտառ եղեգանց. գամըշլըգ. Թ · 1.
Շամրին. սամարիա, որ եհեմի մօտ գաւառ մի է. Եզեկ" 16 · 46. || ԾԷ · 2.
Շանդ. կայծակ. երլտըրըմ. Զ · 3.
Շերտ. փայտ. սօփա, օտուն եառմասը. ԴԸ · 3.
Շշուկ. սատանայական աղմուկ՝ վէլվէլէ. Խ · 3.
Շուայտութիւն. ցանկական ճխնունութիւն. ԽԲ · 3.
Շուլթափուն. խիստ արտօրալը. աճէլէ. ԴԷ · 11.
Շուշան. ծաղիկ է, զամպախ. Կ · 1. և ԴԷ · 11.
Շուք. պատիւ, փառք, իզզէթ. ՃԷ · 4. և ԴԷ · 18.
Շտեմարան. ներսէ ներս օտայ. սըր օտասը. Խ · 2.
Շրջագրութիւն. եթրաֆը տօնաթմիշ ընելը, կամ պահպանելը. ԿԲ · 1. և Զ · 1.
Շրտուամն. շուարումն, անձրկիլը, շաշմիշ ըլլալ մնալը. ԴՒ · 3.
Ոգորիլ. կռուիլ, ճէնկ ընել. Թ · 3.
Ողիբել. մարդոյ անունն է. Ա Մակ" · 6 · 7. || ՀԵ · 12.
Ողնափայտ. նաւուն գլխէն մինչև 'ի խըշըմ՝ տակի երկան տիրեկն է, որոյ վրդ կողերն շարած է. ԽԵ · 2.
Ողողիլ. լուացուիլ, անձրևով ցօղուըլիլ. ԴԳ · 11 · և 24.
* Ողողակ մթայլին ոչ ընդելական. լողացօղ քեօռ անձամի. ԾԵ · 2.
Ոողայ, Ոողիբայ. էին անուանք երկուց թագաւորութեցն՝ սամարիոյ և եհեմի. զորս եդ մրցրեն Եզեկ" · 23 · 4. || ԾԷ · 2.
Ոռոգել. ջրել, ինչպէս՝ պախճան, ծառը. ԼԵ · 2.
Ոստայնս կկել. կտաւ, կամ էօրխմ ճէկ գործել. Է · 3.
Ոստիկան. վերակացու. քէհեայ. ԾԶ · 2. և ՂԹ · 3.

որոջ.

որոջ։ գառն · գուղու։ լա · 3։
ուղերձեալ։ ծլած ծաղկած, ֆիլիսլէնմիշ եղած։ ժե · 4։
և խթ · 2։
ուղէշ։ ծառի ձիւղ · տալ պուտադ։ իդ · 2։ և կա · 3։
ունելիք։ կրակի մաշա, խըսաձ։ լդ · 5։
ունկ, ունկի։ ջերդի մանրուք · սաման թօղու։ իզ · 2։
ունկնախից։ ականձը խըցած՝ գոցած, խուլ։ ծ · 4։
ուշ։ միտք · ֆիքիր, ֆէրասէթ։ իզ · 3։ լդ · 2 · ծթ · 1։
հը · 2։ և ղդ · 24։
ուտիչ։ ցեց · կիւվէ։ ղէ · 9։
ուտձահալ։ ցեցէն կերուած, փտտած։ ծզ · 2։
ուրոյնուի ել։ զատուի ըլլալ, զատ զատ ըլլալ։ լդ · 7։
ուրուական։ գարշելի, փուձ, դիւական։ հա · 4։ հե ·
12։ և ղդ · 24։
Չարաշուք։ չարուի երևցնօղ, զզուելի · պէթ։ ծե · 2։ և ծը · 2։
չորեքվտակեան առաջ։ չորս մեծ գետ ունօղ ըռմախ, որ
էր ջեդեմայ բղխած գետն · Ծն" 2 · 10։ || կը · 1։
չու։ քալուածք, յառաջ քալել գընալը։ է · 2։ և իե · 2։
չքնաղ։ խիստ աղէկ գեղեցիկ։ ժա · 1։ և հե · 13։ կամ
փառաւոր, հրաշալի։ հա · 4։ և ղդ · 19։
չքոտի։ նուաստ, փոքրիկ, փուձ, խեղձ · զայիֆ։ կթ · 2։
Պակուցեալ։ սրտաբեկեալ, խիստ վախեցած, սիրտը փըր-
թած։ ծ · 2։
պահակ։ անկարիայի բռնուած, որ էր սիման կիւրենա-
ցին · Մտ" 27 · 32։ || ծը · 3։
պահպանակ։ պահօղ, պահպանօղ։ դ · 3։ և կե · 2։ կամ
զըրխ · ղդ · 12։
պաղպաջունք։ գեղեցիկ պայծառ քէօշկ։ իե · 2։
պաձար։ նախիր, կովու սիւրիւ։ ծե · 3։
պայթիլ։ փաթլամիշ ըլլալ, ձաթիլ։ հդ · 3։
պայման։ չափ · սինօռ։ է · 3։ իզ · 2։ և ղդ · 24։ կամ
ուխտ, խաւլ։ ծգ · 5։
պան։ հաց, սօմուն · էքմէք։ ղդ · 8։
պաշտօնեայ։ պաշտօղ, խըզմէթ ընօղ։ իա · 2։ իը · 2։ և ծգ · 4։

※ պաշտօնատեղ։ աղօթքի տեղ, կռատուն։ ծա. 4։
պատանդիչ ցանցարկ։ խավլամիշ ընօղ զափթ ընօղ՝ կու-
ռուլմիշ եղած տուզախ։ ծե. 2։
պատարուն։ լեցուն. սիլմէ՝ տօլու։ խը. 3։ և կդ. 2։
պատգամ։ խապար, խօսք. քելամ։ ղը. 3։
պատնէշ։ Թապիյէ, պէտէն, մէթերիզ։ կ. 2։ և ղը. 5։
պատուածօրէն։ պըտըտուք՝ նէզագէթլը։ ղդ. 7։
պատուաստումն։ կցուիլը, էքլէնմիշ ըլլալը։ Լ. 4։
պատսպարան։ սըղընմիշ ըլլալու տեղ. սիփէր։ խ. 2։ ձը.
1։ ձթ. 1։ և ղա. 3։ կամ տայախ, իբր՝ Թէմէլ։ խե. 2։
պատրոյկ։ ճրագի ֆիթիլ։ ղդ. 2։
պարս։ սափան, որով քար կընետեն։ լդ. 7։ և ղը. 4։
պարսել։ իբր սափանով քարոտել, տանջել։ ե. 2։ կամ
հալածել, դուրս ընել։ լե. 3։ և ղ. 3։
պինծակ։ իշմերու. էշէկ առըսը, աթ առըսը։ կը. 3։
պիտակ։ լրկ. սալթ, սատէ։ իը. 6։
պղպջակ։ ուռեցք, որ ջրին երեսը բուշտ բուշտ կու լինի.
սու գապարձըղը։ հդ. 3։
պղտորարքունի։ գարշելի՝ պուլանըխ խըմելը։ ծդ. 3։
պճնելի։ զարդարելու, սազելու։ ե. 2։
պնդիլ։ ետևէն ընկնիլ՝ վազել։ ե. 2։
պուետիկոս։ քանաստեղծ. շայիր, աշըգ։ խը. 6։
պուրակ։ օրման, կամ ծառերու երդըն, տէմէթ։ թ. 1։
պչրութիւն։ էտէպսիզ սաղուիլը, ինչպէս՝ լկտի կանանց
տիւզէնը։ խը. 4։
※ Ջախել։ ջաղխել, ջարդել, կոտրտել։ խը. 2։
ջահուորիլ։ մաշալայիպէս վառիլ, փայլիլ։ ղդ. 17։ և 23։
ջահել։ ծագել, լուսաւորել։ ձդ. 2։
ջամբել։ կերցնել, տալ։ ժդ. 3։ և ղդ. 22։ և 23։
ջնար։ սանդուռ, որ փայտեղէն չալղը մի է։ ղը. 9։
ջնել։ զարնել, ծեծել։ կ. 2։
ջութակ։ սանթուռ, կամ քէման։ ղը. 8։
ջրակարծ։ ջրէն կարծրացած՝ սառած, ինչպէս՝ կարկուտը։
կը. 3։

ջրել․ ջնջել, աւրել․ պօզմագ․ ԼԸ․ 3․ ԽԸ․ 1․ ԿԵ․ 2․
և ՂԷ․ 14․
ջրողող․ ջրհեղեղով ապականած՝ թէլէֆ եղած․ Ի․ 5․
Ռետին․ թիւրէմէնթին, որ եարայի դեղ՝ մէլհէմ լինի․ ԻԲ․ 1․
Սաբեկ․ է անուն ծառոյն, յորում կախեալ տեսաւ Աբրահամ՝ զխոյն․ Ծնն" 22․ 13․ ‖ ՂԸ․ 9․
սադրել․ մատնել, խամզել․ էլէ վէրմէք․ ԿԵ․ 1․ կամ չար ֆիթ տալ․ Ղ․ 3․
սակ․ հարկ․ վէրկի, խարաճ․ ԽԵ․ 1․ կամ չափ․ հիսապ․ ԺԷ․ 3․ ԽԷ․ 2․ և Հ․ 3․
սակաւաձեռն․ տկար, ղայիֆ, նուաղ․ Է․ 3․ ՂԷ․ 15․
սահանք ծովու․ ծովու ախընթը, զոր իբր գետերայ պարիսպ դարձոյց ՏԾ, ընդ որ էանց իսէլ․ Ելից․ 14․ 22․ ‖ ԿԷ․ 1․
սահանք յորձանաց․ տէրէ, սէլ տէրէսի․ Խ․ 2․
սաղարթ սեւուռ վարսից․ տերև՝ սև եափրախներուն, որ է ասել, սև մօրուք․ ԿԳ․ 2․
սամի․ տիւմէնը դարձնօղ փայտ, եէքէ․ ԻԵ․ 2․
※ սառնասէր․ պուզի սօյ, պուզիպէս փատցած․ ՁԱ․ 3․
սատեր․ սիկղ, զօլաթա, որոյ գինն էր 88 ստակ․ Սա" 17․ 26․ ‖ ԽԵ․ 1․
սարդ․ մամուկ, էօրիւմճէկի պէօճէկ․ ՂԷ․ 14․
սարտուցեալ․ բաժանուած, երեսէ ձգած․ ԽԸ․ 2․ ԾԵ․ 2․ և ԿԲ․ 3․
սաւառնիլ․ թռչտելով խանատները վրայ բերել՝ ծածկուիլ․ ՂԱ․ 1․
սափիրա․ պատուական կնկան մի անուն է․ Գործ․ 5․ 9․ ‖ ՀԱ․ 3․
սելով․ խաղաղութ-ն, քաղաք մի է․ Ա․ 1․
սեղանամենգ․ սեղանը, կամ տաճարը թալլօղ․ ԽԲ․ 2․
սեպուհ․ պէյզատէ․ քիշիզատէ․ Է․ 2․
սեռն․ մաքուր, ուղիղ․ հէյլէսիզ․ Ժ․ 2․ և ջիզատ"․
սեւեռք․ գամուածք, մխլամիշ ըլլալը․ ԿՂ․ 4․
սթափիլ․ այլինալ, խելքը գլուխը գալ, արթննալ․ Է․ 3․ և ՂԲ․ 1․

սխտացող. փօտուրլուք ուռեցող, շաշմիշ ըլլող. Հգ. 2.
սխտոնացիք. սայտացիք, որք Նամօար կուռք մի ունէին, զոր պատուեաց Սողոմոն. Գ Թագ. 11. 5. Խը. 3.
սիկ. անուշիկ հոտ. խօշ րուզկեար. ԼԷ. 3.
սին. դատարկ, պօշ, փուճ. ԻԵ. 3. և ՃԱ. 2.
սլաք. օք տէմիրի, խըրշտ. ԻԳ. 3.
սկախառն. մուրտառ պուլանըխ, չիրքէֆ. ԾԴ. 3.
սկաւառակ. քեասէ, Թաս, ամամ. Լ. 2. և ՃԸ. 1.
սկիւթացի. Թաթարաց ազգն է. ՂԴ. 12.
սնոտիապատուաստ. անշահ շինուած, նիշանըղ տուզէն-միշ եղած. Դ. 1.
սնոտիասէր. պօշ՝ փուճ սէր ունող. ՂԴ. 20.
սոսկական. եայան. Դ. 3. կամ ռամիկ, փախիր. ՀԱ. 2.
սոսկալիթխար. ահարկու լէնտուհա, պէտտալի. ՂԴ. 12.
սոր. խորունկ սէլի ճամբայ, տէրէ. Խ. 2.
սուզել. տակը իջեցնել. պաթըրմագ. ԼՂ. 2.
սուրհանդակ. սայի, մէնզիլ. ԾՂ. 2.
ստեր. մատեան, գիրք. քիթապ. ՃԸ. 2. և ջիշտա.
սպանդ. ջոհ. ղուրպան. ԽԴ. 2.
սպանդարան. ղուրպան մորթելու տեղ. ԽԵ. 3.
սպառազէն. սիլահլը, փիւր սիլահ. ԾՂ. 2.
սպեղանի. դեղ, մէլհէմ. Է. 3. և ԽԸ. 1.
ստամբակ. նախս, զալըմ, եարամազ. ԽԸ. 3. և ՂԷ. 2.
ստգտանք. մեղադրանք, սիթէմ. Թ. 3.
* ստորևելք. վարէն վեր ելլող, կամ ելած. ՂԴ. 24.
ստուար. Թանձր, հաստ. ԽԴ. 2. և ԿՂ. 4.
ստուարաստեղն. ճուղը հաստ. գալըն տալը պուտագլը. Թ. 2.
ստուգաբանել. ուղղուն գալով խապալ եղած. ՂԴ. 20.
ստրուկ. խեղճ՝ ծառայ, րայէ. Դ. 3. ՂԴ. 12. և 18.
ստրջանալ. ախտասալ, զզջալ, փիւշման ըլլալ. ԻԹ. 2.
սրահի տաղաւար. բակի փէրտէն, որ է՝ դուռն. ԽԸ. 1.
սրանալ. Թռչիլ, փախչիլ. Ի. 2. Լ. 4. ԽԸ. 3. ՀԱ. 2. և ՀԴ. 2. կամ սիվրիլմիշ եղած քէսկինցած. ԻԸ. 3.

սրա

սրացել վարանական։ փախչող հեռացող, տէտիրկին։ ժա․ 3։
սրբերգեան։ Սբ Սբ երգող, ինչպ՝ Սերոբէքն։ դէ․ 1։
* սրինկ։ սրինգ, նեյվըրհուր չալղը, նէյ։ դէ․ 8։
սրսկումն։ ցրցըքնելը, սէրփիմիշ ընելը։ ծա․ 4։
սփոփանք։ սփոփումն, մխիթարանք․ Թեսէլլի։ գ․ 1։ լգ․ 3․ և դէ․ 9։
սքանչելահրաշ։ հրաշալի, մուձիզաթլը։ հե․ 10։
սքանչելատես։ զարմանալի գեղեցիկ տեսիլ ունող։ ծա․ 4։
սքանչելարմատ։ զարմանալի գերազանց քեօք ունող։ հգ․ 2։
Վայրագասուն։ լեռը սնած մեծցած, լեռնցի, եապանի։ իղ․ 1։
վայրագումն։ եապանի կոպիտումն․ եավուզլուք։ ժա․ 3։ լ․ 4։ հա․ 4։ և դէ․ 19։
վանդակապետ։ պարմախլըխ շարած գեղեցիկ քեօշկ։ իե․ 2։
վատնիչ։ զայ ընող, Թելէֆ ընող։ իզ․ 2։ կամ փճացնող, չիւրիւԹմիշ ընող։ դէ․ 9։
վարակեալ։ պաշարեալ, մուհասէրէ եղած։ լա․ 3։
վարանիլ։ վախում Թառայիլ՝ անձրկիլ։ իզ․ 3։ և իը․ 2։
վարապան։ կեմ, հալխա, որ գաղանի բերան կը կապեն։ դէ․ 2։
վարատիլ։ զատուիլ՝ տէտիրկին ըլլալ։ իե․ 3։
վարմ։ տուզախ, խափանձա։ խ․ 3։
վարսք։ մազեր, որ Թէ մարդու իցէ՝ փէրչէմն է։ կգ․ 2։ և դէ 12։ և եԹէ ծառոց իցէ՝ եափրախներն է։ Թ․ 2։
* վերակացումն։ զապիտուԹ ձեռք վերցնելը։ ա․ 2։
վերակենցաղել։ կրկին ողջնալ, յարութ առնել։ լգ․ 5։
* վերակնարկել։ վեր նայիլ, դէպ ՚ի վեր ումուտ ընել։ իզ․ 3։
վերնամարտուԹ։ վերինին հետ ձէնկ, որ է այ դէմ դընելը։ ծա․ 4։
վերնամրցանակ։ երկինքէն տրուած յաղԹուԹե համար՝ վարձք, չէլէնկ։ ղգ․ 24։
վերջին դատաւնիք։ ՚ի կորուստն յաւիտենական վճռել, որք են դատապարտելոցն դասք։ իե․ 2։

վերջնական ։ յետքինը ․ կամ խիստ պէտքերը ․ Ճ ․ 3 ։
վերջնական ածառ ։ քեսկին լէքէ սապօնու ։ Ղգ ․ 11 ։
վէս ։ հպարտ, ինքնահաւան ․ զորպիսիս Նախատէ մարգարէն Եսայի ։ 65, 5 ։ || Ճ ․ 2 ։
վիժած անգրելի կողման ։ անցուցած տղայ, որ մարդ չի կոչուիր ։ Ի ․ 2 ։
վիհ վհից ։ խորունկներուն խորունկը ։ Խ ․ 2 ։
վիրգ մահու ։ մեռցնող ձէնկի քար ․ կիւլէ ։ Կ ․ 2 ։
* վիրգ սալի ։ տէօշէմէյի քար, գայկան ։ ՂԷ ․ 8 ։
վտակ ։ առուն, կամ սել, ըռմախ ։ ԾԴ ․ 3 ։ և ՂԷ ․ 10 ։
վտարել ։ վտարուժցնել, չիքքինցնել ։ Ի ․ 2 ։
վրիժակ ։ վձիռ ․ իլամ, սիձիլ ։ ԻԵ ․ 2 ։
վրիպակ ։ մոլար, ծուռ ։ ԺԸ ․ 2 ։ ԽԸ ․ 4 ։ և ՂԷ ․ 9 ։
վրնջողական ։ թղջախոհ ցանկութ․ կատղելը, աղմուկ ըլլալը ։ ԽԵ ․ 2 ։
Տակաւ տակաւ ։ կամացուկ կամացուկ, քըչիկ քըչիկ ։ ՃԸ ․ 3 ։
տաղանդ ։ կամ քանքար ․ քեսէ մի լոտակ, Իւսուր քանքար ։ ԺՌ քեսէ լոտակ, կամ այլ աւելի ։ ԻԴ ․ 2 ։
տաղաւարեալ ։ բնակելու տեղ ըլլալ ։ Ջ ․ 1 ։
տաղաւարիլ ։ օթևանիլ ․ գօնադ էթմէք ։ ՀԵ ․ 13 ։
տաղտկապղպղական ։ իքրահ ընելու մուրտառ ։ Ղգ ․ 20 ։
տաշտ ։ քեասէ, թաս ։ Լ ․ 2 ։
տատանելի ։ տրտմելի, խասավէթ ընելու ։ ԼԱ ․ 2 ։
տարապ ։ կերպ, թարզ ։ ՃԸ ․ 2 ։ և ՃԳ ․ 5 ։
տարացոյց ։ նման էօրնէկ, ուսյղուն ։ ԺԵ ․ 2 ։ և ԽԵ ․ 3 ։
տարժանելի, կամ տաժանելի ։ խիստ աշխատելի, մէշագ-գէթլի ։ Ը ․ 1 ։ ԿԳ ․ 5 ։
տարմ ։ խանատըրներու քիւմէ՝ եըղնախ ։ ԿԸ ․ 3 ։
տառը ։ բոլոր նիւթաւոր մարմիններուն թէմէլը, և է չորս ․ Հուր ․ Օդ ․ Ջուր ․ Հող ։ ՃԷ ․ 3 ։ և Ղգ ․ 15 ։ և զայս բառս՝ պէս պէս նշանակութ․ գործած է Նբս ․ զոր օրինակ ՚ի տառը գայի ։ տարերքէ եղածներուն մէջ, կամ կայ եղածներուն էօզին մէջ ։ ԽԱ ․ 2 ։
տառը ժամանակի ։ ժամանակին կայութիւնը, կաքչասը, որ հիչի մօտ՝ քիչ է ։ ԾԵ ․ 3 ։

տարր ժամանակաց ։ չորս եղանակն է · Գարուն · Ամառն ·
Աշուն · Ձմեռն · որք իբր տարւոյն տարերքն են ։ խղ · 2 ։
տարր մահու ։ մահուան քեօքը՝ սէպէպը ։ ղբ · 6 ։
տարերս սասանել ։ բոլոր հիմս շարժել՝ դողցնել ։ լզ · 2 ։
տարր փոքր ։ փոքրիկ ոչինչ իր · չէյձիրիշէյ ։ կթ · 1 ։
տետանագրել ։ կնքել , խաչակնքել ։ ժբ · 3 ։ և ղգ · 12 ։
տենդ ։ ջերմ , սըթմա ։ իը · 5 ։
տեսական ։ տեսանող , կէօրիւճիւ ։ լզ · 5 ։ կամ երևելի ,
կէօզէ կէօրիւնէն ։ ղգ · 3 ։ և ծզ · 1 ։
տեսականել ։ ասըլ եօղը խլխով մը մէյտան հանել ։ ղգ · 10 ։
տէգ ։ մըզրախ · խըշտ ։ խե · 3 ։
տիրադաւ ։ իր տէրը խաբօղ՝ մատնօղ ։ ծզ · 2 ։
տիրադրուժ պաշտօնեայ ։ իր տէրը ֆէնտով խաբօղ խըզ
մէթքեար ։ է · 2 ։
տիւրոս ։ կամ Ծուր , քաղաքի մի է սայտայի սէմթ ։ Եսայ՚
23 · 15 ։ ‖ լթ · 3 ։
տխրատեսակ նուբ ։ կամ եթէն · մութ գոյն , սև ըռէնկ ։
ղգ · 8 ։ և ղգ · 12 ։
տղմախիգ գուբ ։ չամուռով լեցուն հոր ։ ժզ · 1 ։
տնտեսել ։ պէտ ընել , քէրէմ էթմէք ։ ժե · 2 ։ կամ յայտ-
նել , ցուցանել ։ խը · 6 ։
տոյժ տանջանաց ։ կամ լլկանաց , վնաս պատժոյ · գաղէպ
ձէրիմէսի · սիասէթ ։ բ · 2 ։ և հա · 3 ։
տոռն ։ չուանէ կապ · իւլար ։ իը · 1 ։
տուայտիլ ։ չարչարուիլ · ձէֆայէն մաշիլ ։ կզ · 5 ։
տպաւորագոյն ։ էշկէարէ ույղուն · թըպգը ։ ժթ · 3 ։
տրոհել ։ որոշել , բաժանել , զատել · այըրմագ ։ խը · 1 ։
և կբ · 2 ։
Ցանց ։ սիձիմով հիւսուած թօռ , աղ · տուզախ ։ ե · 3 ։
ցիռ ։ վայրի էշ · եապան էշէկի ։ խղ · 2 ։
ցնորից ցրիչ ։ խենթ ու մենթ երազները տաղըթմիշ ընօղ ։
ծզ · 1 ։
ցնցուղ ։ ցաթկտուք · սէրփինթի ջրոյ , կամ հրոյ ։ զ · 3 ։ և
կը · 3 ։

*ցուք

* ցոլք նշողից ։ շողշողումն ճառագայթից, շաւղին փայ-
լելով ձաթելը ։ ձա̃ ․ 3
ցոփութի ։ անառակութի, աներեսութի ․ էտէպսիզլիք ։ հէ̃ ․ 2
* Փագովր ։ Բէելփեգովր ․ կուռքի անունն է ։ Թւոց ․ 25 ․
3 ։ ‖ խը̃ ․ 3
փողանգ ։ ճիւմհիւռ ․ թապուռ ․ օռառու ։ կէ̃ ․ 1
փողաքշել ։ երեսպաշտուն լինել, խօշամէտի խօսիլ ։ Ժ̃ ․ 1
փապար ։ ծակ, խօվուխ ․ չուխուր ։ ի̃ ․ 2
փարաքումն ։ բղջախոհ ցանկութի, էտէպսիզութի ։ խէ̃ ․ 2
փթթեալ ։ ֆիլիզլէնմիշ եղած, ծաղկած ։ ղգ̃ ․ 11
փղշտացիք ։ բարբարոսաց և ամ̃ այլազգաց կըսուի ։ ա̃ ․ 2
փոկ ։ կաշիէ կապ ։ խէ̃ ․ 2
փրկանաւ ։ փրկութե տեղ ․ իզ ․ 2 ։ կամ ումուտ թելի ։ ծա̃ ․ 4
կամ ազատելոյ գործիք ։ նգ ․ 3 ։ և ղէ̃ ․ 5
Քաղցկեղ ։ մարմինը չիւրիւթմիշ լինող եարա մի է ․ կեր-
ցաւ ․ չիրփինչէ ։ ժը̃ ․ 3
քամովս ։ կուռքի անունն է ։ դ̃ Թագ ․ 11 ․ 7 ։ ‖ կ̃ ․ 4
քայր ։ կէրտանլը բ, կամ լէօֆ ։ լէ̃ ․ 1
քանան ։ Նոյ նահապետի թոռն է, քամայ որդին ։ է̃ ․ 1
քանանուհի ։ կին մի էր քանանացի, որոյ զաղջիկն քրիստոս
բժշկեաց ։ Մտթ ․ 15 ․ 22 ։ ‖ լէ̃ ․ 3
քանասար ։ կատաղի ․ եավուզ ․ զալըմ ։ կթ̃ ․ 2
քանցել ։ ճուղերը կտրտելով փրցնել ։ իգ̃ ․ 1 ։ և կէ̃ ․ 2
* քառադիմակի ։ է մեկնութի բառին քեանայ, որ երեւ-
ելեալ ՚ի յունական բառէն կէփօն, որ թարգմանի քառա-
կուսի ․ ուստի քեան՝ քառադիմակի պատկեր, ասել է՝
չորս երեսով ․ կամ չորս թարաֆլը կուռք ․ զորպիսի շինեց
մնասէ ։ դ̃ Թագ ․ 21 ․ 5 ։ ‖ ծա̃ ․ 4
քաւարան ։ քաւօղ, մեղքը թողօղ ։ ղէ̃ ․ 1
քեղի ։ օրթա տիրէկ, թէմէլ տիրէկլի ։ լէ̃ ․ 3
քիմք ։ տամախ, կէյմըղ ։ իգ ․ 2
քինաւոր ։ քէն ունօղ ․ զարէզ ունօղ ։ ղա̃ ․ 1
քղանց ։ հանդերձի փէշ ․ էթէկ ։ ժը̃ ․ 2
* քշյնմիւթ ։ քունիւթըլը ։ քշյնմիւթ զանգուած ․ քու-
նիւ

Նուաթիդ. խմորը, որ է խնկ մարմնոյն խորհրդոյ։ Ծդ. 4։

Քորեբ։ արապիստան լեառն մի է, ուր խօսեցաւ Ա՟Ծ եղիայի հետ։ Գ թագ. 19. 8.։ ԼԴ. 9։ և ՂԴ. 6։

Քստմնափուշ։ փախցնող՝ մարմինը փուշ փուշ լինող։ Իը. 6։

Քստմնելի։ զարհուրելի, խիստ փախցնող։ Ը. 1։ Ժը. 2։ Իը. 2։ Խը. 4։ և Հթ. 3։

Քրայ։ խաւձիի օձախ։ Ժթ. 1։ Իզ. 3։ և Կթ. 1։

Քրէական։ խիստ մեծ մեղք, որ է մահու դեմ։ Ծա. 4։ և Ղա. 3։

Քրձազգած լինիլ։ չուլ հագնիլ։ Իթ. 2։

Քրքում։ զաֆրան չիչեկի, որ է անուշահոտ ծաղիկ մի, կամ զաֆրան։ ՂԴ. 11։

Օդք, օդեր։ ոտից աման. այագ գապը, ինչպես՝ չիզմէ, փապուճ։ Խէ. 3։

Օթոց։ հանդերձ. էսպապ։ Դ. 1։

Օժանդակել։ մեարտըմ լինել, ուժ տալ։ Ե. 1։ Ժ. 2։ Ժա. 1։ ԼԴ. 6։ Ձ. 2։ և ՂԴ. 9։

Օձառ։ ձէնկի թախըմ. սիլահ։ Կղ. 3։

Օն և օն։ սանկ ու նանկ. շէօյլէ պէօյլէ։ Իթ. 3։

Օշինդր։ լեղի խոտ մի է, փելին։ Ղ. 3։

Օստացի։ Յօբ երանելին է, զի էր յօստեր գաւառէ. որ է ի կողմն արապիստանու։ Խը. 6։

Օտարազգի։ օտար ազգ է, այլազգի։ Կդ. 1։

Օտարութի։ աննըմանութի, մէնասիպէթսիզլիք։ ՀԵ. 12։

Օրակշիռ։ օր չափող, որ է արեգակն։ ի չէշամախլարանն։

Օր ի յօր յերկարաձգել. օրէ օր ձգել։ Ծը. 3։

Օրհներգ։ երգող օրհնութ, կամ օրհնութի։ Կա. 2։ գովութի, բարեբանութի, որ միայն Ա՟Ծ վայելէ, որ է անըսկզբնաբար սկիզբն ամ սկսելոց, և անեզրական վախճան։

Հրամանաւ. տեառն
Ստեփաննոսի արքեպիսկոպոսի.

Թղթին հայոց տառն[illegible]

Հրամանաւ տեառն Ստեփաննոսի
արքեպիսկոպոսի
Թղթին հայոց [illegible]
[illegible]

Թղթին հայոց [illegible]
[illegible]